

Інститут історії, археології і етнографії Карпат Прикарпатського
національного університету імені Василя Стефаника
Верховинська районна рада
Косівська районна рада
Снятинська районна рада

Петро СІРЕДЖУК

ГАЛИЦЬКА ГУЦУЛЬЩИНА У ВЕЛИКІЙ ВІЙНІ 1914 – 1918 рр.

“Писаний Камінь”

Косів
2016

УДК 94(477.85/.87) «1914/1918»
ББК 63.3(4Укр)6
С 40

Сіреджук П.С.

С 40 Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр. – Косів: Писаний Камінь, 2016. – 536 с.

Вперше читачеві пропонується праця про Галицьку Гуцульщину в роки Великої війни 1914 – 1918 рр., яка написана на основі здобутків вітчизняної і зарубіжної історіографії та з залученням до наукового обігу широкого обсягу першоджерел. В ній на різнобічній документальній основі зроблено спробу висвітлення січового і мілітарного руху, соціально-економічного і політичного життя краю у роки Першої світової війни та участь гуцулів у визвольних змаганнях українців. Видання споряджене науковим апаратом і додатками.

Публікація слугуватиме історикам, краєзнавцям, мешканцям Галицької Гуцульщини, українцям в діаспорі, усім, кому небайдужа історія рідного краю, а також тим, хто прагне пізнати вклад своїх предків у перемогу над першими «визволителями».

ББК 63.3(4УКР)

Рецензенти:

Кугутяк Микола Васильович, доктор історичних наук, професор, декан факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Лазарович Микола Васильович, доктор політичних наук, професор кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету, Заслужений працівник освіти України, учасник АТО.

Марчук Василь Васильович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедрою політології факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

© П.С. Сіреджук, 2016

© Видавництво

«Писаний Камінь», 2016

ВСТУП

Історія Галицької Гуцульщини вкрай слабо досліджена, а тому має ще багато білих плям. Одними з них є мало вивчені сторінки соціально-економічного становища і суспільно-політичного життя населення краю у воєнній добі Першої світової війни, славного бойового шляху українських січових стрільців, подвиги вояків Першої і Другої Гуцульських сотень та тих бійців-гуцулів, які воювали на різних фронтах цієї Великої війни.

Мета дослідження: дати узагальнену характеристику соціально-економічних відносин, політичної обстановки, бойових дій ворогуючих сторін на теренах краю та участі гуцулів у бойових діях на фронтах Першої світової війни.

Зміст даного дослідження про Велику війну складений на основі традиції, яка склалася в українській історіографії: січовий рух – стрілецькі товариства – січове стрілецтво.

Формування і бойовий шлях Першої і Другої Гуцульських сотень було втіленням одвічної мрії гуцулів мати свої окремі підрозділи в складі української національної армії. Стрілецька слава гуцулів стала часткою української ідентичності, прообразом сучасної української політичної нації.

Боротьба та жертви січових стрільців і тих гуцулів-вояків, які воювали на різних фронтах Великої війни не були даремними. У спадок прадіди і діди нинішньому поколінню гуцулів залишили духовну зброю мужності, самовідданості й віри в служінні рідному краю й інтересам українського народу. З їх мрії і пролитої крові в 1991 р. повсталала незалежна Українська держава, яку із зброєю в руках тепер вчетверте протягом сторіччя від російських «визволителів» захищають внуки і правнуки вояків обох Гуцульських сотень, легіону Українських січових стрільців і тих гуцулів – солдат, які воювали з росіянами на австрійсько-російському фронті.

Ілюстративний матеріал в оформленні книги використано з ряду таких вітчизняних і зарубіжних видань: «Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920». «Гей, там на горі «Січ» іде!..», «Герої Стрілецького Чину», Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців», М. Гуйванюк «Січовий рух у Галичині й Буковині (1914 – 1918), «Гуцули у визвольній боротьбі», Лазарович М. «Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі. (друга половина 1915 – початок 1918 р.)», «Ilustrowana kronika legionów polskich», «Szlakiem II Brygady legionów polskich w Karpatach Wschodnich».

Ряд ілюстративного матеріалу книги походить з архівних матеріалів фонду «Галицьке намісництво» (Ф. 146. – Оп. 25, 28, 70), «Українські січові стрільці» (Ф. 353), Головний січовий комітет гімнастичного і пожежного товариства «Січ» м. Львів 1900 – 1914 (Ф. 847, – Спр. 2) Центрального державного історичного архіву України в м. Львові. Скан списку особового складу Гуцульської сотні та її печатки зроблено з оригіналів відділу рукописів державної бібліотеки Республіки Польща в Варшаві, так званої Бібліотеки Народнової.

Нами також використано для публікації рідкісні фотознімки і поштові листівки з приватних родинних архівів та від колекціонерів. Зокрема, Є. Каплон з Кракова поштову листівку із зображенням загітованих капітаном Е. Шераутцем гуцульських добровольців у Ворохті, які забажали воювати в рядах польських легіонерів, а також львівського колекціонера О. Жарівського про вступ угорських уланів у визволений від росіян Делятин у кінці лютого 1915 р. За це обом колекціонерам складаємо окрему подяку.

У книзі вперше опубліковано унікальні фотознімки з приватних колекцій. Серед них – дві рідкісні фотографії січових стрільців Гуцульської сотні, в часі їх перебування в горах околиць Кірлібаби. Вони з приватного архіву родини січового стрільця Петра Тимофійчука з села Вовчківці на Снятинщині. Використані фотознімки трьох січових стрільців – микуличинця Івана Тарнавського, яблуничанина Івана Драпака і ямничанина Дмитра Якуб'яка – з приватного архіву Світлани Флис, світлини січових стрільців Другої Гуцульської сотні В. Гушула родом з села Балинці на Снятинщині із приватного архіву редактора газети «Снятинська вежа» Ольги Слободян, січових стрільців сіл Брустури і Шипіт* з домашнього фотоархіву отця Василя Петрачука. Вперше друкуємо фотознімки кошового верхньоясенівської «Січі» – Петра Кречуняка з дружиною, кошового устеріцької «Січі» – Палія Пилатюка, січових стрільців Івана Боцвінка, Федора Палійчука і Василя Чумпрійчука голови Всеукраїнського суспільно-культурного товариства «Гуцульщина» Дмитра Стефлюка, матері січового стрільця Івана Кермощука гуцула з Ільців Ігоря Остафійчука.

Оскільки предметом зацікавлення автора в даний час є кастеологія, тобто дослідження оборонних фортифікацій, зокрема Галицької землі, то в нього не було ніякого наміру найближчим часом працювати над проблемою «Галицька Гуцульщина у Великій війні». Ідея виходу в світ цієї монографії виникла спонтанно наприкінці 2015 р. Справа в тім, що тоді автор разом з колегами з вузу професором М. Кугутяком та молодим науковцем В. Гавадзином був у Варшаві і там кожен з нас працював за своєю темою. У відділі рукописів Національної бібліотеки Республіки Польща професор М. В. Кугутяк виявив там пласт матеріалів про Другу Гуцульську сотню. Він тут же про свою знахідку повідомив мене, сказавши: «Ти гуцул і тобі карти в руки, опрацьовуй».

Постільки тоді це був мій останній день перебування у Варшаві, а далі переді мною стелилася дорога до Кракова, то зумів лише замовити два списки особового складу та «Презетанційну книгу» Другої Гуцульської сотні. Повернувшись із Кракова та ознайомившись з ними, зрозумів: до 100-річчя знаменитої Другої Гуцульської сотні треба негайно зробити невелику розвідку.

«Вліз» в проблему і збагнув, що потрібно розширити рамки, адже без дослідження усіх акцентів не можна осмислити звідки в гуцулів

**Назва села є від топонімічного терміну Шипіт – оригінального русла річки, що має на своєму шляху пороги і водопад. // Див.: Габорак Я. Топонімія Галицької Гуцульщини. – Івано-Франківськ, 2001. – С. 609.*

взявся такий патріотизм і така відвага, що озброєний до зубів ворог з найдосконалішою зброєю перед ними не міг устояти.

Заразом, автор далекий від думки, що зумів вичерпно висвітлити все коло аспектів порушеної проблеми. Зокрема, залишились не дослідженими стан освіти, русифікація, діяльність російської військової адміністрації по входженню краю у правове поле «єдиной и неделимой», позиційні бої весною 1917 р. на Верховинщині, налагодження мирного життя після відходу російських військ тощо.

Автор виражає надію, що, ознайомившись з фактологічним матеріалом скромного дослідження, краяни збагатять свої знання про героїчне минуле своїх попередників і душі сповняться гордістю за їх героїзм та появиться бажання бути схожими на них й закласти свою цеглину в розбудову і зміцнення української державності. Поглиблення знань про Велику війну відновить їх історичну пам'ять і ще міцніше прищепить любов до вічнозеленого краю, його історичної бувальщини. Більше того, він сподівається, що книга допоможе краянам більш глибоко усвідомити витоки свого прабатьківського коріння, рідного порогу.

Принагідно хочу висловити щиру подяку директору Центрального державного історичного архіву України у м. Львові Діані Іванівні Пельц, її заступнику Олесі Юріївні Стефаник, бібліотекарю Оксані Миронівні Максимішин, працівникам читального залу Оксані Петрівні Мельник і Ірині Володимирівні Мелех, які сприяли швидкому виконанню моїх замовлень, розуміючи важливість виходу в світ першої монографії про Галицьку Гуцульщину у Великій війні 1914 – 1918 рр.

Складаю щиру подяку голові Верховинської районної ради Шкіндяку Івану Юрійовичу, голові Косівської районної ради Ванджураку Павлу Івановичу, голові Снятинської районної ради Угрину Івану Михайловичу за фінансову підтримку, без якої книга не змогла би вийти ближнім часом у світ.

Окремої подяки заслуговують рецензенти монографії з ДВНЗ «Прикарпатський національний університет» імені Василя Стефаника доктори історичних наук, професори Микола Васильович Кугутяк, Василь Васильович Марчук та доктор історичних наук, професор, учасник АТО Микола Васильович Лазарович з ДВНЗ «Тернопільський національний економічний університет».

Розділ І. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1. 1. Аналіз вітчизняної історіографії

Історіографія проблеми започаткована по гарячих слідах воєнних баталій самими учасниками Великої війни. Вони в своїх невеликих повідомленнях, друкованих у тогочасній періодиці, подавали матеріали про події воєнної доби, які мали місце в різних околицях Галицької Гуцульщини та оповідали про героїзм гуцулів на полі битв. Пальма першості належить літописцям січового стрільцтва О. Назаруку, В. Темницькому, В. Дзіковському та А. Домарацькому. Зокрема, О. Назарук від четаря І. Саєвича записав розповідь про подвиг Івана Зітинюка на Маківці 3 травня 1915 р. та від свого ординарця О. Манчука про події на Верховинщині в перші місяці розв'язаної ворогуючими сторонами війни¹.

Надзвичайно цінною є друга праця О. Назарука. В ній автор подав короткі автобіографічні відомості про 20 гуцулів, дав опис бою на горі Кобила очима січового стрільця, які стали усусами, О. Шкрібляка з Перехресного та на горі Маківці – гуцула Лукина Петріва з Брустур. В ній також йде мова про те, як велася агітація в усуси українцями та в легіонери – поляками, мотиви гуцулів стати січовими стрільцями².

В. Темницький в некролозі «Клим Гутковський» подав біографію сотника Першої Гуцульської сотні та дав штрихом відомості про його сотню, яка була сформована з гуцулів і її успіхи в боях з ворогом. Отож, В. Темницького можна вважати зачинателем історіографії Першої Гуцульської сотні³.

В. Дзіковський в розвідці «До історії Гуцульської сотні» спробував подати бойовий шлях сотні гуцулів. Автор першим у вітчизняній історіографії в науковий обіг увів термін Перша Гуцульська сотня. Дослідник свою невелику статтю в річницю смерті присвятив світлій пам'яті її командира сотника Кліма Гутковського⁴. В цьому ж альманасі автор помістив ґрунтовну статтю по гарячих слідах усусів їх бойовий шлях від Бескиду до с. Семиківці на Тернопільщині. Він теж докладно висвітлив у яких складних географічних і кліматичних умовах січовим стрільцям довелося воювати з ворогом, а разом з тим про їх воєнні вдачі і невдачі⁵.

Для висвітлення аспекту участі гуцулів – січових стрільців у кровопролитних боях з ворогом у перші місяці війни – цінною розвідка А. Домарацького «Приступ на горі Ключ». У ній автор детально до найменших дрібниць описав хід бою усусів з противником на горі Ключ 28 жовтня 1914 р. Він зазначає, що у той час – це була найбільш кривава битва між двома воюючими сторонами на території Галичини⁶.

Новим аспектом у дослідженні подій Великої війни 1914 – 1918 рр. є порушення теми героїзму гуцулів і покутян у складі бойових полків австрійського війська, які воювали з ворогом на різних ділянках австрійсько-російського фронту. Зокрема, С. Глібовицьким вперше в вітчизняній історіографії порушено сюжет героїзму гуцулів і покутян

30-го піхотного полку австрійської армії, які ціною власної крові і життя в листопаді 1914 р. захищали Лупківський перевал на Лемківщині від вояків 12-ї Сибірської дивізії росіян⁷.

У міжвоєнному періоді порушену нами проблему теж побічно досліджували безпосередні учасники визвольних змагань українців. Головна їхня увага була зосереджена на вивченні бойового шляху легіону Українських січових стрільців та Першій і Другій Гуцульським сотням. Зокрема, Вільгельм Габсбург, родич австрійського цісаря Франца Йосифа, який відомий українській громадськості як Василь Вишиваний, проклав першу борозну в дослідження бойового шляху Другої Гуцульської сотні на теренах Східної України. У розвідці «Українські січові стрільці з весни 1918 р. до перевороту в Австрії» автор розкрив підклимні інтриги вищого офіцера польського походження Генерального штабу Збройних Сил Австрії проти Другої Гуцульської сотні з тим, щоб її розпустити. Одночасно він

Обкладинка книги
М. Ірчана.

розкрив бойовий шлях підрозділу на сході і півдні України, вказав на його високу дисциплінованість і боєздатність, як одного з найкращих збройних формувань австрійської армії. Крім того, В. Вишиваний наголосив, що всюди, де перебували січові стрільці Гуцульської сотні, на території Східної України, між ними і місцевим населенням були теплі й приязні стосунки. На основі спостережень високий військовий достойник австрійської держави і їх опікун робить геніальний висновок, що українців східної і західної частин не можна ділити, бо вони – єдинокровні. Далі він переконує, що це є величезною помилкою політиків і в ніякому разі не треба розсварювати західників з східняками⁸.

На жаль, сьогодні наші політики ніяк не хочуть прислухатися до цієї мудрої поради колишнього видного свого часу дипломата. Саме з їх вини нині маємо ми конфлікт: неоголошену війну на Сході України і втрату Криму, на їх совісті і руках кров невинно убієнних українців з усіх регіонів України та сотні інвалідів. З них мала би бути сформована штрафна рота по відвоюванню у ворога окупованих українських територій. Вони не беруть приклад з західних сусідів, зокрема з поляків, де в їх містах є центри порозуміння політичних сил в ім'я розквіту малої і історичної батьківщини*.

**Такий центр автор на власні очі бачив 11 жовтня 2016 р. у невеликому польському місті Закопане в Татрах.*

З статтею В. Габсбурга перегукується стаття В. Щуровського «УСС на Наддніпрянщині в 1918 р.». Схоже, автор був учасником тих подій, адже детально описує перебування січового стрілецтва на територіях Східної України. Він теж підкреслює приязні стосунки Українських січових стрільців з місцевим населенням та акцентує свою увагу на їх велику пропагандистську і культурно-просвітницьку роботу серед української інтелігенції і селянства. Правда, жодного разу не згадує про Другу Гуцульську сотню. Цінність цієї статті полягає в тому, що вона повністю підтверджує правдивість спогадів Вільгельма Габсбурга в своїй розвідці. Зокрема, В. Щуровський твердить: «Довіре і радість селян оберталася в безмежну сердечність на вістку про національне обличчя Січових Стрільців»⁹.

Бойовому хрещенню Другої Гуцульської Сотні в Буковинській Гуцульщині на горі Корнул Недеї присвятила свою розвідку відома громадська діячка Галичини, редактор журналу «Жіноча доля» О. Кисілевська. Новацією в ній є тактичний розбір бою підрозділу гуцулів та детальний опис похорону січового стрільця Харія Романюка з гуцульського містечка Кути. Авторка у своїй розвідці теплими словами відгукується, ймовірно, про Онуфрія Манчука, але, щоб у тодішній дійсності не завдати йому шкоди з боку спецслужб, очевидно польської держави свідомо не називає його справжнього імені та прізвища, а просто називає Михасем¹⁰. Схильні до думки, що він був її респондентом, а вона першою оприлюднила вість про переможний бій гуцулів на буковинській горі.

Далі на бойовий шлях Другої Гуцульської сотні пролив світло її вояк родом з Косова Михайло Горбовий. Автор зазначає, що він у силу об'єктивних, незалежних від нього обставин, не повно зумів подати літопис ратоборців гуцульського краю. Тож у своїй розвідці висвітлив лише ті події і будні військового підрозділу, свідком, яких, безпосередньо, був. Його спогади про неї не раз друкувалися у міжвоєнних виданнях та увійшли до 4-го тому української воєнної мемуаристики¹¹.

Побіжно минулого Другої Гуцульської сотні М. Горбовий торкається в своїй статті «Гуцульщина у визвольних змаганнях», в котрій відмічає із-за яких обставин вона формувалася, а також подає її бойовий шлях від гори Присліп аж до Збруча. Також М. Горбовий окрему розвідку присвятив обставинам загибелі командира Другої сотні гуцулів сотника О. Левицького 23 березня 1917 р. на Кірлібабі¹². Літописець Українського січового стрілецтва в 1931 р. ще обнародував розвідку про участь гуцулів у січовому і січовому стрілецькому русі та у визвольних змаганнях українців¹³.

У лаконічній праці сотника УСС Б. Гнатевича дуже стисло подано відомості про звитягу гуцулів Першої і Другої Гуцульських сотень в борні з ворогом на австрійсько-російському фронті у 1915 і 1916 рр.¹⁴

Дуже побічно подій на Верховинщині і Косівщині у перші дні визволення австрійцями краю після першої російської займанщини торкнувся К. Левицький у праці «Історія визвольних змагань українців з часу світової війни 1914 – 1918». Найціннішим фактом для даного

дослідження є кінцева дата першої російської окупації вищезгаданих країн краю¹⁵.

Першій Гуцульській сотні і її командирю К. Гутковському присвячена розвідка її четаря С. Глушка «Сотник Клим Гутковський». Автор, як командир чети цієї сотні гуцулів, а потім її другий командир, в загальних рисах відтворив бойовий шлях першої сотні усусів гуцульського краю. Новацією в цій розвідці є два акценти. В першому наголошується, що командувач групи австрійських військ полковник Ганак визнав цей підрозділ усусів одним з найкращих у своєму підпорядкуванні, а тому не хотів його відпустити на відпочинок. У другому підкреслюється особиста відвага та безстрашність сотника Клима Гутковського¹⁶.

Боям на Маківці присвячена невелика розвідка Р. Ярого «Бої за Маківку». Автором детально і талановито висвітлено чотири штурми гори. Він відзначає, що 28 квітня 1915 р. героями першого штурму січовими стрільцями російських бойових позицій були три брати Зітинюки із села Зелене на Верховинщині. До слова, ця брошурка користувалася великою популярністю по всій Східній Галичині, в тому числі на теренах Галицької Гуцульщини і Покуття. В селах, навіть були громадські поширювачі цієї невеликої авторської праці. Так, в гуцульському селі Космач її розповсюджував Іван Кірашук (Курильців), а в покутських селах – Дмитро Литвинюк з Любківців та Володимир Бодак з села Олешків на Снятинщині¹⁷.

Участь гуцулів у легіоні Українських Січових Стрільців на австрійсько-російському фронті і їх вагомість в бойових діях проти російської навали досліджував О. Думін. Він першим вказав у своєму дослідженні історіографію порушеної проблеми: назвав розвідки О. Кисілевської і М. Горбового по цій досліджуваній нами темі. Автор робить акцент на порозуміння гуцулів – січових стрільців Другої Гуцульської сотні з вояками російських частин – українцями з Наддніпрянщини і самої царської Росії¹⁸.

Далі дослідник твердить, що командир легіону УСС підполковник Франц Кікаль робив заходи, щоби цей підрозділ став основою формування другого куреня січового стрілецтва, а тому його було стягнуто з Карпатського фронту під с. Куропатники на Тер-

*Обкладинка книги
О. Думіна.*

нопільщині. В Олександрійську січовики налагодили випуск українського часопису «Січ» та приступили до українізації шкільництва і в цьому велика особиста заслуга Вільгельма Габсбурга, але йому постійно перешкоджав полковник Генерального штабу Австрії Форстер. Із-за зміни політичної ситуації в Україні та політичних інтриг усусів перевели до Єлизаветграда¹⁹.

Другою узагальнюючою працею з історії легіону УСС є «Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920». У цій роботі стисло подано відомості про Першу Гуцульську сотню та більш детально описано бойовий шлях Другої Гуцульської сотні. Найціннішим здобутком даного дослідження є подання списку особового складу восьми бойових і однієї технічної сотень легіону Українських січових стрільців з зазначенням року і місця народження й звання січового вояка або старшини військового підрозділу усусів. Ці дані дозволяють встановити кількість гуцулів, які воювали в усусах на момент складання цього списку: 1 червня 1916 р.²⁰.

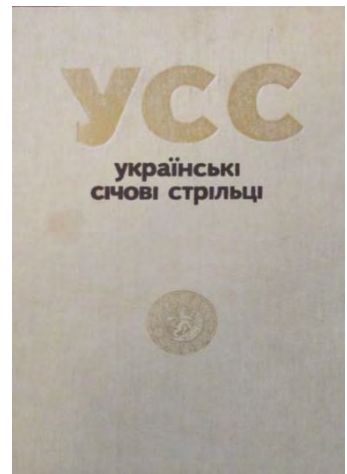
Політичну ситуацію в часі Великої війни на теренах Галицької Гуцульщини, зокрема в кутській околиці, в якійсь мірі відтворює Д. Дорошенко в своїх мемуарах «Галицька руйна 1914 – 1917 рр.». Автор акцентує увагу на тому, що «визволителі» в київські тюрми навезли багато невинних гуцулів, під охороною тримали в військових госпіталях захоплених у полон поранених краян, а також на більшовицьку пропагандистську діяльність в Кутах серед російських вояків у 1917 р.²¹.

Розвиток мілітарної думки і конкретні заходи української еліти по формуванню патріотичних парамілітарних товариств у Галичині розкрито М. Голубцем. Дослідник чи не вперше у вітчизняній історіографії ґрунтовно простежив кроки української еліти в необхідності підготовки української молоді до визвольних змагань і створення національних збройних сил²².

У міжвоєнній добі учасниками боїв на італійському фронті стала розроблятися тема участі галичан, в тому числі й гуцулів і покутян, у баталіях за цісаря в горах італійських Альп. Цій вузькій проблематиці Великої війни присвячені невеликі розвідки дослідників М. Каровця²³ і С. Яворівського²⁴. Перший подав відомості про 80-й, а другий – за 24-й полки австрійської армії. В першому полку окрім гуцулів і покутян ще воювали і ополяни, волиняни, німці й чехи²⁵.

За радянської доби краєзнавці П. Арсенич, Т. Бернацек, В. Брік, В. Василевський, І. Ілійчук, Д. Мула, А. Сайнюк, О. Синиця, М. Хвостін, Т. Хоха, А. Ясінський, в нарисах до історії міст і сіл Івано-Франківської області досліджували тільки воєнні дії царської армії та революційні настрої російських солдатів після Лютневої революції в Росії на теренах Прикарпаття. В тому числі вони побічно торкались і територій Галицької Гуцульщини, а про Українських січових стрільців, грабежі, гвалтування, русифікацію, репресії проти мирного населення гуцульського краю свідомо замовчували²⁶.

Українські вчені, мої учителі, С. Копчак і П. Федорчак в розвідці «Ворохта» та М. Рехтман і П. Федорчак в нарисі «Надвірна» порушили тему погіршення соціально-економічного становища гуцулів у часі

*Обкладинка книги
«УСС» під редакцією
Б. Гнаткевича.*

війни, вдумливий читач мав розуміти, що це було під час російської займанщини²⁷.

Ситуація на краще в дослідженні задекларованої теми змінилася тільки тоді, коли перед розпадом СРСР, в радянській Україні стали протікати демократичні процеси. У добі так званої перебудови горбачовської ери доля Другої Гуцульської сотні, а також гуцулів у легіоні Українських січових стрільців була предметом зору місцевих краєзнавців та науковців, які досліджували історію українського січового стрілецтва. Зокрема, краєзнавець П. Дем'янюк з Коломиї на основі опублікованої літератури, споминів М. Горбового та інформації респондентів Василя Голинського, Миколи Ґеника з Вижнього Березова і Михайла Будоровича з Нижнього Березова, відтворив бойовий шлях Другої Гуцульської сотні. Щоправда, автор допустив дві неточності: сотник К. Гутковський був командиром Першої, а не Другої Гуцульської сотні, а Гриць Голинський з переходом усусів на терени Східної України дійсно став командиром сотні, але не гуцулів, а другої – легіону УСС²⁸.

Львівський науковець Б. Якимович у розвідці «З історії українських січових стрільців» на основі досягнень вітчизняної історіографії міжвоєнної доби в загальних рисах окреслив ратний шлях Другої Гуцульської сотні²⁹.

У той же час замовчувані аспекти історії Галицької Гуцульщини активно стали розробляти учасники визвольних змагань, які проживали за океаном в США та Канаді. У дослідженні гуцульського краю багато зробили Гуцульський дослідний інститут у Чикаго, який видав трьохтомник «Гуцульщина», «Комітет Станіславщини» та «Комітет коломиян з Філядельфії» Наукового товариства ім. Шевченка. Перший у світ випустив два томи «Альманаху Станіславівської землі», а другий – збірник споминів і статей «Коломия і Коломийщина». Звісно, фахових істориків серед тодішніх дослідників краю не було, а тому їх видання мають не науковий, а аматорський краєзнавчий рівень. Якщо взяти до уваги, що в цей час на теренах самої Галицької Гуцульщини краєзнавчі дослідження майже не велися, то діаспорні публікації, зрозуміло, були евристичними і поступом, в тому числі і у висвітленні подій, які мали місце в гуцульському краю в часі Великої війни. Зокрема, свого пізнавального значення не втратили розвідки М. Дем'янчука про політичну ситуацію в Надвірній тієї воєнної доби. Тут особно хочеться наголосити, що перш за все заслуговує на увагу його цікава розвідка «Добровольці з Надвірної до УСС». У ній йде мова про політичну ситуацію в Надвірній у перші місяці війни³⁰. В другій розвідці автора є фактичний матеріал про Надвірну в часі Великої війни³¹.

У збірнику споминів і статей «Коломия й Коломийщина» є фактаж про розвиток січового руху в Березовах на Яблунівщині, а також вкрай короткі відомості про вихідців з Галицької Гуцульщини, які були січовими стрільцями і старшинами. Зокрема, М. Ільницький у своїх споминах про три Березови розкриває роль сільських Кошів чотирьох «Січей» серед місцевого населення, а також дає біографічну довідку

про талановитого четаря УСС і сотника УГА Григорія Голинського з Вижнього Березова³².

У цьому діаспорному виданні є теж дані до біографістики січових стрільців і старшин УСС і УГА родом з Коломийщини, в тому числі з гірських гуцульських сіл. Найбільш цінними вважаємо персоналії командира Другої Гуцульської сотні Омеляна Левицького з Коломиї та січових старшин – підхорунжого Василя Малковича з Середнього Березова, четаря УГА Миколу Урбановича з Вижнього Березова³³.

Українська діаспора далі поглиблює досліджує тему участі гуцулів в українському січовому стрілецтві. Зокрема, про гуцулів у легіоні Українських січових стрільців та в Другій Гуцульській сотні згадує діаспорний дослідник С. Ріпецький. Він відмічає героїзм січових вояків Галицької Гуцульщини на австрійсько-російському фронті в Галичині й теренах Буковинської Гуцульщини і підкреслює, що їх подвиг на ратнім полі – золотою сторінкою звитяги Українського січового стрілецтва³⁴. Другій Гуцульській сотні присвячені воєнні спомини двох її колишніх вояків: О. Зіня з с. Божиків на Тернопільщині та П. Фіцича з Нижнього Березова на Косівщині³⁵.

Побічно окремим штрихом в розвідці про Василя Вишиваного добрим словом згадує гуцулів – січових стрільців Другої Гуцульської сотні отаман Українських січових стрільців Н. Гірняк. Він подає епізод рицарської поведінки гуцулів – січових стрільців при не виконанні злочинних наказів австрійського командування щодо проведення репресій і реквізиції в с. Добровеличківка на Херсонщині³⁶.

Заслуговує на увагу праця діаспорного усуса Я. Солтикевича «Салют останньої сотні. 1914 – 1964». Новизною в його розвідці є інформація про місця проживання колишніх січових стрільців, в тому числі і вояків Першої і Другої Гуцульської сотень, які входили до Братства Українських Січових Стрільців на латиноамериканському континенті. Таке інформування, є надзвичайно важливим до біографістики усусів³⁷.

Обкладинка книги «За волю України».

З діаспорних видань науковий інтерес являє собою II-й том «Історії Гуцульщини» М. Домашевського. Тут в описах про Гриняву, Космач, Надвірну наводиться інформація про бойові дії на території згаданих населених пунктів та спалення російськими солдатами надвірнянських єврейських торговельних підприємств. В розвідці «Татарів» дослідник порушив аспект переслідування національно свідомих громадян австрійськими властями³⁸.

Серед робіт на стрілецьку тематику діаспорних істориків значний інтерес викликає видання Головної Управи Братства УСС «За волю України», яке вийшло в 1967 р. У цьому збірнику статей вміщено спогади видних діячів січового стрілецтва та

опубліковано документи з історичного архіву УСС, який зберігається у США і бібліографію до історії стрілецтва, яку уклав колишній січовий стрілець С. Ріпецький. У ньому для дослідження нашої теми особливої уваги заслуговує стаття М. Нижанковського «Пам'яті сотника Кліма Гутковського», в якій подано автобіографію командира і бойовий шлях Першої Гуцульської сотні³⁹.

Сучасна українська історіографія проблеми минулого січового стрілецтва поки що обмежується кількома науковими та науково-популярними дослідженнями, в яких звитяга січових стрільців – вихідців з Галицької Гуцульщини та Другої Гуцульської сотні висвітлена лише мимохідь і в загальних рисах. Вона представлена працями шістьох дослідників: П. Арсенича, В. Грабовецького, М. Лазаровича, Р. Романюка, Д. Юсипа та Є. Луціва.

Розвідка П. Арсенича «Українські січові стрільці Гуцульщини» – науково-популярна. Вона не має фактів новизни і є тільки переспівом уже опублікованого, до того ж, без критичного аналізу загальновідомих публікацій. Звісно, ця оглядова стаття грішить неточностями. Для прикладу, автор краєзнавчої розвідки стверджує, що четар Гриць Голинський очолював Другу Гуцульську сотню. Насправді, четар в грудні 1916 р. був назначений командантом лише II-ї чети, а не командиром цілого підрозділу. Нею в той час командував поручик О. Левицький, а далі за ним – І. Бужор та Р. Каратницький. Даний факт, засвідчує третій список Гуцульської сотні, який нині зберігається у відділі рукописів Бібліотеки Народової у Варшаві. До того ж, П. Арсенич сумбурно, не дотримуючись хронологічного принципу, подав події, які стосуються бойової звитяги Другої Гуцульської сотні. Разом з тим, він стверджує, що січові стрільці Другої Гуцульської сотні спільно з німцями 29 листопада 1916 р. у бою за гору Присліп у горах Буковинської Гуцульщини захопили 600 полонених та багато зброї, що теж є сумнівним. Справді, як згадує учасник тієї битви О. Зінь, вояки Другої Гуцульської сотні оточили і взяли в полон понад 1200 росіян. Такий великий успіх гуцульських вояків у першому ж їх бою з росіянами аж ніяк не влаштовував штабних офіцерів австрійського командування Східним фронтом. Німецькі вояки на цій ділянці фронту довгий час не мали ніяких воєнних вдач, а тут така блискуча перемога синів Верховини. Це ж – ганьба для німецької зброї. Тому вони половину полонених росіян «свідомо віддали» німцям. Тепер зрозуміло чому в тогочасних зведеннях для гуцулів фігурує занижена цифра 600, а не 1200 захоплених ними в полон росіян. Так було зрівняно військовий талант гуцулів з німецькою «доблестю». Отож, автор на догоду ворогам українства вдвічі занижив перемогу січового стрілецтва Другої Гуцульської сотні в присліпській битві. Зрозуміло, назвати цю статтю П. Арсенича евристичною і доробком української історіографії з порушеної проблеми аж ніяк не можна⁴⁰.

Побіжно П. Арсенич торкнувся теми Другої Гуцульської сотні в персоналії про Григорія Голинського. На жаль, вона теж «грішить» неточностями про командира Гуцульського куреня і цим вносить плутанину в персоналістику Галицької Гуцульщини⁴¹.

Вклад В. Грабовецького про гуцулів в сотнях легіону Українських січових стрільців і Другій Гуцульській сотні базується на відомостях книги «Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920» та споминах двох її колишніх вояків Другої сотні гуцулів: М. Горбового та П. Фіцича. Звісно, автор не ставив перед собою мету в деталях дослідити бойовий шлях січових стрільців та бойового підрозділу усусів з гуцульського краю, а тому висвітлення участі гуцулів у Великій війні 1914 – 1918 рр. у його праці має науково-популярний характер⁴².

Побічно історії Другої Гуцульської сотні та участі гуцулів в січовому стрілецькому русі торкнувся у своїй ґрунтовній праці про Українських січових стрільців М. Лазарович. Оскільки дослідник ставив перед собою ціль дослідити причини, передумови формування українського січового стрілецтва, умови організації легіону УСС і його участь в бойових діях на Східному фронті Великої війни, то ж він висвітлював історію Другої Гуцульської сотні у контексті бойового шляху 1-го полку УСС та тогочасної бойової обстановки на австрійсько-російському фронті. Зокрема, автор відзначив успішний бій січових стрільців цієї сотні під Бурдяківцями на Борщівщині. Стосуються нашої праці й окремі відомості до біографістики вояків Другої Гуцульської сотні і січових стрільців – вихідців з Галицької Гуцульщини почерпнуті з 5-го додатку його праці: поіменного списку легіону Українських січових стрільців⁴³.

М. Лазарович в другій узагальнюючій праці «Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі» також коротко згадує бойовий шлях Другої Гуцульської сотні в контексті стрілецького чину Українських січових стрільців на Тернопіллі⁴⁴.

Бою на горі Ключ у Бескидах Сколівщини свою статтю присвятив журналіст-краєзнавець Д. Юсип. Автор її написав на основі маловідомої широкому загалу громадськості розвідки учасника цього бою четаря А. Домарацького, яку той опублікував у 1915 р. у збірнику статей – раритетному виданні «Українські Січові Стрільці в Карпатах»⁴⁵. Діяльність «Січі» на території Галицької Гуцульщини, а також участь гуцулів у визвольних змаганнях українців у часі Великої війни розглядається Є. Луцівим у праці «Бойове мистецтво гуцулів». Автор не працював над першоджерелами і не опрацював усієї літератури з даної проблематики, а тому не зумів у повній мірі висвітлити як культурну, так і політичну складові роботи місцевих «Січей», їх вкладу у розвиток парамілітарного і стрілецького руху на теренах Галицької Гуцульщини, виключний вклад гуцулів, окрім Маківки, у ту чи іншу битву Великої війни. Мінусом дослідження є відсутність в ньому огляду краєзнавчої і наукової літератури з бойового мистецтва гуцулів. Другим недоліком популярного краєзнавчого видання – невміння автора робити поклики на джерело. Зокрема, дослідник покликається на діаспорний краєзнавчий журнал «Гуцулія», але не називає автора і розвідку березівського гуцула П. Фіцича про Другу Гуцульську сотню. У цім труді відсутній список опрацьованої літератури та для зручності користування іменний і географічний покажчики. Зрозуміло, вона для науковців особливої цінності не має, бо ніякої новизни в ній не видно,

а тому не сягнула наукового рівня. Вдалим у ній є хіба-що назва краєзнавчого дослідження. В загальному на краєзнавчій ниві гуцулознавства доробок молодого краєзнавця з Надвірної все-таки є поступом, адже містить фактичний багаж не доступний широкий громадськості на місцях⁴⁶.

Соціально-економічне і політичне становище Галицької Гуцульщини в часі Великої війни порушено у статті П. Костючка⁴⁷ та в спільній розвідці А. Королька і В. Марчука, а воєнні дії в праці А. Сміжака. Отож, цей аспект досліджуваної теми ними вдруге в українській історіографії поставлено на повістку дня⁴⁸.

Новацією в доробку вітчизняної історіографії в дослідженні теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні» є висвітлення подій в часі першої і другої російської окупації в окремих населених пунктах краю: Космачі, Кутах, Лючі, Микуличині, Надвірній, Рожневі, Уторопах і Яблуневі. Свій посильний вклад у розробку згаданої проблеми саме в згаданих поселеннях внесли Р. Гандзюк⁴⁹, В. Грабовецький⁵⁰, М. Гушул⁵¹, В. Клапчук⁵², В. Курищук⁵³, А. Лисишин з М. Рибчанським⁵⁴, Ф. Мацко⁵⁵, О. Німець⁵⁶, П. Сіреджук⁵⁷.

Узагальнюючи огляд української історіографії з порушеної проблеми констатуємо, що сприятливих умов для її висвітлення на перших трьох етапах вона не мала. Перший етап у хронологічному зрізі охоплював воєнні роки Великої війни. На даній стадії з'являються публікації в тодішній періодиці і у книжкових виданнях невеликі розвідки про участь гуцулів в боях на російському і італійському фронтах, а також про шкоди і руйнування завдані, гуцулам першими «визволителями». Він підготував для другого періоду ґрунт появи в міжвоєнному часі наукових монографічних праць про участь Українських січових стрільців у Першій світовій війні.

Третій етап охоплює радянську добу. Для українських вчених, що жили і працювали в умовах радянської дійсності, він не був поступом вперед у порівнянні з міжвоєнною добою. Щоправда, українська історіографія поповнилася новими цікавими працями діаспорних дослідників. Власне завдяки їм зроблено новий крок у висвітленні подій на гуцульських теренах тієї пори. На жаль, скористатися цим доробком діаспорних співвітчизників радянські дослідники не мали змоги, бо ця тема для них була табу.

З проголошенням незалежності України настав четвертий етап в опрацюванні різних аспектів даної теми. Історики мають доступ до вітчизняних і зарубіжних архівів, а також можливість опрацьовувати праці своїх попередників міжвоєнної доби і заокеанських колег, а тому перед ними відкриваються нові перспективи ґрунтовних досліджень. З часом цей етап за залучення фактичного багажу архівного матеріалу та праць дослідників усіх трьох названих вище етапів можна буде назвати джерелознавчим.

1. 2. Зарубіжна історіографія проблеми

Зарубіжна історіографія Великої війни 1914 – 1918 рр. на території Галицької Гуцульщини представлена працями російських, польських і німецьких дослідників.

Польськими дослідниками порушена проблема започаткована по «гарячих слідах» боїв польських легіонерів II-ї бригади в басейні рік Бистриця Надвірнянська та Чорний Черемош. Одна з перших праць на цю тему опублікована ще в самий розжар війни. Піонером у дослідженні бойового шляху польських легіонерів II-ї бригади в Карпатах був Б. Мервін. Він у краєзнавчо-популярній праці для широкої громадськості розповів про перебування польських легіонерів на теренах Галицької Гуцульщини в жовтні – грудні 1914 р. Найціннішим у цій розвідці є друк двох фотографій: легіонери на бойових позиціях у Рафайлові і вид руїн зруйнованої росіянами Надвірни, а також відомості про битву під Надвірною⁵⁸.

На нашу думку, варта уваги документальна оповідь В. Цвіковського про перехід польських легіонерів з закарпатського села Брустури через верхи до гуцульського села Рафайлова нині Бистриці і їх перший вдалий бій коло будинку лісника – лісничівки з черкеськими козаками царських військ⁵⁹.

З міжвоєнних видань польської історіографії, в яких побіжно описані факти сутичок між ворогуючими сторонами на території Галицької Гуцульщини, слід назвати ознайомчу працю Г. Гонсіоровського «Путівник по Східних Бескидах. Чорногірське пасмо» та «Короткий путівник по Гуцульщині» виданий міністерством оборони Польщі. В першій публікації є відомості про бій між угорською бригадою з російським військом у жовтні 1914 р. у селі Космач Печеніжинського повіту. У другій наголошується, що без допомоги гостинних гуцулів розвідка польських легіонерів не змогла би успішно справитися з покладеними на неї бойовими завданнями⁶⁰.

Науковий інтерес становить щоденник поручника штабу команди польських легіонерів А. Красіцького. В ньому занотовані враження штабіста – фронтовика, де він бував на гуцульських теренах виконуючи різні доручення штабу команди польських легіонів. Його нотатки, безперечно, є достовірними і дозволяють в якійсь мірі пізнати воєнно-стратегічну обстановку ворогуючих сторін з 20 листопада по 7 грудня 1914 р., тобто в часі перебування в деяких селах Верховинщини підрозділів польських легіонерів⁶¹.

Для детального висвітлення бойових сутичок між ворогуючими сторонами на теренах Галицької Гуцульщини в часі так званої Галицької битви скористалися з карти 8-ї «II бригада легіонів польських в Карпатах – ілюстрованого видання про бойовий шлях польських легіонів Й. Пілсудського в 1914 – 1918 рр.»⁶².

Наступного року Військовий інститут наукової освіти випустив скрупульозну працю наукового характеру «Шляхом II Бригади польських легіонів у Східних Карпатах». Найціннішими в роботі є 4 – 6 розділи, які присвячені боям з росіянами в Максимцю, Рафайлові,

Зеленій, Пасічній, в долині Пруту та в горах Верховинщини і Косівщини. Розвідка має плани і карти боїв легіонерів з російськими вояками в гуцульських селах⁶³.

З найновіших праць польських істориків про Велику війну слід назвати ґрунтовне дослідження П. Гарта. Автор у своїй монографії дуже ретельно висвітлив всі одинадцять великих битв на італійському театрі бойових дій між ворогуючими сторонами, в яких з середини 1915-го до кінця 1918 р. не по своїй волі брали участь і вихідці з усієї Гуцульщини. Він вказує, що остання битва була для австрійців нищівною поразкою, після якої вони вже не змогли оговтатися і втратили значну частину своїх територій, які здається назавжди відійшли до Італії⁶⁴.

Однією з останніх розвідок на цю тему в польській історіографії є праця А. Вельохи. Новацією у ній є те, що автор скрупульозно передав вшанування поляками пам'яті загиблих легіонерів на гуцульських теренах. Отож, участь польських легіонерів у боях проти росіян в околицях між Надвірною і Солотвином є дуже ретельно досліджена в польській історіографії та є зразком для українців як треба зберігати для нащадків кожен деталь вкладу своїх співвітчизників у перемогу над ворогом⁶⁵.

Руху незалежності серед поляків Галичини, в тому числі і в Галицькій Гуцульщині, присвячена праця В. Потканьського. Автор твердить, що він не знайшов відгуку в польській спільноті краю: Східний легіон в Львові вербувальники так і не зуміли сформувати з тамтешніх поляків, а тому довелося сюди спроваджувати татарських гуралів. Отож, отут оголошена Головною командою польських легіонів мобілізація поляків до національного війська потерпіла фіаско⁶⁶.

Не можна обійти статтю М. Бернацької. Авторка в розвідці подала відомості про свого родича: буковинського вірменина, лейтенанта австрійської армії, Антона Лукасевича, який загинув у бою з росіянами в Дорі поблизу Яремчі під час так званої Галицької битви, тобто в вересні 1914 р.⁶⁷

З діаспорних польських істориків, які торкалися цієї проблеми, заслуговує уваги праця К. Бараньського, який дуже поверхово торкнувся подій Великої війни в двох гуцульських містах: Косові і Надвірній⁶⁸.

Окрім польської історіографії про події Великої війни на теренах гуцульського краю побічно писали і російські історики. Перше покоління дослідників царської доби, зрозуміло, висвітлювало події тієї епохи з позицій імперської політики царської Росії. Вони в своїх працях виправдовували загарбницьку війну російського царату і називали її не загарбницькою, а великою визвольною і оборонною. Першим цю ідеологему в російську історіографію ввів професор Петербургу Н. Ястребов. Він, зокрема охарактеризував зміст і задачі «великої визвольної війни» 1914 р., а російських диких загарбників трактує як «визволителів» і збирачами державності європейських народів, носіями цивілізації⁶⁹.

Друге покоління російських істориків вже жило і творило в умовах радянського режиму. Якогось поступу в висвітлення даної проблеми радянська історіографія не зробила. Серед їх надбань

виділяються праці військових істориків А. Зайончковського і Л. Ветошнікова. Вони, як військові, вдало відтворили бойові дії російської армії на теренах Галичини, і в тому числі в Галицькій Гуцульщині, в часі так званого Брусилівського прориву. Автори в оперативно-стратегічних нарисах навели факти прориву тактичної оборони австрійців, а також приділили велику увагу наступу 9-ї російської армії на Кути, Вижній, Нижній і Середній Березови, Делятин і Микуличин⁷⁰.

З діаспорних видань російських дослідників воєнної історії Великої війни 1914 – 1918 рр. міжвоєнної доби цікавою є монографія царського генерала в еміграції Н. Головіна. В роботі автор вичерпно подав історію воєнної кампанії на російському фронті, а також висвітлив перший період Галицької битви до 1 вересня 1914 р.⁷¹.

У радянській повоєнній добі теж були видані мемуари командуючого Південно-Західним фронтом О. Брусілова. В них можна почерпнути факти про те, як відбувалось загарбання гуцульських поселень, зокрема зайняття росіянами Делятинської околиці верхів'я Пруту і Надвірні в ході так званого брусилівського прориву. Що стосується спогадів О. Брусілова, то вони відредаговані радянською військовою цензурою. Звісно, з ідеологічних міркувань в них немає фактажу, який би показував Росію, як агресора. В умовах радянської дійсності про це не могло бути й мови⁷².

У висвітленні історії Великої війни 1914 – 1918 рр. велике значення приділялось стратегічній думці російського військового мистецтва, зокрема Брусилівському прориву, в ході якого повторно була окупована і Галицька Гуцульщина. Цій проблематиці присвячена праця російського історика Ф. Кузнецова⁷³. Третє покоління російських істориків не відійшло від ідеологічних штампів імперської політики нинішнього керівництва Росії, а тому якогось поступу немає.

З німецьких видань, що побачили світ по «гарячих слідах», заслуговують на увагу в першу чергу кореспонденційні воєнні репортажі Г. Шульца. Найбільш цінним є репортаж автора про його перебування в Делятині зразу після звільнення від росіян по першій загарбанню. В ньому наголошується, що містечко пограбоване росіянами, багато будинків без господарів тощо⁷⁴.

Узагальнюючи розгляд зарубіжної історіографії доводиться констатувати, що вона теж внесла свій посильний вклад у розробку досліджуваної нами проблеми. Щоправда, польські дослідники зосереджені на вкладі польських легіонерів в перемогу над ворогом і прославлення їх в історії польського військового мистецтва, а російські – на силу російської зброї, зокрема Брусилівського прориву. Отож, такий однобічний підхід польської і російської історіографії, звісно, не в повній мірі висвітлюють задекларовану нами тему. Лише залучення в науковий обіг нових архівних матеріалів та критичне ставлення до наукового доробку попередників в якійсь мірі певним чином заповнюють прогалини як української, так і зарубіжної історіографії.

1. 3. Джерельна база дослідження

Щоби з'ясувати і всебічно висвітлити поставлену проблему автору довелося залучити велику кількість всіляких за постановам та структурою першоджерел вітчизняних і зарубіжних архівів. Основна маса документів, які стосуються Галицької Гуцульщини передвоєнної доби і Великої війни 1914 – 1918 рр. зосереджена у Центральному державному історичному архіві України у м. Львові.

Основний масив неопублікованих джерел з історії діяльності «Січей» Галицької Гуцульщини, які були предтечею парамілітарного руху і Українського січового стрілецтва серед гуцулів, зберігаються в описах 8, 25, 58 і 70 фонду «Галицьке намісництво» (Ф. 146) Центрального державного історичного архіву України у м. Львові.

Усі справи, що стосуються реєстрації січових товариств в містах і селах Галицької Гуцульщини за формою і змістом практично однакові. Мова їх викладу – українська, польська і німецька. У згаданих справах вміщені прохання ініціаторів заснування місцевих січових товариств про дозвіл на заснування січових Кошів, що є дуже важливо для розуміння динаміки поширення січової ідеї в масах населення досліджуваного терену. В описі 8 фонду «Галицьке намісництво» знаходяться дві справи: 1896 і 1912, в яких є факти про політичне і господарське становище повітів гуцульського краю після відступу російських військ.

Для розкриття задекларованої теми значний інтерес становлять документи п'ятої справи фонду № 354 (Табір українських біженців у м. Гмінд). З її матеріалів вдалось встановити активістів з числа гуцулів, які перебували в таборі українських біженців в австрійському м. Гмінд.

Картотека вояків австрійського війська родом з Галичини, які перебували в італійському полоні (Ф. 352, справи 74 – 80), дає уявлення в яких полках гуцули воювали на італійському фронті, та в котрих вони перебували італійських таборах, як військовополонені. Хоча вона і не повна, але все-таки дозволяє встановити дату, місце народження і військове звання полоненого, а також мінімальну кількість тих гуцулів, які за примхами долі стали бранцями італійських таборів військовополонених.

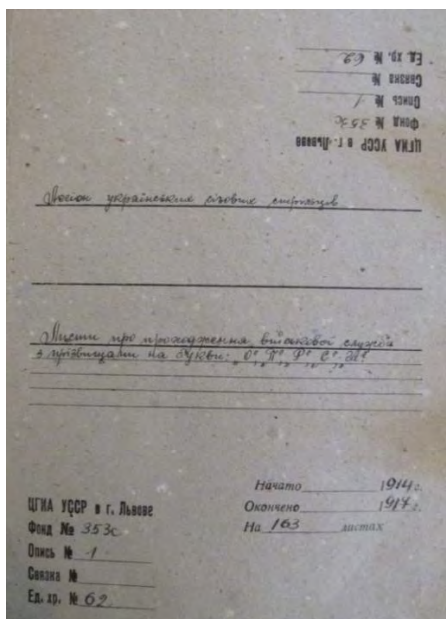
Для встановлення чисельності та першого іменного списку особового складу Другої Гуцульської сотні важливе значення мають відомості книги реєстрації січових стрільців навчальної групи за жовтень 1916 р. по 1 березня 1917 р., в якій навпроти імені і прізвища січового вояка вказано дата його виходу в Карпати, а також коли і звідки той чи інший січовий стрілець прибув до навчальної групи майбутньої прославленої Гуцульської сотні. Сьогодні ця книга є окремою справою фонду № 353 (Легіон українських січових стрільців). Отож, на лице є відомості про те, як комплектували вояцький контингент цієї навчальної групи, який потім вийшов воювати з противником на теренах Буковинської Гуцульщини. У цій справі надзвичайно цінною для даного дослідження є інформація про дату

виходу навчальної групи на фронт у Карпати, яка співпадає з днем названим мемуаристами М. Горбовим, О. Зінем та П. Фіцичем: 27 жовтня 1916 р.

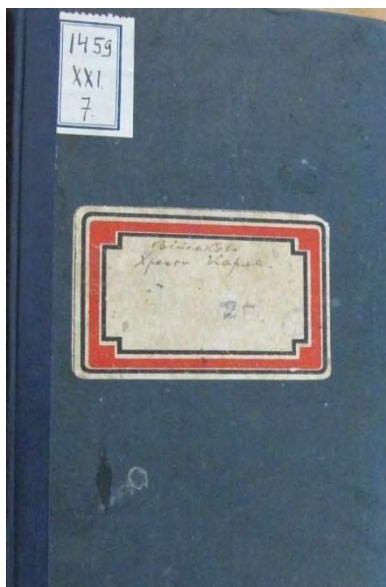
Біографічні відомості кожного вояка Другої Гуцульської сотні з цього списку та гуцулів, котрі воювали в легіоні УСС розкривають матеріали трьох справ – 37, 61 і 62 згаданого фонду: книга обліку січових стрільців 1-го куреня УСС, листи про проходження військової служби січовими стрільцями на букви «В», «Д», «З», «Л», «М», «П», «Р», «С», «Т». Отож, список навчальної групи вважаємо первинним реєстром особового складу Гуцульської сотні, адже він збігається з особовими листами січових стрільців з окремою спеціальною поміткою «Гуцульська кампанія».

У цьому ж фонді, який налічує 279 справ, ми використали тільки 60 одиниць збереження. У науковий обіг введено алфавітні списки українських січових стрільців, які пізніше пов'язали свою військову долю з Гуцульською сотнею (спр. 36, 37, 45, 52 – 62), їх рукописні видання 225 – 231), короткі біографічні відомості загиблих січових стрільців (спр. 86), чотири нагородні списки, з яких три з штампом Гуцульської сотні і нагородні листи на січових стрільців, які відзначилися в боях (спр. 27, 79, 80, 83), Похвальні листи нагороджених українських січових стрільців австрійським фельдмаршалом П. Гофманом (спр. 84), листування січових стрільців з І. Ткачуком, який співпрацював з пресою (спр. 182-217), тощо.

Відомості про економічний стан сіл Баня-Березів, Вижній, Нижній, Середній Березів, Люча, Лючки, Стопчатів, Уторопи і міста Яблунів станом на 18 січня 1915 р. відображає інспекторський звіт армійського унтер-офіцера Ляховецького, який зберігається в Центральному державному історичному архіві у місті Києві. Він також подає дані про демографічні зміни, які відбулися протягом

Титульна сторінка архівної справи про січових стрільців.

*Книга нагородження УСС
«Хрестом військових
заслуг цісаря Карла».*

останнього кварталу 1914 р. Найбільш помітні втрати мали місце в середощі українського і єврейського населення вищезгаданих гуцульських поселень Печеніжинщини (Ф. 365, спр. 235.).

Важливу складову джерельної бази монографії становлять матеріали фондів Державного архіву Івано-Франківської області. Соціально-економічне і політичне становище гуцулів у часі другої займанщини росіянами краю відтворюють в якійсь мірі документи чотирьох спеціальних фондів: № 12 (Комісар Косівського уїзду Чернівецької губернії; спр. 22, 65, 71, 152, 167, 170 та ін), № 604 (Начальник Печеніжинського уїзду; спр. 51), № 605 (Начальник Коломийського уїзду; справи 273, 275) і № 609 (Урядник військової міліції 8-ї Яблунівської дільниці Коломийського уїзду Чернівецької губернії; спр. 3, 4, 6, 8, 9).

Деякі різні за змістом матеріали з порушеної теми знаходяться у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника: двох фондах: – «Окремих надходжень» (Ф. 9) та «Заклинських» (Ф. 48). До них в першу чергу відносимо спогади Ростислава Заклинського та Петра Шекерика-Доникова. Зокрема, Р. Заклинський у своїх споминах дає оцінку діяльності «Січей» на Галицькій Гуцульщині, в тому числі і Станіславщини. У змістовному рукописі Петра Шекерика-Доникова «Січові стрільці» йде мова про добровольців краю, які зголосилися в усуси. Ці дані досі не публікувалися.

Цінним першоджерелом до вивчення історії Другої Гуцульської сотні є матеріали рукописного фонду «Гуцульська сотня» відділу рукописів Бібліотеки Народової в Варшаві. Він багатий на різноманітну інформацію про неї. Зокрема, можна почерпнути відомості про грошове і харчове забезпечення особового складу підрозділу гуцулів, бойовий шлях його окремих січових стрільців, їх нагородження бойовими нагородами австрійської держави тощо. Тут ми теж скористалися двома списками особового складу цього славнозвісного підрозділу Українського січового стрілецтва. Один з них доповнений іншими першоджерелами в кінці книги українською мовою друкуємо окремим додатком. Жодний з названих списків особового складу бойового підрозділу гуцулів немає датування. Перший, на нашу думку, складений після боїв на горі Присліп Буковинської Гуцульщини, тобто, коли прийшло сюди перше нове поповнення січових стрільців і старшин на місце вибулих 35-х пораних. За нашим міркуванням, він складений не раніше березня 1917 р. другий, ймовірно, написаний уже після тяжких боїв січового стрілецтва цього військового підрозділу під Конюхами, на Лисоні та під Бурдяківцями, де Гуцульська сотня понесла великі втрати. На місце загиблих і пораних прибуло чергове поповнення з вихідців з галицьких регіонів звільнених від росіян. Пояснення цьому стану з особовим складом Другої Гуцульської сотні просте: одні загинули в боях, а другі перебували на лікуванні після поранення. Про нове поповнення з числа гуцулів до сотні не могло бути й мови тому, що у цей час Галицька Гуцульщина була зайнята російськими військами.

Важливим документом для встановлення персоналій особового складу Другої Гуцульської сотні є її «Презентаційна книга», яка датується 18 жовтня 1916 – 15 жовтня 1918 рр. У ній подано імена і прізвища січових стрільців гуцульського підрозділу від його формування до повернення на Буковину. Великим недоліком цієї книги є те, що вона не подає місця народження вояків.

Окремим пластом інформації до вивчення персоналій уцілілих у Великій війні 1914 – 1918 рр. січових стрільців Другої Гуцульської сотні та вояків протиборства воюючих сторін є розповіді респондентів, які особисто їх знали в повсякденному житті за місцем проживання. Отож, вони й подали окремі факти з їхнього життя, допомогли встановити дату смерті захисників краю або їх поранення у боях з навалюю московської орди царського війська чи ворогів на італійському фронті.

В дослідженні нами використано відомості, які проливають світло на біографістику січових стрільців Першої і Другої Гуцульської сотень, голови Всеукраїнського суспільно-культурного товариства «Гуцульщина» Дмитра Стефлюка з Верхнього Ясенова, гуцула Ігоря Остафійчука з Ільців на Верховинщині, пенсіонера Івана Нація з опільського села Кінашів Галицького району, отця Василя Петрашука із с. Брустури, бібліотекаря шкільної бібліотеки с. Космач Марії Дзвінчук на Косівщині, редактора газети «Снятинська вежа» Ольги Слободян з с. Балинці, Заслуженого лікаря України Володимира Левка із с. Вовчківці на Снятинщині, краєзнавця С. Флис з Делятина та двох односельців із села Кривопілля, зокрема пенсіонера В. Коржука. Цінними є також відомості нащадків австрійських вояків, які воювали на італійському фронті: Д. Кірашука, який живе в Криворівні, Д. Дзвінчука – в Івано-Франківську і В. Гаюка – в Львові.

Окрім неопублікованих першоджерел надзвичайно велике значення для висвітлення порушеної теми мають опубліковані матеріали державних органів австрійської влади часів Великої Війни та польської держави міжвоєнної доби. З австрійської воєнної пори скористалися лише кількома листами втрат за 10, 13, 18, 22 лютого, 12 березня, 15 і 21 листопада 1915 р, які понесла австрійська сторона на російському і італійському фронтах. Зокрема, в них вказується з якого гуцульського поселення був полонений, поранений чи загиблий вояк, а також в якій роті та полку австрійського війська або легіону УСС він воював. На жаль, в них не вказується місцевість, де поліг, або був

*Презентаційна книга Другої
Гуцульської сотні УСС.*

поранений чи взятий в полон гуцул-воїн. Постільки формат книжки не дозволяє подати окремими додатками списки усіх полонених, поранених і полеглих гуцулів по кожному полку, де вони воювали, то ми обмежилися лише згаданими офіційними матеріалами Міністерства оборони австрійської держави.

3 листів втрат надзвичайно цінним є документ за номером 605 від 2 серпня 1917 р., який висвітлює бойові втрати Українських Січових Стрільців. Якраз, на його основі вдалось встановити ряд прізвищ усусів родом з Галицької Гуцульщини, відомості про котрих досі не введені в науковий обіг. Отож, пам'ять про них є незаслужено замовчана.

Із друкованих матеріалів цінними є першоджерела Російського військового архіву, які опубліковані в збірнику документів «Наступление Юго-Западного Фронта в мае-июне 1916 г.», в якому поміщено оперативні зведення періоду підготовки і проведення наступу Південно-Західним фронтом в травні – червні 1916 р. Підбір документів допомагає реконструювати і дослідити як відбувалось загарбання гуцульського краю на першому етапі так званого Брусилівського прориву⁷⁵.

3 міжвоєнної доби на першому місці тут стоять оголошення влади Станіславського воєводства, які друкувалися в «Урядовому віснику Станіславського воєводства» про безвісти пропавших австрійських вояків з бойківських, гуцульських, опільських і покутських теренів на різних фронтах Великої війни. Зрозуміло, що це – лиш дешиця, бо не всі гуцульські родини зниклих безвісти солдат подавали оголошення до офіційного видання воєводської влади.

Цінність опублікованих даних полягає в тому, що в них подаються менш-більш повна інформація про того чи іншого зниклого вояка: дата, місце народження, в якому підрозділі і де воював, приблизний час втрати відомостей про нього. Такі оголошення дозволили нам скласти хоч деяке уявлення про число воєнних втрат у окремих гуцульських селах і зробити припущення, в яких з них були найбільші втрати ратоборців та встановити кола тих осіб, які пропали безвісти на різних фронтах Великої війни 1914 – 1918 років.

Для висвітлення теми дослідження поважною скибою, як історичного джерела, стала періодика. Вона корисна тим, що дозволяє оперувати величезним мало відомим і слабо дослідженим масивом інформації. Саме преса значною мірою суттєво доповнює і розширює наші знання про діапазон січового

Один з номерів «Вістника» СВУ.

розвитку на території гуцульського краю. Неофіційним органом січового руху і генератором поширення січової ідеї на теренах Галицької Гуцульщини і Галичини була газета проводу Радикальної партії – «Громадський голос». Цей часопис постійно друкував інформацію про участь місцевих січових товариств у різноманітних громадсько-політичних акціях. Чільне місце в утвердженні січової ідеї серед гуцульського люду посідав щорічний інформативний січовий календар «Запорожець», який був доступний та зрозумілий широкому загалу січовиків Галичини, в тому числі і Галицької Гуцульщини. Особливу цінність для висвітлення задекларованої теми мають періодичні видання: «Діло», «Свобода», «Вістник Союзу визволення України», часопис «Шляхи», на сторінках яких можна відшукати відомості про тогочасні події, які в тій чи іншій мірі висвітлюють соціально-економічне становище краю, політичну обстановку на його теренах, а також участь гуцулів у Великій війні 1914 – 1918 рр. на австрійсько-російському і австрійсько-італійському фронтах.

З польської крайової періодики того часу скористалися матеріалами «Galicyskich wiadomości» і «Kurjera Stanisławowskiego» та газетами перших «визволителів» – «Армейский вестник» й «Львовское военное слово».

У міжвоєнному періоді найбільше до вивчення стрілецької слави обох гуцульських підрозділів спричинився щомісячник «Літопис Червоної Калини» та «Календар Червоної Калини», де час від часу друкувались матеріали з історії Першої і Другої Гуцульських сотень та участь січового стрілецтва в боях з ворогом.

Опрацьовуючи різноманітну джерельну базу по задекларованій темі, автор у багатьох випадках зіткнувся з неповною інформацією про ту чи іншу особистість, яка згадується у тому чи іншому джерелі. В одному випадку зустрічається тільки прізвище, в другому – прізвище з ініціалами, в третьому – ім'я і прізвище, а в четвертому – усі дані особи. Оскільки творцями історії є не тільки видатні особистості, але й «маленькі люди» – пугатарі, від життєвої позиції яких залежить успіх чи невдача «великої людини» і її слід в історії. Отож, у праці старалися згадати кожного, хто був причетний до буремних подій, щоби нащадки їх пам'ятали, ними гордилися і свято берегли їх славу в прийдешніх десятиліттях і віках. Разом з цим виражаю надію, що неповні відомості про ту чи іншу особу в майбутньому будуть доповнені, стануть базою для краєзнавчих студій при написанні праць з історії населених пунктів краю. Прискіпливих критиків прошу простити за цей огріх, що не зумів зробити свою працю досконалою. Зробив тільки те, що було під силу в міру сьогоднішніх реалій.

У цілому ця обнародована джерельна база в якійсь мірі дає нам можливість зробити свій скромний поступ у дослідження цієї архіважливої теми не тільки для історії Галицької Гуцульщини, але й України. Щиро зізнаємось, що із-за проблеми коштів автору не вдалося опрацювати усі матеріали, що зберігаються про Другу Гуцульську сотню в відділі рукописів Національної бібліотеки Республіки Польща, про гуцулів-легіонерів у Воєнному архіві в Варшаві та фактичний багаж

Воєнного архіву Австрії, який знаходиться у Відні, а про першу і другу окупацію «визволителями» Галицької Гуцульщини – у державному архіві Чернівецької області та Центральному державному історичному архіві України у м. Києві. Як оптиміст, маю надію, що іншим дослідникам пощастить більше і їм вдасться цієї прогалини позбутися й архіважлива тема буде висвітлена у всій своїй повноті та різнобічності. Наші героїчні предки заслуговують того, щоби про них знали сучасники і майбутні покоління, щоби їхня бойова слава не загубилася в буднях повсякденного життя нащадків.

¹ Назарук О. Гуцульська відвага і любов до гарного оружя. / О. Назарук. // Вістник Союза визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 16; Назарук О. Оповідання мого 16-літнього ордонанса. / О. Назарук. // Вістник Союза визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 17 – 20.

² Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів, 1916. – 156 с.

³ Темницький В. Клим Ґутковський / В. Темницький // Вістник Союза визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 20.

⁴ Дзіковський В. До історії Гуцульської сотні. Св. п. сот. Кліма Ґутковського / В. Дзіковський // 1914 – 1916. Тим, що впали. Літературно-мистецький альманах. – Львів, 1917. – С. 132 – 133.

⁵ Дзіковський В. Від Веречок до Семиковець / В. Дзіковський // Тим, що впали. 1914 – 1916. Літературно-мистецький альманах. – Львів, 1917. – С. 23 – 30.

⁶ Домарацький А. Приступ на горі Ключ / А. Домарацький // Українські Січові Стрільці в Карпатах. – Відень, 1915. – С. 48 – 61.

⁷ Глібовицький С. Образки з сьвітової війни. 1914 – 1915. – Відень, 1916. – 49 с.

⁸ Вишиваний В. Українські січові стрільці з весни 1918 р. до перевороту в Австрії / В. Вишиваний // Запорожець. Календар на 1921 р. – Відень, 1923. – С. 90.

⁹ Щуровський В. УСС на Наддніпрянщині в 1918 р. / В. Щуровський // Літературно-науковий вістник. – Львів, 1925. – Т. 86. – Кн. 3. – С. 218 – 228.

¹⁰ Кисілевська О. На горі Присліп / О. Кисілевська // Календер Червоної Калини на 1928 р. – Львів, 1928. – С. 75 – 77.

¹¹ Гуцули у визвольній боротьбі: Спогади січового стрільця Михайла Горбового. Серія «Українська воєнна мемуаристика». – Т. 4. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика». – Київ: Історичний клуб «Холодний Яр», 2009. – 472 с.: іл.

¹² Горбовий М. Як загинув сотник У. С. С. д-р Омелян Левицький / М. Горбовий / Календер Червоної Калини на 1931 р. – Львів, 1930. – С. 18 – 19.

¹³ Горбовий М. Гуцульщина у визвольних змаганнях / М. Горбовий // Літопис Червоної Калини. – Львів, 1931. – № 5/6. – С. 16 – 17.

¹⁴ Гнатевич Б. Українські Січові Стрільці. – Львів, б. д. – 62 с.

¹⁵ Левицький К. Історія визвольних змагань українців з часу світової війни 1914 – 1918. Часть перша. – Львів, 1928. – С. 130.

¹⁶ Глушко С. Сотник Клим Гутковський / С. Глушко // Літопис Червоної Калини. – 1935. – Ч. 5. – С. 11 – 12.

¹⁷ Ярий Р. Бої за Маківку. – Львів: Всесвіт, 1936. – 30 с.

¹⁸ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 199 – 202.

¹⁹ Там само.

²⁰ Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. / За редакцією Б. Гнаткевича. Репринт. відтворення з вид. 1935 р. – Львів: Слово, 1991. – 160 с.

²¹ Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914 – 1918). – Львів: Червона Калина, 1923. – 131 с.

²² Голубець М. Рік грози і надій: 1914. – Львів: Українська бібліотека, 1934. – 128 с.

²³ Каровець М. Спомини зі світової війни. – Жовква, 1934. – 15 с.

²⁴ Яворівський С. За цісаря, за державу. / С. Яворівський // Літопис Червоної Калини. – Львів: Червона Калина, 1937. – Ч. 3. – С. 18 – 20.

²⁵ Каровець М. Спомини зі світової війни. – Жовква, 1934. – С. 1 – 15; Яворівський С. За цісаря, за державу. / С. Яворівський // Літопис Червоної Калини. – Львів: Червона Калина, 1937. – Ч. 3. – С. 18 – 20.

²⁶ Арсенич П., Синиця О. Криворівня; Арсенич П., Сайнюк А., Хвостін М. Кобаки; Арсенич П. Нижній Березів; Арсенич П., Лосяк П. Яворів; Бернацек Т., Брік В., Федорчак П. Ділятин; Василевський В, Мула Д. Яремче; Філенко П., Ясінський А. Кути. // Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область. – К.: УРЕ, 1972. – С. 115, 125, 349, 370, 380, 389, 402, 419, 427.

²⁷ Копчак С., Федорчак П. Ворохта; Рехтман М., Федорчак П. Надвірна // Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область. – К.: УРЕ, 1972. – С. 402, 409, 411, 427.

²⁸ Дем'янюк П. Сини гуцульських гір. / П. Дем'янюк // Агро. – 1990. – 7 грудня. – С. 3 – 4; – 15 грудня. – С. 3 – 4.

²⁹ Якимович Б. З історії українських січових стрільців / Б. Якимович // Радянська Верховина. – 1990. – 7 липня. – С. 3.

³⁰ Дем'янчук М. Добровольці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. – Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станіславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станиславівщини, 1985. – С. 256 – 257.

³¹ Дем'янчук М. Надвірна / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станіславівщини. – Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен: Видання Центрального Комітету Станіславівщини, 1985. – С. 809 – 821.

³² Ільницький М. Спомини про села Березови. / М. Ільницький // Коломия й Коломийщина. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія: видання Комітету коломиян, 1988. – С. 571 – 572.

³³ Старшини й підстаршини УСС і УГА з Коломиї й повіту // Коломия й Коломийщина. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія: видання Комітету коломиян, 1988. – С. 778, 779, 781.

³⁴ Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво. Визвольна ідея і збройний чин. – Нью-Йорк: Червона Калина, 1956. – С. 165 – 166.

³⁵ Зінь О. Гуцульська сотня УСС (Воєнний спомин) / О. Зінь // Календар-альманах канадійського фермера на переступний 1964 р. – Торонто, 1964. – С. 40, 47; Фічич П. Щоби слава не пропала / П. Фічич // Гуцулія. – 1968. – № 2. – С. 16 – 21.

³⁶ Гіряк Н. Полк. Василь Вишиваний. – Вінніпег, 1956. – С. 28 – 29.

³⁷ Солтикевич Я. Салют останньої сотні. 1914 – 1964. – Торонто, 1964. – 64 с.

³⁸ Домашевський М. Історія Гуцульщини. – Чікаго, 1985. – Т. II. – С. 171, 279, 287, 404, 408.

³⁹ Нижанковський М. «Пам'яті сотника Кліма Гутковського» / М. Нижанковський // За волю України. Історичний збірник УСС / За ред. С. Ріпецького. – Нью-Йорк, 1967. – С. 149 – 157.

⁴⁰ Арсенич П. Українські січові стрільці з Гуцульщини / П. Арсенич // Герої Стрілецького Чину. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 284; Зінь О. Гуцульська сотня УСС (Воєнний спомин) / О. Зінь // Календар-альманах канадійського фермера на переступний 1964 р. – Торонто, 1964. – С. 40.

⁴¹ Арсенич П. Комендант куреня Григорій Голинський-Гурбич / П. Арсенич // Історія Гуцульщини. – Львів: Логос, 2000. – Т. V. – С. 442 – 443.

⁴² Грабовецький В. Ілюстрована історія Прикарпаття. Тисячолітній літопис Гуцульщини. – Т. 3. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2014. – С. 343 – 346.

⁴³ Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 152 – 153, 180 – 181, 382 – 530.

⁴⁴ Лазарович М. Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 р.). – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – С. 81, 98.

⁴⁵ Юсип Д. Приступ на горі Ключ / Д. Юсип // Літопис Червоної Калини. Історико-краєзнавчий літопис. – 1993. – № 10/12. – С. 14 – 15.

⁴⁶ Луців Є. Бойове мистецтво гуцулів. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 231 с.

⁴⁷ Костючок П. Гуцульщина в роки російської окупації в період Першої світової війни / П. Костючок // Галичина. Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 2006/2007. – Вип. 12/13. – С. 197 – 205.

⁴⁸ Королько А. Марчук В. Покуття і Галицька Гуцульщина в роки Першої світової війни / А. Королько, В. Марчук // Гуцульщина в плині віків: історія і культура. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. З нагоди 25-річчя товариства «Гуцульщина» у Львові (Львів, 30 січня 2016). – Львів: Ліґа-Прес, 2016. С. 3 – 45; Сміжак А.

⁴⁹ Гандзюк Р. Надвірна. Історичний нарис. – Івано-Франківськ: Сіверсія, 1999. – С. 82 – 85.

⁵⁰ Грабовецький В. Уторопи. Сторінки історії. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 92 – 93.

⁵¹ Ґушул М. Рожнів і рожнівчани. Історико-мемуарний нарис п'яти поколінь. – Київ; Косів; Рожнів: Світ, 2010. – С. 46 – 48.

⁵² Клапчук В. Під австрійською владою // Микуличин. – Брошнів: Таля, 2002. – С. 24.

⁵³ Курищук В. Яблунів: причинки до історії містечка. – Київ, 2008. – С. 30 – 38.

⁵⁴ Рибчанський М., Лисишин М. Люча. Історико-краєзнавчий нарис. – Львів; Полтава: Духовна вісь, 2002. – С. 35.

⁵⁵ Мацко Ф. Історія села Рожнова. – Косів: Писаний Камінь, 2008. – С. 43 – 47.

⁵⁶ Німець О. Кути над Черемошем. Сторінки з історії містечка. – Косів: Писаний Камінь, 2011. – С. 158 – 159.

⁵⁷ Сіреджук П. Космач в історії Гуцульщини і України / П. Сіреджук // Карпати: людина, етнос, цивілізація. Науковий журнал з проблем карпатознавства. – Івано-Франківськ, 2012. – Вип. 4. – С. 32 – 33.

⁵⁸ Merwin B. Legiony w boju 1914 II brygady w Karpatach. – Kraków: Nakład Centralnego biura wydawnictw NKN, 1915. – Т. I. – 141 s.

⁵⁹ Cwikowski W. Pierwszy ogień. – Kraków: Nakład Centralnego biura wydawnictw NKN, 1916. – S. 97 – 105.

⁶⁰ Krótki przewodnik po Huculszczyźnie. – Warszawa, 1933. – S. 41 – 44; Gąsiorowski H. Przewodnik po Beskidach Wschodnich. Pasma Czarnohorskie. – Lwów; Warszawa: Atlas, 1932. – S. 248.

⁶¹ Dziennik z kompanji rosyjskiej Krasickiego Augusta porucznika w sztabie komendy polskich legijonów. 1914 – 1916. – Lwów: Panteon Polski, 1935. – S. 114 – 126.

⁶² Ilustrowana kronika legijonów polskich. 1914 – 1918. – Kraków, 1936. – 196 s.

⁶³ Szlakiem II Brygady legionów polskich w Karpatach Wschodnich. – Warszawa: Wojskowy Instytut naukowo-oświatowy, 1937. – 402 s.

⁶⁴ Hart P. I Wojna światowa 1914 – 1918. Historia militarna. – Poznań: Rebis, 2014. – 603 s.

⁶⁵ Вельоха А. Гори Гуцульщини. – Краків: Центральний Осередок Гірського Туризму ПТТК, 2006. – С. 69 – 72.

⁶⁶ Potkański W. Ruch narodowo-niepodległościowy w Galicji przed 1914 rokiem. – Warszawa: DiG, 2002. – 256 s.

⁶⁷ Bernacka M. Wojna mojego dziadka / M. Bernacka // Monarchia. Wojna. Człowiek. Codzienne i niecodzienne życie mieszkańców Galicji w czasie pierwszej wojny światowej. Pod redakcją Andrzeja Zięby i Adama Świątka. – Kraków, 2014. – S. 25.

⁶⁸ Barański K. Przemienili zagońcycy, chliborobi, chasydzi: rzecz o ziemie stanisławowsko-kołomyjsko-stryjskiej. – London: Panda Press, 1988. – S. 326, 341 – 342.

⁶⁹ Ястребов Н. Галиция на кануне Великой Войны 1914 года. – Петроград, 1915. – С. 1 – 23.

⁷⁰ Зайончковский А. Первая мировая война. 1914 – 1918. – М. Воениздат, 1938. – Т. II. – С. 51 – 66; Ветошников Л. Брусиловский прорыв. – М.: Воениздат, 1940. – С. 102 – 124.

⁷¹ Головин Н. Из истории компании 1914 года на русском фронте. Галицийская битва. – Париж: Родник, 1930. – 558с.

⁷² Брусилов А. Мои воспоминания. – М.: Воениздат, 1963. – С. 163, 238 – 240.

⁷³ Кузнецов Ф. Брусиловский прорыв. – М.: Огиз, Госполитиздат, 1944. – 37с.

⁷⁴ Schulz H. In den Karpathen und im Buchenland. – Munchen; Berlin, 1916. – S. 268 – 271.

⁷⁵ Наступление Юго-Западного Фронта в мае-июне 1916 г. Сборник документов. – М.: Воениздат, 1940.

Розділ II. СІЧОВИЙ РУХ – ПРЕДТЕЧА СІЧОВОГО СТІЛЕЦТВА

2. 1. Становлення та динаміка січового руху в краю

Покажеться наша слава,
Що Русь не конає,
Що хлоп темний пробудився
І волі шукає.

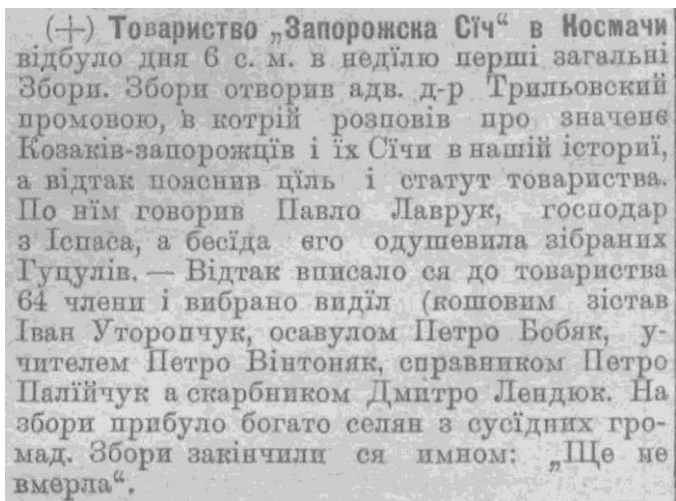
М. Кузич, Нижній Березів.

Січовий рух зародився з ініціативи посла австрійського парламенту, засновника і організатора «Січей» К. Трильовського на Покутті. Першу в Галичині «Січ» засновано в селі Завалля на Снятинщині. На теренах Галицької Гуцульщини спроба закласти «Січ» була зроблена 5 червня 1901 р. у с. Іспас на Коломийщині, але виявилась невдалою, бо дозволу на його закладення 22 лютого 1902 р. крайова рада чомусь не дала¹.

Зачинателями січового руху в гуцульському краю стали космачани. Ця знаменна подія не тільки в історії Космача, але й всього гуцульського регіону, відбулася 27 лютого 1902 р. Того дня ініціатори заснування коша Космацької «Січі» Іван Уторопчук, Петро Палійчук, Василь Боб'як, Петро Вінтоняк, Дмитро Лендюк,* Іван Петриджук, Петро Боб'як, Якуб Ключовський та Василь Попик звернулися до Центрального Виділу «Народної Спілки» в Коломиї за дозволом на заснування січового осередку в Космачі. Отримавши там добро, ініціатори 4 березня того ж року з таким же дозволом апелювали до крайових властей у Львові. Там також отримали схвалення.

Перші установчі збори і закладення коша Космацької «Січі» відбулося 6 квітня 1902 року². Тоді до січового товариства вписалося 64 особи, тут же вибрали першу старшину Космацької «Січі».

Першим кошовим став Іван Уторопчук, осавулом – Петро Боб'як, учителем – Петро Вінтоняк, справником – Петро Палійчук, а скарбником – Дмитро Линдюк. На збори прибуло багато селян з сусідніх громад.

(+) Товариство „Запорозжска Січ“ в Космачи відбуло дня 6 с. м. в неділю перші загальні Збори. Збори отворив адв. д-р Трильовский промовою, в котрій розповів про значенє Козаків-запорожців і їх Січи в нашій історії, а відтак пояснив ціль і статут товариства. По нім говорив Павло Лаврук, господар з Іспаса, а бесіда его одушевила зібраних Гуцулів. — Відтак вписало ся до товариства 64 члени і вибрано виділ (кошовим зістав Іван Уторопчук, осавулом Петро Боб'як, учителем Петро Вінтоняк, справником Петро Палійчук а скарбником Дмитро Лендюк. На збори прибуло багато селян з сусідніх громад. Збори закінчили ся имном: „Ще не вмерла“.

Замітка газети «Діло» від 11 квітня 1902 р.

* За деякими записами – Линдюк.

Збори космацьких січовиків закінчилися співом національного гімну «Ще не вмерла»³. Від себе додамо – **це перша документально зафіксована згадка про виконання національного гімну в селі, а на теренах Галицької Гуцульщини – є другою, тобто після села Іспаса, де вперше гуцули проспівали національний гімн у 1901 р. Отож, закладена Космацька «Січ» стала першою в гуцульському регіоні і десятою в Галичині.**

Космацькі січовики з перших днів енергійно взялися до громадської роботи. Їх кошовий Іван Уторопчук звернувся до січовиків Покуття провести 16 червня 1902 р. січовий фестин у Коломиї. Його ініціативу підтримали кошові покутських сіл Завалля, Підвисока, Русів, Трофанівка на Снятинщині і Ценява на Коломийщині⁴.

Як свідчить газета «Діло» від 20 червня 1902 р., сільські січовики взяли участь в першому січовому здвигу, який проходив у покутській столиці. До Коломиї вони прибули на конях і мали очолити січову колону, але міські власті не дали свого дозволу. Це було ложкою дьогтю в бочці меду. З цього приводу «Діло» констатувало: «...Прегарно виглядала дефіляда вісьмох «Січий» зі стягами і відзнаками в числі 400 люда перед нашими Соколами. Шкода, тільки, що мусіла через заказ відпасти бандерія космацької «Січи»⁵. Спростовуємо твердження Є. Луціва про те, що першу «Січ» на Гуцульщині засновано 1 січня 1903 р. У праці М. Гуйванюка незрозумілою є дата утворення січового товариства у Космачі. Спочатку він називає 1902 р., а потім твердить, що Космацьку «Січ» засновано в 1904 р.⁶

*Титульна сторінка
книги.*

Отож, істиною є те, що Жаб'ївська «Січ» була первинною на теренах сучасної Верховинщини, але не в цілому гуцульському краю. Тут пальма **першості в поширенні січового руху на гуцульських просторах належить космачанам.**

За Космачем інші «Січі» в населених пунктах галицького гуцульського краю засновано в такому хронологічному порядку: Микитинці (1902), Жаб'є, Москалівка, Нижній Березів, Пістинь, Рожнів (1903), Шешори, Город, Манастирське, Вербовець, Річка, Голови, Кобаки, Ферескуля, Криворівня, Яблуниця (на Верховинщині), Старі Кути, Старий Косів, Красноїлля, Яворів, Кути, Горішній Ясенів, Перехресне, Полянки, Довгополе, Брустури, Бистрець, Устеріки, Розтоки, Гринява, Стебне, Великий Рожен, Хороцова, Рибне, Ворохта, Микуличин, Татарів, Яблунів (1904); Тюдів, Слупейка, Нижній Іспас, Дора, Заріччя, Уторопи (1905); Малий Рожен, Черганівка, Пасічна, Делятин, Луг, Битків, Пнів, Зелена (на Надвірнянщині) – (1906); Соколівка, Прокурава, Шешори, Білі Ослави, Стопчатів, Люча (1907); Хімчин, Делятин (Гориш), Вижній Березів, Текуча (1908); Трач, Гуцулівка, Рафайлів (1909); Косів (повітова «Січ»), Сморна, Середній Березів (1910), Замагора, Акришора, Лойова (1911), Біла Річка,

Кривопілля, Чорні Ослави, Чорний Потік, Чорна Річка і Яблуниця (на Надвірнянщині) – (1913)⁷. Отже, напередодні Першої світової війни коші «Січі» діяли в 78-ми населених пунктах, а Космач став піонером січового руху на території Галицької Гуцульщини. Одночасно доводиться констатувати, що тоді далеко не всі гуцульські поселення були охоплені січовим рухом. За бортом січового руху опинилися Баня-Березів, Лючки і Слобідка на Косівщині та Ямна на Надвірнянщині⁸. Вірогідно, їм влитися в русло січового руху завадила Велика війна.

Поміщений додаток про закладення «Січей», засвідчує, що зрушення в динаміці січового руху дав 1903 р., коли було закладено п'ять нових січових товариств. Найбільш активно він розвивався у 1904 р. Того року в гуцульському краю гуцули заснували аж 32 місцеві січові коші. До 1909 р. якоїсь стійкої тенденції у появі нових січових кошів не спостерігається. Так, в 1905 р. їх закладено лише п'ять, в 1906 р. – вісім, у 1907 р. – шість, в 1908 р. – чотири. Протягом трьох наступних років появлялося по три нових січові коші. Черговий 1912 р. був повним затишшям, а останній передвоєнний рік дав шість нових січових кошів. Отож, 1904 р. слід вважати апогеєм у динаміці січового руху на теренах гуцульського регіону.

До новозаснованих «Січей», як стверджує К. Трильовський, гуцулів притягала їх зовнішня декоративна сторона. «Вони й самі любувалися в мальовничості своєї ноші і мали відчуття взагалі до краси, що так чітко пробивається у їхньому домашньому промислі. Січові ленти, восьмикінчасті зорі і червоні пера на їхніх кресанях, медалі з зображенням Шевченка – все це ніби нарочно придумане для Гуцулів!»⁹.

Для гуцула січова малинова лента, як зазначав М. Ломацький, – це був видимий знак того, що її власник – це щось вищого, кращого, вартіснішого рівня від того чоловіка, що її не носив. Кому та лента колола очі і недруг з лютості дурів, то від цього гуцул дуже радів, і цього йому було досить, щоб ту ленту постійно носити й ту якусь «гакату» до дурости доводити¹⁰.

Величина кількості січовиків у тому чи іншому коші залежала від кількох факторів. По-перше, – від рівня національної самосвідомості жителів в тому чи іншому гуцульському поселенні. По-друге, – від політичної ситуації в краю, а, по-третє, – від чисельності жителів у населеному пункті. Зрозуміло, що кожний із зазначених факторів в конкретній оселі корінним чином впливав на чисельність членів січового коша.

У цілому станом на 30 грудня 1910 р. ситуація з кількістю січовиків у кошах Галицької Гуцульщини виглядала таким чином: Микуличині – 20, Яворові – 22, Середньому Березові – 32, Слупейці – 35, Старих Кутах (присілок Пеньківка, 1912 р.) – 43, Полянках – 50, Гриняві – 53, Монастирську – 56, Гуцулівці – 57, Микитинцях і Устеріках – по 76, в Рожнові – 80 (на 05. 09. 1912) у Полянках і Шешорах – по 84, Нижньому Іспасі – 86, Білих Ославах і Брустурах – по 90, Лючі – 94, Соколівці – 95, Жаб'єму – 100, Стопчатові – 127, Вижньому Березові – 135, Річці і Текучі – по 176, Красноїллі – 210, Верхньому Ясенові – 400

осіб¹¹. Найбільш чисельним за кількістю січовиків і січовичок був січовий кіш с. Заріччя на Надвірнянщині. Він станом на 27 серпня 1907 р. у своїх рядах налічував 460 осіб¹².

Ріст числа січовиків у місцевому коші відбувався за рахунок прийняття бажаючих бути членом товариства «Січ» на щорічних звітно-виборних зборах. До слова, таких було чимало. Зокрема, 5 травня 1912 р. на звітно-виборних зборах коша «Січі» с. Яворова на Косівщині в січовики вписалося 50 осіб¹³. На звітно-виборних зборах січового коша в с. Перехресне на Верховинщині, які відбулися 8 червня 1914 р., у ряди місцевої «Січі» влилося 35 осіб¹⁴. Найбільший запис у ряди січовиків був у с. Верхній Ясенів на Верховинщині. Тут при заснуванні січового коша в 1904 р. виявило бажання стати січовиками аж 400 осіб. Отож, в 1904 р. верхньо-ясенівський січовий кіш був найчисельнішим на теренах Галицької Гуцульщини.

Є. Луців зазначає, що авторитету і збільшенню чисельності членів у «Січах» сприяла та обставина, що вони у своїй діяльності опиралися на славні традиції Запорізької «Січі». Назви «кошовий», «осавул», «хорунжий», «маршові пісні», а також «рахункові вправи» під музику, «січові відзнаки» – червоні чи синьо-жовті стрічки з написом «Січ», які носили через плече, – все це дуже приваблювало гуцульську молодь¹⁵.

Від себе додамо, що гуцули і гуцулки краю в «Січових Домах» або «Народних Домах» вважали за великий гонор і честь сфотографуватися на фоні гобелену, де зображено озброєного запорізького козака з конем, який прощається з дівчиною. Дві з таких фотографій виявив у гуцульському Космачі відомий в Україні і Європі французький фотограф Кирило Горішній з Парижу. На знайденому ним даному фотознімку зображено три космацькі дівчини у гуцульському строю на фоні гобелену, на якому відображено запоріжця з конем, котрий розстається з зажуреною дівчиною¹⁶. Отож, даний фотознімок є документальним підтвердженням того, що гуцул і гуцулка ніколи не тяжіли до «руського мира», чи русофільства, а твердо себе ідентифікували українцями – він вважав себе сином, а гуцулка – дочкою матері України.

Відрадно зазначити, що, не дивлячись на домашні клопоти і догляд за дітьми, в місцевих січових кошах були також жінки. Це засвідчує їх участь у громадському житті краю та емансипацію. Наприклад, в 1910 р. у січовому коші Стопчатова було 9, Середнього Березова – 12, Вижнього Березова – 15, Устеріках – 29, Нижньому

Фото з приватного архіву Кирила Горішнього. Друкується вперше.

Іспасі – 30, Гуцулівці – 35, Лючі – 39 і Текучі – 84 жінки¹⁷. До слова, Гуцулівське січове товариство було єдиним на теренах Галицької Гуцульщини, в якому жінки мали кількісну перевагу над чоловіками. Перелік вищеназваних населених пунктів переконує, що жіноцтво регіону в січовому русі брало участь не тільки в близьких до міст селах, але, навіть, у найбільш віддалених у горах оселях.

Крайній зліва – Ю. Соломійчук. За ним двоє січовиків з Брустур, січовичка та січовик з Космача. Фото з приватного архіву Кирила Горішного. Друкується вперше.

Одночасно ці цифри свідчать, що тут появилися перші паростки емансипації жінки-гуцулки. На сцені громадського життя гуцульських поселень появляється жіноцтво не байдуже до нових процесів національно-культурного пробудження гуцулів, тобто, з'являються активістки-патріотки з державницьким мисленням, які готові боротися за волю і свободу рідної землі від всяких зайд. Тож, жінки-січовички були тим першим поколінням гуцулок, які підняли прапор боротьби за відродження національної державності в гуцульським краю і в Україні¹⁸. Статистичні дані характеристики гуцульських січових кошів краю переконують, що серед січовиків і січовичок регіону було вкрай мало письменних людей. Так, у Текучі на Косівщині в 1910 р. січовий кіш села з 92 осіб налічував тільки 25 письменних чоловіків, а із 84 січовичок – лише 17 грамотних жінок¹⁹.

Як зазначає М. Ломацький, січові коші гуцулів суттєво відрізнялись від опільських та покутських «Січей» тим, що «на долах» переважала молодь, а в гуцульських горах газди і газдині. Останні, як правило, були сивочолі. Вони найбільше гордилися лентами, в них ішли щонеділі і в свята до церкви. Коли ж вмирили, то наказували ховати себе в ленті через плече...²⁰

Ворохтянська «Січ» мала свою особливість: культурно-освітньою, політичною і спортивною працею плідно впливала на гуцулів-братів із Закарпаття. У ворохтянських січовиків вони брали січову літературу для несення ідей волі й свободи далі серед своїх побратимів. На винятковому значенні ворохтянської «Січі» також акцентував М. Гаврилюк. Він писав, що та «... дуже корисно впливала на національну свідомість наших братів за Карпатами! Майже щонеділі відвідували нас наші закарпатські браття, обидва Климпуші й Іван Ластовецький з Ясіня, Дмитро Бендасюк з Рахова...»²¹.

Робота січових кошів краю будувалася за принципом демократичного централізму. Централізм цієї громадської організації полягаву тому, що Коші місцевих січей підпорядковувалися повітовій січовій старшині, а та, в свою чергу, – Головному Січовому Комітету в Львові,

рішення якого були обов'язкові для всіх низових січових товариств, а також в наявності єдиного статуту. Демократизм січових товариств полягав у тому, що кожен січовик мав право на вільне і ділове обговорення питань, які розглядалися на загальних зборах січового коша. Самі січовики мали право обирати свою січову старшину і бути обраними до її складу. Цим принципом передбачено періодичну звітність січової старшини про свою роботу перед січовиками і громадою села та щорічне оновлення складу січової старшини. Ось декілька прикладів з практики січового життя на теренах краю перед Великою війною. Так, 22 січня 1906 р. під керівництвом січовиків Йосипа та Івана Сенятовичів у Красноїллі на Верховинщині відбулися звітно-виборні збори місцевого коша січовиків за участю 200 односельців. На них вибрано нову січову старшину: кошовим став Дмитро Іванійчук, осавулом – Іван Жиколяк, хорунжим – Дмитро Кіцнок; Дмитро Кіцняк, Олекса Ткачук, Іван Фединацко, Микола Кірик четарями, Олекса Іванійчук – касиром, а Йосип Гулейчук – писарем²². 24 червня того ж 1906 р. відбулися подібні звітно-виборні збори коша «Січі» села Луг Надвірнянського повіту. На них були «Батько» січовиків Кирило Трильовський з Коломиї та правники М. Лагодинський з Делятина і Саноцький з Надвірної²³.

Дещо пізніше, 1906 р., відбулися аналогічні січові збори у Ворохті на Надвірнянщині. Тут із промовами до присутніх звернулися Когутяк і О. Назарук. Виділ товариства «Січ» у Ворохті подякував О. Назаруку за цінний подарунок кошу: пакунок книг вартістю вісім корон²⁴. 20 березня 1910 р. пройшли звітно-виборні збори січовиків у селі Вижній Березів Печеніжинського повіту. На них вибрано нову управу коша місцевої «Січі». До неї увійшли Іван Симчич (кошовий), Василь Перцович (осаул), Іван Скільський (писар), Антось Скільський, Микола Симчич, Іван Перцович (четарі), Микола Романчич (хорунжий), Михайло Васкул (бібліотекар)²⁵.

Січові коші околиць Галицької Гуцульщини підпорядковувались повітовій «Січі». Нам відомо про діяльність чотирьох: Делятинської, Жаб'ївської, Косівської та Яблунівської, а вони в свою чергу Головному Січовому Комітету. Вищим органом повітової «Січі» був з'їзд, де розглядалися актуальні проблеми, над якими найближчим часом мають працювати місцеві січові коші, втілюючи в життя його рішення. Для прикладу, 14 січня 1913 р. у Делятині Надвірнянського повіту з ініціативи М. Лагодинського проведено І-й повітовий січовий з'їзд, на якому були делегати 60 січових кошів

*Печатка Головного
Комітету Січового.*

Надвірнянщини. З півторагодинною промовою перед присутніми виступив Кирило Трильовський. На з'їзді обговорили успіхи і проблеми січового руху в Надвірнянському повіті і прийняли резолюцію, у якій наголошувалося на великій потребі влаштувати святкування 40-річчя громадської роботи Івана Франка; при кожному січовім коші закласти народну бібліотеку, хоровий і драматичний гуртки; в обов'язковому

порядку здійснити передплату на січову періодику: «Громадський Голос» і «Січові Вісти»; організувати курси з ліквідації неписьменності (групи не менше з п'яти осіб мали навчитися читати і писати). Також було ухвалено скликати 9 лютого 1913 р. загальні збори січовиків у Заріччю та Надвірні До речі, на них ще вибирали повітову січову старшину²⁶.

Доля новозаснованих «Січей» склалася по різному. Одні з початку організації коша розвивалися успішно, другі – хвилеподібно, а треті – ледве животіли. Так, на Верховинщині, незважаючи на переслідування жандармів, найкраще діяла «Січ» в Красноїллі. Хвилеподібно розвивалося товариство «Січ» у селі Верхній Ясенів. Його в 1904 р. заснував М. Мельничук. Справи січового коша протягом двох років йшли добре. Вороги «Січі», аби її розвалити, пустили по селу брехливу чутку, що кошовий М. Мельничук присвоїв собі гроші, призначені на будівництво січового дому. 30 вересня 1906 р. кошовий, щоб спростувати інсинуації, які розійшлися по селу, негайно скликав збори січовиків. Прийшло 28 осіб, а решта пиячила в корчмі Гертнера. Головував Осип Гулейчук з Красноїллі. Амбітний січовик Дмитро Потяк з своїми прибічниками на зборах почали «колотити», адже носився із мрією, що стане кошовим. Проте йому не вдалося схилити на свій бік усіх січовиків. Старшину осередку вибрали з числа чесних і освічених січовиків²⁷.

У Головах, як зазначала газета «Громадський Голос», місцева «Січ» за два роки не зробила нічого доброго, тобто існувала лише на папері. П'ять років через постійні переслідування не діяв кіш «Січі» в Полянках, а також у Пістині²⁸.

Недостатньо працювали деякі січові коші краю через відсутність власних приміщень, чи сільських читалень, адже не мали де проводити свої різноманітні заходи. Для прикладу, 21 квітня 1912 р. у Космачі Печеніжинського повіту відбулися звітно-виборні збори січовиків села. Звітував перед ними за 1911 р. кошовий Петро Борчук. У його звітній доповіді зазначалося, що січовий кіш розвивався незадовільно, бо не мав власного приміщення. У цьому році в селі збудовано «Народний Дім», де січовий кіш буде мати можливість плідно працювати. Петро Ісайчук пояснив положення статуту «Січі» і говорив про значення товариства «Січ» і його організацію. На цих зборах вибрано наступну січову старшину: Петро Борчук – кошовий, Петро Ісайчук – осавул, Михайло Кірачук – учитель, Василь Плиторак – скарбник, Василь Лахманюк – писар, Лукин Книшук – хорунжий, Дмитро Петрованчук, Дмитро Памичук (ймовірно, Палійчук – П. С.) і Василь Никорак – четарі²⁹.

Печатка місцевої «Січі» села Середній Березів Печеніжинського повіту.

Доцільно зазначити, що кожний кіш місцевої гуцульської «Січі» був зобов'язаний придбати для себе малиновий січовий прапор та мати власну печатку. З одного боку прапора був портрет українського гетьмана або діяча культури, чи зображення лева, герба Галицької Русі-України. Над портретом жовтими нитками вишивали слова «Січ» в...(назва місцевості наприклад, Космач – П. С.), а внизу – напис «В єдності сила – в силі перемога!». З другого боку прапора мав бути січовий знак: восьмикутна зірка, а по її середині – дві руки, які тримають серп, – символ трудового селянства. Розмір хоругви становив 120×200 см. Держак – 3,5 м. Під прапорами січовики йшли в похід, збиралися на січових святах і зборах³⁰. Наприклад, прапор коша січовиків села Космач на Печеніжинщині був малинового кольору з портретом письменника Юрія Федьковича. Цей кіш входив до складу Печеніжинського куреня, який 31 травня 1909 р. брав участь у січовому святі, що проходило в Коломиї³¹. Жаб'ївська «Січ» мала січовий прапор із зображенням гетьмана Б. Хмельницького, а також січовики села Старі Кути на Косівщині. Громада села Старий Косів 24 квітня 1912 р., як відомо з періодики, придбала для себе січовий прапор за 120 корон³².

*Печатка «Січі»
с. Заболотів.*

Сфрагістика січових товариств теж була різноманітною. Печатки «Січей» Галицької Гуцульщини різнились за формою, величиною і зображенням у легенді. Так, січова печатка коша Середнього Березова була круглої форми діаметром 42 мм. В легенді зображення – восьмикутна зірка, у центрі якої дві руки, з'єднані у потиску, тримають серп. По колу зліва направо у верхній частині напис великими буквами «Товариство«Січ» і в нижній частині печатки зліва направо заголовними літерами: «в БЕРЕЗОВІ СЕРЕДНІМ». Відбиток цієї печатки зроблено чорним чорнилом.

Аналогічну печатку мали січові товариства сіл Красноставці і Микулинці на Покутті, а в Микуличині на Надвірнянщині була печатка малого діаметру, в 25 мм, а також в покутському містечку Заболотів³³.

Активність того чи іншого місцевого коша січовиків залежала від того, як часто січовики збиралися разом і чим там займалися. Одинокий спільний збір січовиків називався сходом. Із звіту кошового найактивнішого січового коша Верховинщини – Красноільської «Січі» довідуємося, що січовики збиралися на свої сходи, як правило, в неділю і святкові дні. В «Січовому Домі» вони читали і обговорювали газету радикальної партії «Громадський Голос» і користалися абонементними послугами своєї січової бібліотеки³⁴.

*Печатка «Січі»
с. Микуличин.*

Січова організація села чи містечка комплектувалася з січовиків і січової старшини. Остання складалася з десяти осіб: кошового, осавула, обозного, писаря, скарбника, чотирьох сурмачів та учителя. Члени «Січі»

були зобов'язані носити щонеділі, у святкові дні, а також при проведенні січових заходів темно-червоні (малинові) стрічки з написом своєї січової громади³⁵. Для прикладу, «Січ» в Космачі. Старшина мала дещо ширші стрічки, ніж рядові січовики, притому кожний чин старшини мав свою, різнокольорову. Носити стрічку кошового чи осавула – це вже була почесність не тільки в самій «Січі», а також в селі. Кожний січовик носив топірець і згідно статуту ходив в народному одязі села³⁶. Шапка січовика в обов'язковому порядку прикрашалася червоним пером, котре прикріплювалося металевою восьмикутною зіркою, на якій виднілись спочатку дві літери «Р» і «П», а згодом їх змінено на «УСС», тобто – Український Січовий Союз. На зірці виднів також серп, як символ селянських робочих рук³⁷.

Новоприйняті члени перед прапором приймали присягу. Вони клялись: **«Ми присягаємось тут, перед всіма «Січами», і перед українським народом, що будемо нести сміливо цей прапор, не щадячи ні свого життя, ні майна, і готовіємо нести цей прапор стільки разів, скільки буде вимагати добро народу і січова ідея. Будемо старатися, щоб цей прапор нам покривався все славою для добра народу»**³⁸.

Необхідно підкреслити, що січовий рух також знайшов свій відгук у серцях прогресивно настроєного духовенства та учительства українського походження. Із священників прихильними до січового руху були о. Волянський із Соколівки, І. Попель з Довгополя, І. Рогожинський із Микитинців. Народолюбця отця І. Попеля місцева адміністрація теж не любила, як і Ю. Соломійчука. Його, як славного кошового, також двічі притягували до кримінальної відповідальності з позбавленням волі: в 1905 і 1908 рр. Тут варто згадати отця Йосифа Абрисовського із Старого Косова, який «делегував» свою дружину до місцевого січового Коша, і вона, навіть, стала його кошовим. До речі, зазначимо, що в історії січового руху галицьких гуцулів – це був єдиний такий унікальний випадок³⁹.

З учителів січовому руху прислужилися Лука Гарматій з Тернопільщини, Михайло Вахнюк із Стечеви на Снятинщині. Він учителюючи в Перехресному разом з молодим вчителем з Красноїлля, уродженцем Косова Іваном Віндиком обійшов усі села і присілки Косівщини, де були «Січі»; а також Петро Додек, учитель в Головах, Василь Михайлюк у Гриняві, Іван Децик, учитель з Устерік, учителі Іван Максимець і Кривенко в Жаб'ю та «гайдамака» Володимир Поліщук з села Бистрець на Верховинщині, який потім загинув на італійському фронті⁴⁰.

Найвидатнішим діячем січового руху галицьких гуцулів був Юрій Соломійчук. К. Трильовський згадував, що коли він із двома-трьома товаришами входив до його оселі в Коломиї з металевою барткою у руках, двома медалями на грудях: Т. Шевченка і Б. Хмельницького, то у нього було враження, що це не жаб'ївський гуцул, а якийсь Перебийніс, або Нечай, отаман народних повстанців! Далі він виразив впевненість, що у вільній і незалежній Україні Гуцульщина не забуде свого славного січового організатора – в Жаб'ю і в Косові здвигне йому

достойні пам'ятники⁴¹. Будемо надіятись, що настане такий час... і в столиці Галицької Гуцульщини йому поставлять достойний монумент.

На заснувальні збори січових кошів у селах Верховинщини Юрій Соломійчук приходив не сам, а цілим січовим кошем, розділеного на чети, всі були в лентах і з топірцями в руках, червоні пера і січові зорі на кресаннях, а сам він на – воронім коні, над ним, у руках хорунжого, – січова малинова хоругва з портретом козацького гетьмана Богдана Хмельницького. Не було такого гуцульського села, чи присілку, де не був би Юра з Жаб'єго!.. Як зазначав М. Ломацький, **«це був справжній гірський орел, що залітав всюди, це був любимець Гуцульщини»**⁴².

Один з саме таких випадків із біографії січового отамана Галицької Гуцульщини, як стверджував К. Трильовський, мав місце у Великодній понеділок 1904 р. у Верхньому Ясеніві на Верховинщині. Тут він по закладенню січового коша в селі приймав у записаних гуцулів у січовики січову присягу. У присутніх було таке велике урочисте піднесення, що 150 новоприйнятих січовиків не витримали і разом з гуцульських пістолів віддали почесний стріл-салют⁴³.

Юрій Соломійчук був добрим промовцем, а тому своїми виступами запалював серця гуцулів. Ось частина промови кошового на відкритті січового коша в Замагорі, поблизу Верховини, знана з запису М. Ломацького: **«...Іграймо в трембіту, аби голос йшов по світу, аби люди знали, що ми радикали і «Січовики», аби знали: радикалів – «Січовиків» було колись мало, а тепер їх бирше стало!.. І буде і ще бирше!. Аби знали, що й Гуцули вже не тоти, що колись були, що перестали «гнутиси ек лози» та що не є «покірні ек вівці»! Темонь та закладаймо «Січи»... Значіт отих зайдів, оту чужу нехарь вижинемо з гір».**

Окрім Ю. Соломійчука, піонерами січового руху на теренах Галицької Гуцульщини ще були Петро Шекерик-Доників з Головів на Верховинщині та Микола Лагодинський з Делятина на Надвірнянщині.

М. Ломацький стверджував, що Петро Шекерик-Доників із с. Голови на Верховинщині стояв другою після Ю. Соломійчука постаттю січового руху в краю. За його словами, він був щиро відданим у січовій справі, а де «Січ», там і Петро з червоною лентою через плече. Не дивно, що австрійська жандармерія слідувала за кожним кроком молодого гірського орла. Це була небуденна особистість, добрий промовець на гуцульських січових вічах⁴⁵.

Велика заслуга в поширенні січового руху на Надвірнянщині, зокрема в Делятинській окрузі, належить адвокату з Делятина Миколі Лагодинському. Це також визнавала і тодішня повітова влада. В донесенні за лютий 1908 р. надвірнянський староста Наміснику Галичини

Кошовий Жаб'ївської Січі Юрій Соломійчук-Юзенчук.

графу А. Потоцькому писав, що дялятинський адвокат М. Лагодинський є одним з найактивніших січових діячів у повіті⁴⁶.

Січовий рух і його ідеї та атрибутика знайшли гарячий відгук і серед підростаючого покоління. За прикладом старших підлітки також засновували в гуцульських селах молодіжні січові осередки – «Січі доросту». Дослідник січового руху в Галичині і Буковині М. Гуйванюк твердить, що їх, як правило, організовували діти місцевих січовиків віком від 10 років і старше. Дитячим товариством керувала спеціально обрана з дітей старшина, яка мала такі ж назви, як і в дорослих січовиків. Усі рішення старшина «Січі доросту» узгоджувала з кошовим місцевої «Січі». При молодіжних «Січах» діяли секції гімнастики та військової муштри. Вони мали свої бібліотеки, які комплектувалися виданнями «Просвіти». Головне їхнє завдання полягало у вихованні радикального патріотизму серед підлітків⁴⁷.

Серед найкращих «Січі доросту» були молодіжні осередки січовиків сіл Москалівка і Нижній Березів на Косівщині. Колишня січовичка «Січі доросту» в Москалівці поблизу Косова К. Ониськів у розвідці «Січ – Москалівка, пов. Косів» писала: «Минали роки і я стала членом гуртка січового доросту... Поволи і я входила в життя «Січі»: вправляла враз зі своїми подругами, марширувала, вивчала січові пісні...». В Нижньому Березові одним із січовиків молодіжної організації був Іван Кузич, котрий в повоєнний час опинився в Ст. Кетеринс провінції Онтаріо США⁴⁸.

Варто зазначити, що січові ідеї глибоко пустили своє коріння у свідомість гуцулів і стали довго живучими. Встановлено, що по завершенню Великої війни вони знову одна по одній відроджувались, а також діяли в добі ЗУНР. Зокрема, відомо, що тоді вони існували в селах Кобаки, Микитинці на Косівщині, Іспасі на Коломийщині, а Петро Шекерик-Доників 23 березня 1919 р. у Коломиї був обраний четарем крайової «Січі»⁴⁹. Січовий волелюбний рух здушила польська влада влітку 1920 р., тобто після придушення нею гуцульського повстання⁵⁰.

Отож, узагальнюючи вищесказане констатуємо, що січовики Галицької Гуцульщини були уже свідомою, добре організованою і загартованою в гострій боротьбі з державною бюрократією силою, яка, відродивши пам'ять про українське козацьке військо, дала мотив для появи військових товариств, завдання яких було військове виховання і навчання гуцульської молоді для війни з Росією, а також створення власного національного війська, і відродження Української державності.

*Активіст січового руху
П. Шекерик-Доників.*

2. 2. Культурно-просвітницька і політична діяльність «Січей»

Слава, слава, слава Мазепо!
«Січ» іде, «Січ» іде, «Січ» іде з Чорногори!
Україна встає, Україна гуде –
«Січ» іде і клекаче, як море!..

В. Пачовський

 крім пропаганди січової ідеї і культивування різних видів спорту, місцеві осередки «Січей» проводили різноманітну культурно-освітню та політичну працю. Одним з важливих напрямків культурно-освітньої роботи січовиків серед краян був освітній. У освітній сфері велика увага приділялась ліквідації неграмотності і малограмотності серед членів січового товариства. Так, курси для неграмотних і малограмотних діяли в Гуцулівці Коломийського, Шешорах Косівського, Космачі Печеніжинського, Ворохті Надвірнянського повітів⁵¹. У Гуцулівці гуртком анальфabetів (неписьменних, – П.С.) січовиків керував Василь Сапович. Він 22 березня 1910 р. на загальних зборах січовиків села звітував про свою роботу і перші здобутки на ниві ліквідації неписьменності. Зокрема, влітку 1909 р, коли виник січовий кіш, у ньому було лише восьмеро грамотних січовиків, а на момент звіту – вже 33 особи, в тому числі – 13 жінок і 20 чоловіків, тобто – кожен другий член січового товариства⁵².

В деяких «Січах» гуцульського краю, як зазначає К. Трильовський, був заведений порядок, що кожний член січового товариства має протягом трьох місяців навчитися читати і писати, інакше – буде виключений з січових рядів⁵³.

Другим поважним спрямуванням діяльності січовиків на місцях була безкомпромісна боротьба з алкоголізмом. Січовики у селах і містечках краю привчали гуцулів взимку пити чай, а влітку – український квас⁵⁴. Так, в селі Заріччя на Надвірнянщині кіш місцевої новозаснованої «Січі», який налічував 460 членів, першим в Галицькій Гуцульщині у 1907 р. взявся за справу викорінення в селі ганебного явища – п'янства. Він прийняв постанову, в якій зазначалося: якщо хтось з січовиків буде в нетверезому стані, або хуліганити, то винного чекає на перший раз штраф у розмірі шести корон. Окрім цього, його буде притягнуто до 24-годинного арешту без всякого харчування. Більше того, січовики села звернулися до зарічанської громадської ради прийняти постанову, в якій би зазначалося, що сільських пияків стануть штрафувати у розмірі десяти корон із трьома днями адміністративного арешту. Таких жорстких заходів до любителів зеленого змія в краю ніхто не приймав не лише з гуцульських, але й галицьких «Січей». До речі, кіш зарічанських січовиків був найкращим на Надвірнянщині⁵⁵.

У Шешорах Косівського повіту січовики домоглися того, що в селі, починаючи з 1911 р., з сільських гуцулів ніхто не вживав алкоголю. Більше того, як твердив С. Олексюк, в селі відбувалися безалкогольні

весілля, громада заборонила роботу сільських корчм⁵⁶. У Ворохті на Надвірнянщині січова управа суворо заборонила своїм січовикам появлятися в корчмі і ніде не пити горілки⁵⁷.

Велику увагу січовики краю приділяли розвитку гуцульською спільнотою своєї мережі роздрібної торгівлі. Щоправда, їх недруги чинили всілякі перешкоди. Найкращим доказом служить факт з успішної діяльності микуличинської «Січі». В Микуличині 1906 р. місцеві січовики заклали власний склеп – магазин змішаних товарів. Найбільший внесок у його розвиток зробив січовик Микола Попович, який вклав в цю крамницю 1800 корон та ще пообіцяв дати 1200 корон. Через дві неділі, коли цей гуцул вночі з магазину повертався додому, його перестріли недруги і відібрали денну виручку, а самого побили⁵⁸.

Січовики краю надавали великого значення організації заходів культурного дозвілля гуцулів своїх і навколишніх сіл. Так, 5 серпня 1906 р. січовики Дори Надвірнянського повіту на майдані коло церкви провели музичну забаву, дохід від якої пішов на будівництво місцевої «Народної хати». Січовики з сусідніх сіл верхів'я Пруту були звільнені від плати за вхід на цей вечір відпочинку⁵⁹. Заходом микуличинської «Січі» на Яремчанщині 12 серпня 1906 р. проведено масові гуляння жителів села, так званий народний фестин, який дав осередку коша 40 корон чистого доходу. По завершенню свята відбулися загальні збори «Січі», на яких обрали новий склад старшини січового коша⁶⁰.

4 вересня 1910 р. січовики Рожнова на Косівщині спільно з просвітянами провели своє перше січове свято. На ньому січовики двох кошів: рожнівської і іллинецької «Січей» показували присутнім гімнастичні січові вправи. Всім до вподоби прийшовся показ іллинецькими січовиками пірамід під керівництвом кошового Дмитра Мойси. На рожнівській гулянні також відбувся розіграш лотереї як дешевих, так і дорогих речей. Весь час грала музика, а ввечері відбулися народні танці. Вони розпочалися славним арканом іллинецьких січовиків, а потім танцювали «дрібну коломийку», «гуцулку». Всі бавилися гарно і з добрим настроєм поверталися додому⁶¹.

У багатьох випадках святкування місцевих «Січей» були й спортивними святами, на яких гуцульські юнаки демонстрували гімнастичні вправи з топірцем, а дівчата – із стрічкою. Зокрема, на святах січовиків Яблунівщини вміння володіти топірцем і стрічкою не раз глядачам показували січовики січовички Березовів⁶².

На січові свята місцеві коші старалися запросити січовиків з «Січей» доволішніх сіл.

Січовики с. Старий Косів.

Так, 14 вересня 1910 р. січовики села Старий Косів влаштували свій січовий празник на міській площі Косова. В ньому взяли участь січові коші з Микитинець, Пістиня, Старих Кутів і Шешор. Його атракцією були декламації Юрка Мартинюка «До Основ'яненка» і «Революціонер». Дохід у 324 корони розділили на народні цілі. Бойкотувала це народне гуляння «Січ» з Москалівки⁶³.

3 вересня 1911 р. січовики Рожнова провели фестин, на який запросили не тільки січовиків Галицької Гуцульщини, але й з Покуття. На свято прибули січовики з сусіднього села Кобаки та покутських поселень Джурів, Іллінці, Тростянець. На святі з гуморесками виступив кошовий тростянецької «Січі» М. Павлюк. Рожнівські січовики на подвір'ї селянина Івана Радиша зіграли виставу за мотивами п'єси М. Кропивницького «Невільник». Потім спільно танцювали іскристого «Аркана», веселу «Коломийку» і запальну «Гуцулку».

Доцільно наголосити, що народні торжества січовиків краю були одним з улюблених їх масових заходів, що відігравали надзвичайно велику роль в утвердженні в свідомості простих гуцулів їхню приналежність до українського народу. На це у свій час велику увагу звертала тодішня галицька україномовна преса. Зокрема, газети «Громадський Голос» і «Свобода», оцінюючи важливість і значення проведеного 4 вересня 1910 р. у Рожнові на Косівщині січового торжества, тоді констатували: **«Сей перший народний фестин приніс нам «тріумфальну перемогу національної ідеї над русофільськими затіями доморослих «москвичів». Він наглядно показав нашим ворогам, що по нашій стороні живуча сила народу, а де сила народу, – там воля й свобода, там гаразд і добробут серед громадянства. В народі викликав велике заінтересоване і положив сильну основу під дальшу силу народну свідомості і просвітної діяльності в нашій селі»**⁶⁴. В іншій своїй замітці часопис «Громадський Голос» 26 жовтня 1910 р. зазначав: **«Завзята січова праця в Косівському повіті є тим більша пожадана, що кацап Алексевич не спить, але при помочи кацапських батюшок веде завзято свою чорносотенну роботу»**⁶⁵.

Слід зазначити, що до проведення свят січовики готувалися відповідально і заздалегідь. Все обдумували до дрібниць, в тому числі запрошували брати участь січовиків кошів з сусідніх сіл. Так, 7 червня 1913 р. космацьких січовиків було запрошено взяти участь у святі вшанування пам'яті Івана Франка, яке проводили січовики містечка Яблунева 24 серпня того ж року⁶⁶.

Січовики краю дбали не тільки про духовний розвиток самих гуцулів-січовиків, але й місцевого населення. З цією метою вони в селах організовували самодіяльні хорові і аматорські театральні колективи та духові оркестри. Любительські драматичні гуртки січовиків краю напередодні Великої війни діяли у Вижньому Березові, Гуцулівці, Космачі, Рожнові на Косівщині та в Красноїллі на Верховинщині, а духовий оркестр з 25 музикантів у Делятині зорганізував і ним керував М. Климович⁶⁷.

Драмгуртківці серед гуцулів регіону пропагували твори класиків української літератури. Так, січові аматори села Гуцулівка на Косівщині

8 травня 1910 р. у хаті січовика Гаврила Дручака здійснили постановку вистави за твором Івана Котляревського «Наталка Полтавка»⁶⁸. Січові драмгуртківці села Шешори свою першу виставу показали за твором Квітки Основ'яненка «Сватання на Гончарівці»⁶⁹. Ввечері 4 вересня 1910 р. драмгуртківці січового коша с. Вижній Березів Печеніжинського повіту по завершенню січового свята дали виставу. Дохід від спектаклю пішов на будову «Народного Дому»⁷⁰.

З січових драмгуртків найбільш діяльним був красноїльський, який складався з аматорів-січовиків сіл Голови і Красноїлля на Верховинщині. Він дебютував 19 серпня 1910 р. у залі «Січового дому» с. Красноїлля постановкою вистави «Верховинці». Весь зал був переповнений місцевими жителями та сільською інтелігенцією з сусідніх сіл. На виставу не прийшло лише кілька обдурених пропагандою отця-москвофіла Я. Рожка прихожан, які були проти цієї вистави. Окрилені вдалою постановкою в рідному селі, самодіяльні аматори через три дні цю виставу дали в «Чорногірському дворці» села Слупейка на Верховинщині, а 28 серпня 1910 р. з нею виступили на сцені села Довгополе на Буковині⁷¹.

Самодіяльні хорові колективи січовиків діяли в Верхньому Ясеніві, Москалівці, Річці, Хороцові, Шешорах – Косівського, Космачі і Яблунові – Печеніжинського і Ворохті – Надвірнянського повітів⁷². Вони виступали не тільки перед жителями своїх поселень, але й сусідніх сіл, а також на січових святах. Так, 14 квітня 1907 р. хор космачан

дав концерт в Акришорі з нагоди проведення в цім селі першого політичного віча. Яблунівський січовий хор одного серпневого дня 1907 р. виступив з концертом на січовому торжестві в селі Іспас (нині Спас, – П. С.) на Коломийщині⁷³.

У хорових колективах січовиків краю велика увага приділялась вивченню радикальних, січових і народних пісень та виконанню національного гімну «Ще не вмерла Україна». Вони виконували найвідоміший січовий гімн «Гей, там на горі «Січ» іде», «Ой, зацвіла черемшина», «На вулиці сурма грає» К. Трильовського, «Не пора, не пора, не пора...» І. Франка, а також «Ми – гайдамаки» О. Маковея та інші⁷⁴.

Для розширення кругозору січовиків і гуцулів січова старшина гуцульських поселень у коші закладала свою бібліотеку. З відомих нам джерел: звітів низових січових кошів Головному Січовому Комітету довідуємося, що січові книгозбірні станом на 1 січня 1910 року функціонували в Гуцулівці – Коломийського, Головах, Верхньому Ясе-

нові, Гриняві, Микитинцях, Полянках, Річці, Хороцовій – Косівського, у Вижньому Березові, Середньому Березові, Стопчатові – Печеніжинського, Білих Ославах – Надвірнянського повітах⁷⁵. Книжковий фонд вищезгаданих січових бібліотек виглядав таким чином: в Білих Ославах і Середньому Березові було по 10, в Нижньому Іспасі і Хороцеві – по 18, в Верхньому Ясенові і Гуцулівці – по 20, в Полянках – 30, в Гриняві – 51, Річці – 60, в Стопчатові і Вижньому Березові – по 100, Микитинцях – 150 і Головах – 200 книг⁷⁶.

Зрозуміло, що в ново-заснованих січових кошах бібліотеки були з малим, а в давніших – з багато комплектним фондом. Наприклад, у заснованому в 1909 р. Гуцулівському коші січова бібліотека налічувала 18, а давньому – в Головах, який відомий з 1904 р., нараховувала в 1907 році 200, а в 1910 р. – чомусь тільки 112 книг⁷⁷. Очевидно, в тім січо-

вім коші, де кошовий розумів цінність книги в поширенні знань серед гуцулів, бібліотека була із значним для того часу книжковим фондом.

Січові бібліотеки укомплектовували книгами вітчизняних авторів в основному на історичну тематику, а також виданнями класиків української і зарубіжної літератури. Зокрема, популярними були твори М. Гоголя «Тарас Бульба», І. Нечуя-Левицького «Запорозжці», І. Франка «Захар Беркут», П. Куліша «Чорна Рада», М. Грушевського «Історія України-Руси», Д. Мордовця «Козаки і море» та ін. З творів красного письменства в січових бібліотеках можна було почитати І. Котляревського «Наталка Полтавка», Д. Лукіяновича «За Кадильну», Л. Мартовича «Війт. Смертельна справа», П. Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», В. Стефаника «Дорога», Ю. Федьковича «Повісті», І. Франка «В поті чола», Т. Шевченка «Кобзар». Зарубіжна класична література була представлена шедеврами Б. Пруса «Фараон»,

290

СЛАВНА СТАРШИНО ТОВАРИСТВА СІЧІ

Прочитавши Вас, шановний членови, сей формуляр згідно з правдою і вислати его в архівний і оплачений лист до пошти Дра Кирила Гринявського адвоката в Коломи.

Здорові були,

Головний Комітет Січовий.

Товариство «Січ» в Нараді Січовій
 пошта Микола Січовий повіт Львів
 założone в році 1904

№	ПИТАННЯ	ВІДПОВІДЬ
1	Кілько членів має Ваша «Січ»?	дівчат і жінок <u>40</u> , чоловіків <u>60</u> , разом <u>100</u>
2	Чи «Січ» має де сходиться? А як ні то де сходять-ся?	<u>Нас до сходяться всі</u>
3	Кілько корені має Вашу «Січ»?	<u>Нас 1000 вояків</u> <u>1200 К.</u>
4	Як дивлять речі вклада?	<u>40</u>
5	Кілько членів заплатило вклада в попередній році, а кілько не заплатило?	Заплатило <u>40</u> Не заплатило <u>60</u>
6	Чи «Січ» має які знаряди пожежарні і які?	<u>Ні, нас нема</u>
7	Чи має які знаряди до гімнастики і які?	<u>Ні, нас нема</u>
8	Чи є громадська скарбниця і чи «Січ» по-прежнему її зберігає в раз потреби?	<u>Ні, нас нема</u>
9	Чи є складні роботи вранні пожежарні і гімнастичні і як часто?	<u>роботи є, гімнастичні</u>
10	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
11	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
12	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
13	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
14	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
15	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
16	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
17	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
18	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
19	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
20	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
21	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
22	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
23	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
24	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
25	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
26	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
27	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
28	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
29	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
30	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
31	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
32	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
33	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
34	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
35	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
36	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
37	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
38	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
39	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
40	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
41	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
42	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
43	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
44	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
45	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
46	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
47	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
48	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
49	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
50	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
51	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
52	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
53	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
54	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
55	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
56	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
57	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
58	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
59	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
60	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
61	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
62	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
63	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
64	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
65	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
66	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
67	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
68	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
69	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
70	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
71	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
72	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
73	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
74	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
75	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
76	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
77	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
78	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
79	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
80	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
81	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
82	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
83	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
84	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
85	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
86	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
87	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
88	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
89	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
90	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
91	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
92	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
93	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
94	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
95	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
96	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
97	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
98	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
99	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>
100	Чи «Січ» має якийсь «Курган»?	<u>Ні, нас нема</u>

Фрагмент звіту кошового «Січі» села Верхній Ясенів на Верховинщині // ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 290.

М. Твена «Пригоди Тома Соєра», «Пригоди Гекльберрі Фінна» та багатьма іншими⁷⁸.

Місцеві січовики велику увагу приділяли поширенню серед гуцулів культу Великого Кобзаря. Ось деякі факти: 29 квітня 1906 р. січовики Іспаса на Коломийщині організували вечорниці по вшануванню 45-х роковин смерті Тараса Шевченка. До співучасті запросили хор народовців з Печеніжина, січову «декляматорку» А. Ткачук з Кийданців, драмгуртківців січового коша Сопова. Сопівські аматори дуже вдало зіграли виставу «Свекруха». Після вистави глядачі співали радикальні і січові пісні⁷⁹.

30 липня 1911 р. січовики Красноїлля на Верховинщині в «Січовім Домі» провели свято на вшанування пам'яті Тараса Шевченка. На свято красноїльчани запросили жителів навколишніх сіл. Господарі дали гостям концерт. Вони не тільки виконували січові і народні пісні, але й декламували вірші Пророка України. Перед глядачами виступили також діти з с. Голови, Замагори і Красноїлли. Наймолодші учасники святкового дійства дуже гарно декламували поезії, що особливо зворушило не тільки батьків, але й всіх дорослих. Свято завершилось співом національного гімну «Ще не вмерла Україна»⁸⁰.

Варто зазначити, що багато просвітніх заходів січовики проводили спільно з просвітянами, бо нерідко той самий січовик одночасно був і просвітянином. Наприклад, 21 квітня 1911 р. косівські січовики спільно з міськими просвітянами відзначили 50-річчя смерті Великого Кобзаря, яке відбулося біля «Народного Дому». У заході взяло участь понад п'ять тисяч чоловік. Це було перше величаве свято по вшануванню Т. Шевченка на Галицькій Гуцульщині⁸¹.

У травні того ж року січовики Верхнього Ясенова на Верховинщині з місцевим осередком «Просвіти» також вшанували пам'ять народного поета. При чому на свято січовики прийшли в січових відзнаках. Потім учасники провели збір добровільних пожертвувань на потреби «Рідної Школи»⁸².

Дуже величаво провели вшанування 50-х роковин смерті Тараса Шевченка січовики з просвітянами села Рожнів поблизу Косова. Ініціатором проведення заходу був кошовий рожнівської «Січі» Семен Стеф'юк. Свято проходило за рікою в просвітянському «Народному Домі». Господарі на святковий вечір – аматорські вечорниці запросили січовиків з сусідніх Кобак. Під керівництвом диригента В. Никифорчина перед глядачами виступило п'ять хорових колективів. На розвиток «Рідної Школи» учасники свята зібрали значну суму грошей⁸³.

Спільно січовики з просвітянами проводили підготовку по вшануванню пам'яті Великого Кобзаря з нагоди 100-ї річниці від дня його народження. З цього приводу 15 березня 1914 р. у Делятині відбулися другі загальні збори повітової «Січі», на які прибуло 79 делегатів. До речі, 30 делятинських січовиків, які добре знали гімнастичні вправи, разом з оркестром брали участь у Шевченківському ювілейному здвизі «Січей» і «Соколів» у Львові⁸⁴.

Апофеозом спільного святкування січовиків і просвітян 100-річчя з дня народження Пророка України на гуцульській землі було відкриття

19 липня 1914 р. погруддя українському Кобзареві в Косові. При двохтисячному здвизі люду, січові оркестри заграли національний гімн. Такого величавого шевченківського свята край досі не бачив і не знав⁸⁵.

Відомо також, що січовики краю брали участь у різноманітних політичних заходах, які проводила українська спільнота на підтримку своїх співвітчизників і національних культурно-освітніх товариств у Східній Галичині. Так, 11 травня 1906 р. січовики Великого Рожина Косівського повіту на загальних зборах січового коша зібрали три корони і 20 сотиків у «Хлопський фонд» на підтримку страйкуючих українських галицьких селян⁸⁶.

З матеріалів галицької преси встановлено, що 21 січня 1907 р., січовики Космача матеріально підтримали родини перших політичних в'язнів Галицької Гуцульщини – січовиків Юрія Соломійчука та Миколу Петрука. Того дня 30 космацьких січовиків у фонд підтримки гуцульських політичних в'язнів склали скромну пожертву в сумі п'яти корон: Андрій Ожиняк – 6, Петро Борчук, Петро Вінтоняк, Василь Довганюк, Петро Климович, Павло Кушнірчук (Адамович), Федір Никорак, Юрій Палійчук, Микола Пожоджук, Григорій Прокоп'юк – по 10, Анна Вінтоняк – 18, Петро Багрійчук, Василь Павлович Боб'як, Микола Бойчук, Василь Гаврищук, Микола Дзвінчук, Василь Кіндяк, Василь Линдюк, Юрій Ропкалюк, Самуель Шмерлер (єврей) – по 20, Оксана Клапцуняк – 30, Юрій Андрійович Вінтоняк, Микола Уторопчук – по 40, а Василь Вінтоняк – 50 крейцарів⁸⁷.

Найважливішим політичним заходом січовиків краю в 1907 р. було запровадження української мови в місцевих органах самоуправління. Ініціатива належить космацьким січовикам. Саме козацький національний дух космацьких січовиків викликав патріотичне піднесення у цілої громади. Під їх впливом громадська рада ухвалила два історичні рішення. Перше, 13 березня 1907 р. першою в Східній Галичині виступила з ініціативою запровадження діловодства на українській мові в місцевому самоуправлінні, а також заміни легенди громадської печатки з польським написом на український. Цей патріотичний почин космачан зразу підтримали ряд сільських громад всієї Східної Галичини: Полонична – Кам'янецького,

Сьвітлі приміри!

В селі Космачи, печеніжинського повіту, на засіданню тамешної ради громадської, дня 13 марта с. р., ухвалено всіми рускими голосами, проти одного польського і двох жидівських, завести руский язык урядовий в громаді.

В громаді Полонична камінецького повіту, рада громадська зібрала ся дня 17 с. м. на засіданє і ухвалила, віднинішнього дня урядувати і переписувати ся з властями лише по руски.

Дальше завели у себе руску мову урядову слідуєчі громади: Чижевичі, Радичині, Ляшки гостинні, Конюшки, Горишлавичі і Дмитровичі (мостиского повіту), Путятинці (рогатинського повіту), Панасівка (брідського повіту), і Хомяківка (товмацького повіту).

Сі ухвали славних рад громадських є відповідію на закон Абрагамовича в справі урядового язика громад, ухвалений уже галицьким сеймом. Слава руским радним згаданих громад! Всі інші рускі громади в краю нехай зроблять так само, зараз, до тижня — не гаючи ся. Проч Польща з руских громад!

*Публікація в газеті «Свобода»
від 21 березня 1907 р.*

Чижевичі, Радиничі, Ляшки Гостинні, Конюшки, Гориславичі і Дмитровичі – Мостиського, Путятинці – Рогатинського, Панасівка – Бродівського, Хом'яківка – Тлумацького повітів⁸⁸. Згодом протягом 47 днів діловодство місцевих органів самоврядування перейшло на українську мову: 1389 із 3000 сільських громад усієї Східної Галичини⁸⁹.

За прикладом Космача українську мову запроваджено по повітах в таких громадах гуцульських сіл (за хронологічним порядком): у Косівському – Бабин, Голови, Кобаки, Красноїлля, Старі Кути, Соколівка, Яворів, Рибно, Слобідка, Москалівка, Микитинці, Пістинь, Річка, Смодна, Черганівка, Шешори, Старий Косів, Великий Рожин, Довгополе, Перехресне, Полянки, Стебні, Ферескуля, Яблуниця, Криворівня; у Надвірнянському – Битків, Пасічна, Чорний Потік, Чорні Ослави, Лоева, Зелена, Пнів; у Печеніжинському – Нижній Березів, Баня-Березів, Уторопи, Люча, Текуча, Акришора і Лючки. Отже, патріотичний почин космачан послужив українізації Галицької Гуцульщини і Галичини «знизу»⁹⁰. В липні 1910 р. текуцькі січовики надіслали матері вбитого польськими шовіністами в Львівському університеті українського студента Адама Коцька телеграму співчуття такого змісту: «Ворожа куля не вб'є духа. Слава Мученикови». «Січ» в Текучій⁹¹. У січні 1912 р. хор Косівської повітової «Січі» з коляди в фонд «Рідної школи» у Львові пожертвував 30 корон⁹².

Не цурались січовики проведення народнихвч, на яких обговорювали питання соціально-економічного і політичного розвитку краю. Так, 17 липня 1910 р. 117 січовиків Яблунівщини на своїх зборах прийняли резолюцію, в якій ставилося питання відкриття у Львові українського університету; недовіру діям польської адміністрації, яка розпалює міжнаціональну ворожнечу. Присутні звернулися до всіх українців-галичан згуртуватися в єдиний моноліт для боротьби за свої права. Для жертв львівської трагедії січовики провели збірку грошей⁹³. 22 серпня 1910 р. за ініціативою січовиків наймолодшого і найменшого гуцульського села Гуцулівки відбулася довірча нарада, на якій розглядалися наступні питання: 1). Про січовий рух; 2). Виборча реформа до Галицького сейму; 3) Народні школи. На нараді виступили кошовий косівської повітової «Січі» Семен Валіхновський та радикали-січовики Михайло Семенюк, Василь Самович, Танасій Габорах та Микола Малкович. Учасники наради прийняли резолюцію з такими вимогами: 1) негайно в Львові відкрити український університет; 2) рівного виборчого права в всі ланки державних керівних органів; 3) поділу Галичини на українську і польську, тобто на східну і західну частини; 4) рівних прав на полі народного шкільництва⁹⁴.

23 січня 1912 р. кошовий «Січі» села Верхній Ясенів на Верховинщині Петро Кречуняк на селянському вічі розповів при-

Кошовий «Січі» с. Верхній Ясенів П. Кречуняк з дружиною Катериною.

сутнім про проект виборчої реформи Старжинського, який викликав у місцевих селян велике обурення. Він також говорив про шкільництво і український університет. Віче ухвалило відповідні резолюції і вислало телеграму на адресу уряду, а також до послів у Відні про відкриття границь на зерно, справи про регуляцію ріки Черемош⁹⁵.

Місцеві січові товариства були основною ударною силою в боротьбі з москвофільською ідеологією на теренах краю. Так, кореспондент радикальної газети «Громадський Голос», який в 1912 р. побував на звітно-виборних зборах січовиків села Яворова на Косівщині, виразив надію, що місцева «Січ» **«своєю чесною працею винищить розсіяну кацапню спроваджену московським агентом, колишнім писарем, а тепер адвокатом Алексєвичем з Косова, а гази порозумнішають, де правда»**⁹⁶.

Групове фото січовиків села Яворів поблизу Косова.

Останнім акордом політичної діяльності січовиків краю була їх масова участь в Листопадовому зриві 1918 р. Як свідок тих історичних подій, М. Ломацький писав: «Масову участь взяли «Січовики» не тільки в лентах, але й з крісами в день проголошення державности Західньо-Української Народньої Республіки в листопаді 1918 р. на площі над Рибницею в Косові... На жаль був це останній громадний виступ «Січей» Гуцульщини»⁹⁷. Отже, наведені численні приклади активності гуцулів-січовиків у громадському, культурному і політичному житті переконують, що вони не були байдужими до тих подій, які відбулися на гуцульських теренах і за межами краю. Разом з тим, спростовують хибне уявлення, окремої групи галицької суспільності про те, що «гуцулови не треба науки і просвіти, бо він живе окремим житєм

дикуна». Цілком погоджуємося з думкою невідомого дописувача газети «Діла», що «так говорять або «політики-хижаки» або попросту глупі «добродії» таки із своїх»⁹⁸.

Таким чином, місцеві осередки кошів «Січі» напередодні Великої війни відіграли важливу роль не тільки в патріотичному вихованні гуцулів, але й в цілому у культурному піднесенні Галицької Гуцульщини. У багатьох населених пунктах гуцульського регіону з'явилися центри культурного дозвілля: «Січові Доми» або «Народні Доми», де проводились різноманітні заходи культурно-просвітницького характеру. Більше того, до січових читалень надходила періодика різних політичних партій, зокрема радикальної «Громадський Голос», яку мали можливість читати письменні січовики і розширяти свій культурно-освітній кругозір, а також ознайомлюватись з творами українських і зарубіжних класиків красного слова. Разом з тим, січовики сприяли поширенню серед гуцулів культу вшанування Тараса Шевченка. Найбільша історична заслуга місцевих кошів «Січей» в тому, що гуцул себе ідентифікував українцем, а не галицьким космополітом. Він ніколи не мріяв возз'єднатися і жити в ярмі «великой» і «неделимой» ординської московської «Руси».

2. 3. Репресії влади і її поплічників проти січового руху

Ідейний зміст січового руху гуцулів: боротьба з неграмотністю, алкоголізмом, єврейським лихварством; різноманітна культурно-просвітницька, політична і спортивна робота серед селян міщан, антиклерикальний й антидідачівський рух викликали шалену лютю в експлуататорів різних мастей та влади, яка з кожним днем втрачала свій авторитет у горян. Ось й проти них недруги й спрямували своє вістря владних репресій.

Перший удар січовикам недоброзичливці гуцулів завдали весною 1904 р. Поводом до масових арештів січовиків краю послужив наклеп на гуцула Грицька Кушнірчука з Жаб'єго, який нібито говорив, що в церковне свято Юрія, тобто 6 травня, січовики будуть бити і вирізати ляхів, жидів і всяких панів. Тут же жаб'ївська полонія 5 травня 1904 р. про це направила до намісництва у Львові графові А. Потоцькому колективну телеграму за підписом Валліха, Ліпського, Луцького, Прибисловського, Шиговського, Антера, Вінера, Гольдштайна, Кесса, Лоппера, Шпільмана та інших, що 6 травня 1904 р. січовики будуть вирізати євреїв і поляків. Більше того, польськомовні газети підняли шум, що гуцули здобули і зайняли будинок, де містився суд і податкова адміністрація, а також готують напад на суд у Кутах, де вже протягом кількох днів перебував ув'язнений січовий діяч Галицької Гуцульщини Юрій Соломійчук⁹⁹.

Не перевіряючи правдивість поширених пліткарями чуток намісник Галичини граф А. Потоцький вислав у Галицьку Гуцульщину військо та багаточисельну жандармерію. Вранці до Кут з Коломиї прибуло 30 жовнірів Коломийського гарнізону, а до гірського Жаб'єго – 17 жандармів Косівського повіту. І почалися арешти невинних січовиків-гуцулів¹⁰⁰. Дивного в цім розпорядженні немає нічого, адже він був організатором і натхненником переслідувань на місцях січовиків. Крайовий чільник ще в 1902 р. у своєму циркулярі звертав увагу повітових старост та дирекцій повітової поліції на діяльність товариства «Січ», зазначаючи при цьому, що їх функціонування має на меті служити політичним цілям. В іншому, який видано в листопаді 1903 р., наголошувалося, що «завданням старости – припиняти подальшу діяльність цього товариства, якщо вона виходить за межі статуту»¹⁰¹.

Оскільки січовий рух серед гуцулів набрав високого розмаху, то граф А. Потоцький своїми двома циркулярами дав повітовим старостам необмежену владу, щоби вони в зародку його придушили. Весною 1904 р. Косівський, Надвірнянський і Печеніжинський старости, тобто кожен на своїй території, заборонили діяльність 21-го січового товариства. Тоді в Косівському повіті завдяки старості Заградніку, на основі його гектографованого указу від 9 травня 1904 р. січові коші припили діяльність в 16 населених пунктах: у Бистрецю, Великому Рожні, Верхньому Ясенові, Головах, Довгополю, Жаб'єму, Красноїллю, Микитинцях, Перехресному, Пістині, Полянках, Річці, Устеріках, Ферескулі, Шешорах і Яблуниці. Під цей указ попало ряд «Січей», які

ще не встигли розпочати свою діяльність¹⁰². В Надвірнянському повіті перестали діяти місцеві «Січі» в Ворохті і Микуличині, а в Печеніжинському повіті – у Космачі, Нижньому Березові та Яблунові¹⁰³. Скарги, внесені січовою старшиною ліквідованих Січей, залишилися в багатьох випадках не розглянуті повітовою і крайовою владами. Нових статутів, які вносили зовсім інші ініціатори і відродження раніше заборонених січових товариств, Намісництво в Львові під різними приводами не хотіло затверджувати. У відписах зазначалося, що закладати нові товариства можна тільки в тому випадку, коли буде полагоджено відклики повітової влади в справі заборонених товариств. Безумовно, антиукраїнськи настроєні повітові і крайова влади знехтували законністю і без причини запровадили надзвичайний стан щодо придушення січового руху на території Галицької Гуцульщини¹⁰⁴.

Старости Косівського, Коломийського, Печеніжинського і Надвірнянського повітів, які розпустили коші «Січей» і заборонили їх будь-яку діяльність, за допомогою жандармів розпочали терор проти січової старшини місцевих «Січей». У січових бібліотеках вилучали усю національну літературу та періодику. Так, староста Заграднік, не дивлячись на те, що Космач в адміністративному підпорядкуванні входив до складу Печеніжинського повіту, видав 9 травня 1904 р. розпорядження про заборону діяльності Космацької «Січі» такого змісту: «До Виділу товариства «Січ» в Космачі, до рук кошового Івана Уторопчука. В останнім часі придиралися (!) кількох разів случаї, що члени Товариства «Січ» корпораційно під проводом старшин брали участь в зборах, на котрих обговорювали справи політичні або соціальні, не маючи жадної зв'язи з начерком діланя статутом Товариства обнятим, а в кількох случаях збори ті закінчилися гвалтовними (!) ексцесами(?), загрожуючими спокоєві публичному.

Понежи затим заходять всі поводи розв'язання Товариства по мисли § 24 устави (!) з дня 15-ого падолиста 1867 р. «Вістник законів державних» Нр. 134, яко переступаючого свій начерк (!) діланя статутом означений і яко невідповідаючого зовсім цілі свого істнованя т. є. сторожи огневої і вправам гімнастичним, а численно повторювані через членів Товариства «Січ» погрози (?), або поповнювані через них гвалти (!?) викликали в цілім повіті обаву перед розрухами (?) і заколотили в високім степені супокій публичний – проте по мисли § 28 покликаного закону завішую (?), з уряду дальшу діяльність Товариства, заряджуючи, щоби всі протоколи засідань Виділу і загальних зборів, відзнаки, приряди і бібліотеку Товариства віддано уповноваженому до відобраня делегатові Староства.

Против нинішньому(!) рішенню вільно внести рекурс до цього нашого намісництва через це наше староство до днів 14 по дни наступаючим по дорученню внесне рекурсу однак не може втримати виконання того розпорядження. Староста-Заграднік в. р.»¹⁰⁵.

Другий дав розпорядження місцевому уряду і поліцейським провести у січової старшини обшуки і повідбирати січові відзнаки. З цього приводу газета «Гайдамаки» 18 серпня 1904 р. писала: «Дня

14 травня явилися у Івана Уторопчука, кошового Космацької «Січі», космацький війт Дмитро Лендюк, писар Карибутяк, котрий то є учителем у Космачі, постен-фірер Кошик, фірер Вінярський і три поліціанти: Федір Бербеничук, Василь Кушнірчук і Петро Вінтоняк, всі вони почали обшук в хаті І. Уторопчука. Локаль був закритий, бо ключ був у кошового. Потім пішли по коваля, щоби той прийшов і розбив замок.

Ковалю потім ще довелося розбити куферок, і там знайшли номери «Свободи», «Діла», «Руслана», «Громадського Голосу», календар «Запорожець», «Збірник адміністративних законів» доктора Савчака і п'ять книжок «Зорі». «Гості» запечатали шухляду, куферок і хату, а господині сказали, якщо кошовий самовільно ввійде до кімнати то кримінал.

Були всі також у Петра Палійчука, заступника кошового, читальню взято під варту. Зробили обшук і знайшли три номери «Руслана» і кілька брошурок «Зорі» коломийського видання, три брошурки «Наука і розвага», польську книгу «Козаччина» і листа від Кирила Трильовського¹⁰⁶.

Заступник кошового Петро Палійчук попросив, щоби дали йому реєстр конфіскованого. Ті дали йому підтвердження такого змісту: «Зе строни звержхносці гмінней ствердза сем нінейшем, же дня 14 мая 1904 р. заквестионовано у пана Петра Палійчука три екземпляри газети «Руслан», 12 штук брошурованих ксьонжечек, една ксьонжка оправна «Значене Запорожа», картка кореспонденційна од доктора Трильовського. Космач 14 мая 1904. Дмитро Лендюк у П. Палійчука»¹⁰⁷. Реєстр конфіскованого січового майна староста села завірив печаткою. Відтиск печатки був з польським написом, хоча раніше на раді гмінній ухвалили, щоби переписка велася на руській мові (українській, – П. С.) і виділили гроші на руську печатку¹⁰⁸.

Від Петра Палійчука пішли до бібліотекаря Миколи Дзвінчука, в якого була читальня «Просвіти». Він виконував обов'язки писаря «Січі». Гмінний писар забрав у нього січову відзнаку і список січовиків села. Читальня «Просвіти» Космача тоді виписувала «Діло», «Поступ», «Руслан». Тут непрохані гості забрали наступні номери газети «Свободи»: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 15, 16 (решта – позичені) та «Руслана» – № 88, 89, 91 і занесли в громадську канцелярію¹⁰⁹. Останнього побачив жандарм Вінявський, закликав до канцелярії і вимагав віддати січову відзнаку, але той не віддавав, бо не мав при собі. «Як не найдеш, – сказав жандарм, – ...то те возмем до Косова і меш сидіти в інвізиті доки відзнаки не даш». Той відповів, що не дасть, бо не має¹¹⁰.

Найбільш активних місцевих січовиків затримували і притягали до адміністративної і кримінальної відповідальності. Першою жертвою ворогів січового руху став кошовий Жаб'ївської «Січі» Юрій Соломійчук-Юзенчук (07.05.1857 – 16. 06. 1918). Косівський староста Заграднік через своїх жандармів знайшов кількох фальшивих свідків, які на судовому процесі в Коломиї 25 січня 1905 р. дали неправдиві покази і невинного кошового, незважаючи на знамениту оборону адвоката Євгена Олесницького, все-таки засудили на два місяці позбавлення

волі з відбуванням покарання у коломийській в'язниці. Ще 11-х січовиків – на три тижні¹¹¹.

Цей староста 4 липня 1904 р. за ношення січової ленти наклав штраф на Миколу Пітелюка з Річки у сумі 40 корон. 30 вересня 1904 р. він за носіння січових відзнак без дозволу повітової влади притягнув до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу в розмірі десяти корон трьох братів Крамарюків із Красноїллі: Василя, Олексу і Федора. За аналогічну «провину» оцей староста 11 липня 1905 р. оштрафував Івана Сінятовича з Жаб'єго¹¹².

За наклепом затятого отця-москвофіла Я. Рожка з Красноїллі на Верховинщині у 1906 р. окружний суд у Коломиї засудив сімох місцевих січовиків до позбавлення волі від одного до шести місяців: Семена Кіцнака, Сапріянчука і Микитчука – на один місяць, Дмитра Костюка і Івана Сінітовича з с. Голови – на два, Василя Крамарука – на три місяці, а Федора Крамарука – на шість місяців¹¹³.

Несправедливий засуд невинних гуцулів-січовиків викликав на теренах Галицької Гуцульщини великий резонанс, який згодом вилився в протестні народні віча. Одне з них відбулося в містечку Кути на Косівщині. Тут зібралося понад 300 радикально настроєних міщан, котрі висловили своє обурення місцевої владі за її репресії проти гуцулів. Віче гуцулів завершилось співом національного гімну «Ще не вмерла Україна» та пісень радикалів «Не пора, не пора, не пора...». Потім радикально настроєні вічовики зайшли до міської корчми і корчмареві повиливали весь запас горілки. В десять разів більшим було віче горян у Верхньому Ясенові на Верховинщині. На ньому один із січовиків заявив: **«У нас всі від 7 до 70 років козаки..., а хто не хоче бути козаком, тот є польською свинею»**¹¹⁴.

К. Трильовський.

Окрім того, 18 найсміливіших покривджених владою місцевих січовиків разом з Кирилом Трильовським подалися до Відня, щоби поскаржитися на беззаконня повітових старост та місцевої адміністрації краю, очолюваної Намісником Галичини А. Потоцьким. У столиці гуцульська делегація передала міністру внутрішніх справ Австро-Угорщини петицію і вимагала припинення переслідувань січового руху¹¹⁵.

Проте, нагінка проти січовиків з боку місцевої влади дальше продовжувалася. Як виявилось згодом, вимоги гуцулів Бінертом і А. Потоцьким були проігноровані. Місцева влада знову дальше всілякими способами намагалася перешкоджати розвиткові січового руху гуцулів. Насамперед, об'єктом цькувань січовиків було носіння січових відзнак. Місцева влада дальше знущалася над ними і карала штрафами та всяко перешкождала господарській діяльності гуцулів-січовиків. До січовиків краю особливо прискіплювались жандарми сільських постерунків. Стражі порядку слідували за тим, щоб січовики не носили січових відзнак, а сміливців штрафували або на кілька днів ув'язнювали. Так, у Красноїллі на

Верховинщині 29 серпня 1906 р. місцевий жандарм затримав сільського січовика Дмитра Жикалюка за те, що той ходив з січовою медаллю, на якій було зображено портрет Тараса Шевченка. В громадській канцелярії села жандарм і війт за це ганьбили січовика. Дещо пізніше цей же красноїльський жандарм затримав осавула красноїльської «Січі» Івана Жикалюка. При затриманні жандарм накинувся на січовика зі зброєю в руках, щоби той віддав йому січову медаль. Мужній гуцул не підкорився жандарму. Більше того, він разом з покривдженим Дмитром Жикалюком написали скаргу на неправомірні дії жандарма до головної команди¹¹⁶.

20 жовтня 1907 р. космачанин Іван Уторопчук вийшов з церкви у натягнутій через плече січовій стрічці. Його зразу заримітив вахмістр Ізидор Шпачинський і підбіг до нього з оголеною шаблею і крикнув: «Хто Вам дозволив носити стрічку?». Іван Уторопчук відповів: «Я її купив за свої гроші і тому маю право робити з нею, що хочу». Тоді вахмістр його заарештував і запровадив до громадської канцелярії. Свідками цього арешту, – як повідомляє газета «Громадський голос» 7 грудня 1907 р., – були Петро Палійчук, Микола Пожоджук, Палій Чорняк, Василь Поляк, Петро Дзвінчук, Іван Коб'юк, Ілько Кравчук, Дмитро Дзвінчук, Федір Дзвінчук, Петро Плиторах, Петро Бойчук, Петро Ісайчук, Микола Коб'юк, Василь Мосорук, Олекса Клапцуняк, Юрій Сіреджук (Шинкарюк), Василь Кушнірчук, Петро Довганюк, Дмитро Гнатович Дзвінчук, Іван Васильович Боб'як і Василь Олексійович Кушнірчук та ін.¹¹⁷.

Списавши протокол, як далі повідомляв «Громадський голос», вахмістр хотів зірвати в космачанина І. Уторопчука ленту, а коли січовик запротестував повів затриманого до жандармського постерунку, де потім при допомозі жандарма Лук'яна Лендюка з січовика силоміць здер стрічку, яку разом з донесенням запечатав у конверт і надіслав до староства¹¹⁸.

Восени 1907 р. пістинські січовики у січових відзнаках поверталися з Шешор додому. По дорозі їх перестрів жандарм і склав на них протокол про адміністративне порушення за ношення січових стрічок, незважаючи на те, що урядом дозволено їх носити. Невинних людей стали тягати до Косова, а тому мали великі неприємності. Косівський староста Заграднік 12 листопада 1908 р. наклав дві корони штрафу за ношення січової ленти на січовика Матажука з Криворівні на Верховинщині¹¹⁹.

У Микуличині на Надвірнянщині повітова влада переслідувала кошового микуличинської «Січі» Івана Полатайка, якого двічі штрафували: на 100 і 200 корон за те, що він без ліцензії шив людям кожухи. Справа тут була не в кожухах, адже кушнір до цього часу 20 років займався цим ремеслом. Тут пропольськи настроєним повітовим бюрократам потрібно було залякати кошового, щоб він розпустив місцевий кіш «Січі», заснований ним три роки назад і відмовився від дальшої культурно-просвітницької і політичної роботи на благо трудового люду Микуличина. Більше того, антиукраїнська повітова влада взагалі мала намір ув'язнити січового активіста, але адвокат,

посол австрійського парламенту М. Лагодинський врятував невинного від тюрми¹²⁰.

Староста Надвірнянського повіту в своєму донесенні від 6 червня 1908 р. наміснику Галичини в Львові хвалився, що за порушення його заборони від 24 червня 1904 р. носити січові відзнаки, він на Надвірнянщині покарав у 1906 р. декілька десятків січовиків семиденним арештом. З великою радістю доносив покровителю, що у ввіреному йому повіті рідко хто зважується носити січові відзнаки. Зокрема, тижневий адміністративний арешт він наклав на таких гуцулів: Івана Вольвина, Стефана Вольвина, Івана Гродзека, Івана Сідлярчука, Івана Старунчака, Івана Флиса з Делятина; Івана Бойка, Петра Бойка, Іллю Гнип'юка, Михайла Гнип'юка, Олексу Губарчука, Петра Мельника, Василя Онуфрака, Петра Пасічного, Онуфрія Семенюка, Миколу Спасюка, Олексу Тимчука, Василя Яворського, Василя Яківчука з Дори; Івана Андрійківа, Іллю Вередюка, Юрія Гарасим'юка, Івана Грегоровича, Івана Іванківа, Юрія Міхасюка, Кирила Мотрука, Івана Онутчака, Павла Петращука, Івана Поповича з Микуличина; Миколу Багрія, Дем'яна Градюка, Олексу Григорука, Данила Гегну, Олексу Гегну, Василя Грицюка, Петра Грицюка, Романа Грицюка, Василя Данилюка, Дмитра Данилюка, Миколу Кантурака, Гната Клим'юка, Івана Косюка, Гриця Надладюка, Івана Сандрука, Івана Сугая, Дмитра Федоришина, Стефана Федоришина, Миколи Черленюка, Василя Ядинюка з Пасічної та ін¹²¹.

Дослідник січового руху в Галичині І. Чупрей дає відповідь чому саме повітова і крайова влада Галичини свою найбільшу і найтяжчу карність спрямували проти носіння січових відзнак і топірців. Він твердить: граф А. Потоцький добре знав і розумів, що ленти і топірці зобов'язують січовика бути національно свідомим громадянином, а коли не стане лент і топірців, то тоді перестануть люди до «Січі» горнутися і цей рух не буде небезпечним для польської спільноти¹²².

Повторно із-за доносів провокатора: жандарма місцевого постерунку жандармерії Пушку найвидатніший діяч січового руху Галицької Гуцульщини Юрій Соломійчук притягався до кримінальної відповідальності у 1907 р. Тоді судді засудили знаменитого січовика на кілька місяців позбавлення волі. 12 серпня 1907 р. славнозвісний кошовий вийшов на волю і гуцули Жаб'єго щиро вітали свого провідника місцевого коша «Січі». У Ворохті, куди він приїхав поїздом з коломийської в'язниці, його чекали бандерія (гурт січовиків на конях, – П. С.) та завітчаний віз. По дорозі з Ворохти до Жаб'єго його всюди вітали гуцули, а в селі кошового чекало понад 1000 осіб. Народ зібрався коло новозбудованої читальні «Народної спілки», яку він заснував. Перед завітчаною брамою стояло 12 дівчат з кошиками квітів, а двоє січовиків тримали калачі із овечого сира – будза. Як під'їхав Ю. Соломійчук, то над горами покотилося гучне «Славно», а дівчата обсипали його квітами. Він підійшов до читальні і відкрив її. Один із січової старшини подякував кошовому за його подвижницьку працю на благо свого народу. Потім весь зібраний народ проводив

свого улюбленця до воріт дому. Такої любові і почесі не мав ніхто з громадських діячів не тільки краю, але й цілої Галичини¹²³.

Окрім Ю. Соломійчука за народну справу потерпів і отець парафії з Довгополя на Верховинщині І. Попель (1850 – 1921). За доносом того ж злостливого жандарма Пушку священник за січову справу теж сидів у коломийській тюрмі¹²⁴.

Подальше повітові старости і їх заступники продовжували за надуманими закидами і звинуваченнями паралізувати будь-які прояви активного громадського життя січових Кошів, а також припиняли діяльність місцевих «Січей». Зокрема, 6 квітня 1908 р. староста Косівського повіту Заграднік наклав штраф на сімох січовиків з села Микитинці: Семена Валіхновського, Дмитра Гасюка, Івана Долішняка, Іллю Якібчука у розмірі п'яти, а Юрія Братівника і Андрія Григоришина – по тридцять корон, які в часі колядування збирали гроші на розвиток січового товариства. Їх звинувачували у збиранні грошей із населення без дозволу властей¹²⁵. Він же 4 липня 1908 р. наклав на жаб'ївських січовиків Дмитра Бойчука, Івана Бойчука, Танасія Івасюка, Танасія Скварчука, Василя Спаського за збирання грошей без дозволу влади адміністративний штраф – по п'ять корон¹²⁶.

Вице-староста Печеніжинського староства Хондзинський за надуманими нападками заборонив діяльність «Січі» містечка Яблунів, а також коша «Січі» із Нижнього Березова. Поводом до заборони були збори яблунівських січовиків 9 червня 1906 р., на яких ніби то січовики виступали проти суддівського стану, а нижньоберезівського – за те, що його люди були на цих зборах і співали популярну пісню радикалів на слова М. Підгірянки – «Не пора»¹²⁷.

Після вбивства Мирославом Січинським намісника Галичини графа А. Потоцького переслідування січовиків дещо ослабли, але не припинились. Повітові старости ще не раз використовували укази свого бувшого безпосереднього керівника і не раз давали січовій старшині відчутти свою силу і владу. Зокрема, забороняли влаштовувати січові свята, які дуже спричинялися до піднесення і зміцнення національного духу та поширення в масах січових ідей¹²⁸.

Успішна діяльність на місцях кошів «Січі» на теренах гуцульського краю викликала шалену лютю не тільки в повітової і крайової влади, націоналістично настроєних поляків, ополячених яничарів, але й в русофілів та інших недругів українського січового радикального руху. Наприклад, вороги гуцулів довгий час противилися відродженню забороненого січового коша в верховинському селі Полянки Косівського повіту. Особливо його відновленню протидівав сільський писар, родом з міста Кути, вірменин за походженням, Мікусевиц, який відраджував місцевих жителів не відновлювати січовий кіш, бо жандарми знову будуть ланцювати* полянецьких гуцулів. Через його доноси також погано розвивалися «Січі» в Гриняві та Яблуніці. Більше того, 1 березня 1910 р. вахмайстер жандармерії Саляцький з постерунку у Гриняві випитував у мешканців хто і що говорив на цих зборах. Власті шкільні також шукали собі «гудза». Словом усяке «начальство бадало» чи не загрожений суспільний «лад і порядок» у Полянках¹²⁹.

*Тобто, – катувати ланцюгами.

Через постійні доноси громадського писаря с. Яблуниці на Верховищині вихідця з кутської вірменської громади уже згаданого Мікусеви́ча, довгий час не могли розвиватися січові осередки сіл Гриня́ва, Фереску́ля і Яблуни́ця¹³⁰.

Як зазначала газета «Діло», «У русиноїдних (україноненависницьких – П. С.) часописах поляки-шовіністи мали рубрику «Sicz hula» в яких подавалася недостовірна інформація про місцеві події кримінального характеру: підпали, пожежі, вбивства, хуліганства, кражі, п'янство, які приписували січовикам, тобто приписували їм те, що вони не чинили. Робили це мало не щоденно свідомо з тим, щоб показати діяльність «Січі» в викривленому дзеркалі і викликати у громадськості обурення її діяльністю, щоби січовик в очах громадськості виглядав хуліганом і розбишакою, а не національно свідомим громадянином. Ця скажена ненависть у поляків-шовіністів якраз виникла із-за того, що січовики стали національно свідомими людьми»¹³¹.

Окрім місцевої влади ворогами січового руху були деякі священики, які сповідували москвофільську ідеологію, та доморощені москвофіли. До таких отців належали Яків Рожко з Красноїлля на Верховинщині, Онуфрій Вергун з Гуцулівки, Дебеславців і Трача на Коломийщині, Михайло Баб'юк з Яворова, Діонізій Балицький з Текучі, Микола Руданський з Микитинців, Тадей Трач з Стопчатова на Косівщині, Микола Дрогомирецький з Делятина, Антон Наконечний з Ворохти на Надвірнянщині та сам станіславівський єпископ Г. Хомишин¹³². Так, із-за того, що сільський парох М. Баб'юк постійно ганьбив яворівських січовиків вони не носили в свята і недільні дні січових відзнак і січових лент¹³³. Активна діяльність гуцулівської «Січі» не припала до вподоби дебеславському священикові, до парафії якого належала Гуцулівка. Коли він довідався що в Гуцулівці успішно розвивається сільська «Січ» і січовики ведуть культурно-просвітницьку діяльність серед жителів села, то кожної неділі і свята «кидав» на них «громи», січовиків обзивав поганими словами, а їх дітей називав собаками¹³⁴. Отець Микола Руданський у церкві замість церковної проповіді критикував микитинецьких січовиків-радикалів і їх лідера К. Трильовського¹³⁵.

Ціла сільська домашня війна була між ворохтянським парохом Антонієм Наконечним і місцевими січовиками, в яку були втягнуті і посли М. Лагодинський та К. Трильовський. Вона закінчилася тим, парох добровільно забрався з села, повітовий староста в Надвірній змушений був у службовому порядку виправдовуватись про свій наказ арештувати 28-х ворохтянських січовиків, а трьох жандармів перевели служити до інших повітів¹³⁶.

Як не дивно, в ганебних переслідуваннях січовиків брав участь і Г. Хомишин. Єпископ теж неодноразово в своїх проповідях ганьбив не тільки січовиків, але й самого К. Трильовського. По місії в гуцульських селах Баня-Березів, Вижній Березів, Нижній Березів, Середній Березів Печеніжинського повіту місцеві січовики демонстративно в лентах і на конях супроводжували Г. Хомишина по гуцульських селах, зазначаючи

цим, що незалежно від його ворожнечі до «Січей», вони все ж таки вважають його своїм владикою!¹³⁷.

У тих гуцульських селах, де москвофіли мали помітний вплив, вони намагалися протистояти поширенню січового духу і ідей серед сільських гуцулів. Для прикладу, влітку 1910 р. у селі Середній Березів Печеніжинського повіту сільські москвофіли, які розпиналися за царську Росію, противилися заснуванню січового товариства, але їх потуги виявилися марними¹³⁸.

Історичне значення січового руху на теренах Галицької Гуцульщини полягає в тому, що місцеві «Січі» в своїх населених пунктах зуміли розбудити гуцулів з летаргічного сну і згуртувати їх навколо себе, збудити в них національний дух, свідомість людської гідності, згадати давню славу своїх предків і українських козаків й воскресити їх славу. Як зазначає І. Чупрей, – гуцули стали покидати пиятику, горнутися до просвіти, цікавитися публічним життям. Насамкінець, гуцул перестав бути покірним, прибитий чужоземним національним гнітом, приниженим¹³⁹.

Отже, підсумовуючи вищесказане, зазначаємо, що різноманітна діяльність січових товариств на місцях стала унікальним явищем і помітним чинником громадського життя і викликала серйозний відголос у суспільства Галицької Гуцульщини. Повітова і місцева адміністрації, які в основному комплектувалися з націоналістично настроєних вихідців польської та ополячених яничар других національностей, зайняли крайню ворожу позицію стосовно місцевих «Січей». Зрозуміло, в цьому радикальному русі вони бачили явну загрозу своєму пануванню на теренах краю і паростки ідеї відродження української соборної держави. Вороги гуцулів вдавалися до різноманітних форм переслідування січовиків: забороняли використання січової атрибутики, нерідко не давали дозволу проводити свої заходи і дуже часто за вигаданими порушеннями тодішнього законодавства активних січовиків притягали до адміністративної і кримінальної відповідальності. Найпоширенішими видами покарання активних січовиків були накладання штрафу та адміністративний арешт, а найдіяльніших притягали до кримінальної відповідальності: позбавлення волі від кількох тижнів до декількох місяців.

Узагальнюючи все сказане коротко, краще оцінити роль і історичне значення січового руху галицьких гуцулів у визвольних змаганнях українців, ніж сказав М. Ільницький із Нижнього Березова, не можна. Він писав: **«...без «Січей» не було б ані УСС ані УГА, не було б того ідейного зв'язку воюючої Наддністрянської і Наддніпрянської України, який так виразно виявився у часі змагань – живою традицією, з якою ми ще живемо і з якою йдемо у майбутні змагання»**¹⁴⁰.

2. 4. Парамілітарні січові товариства

А Чайковський в 1912 р. вперше вголос заявив, що «Січ» має за завдання витворити бойову готовність для оборони краю перед інвазією (нападом, – П. С.) тих, що присягли на вірність українському народові. «Січі» потрапили освідомити темну Гуцульщину, то була річ дуже небезпечна для ягелонської ідеї, отже треба було її знищити. Далі він заявив, що Галичина стоїть напередодні війни з нашим найтяжчим споконвічним ворогом¹⁴¹.

Цієї ж думки дотримувався і батько галицьких січей Кирило Трильовський: «Стрілецький рух – це цілком мілітарний рух і звернений на те, щоб наші галицькі селяни і робітники навчилися обходитися із зброєю»¹⁴².

Отож, В. Темницький був правий, коли твердив, що український мілітарний рух не був випадковістю, а закономірним історичним явищем, бо його основу творили «Січі», на які він опирався. Більше того, січовики «витворили» атмосферу пригожу для розвою сього руху¹⁴³.

Для втілення ідеї в життя члени соціал-демократичної і радикальної партій робили заходи, щоби ідею створення українських стрілецьких товариств перевести в практичну площину. З цією метою ними опрацьовано кілька проектів статутів¹⁴⁴. Перший статут «Українського Січового Стрілецтва» було обнародовано 16 грудня 1912 р. Його авторами були Л. Цегельський, С. Томашівський, К. Малицька, І. Чмола, Р. Дашкевич, М. Малицький та С. Гайдучок¹⁴⁵.

Львівське намісництво протягом двох років кілька разів відкидало статuti військового товариства українців, хоча його статuti були аналогічні подібним польським товариствам. Заледве взимку 1913 р. К. Трильовському вдалося з важким трудом все-таки його зареєструвати. С. Ріпецький з цього приводу зазначає: «Робилось це внаслідок ворожого ставлення польських кіл до української справи взагалі, а до стрілецьких організацій зокрема. Польські верховоди Галичини, що затримували в минулому нормальний розвиток українського національного життя, постановили за всяку ціну не допустити створення українських мілітарних організацій. Це був перший ворожий наступ польських урядових кіл крайового масштабу проти стрілецького руху. В майбутньому продовжувалась ця ворожа для стрілецького руху робота у різний спосіб аж до розпаду Австрії». У той же самий час численні польські стрілецькі товариства діяли вже кілька років і закладались нові без найменших перешкод, бо їх підтримувала австрійська цивільна і військова влада, тобто українцям доводилося виборювати ті права, якими давно користувалися громадяни польської національності в австрійській державі¹⁴⁶.

Датою зародження українського стрілецького руху в Галичині вважають 15 грудня 1912 р., коли в Львові на спільному засіданні так званої «Запорізької ради» і «Сокола-Батька» було вирішено закладати стрілецькі організації. Перше легальне українське стрілецьке товариство під назвою «Січові стрільці» виникло 18 березня 1913 р. у Львові. Його

очолив відомий у Галичині адвокат Володимир Старосольський, а його заступником став знаний громадський діяч краю Іван Чмола. Згодом у січні 1914 р. у Львові завдяки повітовій «Січі» повстало товариство «Січові стрільці II», яке згуртувало у себе 220 членів головно робітників і ремісників¹⁴⁷.

По прикладу Львова радикалізовані місцевими «Січами» гуцули теж усвідомлювати необхідність збройної боротьби за українську державну незалежність. Власне, тутешні «Січі» створили сприятливу атмосферу зародженню військового стрілецького руху та появи перших на території Галицької Гуцульщини мілітарних товариств «Січових стрільців».

Гарячим пропагандистом парамілітарного, як і січового руху, на теренах краю був Кирило Трільовський. Він у Косові 16 лютого 1913 р. виступаючи перед 145 делегатами Української радикальної партії Косівського повіту, наголосив однопартійцям, що війна Австрії з Росією – неминуха. Далі він продовжував, що польські «Соколи» в наших селах і містах засновують «Бартошові дружини», які провадять воєнну підготовку місцевих поляків. Більше того, вони створили «Стрілецький союз», який має офіцерську школу, де 600 осіб вже здали екзамени на отримання офіцерського звання. Їм австрійська влада також дозволила мати один карабін на десять бартошівців. Навчання стрільби з карабіна у них відбувається на військових стрільбищах¹⁴⁸.

Тож за прикладом бартошівців українці в терміновому порядку стали закупляти зброю і в стрілецьких товариствах проводити навчання стрільби з вогнепальної зброї. Вони створили у себе потужну силу у вигляді стрілецьких січових товариств, які підпорядковувалися новотвореному в Львові «Товариству Січових стрільців»¹⁴⁹.

Другим активним агітатором закладення стрілецьких товариств січових стрільців на території краю був Семен Вахнюк із Іспаса на

Перша сторінка Статуту Товариства «Січові Стрільці у Косові»: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 12549. – Арк. 1.

Коломийщині. Він 13 квітня 1913 р. на звітно-виборних зборах січовиків коша «Січі» с. Чорна Річка на Верховинщині у своїй промові закликав місцевих гуцулів зорганізувати у себе стрілецьке товариство «Січові стрільці»¹⁵⁰.

Виховані у січовому дусі місцевих кошів «Січей» галичани за зразком польських стрільців стали готуватися до війни з одвічним ворогом України – царською Росією. Вже до кінця того ж місяця перші такі локальні мілітарні товариства стали виникати по всій Східній Галичині: в Карлові (Прутівці) на Снятинщині, в Кривопіллі на Верховинщині, в Яблунові на Печеніжинщині, Звинигороді на Бібрщині, в Брустурах, Гуцулівці, Косові, Москалівці, Пістині, Рибному, Старих Кутах та Шешорах на Косівщині. В них юнаки і чоловіки легально займалися військовою підготовкою, щоби бути готовими до війни з Росією, а також кадрів для майбутньої української армії¹⁵¹.

Насамкінець, на теренах краю подібний черговий парамілітарний осередок січових стрільців виник 31 травня 1914 р. і в с. Монастирсько поблизу Косова. Присутні також звернулися до косів'ян якнайшвидше у себе провести такі збори, щоби спільно займатися військовими вправами. Тож отут 95 юнаків призовного віку кожної неділі проходили на громадській площі військову підготовку¹⁵².

Природно з наведених прикладів складається враження, що парамілітарних осередків січових стрільців на теренах гуцульського краю було вкрай мало. Проте, якщо порівняти з іншими територіями Прикарпаття і Східної Галичини, то цей показник, виявляється, був одним з найкращих. Так, на Богородчанщині, Коломийщині, Печеніжинщині, Рогатинщині, Тлумаччині їх було тільки по одному – в Богородчанах, Коломії, Печеніжині, Пукові і Тлумачі. По два січові стрілецькі товариства діяли на Снятинщині і Тисмениччині: Карлові, Снятині, Княгинині та Стриганцях¹⁵³. Жодного парамілітарного осередку не було в околицях Галича, Городенківщини, Долинщини, Калусьщини, Надвірнянщини і Рожнятівщини. Така сама ситуація була і на інших територіях Східної Галичини. Так, за Дністром на Заліщанщині стрілецьке товариство «Січові стрільці» діяло лише містечку Устечко, а на Борщівщині не зафіксовано жодного¹⁵⁴.

Отож, парамілітарний рух Східної Галичини найкраще розвивався в Галицькій Гуцульщині. Тут немає нічого дивного, – адже у цей час гуцули ще носили за поясом, з дозволу австрійської влади, саморобні пістолі, а тому культ зброї у них був дуже високий.

Доцільно зазначити, що в районі Чорногори Центральний провід товариства «Січові Стрільці» зі Львова влітку 1913 р. і 19 липня 1914 р. розпочав двотижневі польові навчання з військової підготовки юнаків і чоловіків зі Східної Галичини, в тому числі і з Галицької Гуцульщини, які на випадок війни з росіянами бажали стати вояками Української Армії, щоби обороняти рідний край від ворога¹⁵⁵. Як зазначав М Голубець: «Маневри полягали на простудіюванню карпатських плаїв і просмиків, як майбутнього, воєнного терену»¹⁵⁶.

Готувалися до наближаючої війни і вороги січового руху – москвофіли і поляки, які жили в гуцульських містечках. Так, москвофіли мали свої воєнізовані товариства так звані «Русская дружина», які

діяли в Косові, Рожнові і Соколівці. В Косові в середовищі поляків виникла стрілецька дружина, якою керував якийсь Юне. Її також організували і поляки міста Надвірна¹⁵⁷. Оцінюючи стан розвитку мілітарного руху польської спільноти в Галичині Д. Катамай влітку 1914 р. писав: «Наші сусіди випередили нас далеко. Ми чуємо про маневри, бачимо їх озброєних по наших містах»¹⁵⁸.

Окрім місцевих товариств «Січові Стрільці», в селах Галицької Гуцульщини діяли так звані «Стрілецькі комітети». Діяльність одного з них є відома із публікації її члена Івана Ґелетюка з Красноїллі на Верховинщині. Дізнаємось, що засновником «Стрілецького комітету» у цьому селі перед Великою війною 1914 – 1918 рр. був Михайло Мародчак, і власне під його керівництвом тамтешні юнаки навчалися військової справи.

Подібний комітет діяв у с. Дорі на Надвірнянщині. Щоправда, він мав назву «Місцевий комітет Січових Стрільців». У ньому військову підготовку проходило десять дорянських юнаків. Цей комітет ще займався збіркою коштів у «Бойовий фонд» УСС. Станом на 24 серпня 1914 р. він зумів провести серед дорянських гуцулів дві збірки грошей на загальну суму 93 корони, а також 50 літрів малинового соку, розгорнув акцію зібрання полотна для потреб українського війська. Окрім того, мав намір організувати в селі шпиталь Червоного Хреста. З цією метою ним у Дорі під керівництвом лікаря Бережницького організовано самаритинський курс за доглядом осіб, які потребували невідкладної медичної допомоги і опіки¹⁵⁹.

Тож, галицькі гуцули в парамілітарний рух Східної Галичини внесли свою новацію. Різниця між «Січовими стрільцями» і «Стрілецькими комітетами» в тім, що стрілецькі товариства ініційовані Кирилом Трильовським, Володимиром Старосольським, Іваном Чмолою «зверху» і з дозволу крайової влади, а другі, себто «Стрілецькі комітети», виникали «знизу», тобто стихійно і функціонували без офіційних дозволів. Із-за відсутності у нас відповідних даних важко щось сказати про географію поширення «Стрілецьких комітетів» та їх питому вагу в парамілітарному русі краю. Зрозуміло одне – це є ще одна біла пляма в вітчизняній історіографії, тема, яка потребує невідкладного і скрупульозного висвітлення.

До появи в гуцульських поселеннях парамілітарних січових стрілецьких товариств дуже вороже поставилися місцеві москвофіли. Вони писали до органів повітового самоврядування листи з різними нісенітницями та закликали крайову владу не дозволяти українцям створювати стрілецькі товариства, мотивуючи свої дії тим, що тут селяни-січовики ознайомившись з основами збройної боротьби стануть дуже небезпечними для австрійської держави¹⁶⁰. Ймовірно, не тільки через деяких шовіністів-поляків, але й доморощених яничарів – москвофілів парамілітарний рух не набув серед гуцулів того поширення, що січовий рух. На нашу думку, повсюдному його поширенню на гуцульських теренах теж завадила війна ворогуючих держав. Вона і стала найголовнішим гальмом в утвердженні і динамічному розвитку стрілецького руху на території краю.

Новою перешкодою у розвитку виниклих стрілецьких організацій гуцулів були намагання місцевих старост не допустити, щоб австрійська військова влада видавала українцям кріси системи Манліхера (однозарядні гвинтівки) для вправлення в стрільбі та взагалі для військового навчання. За розпорядженням військового міністерства кожне стрілецьке товариство мало право домагатися від військової влади однієї гвинтівки на кожних десять стрільців. Однак через неприхильність польських старост такі подання українців в Намісництві не задовольнялись. На відміну від українців у цей час, як зазначає С. Ріпецький, польські стрілецькі організації масово користалися із цього права, і ми бачили вправи цілих батальйонів польських стрільців¹⁶¹.

У складних умовах спротиву зі сторони адміністрації на повітовому і крайовому рівнях українцям все-таки дещо вдалося зробити. Український Січовий Союз згуртував під своїм проводом ще до вибуху війни 96 стрілецьких кошів-товариств «Січові стрільці». Повстала Стрілецька Секція УСС, яка згодом стала генеральним штабом українських військових організацій¹⁶².

Напередодні Великої війни 1914 – 1918 рр. Український Січовий Союз на протязі чотирьох місяців зумів багато зробити. Зокрема, запроваджено внутрішній устрій організацій: появились окремі мілітарні одиниці – чети, сотні, курені і т. д. під керівництвом назначених офіцерів запасу; розроблено для них команди українською мовою; стали друкувати військову літературу та відкрили в Львові і Бориславі фахові військові школи. Був намір наприкінці 1914 р. відкрити рекрутські, підофіцерські і офіцерські школи, але, на жаль, задуму завадила війна¹⁶³.

Для членів стрілецьких організацій була розроблена за зразком західноєвропейських армій військова форма оливково-бронзового кольору (хакі) і «мазепинки» – народної гетьманської шапки в вигляді характерного вирізу. Вона стала знаменним вкладом в українську військову традицію як зовнішній історичний символ національної самобутності, як невід’ємний елемент спадковості військової української культури¹⁶⁴.

Ось таким був початок українського стрілецького руху в Галицькій Гуцульщині зокрема і в Галичині в цілому. Його основним завданням було підготувати гуцулів для збройної боротьби в новому боездатному національному війську, як засобу відродження соборної України.

Оцінюючи роль парамілітарного руху, галичанин С. Ріпецький зазначав: їх історична заслуга полягає в тому, що вони були першою військовою формацією української нації після втрати української державної незалежності. Вони були виразниками стремлень і інтересів української нації, повстали із мотивів боротьби за національну державність, опирали своє існування та організацію тільки на власних силах і засобах, а правильність та доцільність своїх планів оправдали своєю кров’ю, пролитою в боях УСС і СС¹⁶⁵.

Історичне значення передвоєнних січових стрілецьких організацій полягає в тому, що вони виховали новий тип українського вояка, для

якого були характерні такі духовно-моральні якості як ясний і повний віри ідеалізм, сміливий життєрадісний молодечий розмах, революційний оптимізм, високий бойовий дух, глибока відданість національній ідеї, щире почуття товариськості, солідарності, шляхетна взаємна терпимість, толерантність та пошана різних світоглядів та політичних ідеологій, дух посвяти і самопожертви в боротьбі за національні ідеали.

Узагальнюючи сказане, твердимо, що до парамілітарного товариства «Січові стрільці» вступали люди, які почували себе українцями без огляду на їх суспільний стан. Назва «Січові стрільці» електризувала національно свідомих галичан, в тому числі і гуцулів, кликала їх до боротьби за українську державність. Разом з тим січова стрілецька організація була великим культурним вогнищем українського народу. Місцеві січові стрілецькі коші вводили рівність і братерство між членами, усвідомлювали своїх членів національним духом, й разом з тим були ліком від москвофільської гангрени. Січові вправи оздоровлювали січовиків і робили їх міцнішими й благороднішими. За короткий час свого існування перед вибухом європейської Великої війни січові стрілецькі організації краю зуміли підготувати потрібні сили до утворення української армії, складеної з добровольців – українських січових стрільців. Отож, не дивно, що з початком Великої війни на теренах Галицької Гуцульщини, як і по всій Галичині, у серпні 1914 р. відбувся великий військовий зрив, який свою історичну назву передав новосформованому національному війську: Українські Січові Стрільці.

2. 5. Від січової ідеї до стрілецького чину

Із Карпатів, з Чорногори та із Коломиї,
Ідуть Стрільці воювати за Львів, і за Київ.
Гуцулія. – 1967. – № 3. – С. 2.

Галицька громадськість і періодика запах світової війни відчували задовго до розгортання бойових дій. Вперше відверто і з великою тривогою про можливий напад царської Росії на землі Східної Галичини йшла мова в статті «З табору молодців» радикальної газети «Громадський голос» ще 14 вересня 1908 р. В редакційній статті наголошувалося, що населення має готуватися до війни, яка є неминучою, а тому юнаки і чоловіки мають навчатися влучно стріляти¹⁶⁶.

В статті «**Москаль ладиться**», опублікованій 2 квітня 1914 р. у газеті «Свобода» зазначається: «...Ладиться до війни москаль, ой ладиться. В цілій Росії від озброєння аж тріщить. Боїться цар батюшка українців, щоби не прийшли до сили та й не скроїли йому штанів. Отже, він хоче взятися до українців, доки вони слабі, перемінити їх всіх у своїх рабів. Хоче нас галичан і буковинців взяти до свої неволі і забезпечитися раз на все проти того, аби Україна відорвалася від Росії»¹⁶⁷.

7 грудня 1912 р. на з'їзді партії УНДО в резолюції зазначалося, що з огляду на майбутнє і добро українського народу на випадок збройного конфлікту між Австрією і Росією ціла українська суспільність одностайно і рішуче стане на сторону Австро-Угорщини проти Російської імперії, як найбільшого ворога України. До зброї! З зброєю в руках зміримося з віковичним нашим ворогом, з російським царизмом¹⁶⁸.

Відчуття галичан, що війна з Росією є неминучою, були не марними, бо базувалися на тодішніх реаліях. Росія дійсно готувалася до війни з Австрією. Деякі об'єктивні російські дослідники підтверджують цю просту істину. Для прикладу, колишній російський генерал Н. Головін зазначає, що Головне Управління Генерального Штабу в «Указівках 1912 р.» розробило план майбутньої війни. Потім його уточнили в «Основних міркуваннях 1913 р.». Для захоплення Галичини було сформовано Південно-Західний фронт, який укомплектували 46-ма піхотними і кінними дивізіями. Ними росіяни задумали австрійцям влаштувати «Канни», тобто повністю їх розгромити¹⁶⁹.

Разом з тим, задовго до війни в Росії почалася ідеологічна обробка населення. Рупором була російська націоналістична преса, зокрема часопис «Кіевлянинъ». В ньому 17 листопада 1911 року опубліковано статтю відомого україножера А. Савенка під заголовком «Де головний ворог?», в якій вказується, що українці Галичини намагаються зруйнувати великодержавність Росії, а тому війна з Австрією – неминуча. Той самий москвофільський часопис 22 лютого 1914 р. писав: «**Український рух є для Росії більш небезпечний, ніж усі**

інші національні рухи взяті разом. Ми є обов'язані берегти єдність і неділимість російського народу, а також російської держави»¹⁷⁰.

В роки Великої війни ця пропаганда російських націоналістів проявлялася у появі одна за одною популярних книг про Галичину, в яких наголошувалося, що галицькі землі є одвічно російськими, а галичани – відлам російського народу. Зокрема, цю ідею серед російського суспільства відверто пропагували А. Білгородській та Д. Вергун. Так, А. Білгородській у книзі «Галиция – исконное достояние России» твердить: «...Наступає світле історичне свято позбавлення від багатовікового рабства наших братів по вірі, крові і мові. Довго, майже шістсот років, томилися російські галичани, котрих сьогодні нараховується близько 4 мільйонів, під владою у поляків, а потім у злій неволі австрійців. Але надія на велику, святу Русь, свою вітчизну, частину якої вони колись складали, завжди окриляла їх у тяжкій боротьбі за свою православну віру і рідну російську мову... земля Ярослава Осмомисла і князів Данила і Романа, скине його, і піднесе прапор єдиної, великої і нероздільної Росії»¹⁷¹.

Його співвітчизник Д. Вергун росіян переконував: «Не дивлячись на шестивікове відторгнення його (українського населення – П. С.) від російського кореня, воно не стратило усвідомлення своєї приналежності до «русского мира», древня Галичина тепер навіки возз'єднається з Росією»¹⁷².

З оголошенням 6 серпня 1914 р. Австрією війни царській Росії Українська Бойова Управа (УБУ) та Головна Українська Рада (ГУР) звернулися до українського населення Галичини вступати до національної військової формації – Українських Січових Стрільців. Згідно із законом до легіону Українських січових стрільців могли вступити лише ті особи, які не підлягали призову до служби в австрійській армії: молодші віком 18-ти років і старші 50-ти, а також непридатні до військової служби в воєнний час¹⁷³.

Радикали верхів'я Пруту у Делятині 16 серпня 1914 р. створили повітовий Комітет «Українських Січових Стрільців». До його складу тоді увійшли: доктор права, посол австрійського парламенту Микола Лагодінський (голова), інженер Монастирський (заступник), Михайло Білик (повітовий отаман і секретар), поштовий службовець Іван Гретчак (касир), директор «Руської Каси» Тома Головацький. Канцелярія комітету УСС Делятинщини знаходилася в будинку «Руської Каси», куди і зголошувалися добровольці. Його керівництво теж їздило по гуцульських й покутських селах і проводило агітацію вступати до легіону Українських січових стрільців¹⁷⁴.

Такий самий комітет діяв і в Надвірній, але він мав свою назву: «Боева організація». Його очолювали Саноцький та Николайчук. Військову підготовку добровольці проходили під керівництвом Олексі Андриєвича¹⁷⁵. У ньому деякий час на добровільних засадах працював палкий прихильник січового стрілецтва Михайло Дем'янчук. Він безпосередньо проводив агітацію серед юнаків і чоловіків Надвірної. За його спогадами першими до надвірнянського січового комітету зголосилися Олекса Смеречук з Зеленої, Юрко Буній, Дмитро Випри-

нюк, Лесь Гринішак, Василь Килиман, Роман Кирчів, Степан Костик, Микола Микитюк, Гриць Мухній, Михайло Скорупський, Осип Телішак з Надвірної, Осип Гринішак з Пасічної, Марковецький, Дмитро Марич, Теофіл Мойсейович з Пнів'я та ін. Як зазначав М. Дем'янчук, перша партія добровольців Надвірнянщини нараховувала 45 осіб¹⁷⁶.

Гуцули басейну Черемоша, Пістиньки і Лючки на заклик бойової управи зголошувалися до аналогічних комітетів у Косові й столиці Покуття – Коломиї. Так, Іван Данилюк з Прокурави 28 серпня 1914 р. зголосився у Косові, а Михайло Ґеник з Середнього Березова – в Коломиї¹⁷⁷.

Окрім того, по селах були свої пункти збору, де сини вічнозеленої Верховини збиралися в гурти і далі пішки вирушили до збірних мобілізаційних пунктів. Так, в с. Ільці поблизу Верховини таким стихійним місцем збору добровольців була сільська церква. Тут таємно від своїх батьків і без їх благословення близьких збиралися гірські орли Верховинщини. Одним з таких добровольців був єдиний у матері син Іван Кермошук. Лише потім, коли став січовим стрільцем, повідомив матері, що він воює за рідну землю. Мати все життя плакала, що юнак жорстоко і не по-людськи повівся з нею: не попрощався і не попросив у неї дозволу. Ймовірно, саме тому, що на війну пішов без материнського схвалення він не повернувся додому і спочиває вічним сном на полі Слави в селі Потутори на Тернопільщині. Пам'ять про нього жива у серцях односельчан. Цей січовий стрілець з Верховинщини є зразком самопожертви Україні для нинішнього покоління ільчан, усіх гуцулів і громадян української держави¹⁷⁸. Аналогічний пункт збору юнацької молоді був і в Космачі Печеніжинського повіту, де в лави українських січових стрільців 28 серпня 1914 р. зголо-

сився Олекса Довіряк з присілку Буковець; також у січові стрільці записували юнаків на збірному пункті в Прокураві¹⁷⁹.

*Мати Івана Керמושуга
Марія Антонівна. Фото
друкується вперше.*

Деякі гуцули, особливо, гімназійна молодь, приходили на призовний пункт у Коломиї і там записувалися в лави українських січових стрільців. Саме так і поступив учень 4-го курсу коломийської української гімназії Антін Симчич з Вижнього Березова Печеніжинського повіту. Він зголосився на збірний пункт 28 серпня 1914 р. Звідси його направили до Стрия, де 3 вересня 1914 р. зачислили українським січовим стрільцем до сотні поручика Івана Чмоли¹⁸⁰.

Один з організаторів січового руху на Верховинщині П. Шекерик-Доників, перебуваючи в Краубаті в Сирії, 17 травня 1915 р. так писав про великий запал краян стати на захист рідних гір: **«Коли я видів сих свідомих молодців, як они гордо, сміло... може й не один з них вже і послідній раз виражався з дому на війну з лютим ворогом... Хто би не**

знав, то гадав би був, що це ще і другої днини в Жаб'ю храм. І ніколи би не повірив, що це люди ідуть на війну...»¹⁸¹.

Далі він зазначив, що кожному добровольцеві особисто роз'яснював, що таке війна, яких жахить їм доведеться пережити і відчутти гіркоту втрат побратимів. На що легіні зелених гір йому відповідали: **«Ми знаєм добре, що то є війна. Але нам би був навіки сором і ганьба в таку хвилину сидіти дома. За ньеньку Україну бороти си, то нам не страшно, а мило. Ніж маємо лишити си в нивולי московській, то воліємо згинуту в боротьбі з ворогом, а всі мут казати, що ми бороли си і вміли станути за свої права. Раз мати родила, раз гинути. Ходь згину в боротьбі за Україну, то знаю що це є геройська смерть і Богу декуємо шом си дочикали сеї хвилі. Бо нам в таку хвилину соромно би вмирати за комином на печі, ек стара баба»**. Так мені відповідали легіні¹⁸².

Верховинських гуцулів П. Шекерик-Доників відправляв до Ворохти, а звідти поїздом до Станіславова, де там вже чувся гук російських гармат з-під Галича¹⁸³.

Наплив гуцульських добровольців на збірний призивний пункт у Косові був чи не найбільшим на теренах цілої Галицької Гуцульщини. М. Горбовий так описав тодішній патріотичний порив гуцулів: **«То стежечками, пляями, доріжками, нестримною повинню, сотнями-тисячами летіли гуцули легіники на збірне місце у Косові. Кожний убраний у щонайкраще, як на весілля, як на велике свято, з піснею на вустах, з музикою, радо йшов «сповнити святий наказ!»**. А за ними верхом на конях їхали старі «дєді». А на возах матері і сестри підвозили клунки з харчами, з «лудинєм», йшли вирядити свій цвіт, свою надію на велике діло!»¹⁸⁴.

31 серпня 1914 року у Косові, на майдані «Народного Дому» – море голів, тих, що прийшли в це рокове свято Гуцульщини, аби попрощати січовиків. Як не ставало місця на майдані, то люди стояли на дорозі, на городах, повилазили на дерева, на паркани, на дахи. А на підвищенні представники громадянства. Один із них, що найбільше праці вклав, – виховник цієї молоді, учитель Іван Устиянович зворушеним голосом прощав своїхучнів:

– Я певен, що ви гідно сповните свій обов'язок, що не осоромите нашої Гуцульщини, що виборете волю нашій Україні!

З численних грудей несуться під небеса слова національного гімну: **«...Душу й тіло ми положим за нашу свободу...»**. Короткий наказ! І тисячі ніг ударило рівним кроком об землю. Пішли...»¹⁸⁵.

Щоправда, в Стрию на багатьох гуцулів чекало велике розчарування: на загальному зборі з дозволу вищого командування австрійського війська відібрали лише 2500 стрільців, які мали залишитися, а решті добровольцям видали документи для повернення додому. Не зачислених гуцулів охопив сум і розпач. Багато з них з сльозами на очах благали залишити їх у війську. Ось як це виглядало з боку стороннього спостерігача. Кореспондент газети «Діло» 5 вересня 1914 р. читачам сповіщав: **«Гуцулія плакала, просила і цілувала по руках головного вождя стрільців, що був безрадним тут, що нічого не міг зробити на власну руку»**¹⁸⁶.

Відмова частині гуцулів у зарахуванні в лави січових стрільців не являлася якоюсь примхою командування легіону УСС, а була результатом дій ворогів українства, насамперед, польських шовіністів, які мали далеко сягаючі плани: відродження польської держави в межах І Речі Посполитої, а тому старалися всілякими способами не допустити формування українського війська. С. Ріпецький з цього приводу наголошував: «Вони вирішили взагалі не допустити до створення українського війська, або щонайменше так обкромити чисельний стан формації УСС, щоб поставити її при найближчій нагоді в стан цілковитої ліквідації. Польські шовіністи не могли уявити собі, що під їх боком зорганізувалася самостійна українська військова частина, не із січовими топірцями, а таки із смертоносними крісами в руках тисяч УСС, що таким же оком дивляться на московську неволю українського народу як і на «конституційний» режим польських намісників і старостів»¹⁸⁷.

Інтереси польської правлячої верхівки в Галичині виражав шеф штабу львівського корпусу австрійських військ полковник Генерального штабу Австрії граф Лямезан, спольщений німець, жонатий на польці Урбанській. Він і став автором обмеження формуючого українського війська до трьох тисяч осіб¹⁸⁸. Далі С. Ріпецький справедливо підкреслює: **«Був це тяжкий удар для української справи на майбутнє. Зокрема була це велика трагедія для тих тисяч добровольців, яких позбавлено щастя боротись за Україну. З другого боку – був це великий успіх польських правителів Галичини, які були певні, що така слаба чисельно військова частина, без відповідного доповнення не втримається довго в війні. Їхні інтриги наразі вдалися»**¹⁸⁹.

Незважаючи на активну протидію польських шовіністів, які твердили місцевій австрійській адміністрації, що русини – вороги австрійської держави, до українського війська зголосилося тисячі гуцулів. Більшість із оголошених гуцулів були селяни. Всього на поклик Бойової Управи в ряди куренів українського війська проти спільного ворога Австрії і України зголосилося близько 28 тисяч галицьких добровольців¹⁹⁰. Це свідчить про величезний патріотизм, який охопив галичан на звістку про війну з кровавим російським царем, катом України.

Основним місцем збору усіх галицьких добровольців до майбутнього українського війська був Стрий. Сюди з різних кінців Галичини, в тому числі і Галицької Гуцульщини, постійно прибували юнаки і жонаті, де лікарська комісія відбирала до українського війська найбільш підхожих до військової служби молодих чоловіків здатних переносити незгоди умов воєнного часу. З вересня 1914 р. з відібраних косівських, коломийських і снятинських добровольців Сень Горук наказав сформувати чети і сотні. З цих охотників було сформовано дві повні сотні по чотири чети¹⁹¹. Зокрема, в 1-у сотню І-го куреня легіону українських січових стрільців з числа гуцульських добровольців увійшли: Пилип Білак з Річки, Микола Гечук з Криворівні, Стефан Грегораш з Надвірної, Юрій Зварич з Космача, Іван Маротчак з Головів, Тимофій Мацко з Рожнова, Ілля Мосорук з Прокурави, Антін Симчич з

Вижнього Березова, Ілля Столащук з Яворова, Тимко Тимчук з Спаса. До другої сотні увійшли вояки: Михайло Будорович з Вижнього Березова, Василь Геник, Михайло Геник (Дужий), Василь Додюк, Іван Кермошук, Юрій Раковський з Жаб'єго, Юстин Дутчак, Борис Кіщук, Юрій Копчук, Василь Мицканюк з Річки, Микола Копчук з Яворова, Степан Кочурак з Косова, Іван Кошак, Юрій Кошак з Москалівки, Михайло Кузич з Нижнього Березова, Василь Михальчук з Яворова, Василь Остафійчук з Жаб'єго, Федір Гаврищук, Микола Петрованчук з Космача, Петро Марчук з Рибного, Конон Радиш з Рожнова, Микола Срібнак і Михайло Срібнак з Москалівки, Онуфрій Стефанко з Лючі, Микола Урбанович з Нижнього Березова, Юрко Шеребурак з Білоберізки, Дмитро Шпитко з Косова, Володимир Розумович, Іван Юркевич з Надвірної, Дмитро Юсипчук з Москалівки. В третю сотню записалися – Іван Баранюк, Петро Баранюк, Іван Боечко з Москалівки, Юрій Бендейчук із Жаб'єго, Петро Букатчук, Іван Сав'юк з Кобак, Петро Данищук з Брустур, Іван Дуленчук з Стебного, Петро Івашко з Білоберізки, Василь Каліман, Гриць Юркевич з Надвірної, Іван Кіф'як з Микуличина, Микола Лучук з Рожнова, Василь Шкрібляк з Яворова, Олекса Шкрібляк з Перехресного, Василь Яким'юк з Пасічної. В четверту сотню увійшли: Василь Арсенич Березовський з Нижнього Березова, Василь Бербеничук, Михайло Борчук, Олекса Довіряк, Танасій Кушнірчук з Космача, Василь Вацик з Чорних Ослав, Дем'ян Дупей, Микола Никифорчин з Кобак, Микола Китюк із Головів, Юрій Коренюк з Татарова, Федір Макійчук, Ілько Микитин, Василь Тарасюк з Прокурави, Іван Прокопчук з Яворова, Михайло Лазорик із Старих Кутів, Юрій Семечук із Жаб'єго, Іван Тарнавський Микуличина, Василь

Печатка легіону УСС.

Друкується вперше.

Ткачук та Іван Ткачук із Річки та ін.¹⁹². Станом на 1 червня 1916 р. у рядах дев'яти сотень легіону УСС налічувалося 156 вихідців з різних теренів Галицької Гуцульщини, в тому числі в булавному відділі – двоє, 1-й сотні – 12, в 2-й сотні – 30,

Січові стрільці з Надвірнянщини. 18. 01. 1915 р.

в 3-й сотні – 15, в 4-й сотні – 16, в 5-й сотні – 21, в 6-й сотні – 16, в 7-й сотні – 10, у 8-й сотні – 8 і в технічній сотні – 26 гуцулів. Це складало 11% відсотків особового складу 1-го полку УСС. Отже, констатуємо, що найменше вояків із Галицької Гуцульщини воювало у складі восьмої, а найбільше – другої сотень¹⁹³. Як засвідчують дані додатків 3 і 4 в лавах січових стрільців протягом усієї Великої війни 1914 – 1918 рр. проти «собирателей русских земель» боролосся щонайменше 758 краян, в тому числі із Верховинщини – 167, Косівщини – 480 і Надвірнянщини – 111 осіб¹⁹⁴.

Доцільно наголосити, що сотні Українських Січових Стрільців гуцульські добровольці поповнювали постійно як тільки їм дозволяла політична ситуація. Так, після першого звільнення краю від росіян лави січових стрільців 3-ї сотні навесні 1915 р. поповнилися Іваном Дуленчуком з Стебнів, Юрієм Зваричем з Космача; 7-ї сотні УСС – Гаврилом Дмитерком і Федором Дмитерком з Трача, Іваном Дмитровичем Копчуком з Яворова, Михайлом Портяком із Кривопілля, Савою Соломійчуком з Рожнова, а влітку до 8-ї сотні УСС влилися Микола Дручків із Брустур та Юрій Плеторак з Космача¹⁹⁵.

Після другого визволення Галицької Гуцульщини від окупаційних російських військ найбільше добровольців у сотні УСС дало село Москалівка поблизу Косова. Тут 24 грудня 1917 р. до українського січового стрілецтва вписалися Петро Кравчук, Микола Макійчук, Василь Романюк, Микола Сивозринець та Василь Фокшей¹⁹⁶.

Наостанок, до слова, в усуси з гуцульських сіл зголошувалися не тільки юнаки, але й дівчата. О. Залізник зазначала, що дівчата з Галицької Гуцульщини, цілого Покуття й Рогатинщини масово зверталися до Української Збірної Станиці у Відні із проханням прийняти їх в ряди національного війська¹⁹⁷.

Акцією формування національного війська в поляків на території Східної Галичини з серпня 1914 р. у Львові займався військовий департамент Начального Народного Комітету. Офіційно добровільна мобілізація серед населення польської спільноти тривала з 2 серпня листопада 1914 р. Серед гуцулів у той час пропаганда вербувальників йти до польського війська успіху не мала. За офіційними даними, які опубліковані польським дослідником Я. Млечаком, з Косівського повіту до польських легіонів тоді вписалося аж 27 осіб, а з Печеніжинського і Надвірнянського повітів не було жодного бажаногого¹⁹⁸. Отож, можна стверджувати, що осінній вербунок поляків 1914 р. до польського війська, який на місцях проводили так звані повітові Народні Комітети, полякам не вдався.

Провальним цей чин був не тільки на теренах Галицької Гуцульщини, але й в інших повітах Прикарпаття. Зокрема, з околиць, де найбільше жило поляків і полонізованих німців католицького віросповідання: Калуського і Станіславівського повітів, зголосилося до війська відповідно – 126 і 160 осіб.

Із-за малої кількості добровольців у Львові поляки самостійно не змогли сформувати свій так званий Східний Легіон, а тому сюди Генрік Мінкевіч із Татр спровадив дві тисячі юнаків – гуралів. Тобто, був

- створений не з місцевої польської спільноти, а, в основному – із вихідців з історичної батьківщини¹⁹⁹.

Узагальнюючи вище сказане, констатуємо – поява українського січового стрілецтва була закономірним історичним явищем, яке зумовлене кропіткою щоденною працею місцевих осередків «Січей», а згодом й січових стрілецьких організацій. Організаторами січового і стрілецького руху на місцях були Петро Шекерик-Доників та Микола Лагодинський. Вони ж стали ініціаторами набору добровольців до українського війська: перший – у басейні Черемошу, а другий – у верхів'ї Пруту. Добровольці Галицької Гуцульщини збиралися в повітових осередках: Коломиї, Косові, Делятині і Надвірній. Пізніше звідси їх направляли до Коломиї і Станиславова, а звідти – на всегалицький збірний пункт у Стрию.

¹ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 160. – Арк. 77.

² ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 1 – 3; Діло. Додаток до ЧЧ. 71 і 72. – 1902. – 11 квітня. – С. 2.

³ Діло. – 1902. – 20 червня. – С. 3.

⁴ Сіреджук П. Космацька Січ / П. Сіреджук // Гражда. – 2002. – № 5. – С. 56.

⁵ Січове свято в Коломиї // Діло. – 1902. – 20 червня. – С. 3.

⁶ Гуйванюк М. Січовий рух у Галичині й Буковині (1900 – 1914). – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – С. 97; Луців Є. Бойове мистецтво гуцулів. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – С. 131.

⁷ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 18259. – Арк. 206, 315, 328 – 335, 508 – 511, 590 – 593.

⁸ Див.: Додаток 1.

⁹ Трильовський К. З мого життя... // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 32.

¹⁰ Ломацький М. «Січі» на Гуцульщині...// Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 152.

¹¹ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 8. – Спр. 1315. – Арк. 42; – Оп. 25. – Спр. 3236. – Арк. 5, 7.

¹² Громадський голос. – 1907. – 27 серпня. – С. 2.

¹³ Громадський голос. – 1912. – 12 червня. – С. 4.

¹⁴ Громадський голос. – 1914. – 18 червня. – С. 5.

¹⁵ Луців Є. Бойове мистецтво гуцулів... – С. 132.

¹⁶ Фотознімок з приватної колекції фотографа, уродженця Парижу Кирила Горішнього.

¹⁷ Сіреджук П. З історії села Гуцулівка. // Нескінченна подорож. Книга пам'яті Ореста Мацюка. – Львів, 2009. – С. 194; ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 230 – 231, 240 зв., 261, 326 зв., 328 – 329, 335, 338 зв.

¹⁸ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 230 – 231, 240 зв., 261, 326 зв., 328 – 329, 335, 338 зв.

¹⁹ Там само. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 338.

²⁰ Ломацький М. «Січі» на Гуцульщині. / М. Ломацький // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 153.

²¹ Гаврилюк М. «Січ» – Ворохта, пов. Надвірна». /М. Гаврилюк // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 168.

²² Громадський голос. – 1906. – 28 січня. – С. 3.

²³ Громадський голос. – 1906. – 29 червня. – С. 3.

²⁴ Громадський голос. – 1906. – 8 серпня. – С. 3.

²⁵ Свобода. – 1910. – 31 березня. – С. 4.

²⁶ Громадський голос. – 1913. – 22 січня. – С. 8.

²⁷ Громадський голос. – 1906. – 30 вересня. – С. 5.

²⁸ Громадський голос. – 1910. – 4 травня. – С. 5.

²⁹ Громадський голос. – 1912. – 12 червня. – С. 5.

³⁰ Як виглядала організаційна мережа «Січей» // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 177, 178; Круковський О. Прапорництво, емблематика та печатки українських спортивно-освітніх організацій і товариств на західноукраїнських землях кінця XIX початку XX століть / О. Круковський // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1996. – Т. ССXXXI. – С. 285.

³¹ ДАІФО. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 7. – Арк. 8; Гайдамаки – 1904. – 18 серпня. – С. 4; Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 4, 25, 26.

³² Громадський голос. – 1912. – 24 квітня. – С. 6, 7.

³³ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 328; Круковський О. Прапорництво, емблематика та печатки... // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1996. – Т. ССXXXI. – С. 288.

³⁴ Громадський голос. – 1911. – 30 серпня. – С. 7; – 1913. – 15 травня. – С. 9.

³⁵ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 312. – Оп. 1. – Спр. 116. – Арк. 5.

³⁶ Там само. – Спр. 116. – Арк. 4 – 5.

³⁷ Як виглядала організаційна мережа «Січей» // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 177.

³⁸ Там само.

³⁹ Трильовський К. З мого життя... – С. 61, 62; Шематизм всего клира греко-католицького епархії Станиславівської на рік Божий 1914. – Станиславів, 1914. – С. 120.

⁴⁰ Ломацький М. Січі на Гуцульщині. – С. 151; Szematyzm nauczycielski Polskiego tow. pedagogicznego z kalendarzem informacyjnym. Rok 1914. – Lwów, 1913. – S. 266 – 267.

-
- ⁴¹Трильовський К. З мого життя... – С. 36.
- ⁴²Ломацький М. «Січі» на Гуцульщині. – С. 146 – 147.
- ⁴³Трильовський К. З мого життя... – С. 33.
- ⁴⁴Ломацький М. «Січі» на Гуцульщині / М. Ломацький // Гей, там на горі «Січ» іде... / ред. П. Трильовський. – К.: ВІПОЛ, 1993. – С. 150.
- ⁴⁵Там само. – С. 150.
- ⁴⁶Небелюк І. «Січ» – Делятин, пов. Надвірна. / І. Небелюк // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 172.
- ⁴⁷Гуйванюк М. Січовий рух у Галичині й Буковині (1900 – 1914). – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – С. 93 – 94.
- ⁴⁸Ониськів К. «Січ» – Москалівка, пов. Косів / К. Ониськів // Гей, там на горі «Січ» іде! Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 160, 386.
- ⁴⁹3 Гуцульщини // Громадський голос. – 1919. – 22 березня. – С. 3; Петрук М. Чи живуть ще хруні? / М. Петрук // Громадський голос. – 1919. – 5 квітня. – С. 2; Крайовий січовий з'їзд // Громадський голос. – 1919. – 5 квітня. – С. 2; Зайшла У. Семен Валіхновський / У. Зайшла // Громадський голос. – 1919. – 17 квітня. – С. 3.
- ⁵⁰Ломацький М. «Січі» на Гуцульщині... – С. 150.
- ⁵¹Гаврилук М. «Січ» – Варохта, пов. Надвірна... – С. 167.
- ⁵²Сіреджук П. З історії села Гуцулівки... – С. 192, 193, 194.
- ⁵³Трильовський К. З мого життя... – С. 40.
- ⁵⁴Там само. – С. 40.
- ⁵⁵Громадський голос. – 1907. – 27 серпня. – С. 2.
- ⁵⁶Олексюк С. «Раз, два! Раз, два! Вперед, хлопці!..». // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 155.
- ⁵⁷Гаврилук М. «Січ» – Варохта, пов. Надвірна... – С. 167.
- ⁵⁸Діло. – 1906. – 27 серпня. – С. 2.
- ⁵⁹Громадський голос. – 1906. – 31 липня. – С. 4.
- ⁶⁰Діло. – 1906. – 27 серпня. – С. 2.
- ⁶¹Громадський голос. – 1910. – 21 вересня. – С. 5; Свобода. – 1910. – 22 вересня. – С. 5.
- ⁶²Ільницький М. Спомини про села Березови / М. Ільницький // Коломия й Коломийщина. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія: видання Комітету коломиян, 1988. – С. 571.
- ⁶³Громадський голос. – 1910. – 19 жовтня. – С. 6.
- ⁶⁴Громадський голос. – 1910. – 21 вересня. – С. 5; Свобода. – 1910. – 22 вересня. – С. 5.
- ⁶⁵Громадський голос. – 1910. – 26 жовтня. – С. 6.
- ⁶⁶Громадський голос. – 1913. – 14 серпня. – С. 5.
- ⁶⁷ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 230, 231; Громадський голос. – 1910. – 23 серпня. – С. 6, – 16 листопада. – С. 5; Небелюк І. «Січ» – Делятин, повіт Надвірна. / І. Небелюк // Гей, там на горі

«Січ»!. Пропам'ятна книга «Січей» / Ред. П. Трильовський. – Едмонтон, 1965. – С. 171.

⁶⁸ Сіреджук П. Гуцулівка / П. Сіреджук // Нескінченна подорож. Книга пам'яті Ореста Мацюка. – Львів, 2009. – С. 193.

⁶⁹ Гаврилюк М. «Січ» – Ворохта, пов. Надвірна. // Гей, там на горі «Січ»! Пропам'ятна книга «Січей» / Ред. П. Трильовський. – Едмонтон, 1965. – С. 166 – 177.

⁷⁰ Громадський голос. – 1910. – 23 серпня. – С. 6.

⁷¹ Громадський голос. – 1910. – 16 листопада. – С. 5.

⁷² ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 284, 277, 291.

⁷³ Громадський голос. – 1907. – 28 квітня. – С. 2, – 30 серпня. – С. 2.

⁷⁴ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 261, 263, 269, 279, 284, 329, 335.

⁷⁵ Там само. – Спр. 2. – Арк. 230-230 зв, 263, 273, 277, 284, 326 зв., 240 зв., 269, 291, 307, 327 – 329.

⁷⁶ Там само – Спр. 2. – Арк. 230-230 зв., 263, 273, 277, 284, 326 зв., 240 зв., 269, 291, 307, 327 – 329.

⁷⁷ Там само. – Спр. 2. – Арк. 230 – 230 зв., 263.

⁷⁸ Там само. – Ф. 132. – Оп. 1. – Спр. 116. – Арк. 8 – 12.

⁷⁹ Громадський голос. – 1906. – 11 травня. – С. 3.

⁸⁰ Громадський голос. – 1911. – 30 серпня. – С. 6.

⁸¹ Громадський голос. – 1911. – 25 травня. – С. 6.

⁸² Громадський голос. – 1911. – 18 мая. – С. 5.

⁸³ Громадський голос. – 1911. – 21 червня. – С. 6.

⁸⁴ Небелюк І. «Січ» – Делятин, пов. Надвірна. /І. Небелюк // Гей, там на горі «Січ»! Пропам'ятна книга «Січей» / Ред. П. Трильовський. – Едмонтон, 1965. – С. 172.

⁸⁵ Діло. – 1914. – 4 липня. – С. 6; Свобода. – 1914. – 9 липня. – С. 7; Коломийське слово. – 1914. – 23 липня. – С. 2.

⁸⁶ Громадський голос. – 1906. – 30 травня. – С. 4. (4).

⁸⁷ Громадський голос. – 1907. – 26 квітня. – С. 4.

⁸⁸ Свобода. – 1907. – 21 березня. – С. 1.

⁸⁹ Свобода. – 1907. – 2 травня. – С. 4.

⁹⁰ Сіреджук П. Космацька «Січ» / П. Сіреджук // Гражда. – 2002. – № 5. – С. 58.

⁹¹ Діло. – 1910. – 8 липня. – С. 4.

⁹² Діло. – 1912. – 23 лютого. Додаток до № 43. – С. 1.

⁹³ Громадський голос. – 1910. – 31 серпня. – С. 6.

⁹⁴ Громадський голос. – 1910. – 14 вересня. – С. 6.

⁹⁵ Свобода. – 1912. – 28 лютого. – С. 1.

⁹⁶ Громадський голос. – 1912. – 12 червня. – С. 4.

⁹⁷ Ломацький М. «Січі» на Гуцульщині. – С. 153.

-
- ⁹⁸ Діло. – 1906. – 10 липня. – С. 3.
- ⁹⁹ Чупрей І. Літопись січового руху / І. Чупрей // Вставайте, кайдани порвіте! На спомин краєвого Шевченкового Свята у Львові 28. VI. 1914. – Львів, 1914. – С. 16.
- ¹⁰⁰ Чупрей І. Літопись січового руху... – С. 16; Трильовський К. З мого життя... – С. 41.
- ¹⁰¹ Круковський О. Прапорництво, емблематика та печатки...// Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1996. – Т. ССXXXI. – С. 285.
- ¹⁰² Див.: Додаток 2.
- ¹⁰³ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 8. – Спр. 881. – Арк. 70 – 70 зв.; – Оп. 70. – Спр. 1161. – Арк. 2.
- ¹⁰⁴ Чупрей І. Літопись січового руху... – С. 14.
- ¹⁰⁵ Гайдамаки. – 1904. – 18 серпня. – С. 3.
- ¹⁰⁶ Там само. – С. 3.
- ¹⁰⁷ Там само. – С. 3.
- ¹⁰⁸ Там само. – С. 3.
- ¹⁰⁹ Там само. – С. 3.
- ¹¹⁰ Там само. – С. 3.
- ¹¹¹ Трильовський К. З мого життя... – С. 34, 41, 70; Гуйванюк М. Січовий рух... – С. 150.
- ¹¹² ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1167. – Арк. 14.
- ¹¹³ Громадський голос. – 1907. – 15 січня. – С. 3.
- ¹¹⁴ Гуйванюк М. Січовий рух... – С. 150.
- ¹¹⁵ Трильовський К. З мого життя... // Гей, там на горі «Січ»! Пропам'ят-на книга «Січей» / Ред. П. Трильовський. – Едмонтон, 1965. – С. 72.
- ¹¹⁶ Громадський голос. – 1906. – 19 жовтня. – С. 4.
- ¹¹⁷ Громадський голос. – 1907. – 7 грудня. – С. 3 – 4.
- ¹¹⁸ Там само. – С. 4.
- ¹¹⁹ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 4-8 зв.
- ¹²⁰ Там само. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 311 – 312.
- ¹²¹ Там само. – Ф. 146. – Оп. 8. – Спр. 880. – Арк. 9, 34 – 34 зв., 45, 47, 53, 80, 82, 87 – 93, 97, 110 – 112, 123, 126, 131 – 138.
- ¹²² І. Чупрей. Вставайте кайдани порвіте!.. – С. 13.
- ¹²³ Громадський голос. – 1907. – 1 жовтня. – С. 3.
- ¹²⁴ Громадський голос. – 1910. – 4 травня. – С. 5.
- ¹²⁵ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 8. – Спр. 882. – Арк. 4 – 6 зв.; Гуйванюк М. Січовий рух... – С. 153.
- ¹²⁶ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 8. – Спр. 881. – Арк. 115 – 116.
- ¹²⁷ Громадський голос. – 1906. – 18 серпня. – С. 3.
- ¹²⁸ Чупрей І. Літопись січового руху... – С. 15.
- ¹²⁹ Громадський голос. – 1910. – 4 травня. – С. 5; – 31 серпня. – С. 4.
- ¹³⁰ Громадський голос. – 1910. – 31 серпня. – С. 4.

¹³¹ На біжучі теми. Наш національний інтерес в Австрії, а не в Росії. // Діло. – 1912. – 18 грудня. – С. 7.

¹³² ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 288, 325, 338 зв.; Гаврилюк М. «Січ» – Ворохта, пов. Надвірна. – С. 166 – 177; Небелюк І. «Січ» в Делятині, пов. Надвірна... – С. 171; Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1910. – Станиславів, 1910. – С. 107, 124, 153, 157, 173, 174.

¹³³ Сіреджук П. Яворів в історії і етнокультурі Галицької Гуцульщини і України... – С. 13.

¹³⁴ Сіреджук П. Гуцулівка / П. Сіреджук // Нескінченна подорож. Книга пам'яті Ореста Мацюка. – Львів, 2009. – С. 194.

¹³⁵ Громадський голос. – 1907. – 2 серпня. – С. 3.

¹³⁶ Гаврилюк М. «Січ» – Ворохта, пов. Надвірна / М. Гаврилюк // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». – К.: ВІПОЛ, 1993. – С. 166 – 167.

¹³⁷ Трильовський К. З мого життя... – С. 61.

¹³⁸ Громадський голос. – 1910. – 3 серпня. – С. 6.

¹³⁹ Чупрей І. Вставайте, кайдани порвіте!.. – С. 13.

¹⁴⁰ Ільницький М. Спомини про села Березови... – С. 571.

¹⁴¹ Чайковський А. Як нам повести січову організацію // Діло. – 1912. – 16 грудня. – С. 7.

¹⁴² Трильовський К. В справі товариств «Січові стрільці» // Січові вісти. – 1913. – Ч. 2 – 3; – С. 3 – 9.

¹⁴³ Темницький В. Українські Січові Стрільці. – Відень: Союз Визволення України, 1915. – С. 17.

¹⁴⁴ Там само. – С. 19.

¹⁴⁵ Голубець М. Рік грози і надій. 1914. – Львів: Українська Бібліотека, 1934. – С. 24.

¹⁴⁶ Ріпецький С. Українське січове стрілецтво. 1914 – 1920. Визвольна ідея і збройний чин. – Нью-Йорк: Червона Калина, 1956. – С. 36.

¹⁴⁷ Січовий рух в Львівщині // Громадський голос. – 1914. – 2 березня. – С. 7.

¹⁴⁸ Оповістки. Партийний податок // Громадський голос. – 1913. – 20 лютого. – С. 3 – 4.

¹⁴⁹ Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво... – С. 36 – 39.

¹⁵⁰ Громадський голос. – 1913. – 26 червня. – С. 12.

¹⁵¹ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 12005. – Арк. 1 – 8; – Спр. 12193. – Арк. 1 – 8; – Спр. 12461. – Арк. 1 – 8; – Спр. 12549. – Арк. 1 – 8; – Спр. 13045. – Арк. 1 – 8; – Спр. 13204. – Арк. 1 – 8; . – Спр. 13447. – Арк. 1 – 8; – Спр. 13510. – Арк. 1 – 8; – Спр. 14078. – Арк. 1 – 5; – Спр. 14782. – Арк. 1 – 8; Див.: Додаток 2; Січові вісти. – 1913. – Ч. 2 – 3. – С. 30; Давний Р. Початки Українських Січових Стрільців // Запорожець. Календар для народу на

1921 р. – С. 68 – 69; Товариства січових стрільців// Громадський голос. – 1913. – 27 лютого. – С. 7.

¹⁵² Громадський голос. – 1913. – 27 лютого. – С. 7; Січові вісті. – 1913. – Ч. 2/3. – С. 30; Громадський голос. – 1914. – 18 червня. – С. 5 – 6.

¹⁵³ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 12428, 12461, 13022, 13041, 13214, 13229, 13322, 13865, 14401. – Арк. 1 – 5.

¹⁵⁴ Там само. – Оп. 58. – Спр. 13366. – Арк. 1 – 5.

¹⁵⁵ Діло. – 1914. – 4 липня. – С. 6.

¹⁵⁶ Голубець М. Рік грози і надій. 1914 р. – Львів: Українська бібліотека, 1934. – С. 43.

¹⁵⁷ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 8, 9; Barański K. Premineli zagońcysu, chliborobi, chasydzi ... – S. 326, 341.

¹⁵⁸ Катамай Д. Січові стрільці / Д. Катамай // Вставайте, кайдани порвіте! На спомин краєвого Шевченкового Свята у Львові 28. VI. 1914. – Львів, 1914. – С. 16.

¹⁵⁹ Дора // Діло. – 1914. – 24 серпня. – С. 4.

¹⁶⁰ Галичанин. – 1913. – 25 квітня. – С. 3.

¹⁶¹ Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво. Визвольна ідея і збройний чин. Нью – Йорк: Червона Калина, 1956. – С. 38.

¹⁶² Голубець М. Рік грози і надій... – С. 30, 31.

¹⁶³ Катамай Д. Літопись січового руху / Д. Катамай // Вставайте кайдани порвіте! На спомин краєвого Шевченкового Свята у Львові 28. VI. 1914. – Львів, 1914. – С. 16.

¹⁶⁴ Ріпецький С. Українське січове стрілецтво... – С. 40.

¹⁶⁵ Там само. – С. 52.

¹⁶⁶ З табору молодців // Громадський голос. – 1908. – 14 вересня. – С. 3.

¹⁶⁷ Москаль ладиться // Свобода. – 1914. – 2 квітня. – С. 3.

¹⁶⁸ Український народ // Свобода. – 1914. – 6 серпня. – С. 1.

¹⁶⁹ Головин Н. Из истории кампании 1914 года на русском фронте. Галицийская битва. Перший період до 1 сентября нового года. – Париж: Родник, 1930. – С. 5 – 14.

¹⁷⁰ Ріпецький С. Українське січове стрілецтво... – С. 49.

¹⁷¹ Билгородский А. Галиция – исконное достояние России. – Москва, 1914. – С. 5, 46.

¹⁷² Вергун Д. Что такое Галиция. – Петроград, 1915. – С. 13, 46.

¹⁷³ Діло. – 1915. – 24 листопада. – С. 3; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців... – С. 76 – 77.

¹⁷⁴ Делятин // Діло. – 1914. – 18 серпня. – С. 2.

¹⁷⁵ Надвірна // Діло. – 1914. – 24 серпня. – С. 4.

¹⁷⁶ Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС // Альманах Станиславської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславів-

щини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станиславщини, 1985. – Т. II. – С. 256 – 257.

¹⁷⁷ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 35, 54; Свобода. – 1914. – 27 серпня. – С. 6.

¹⁷⁸ Інформація респондента Ігоря Остафійчука від 21 березня 2016 р. // Приватний архів П. Сіреджука. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина в Великій війні 1914 – 1918 рр.»

¹⁷⁹ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 54, 62.

¹⁸⁰ Там само. – Спр. 32. – Арк. 16; – Спр. 42. – Арк. 5 зв. – 6.

¹⁸¹ Шекерик-Доників П. Січові стрільці // ЛНБ НАНУ. ВР. – Ф. 48. – Оп. 1. – Спр. 311/ п. 41. – Арк. 1.

¹⁸² Там само. – Арк. 2.

¹⁸³ Там само. – Арк. 4 – 5.

¹⁸⁴ Горбовий М. Гуцульщина у визвольних змаганнях / М. Горбовий // Літопис Червоної Калини. – 1931. – С. 46.

¹⁸⁵ Горбовий М. Гуцульщина у визвольних змаганнях... – С. 46 – 47.

¹⁸⁶ Із Стрия // Діло. – 1914. – 5 вересня. – С. 3.

¹⁸⁷ Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво... – С. 74 – 75.

¹⁸⁸ Там само. – С. 75.

¹⁸⁹ Там само. – С. 79.

¹⁹⁰ З воєнної вистави у Відні // Діло. – 1916. – 5 жовтня. – С. 1, 4.; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 80.

¹⁹¹ Горбовий М. У Стрию. / М. Горбовий // – С. 66.

¹⁹² ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 1 – 51.

¹⁹³ Українські січові стрільці. 1914 – 1920. – Львів: Слово, 1991. – С. 145 – 155.

¹⁹⁴ Див.: додатки 3 і 4.

¹⁹⁵ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 3 зв. – 4; 7 зв. – 8, 10 зв. – 11, 14 зв. – 15; – Спр. 63. – Арк. 71, 91.

¹⁹⁶ Там само. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 69. – Арк. 50, 87; – Спр. 70. – Арк. 37, 60, 89.

¹⁹⁷ Залізняк О. Дещо з діяльності українських жінок // Календарик для Січових Стрільців і жовнірів-українців на 1917 р. – Відень, 1916. – С. 92.

¹⁹⁸ Mleczak Ja. Efekty akcji werbunkowej do Legionów Polskich w Galicji w roku 1914. / Ja Mleczak // Studia Historyczne. Kwartalnik. Rok XXXI. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk; Łódź, 1988. – Z. 1. – S. 63.

¹⁹⁹ Efekty akcji werbunkowej do Legionów Polskich w Galicji w roku 1914. / Ja Mleczak // Studia Historyczne. Kwartalnik. Rok XXXI. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk; Łódź, 1988. – Z. 1. – S. 63; Potkański W. Ruch narodowo-niepodległościowy w Galicji przed 1914 rokiem. – Warszawa: DiG, 2002. – S. 220.

Розділ III. ПЕРША РОСІЙСЬКА ОКУПАЦІЯ

3. 1. Початки війни на теренах Галицької Гуцульщини

Постріл у Сараєво 28 червня 1914 р. послужив приводом до розв'язання Великої війни, яку в радянській, українській і російській науці ще називають Першою світовою війною.

Вона розпочалася з оголошенням кайзерівською Німеччиною війни царській Росії.

Як зазначав М. Голубець, головний мотив воєнного нападу Росії на Галичину полягав у тому, що історичний ворог України, не міг спокійно дивитися на те, що не вся Україна в його руках, що не весь український народ стогне поневолений під його пануванням, що існує частина української землі, де український народ може жити своїм національним життям¹.

Відлуння Першої світової війни зразу докотилося до поселень Галицької Гуцульщини. Вість про оголошення війни Росією Австрії блискавично рознеслась по краю. Це зразу негативно відбилось на туристичній галузі. З найжвавіших туристичних центрів: Криворівні, Ворохти, Дори і Яремчі приїжджі негайно стали масово покидати відпочинкові місця і від'їжджати додому. В числі осіб, які поверталися в родинні гнізда був Іван Франко².

У перші дні війни в містах краю місцева влада, демонструючи свою вірність австрійському цісареві, проводила «патріотичні» заходи: факельні ходи. Один них згадував очевидець надвірнянець М. Дем'янчук: серпневого вечора 1914 р. міська влада м. Надвірної організувала багатолюдний смолоскипний похід, маніфестуючи вірно-підданість Габсбурзькій династії та австрійській державі у війні проти Росії. Подібний хід також відбувся і в гуцульському Косові³.

На теренах краю австрійська влада оголосила військовий стан. Зокрема, пошта повністю перейшла під контроль військового командування⁴. З перших днів Великої війни: 19 липня 1914 р. австрійське міністерство оборони оголосило мобілізацію чоловіків віком від 21 до 43 років. Зокрема, з села Довгополе до австрійського війська було призвано 30, а в с. Замагора на Верховинщині – понад 90 осіб, з яких 26 – не повернулося до рідних домівок⁵. За даними російського унтер-офіцера Ляховецького від 18 січня 1915 р. із села Стопчатова до австрійського війська місцевою владою було мобілізовано 130, а з с. Уторопи Печеніжинського повіту – 120 юнаків і чоловіків⁶.

Влада також обнародувала, що всі старші чоловіки понад призовного віку, які мають коней і робочих волів з добрими возами зобов'язані з'явитися до ґмін із запасами харчів на п'ять, а сіна – на десять днів. Хто не виконає цього розпорядження, того чекає розстріл⁷. Вже 14 серпня 1914 р. гуцули призовного віку були зобов'язані з'явитися на мобілізаційний пункт у Коломиї. Місцева влада віддала розпорядження про заборону продажу населенню алкогольних напоїв, зокрема горілки. Правда, рекрути для прощання з рідними і близькими все одно правдою і неправдою десь знаходили спиртні напитки. По

містечках і селах то тут, то там можна було почути жіночі і дитячі плачі за мобілізованими, які йшли воювати за чужі їм інтереси. Так, виїзд до австрійського війська першого великого транспорту мобілізованих із Надвірної відбувся при багатотисячному провадженню місцевого населення і серед плачу родин від'їжджаючих⁸.

Крайова австрійська влада 1 серпня 1914 р. заборонила діяльність усіх читалень русофільського товариства «Общества им. М. Качковського», його видань: «Русское Слово», «Прикарпатская Русь», бойові дружини та дала розпорядження арештовувати активних москвофілів⁹.

Австрійські власті в гуцульських москвофілів бачили небезпечних для австрійської держави елементів, які готові стати колабораціоністами і зрадниками. Не дивно, що в перші дні війни їх повсюдно арештовували. Так, в'язнями коломийської тюрми стали активні москвофіли краю: косівський суддя О. Гулла і косівський отець Олександр Гелитович з сином – суддею Ярославом Гелитовичем, адвокати Іван Гелитович, Євстахій Крохмалюк, Дмитро Кулик з Косова, пенсіонер, колишній вахмістр жандармерії Блазій Баран з Кут, москвофіл Михайло Децик з Устерік, яких згодом перевели в концтабір Талергоф коло Грацу в Австрії. До Вольфсбергу були інтерновані селяни Іван і Микола Бідолахи та Микола Гушул з Рожнова, Григорій Курищук з Уторопів, правник Василь Юрченко з Іспаса та отці Михайло Баб'як з Яворова і Зеновій Романовський з Барвінкового¹⁰.

Як потенційних ворогів австрійської держави заарештували в'їтів-москвофілів Баня-Березова – Сулятицького, Середнього Березова – Григорчука, Утороп – Григорія Курищука¹¹.

У басейні ріки Бистриця Надвірнянська найбільше москвофілів австрійська влада арештувала в Надвірній. В Талергоф з надвірнянців були вивезені Буній, М. Герасимович, П. Грегорах, О. Йосипенко, М. Кочержук, В. Левинський, І. Полатайко, І. Слюсарчук та І. Юркевич. Додому повернулись тільки двоє: Буній та В. Левинський, а решта там загинули. У концентраційному таборі Талергоф ще томилися залізничний кондуктор Стефан Гордон, Михайло Петровський з Делятина, залізничний службовець Теодор Рибак з Лоевої¹².

Табір інтернованих Талергоф являв собою концтабір з багатьох великих дерев'яних бараків, збудованих нашвидкоруч без будь-яких санітарних вузлів. В скорім часі через погане харчування інтернованих та із-за відсутності в бараках елементарної чис-

З табірнього життя.

тоти в них поширився висипний тиф, який у вічність забрав кілька тисяч невинних людей. Як справедливо зазначає К. Левицький, Талергоф став Голгофою українського народу¹³.

Боячись репресій зі сторони росіян, багато з гуцулів втікали вглиб Австрії. 511 біженців краю: 136 із Косівщини, 302 із Надвірнянщини та 73 із Печеніжинщини осіло в містечку Гмінд поблизу Грацу¹⁴.

Тут, у бараку № 20, томилися Іван Дійчук, Іван Самокіщук з Бабина, Дмитро Гнатюк, Петро Миклашук з Брустур, Іван Багняк, Михайло Гордій, Василь Іванчук з Вербовця, Юрій Сіранчук з Головів, Євдокія Бендейчук, Лукин Білоголовий, Анна Гуцинюк, Олекса Копчук з Жаб'єго, Марія Атаманюк, Настя Григорик, Параска Ницюк, Федір Петремок з Кобак, Юрій Дійчук, Юрій Павлик, Юрій Тимошук, Михайло Яким'юк з Косова, Гринько Катиринчук, Стефан Старогритник з Кутів, Михайло Олексюк з Малого Рожина, Марія Левицька з Микитинців, Василь Княгиницький з Пістиня, Тодось Гондурак з Річки, Микола Сорохан з Слобідки, Федір Гурей з Тюдова, Прокіп Козловський з Хімчина та Лукин Ребеньчук з Яворова. У бараку № 23 перебували Дмитро Дрислюк, Іван Штеф'юк з Верхнього Ясенова, у бараці № 24 – Петро Ониськів з Пістиня, у бараці № 72 – Гаврило Крутофіст, Семен Ропар, Дмитро Семовін, Олена Соколовська, Федір Тарабас, Роман Щербан з Рожнова. У бараці № 74 знаходився Танасій Струк з Шешор, у бараку № 76 були Стефан Кіцелюк, Анна Тодорук, Параска Тодорук з Бані-Березова, Олена Косович, Євдокія Підлісецька з Вижнього Березова, Настя Маковічук, Марія Малаженська, Іван Полук, Олена Полук з Лючі, Іван Ґеник, Петро Ґеник, Настя Кіцелюк, Микола Кіцелюк, Іван Лупшак, Анна Сулятицька з Нижнього Березова, Анна Томич, Іван Хринчук з Середнього Березова, Марія Бойчук, Юстина Буяк, Іван Григорчук, Марія Григорчук з Стопчатова та Микола Кливець з села Уторопи, а в бараку № 78 – Ребіна Смольницька з Делятина та Іван Матієк з Надвірної. Це були національно свідомі селяни і міщани, які, навіть перебуваючи в таборі біженців займалися культурно-просвітницькою діяльністю і матеріально підтримували українські культурно-просвітницькі товариства, зокрема «Рідну Школу» на історичній батьківщині¹⁵.

Воєнні невдачі в околицях Косова і Пістиня вище австрійське командування списувало на «зраду» місцевих гуцулів. Не дивно, що всю свою лютю воно спрямовувало на місцевих селян і міщан. Австрійським та угорським підрозділам був відданий наказ чинити репресії проти беззахисного і безвинного місцевого населення. Тут без рішення судів вішали і розстрілювали десятки невинних гуцулів під закидом

Печатка табору біженців м. Гмінд.

Печатка музично-хорового колективу галицьких біженців м. Гмінд.

«рутени», «руські» – зрадники держави. Так, 10 вересня 1914 р., зайнявши Уторопи, російські вояки з москвофілами села навели дружні контакти. Останнім через кілька днів за це було непереливки, бо росіяни опустили село і пішли вглиб гуцульських гір, а вони сам на сам залишилися в селі. В цей час австрійські жандарми та національно свідомі селяни села Уторопи Печеніжинського повіту, яких росіяни називали лайливими і принизливими в їхньому розумінні словами – мазепинцями, втекли з села в пістинські ліси за рікою Пістинька. Через два дні, тобто 12 вересня 1914 р. перевдягнуті в гуцульську одержу австрійські жандарми зайшли до магазину місцевого уторопського селянина Євстафія Лучки і купили бензину, яким й підпалили обійстя москвофіла Івана Сторожука. Того ж дня вони арештували 29 невинних уторопчан, які контактували з російськими вояками і в пішому порядку повели до Косова. 14 вересня 1914 р. австрійські жандарми знову навідалися в село і коли люди виходили з церкви після Богослужіння ще арештували 30-х селян. Цього їм видалось замало і вранці в п'ятницю 19 вересня 1914 р. із уторопського лісу вийшло декілька австрійських солдатських і жандармських патрулів, які стали запалювати людські хати. З навколишніх горбів було видно як горіли 180 селянських садиб і чулись постріли з стрілецької зброї. Жандармські і солдатські кулі наздоганяли утікаючих уторопських жінок і дітей¹⁶.

Очевидець цього звірства австрійських жандармів письменник М. Матіїв-Мельник пізніше з великим болем згадував: «Ще нині бачу ту жахливу вересневу ніч 1914 р. у с. Уторопах Косівського повіту – ще нині гоготять у душі вогні, виття псів, рев худоби і крики катованих людей. І я ще тепер бачу тринадцять вішеників на грабках і вербах уздовж косівської дороги, починаючи від Ілька Кашевка та його жінки. І за що...»¹⁷. Унтер-офіцер Ляховецький у своєму донесенні жандармському управлінню Чернівецької губернії твердить, що по намові євреїв і поляків у с. Уторопи потім було повішено ще десятьох осіб. Боячись розправи з сторони місцевих австрійських чиновників до Росії подалося 20 родин уторопчан¹⁸.

У верхів'ю Білого і Чорного Черемошів жилося спокійніше. Тут була дещо інша ситуація. На підмогу австрійським військам у вересні 1914 р. з Ворохти через Жаб'є на Косів піхотою проходили угорські війська, які місцевому населенню не завдавали ніякої шкоди. Іноді в цій околиці появлялися угорські патрулі по 10 – 20 уланів або гусарів.

Коли у Ворохті йшли бої, то тут було чути гарматні вистріли. Населення охопив жах. Худобу виганяли в ліси, а кукурудзу і ячмінь закопували, або несли до односельчан, які мешкали далеко від головних доріг, високо в горах. Повторно через місяць в Жаб'єму протягом трьох днів проходила угорська піхота, артилеристи, гусари, улани і польські легіонери. У цей час тутешніх гуцулів місцева влада заставляла копати окопи в Жаб'єму і Ворохті. За день важкої праці платили по дві корони. У тім самім часі жаб'ївський війт Іван Дутчак видав розпорядження усім чоловікам віком 19 – 36 років прибути на призивний пункт. Євреї з гір втікали в світ за очі. Зокрема, з с. Уторопи із-за страху погромів з сторо-

ни ворога утекло вглиб австрійської держави 25 єврейських родин, а з містечка Яблунів – понад 500 євреїв. Побоювання яблунівських євреїв були не марними: з приходом росіян в Яблунів ними спалено 122 будинки єврейських родин. Решту уцілілих єврейських обійсть російські вояки пограбували, а уцілілі єврейські крамниці розбили і обікрали. Аналогічно вони поступили з домашнім майном стопчатівських євреїв, які залишили рідні домівки з наближенням ворога¹⁹.

На теренах гуцульського краю різко погіршилися не тільки політична ситуація, але й соціально-економічне становище населення. Побут гуцулів був вкрай нелегким. Сучасник тієї доби рожнівський селянин Федір Мацко в своїх спогадах з прожитого життя так описує буття своїх односельчан: «Війська на конях, забирають у селян сіно, солому, та зерно на фуражі, і худобу, та свиней, овець на м'ясо для армії. Беруть мусово, і нізащо ніхто не платить. Офіцер – напише на куску паперу, коли, що в кого забрали і каже: по війні, на цей квіток вам держава заплатить. Але це все була брехня. Виявилось, що австрійська влада ніколи нізащо нікому не думала платити. Поле залишалось не орано, не сіяно, бо не було чим. В селі лишилося зрідка десь по старому чоловіку, каліки, і все жіноцтво та діти. Школи закриті. Народ став бідним, як ніколи. Ніяких склепів нема нігде, нема нафти до каганців, нема сірника, та нема цукру, солі, мила, нічого нема. Одежі, обуви бракує, бо ніхто не мав якогось запасу, це все на довги, стягалися як хто міг, одіж, обув пірвалася... Така біда, що описати всего я него- ден»²⁰.

Не дивлячись на матеріальну скруту і бідкування гуцули активно матеріально підтримували народну армію хто чим міг. В «Бойовий фонд» УСС люди зносили взуття, шкарпетки, білизну, рушники, продукти харчування, сімейні дорогоцінності, гроші, холодну і вогнепальну зброю²¹. Ініціаторами збірок серед населення була сільська інтелігенція: учителі і священнослужителі. Так, в другій декаді серпня 1914 р. отець Іван Попель з Довгополя на Верховинщині особисто на потреби українського війська подарував 25 корон. Тоді церковна громада села Тюдів на Косівщині усусам пожертвувала 22 корони. Отець Є. Данилович провів збірку грошей для УСС у селах Баня-Березів, Вижній Березів і Нижній Березів Печеніжинського повіту. Священик с. Дори на Надвірнянщині Теодозій Лежогубський серед місцевих гуцулів зібрав 53 корони. Вчителька початкової школи с. Соколівка з Косівщини С. Биліців організувала збірку грошей: 53 корони серед соколівських селян²².

На заклик Бойової Управи УСС у Відні в гуцульських поселеннях виникали громадські комітети допомоги УСС. Відомо, що в перші дні Великої війни вони утворилися і діяли в Вижньому, Нижньому, Середньому Березовах та навколишніх селах. Щоправда, через захоплення росіянами краю їм вдалося мало що зробити²³.

Велика пожежа в Надвірній 5 серпня 1914 р. стала надзвичайною подією краю, в якій загинуло десятеро осіб. Червоний півень завдяки сильному вітру знищив понад триста міських будинків, в тому числі старовинну кедрову церкву Манявського Скиту, римо-католицький костел, пошту, шестикласну дівочу школу, «Народний Дім», будівлю

товариства «Родина», нотаріат, обидві адвокатські канцелярії. Згоріли вулиці Пнівська, Делятинська, Шашкевича, Шевченка та частина Станіславівської і середмістя²⁴.

Підводячи підсумки вищесказаному, можна констатувати, що австрійська влада підбурена ворогами українців у перші місяці Великої війни не довіряла місцевому населенню. Репресій з боку каральних органів австрійської держави зазнали, в першу чергу, москвофіли. Їх першими арештовували і відправляли у концтабори у Вольфсберг і Талергоф. Від австрійських вояків і жандармів із населених пунктів краю на початку війни найбільше потерпіло москвофільське село Уторопи, котре ті нелюди мало не спалили дотла. Пожежа в Надвірній стала чи не найбільшим лихом міського населення на першому етапі визвольної війни українців. Соціально-економічна ситуація в краю погіршувалась через реквізиції тяглової худоби для воєнних потреб та відсутністю товарів першої необхідності. Впевненості у завтрашньому дню в місцевого населення не було.

3. 2. У пеклі боїв

Австрійське командування на теренах краю не зуміло добре підготувати свої оборонні позиції до ведення бойових дій. Найбільш підготовленим до оборони був рубіж Коломия – Косів – Кути – Вижниця. Другий укріплений оборонний рубіж австрійці мали на Яблунецькому перевалі, тобто, – в селах Вороненка і Яблуниця на Надвірнянщині. Оборonoю краю керував генерал Фішер. Його обороняли 35-а бригада ляндрштурму (придатних до військової служби мужчин, які перебували в запасі) та 43-а дивізія ландвери (військова одиниця із вояків запасу – П. С.)²⁵.

Російське командування зразу почало енергійний наступ на обох оборонних рубежах австрійців. Перший бій мав місце 15 вересня 1914 р. у черганівському лісі поблизу Косова, де росіяни наголову розбили місцевий запасний полк, так званий «ляндштурм», що складався виключно з місцевих селян, які перебували в запасі.

У межиріччі Білого і Чорного Черемошів російські війська появилися в кінці жовтня 1914 р. і зайняли Верхній Ясенів. В останню п'ятницю жовтня того року російський розвідувальний піший патруль трьома групами чисельністю 100 вояків йшов по обох сторонах Чорного Черемошу і попід гори. Їх двогодинне перебування в Ільцях закінчилося тим, що в одного ґазди взяли корову і за неї нічого не заплатили. Наступного дня в Жаб'єму з'явилися російські козаки і піхота. Це були царські вояки українського походження, рідко хто з них розмовляв російською мовою. З населенням вони поводитися чемно і теж повернулись до Верхнього Ясенова. Третій день був нічийний. На цьому і закінчилось перше перебування росіян у столиці гуцульського краю – Жаб'ю.²⁶

Станом на 28 жовтня 1914 р. у Жаб'єму появилися польські легіонери під командуванням капітана Лаунґарда на підсилення мало-чисельних сил австрійців, а розвідка його підрозділу – в Космачі. Там вона застала два батальйони 52-ї австрійської піхотної дивізії полковника Роллера. В Городі поблизу Косова стояв батальйон народного ополчення австрійської армії. Переліченим силам протистояла частина 71-ї піхотної дивізії росіян і відділ козаків, в руках яких вже знаходився Пістинь, Косів і Кути, що отримали підкріплення свіжих сил. Щоправда, Тюдів, Великий Рожин і Малий Рожин, ще не були зайняті росіянами. Австрійські вояки разом з польськими легіонерами в цей час ще знаходилися в Жаб'єму, східній частині Криворівні, Космачі і Брустурах. Для втримання наступу ворога сили австрійської бригади генерала Шіллера на цьому відтинку австрійсько-російського фронту налічували 2500 вояків²⁷.

29 – 30 листопада 1914 р. легіонери вели бої за села Верхній Ясенів і Соколівку і їх визволили. 3 і 4 грудня 1914 р. польські добровольці знову провадили бої за Соколівку і Яворів, а 6 грудня 1914 р. – під Верхнім Ясеновим. 7 грудня 1914 р. польські легіонери мали невдалий бій за село Криворівню, а тому під натиском росіян відійшли до Жаб'єго. Станом на 5 грудня 1914 р. три батальйони 281-го піхотного

полку росіян з артилерією заволоділи Соколівкою, а також Білоберізкою і Барвінковим.

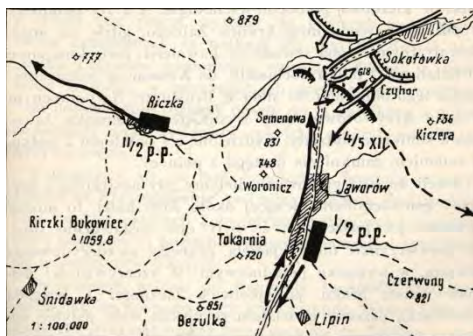
В очікуванні наступу росіян батальйон австрійського народного ополчення без бою залишає с. Город неподалік Косова. Наступне село Яворів опинилося під загрозою загарбання «визволителями». До того ж, 26 – 28 листопада 1914 р. у складі групи військ генерала Дурського польські легіонери з незрозумілих причин відійшли до Жаб'єго.

Австрійське командування, усвідомивши небезпечність ситуації, що виникла в результаті нерозберихи в штабах у ніч з 29 на 30 листопада 1914 р., терміново з

Жаб'єго перекидає IV-й батальйон 3-го полку та II-й батальйон 2-го полку польських легіонерів до Верхнього Ясенова²⁸. Тим часом 14 рота 3-го полку легіонерів входить в Яворів і підійшла до Соколівки, в якій уже знаходилися росіяни. Розвідка польських легіонерів вступає у бій з заслоном росіян. Незабаром підійшла вся рота поляків. Їм вдалося звільнити від росіян частину села до церкви. Потім полякам прийшло підкріплення і спільними силами вдалося виперти росіян з Соколівки, які відступили до с. Город. Інші сили підоспілих польських легіонерів під командуванням полковника Зелінського ввійшли до Верхнього Ясенова і Криворівні і зайняли домінуючі висоти: Тарночку (1320 м), Стручки (1000 м), Писаний Камінь (1224 м) та Морилеву (1224 м.), а розвідницькі групи пішли до Устерік і Хороцової.

Побоювання австрійського командування були не марними, бо росіяни дійсно розпочали бойові дії в долині Білого Черемошу і на 4 грудня 1914 р. загарбали Тюдів, Великий Рожин, Малий Рожин і їх зупинили в Розтоках. Вночі з 4 на 5 грудня 1914 р. переважаючі сили росіян під Яворовом нав'язали бій польським легіонерам майора Янушайтіса. Справа дійшла до рукопашного зіткнення, в ході якого поляки втратили 18 вбитих і поранених вояків. Своїх позицій польські витези не зуміли втримати і відступити вглиб Яворова.

Черговий бій між росіянами з однієї сторони та австрійцями і польськими легіонерами з другої – мав місце 6 і 7 грудня 1914 р. під Верхнім Ясеновом і Криворівнею. Баталія в Криворівні розгорнулася на хребті Ігрець. З боку поляків тут знаходився IV-й батальйон 3-го полку. Їх командувач генерал Дурський у неділю 6 грудня 1914 р. приїхав до села і наказав підлеглим за всяку ціну втримати Криворівню. Сам по обіді від'їхав до Жаб'єго. Австрійське командування на підмогу польським легіонерам надало батарею гірської артилерії капітана Йоні. Росіяни свою батарею мали біля церкви в Верхньому Ясенові. Вони звідти обстрілювали позиції свого противника. Як зазначає в своєму щоден-

Картохема розміщення російських військ та 2-го полку польських легіонерів під селом Яворів. 4 грудня 1914 р.

нику А. Красіцькі, артилерійський вогонь і кулеметні черги не досягали своєї цілі. Тим часом з космацького і усть-путилівського напрямку росіянам на підмогу спішили військові підрозділи. З усть-путилівського напрямку росіянам 6 грудня 1914 р. вдалося захопити Красноїлля. Виникла реальна загроза оточення польських легіонерів і австрійських артилеристів²⁹.

Вночі наступного дня легіонери отримали команду передислокуватися до Ясіня на Закарпатті. На підставі цієї команди частина польських вояків відійшли до Ворохти, а друга – I-й батальйон 2-го полку, що прикривала відступ першої залишила Жаб'є вранці наступного дня. До Ворохти теж відступила й австрійська група вояків полковника Роллера та II-й батальйон 2-го полку польських легіонерів. На цьому фронтова біографія польських добровольців у басейні Чорного Черемошу та верхів'ї Пістиньки завершилась³⁰.

У цей же час з Ворохти до с. Красник на Верховинщині прийшло 50 угорських гусарів та 100 піхотинців. На двох горах угорські піхотинці виставили сторожові пости – «фельдвахи», а гусари здійснювали кінне патрулювання й інколи заїжджали до Ільців. З боку Жаб'єго до Ільців теж заходили кінні патрулі російських козаків. Одного разу угорським гусарам вдалося захопити в полон трьох російських козаків та двох їх коней, бо в третього влучила гусарська куля. Після цього інциденту з Верхнього Ясенова до Ільців прийшла сила силенна російського війська, яке рушничними залпами стріляла в сторону Красника. Тоді росіяни запалили в Жаб'ю сім обійсть гуцулів і втекли. Відомо, що чотири обійстя гуцули загасили, а три згоріли. Наступного дня під вечір сюди прибуло ще більше російського війська, яке зайшло і в с. Красник. Угорці втекли на плай Бензорівка³¹.

В новому році по Різду на саме Богоявлення з Ворохти до Ільців наїхало австрійське військо. Росіяни-артилеристи з чотирма гарматами втекли, а в селі залишилися тільки їх козаки. З ними австрійське військо мало біля церкви скоротечний бій. Втікали росіяни з села на конях, а навздогін за ними летіли кулеметні черги і стріли з звичайних крісів. Наступного дня з Закарпаття через Чорногору і Бензорівку Ільцями протягом двох днів проходила така велика кількість австрійського війська з музикантами, що від нього весь шлях був чорним. Отоді, окрім австрійців Ільцями ще крокували словаки і хорвати. Місцеве населення протягом двох днів допомагало австрійському війську перевозити амуніцію. Серед сільських форшпанів – перевізників теж був підростаючий юнак Онуфрій Манчук, майбутній січовий стрілець, жандарм УГА та письменник «Гуцульської трійці». На цім епопея першої російської окупації для верховинців закінчилась³².

У долині річки Пістиньки ареною збройних сутичок між росіянами і австрійцями став Космач. На його території восени 1914 р. мали місце дві воєнні пригоди з застосуванням вогнепальної зброї. Зокрема, 17 жовтня 1914 р. російські вояки, які були на присілку Рунок, гурт кінних брустурівських гуцулів з бербеницями, що, ймовірно, йшов присілком Цариною до центру Космача по соровицю, сприйняли за австрійський кулеметний підрозділ і знищили його. Щоправда, весь

Космач ще не був у їх руках, а тому між ворогуючими сторонами велася позиційна перестрілка, а потім і бій. 10 листопада того року росіянам вдалося захопити на космацькім присілку Мел, а точніше – на межі з с. Акришора австрійську тилову частину, яка в основному складалася з угорських вояків, котрі на возах, яких налічувалося кілька сот, везли продукти харчування та поповнюючі запаси патронів і снарядів для австрійського війська, що перебувало в селі. Одначе, військовою здобиччю російським військам не вдалося користати, бо австрійське військо через кілька днів перейшло в контрнаступ і російські вояки були змушені патрони, снаряди і міни знищити, від чого сталися страшні вибухи і пожежі, які були чутні і видні на далеку віддаль, а харчі пороздавали космацьким гуцулам. Щоправда, росіяни з собою забрали великі запаси солонини та угорського вина³³.

Окрім австрійських вояків тоді в Космачі були і польські добровольці. Як уже зазначали, 28 жовтня 1914 р. група польських легіонерів капітана Лаунґардта з Ворохти виступила через Аржелужу пішла на Кривопілля і до Жаб'єго. До Космача вислали патрулів у розвідку, щоби вияснити там обстановку. На той час у Космачі стояло два батальйони австрійських військ з 52-ї піхотної дивізії, якою командував полковник Роллер. Завданням розвідки польських легіонерів було встановити контакт з цим військовим підрозділом австрійців для координації спільних дій. За домовленістю 3 грудня 1914 р. II-й батальйон 2-го полку польських добровольців прибув до Космача, щоби злучитися з австрійськими вояками. Щоправда, тут він пробув всього два дні, бо відмарширував до села Річка, адже на фронті в с. Яворові для австрійців склалася вкрай несприятлива стратегічна обстановка. По стабілізації там фронтової обстановки цей підрозділ польських добровольців знову повернувся 6 грудня 1914 р. до Космача, де через тиждень протягом двох днів мав бій з росіянами. Пізніше австрійський підрозділ і польські легіонери залишили Космач і взяли курс на Ворохту³⁴.

13 листопада 1914 р. австрійські війська зробили спробу відбити у росіян Косів, але зазнали невдачі. Більше того, вони почали відступати і втратили село Розтоки за Кутами. Невдалим був їх наступ з визволення від росіян Пасічної, частини Космача і Дори. 26 – 27 листопада 1914 р. російські війська з боєм повторно здобули Надвірну.

Трохи раніше великі сили росіяни сконцентрували в районі сіл Рафайлова і Зелена на Надвірнянщині. Їм протистояв полк польських легіонерів полковника Галлера. В районі Надвірної знаходилися підрозділи 56-ї австрійської піхотної дивізії генерала Аттеса, а в Яблуніці стояли частини 52-ї піхотної австрійської дивізії³⁵.

Загальна чисельність австрійського війська тоді на теренах верхів'я Пруту становила понад 9000 осіб. Кровопрлитні бої за ворота в Закарпаття розпочалися 16 жовтня 1914 р. і росіянам вдалося захопити Зелену та Рафайлів, а через два дні – і Микуличин³⁶. 23 – 26 жовтня 1914 р. між обома ворогуючими арміями йшли жорстокі бої, в ході яких у росіян відвойовано Надвірну, Назавізів, Лісну Тарнавицю, Фитьків і Гвізд. Штаб генерала Дурського залишився на постій у Надвірні. Його надвірнянці зустріли дуже урочисто, як визволителя. В

цей же час в Микуличині стояли війська австрійського генерала Шрайттера, а в Делятині – генерала П. Гофмана³⁷.

У басейні Бистриці Надвірнянської у складі австрійського війська Галицьку Гуцульщину, як уже зазначали, також обороняли польські охотники. Перші добровольці польських легіонів у район Надвірної прибули 17 жовтня 1914 р.³⁸. Через три дні польські вояки вже брали участь у боях за село Пасічну поблизу Надвірної. Перші великі втрати легіонери понесли 29 жовтня 1914 р. у битві за Надвірну. Тоді вони втратили 100 вбитих, 400 поранених і 200 взятих вояків у полон. Вони виявилися найбільшими в їхній воєнній кампанії 1914 р. на землях Галицької Гуцульщини. Якщо вірити Б. Мервіну, втрати росіян під Надвірною становили 3000 бійців³⁹.

8 – 9 листопада 1914 р. легіонери знову повторно брали участь в боях за Пасічну. Перебуваючи у Зеленій, легіонери 21 листопада мали скоротечний бій з російською розвідкою з 25 бійців. Із засади легіонери вогнем знищили 19 росіян, одного поранили, а п'ятеро втекло. Ранений виявився вояком 310-го піхотного полку росіян⁴⁰. 6 грудня 1914 р. польські добровольці ще воювали в Пасічній на Надвірнянщині, а через два дні вони з Зеленої відступили до Рафайлова (з 1946 р. – Бистриці, – П. С.). 9 – 16 грудня 1914 р. галлерівці вели бої під Максимцем⁴¹.

Отаборившись в Рафайловій польські вояки очікували російського нападу з Яблуниці і Татарова звідки міг бути наступ. Тут легіонери заклали продовольчі склади, пекарню, госпіталь⁴². Командування перебувало в лісничівці. Бої за Рафайлів між ворогуючими сторонами точилися з 8 по 17 грудня 1914 р. Найбільш запеклі баталії з росіянами в цьому селі велися 9 – 12 і 15 грудня 1914 р. переважно в районі Максимця і лісничівки Глодища. Бої носили розвідувальний характер. Головне завдання росіян було виявити місцезнаходження військ свого противника. З тих побоїщ найбільш тяжкими були 12 і 15 грудня, в ході яких задіяли артилерію. 12 грудня 1914 р. під Рафайловим підрозділи польських легіонерів поручиків Залеського і Рутковського мали невдалий бій з російськими козаками, який приніс їм втрати: вбито легіонера III-го полку Корнеляка та шістьох поранено. Ці втрати поніс підрозділ поручика Залеського. В бою 12 грудня 1914 р. відзначився капітан Генрик Мінкевич. Він на чолі чотирьох рот витиснув росіян до Глодища і забезпечив надійну оборону з сторони Максимця. З наказу австрійського генерала К. Пфлянцера-Балтіна, щоби надати допомогу Делятину Г. Мінкевич віддав розпорядження легіонерам здобути лісничівку Глодище. Самі росіяни цього дня відступили до Зеленої. В цей час до добровольців прийшло підкріплення на чолі з капітаном Галлером і спільними силами ввійшли в незайнятий Рафайлів. Кількома днями пізніше сюди ще підійшли головні сили легіонерів III-го полку⁴³.

В ніч з 23 – 24 січня 1915 р. відбито нічний наступ росіян у Рафайловій. 31 січня – 5 лютого 1915 р. точилися бої під Максимцем силами польських вояків 4-го батальйону 2-го полку і 3-го батальйону 3-го полку під с. Зелена. 31 січня 1915 р. 6-та дивізія австрійського війська розпочала бойовий наступ проти росіян. В районі с. Зелена на Надвір-

нянщині протягом шести днів велись кровопролитні бої між ворогуючими сторонами, які завершилися визволенням Зеленої⁴⁴.

Тут, ймовірно, для австрійського війська теж були вдалим бої і в верхів'ї річки Пістиньки. Схильні до думки, що саме в той час відбулося перше звільнення с. Космач від росіян, адже знано, що в березні у цьому селі вже функціонувала австрійська влада, а в квітні 1915 р. космачани брали участь в благодійній акції «На Великодні дарунки усусам»⁴⁵.

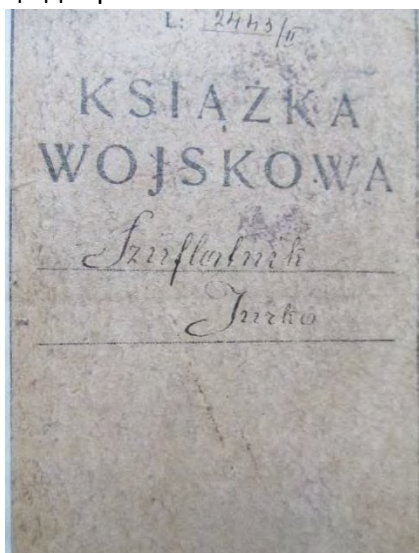
Успішними для австрійського і польського військ бої на ділянці фронту Зелена – Рафайлів проти росіян були, вірогідно, тому, що вояки українського походження царської армії неохоче воювали за батюшку царя і його інтереси в Галичині і при першій ліпшій можливості здавалися ворогу в полон. Показовим у даному випадку є факт від 2 лютого 1915 р. добровільного переходу групи українців зі Сходу України в полон до польських легіонерів. Вони патрулю капрала Янчара прямо заявили: «Для нас Богу дякувати війна закінчилася».

12 лютого 1915 р. група польського добровольчого війська Галлера вела бої за Пасічну і Пнів. Далше польські легіонери спільно з австрійськими військами воювали за бойківські і покутські поселення: Богородчани, Гвізд, Кричка, Лісна Тарнавиця, Манява, Молотків, Небилів, Осмолода, Пороги, Солотвин, Фитьків, Ясень⁴⁶. Звідси польські добровольці пішли на відпочинок до Станіславова і на теренах Галицької Гуцульщини більше не брали участі в бойових діях. Польські підрозділи, що боролися на територіях краю мали добру розвідку, яка встановила сердечні контакти з місцевим населенням. Гуцули у них були провідниками, давали їй цінну інформацію про пересування і сили росіян. Особливо важливе повідомлення про російські війська польська розвідка від гуцулів отримала в районі с. Яворів на Косівщині, де була реальна загроза їх оточення і здобуття росіянами села Великого Рожна. Більше того, гуцули з польськими розвідниками охоче ділилися продуктами харчування⁴⁷.

Поштова листівка воєнних літ, на якій зображено гуцулів Верховинщини, загітованих до служби в 2-му полку польських легіонів. Поштівка з приватної колекції Є. Каплана з Кракова.

Про всебічну підтримку гуцулів польських добровольців, що воювали на гуцульських теренах, також дуже тепло описувала і польська газета «Wiek Nowy» за 2, 3, 4 грудня 1914 р. у статті «Соколівка». В ній вказується, що польські легіонери від хоробрих синів зелених гір мали докладні і точні відомості про кожний рух російського війська на гуцульських теренах. У розвідку до Косова з Соколівки ходили навіть старші гуцулки, які ледве пересувалися, щоби принести відомості, що робиться в Косові. Їх дорога туди-назад тривала з 11-ї години ранку до 8-ї години вечора. Плати за розвіддані гуцули і гуцулки не брали. Вранці, як тільки починало сіріти, ґазди і ґаздині на позиції приносили польським воякам у горщиках гаряче молоко. Гуцули також помагали польським легіонерам повсюдно при витяганню гармат на поле бою або звідти, при рубанню льоду і робили це добровільно і не зважали на сильний ворожий вогонь⁴⁸.

Військовий квиток польського легіонера Ю. Шуфлетюка з Ільців.

Більше того, придатні до військової служби юнаки і чоловіки зголошувалися до польського добровольчого війська. Причому, їх кількість зростала з кожним днем перебування на Верховинщині польських легіонерів. Так, якщо станом на 1 грудня 1914 р. до них зголосилося воювати понад двадцять, то через тиждень вже налічувалося близько ста осіб⁴⁹. Тоді до лав польських легіонерів зголосилися понад 200 горян. Деякі з них у боях з ворогом отримали поранення. Зокрема, в II-м полку польського легіону були ранені з гуцулів Василь Додек, Василь Семенчук із Жаб'єго, Василь Олексюк з с. Шешори, Іван Моспан, Андрій Максим'юк, Теодор Максим'юк, Петро Бахматюк, Василь Костюк. Легіонерами цього полку теж були Микола Марусяк із Верхнього Ясенова та Юрій Шуфлетюк із Ільців, які згодом стали січовими

стрільцями Другої Гуцульської сотні⁵⁰.

Могили загиблих польських вояків були в Рафайлові, Зеленій, Пасічній, Надвірні і Жаб'єму. До речі, на цвинтарі в Надвірній на могилі польських легіонерів стояв пам'ятник. Сьогодні у доброму збереженні братські могили польських вояків, які знаходяться в Зеленій, Пасічній і Рафайловій на Надвірнянщині. Впорядковані поховання полеглих легіонерів нині є об'єктом поклоніння численних польських туристів⁵¹.

30 січня 1915 р. австро-угорські війська під командуванням генерала Карла Пфланцер-Балтіна розпочали наступ на слабкій лінії фронту росіян між Делятином та Надвірною. Російські війська із невеликими боями почали швидко відступати до Станіслава, не очікуючи наступального навалу австрійських військ. У звільненому Делятині розміс-

тився штаб австрійців. Наступ на Станіслав розвивався дуже мляво через сильні морози та снігові заметілі і глибокі сніги. При вступі австрійців до Надвірної росіяни з зенітного кулемета зуміли підбити австрійський розвідувальний літак. Пілот спромігся скерувати бойову машину в напрямку своїх військ і успішно її посадив, тим самим уникнув полону⁵². Австрійські вояки здужали з долини Пруту витіснити росіян і 27 березня 1915 р. було відновлено залізничне сполучення між Коломиєю і Ворохтою⁵³.

В околицях Надвірної тривалі бої між ворогуючими сторонами відновилися в середині квітня 1915 р. Зокрема, 16 квітня 1915 р. на північ від міста Надвірна підрозділи німецького і австрійського війська були зупинені сильним артилерійським вогнем росіян. Новий наступ вони теж невдало розпочали 1 травня 1915 р. і втратили Надвірну. Наступного дня їх позиції атакувала російська кіннота, котра частину колони австрійців вирубала та взяла в полон 50 вояків. Вночі з 3 на 4 травня 1915 р. австрійсько-німецьке військо в цьому районі штурмувало російські позиції, але росіянам вдалось прицільним рушничним вогнем зірвати плани атакуючої сторони. Також невдалими в цей час для австрійської сторони були бої і в районі Делятина.

На цьому важливому стратегічному напрямку наступ австрійських військ за вихід у верхів'я рік Бистриця Надвірнянська та Пруту на Яблунецький перевал розвивався не вельми успішно. У ніч з 18 на 19 травня 1915 р. австрійські війська вели кровопролитні бої йшли за Пнів. Один з полків російської армії, незважаючи на сильний рушничний вогонь австрійських вояків, зумів прорвати дротяні загородження, вибив австрійців з окопів і захопив 150 полонених⁵⁴. Наступного дня в цій околиці краю австрійське командування 20 травня 1915 р. затіяло новий наступ, але він виявився невдалим й росіяни і на цей раз зуміли втримати у своїх руках Надвірну⁵⁵. Невдалою була їх спроба відбити Надвірну в росіян і 25 травня 1915 р.⁵⁶

Надалі австрійським військам більш повезло і вони врешті решт 28 травня 1915 р. звільнили край від непроханих «визволителів». У травні і червні 1915 р. у ході бойових дій ворог зазнав великих втрат: 1505 російських офіцерів і 520136 солдатів полоненими та 365 гармат і 1060 кулеметів. На 1 липня 1915 р. лінія фронту між воюючими сторонами проходила на Бучач-Броди-Володимир-Волинський – Холм⁵⁷.

Бої між австрійсько-угорськими, польськими легіонерами з однієї сторони і російськими військами з другої населеним пунктам краю завдали великих руйнувань. Особливо великих руйнацій у вересні 1914 р. зазнала Надвірна, де знищено фабрику сільськогосподарських машин, на якій перед воєнним лихоліттям працювало 1000 робітників. Чималих нищень спіткало курортне поселення Яремче, яке російські війська окупували 22 жовтня 1914 р.⁵⁸ У Криворівні на Верховинщині, крім багатьох житлових обійсть і господарських будівель згорів будинок читальні «Просвіти». У Нижньому Березові Печеніжинського повіту знищено сільську школу і 17 будинків і т. д.⁵⁹.

Насамкінець, доречно сказати, що завойовники – росіяни і їх рупор в Галичині москвофільська газета «Прикарпатская Русь» загарбання усіх галицьких територій, в тому числі і гуцульського регіону,

щоденно громадськості тлумачили як «визвольну» війну. Більше того, російського царя Миколу II, який безпосередньо винен в розв'язанні збройного конфлікту і нападі на галицький край величає збирачем і об'єднувачем «землі Руської»⁶⁰. Світову бійню галичани зі своєї сторони теж називали Визвольною війною, бо не бажали стогнати в ярмі російського загарбника⁶¹.

Узагальнюючи сказане констатуємо, що бойові дії ворожого війська проти австрійських військових частин на теренах Галицької Гуцульщини розпочалися з 15 вересня 1914 р. і тривали до 28 травня 1915 р. Вони завершилися тим, що росіянам не вдалося захопити усіх територій Галицької Гуцульщини. На цьому етапі війни росіянам у басейні Чорного Черемошу найдалше вдалося просунутись до Ільців і Красника на Верховинщині, а в верхів'ї Пруту ввійти до Ворохти на Надвірнянщині. Тут у верхній течії Пруту між ворогуючими сторонами постійно йшли найбільш кровопролитні бої. Нерідко один і той же самий населений пункт декілька разів переходив з рук у руки. В не окупованих віддалених гірських гуцульських селах австрійська влада існувала формально. В цілому австрійське командування не було готове боронити гуцульські землі від навали ворога. Його дії були хаотичними, шараханням з одного боку в другий, а тому австрійські армійські підрозділи зазнавали прикрих невдач. У боях з царськими військами на стороні австрійців також брали участь польські легіонери.

3. 3. Встановлення росіянами окупаційного режиму

Лютий кат прийшов проливати кров,
Взяти народ наш в неволю,
І море сліз у край приніс,
Розбій і смерть, і недолю.

О. Маковей

У гуцульських поселеннях прихід російських «визволителів» з ентузіазмом вітали тільки місцеві москвофіли, а тому в окремих селах краю ворогів зустрічали з хоругвами. Так, у вересні 1914 р. з процесією на чолі з отцем Іоаном Кобринським російських вояків зустрічали москвофіли села Уторопи на Печеніжинщині⁶².

Перше перебування російських військ на теренах Галицької Гуцульщини тривало з 15 вересня 1914 по 28 травня 1915 р. На зайнятій території російське командування зразу приступило встановлювати такий же самий владний режим, який існував і в регіонах російської держави. Насамперед, на російський манер тут запровадили новий територіально-адміністративний устрій. Замість повітів зробили уїзди. Усі три уїзди: Косівський, Печеніжинський і Надвірнянський підпорядковувалися Чернівецькій губернії на чолі з генерал-губернатором у Чернівцях⁶³.

На території краю державною мовою стала російська. В місцевому самоуправлінні діловодство почали вести на російській мові та запроваджували печатки з російськими написами навіть в найглухіших гуцульських селах, а також пустили поміж населення в обіг російський карбованець.

З перших днів перебування на території Галицької Гуцульщини російська вояччина зарекомендувала себе як злодії, грабіжники і гвалтівники. Зокрема, очевидець тих подій Федір Мацко в нарисі «Історія села Рожнова» зазначає: «Правдою є то, щодо культурної поведінки, цього в руских не було. Будь яка де жінка, чи дівка стрінеся на дорозі з руским, то не промене їх щоби не знасилював. А то по хатах ходили і в хаті є діти і жінка, чи доросла дівка, валит її, вона плаче, діти плачуть, верещать, на це не було ніякої уваги. Усі дивляться діти як москаль маму ...бе. Зробив свою роботу, сказав спасибо і пішов. Ловили челядь, як якісь тварюк. Тому-то хто родився в 1916 р., то це обов'язково було від руских. Де хто пізніше повернувся із війни, то обов'язково застав дома в жінки копеля (позашлюбну дитину, – П. С.)»⁶⁴.

Щоправда, деякі жінки ворогам добровільно продавали своє тіло за хліб, цукор і сіль. З цього приводу Ф. Мацко з Рожнова в своєму нотатнику занотував: «Деякі жінки і добровільно договорювалися з офіцерами, щоби давали хліба, цукру, солі, то за це жінки відплачували собою...»⁶⁵.

Таку поведінку російських козаків і черкес у завойованому ними в жовтні 1914 р. містечку Яблунів Печеніжинського повіту теж описав у художньо-документальній повісті «Крізь дим і згар» М. Матіїв-Мель-

ник. Він твердить так: «В селі варили козаки в казанах крадені кури, а ґазди ґречно придивлялися і облизувались. Тягнули черкеси зі стола, що попало, перевертали хати й клуні догори дном – біда була дівкам та й молодицям...»⁶⁶. Так само велися «визволителі» і в сусідньому селі Уторопи. Як зазначав В. Грабовецький, з польового госпіталю, який розміщався у селі на місці нинішньої школи і клубу, ранені російські солдати китайського і туркменського походження ходили по селу і ловили в людей курей, грабували, били й знущалися над гуцулами⁶⁷.

Нахабно і по-розбійницьки вели себе російські вояки і в селі Космач того ж Печеніжинського повіту. Серед населення найбільших пограбувань і знущань від російської воячини зазнали євреї. Так, з звіту коменданта космацького постерунку жандармерії Бауерштатса, датованого 16 лютим 1916 р., довідуємося, що жителів Космача грабував військовий підрозділ 44-го Камчатського козачого полку та 50-ї інженерно-технічної дружини (роти, – П.С.). «Північні брати» у космачан насильно забирали сіно, продукти харчування, цінні речі. Російські козаки в селі пограбували понад 80 родин, з яких кожна друга була єврейська; пошту і копальню нафтової компанії «Премір». Загальна сума нанесених росіянами збитків космачанам становила 74396 австрійських корон, в тому числі – 400 припадає на пошту, 15000 – на копальню «Премір» і 59996 – жителям села⁶⁸.

У той же час російські вояки грабували населення сіл Жаб'є й Ільці Косівського повіту. Забирали в жаб'ївських і ільцівських селян велику рогату худобу, овець, одяг, кожухи та продукти харчування. Для прикладу, у Василя Манчука, батька Онуфрія Манчука з Ільців, росіяни забрали троє голів великої рогатої худоби та четверо овець⁶⁹. У верховинському селі Яблуниця «визволителі» закуповували в сільських гуцулів худобу на м'ясо і видавали квитанції зі словами «деньги уплачены сполна». Такі «фінансові документи» довгопільські гуцули ще довго зберігали в домішках на згадку про втрачене⁷⁰.

Окрім гуцулів російські вояки не «забували» про євреїв, яких грабували в першу чергу, особливо тих, хто напризволяще залишив свої обійстя і подався у світ за очі. В деяких гуцульських селах «визволителі» знищували цілі квартали їхнього проживання. Зокрема, такі факти мали місце в селах Жаб'є і Ільці Косівського повіту. У Микуличині на Надвірнянщині, як зазначав 21 листопада 1915 р. «Кур'єр Станіславовскі», «єврейський квартал спалено дощенту, залишилися тільки одні згарища»⁷¹.

У захоплених гуцульських населених пунктах російська військова адміністрація серед місцевого населення проводила зачистки від «не благонадійних» елементів. В першу чергу перші «визволителі» арештовували і порушували кримінальні справи проти радикалів, тобто, національно свідомих гуцулів. Для прикладу, в Вижньому Березові російські жандарми заарештували місцевого активіста Івана Павловича Симчича і відправили до в'язниці в Коломиї, де просидів цілий тиждень, а потім якимось чудом був випущений на волю. Студента Сулятицького з Середнього Березова, який перед приходом ро-

сіян добровільно збирав складки в «Бойовий фонд» Українських Січових Стрільців був депортований ними з рідного села до Сибіру, де перебував аж до Жовтневого перевороту більшовиків⁷².

У часі першої російської окупації населення краю перебувало вкрай у скрутному становищі. Зростали ціни на продовольство і товари першої необхідності. Так, з серпня 1914 р. до весни 1915 р. ціна на житнє борошно зросла в два рази, гасу – вдвічі, а солі – утричі. Гуцулам дошкуляв брак одягу, взуття. З кожним днем зростало безгрошів'я, а заробітку не було, бо майстерні, дрібні підприємства, лісорозробки не працювали. Голодних людей обсідали різні хвороби. Особливо небезпечною виявилася азіатська холера, яка восени 1915 р. лютувала в селах Печеніжинського повіту⁷³.

Погіршували соціальне становище гуцулів мобілізації чоловічого населення, масові арешти, проведені австрійськими властями і російською військовою адміністрацією на початку війни, часті реквізиції коней і волів для воєнних потреб, нестача робочої худоби, спричинена пограбуваннями з боку обох воюючих сторін. Не вистачало посівного матеріалу, зокрема зернових і картоплі. На загальний стан сільської господарки негативно впливала недостатня кількість коней та реманенту для обробітку землі⁷⁴.

Культурно-просвітнє життя в містечках і селах завмерло не тільки в селах, але й містах гуцульського краю. «Визволителі» заборонили діяльність місцевих осередків українських культурно-просвітних товариств: «Просвіта», «Рідна Школа», економічно-просвітнього «Сільський Господар» і пожежно-гімнастичних товариств «Січ» та радикальної партії. Не працювали школи. Так, в одному з найбільших сіл Косівщини, Рожнові усі три читальні «Просвіти» стояли пустою. В одній з них: на Чаплинцях російські вояки утримували своїх коней. Школи не діяли, бо варвари у них поламали вікна і двері, пошкодили стіни. Всю шкільну документацію ними було понищено, а їх майно пограбовано. Усі 650 дітей шкільного віку залишилися позашколою⁷⁵.

Російський цар Микола II у своєму маніфесті до українців Австро-Угорщини заявляв: «Вам, народи Австрії і Угорщини, Росія несе свободу і здійснення ваших національних мрій. Вона бажає, щоб у майбутньому кожний із вас мав можливість розвитку і збереження цінної спадщини, своєї мови і релігії...»⁷⁶.

Замість цієї гарної обіцянки, на окупованих землях краю запанувала брутальна система русифікації. Орди російських бюрократів, чорносотенців та попів розпочали своє «визвольне діло». Зразу ж з перших днів російської окупації греко-католицькі парохі отримали наказ молитися за царя і його родину. Кожен отець був вимушений написати окрему заяву, що се буде робити, а хто відмовлявся, того вивозили на Сибір. Люди з розпуки, що ніхто не хоче остатися під московською нагайкою, плакали⁷⁷. Для прикладу, російська військова адміністрація м. Делятин на Надвірнянщині заставляла отця Ісайчика, щоби він у часі відправлення Богослужіння згадував російського царя, ховати біля церкви загиблих вояків і офіцерів і виконувати для їхнього війська обов'язки військового капелана. За те, що отець їм відмовляв

його вигнали з парафії в с. Заріччя, а на його місце спровадили російського батюшку, що відправляв «визволителям» службу щонеділі на російській мові⁷⁸. Отож, свобода в розумінні росіян на практиці для підкорених народів означала насильницьку русифікацію.

По першій російській окупації Галицька Гуцульщина була сильно поруйнована. Найбільше жахить зазнало населення верхів'я Пруту від Делятина до Ворохти. Відступаючи з гуцульських поселень російські війська знищували всю важливу місцеву інфраструктуру, залишали після себе одні руїни і згарища. Найбільше відомостей про руїни залишені росіянами збереглося про долину верхів'я Пруту. Так, Яблуниця являла собою одне попелище. У Ворохті вони пограбували санаторій Міхаліка, пансіонат Дудзіка. В обох закладах знищено електричні машини, які їх освітлювали. Доми відпочинку села залишили без вікон і дверей. На лузі виднілися уламки розбитого фортепіано. У сусідньому селі Татарів росіяни розграбували санаторій доктора Жураківського, а залізничну станцію спалили⁷⁹. В ході боїв між ворогуючими сторонами сильно потерпів Микуличин⁸⁰. У Дорі вороги спалили 13 будинків. Погорільці взимку по кілька родин томилися в одній хаті. Тут найбільшої шкоди зазнала вілла старости Надвірнянського повіту⁸¹. В Яремчі згоріло чотири будинки Шпорка, два – Вебера, будинки Лама, дім Адам'юка, Берглера, Коллера, Сухарра-Лапа, Брилінської, аптекаря Стенця, Базара, Луцького, Померанця, Гюбсманової, аптеки Куля, Хаскля Талера, готель і ресторан Гануса. В інших будинках були голі стіни, вибиті вікна і двері, підлога прогнила. Всюди виднівся бруд і купи сміття. Домашні речі у них поламані⁸².

У Делятині міські солеварні російські «брати» знищили повністю, єврейський квартал перетворили в одне згарище з коминами печей, які під дощем руйнувалися і розпадалися. Із-за великих боїв між ворогуючими сторонами в містечку багато будинків було замкнено, а вікна забиті дошками. Російські солдати покинуті помешкання сплюндрували: пограбували, повиривали двері, повибивали шибки, поламали вікна, повалили печі. У місцевому суді знищили всю документацію, особливо земельні книги. У кабінетах суддів поламали меблі, залишили соломі, гній і фекалії. Коли місто австрійці звільнили і в будинку суду мали намір розмістити підрозділ війська, то довелося спочатку десятьом воякам цілий тиждень після «визволителів» виносити сміття, а восьмеро жінок з милом і теплою водою відмивали від бруду суддівські кабінети⁸³. Надвірна із-за бойових дій між ворогуючими сторонами горіла аж чотири рази і виглядала спалена дотла, а також і довколишні села⁸⁴.

Така сама картина спостерігалася і в басейні ріки Бистриця Надвірнянська. Наприклад, у с. Битьків північні «брати» зруйнували місцеву школу і нафтопромисел: обладнання понищили, тобто залишили по собі руїну⁸⁵.

При першому відході з теренів краю росіяни грабували все, що можна було загребти. Так, тоді з Яремчі російські грабіжники вивезли до Росії кільканадцять вагонів меблів, музичних інструментів, а що не змогли забрати з собою, то все викинули в ріку Прут⁸⁶. Відступаючи з

зайнятих ними територій, росіяни забирали з собою не тільки награване людське майно, але й людей. Так, до Росії вивезли з Битькова о. Володимира Короля⁸⁷.

Будинки, городи, поля і ліси мали сліди ран: куль і снарядів. Багато біженців з окупованих територій перебувало вглибині Австрії. Пошта функціонувала з перебоями. Санітарні стосунки були далекі від нормальних. У верхів'ї Пруту аптека була тільки в Микуличині⁸⁸.

Тут не можна замовчати воєнний злочин росіян проти людяності. Біля Делятина росіяни взяли в полон 400 австрійських вояків і старшин. Вони підібравши зручний момент кинулися до зданої своєї зброї і частково її зуміли захопити. Рота росіян, яка була поблизу конвоїв, з багнетами накинулася на беззбройних і закололи половину військовополонених⁸⁹.

Узагальнюючи сказане, зазначаємо, що російська військова адміністрація в захоплених населених пунктах з перших днів свого перебування намагалася встановити існуючі порядки царської Росії. Зрозуміло, вони були встановлені і насаджені місцевому населенню тільки в тих населених пунктах краю, де довгий час не велося бойових дій, зокрема кутській околиці. Ряд гуцульських поселень, зокрема верхів'я Білого і Чорного Черемошів, не спізнали «нових» порядків, бо не були зайняті російськими військами.

Перебуваючи на теренах Галицької Гуцульщини російські вояки з перших днів зарекомендували себе як грабіжники. З усіх національних спільнот, які тут проживали, найбільше дісталось євреям. Їх «визволителі» грабували в першу чергу. Апогеем грабунків місцевого населення росіянами став їхній відхід з окупованих ними гуцульських поселень. В хронологічному зрізі перша російська окупація найдовше протрималася в підгірських поселеннях, тобто – косівській, кутській і яблунівській околицях краю: з 15 вересня 1914 р. по 28 травня 1915 р. Найменше росіяни були в селах Жаб'є, Ільці і Красник на Верховинщині, а далі був невеликий острівок не окупованих територій краю.

3. 4. Відновлення австрійцями своєї влади в краю

З вільняли край від росіян австрійські війська під командуванням відомого генерала К. Пфляндера-Бальтіна. Місцеве населення гуцульських поселень, які довгий час перебували під ярмом російської адміністрації, австрійських вояків зустрічало, як своїх визволителів. У містечках стихійно виникали мітинги, які закінчувалися виконанням державного гімну австрійської імперії. Так, один з них 19 березня 1915 р. відбувся в повітовому центрі Косівського повіту. Увійшовши до міста підрозділ австрійців з 120 осіб, косівські міщани зустрічали зі сльозами на очах і вітали їх як своїх визволителів. Народ розірвав на шматки російський прапор, що майорів на міській ратуші. Там його вивісили косівські євреї, щоб задобрити російських «визволителів». Зразу на міській площі відбувся мітинг, який закінчився співом гімну австрійської держави на польській і німецькій мовах⁹⁰.

Місцеве населення містечка Делятин Надвірнянського повіту під проводом посла австрійського парламенту М. Лагодинського командувачу фронтом ексцеленції К. Пфляндера-Балтіну своєю депутацією виразило вдячність за визволення, розповіло про патріотичний настрій українського населення та про культурні домагання українців⁹¹.

З відступаючими російськими військами втікали також прихильники «руського мира». Царська адміністрація їх розселила у Ростові над Доном, де вони жили в крайній нужді і голодували. Допомога з фондів держави в сумі 60 тисяч російських рублів до них не

Вступ угорських уланів у визволений Делятин.

дійшла, бо осіла в кишенях їх вождя В. Дудикевича і його замісника, бувшого станиславівського адвоката, Льва Алексєвича⁹².

Мирне життя у визволених поселеннях налагоджувалося дуже повільно. В першу чергу, велика увага надавалася відновленню телефонно-телеграфного зв'язку та поновленню поштової мережі. До осені 1915 р. телефонний зв'язок всюди відновив свою роботу, навіть у віддалених гірських селах. Так, станом на 14 листопада 1915 р. поштові відділення працювали в Верхньому Ясенові і Жаб'ю на Верховинщині, а на 6 грудня 1915 р. вони повноцінно функціонували в Битькові, Білих Ославах, Ворохті, Вижньому Березові, Делятині, Дорі, Зеленій (Надвірнянщина), Кобаках, Косові, Космачі, Кутах, Микуличині, Надвірній, Пасічній, Пістині, Рожнові, Соколівці, Татарові, Яблуниці (Надвірнянщина), Яблунові і Яремчі⁹³.

Назначена австрійським урядом нова адміністрація була не повороткою, не завжди коректно поводитися з місцевим населенням і нерідко зловживала службовим становищем. Так, по кількох днях визволення у звільненому від росіян краю 21 лютого 1915 р. посаду старости Косівського повіту обійняв якийсь пан Седлецький з Яворова на Львівщині, який не вельми переймався справами, а іноді сам зловживав своїм службовим становищем. Пошта в повіті відновила свою роботу після трьохмісячної перерви лише 26 лютого 1915 р. Із-за незадовільної роботи чиновників місцевої адміністрації Косівського повіту, як зазначав В. Стефанович, жінкам не всюди вчасно виплачували грошову допомогу за чоловіків на війні і дітей, а в кількох селах видавали лише по п'ять – десять корон, а тому з неї мало хто користав⁹⁴.

Більше того, на місцях деякі державні чиновники відверто знущалися над місцевими мешканцями. Так, в с. Пасічна на Надвірнянщині селянка через примхи касира Яна Теодоровича не змогла отримати державну допомогу на дітей в сумі 40 корон, і її малеча була вимушена далі голодувати⁹⁵.

У такій неприглядній ситуації громадськість Галицької Гуцульщини взяла на себе відповідальність за налагодження мирного життя в повіті. Зокрема, в Косові при повітовій раді 10 жовтня 1915 р. було створено Комітет для господарських справ, в склад якого входило десять осіб, в тому числі по п'ять українців і поляків. Головою комітету було обрано о. Пасиновича, заступником о. В. Стефановича з Кут, о. Гарасимовича як представника від повітової філії «Сільського Господаря» в Кутах, о. Арсенича як представника від усіх кружків «Сільського Господаря» на Косівщині та П. Побігушого від повітової філії «Сільського Господаря» в Косові. Наступного дня в Косові цей Комітет провів три засідання, на яких обговорювалися питання нагальних потреб місцевого населення, заборони вивозу худоби до Угорщини, закупівлі коней та відкриття ярмарків⁹⁶.

Окрім того, при повітовій раді на громадських засадах діяв Комітет відбудови розорених сіл, до якого входили міський суддя Петро Рондяк, начальник громади с. Старий Косів – Боечко, начальник громади м. Пістинь – Козак та мешканець Косова – П. Побігуший. Цей

комітет займався розподілом і наданням будівельних матеріалів постраждалим ході бойових в дій⁹⁷.

Щоб полегшити матеріальне становище гуцульських родин фронтовиків австрійський уряд їх звільнив від сплати державних податків. Більше того, він виплачував соціальну допомогу грошима, а іноді ще й хлібом і цукром. За це вдовиці і молодичі фронтовиків мали направляти дороги військового призначення. Таким жінкам жилося непогано. Це відображено у тогочасній гуцульській коломийці:

Наїламся, напиламся,
На всі штири боки, –
Дай же Боже, цеї войни
Ще з чотири роки⁹⁸.

Решта місцевого населення жило дуже скрутно, бо не було товарів першої необхідності. На хліб держава ввела картки. Із-за реквізиції воюючих армій у гуцулів забрано продукти харчування. Вони голодували. Там, де стояли австрійські частини, військові допомагали цивільному люду своєю провізією, а також надавали тутешнім мешканцям медичну допомогу. Зокрема, австрійські військові з ворохтянцями ділились продуктами харчування, а їх військовий лікар надавав їм медичну допомогу. Голодуючим австрійський уряд надавав цільову допомогу продуктами і гуцулам доводилося не раз стояти в чергах, щоб щось отримати з подачки⁹⁹.

У населених пунктах краю поступово налагоджувалася робота роздрібної торгівлі. Магазины функціонували практично в кожному селі і місті. Для прикладу, в селі Кобаки Косівського повіту діяли склепи Гриця Григорака і Івана Сайнюка, а в сусідньому с. Рибне – крамниця. Три магазини працювали в м. Кути¹⁰⁰.

Непогано розвивався мукомельний промисел. Зокрема, в Косівському повіті в с. Москалівка працював на воді річки Рибниці млин Якова Дреснера з Косова; в с. Рибне – водний млин Фрідріха Кайндля, а в сусіднім селі Кобаки – два: гуцула і єврея. У Кутах у дії було два водних млини: Софії Павлюк і Сави Демчука. Найбільше млинів у тодішньому Косівському повіті було в с. Розтоки. Тут їх налічувалося аж чотири: Кароля Павловського, Василя Луканюка та Івана і Петра Слижуків¹⁰¹.

При поверненні назад австрійської влади політична ситуація на теренах краю не покращилися, а навпаки – погіршилось. Для прикладу, разом з австрійською армією до Надвірної увійшли і польські легіони генерала Дурського. В місті зразу завдяки доносам деяких поляків і євреїв повішено трьох українців, одного застрелили під час утечі, багатьох надвірнянських гуцулів австрійці арештували¹⁰². Жорстоко розправлялися австрійсько-угорські вояки з тими жителями містечка Кути на Косівщині, хто прихильно ставився до «визволителів»¹⁰³. Подібні факти мали місце і в гуцульських селах. Так, у Краснолі на Верховинщині австрійці «за зраду» повісили Петра Сірека, а в Яремчі після відступу російських військ за прихильність до росіян було розстріляно чимало людей¹⁰⁴.

Зразу в березні 1915 р. австрійська влада розпочала другу мобілізацію чоловічого населення краю. На цей раз до австрійського війська призивали чоловіків віком від 18 до 50 років. По селах і містечках залишилися старі і перестарілі чоловіки, інваліди, жінки, підлітки та малі діти. Вся домашня господарка лежала на плечах жінок і дівчат. Вони й були тою основною робочою силою, на яких трималося господарське життя краю¹⁰⁵.

У визволених від росіян селах Верховинщини і Косівщини з Ворохти не раз у середині січня 1915 р. з'явилися польські легіонери, які агітували і вербували гуцулів сіл Брустури, Річка, Голови, Верхнього Ясенова, Жаб'єго і Криворівні у свої ряди¹⁰⁶. Так, в с. Ільці Косівського повіту польських легіонерів було троє. Вони осіли у своїх співвітчизників – збирачів податків, а також винаймали собі кухню і почали вербовку та навчання гуцулів військової справи. Польських вербувальників на теренах Галицької Гуцульщини очолював надпоручик Шераутц, якого в польській літературі його чомусь величають капітаном. Йому у вербовці гуцулів допомагав судовий офіціал Жаб'єго Розвадовський¹⁰⁷. Потім всіх новобранців з жаб'ївського збірного пункту польські агітатори забрали до Косова і обіцяли, що командувати ними будуть українські старшини і з них сформують окремих підрозділ. Кілька днів гуцульські добровольці жили в приміщеннях косівської солеварні. Тут 260 загітованих гуцулів під свою команду у поляків правдами і не правдами відібрав четар січових стрільців, колишній лісничий державних лісів у Дземброні, Микола Саєвич при допомозі радикального посла Лаврука із Іспаса, косівських учителів Винницького і Устияновича, косівського судді Петра Рондяка та угорського фенріха (хорунжого, – П. С.) Ференчі Сандора. 24 лютого 1915 р. у церкві с. Ільці коло Верховини новобранці при великому здвигу народу, в основному жіноцтва, прийняли присягу на вірність українському народові. Люд довго супроводжував своїх захисників мало не до Кривопілля¹⁰⁸. Микола Саєвич був уродженцем села Угринів на Калушині (17. 12. 1885 р.). Учасник боїв на горі Маківка та за Болехів, де 1 травня 1916 р. отримав поранення і лікувався в Варпалянці коло Мукачеве¹⁰⁹.

Ймовірно, польські легіонери віддали М. Саєвичу неохоче загітованих ними гуцулів тому, що громадськість української гуцульської спільноти була глибоко обурена їхньою некоректною агітацією та діями. Отець Володимир Стефанович з містечка Кути навіть на них 26 лютого 1915 р. написав графу Штірку, президенту кабінету міністрів Австрії, скаргу, в якій оскаржував їх неправомірну діяльність. Він писав: «В Жаб'ю завербовано 250 наших легіоників, ще багато з Косова і околиць. Це на шкоду тим селам, де ще окупація, а ще більше шкоди для нашого народу...»¹¹⁰.

Одночасно до домівок поверталися поранені гуцули, яких військові лікарі визнали непридатними для військової служби в умовах війни. Так, весною 1916 р. до Космача Печеніжинського повіту повернулися ранений в голову Петро Ілліч Бербеничук (прадід автора по лінії батька матері), в руку – Іван Петрович Довганюк, Микола Михайлович Книшук, Микита Григорович Микитин, Іван Васильович Мохначук,

Лук'ян Дмитрович Семчук, Василь Михайлович Чорнищук, в ногу – Гаврило Гаврилович Брустурняк, Петро Павлович Варцаб'юк, Василь Гаврилович Горганюк, Василь Васильович Гудим'як, Юрій Олексійович Кушнірчук, Петро Іванович Плиторак, Іван Яковлевич Полящук, Юрій Федорович Робкалюк і Микола Іванович Суходоляк¹¹¹.

Гуцули не дивлячись на значну матеріальну скруту проявляли великий патріотизм: збирали кошти для українських вояків гуцульського походження, які воювали на фронтах Першої світової війни. Так, заходом косівського вахмайстра жандармерії Василя Ткачука та лісничого Михайла Пекара 2 грудня 1915 р. в Косові зібрали на Червоний Хрест 17 тисяч корон, а Василь Девдюк вирізьбив двометрового братського хреста, якого посвячено в косівській греко-католицькій церкві¹¹².

На «Червоний Хрест» для українських воїнів пожертви склали церковні громади сіл: Баня-Березів – 8, Брустури – 20,20, Великий Рожин 12, Вижній Березів – 30,88, Ворохта – 34, Зелена – 59,03 (коло Надвірної), Іспас – 57,45, Космач – 14,70, Красноїлля – 14, Криворівня 61, Люча – 18,70, Микуличин – 116, Москалівка – 113, м. Надвірна – 20, Полянки – 43, Рожнів – 32, Старий Косів і Вербоivecь – по 60, Старі Кути – 76, Стопчатів – 27,60, Ферескуля – 310, 06, Яблуниця (на Верховинщині) – 20 і Верхній Ясенів – 26,24 корони. Отець Сильвестр Дрогомирецький з Іллінців вніс 10 корон¹¹³.

Населення краю у силу своїх тодішніх можливостей дбало про своє національне військо і всіляко як морально, так і матеріально його підтримувало. По гуцульських селах поновили розпущені росіянами Комітети допомоги Українським Січовим Стрільцям, які збирали пожертви від гуцулів і здавали Бойовій Управі у Відні, де їх використовували на потреби українського війська. Зокрема, в так званий «Фонд інвалідів УСС» в листопаді 1915 р. на вклад Земельного банку від жителів с. Космач Печеніжинського повіту поступило 27,1 корони. Зокрема, Ілько Кушнірчук пожертвував 20, Іван Кушнірчук – 40, Гриць Луцяк – 50 гелерів, Василь Варцаб'юк, Петро Клапцуняк, Микола Линдюк – по одній, Юрій Линдюк, Федір Никорак – по дві, купець Іван Яблонський – чотири, учитель Стефан Черниш, Карло Стетн і сільський кооператив «Гуцульська спілка» – по п'ять корон¹¹⁴. Комітет громади села Вижній Березів для Бойової Управи УСС у Відні зібрав збірку на суму 177 корон і 73 сотики. Найбільший вклад для Українських Січових Стрільців внесли Василь Голинський, Явдоха Павліковська, Стефан Романчич, Микола Скільський, Григорій Урбанович та єврей Мендель Перейс. Парафіяни верховинського села Ферескуля тоді зібрали 50, а покутського села Вовчківці на Снятинщині – 94,8 корони¹¹⁵.

Окремі гуцульські громади добровільні пожертви вносили у «Бойовий фонд українських січових стрільців» по два і більше рази. Зокрема, у Космачі Печеніжинського повіту нову збірку коштів для потреб українських січових стрільців проведено 28 лютого 1916 р. Того дня групою космачан добровільно зібрано у Бойовий фонд УСС 52 корони, в тому числі Л. Любінецький дав 30, О. Маркс – 12, С. Черниш – 3, його

дружина Євгенія Черниш – 2, Ф. Никорак – 2, 1, Кінаш – 2, П. Ісайчук – 1 корону¹¹⁶.

Такі датки в березні 1916 р. у «Фонд скарбу Українських Січових Стрільців» окрім Космача проводилися і в населених пунктах Галицької Гуцульщини і Покуття. Зокрема, школярі Стопчатова зібрали 4,30, громада Текучі – 42,15, Я. Скільський у Вижньому Березові – 51, І. Сопнюк у Кобаках – 60, колядники Москалівки – 70,80, громада Надвірної – 100, а колядники Косова – 144 корони. У цей фонд вносили свої пожертвування і священники гуцульських сіл: о. Н. Смально з Брустур і о. Ю. Гарасимович, які дали по три корони¹¹⁷.

Більш успішно ця акція пройшла в населених пунктах Снятинщини, де жителі більш відчували на собі «радість» російського «визволення». Так, в грудні 1915 р. на закупівлю зимового одягу усусам населення Снятинського повіту зібрало 1500 корон, які надіслали в «Українській Боевій Управі УСС», за що їм було оголошено подяку¹¹⁸. В лютому 1916 р вони провели нову збірку грошей для січових стрільців. Тоді жителі Альбінівки в фонд Бойової Управи УСС жертвували 24, Красноставців – 29, Балинців – 48, Задубрівців, Потічка – по 50, Ганьківців – 60, Орельця – 100, Тулукова – 101,70, Зібранівки – 108, Русова – 207, Стечеви – 214 і Вовчківців – 217,14 корони¹¹⁹.

У Бойовий фонд УСС у деяких населених пунктах краю кошти добровільних пожертвувань надходили не тільки від окремих громадян, але й з зібраних грошей на благочинних концертах чи на аматорських театральних виставах. Так, 12 лютого 1916 р. у залі «Української Каси» в Делятині відбувся благодійний святковий концерт, на якому були не тільки міщани, але й особовий склад австрійського гарнізону, котрий дислокувався в містечку. Перед глядачами виступив з промовою посол М. Лагодинський. Він пояснив присутнім суть і значення української справи. Концерт завершили виконанням австрійського державного і національного гімну українців. Зібрані на концерті кошти делятинці надіслали у «Фонд УСС»¹²⁰.

Необхідно наголосити, що українських січових стрільців матеріально підтримували не тільки гуцули, але й євреї і німці, які мешкали в населених пунктах краю. Так, мешканець Вижнього Березова на Косівщині, німець за походженням, Карл Валнер у фонд Бойової Управи УСС у Львові в вересні 1915 р. пожалував з своїх статків дві австрійські корони¹²¹. В часі листопадової збірки 1915 р. у Бойовий фонд свої скромні пожертви з осіб єврейської національності внесли Сімсон Шерль із Бані-Березова та Хаїм Блехер, Гейніхт Гехт, Абрум Рат, Маєр Ример, Фрімця Шпірер із Нижнього Березова¹²².

Великий всегуцульський порив підтримки січових стрільців на фронті відбувся в квітні 1916 р. з нагоди найбільшого християнського свята – Великодня. Тоді по гуцульських селах відбулась збірка коштів на Великодні дарунки для УСС. Так, громада с. Смодне зібрала 4, Яворова – 48, Довгополя – 77,10, Старого Косова – 100, а Космача – 292 корони. Свої внески робили також окремі гуцули і гуцулки та парохі сіл. Зокрема, гуцулка Олена Ґеник з Лючі та Олена Тukeвич з Старого Косова внесли по 8, Остап Коник з Вербовця – 3, Петро Побігущий із

Старого Косова – 5, Стефан Фіцич із Нижнього Березова – 31,20, отець Олексій Волянський від себе дав 10, а о. Іван Попель – 50 корон¹²³.

Насамкінець, доцільно зазначити, що незважаючи на надзвичайно складну політичну обстановку на теренах краю гуцули разом з галичанами сумували з приводу смерті Івана Франка. Більше того, родині Каменяра від імені всіх гуцулів Криворівні надійшла телеграма співчуття¹²⁴.

При повторному наближенні російських військ до територій Галицької Гуцульщини євреї, боячись репресій, знущань і побоїв втікали з рідних домівок вглиб австрійської держави. Так, 19 серпня 1916 р. начальник громади Танасій Боєчко повідомляв Косівського уїзного начальника, що з с. Смодного втекли і залишили рідні обійстя євреї Йосель Фріліх, Файфель Фріліх, Хаїм Візельман, Хайка Крумбайн. У сусідніх з Смодним селах: Вербовець і Старий Косів євреї теж повтікали. Зокрема з Вербовця втекло 23, а з Старого Косова – 32 осіб. Повністю єврейське населення виїхало з сіл Рибне і Соколівка та містечок Кути і Яблунів¹²⁵.

Підводячи узагальнення вищесказаному, констатуємо наступне: у визволеному краю налагодження мирного життя йшло поступово й повільними темпами. Адміністрація на місцях не спішила виконувати розпорядження вищих австрійських влад. Нерідко зловживала своїми повноваженнями. З тодішніх її успіхів можна назвати хіба-що проведену мобілізацію чоловічого населення до австрійського війська. Набором рекрутів до національних формувань також займалися і уповноважені особи від усусів та польських легіонерів. Гуцули, не дивлячись на матеріальну скруту, дбали про свої культурні потреби, активно підтримували національну армію – Українських Січових Стрільців і в «Бойовий фонд» надсилали посильні грошові пожертвування, продукти харчування, взуття, білизну, тощо. При другому наближенні російського війська з гуцульською краю масово втікало єврейське населення у більш безпечні місця.

¹Голубець М. Рік грози і надій. 1914. – Львів: Українська бібліотека, 1934. – С. 77 – 78.

²Kurjer Stanisławowski. – 1914. – 2 sierpnia. – S. 3.

³Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславщини, 1985. – Т. II. – С. 256.

⁴Gazeta Kołomyjska. – 1914. – 22 sierpnia. – S. 4.

⁵Джуряк Д. Довгополе / Д. Джуряк. // Верховинщина. Загальні описи та історичні нариси про населені пункти району. – Верховина: Гуцульщина, 2004. – С. 125; Кермошук І., Кермошук І. Замагора. / І. Кермошук, І. Кермошук // Верховинщина. Загальні описи та історичні нариси про населені пункти району. – Верховина: Гуцульщина, 2004. – С. 125, 149.

⁶ЦДІА України, м. Київ. – Ф. 365. – Оп. 1. – Спр. 235. – Арк. 7 зв., 8 зв.

⁷ДАІФО. – Ф. 110. – Оп. 4. – Спр. 590. – Арк. 1; Гушул М. Рожнів і рожнівчани. Історико-мемуарний нарис п'яти поколінь. – Київ; Косів; Рожнів. – С. 46 – 47.

⁸Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіславова і

Станиславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

⁹ Арештоване москвофілів // Свобода. – 1914. – 24 серпня. – С. 6.

¹⁰ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 8. – Спр. 1590. – Арк. 32, 36, 48, 70, 70 зв., 94, 104 зв., 110; – Спр. 1607. – Арк. 3 зв.; – Спр. 1919. – Арк. 17 – 19; В тюрмах, в армії і на свободі // Талергофський альманах. Вип. 1. – Львов, 1924. – С. 78, 142; Список наказаних і заметки из записок инж. К. В. Чижа // Талергофський альманах. Вип. 1. – Часть первая. – Львов, 1930. – С. 150.

¹¹ Gazeta Kołomyjska. – 1914. – 22 sierpnia. – S. 5.

¹² ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 8. – Спр. 1590. – Арк. 44; – Спр. 1607. – Арк. 2, 3, 3 зв.

¹³ Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914. – 1918. – Частина перша. – Львів, 1929. – С. 76.

¹⁴ Статистика // Громадський голос. – 1916. – 13 цвітня. – С. 6.

¹⁵ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 354. – Оп. 1. – Спр. 5. – Арк. 30, 33, 34 зв., 58, 72, 72 зв., 73 – 75, 78.

¹⁶ ЦДІА України, м. Київ. – Ф. 365. – Оп. 1. – Спр. 235. – Арк. 8 зв.; Расправа в Уторопах // Прикарпатская Русь. – 1914. – 29 октября. – С. 2.

¹⁷ Матіїв-Мельник М. Вибрані твори. – Львів, 1995. – С. 511; Курищук В. Яблунів: причинки до історії містечка. – Київ, 2008. – С. 31.

¹⁸ ЦДІА України, м. Київ. – Ф. 365. – Оп. 1. – Спр. 235. – Арк. 8 зв.

¹⁹ Там само. – Спр. 235. – Арк. 7 зв., 8 зв.

²⁰ Мацко Ф. Історія села Рожнова. – Косів: Писаний Камінь, 2008. – С. 44 – 45.

²¹ Дари для Українських Січових Стрільців // Діло. – 1915. – 25 серпня. – С. 4 – 5.

²² На потреби України // Діло. – 1914. – 21 серпня. – С. 4; – 22 серпня. – С. 4; – 26 серпня. – С. 3.

²³ Виказ складок на Українських Січових Стрільців. // Вістник Союзу Визволення України. – 1915 жовтня. – Ч. 35 – 36. – С. 15.

²⁴ Надвірна погоріла // Діло. – 1914. – 8 серпня. – С. 7; Пожежа в Надвірній // Діло. – 1914. – 11 серпня. – С. 7.

²⁵ ЦДВІА РФ, м. Москва. – Ф. 2129. – Оп. 1. – Спр. 119. – Арк. 10, 171 зв., 172.

²⁶ Назарук О. Три оповідання з табору Українських Січових Стрільців / О. Назарук // Вісник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 18.

²⁷ Szlakiem II brygady legionów polskich w Karpatach Wschodnich. – Warszawa: Wojskowy Instytut naukowo-oświatowy, 1937. – S. 212.

²⁸ Там же – S. 205.

²⁹ Krasicki A. Dziennik z kompanji rosyjskiej. 1914 – 1916. – Lwów: Panteon Polski, 1915. – S. 125 – 126.

³⁰ Szlakiem II brygady legionów polskich w Karpatach Wschodnich. – Warszawa: Wojskowy Instytut naukowo-oświatowy, 1937. – S. 215.

³¹ Назарук О. Оповідання мого 16-літнього ордонанса / О. Назарук // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 18.

³² Назарук О. Там само. – С. 20.

³³ Gąsiorowski H. Przewodnik po Beskidach Wschodnich. Pasma Czarnohorskie. – Lwów; Warszawa: Atlas, 1933. – T. II. – S. 247 – 248.

³⁴ Szlakiem bojowym legionów. Krótki zarys organizacyi i dziejów 2 brygady legionów polskich w Karpatach, Galicyi i na Bukowinie. – Lwów, 1915. – S. 59; Szlakiem II brygady legionów polskich w Karpatach Wschodnich. Przewodnik Historyczno-turystyczny po Gorganach i Czarnohorze. – Warszawa, 1937. – S. 204, 206, 209, 211, 215, 219.

³⁵ Szlakiem II brygady legionów polskich w Karpatach wschodnich. – Warszawa, 1937. – S. 42, 153.

³⁶ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 742. – Оп. 1. – Спр. 206. – Арк. 15.

³⁷ Szlakiem II brygady... – S. 45, 156, 157, 193.

³⁸ Там же. – S. 53.

³⁹ Merwin B. Legiony w boju 1914 II brygady w Karpatach. – Kraków: Naklad Centralnego biura wydawnictw NKN, 1915. – T. I. – S. 49, 54.

⁴⁰ Krasicki A. Dziennik z kompanji rosyjskiej. 1914 – 1915. – Lwów: Panteon Polski, 1915. – S. 114.

⁴¹ Szlakiem II brygady... – S. 54.

⁴² Там же. – S. 101.

⁴³ Там же. – S. 99.

⁴⁴ Там же. – S. 55.

⁴⁵ На Великодні дарунки // Діло. – 1915. – 16 квітня. – С. 4 – 5.

⁴⁶ Szlakiem bojowym legionów. Krótki zarys organizacyi i dziejów II brygady legionów polskich w Karpatach, Galicyi i na Bukowinie. – Lwów, 1915. – S. 57, 58, 62, 64, 65, 137; 272 s.

⁴⁷ Там же. – S. 207 – 208.

⁴⁸ Признання для гуцулів з польського боку // Діло. – 1915. – 15 грудня. – С. 3.

⁴⁹ Krasicki A. Dziennik z kompanji rosyjskiej. 1914 – 1916. – Lwów: Panteon Polski, 1915. – S. 121, 125.

⁵⁰ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 99; – Спр. 181. – Арк. 151 – 162; Українці в польських легіонах // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – 19 вересня. – Ч. 31/32. – С. 16.

⁵¹ Krótki przewodnik po Huculszczyźnie. – Warszawa, 1933. – S. 124; Вельоха А. Про Гуцульщину. / А. Вельоха // Гори Гуцульщини. – Краків: Центральний Осередок Гірського Туризму ПТТК, 2006. – С. 70, 71.

⁵² Сміжак А. Військові дії на Прикарпатті в період Першої світової війни (1914 – 1918 рр.). – Івано-Франківськ: «Симфонія форте», 2014. – С. 46 – 47.

⁵³ Krasicki A. Dziennik z kompanji rosyjskiej. 1914 – 1915. – Lwów: Panteon Polski, 1915. – S. 189, 193, 196.

⁵⁴ Армейский вестник. – 1915. – 21 мая. – С. 1.

⁵⁵ Львовское военное слово. – 1915. – 18 апреля. – С. 1; – 3 мая. – С. 1; – 6 мая. – С. 1; – 21 мая. – С. 1.

⁵⁶ Львовское военное слово. – 1915. – 18 апреля. – С. 1; – 6 мая. – С. 3; – 26 мая. – С. 1.

⁵⁷ Сміжак А. Військові дії на Прикарпатті... – С. 84.

⁵⁸ Баран І. Вплив бойових дій на становище міст і сіл Східної Галичини на початку Першої світової війни. / І. Баран // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Серія «Держава і право». – 2009. – № 652. – С. 47, 52.

⁵⁹ Там само. – С. 52.

-
- ⁶⁰ Освободительная война // Прикарпатская Русь. – 1914. – 29 октября. – С. 3; – 1916. – 10 августа. – С. 1; – 12 сентября. – С. 1.
- ⁶¹ Українці і визвольна війна // Діло. – 1914. – 22 серпня. – С. 4.
- ⁶² Грабовецький В. Уторопи: сторінки історії. До 630-річчя першої письмової згадки. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1997. – С. 93.
- ⁶³ Наша географическая номенклатура // Прикарпатская Русь. – 1914. – 2 сентября. – С. 2.
- ⁶⁴ Мацько Ф. Історія села Рожнова. – Косів: Писаний Камінь, 2008. – С. 46.
- ⁶⁵ Там само. – С. 46.
- ⁶⁶ Матіїв-Мельник М. Вибрані твори. – Львів, 1995. – С. 344; Курищук В. Яблунів: причинки до історії містечка. – Київ, 2008. – С. 32.
- ⁶⁷ Грабовецький В. Уторопи сторінки історії. До 630-річчя першої письмової згадки. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1997. – С. 93.
- ⁶⁸ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 4. – Спр. 4903. – Арк. 15 – 18.
- ⁶⁹ Назарук О. Оповідання мого 16-літнього ордонанса / О. Назарук // Вістник Союзу Визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/ 20. – С. 18.
- ⁷⁰ Довгополе // Верховинщина. Загальні описи та історичні нариси про населені пункти району. – Верховина, 2004. – С. 321.
- ⁷¹ Kurjer Stanisławowski. – 1915. – 21 listopada. – С. 2.
- ⁷² Виказ складок на Українських Січових Стрільців // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – 26 вересня. – Ч. 35/36. – С. 15.
- ⁷³ Холера // Діло. – 1915. – 8 листопада. – С. 4.
- ⁷⁴ Мацько Ф. Історія села Рожнова. – Косів: Писаний Камінь, 2008. – С. 44.
- ⁷⁵ ДАіФО. – Ф. 62. – Оп. 1. – Спр. 52. – Арк. 138; Рожнів. Нариси історії села. Упорядник В. Погребенник. – Львів: Сполом, 2010. – С. 72.
- ⁷⁶ Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво. Визвольна ідея і чин. – Нью-Йорк: Червона Калина, 1956. – С. 66.
- ⁷⁷ Молитва за царя // Свобода. – 1915. – 23 лютого. – С. 5.
- ⁷⁸ Російська господарка на Гуцульщині. // Діло. – 1915. – 24 квітня. – С. 6.
- ⁷⁹ Kurjer Stanisławowski. – 1915. – 21 listopada. – С. 2.
- ⁸⁰ Російська господарка на Гуцульщині. // Діло. – 24 квітня. – С. 5.
- ⁸¹ Там само. – С. 5.
- ⁸² Kurjer Stanisławowski. – 1916. – 21 maja. – С. 2.
- ⁸³ Російська господарка на Гуцульщині. // Діло. – 24 квітня. – С. 5.
- ⁸⁴ Свобода. – 1915. – 23 лютого. – С. 5.
- ⁸⁵ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 8. – Спр. 1895. – Арк. 41.
- ⁸⁶ Kurjer Stanisławowski. – 1916. – 21 maja. – С. 2.
- ⁸⁷ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 8. – Спр. 1919. – Арк. 19.
- ⁸⁸ Kurjer Stanisławowski. – 1916. – 21 maja. – С. 2.
- ⁸⁹ Звірства росіян // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Ч. 22/ 23. – С. 32.
- ⁹⁰ Свобода. – 1915. – 19 марта. – С. 5.
- ⁹¹ Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз Визволення України, 1916. – С. 49 – 50.
- ⁹² Система Дудикевича // Діло. – 1915. – 7 грудня. – С. 2.

- ⁹³ Оповідка // Діло. – 1914. – 14 листопада. – С. 3; Приватний рух паке-
товий в Галичині // Діло. – 1915. – 6 грудня. – С. 3.
- ⁹⁴ Левицький К. Історія визвольних змагань... – С. 130.
- ⁹⁵ Управитель ц. к. Заряду лісів і дібр державних в Пасічній // Діло. –
1916. – 19 березня. – С. 3.
- ⁹⁶ Комітети для справ господарських справ для Косівщини // Свобода. –
1915. – 28 жовтня. – С. 7.
- ⁹⁷ Там само. – С. 7.
- ⁹⁸ Гушул М. Рожнів і рожнівчани... – С. 47.
- ⁹⁹ Krasicki A. Dziennik z kompanji rosyjskiej. 1914 – 1915. – Lwów: Panteon
Polski, 1915. – S. 115; Kurjer Stanisławowski. – 1915. – 21 listopada. – S. 2.
- ¹⁰⁰ ДАІФО. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 21. – Арк. 21, 24.
- ¹⁰¹ Там само. – Спр. 21. – Арк. 14, 21 зв., 23, 24.
- ¹⁰² Дем'янчук Д. Надвірна... – С. 819.
- ¹⁰³ Арсенич П., Філенко І., Ясінський А. Кути. / П. Арсенич, І. Філенко,
А. Ясінський // Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область. – К.: УРЕ,
1971. – С. 370.
- ¹⁰⁴ Василевський В., Мула Д. Яремча / В. Василевський, Д. Мула. // Істо-
рія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область. – К.: УРЕ, 1971. – С. 427; Monar-
chia. Wojna. Człowiek. – Kraków, 2014. – S. 16.
- ¹⁰⁵ Гушул М. Рожнів і рожнівчани... – С. 47.
- ¹⁰⁶ Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз
Визволення України, 1916. – С. 44, 48 – 53, 116.
- ¹⁰⁷ Там само. – С. 48.
- ¹⁰⁸ Там само. – С. 52.
- ¹⁰⁹ Назарук О. Оповідання... – С. 15, 19; Думін О. Історія Легіону Українсь-
ких Січових Стрільців. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 358.
- ¹¹⁰ Левицький К. Історія визвольних змагань... – С. 130.
- ¹¹¹ ДАІФО. – Ф. 604. – Оп. 1. – Спр. 18. – Арк. 24.
- ¹¹² Патріотизм гуцулів // Свобода. – 1916. – 19 лютого. – С. 7.
- ¹¹³ Хроніка. Жертви на Червоний Хрест. // Вістник Станиславівської єпар-
хії з р. 1914 і 1915. – Станиславів, 1915. – С. 122 – 124; На Червоний Хрест. //
Діло. – 1915. – 24 грудня. – С. 4.
- ¹¹⁴ На фонд інвалідів УСС. // Діло. – 1915. – 27 листопада. – С. 3.
- ¹¹⁵ Виказ складок на Українських Січових Стрільців. // Вістник Союзу
Визволення України. – 1915 жовтня. – Ч. 35 – 36. – С. 15 16.
- ¹¹⁶ Виказ датків на стрілецькі цілі. Додаток до Ч. 15. // Свобода. – 1916. –
8 квітня. – С. 3.
- ¹¹⁷ Виказ датків на УСС у фонд скарбу Українських Січових Стрільців //
Свобода. – 1916. – Додаток до № 28. – С. 2 – 3.
- ¹¹⁸ Дар Снятинського повіту Українським Січовим Стрільцям // Діло. –
1915. – 15 грудня. – С. 3.
- ¹¹⁹ Пожертви для УСС. // Діло. – 1916. – 16 лютого. – С. 3.
- ¹²⁰ З Делятина // Діло. – 1916. – 24 лютого. – С. 3.
- ¹²¹ Виказ складок на Українських Січових Стрільців // Вістник Союзу
Визволення України. – 1915. – 3 жовтня. – С. 15.
- ¹²² Жертви // Діло. – 1915. – 18 листопада. – С. 4.
- ¹²³ На Великодні дарунки для УСС // Діло. – 1916. – 13 травня. – С. 3;
Діло. – 1916. – 16 травня. – С. 3.
- ¹²⁴ По смерті Івана Франка // Діло. – 1916. – 8 червня. – С. 3.
- ¹²⁵ ДАІФО. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 21. – Арк. 9, 11, 16, 18, 24.

Розділ IV. НА ЗАХИСТІ РІДНОГО ДОМУ І ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ

4. 1. Гуцули на фронтах Великої війни

Мобілізованим гуцулам до лав збройних сил австрійської армії довелося воювати майже на усіх фронтах Великої війни. Звісно, найбільше їх воювало на австрійсько-російському та австрійсько-італійському фронтах, менше на буковинському проти росіян і румунів і найменше на австрійсько-албанському фронтах.

Зрозуміло, основна маса гуцульських вояків з перших днів оголошеної війни воювала у 24-му і 36-му піхотних полках, які дислокувалися в Коломиї та 58-му піхотному полках, котрий знаходився в Станиславові. Коломийські стрілецькі складалися з рекрутів Косівського, Снятинського, Коломийського, Печеніжинського повітів та гуцулів і буковинців з Північної Буковини (Вишняця, Вашківці і Заставна), а Станіславський стрілецький полки – з вихідців Надвірнянщини, Богородчанщини, Тисминеччини, Тлумаччини і Городенківщини¹. Для прикладу, у складі 24-го Коломийського полку воювали Дмитро Томчук із Головів, Микола Боцвінко, Михайло Данилюк, Власій Кутащук, Іван Максим'юк із Верхнього Ясенова, Суркес Ползель, Василь Пуршега з Гриняви, Василь Білоголовий, Микола Бобрук, Петро Рахівський (1881* ; поліг 11. 10. 1914), Мендель Реснер (загинув 01. 10. 1914), Дмитро Соломійчук, Юрко Стренделюк з Жаб'єго, Дмитро Харук з Краснолі, Іван Шинкарук із Криворівні, Юрій Кочерган із Стебні на Верховинщині; Юрій Капуляк з Акришори, Олекса Петрів з Брустур, Лукин Палагнин (1882; загинув 11. 10. 1914) з Вербовця, Петро Генік з Верхнього Березова (1883; загинув 11. 10. 1914), Василь Подюк з Кобак, Василь Павлюк із Косова, Танасій Гаврилюк, Юрій Кушнірчук, Дмитро Мочернюк, Василь Прокоп'юк, Микола Суходоляк із Космача, Михайло Савижикевич, Йосиф Шапперт, Мозес Шаттнер із Кут, Дмитро Томин з Микитинців, Микола Малиновський (1891; поліг 11. 10. 1914), Зігмунд Ніцковський із Москалівки, Михайло Кравчук із Пістиня, Прокіп Марчук із Рибного, Сильвестер Копчук, Володимир Савкевич**² з Річки, Микола Гушул із Рожнова (1892; згинув 11. 10. 1914), Микита Влад із Розток, Іван Ласійчук із Старого Косова, Дмитро Янушак із Стопчатова, Юрій Лазарук з Старих Кут (1880; 11. 10. 1914), Василь Ткачук із Текучі, Петро Грицюк (1890; загинув 11. 10. 1914), Ілля Курищук із Утороп, Дем'ян Підлетьчук із Хімчина, Микола Якібчук із Шешор, Федір Риптик із Черганівки, Микола Копчук із Яворова на Косівщині; Порфир Тимчук із Белелуї, Дмитро Терлецький із Борщева, Йосель Баумель, Олекса Запаринюк, Іван Рурик із Вовчківців, Степан Літецький із Джурова, Іван

* Тут і далі – дата народження

** Найкращий педагог Гуцульщини, громадський діяч Косівщини. Він входив у склад повітової. Головної Управи УРП в Косові. Помер від важкого поранення в військовому госпіталі в Відні.

Порайко із Заболотова, Микола Миронюк із Залуччя (над Черемошем), Юрій Стрипко із Зібранівки, Петро Покур із Іллінців, Микола Кібіж, Микола Сорохан із Княжого, Микола Татарин з Кулачина, Микола Тимофійчук з Попільник, Степан Лучицький (1892; загинув 10. 1914) із Снятина, Микола Курилюк із Тростянця, Микола Томчук з Трофанівки, Михайло Карп'як із Тучап на Снятинщині та багато ін³.

На фронтах Великої війни завдяки гуцулам 24-й Коломийський полк завше вигравав баталії над ворогами і їхніми подвигами його прославив на віки. Їм довіряли охорону цісарської родини у Відні, яка проживала у міському замку. Сучасники дали надзвичайно високу оцінку мужності і відвазі бійцям з Гуцульщини, які воювали у нім. Якийсь І. Н. про них написав наступне: «... гуцульські легіні, вибороли полкови славу й признание, встелюючи своїми тілами карпатські провали, галицькі рівнини, піски Польського королівства, пограниччя Сербії й Італії...То вони з небувалим завзяттем і вервою йшли в бій, не знаючи ніякого стриму в своїм розгоні. ...у часі постою полку у Відні легінів-велитнів вибирано постійно до почесної сторожі при цісарським замку»⁴.

Оскільки австрійське командування заздалегідь в інженерному плані до війни з царською Росією не готувалось, то в Галичині жодних воєнних стратегічних укріплень не збудували, на яких можна би було чинити ворогу стійкий і довготривалий опір. Не дивно, що в перші дні війни австрійські війська на галицьких теренах зазнавали невдач і несли великі втрати, насамперед, в живій силі. Як згадує коломиєнка О. Примак-Гамота, на чернівецькому напрямку першим у бій з росіянами вступив під Чернівцями 36-й піхотний полк, який дислокувався в Коломиї, в якому разом з покутянами служили і гуцули. Росіяни на нього напали зненацька і наголову розбили. Уцілілих вояків взяли у полон і відправили глибоко в тил аж до Ташкенту, де вони перебували до жовтневого перевороту 1917р.⁵

На основі листів втрат Міністерства Війни Австрії вдалося встановити, що перший бій 36-го піхотного полку з росіянами відбувся 23 вересня 1914 р. у районі сіл Бояни – Раранча – Топорівці неподалік російського кордону. Вторгнення здійснив чотирьохтисячний Дністрівський загін царського генерала Павлова. Полк поніс великі втрати. Тоді там із гуцулів смертю хоробрих полягли Іван Урбанович (1879) з Бані-Березова, Петро Сальваровський (1879) з Верхнього Ясенова, Яків Симчич (1890), Василь Філійович (1880) з Вижного Березова, Лука Бойчук, Петро Верчук (1888), Семутчак (1878), Михайло Янюк (1877) із Жаб'єго, Василь Рибчук (1874) із Космача, Танасій Жикалюк (1888) із Красноїллі, Василь Могорюк (1889) із Криворівні, Юрій Довбенчук, Йосиф Пиптюк (1873) із Монастирська (1877), Іван Волощук (1877), Василь Жинек (1888) із Москалівки, Петро Курендаш (1876) із Полянок, Михайло Петрицюк (1875) із Прокурави, Олекса Сумарук (1878) із Соколівки, Іван Гоянюк (1877), Іван Савчук (1875) із Спаса (Іспаса), Микола Мізернюк (1876) із Стопчатова, Ілля Кіцелюк (1878), Гриць Солощук (1876) із Текучі, Дмитро Танасійчук (1872) із Устерік. Пораненим був Михайло Панкевич (1891) із Красноїллі⁶.

Від повного розгрому 36-й полк спас підоспілий 24-й Коломийський піхотний полк. Він також мав втрати в людях, але значно менші ніж 36-й стрілецький полк. Зокрема, тоді загинули Іван Борисек (1894) із села Вербоivec поблизу м. Косів, Олекса Міняйлук з Жаб'єго, Михайло Кушнірчук (1888) із Космача, Йосиф Красовський із Москалівки (1887), Микола Кішук із Річки (1887), Гриць Ключук із Соколівки (1884) та Микола Пасічняк із Сمودного (1887)⁷.

Успіх битви вирішила вчасно прибула з Заліщик 43-я піхотна дивізія. Ворог поніс великі втрати і рятувався втечею з девізом «Рятуйтеся хто як може» та забрався з буковинської землі на свою територію. Так відбулося бойове хрещення не тільки обох коломийських піхотних полків, але й всієї 43-ї піхотної дивізії 35-ї бригади територіального ополчення австрійської армії. Отож, це була перша успішна баталія австрійського війська проти росіян, в якій немала заслуга як гуцулів так і покутян.

Слідом за 24-м і 36-м коломийськими піхотними полками у бойових діях проти росіян був задіяний і 56-й Станіславський піхотний полк. Він вперше з царськими підрозділами зустрівся в бою 11 вересня 1914 р. і втратив немало вбитих і поранених. З вихідців Гуцульщини тоді поранення отримали рядові Микола Гродзіцький (1888) із Делятина, Петро Семенюк (1889) із Лугу, єфрейтор Ілля Боднарук (1891) із Білих Ослав, капрал Микола Марич (1886) із Пнева та ін⁸.

На австрійсько-російському фронті проти супротивника теж воювали Созонт Букатчук із Кобак, Петро Борчук із Космача, Петро Арсенич, Антон Ґеник, Степан Ільницький, Микола Урбанович із Нижнього Березова, Микола Левицький із Рожнова та багато ін⁹.

З гуцульських поселень Надвірнянщини проти росіян на австрійсько-російському фронті з 58-го Станіславського піхотного полку воювали Василь Гарасимів із Білих Ослав, Сауль Богородчанер із Делятина, Михайло Семенюк із Дори, Олекса Обідняк, Іван Вацик із Заріччя, Антон Кравчук із Микуличина, Zenko Вірстюк, Антон Вольний, Дмитро Гаврилук, Яків Костик, Семен Швехтер (німець за походженням) із Надвірної, Михайло Ґєґна із Пасічної, Стефан Максим'юк, Микола Маньовський, Микола Солтицький з Пнева та інші. Першим вбитим вихідцем із гуцульських поселень Надвірнянщини цього полку був делятинський єврей Сруль Вайзель (1892)¹⁰.

Слідом за 58-м Станіславівським піхотним полком з 1 жовтня 1914 р. у боях проти росіян став воювати 30-й егерський полк, в якому теж було немало гуцулів. Тоді в першій баталії дев'ять гуцулів отримали поранення. Зокрема, Іван Демедюк (1889) з Перехресного на Верховинщині, Вінцес Волощук (1887), Юрій Сорохан (1883) з Москалівки, Семен Грицюк (1890), Дмитро Павличко (1887) з Стопчатова на Косівщині, Андрій Біленкевич (1892) з Заріччя, Микола Семенюк (1887) з Лугу, Михайло Гринішак (1890) і Пилип Соколенчук (1887) з Надвірної на Надвірнянщині¹¹.

У той час гуцули ще воювали в складі 22-го і 89-го піхотного полків і в перші місяці війни серед них теж були ранені і загиблі. Так, 24 вересня 1914 р. у бою з ворогом був поранений рядовий 89-го

піхотного полку Йосип Мельник (1889) із с. Зелена на Надвірнянщині, а 5 жовтня 1914 р. загинув смертю хоробрих вояк 22-го стрілецького полку Микола Стринадюк (1877) із Москалівки поблизу Косова¹².

Як стверджував С. Глібовицький, 22-й полк ландверу, грудьми своїх вояків загородив ворогові дорогу до Угорщини. На Лупківському перевалі гуцули і покутяни мали довготривалий і завзятий бій. В битві відзначився відділ цього полку під командою кадета Володимира Фаловича з Тлумаччини, який не тільки не здав противнику своїх позицій, але й взяв у полон 120-х росіян¹³.

Варто зазначити, що гуцули разом з покутянами на австрійсько-російському фронті завдавали ворогові відчутних втрат. Ось епізод одного бою з росіянами з фронтової бойової біографії 36-го Коломийського полку. Стрілець Василь Березовський в першій половині 1915 р. згадував: «Ми лежали в окопах. Ціла наша компанія коломийської ландверу тридцять шостого полку. Коло полудня напад московський був так сильний, що ми мусіли дістати поміч.

Се однак не було з причини наших втрат, ні нам конче треба було збільшити крісовий і машиновий огонь, бо москалі лізли як саранча – збитими густими масами, так, що аж просилися: «стріляйте до нас тепер, кожний ваш стріл буде певний». Йшли лавами, лава віддалена одна від другої о сто може кроків. Впала передня, перша, вступила в її місце друга. Впала та, або зрідла дуже вже, була третя, що перебиті люди заступала...

Заледве удалось їм з великими стратами і великим трудом дійти до найкрайніших наших дротів. Якась сьміліша купка їх, почала братися ножицями до дротів, та їх перетинати. Почали вже пхатись далше в зроблене місце, але міна, що в ту мить як вони на ній станули вибухнула під ними, розірвала майже всіх тих смільчаків в куски, що ніхто живим не вийшов. За двома лавами ворожими пішла їх третя, четверта, п'ята. Ті що з них живі єще зістали, чим скорше утікали на своє укріплення.

Російська артилерія, що під час тих атаків своїх, цілком перестала стріляти, розпочала страшенний вогонь і продовжала его безпереривно аж до самого пізнього вечора. Надійшла ніч. Наші окопи, що ми в них сиділи, були так зроблені, що з них легко і без небезпеченьства великого мож було докладно видіти ціле поле перед нашими дротами. Дивимося добре і бачимо як вороги то на черевах, то хильцем, то на чвороках зближають ся до наших ровів. Ми допустили їх якнайблизше. Перед самими дротами встали они нагло і почали заїло кричати: «Гура!», «Гура!». Застукотіли наші перші кулі і рефлектори наші освітили ціле поле. Ми були в темнім, а вороги ясно, докладно освічені. Началась борба на близеньке віддаленє, страшна, безпощадна. Машинові кріси наші лопотять як млинки, що ся ними збіже віє, лопотять безнастанно, невгаваючи. Добре установлені полеві наші гармати цільними стрілами сіють смерть і знищине в рядах ворогів.

Вкінці наша стрілянина замовкла, передні наші кинули на ворогів ручні гранати, що як впали, то вкруг себе що було, в куски

рвали і ми всі з багнетом кинулись приступом на здештованого вже ворога. Він устояти і хвили не міг. В потоках крови купаючись відступав все взад, а відтак подався в нічим не стриману утечу. А ту знов кріси грають, гармати гудуть. З цілого російського полку, що робив напад на окопи та позиції нашої славної компанії мало хто і в живих остався. Казали нам то на другий день полонені їх. Така сила трупів ворожих залягла поле перед нашими окопами, що старим воякам, привиклим вже до всего, кров в жилах з жаху стиналась. Тільки народу москалі понівечили на марно, ні п'яди землі не зискали. – Так наша стара ляндрера коломийська відбила ворога. Не пустила его в наш рідний край»¹⁴.

Серед воюючих гуцулів на австрійсько-російському фронті було чимало вояків, які не по своїй волі були у російському полоні. Так, з Надвірної в російському Павлодарі в таборі австрійських військовополонених знаходився Зенко Вірстюк з Надвірної. З Космача на Томщині з австрійських військовополонених томився прадід автора Петро Борчук (01. 01. 1879 – 21. 02. 1965). У російському полоні деякий час перебував Василь Атаманюк з Стопчатова. З Чорних Ослів в омському шпиталю помер військовополонений вояк 58-го (Станіславського) піхотного полку Іван Левкун, котрий попав у полон до росіян у 1916 р.¹⁵.

Як уже зазначали, що гуцульські юнаки і чоловіки проти росіян воювали також у складі польських добровольчих легіонерських підрозділах, які підпорядковувались командуванню австрійської армії. Це були в основному добровольці з сіл нинішньої Верховинщини. В рядах польських легіонерів з околиць Жаб'єго знаходилося 120 гуцулів. Серед них син жаб'ївського лікаря, гімназист Рогатинської гімназії Іван Невестюк та надвірнянець Микола Теслюк, який був ординарцем у штабного офіцера А. Крasicького¹⁶.

З них сформовано окремих підрозділ під командуванням поручика Е. Шераутца. Вони відзначилися в боях з вояками царської армії в Угорщині і на Буковині, а також у Бессарабії і Волині і дали ряд прикладів звитяги й витривалості. Багато з них відзначено бойовими нагородами австрійської, а потім і польської держав¹⁷. Щоправда, чимало гуцулів полягло на полях битв. Як зазначав О. Назарук, у військових зведеннях польських легіонерів, у боях з ворогом найбільших втрат несли саме гуцули¹⁸. До речі, в міжвоєнний час в Жаб'ю і навколишніх селах, ті що залишилися в живих об'єдналися в окремих осередок ветеранів II-ї бригади польських легіонерів. Було зібрано докладні відомості про 49-х гуцулів-легіонерів¹⁹.

Коломийський і Станіславський піхотні полки з 11 вересня 1914 р. до 15 червня 1915 р. ратоборствували з ворогом на рідній землі, а потім їх перекинули на сербський, а далі на італійський фронт. Практично з кожного гуцульського села хтось воював проти ворога на італійському фронті. Тут вони ратоборствували у складі декількох полків: 7-го, 20-го, 22-го, 24-го, 27-го, 31-го, 37-го, 55-го, 58-го, 95-го піхотних стрілецьких полків, а також у 4-му полку уланів, 11-му полку гірської артилерії, 30-му полку польової артилерії, 33-му, 105-му і 143-

му артилерійських полках. Наприклад, у 22-му воювали Олекса Бреслюк із Жаб'єго, Михайло Кішляк з Ферескулі; в 24-му – Дмитро Джумоля із Білоберезки і т. д.²⁰. На сербському фронті з гуцулів, які воювали в 24-му піхотному полку, загинув випускник чернівецької гімназії Роман Гушул із Рожнова²¹.

На італійському фронті найбільше гуцулів було в 24-му Коломийському полку, а тому він ще мав любовне іменування Гуцульський. Цей полк в армійського командування значився одним з найкращих в австрійській армії, який неодноразово відзначився в боях з італійцями. Зокрема, в липні 1916 р. за бої в околицях Гориції весь особовий склад полку від Начальної команди австрійської армії отримав подяку²². Його старшинський склад був ініціатором проведення різноманітних патріотичних заходів. Зокрема, як зазначала газета «Свобода» 26 лютого 1916 р., з ініціативи українських офіцерів: поручика Запутовича, хорунжого Юрківа та кадетів Бемка і Саєвича серед жовнірів українського походження зібрано збірку в понад тисячу корон. З цієї поважної суми пожертвувань на «Народний фонд» виділили 400 корон, на біжучі видатки сирітського притулку у Львові – 200, на «Рідну Школу» – 200 і на Українську Самаританську Поміч – 100 корон, а решту на потреби «Союзу Визволення України» у Відні²³.

В Італії 24-й гуцульський піхотний полк вів кровопролитні бої із знаменитими тірольськими стрільцями в гранітних горах Тірольщини: в Айсієро, Асіяго та Сетті-Комуні. Гуцулам довелося воювати проти італійців в їхніх рідних скелястих горах, де вояки ворогуючих сторін із-за каміння не мали можливості викопати собі окопу. Єдиним захистом гуцульських та тірольських стрільців в тірольських горах було високе каміння. Тоді гуцулам нерідко довелося боротися з супротивником голодними, без будь-якої лінії фронту. Своєрідність тодішніх тірольських боїв полягала в тому, що вони велися лише в нічний час.

Колишній старшина сотні гуцулів 24-го Коломийського полку, якому довелося ратоборствувати в тірольських горах в околицях Монте Санто, Монте Кук – височини скалистого Карста над річкою Ізонцо Є. Яворівський згадував ті страшні воєнні будні свого перебування на італійському фронті так: «Ворог на кілька кроків перед нами, так само за камінням, як і ми. Але голови з поза каменя не можна було виставити. Зараз італієць знаменито ціляв. Доставка харчів погана, кожен мріяв по більше куль та гранат.

Коли смеркалося, тоді на фронті було ціле пекло, починався нервовий, пекельний крісовий вогонь. Час від часу гепала ручна граната, було чути чийсь крики, стони, зойки. Але на то ніхто не звертав уваги. Кожний притискав голову до свого каменя і стріляв, скільки стільки міг, щоб ворог не підсувався й не кинувся «на багнети». Така стрілянина на фронті тривала цілу ніч. Бували випадки люди божеволіли, але на те ніхто не звертав уваги.

Найстрашнішим видом борні ворогуючих сторін була штикова атака. У такому бою вояки забувають все, забувають, що вони люди і колять один одного багнетами, насадженими на кріс. Жахливий вид! Страшна сцена! Якесь трагічне непорозуміння, зойк війни, відродже-

ний звір у людині! Відступати не можна було, бо позаді обороняючих знаходилася польова жандармерія – загороджувальний загін.

По завершенню баталії відкривалась потворна картина недавнього двобою. В страшних позах лежали трупи поколених вояків. Всуміш стелилися австрійці й італійці»²⁴. З італійських боїв 24-го Коломийського піхотного полку в Тіролю, як згадував Є. Яворівський, знаменитим був штурм тірольської гори Лемерле, в якому загинуло немало гуцулів і покутня²⁵.

Також довготривалою кровопролитною була битва за гору Монто Санто з унікальним славнозвісним середньовічним монастирем. Тут спостерігалась друга відмінність воєнних дій на італійському фронті, яка полягала в тому, що на ділянках передової дуже щільно використовувалася ворожа артилерія. Одна і та ж артилерійська батарея постійно стріляла по окопах в один і той же самий квадрат на протязі цілого дня, а то й тижня. З дротяних загороджень, валів, насипів не залишалося нічого. Кругом виднілись одні ями від розривів снарядів, мін, гранат. В таких страшних умовах вогняного смерчу уціліти можна було лише чудом. Такого ураження і знищення живої сила противника мала тільки знаменита Верденська баталія²⁶.

Вояки такого психічного навантаження не завжди витримували: одні божеволіли, а другі добровільно здавалися в полон. Ймовірно, цим і можна пояснити чому на італійському фронті було більше військовополонених австрійських вояків ніж на інших фронтах Великої війни. Наприкінці варто наголосити, що вище австрійське командування не шкодувало вояків родом з Галичини, в тому числі і гуцулів, до яких через окремих польських шовіністів, яких було немало в австрійських штабах, ставилося з недовірою. Воно їх в використовувало на будівництві фортифікаційних споруд під вогнем ворога, ними «латали» прориви ворога на ділянках фронту, їх першими кидали на штурм ворожих позицій і прикривали відступи австрійських військ. Разом з цим, як зазначає Є. Яворівський австрійські воєначальники у своїх колах твердили, що **«кращих військ як галицькі полки ціла Австрія не має»**²⁷.

І в такому пеклі гуцули здобували перемоги над ворогом. Зокрема, влітку 1916 р. гуцульські стрільці IV куреня 24-го полку ціною великих втрат отримали блискучу перемогу на висоті 2000 метрів над рівнем моря над тірольськими стрільцями на фронті великого гірського пасма Арментеро. Їх не зупинили дротяні загородження Арментеро і гуцули в двобої з тірольцями здобули позиції ворога і взяли в полон уцілілі рештки італійського війська та багату воєнну здобич. Щоправда, за кожний крок італійської землі їм довелося платити своєю власною кров'ю. Не одного гірського орла тоді в курені не дорахувались, а санітари мали багато роботи²⁸.

У тірольських боях у Коломийському піхотному полку добре себе зарекомендував кадет Львівської кадетської школи ільцівський гуцул Володимир Букшований. Пізніше в УГА він командував III-м похідним куренем 24-го Коломийського піхотного полку ім. Петра Дорошенка,

котрий протягом п'яти місяців обороняв околиці Львова від польських вояків. Особливо його курінь відзначився в боях з ворогом на львівським передмісті Персенківка. Є. Яворівський називає В. Букшованого **«визначним борцем у боях за Львів»**²⁹.

З гуцулів – старшин 24-го піхотного полку на італійському фронті полягли хорунжий Володимир Сінітович із Жаб'єго на Верховинщині, Антон Ґеник (03. 02. 1890 – 17. 08. 1917 р.) з Нижнього Березова, Андрій Ковальчук з Яблунова Печеніжинського повіту. Зокрема, 3 жовтня 1915 р. від важкого поранення несумісного з життям у військовому шпиталі у містечку Шляднінг помер крайнин Володимир Сінітович із Жаб'єго, який по закінченню Станіславської учительської семінарії учителював у Заболотіві. Він у покутському містечку очолив українську громаду в боротьбі з засиллям антиукраїнських сил. Завдяки йому вперше в Заболотіві за австрійської доби було обрано громадську раду виключно з українців³⁰.

Рахунковий підфіцер Андрій Ковальчук героїською смертю загинув 18 березня 1916 р. в альпійських горах над р. Соча. За відважність і хоробрість в боях з ворогом був відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». На війні він перебував з перших днів. Зарекомендував себе відважним і сміливим вояком. За останній бій з супротивником командування військової частини представило його до нагородження «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла посмертно. У мирний час до війни ратоборець займався громадською роботою: був активним членом Коша Яблунівської «Січі» і читальні «Просвіти». У війську серед земляків розповсюджував газету «Свобода»³¹.

Серед гуцулів, котрі воювали на італійському фронті було немало таких, які там отримали поранення. Зокрема, дід автора по батьківській лінії космачанин Микола Сіреджук (1894-1945) та його односельчанин Кирило Кірашук (1898-1984). Останній був поранений у коліно. Лікувався в військових госпіталях Праги, Кракова і Львова. Із сусіднього села Акришора на італійському фронті отримав поранення, дід відомого на Прикарпатті громадського діяча, депутата Івано-Франківської обласної ради Дмитра Дзвінчука, стрілець Юрій Кіцелюк (1896-1979), котрий був відзначений австрійським командуванням багатьма бойовими нагородами³². З 30-го піхотного полку на цім фронті поранення отримали Іван Гаврисюк (1883) з Косова, Антон Гасюк (1888) з Микитинців, Лукин Дейчук (1892) із Жаб'єго, Юрій Дутчак (1898) з Полянок Косівського, Микола Фенків (1894) з Рожнова Снятинського повітів та ін.³³.

У тій братовбивчій війні деякі гуцульські села мали до 300 осіб вбитих і поранених. Так, М. Ільницький з с. Нижній Березів колишнього Печеніжинського повіту у своїх спогадах про Березови твердить, що в той час на фронтах Великої війни було убито і поранено до 300 березунів³⁴.

Немало гуцулів у боях з італійцями з різних причин теж потрапило до них у полон. Там в Італії гуцульські вояки перебували в тринадцятих таборах австрійських військовополонених: Вероні, Віловаро, Гісхері, Карбонарах, Мархтрейку, Пізано, Пішієрі, П'яве, Роверето, Сан-

то-Монто, Себастьяно, Тзетзіно і Трієсті. Так, в таборі австрійських військовополонених у Віловаро знаходився стрілець Дмитро Джумоля з Білоберізки; в Гісхері – вояк Микола Лепкалюк із Старого Косова, в Карбонарах – рядовий Федір Дрещук із Старих Кутів; у Мархтрейку – ратоборець Іван Клим'юк із Ферескулі; в Пізано – шеренговий Павло Мельничук із Шешор; у Пішієрі – вістун Дмитро Дудчак із Жаб'єго. В П'яве перебували Гриць Ключук із Соколівки, хорунжі Василь Дем'янчук та Осип Чижевич із Надвірної; в Роверето – стрілець Василь Луканюк із Хімчина; в Роверідо – вояк Василь Філіпчук із Жаб'єго; в Санте-Монто – рядовий Василь Ільницький із Нижнього Березова; в Себастьяно – вістун Іван Никорович із Старого Косова; в Тзетзіно – шеренговий єврей Фау Маєр із Розток; в Трієстрі – ратоборець Онуфрій Дмитрюк із Заріччя на Надвірнянщині³⁵.

Найбільше гуцулів до італійців у полон потрапило в ході останньої битви на Тірольському фронті Великої війни з 24 жовтня по 4 листопада 1918 р. у Вітторіо Венето або в наступі над П'явом. Австрійці від італійців підтриманих союзниками, зокрема, англійцями зазнали нищівної поразки. Тоді в полон попало 300000 вояків. З числа гуцулів отоді італійці полонили вістуну Олексу Бреслюка з Жаб'єго, вояка Петра Ванджуру з Білих Ослав, Юрія Вервегу з Лугу, Гринька Василишина з Чорного Потону, Миколу Бойчука з Яблуниці на Надвірнянщині та багато інших³⁶. За далеко неповними даними в італійському полоні томилося щонайменше 120 гуцулів, в тому числі з Верховинщини – 40, Косівщини – 50 і Надвірнянщини – 30 осіб³⁷.

Окрім полеглих, ранених, полонених серед гуцулів був значний відсоток пропавших безвісті. Зокрема, на австрійсько-російському фронті навечно зник захисник фортеці в місті Перемишлі артилерист Олекса Маковічук із Кобак, в Карпатах – вояки 24-го піхотного полку Юрко Самокіщук із Слупейки та Власій Тимофійчук із Яблуниці, в битві за Галич – Іван Курендаш із Ферескулі, в баталії під Боянами стрілець 36-го піхотного полку Йосиф Пиптюк із Москалівки, а під Лімановим вояк 22-го піхотного полку – Микола Паляниця із Яблуниці на Верховинщині, боєць 36-го полку Микола Гостюк із Хімчина, воїни Петро Бритовник із Шешор, Іван Рибчук із Жаб'єго на Верховинщині³⁸. Декілька гуцулів – вояків австрійської армії пропало і в російському полоні. Зокрема, ратоборець 24-го Онуфрій Матійчук (20. 06. 1882) із Хімчина, воїн 36-го Василь Олексюк (21. 12. 1875; 6 вересня 1914 р.) із Шешор, стрілець 95-го Іван Тимочко (04. 09.1898) із Ферескулі – піхотних полків³⁹.

На італійському фронті безвісті пропали рядовий 22-го полку крайової оборони Іван Савчук (1879) із Старих Кут, вояки 30-го Дмитро Дронек (1880) і Микола Паланиця (17. 12. 1893) із Яблуниці на Верховинщині, стрілець 51-го стрілецького полку Дмитро Іванишин із Шешор⁴⁰.

Окрім того, ще понад 100 гуцулів вояків австрійської армії пропало безвісти і на інших фронтах Великої війни. Для прикладу, в 1926 р. Станиславівська воєводська адміністрація звернулася з оголошенням до громадськості воєводства, повідомити їй що-небудь

про колишніх вояків австрійської армії, яких розшукують рідні. Зокрема, з Верховинщини безвісті пропали: вояк 19-го Іван Понепалек із с. Голови, стрільці 24-го Михайло Кревнюк (17. 11. 1861), Олександр Томашук (1882) із Верхнього Ясенова, Андрій Прокоп'юк (29. 11. 1890) з Криворівні (29. 11. 1890), Дмитро Феркалюк (17. 02. 1896) із Слупейки, воїн 27-го Юрій Іванович Плитчук (18. 06. 1872) із Верхнього Ясенова, ратоборець 58-го піхотних полків, Микола Шинкарук (28. 11. 1878), Никифор Гріздак (25. 02. 1879) і Олекса Пантелюк (28. 03. 1877) із Стебного, які воювали в добровольчому полку⁴¹.

З Косівщини у вирі Великої війни зникли ратоборці – артилерист 3-го полку фортечної артилерії Василь Гринюк (1887) із с. Вербовець, егер 6-го егерського полку Грицько Борис (1886) із Смодного, вояки 24-го Герман (26. 01. 1874) із Кобак, Антон Кабин (07. 06. 1887), Микола Кошак (23. 07. 1884), Василь Пнівчук (29. 11. 1882) із Косова, Іван Ковалюк (18. 04. 1882), Дмитро Козак (06. 05. 1882) із Кут, Іван Кременюк із Монастирська (1881), Ксенофонт Ковалюк (07. 02. 1886), Іван Мартинюк (06. 10. 1882), Іван Печенішук (27. 06. 1876) із Пістиня, Микола Кішук із Річки (13. 03. 1887), Іван Гуралюк (1876), Ілля Яремий (1879) із Смодного, Іван Копчук (1895) із Соколівки, Теодор Грегорак (21. 03. 1880), Василь Лаук (27. 11. 1879) із Старого Косова, Борис Опарек (17. 06. 1877), Микола Остаук (07. 05. 1884), Микола Кулешір (20. 05. 1879), Юрій Лазорек (14. 04. 1880) із Старих Кут, Олексій Скулеблюк (26. 06. 1884), Федір Яремчук (14. 02. 1872) із Тюдова, Йософат Атаманюк (30. 03. 1875), Дмитро Бабчук (22. 09. 1893), Олекса Бабчук (20. 09. 1876), Микола Катиринак (18. 12. 1879), Семен Спультницький (29. 04. 1879), Михайло Пітеляк (14. 02. 1890), Іван Соколюк (1885) із Шешор, артилерист 33-го артилерійського полку Андрій Будзак (17. 07. 1877), Андрій Матійчук (14. 12. 1874) із Хімчина, стрільці 36-го піхотного полку Іван Кондрук (11.05. 1876) із Великого Рожна, Іван Клим (12. 06. 1887) із Кобак, Василь Макийчук із Прокурави, Юстин Хом'як із Річки (18. 02. 1874), Ілля Гавриш (03. 07. 1874), Федір Гавриш (13. 07. 1878) із Слобідки, Іван Пасічняк (1877) із Смодного, Никифор Гриджак (24. 02. 1880), Сава Матійчук (17. 12. 1881) із Тюдова, Йосиф Федчук (07. 11. 1880) із Хімчина, Максим Гродник (10. 02. 1876), Юрко Соколюк (01. 05. 1875) із Шешор; артилерист 3-ї батареї 43-го артполку Микола Бович (1877) із Косова, рядовий 55-го піхотного полку Петро Лаврук (09. 07. 1887) із Пістиня, вояки 58-го піхотного полку Михайло Чепига (04. 09. 1877), Михайло Шишук (28. 09. 1899) із Кобак, Лук'ян Шатрук (14. 11. 1880) із Річки, Іван Лазорек (25. 06. 1884), Михайло Конюсек (1877) із Тюдова, Дмитро Кішук (09.11. 1873), Сава Михальчук (17. 12. 1886), Василь Остафійчук (17. 06. 1878) із Хімчина, Іван Федорійчук (09. 05. 1887), Василь Якобенчук (16. 09. 1893) із Шешор та ін.⁴².

З урядових оголошень Станіславівського воєводства встановлено, що найменших втрат безвісти пропавших було по-одному вояку в таких селах: Великому Рожні, Головах, Жаб'єму, Монастирську, Москалівці, Прокураві, Соколівці і Чорних Ославах. По двоє осіб безвісти зникли також зафіксовано в Кутах, Криворівні, Слупейці, Стебному. Далі з на-

ростаючим числом картина виглядає таким чином: в Вербовцю, Косові, Сморному і Ферескулі – по троє, Верхньому Ясенові, Іспасі (Спасі), Річці, – по четверо, в Старому Косові і Тюдові – по п'ять, в Кобаках – шестеро, в Яблуниці – семеро, в Косові – восьмеро, Пістині – тринадцять, Старих Кутах – чотирнадцять, Шешорах – шістнадцять і Хімчина – сімнадцять осіб⁴³.

Ряд інших гуцулів вояків австрійської армії зникли безвісті на других фронтах. Так, на буковинському зник стрілець Олекса Фафійчук (24. 03. 1873) з Верхнього Ясенова. На румунському фронті навіки згубився воїн 24-го Василь Угринюк (16. 03. 1898) із Старих Кутів, а на угорському під Мукачовим рядовий 36-го піхотних полків Дмитро Рибарук із Яблуниці на Верховинщині. До речі, на цьому фронті в чині сотника воював Михайло Ґеник-Березовський (1879 – 1959), який разом з іншими членами Української Бойової Управи підписав звернення до галичан вступати в ряди усусів⁴⁴.

Отже, в часі Великої війни гуцульським юнакам і чоловікам доводилося воювати по всьому театрі воєнних дій. Письмовими архівними джерелами їхнє перебування підтверджується на албанському, сербському, буковинському, італійському, російському і румунському фронтах. Вони ратоборствували, як правило, в піхотних і артилерійських військових частинах австрійської армії, а також у добровольчих підрозділах польських легіонерів. З усіх військових підрозділів австрійської армії, де воювали гуцули, найкраще себе проявили вояки 24-го і 36-го Коломийських піхотних полків.

У силу різних, невідомих, нам обставин багатьом гуцульським ратникам довелося покуштувати гіркоти ворожого полону як російського, так і італійського. Серед полеглих за свободу і волю України краян у вінок слави навічно вплетені імена багатьох гуцулів. На жаль, доводиться констатувати, що багато земляків, які воювали за волю і свободу України у вирі Великої війни пропали безвісти, загальну їх кількість поки-що досі, як полонених, так і загиблих не встановлено.

4. 2. У боях з ворогом за рідну землю

А біля дротів за ровами
Убив багнетом над ярами
Стрільця – з-над Кубані солдат,
Вбив брата брат...

Олесь Бабій

Першими бойове хрещення у бою з росіянами отримали ті гуцули-січові стрільці, які були у складі першої сотні українських січових стрільців. Їхня сотня під командуванням отамана Семена Васильовича Горука (12. 09. 1873 – 1920) вже 13 вересня 1914 р. мала баталію з ворогом: козацькими частинами генерала Олексія Каледіна, які на перевалі Ужок прорвали оборону австрійського війська і мали намір рушити на Воловець і Сваляву на Закарпатті. Січові стрільці з каледінцями зіштовхнулися в селі Тухолька на Сколівщині. Січовики зі схилів навалилися і змусили ворога відступати. Долаючи сильний опір росіян, сотня С. Горука при підтримці січових стрільців із сотень Д. Вітовського та І. Устияновича оволоділи Синьовидним. У бою за село Синьовидне відзначився січовий стрілець Юрій Зварич з Космача Печеніжинського повіту, який зумів взяти в полон двох російських вояків⁴⁵.

В околицях Синьовідська теж воювала сотня поручика Осипа Букшованого з Ільців на Верховинщині. Тут відзначився Павло Німчук з Ямної Надвірнянського повіту. Він з бойовим побратимом Михайлом Звіром з села Ремезівці на Золочівщині вступив у двобій з п'ятьма росіянами. Трьох росіян у двох забили, а двоє на колінах просили помилування та здалися їм з ворожим кулеметом у полон⁴⁶. Його січові стрільці 28 жовтня 1914 р. героїчно билися на горі Ключ, а з сотні В. Дідушка та з сотні Р. Дудинського на горі Комарницьке⁴⁷.

На Ужоцькому перевалі 24 вересня 1914 р. цілоденний бій з переважаючими силами противника мала друга сотня УСС поручика О. Семенюка, яка втратила вбитими 22-х січових стрільців⁴⁸. Через три дні під Сянками чета сотні В. Дідушка з власної ініціативи нападає на російський обоз і здобуває три вози військової амуніції. Це був перший военний успіх січових стрільців в борні з одвічним ворогом українців Наступного дня усуси разом з німцями мали кроваву баталію з восьмимитисячним військом росіян у селі Веречки, де втратили 63-х бойових побратимів⁴⁹.

Мужність і героїзм проявлені усусами в битвах з росіянами дуже стурбував начальника бурави 25-го армійського корпусу графа, полковника австрійської армії Лямазама, який органічно не злюбив січових стрільців з перших днів війни, бо в них бачив основну загрозу відродження польської державності. Саме з цих міркувань він задався ціллю їх фізично знищити руками ворога. Девізом його чорного задуму був лозунг: **«Дозволити вмерти природньою смертю»**. З цією метою він придумав зловісний план роздробити сотні на «двадцятки» і вислати їх у глибокий тил ворога нібито для партизанської війни⁵⁰.

Випробовуванням на міцність січових стрільців були фронтові будні і бої першої пізньої воєнної осені. Як стверджував Д. Вітовський, його січовим стрільцям часто доводилось бути голодними і спати під відкритим небом. Так, перед боєм на горі Кобила в с. Опака на Дрогобиччині січові стрільці два дні нічого не їли, бо не доставляли їм харчі. Ними з вояками поділився командир уланських піхотинців поручик Рідль. Він від своїх вояків для сотні Д. Вітовського виділив по одній консерві з розрахунку на чотирьох січових стрільців. Ночували усуси на горі під голим небом, лежати на землі не давали вітер, мороз і мряка. Вогню не можна було розкласти, щоби не видати себе ворогу. Вранці ворог під покровом мряки пішов у наступ. «Мої хлопці, як твердив Д. Вітовський, відбивають приступ москалів, як старі воїни. Вже стріляють не лежачи, але стоять, випряжені вперед і пражать з крісів у москалів, які вже зблизилися на 10 – 15 кроків. Ідуть на багнети, сміливо, безстрашно. Бачу, на одного мого гуцула напали два москалі. Стріляти не мав часу. Замахнувся крісом як довбнею і досягнув москалів по головах. Це врятувало йому життя». Тоді у цім бою полягло 15 січових стрільців⁵¹.

Першим серйозним бойовим випробуванням для усусів була гора Ключ поблизу с. Труханів на Сколівщині, яку зайняли росіяни 27 жовтня 1914 р. Вона нічим не відрізнялася від інших бойківських бескидських гір. Крута, висока, покритим Густим лісом, який понині таїть як нам здається, у собі біль і сум за полеглими січовими стрільцями.

Біля могили 13 полеглих січових стрільців на бескидській горі Ключ.

Ця бойківська гора для росіян стала свого роду плацдармом подальшого розгортання наступу в напрямі села Опір. Тут у котловині ворог планував оточити, а потім і розгромити 55-ту австрійську дивізію генерала Г. Флешмана. Штурм гори 28 жовтня 1914 р. по полудню розпочала сотня поручика Володимира Сроковського. Бій тривав недовго, але був страшний і кривавий. Січові стрільці вибили противника з окопів й повністю оволоділи горою. Перемогу на горі Ключ було здобуто ціною великих втрат як у рядах усусів, так і в армії ворога. Учасник бою четар Андрій Домарадський стверджує, що тоді з сотні зосталось неушкодженими 28 січових стрільців. Ворожа куля оттоді не оминула командира сотні В. Сроковського і його заступника –

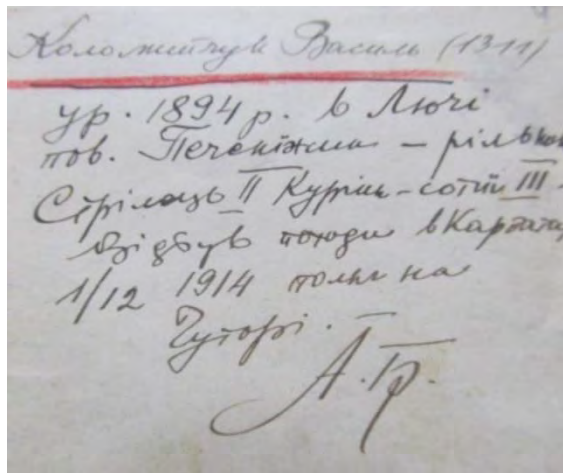
А. Артимовича. Знесилені боєм січові стрільці ночували в здобутих ними російських окопах серед трупів і ранених. В однім місці лежав російський вояк і січовий стрілець, «москаль» з австрійським багнетом у грудях, а січовий стрілець з московським у грудях. Отож, обоє один одному завдали смертельні удари і упали та мертвими очима дивилися на себе. Не виключено, українець в формі російського солдата вбив українця– січового стрільця»⁵².

Як зазначає Д. Юсип, – «Розділені між собою лихою долею діти однієї матері – землі України – стали ворогами: одні з волі «найсвітлішого австрійського цісаря, а інші – російського царя самодержця. Лише смерть примирювала їх»⁵³.

В числі перших жертв Великої війни стали вихідці з Галицької Гуцульщини – січові стрільці Михайло Мародчак з Красноїлля на Верховинщині та Юрій Кітюк з Річки на Косівщині, які 3 листопада 1914 року полягли в бою з росіянами на горі Ключ поблизу села Синовідсько на Сколівщині⁵⁴. 1 грудня 1914 р. в бою з росіянами на горі Чутор у горах Сколівщини загинув Василь Коломийчук з Лючі.

Того ж дня в селі Труханові на Сколівщині поранення отримав Антін Негрич, а наступного дня Микола Урбанович з села Нижнього Березова Печеніжинського повіту⁵⁵.

Битва на горі Ключ вважається однією з найважчих і найкривавіших на території Галичини в зимовій компанії 1915 р. на першому етапі Великої війни. Гора Ключ, так само як і Маківка, стала святим місцем українського народу. Сюди теж **приходять люди, щоб на скріпленій кров'ю героїв горі поклонитися** вічній пам'яті рицарській звитязі галицьких синів, які зложили свої голови за Україну, за її волю... Тут доречно зазначити, що вороги українських січових стрільців вперше свідомо їх підставили на вірну загибель: кинули на поталу росіянам. Як зазначав учасник цього бою Т. Мамчур, австрійський батальйон майора Фляйшінгера був за 300 кроків на південний схід від місця битви і відсиджувався в окопах. Далі він стверджував: **«Трудно припустити, щоби австрійський штаб, думав, що одна сотня УСС могла краще справитися з даною боєвою задачею, чим батальйон Фляйшінгера, а з другої сторони тяжко пояснити собі, як міг генерал і капітан ген. штабу, дозволити, щоби згаданий батальйон, не кивнув пальцем, коли під його носом, падали наші стрільці...»**⁵⁶.

Облікова картка січового стрільця
Василя Коломийчука з с. Люча на
Косівщині.

Здобута ними перемога не врятувала становище австрійської дивізії на її правому крилі, а тому наступного дня австрійці відступили по всьому бескидському фронту. На своїх ділянках фронту січовики чинили впертий опір царським воякам. У надзвичайно важкому бою 3 – 5 листопада 1914 р. за Синьовідсько на тій же Сколівщині сотні січових стрільців сотника В. Дідушка, сотника Р. Дудинського, отамана С. Горука, поручика З. Носковського зуміли не лише відстояти свої позиції, але й захопили в полон 130 російських вояків. Відзначилася в районі бойківського села Тухолька на Сколівщині і сотня Д. Вітовського. Спільно з командою панцерного поїзда вона утримувала у своїх руках бескидську залізницю від Тухольки до Гребенова.

Незабаром у ході загального наступу австрійської армії на Стрий – Миколаїв – Львів січовики Галицької Гуцульщини брали участь у визволенні Борислава, Дрогобича і Стрия. Зима воєнних 1914/1915 рр. у Бескидах видалася дуже морозною і з глибокими снігами та заметілями. Як зазначав журналіст газети «Діло»: морози і глибокий сніг були для січових стрільців більшими ворогами ніж самі російські вояки, які воювали проти них. Втрати від холодів перевищували бойові. Зокрема, лише за чотири дні боїв в околицях Славська в січні 1915 р. отаман II-го куреня січових стрільців Сень Горук відправив у тил 89-х січових стрільців з обмороженими ногами. Тоді з січових стрільців Галицької Гуцульщини відморозив ноги гуцул Пилип Білак з Річки Косівського повіту⁵⁷.

Новий 1915 р. одні січові стрільці зустріли на короткочасному перепочинку в Варпалянці неподалік Мукачєва, а другі під відкритим небом у горах Бескиду. На Різдво їх чекав несподіваний приємний сюрприз – різдв'яні поздоровлення і дарунки від українських жінок Жіночого Комітету у Відні, яким потім січові стрільці щиро дякували зате, що їх захисників не забувають. Зокрема, Іван Гелетюк із Красноїлля на Верховинщині Жіночому комітету до Відня писав: «Сердечно дякую Товаришкам за сей гарний подарунок. Дуже нас тішить, що наш народний дух не вмер та що між нашими жінками процвітає дух козацький і вони за нас не забули, хоч ми на чужині, на Мадярщині. Ми не тратимо надії на відбудову України. Гаразд. Іван Гелетюк – Варпалянка⁵⁸.

Особливо важко прийшлося гуцулам – січовим стрільцям на початку лютого 1915 р. у ході наступу 2-го куреня 1-го полку українських січових стрільців на село Лавочне. Вони спільно з бойовими побратимами з Бойківщини, Опілля і Покуття глибокими снігами обійшли Лавочне і немов розбурхана стихія навалилися на росіян як з флангу так і з тилу. Залізничну станцію і важливий опорний пункт у «доблесних» царських вояк здобули без бойових втрат.

Австрійське командування і в подальшому часі не шкодувало українських січових стрільців і знову й знову їх посиляло на вірну загибель. Зокрема, командир 55-ї австрійської дивізії генерал Фляйшман, якому підпорядковувався легіон УСС після успішного бою в Лавочному січовикам дав тільки чотири дні відпочинку на загоєння ран та відігрітиса в теплих селянських хатах. Уже 9 лютого 1915 р. цей

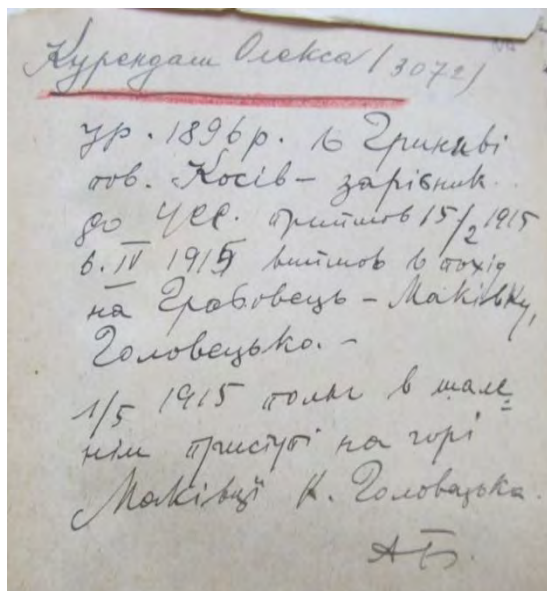
генерал наказав січовим стрільцям зайняти оборону на горі Магура між 129 і 131-ю бригадами австрійського війська. Тут протягом тижня січові стрільці відбивали атаки козачих частин російського генерала О. Каледіна і вистояли, не здавши ворогові ні однієї п'яді рідної землі. 9 квітня 1915 р. біля підніжжя гори Маківки в селі Головецько на Сколівщині загинув Василь Ґеник з Нижнього Березова⁵⁹.

У квітні 1915 р. перед боєм на Маківці на фронт прибуло кілька сотень новобранців із Галицької Гуцульщини їх поява на цій ділянці фронту завдячується командирові полку УСС отаману Г. Коссаку. Він завдяки своїй рішучості і сміливості всупереч наказові австрійського командування забрав від австрійської призовної комісії в Мукачеві 700 новобранців для легіону УСС, яких взяв з собою на фронт під Маківку⁶⁰. Більшість тих новобранців це були гуцули з околиць сіл Брустури, Річка, Верхній Ясенів, Голови, Жаб'є, Криворівня, яких там загітував колишній лісничий, а тепер четар М. Саєвич, котрі добре його знали, бо там жив до війни. Він хитрощами сформовану команду із гуцулів вирвав із загребущих рук польських легіонерів і завдяки своїй настирливості, як уже зазначали,

при допомозі вістунів австрійської армії Ярослава Чижов до легіону УСС⁶¹. Серед них був уродженець Верхнього Ясенова Василь Юрійович Прокоп'юк (1896-1982). На Маківці він воював у четі хорунжої Олени Степанівни. В нащадків у сусіда в сімейному альбомі зберігається тогочасна світлина хорунжої О. Степанівни⁶².

Геройською смертю на горі Маківка полягли гуцули Дмитро Цвілінюк з Верхнього Ясенова, Олекса Курендаш з Гриняви, Федір Бельмега із Довгополя, Михайло Білачук з Жаб'єго, Василь Зітенюк із села Зелене на Верховинщині, Василь Іличук, Михайло Маротчак, Дмитро Сінітович (помер

від ран 10 травня 1915 р.), Федь Ткачук з Красноїлля, Танасій Дупрейчук з Полянок, Петро Данищук, Михайло Лабачук, Василь Палійчук з Брустур, Василь Ґеник з Нижнього Березова, Микола Максим'юк з Прокурави, Кость Попенюк, Юрій Попенюк з Рибного, Олекса Григорчук, Микола Мицканюк, Борис Ткачук (від поранення у страшних муках помер 4 травня 1915 р.) з Річки, Теодор Томашук з Слобідки, Василь Равлюк з Тюдова, Дмитро Мицканюк, Михайло Мицканюк, Іван Ребенчук з Яворова, Степан Гаврилук з Спаса (Іспаса, помер від отриманих ран). Окрім того, 29 квітня 1915 р. на Маківці в полон до росіян потрапив Іван Погребенник з Рожнова⁶³.

Облікова картка січового стрільця
Олекси Курендаша з Гриняви.

Окрім цих втрат ще 76-х гуцулів отримали поранення. Зокрема, тоді свою кров пролили січові стрільці Амброзій Максим'юк з Верхнього Ясенова, Дмитро Калинич з Довгополя, Михайло Білачук, Микола Бумбук, Іван Сорук з Жаб'єго, Іван Зітинюк із с. Зелене (на Верховинщині), Юрко Могорук, Василь Сав'юк з Криворівні, Олекса Шкрібляк з Перехресного, Петро Петрик з Устерік, Микола Дручків, Петро Петрашук, Лукин Петрів, Семен Петрів з Брустур, Дмитро Басараб, Ілля Бодруг з Вижного Березова, Іван Подюк, Дмитро Сав'юк з Кобак, Антін Библюк з Косова, Федір Гавришук, Микола Дзвінчук, Микола Петрованчук з Космача, Микола Федорак з Лючі, Петро Копчук, Юрій Копчук, з Річки, Григорій Григорчук з Соколівки, Степан Гаврилюк з Спаса (Іспас; 30 квітня 1915 р. помер у Лавочнім від важкого поранення, яке несумісне з життям), Микола Копчук, Федір Ребенчук, Василь Сав'юк із Яворова та інші⁶⁴.

На Маківці в бою 29 квітня 1915 р. героїзм і самопожертву проявив брустурський гуцул Лукин Петрів. Він маючи три поранення (в обличчя, в груди, праву руку) не покинув місця битви і разом з іншими січовими стрільцями здобував передній окоп росіян. Прикладом свого кріса розтросив голову російського вояка і влучним вистрілом зі своєї зброї забив російського офіцера, який з свого пістолета поранив січового стрільця. Тепер – це було четверте поранення відважного гуцула. До речі, цей вояк своєю безстрашністю підняв в атаку боязливих угорських вояків, котрі разом з січовими стрільцями здобули передні окопи росіян⁶⁵. У цім бою, як зазначає Р. Ярий, героями дня з січових стрільців були три брати: Василь, Іван і Юрій Зітинюки із Зеленого на Верховинщині, які у ворога здобули кулемет і дев'ятьох росіян взяли в полон⁶⁶.

Січові стрільці на Маківці.

1 травня 1915 р. знову відзначилися брати Юрій та Іван Зітинюки, які зуміли в ворога здобути кулемет, не зважаючи на те, що обидва були поранені і цим самим сотні забезпечили успіх у баталії. Через два дні Іван знову на горі Маківці продемонстрував ворогам свою безстрашність і презирство до смерті. Маючи сім кульових поранень, в тому числі в руку (куля наскрізь пройшла через руку і пошкодила м'язи і мускули) і бедро він не залишив поле бою і не зважаючи, що звідусіль по ньому стріляли російські солдати, ударом свого багнету заколов російського офіцера і забрав у нього пістолета та щасливо вискочив з біди. Від великої втрати крові звитяжець не зумів самотужки дійти до госпіталю в Славську і впав. Коли, його товариші при ньому знайшли револьвер вбитого російського офіцера і запитали чому він не признався отаманові, щоби отримав медаль, то він їм наївно як мала дитина відповів: **«Се для мене ліпший медаль»**⁶⁷.

Оцінюючи безсмертний подвиг Івана Зітинюка О. Назарук зазначив, що **«ці молоденькі діти українського народу на полі слави серед бомб і розривів гранат борються під українським прапором проти сил старого ворога України, знають за що йдуть в вогонь: кращу долю українського народу і до світла»**⁶⁸. Окрім них, з гуцульських добровольців на Маківці себе проявили січові стрільці Никифор Чоканчук з Жаб'єго, Іван Зеленчук із Зеленого на Надвірнянщині, Іван Копчук з Яворова на Косівщині, які за хоробрість і відвагу проявлені в боях з ворогом були нагороджені бронзовою «За хоробрість», а Дмитро Сав'юк та Іван Церковнюк з Кобак – срібною медаллю «За хоробрість» другої ступені⁶⁹.

Оцінка бойовим якостям гуцулів у кількадедній битві за Маківку командуванням 1-го полку УСС дана дуже позитивна. Зокрема, сотник Д. Вітовський в статті «З карпатських боїв» зазначав, що 30 молоденьких гуцулів-новобранців 2 травня 1915 р. добровільно зголосилися під нищівним вогнем трьох російських артилерійських батарей понести захисникам Маківки дорожчий скарб: набої. Вони і вирішили успіх битви: січові стрільці перемогли в десять разів сильнішого ворога. Далі він твердить: якби не цей подвиг гуцульських легіоністів, то не відомо чи змогли би січові стрільці вдержати Маківку⁷⁰. О. Назарук у далекому 1916 р. читачам сповіщав: **«...як билися на Маківці, як боролися наші гуцули се загально відоме; коротко кажучи: ліпшого війська від них нема»**⁷¹.

Вклад у перемогу над російським військом на горі Маківці в Бескидах Сколівщини українських січових стрільців, серед яких було понад 300 гуцулів, високо оцінений командуванням австрійської армії. Так, командир 55-ї піхотної дивізії 130-ї бригади генерал Фляйшман у військовому наказі писав: «В критичній хвилі на Маківці станули до бою Українські Січові Стрільці. З бадьорою відвагою, одушевлені правдивим патріотизмом, з безстрашністю як напливаюча буря, кинулися молоді, хоробрі сини сього краю на ворога, обороняючи рідну землю і примусили його, щоб назад віддав те, що вже мав у посіданню... вічно стане в історії слава про ті бравурні діла і становитиме при тім золотий лавровий вінець для їх національної

історії. ...Гордий мусить бути кожний із того, що належить до вашого полку. Ви повинні вважатися найкращим військом, вибраним відділом». Полковник Вітошинський писав: «Я щасливий, що в моїй бригаді знаходяться такі героїські війська»⁷².

Ратний подвиг гуцулів на горі Маківці також високо оцінено в українській історіографії самими учасниками тих подій. Зокрема, колишній січовий стрілець і воєнний дослідник українського січового стрілецтва С. Ріпецький. Він пише: **«Велика більшість тих героїв, УСС, які впали в бою на Маківці – це були гуцули. Їх героїські подвиги в тому бою є документом слави цього українського племені»**⁷³.

Печатка Центральної Управи УСС.

Українська бойова Управа УСС у Відні 12 травня 1915 р. у своєму вітанні Українським січовим стрільцям зазначала: «...Ви доказали, що українці не хочуть і ніколи не можуть бути союзниками темряви, реакції і деспотизму, що до останньої краплі крові будуть боронити дорогоцінних скарбів вселюдського поступу, свободи і рівноправності народів перед загарбницькою рукою російського царату! Своїми кривавими слідами Ви визначили шлях у будуччину українському народові, шлях до волі і незалежності...

Ваші останні героїські бої, світлі перемоги сягають для живих блиском немирущої слави, а тим що полягли, придбали святу вічну пам'ять од рода в рід; український народ сповняють гордістю і родять в його душі ясні надії!»⁷⁴. Високу оцінку усам в секретній директиві також дало командування російської армії: **«адборние войска, називающія себя украинцами і мечтающія о розстановленіи самостоятельной Малоросіи»**⁷⁵.

Після Маківки з кривавими боями почався триумфальний хід

Сотник О. Бухованний. Родом з с. Ільці на Верховинщині.

українських січових стрільців по рідній землі. Вже 27 травня 1915 р. вони брали участь у кровопролитній битві за село Лісовичі поблизу Стрия. У цьому бою знову відзначився січовий стрілець Юрій Зварич з Космача, який особисто знищив російського офіцера. Смертю хоробрих полягли Іван Дуленчук із Стебного на Верховинщині, Іван Проданюк та Дмитро Феркалюк з Слупейки⁷⁶. Різні поранення отримали стрільці Юрко Шеребурак із Білоберізки, Василь Довбенчук із Косова, Микола Никифоров з Кобак⁷⁷. Тоді в бою під Лісовичами чимало стрільців – гуцулів волею долі опинилися в полоні росіян. Осібно, учасники кривавої баталії на горі Маківка гуцули сотник Осип Букшований із Ільців, Іван Федорович Шарабурак із Білоберізки, Дмитро Корчук, Василь Сливчук із Жаб'єго, Юрій

Зітинюк із Зеленого, Іван Церковнюк з Кобак, Володимир Тарновецький із Кут, Іван Копчук із Яворова Косівського, вістун Юрко Дрогомирецький з Вижнього Березова Печеніжинського повітів, та інші⁷⁸.

Новий дводенний бій січові стрільці краю разом з іншими бойовими побратимами мали 28 і 29 травня 1915 р. за містечко Болахів на Долинщині. В перший день битви за бойківське містечко з гуцулів був поранений стрілець 2-ї сотні усусів Юрій Шеребурак з Білобєрізки⁷⁹.

Наступною баталією січових стрільців були бої 15 – 19 червня і 27 – 28 липня 1915 р. зі звільнення від росіян села Вікторів та княжого Галича, де ряд вихідців з Галицької Гуцульщини загинуло і поранено. Зокрема, у бою за Вікторів загинув стрілець Василь Гасюк, вістун Іван Дрислюк із Жаб'єго, а поранення отримали Ілля Букатка із Великого Рожина, Андрій Горда з Надвірної. У бою за Галич 28 липня 1915 р. поляг Петро Бейсюк із Пістиня, а поранення отримали Іван Кікінчук із Жаб'єго, Антін Медвідчук із Річки⁸⁰.

Уперті і запеклі бої між росіянами і січовими стрільцями точилися в околицях містечка Завалів на Тернопільщині. Страхіття цього бою описано в спогадах січовим стрільцем Д. Копельчуком з Яворова. Тут гуцули знову відзначилися. Зокрема, 27 серпня 1915 р. у

Окоп січового стрільця.

бою з росіянами себе проявив січовий стрілець 6-ї сотні Іван Кіщук з Річки на Косівщині. Він зумів знищити обслугу обслугу кулемета, а сам кулемет як трофей принести в сотню⁸¹. Тоді у цьому бою були поранені Тадей Богданюк, Іван Гелетюк із Красноїлля, Василь Ониськів із Жаб'я, брати Василь і Дмитро Копельчуки із Яворова, вістун Іван Дудюк із Космача, десятник Юрко Дмитрук⁸².

Як зазначає С. Ріпецький, в бою найбільш відзначилася чета Івана Балюка, якої більшість особового складу складали молоді гуцули. **«Це ті діти Гуцульщини, з-під Чорногори і з-над Черемошу, що слідами славними січового руху, який так буйно розвинувся там до війни, в багатьох сотнях вийшли з своїх гір воювати за Україну. Виховані серед стрімких гір, диких зворів і рвучких річок, зжиті з природою, одчайдушні і сміливі в стрічі з ворогом – були добрими вояками-стрільцями, вірними товаришами та відважними в боях»**⁸³.

У боях над Стрипою відзначився січовий стрілець Тимко Тимчук із Іспаса, який продемонстрував неабияку відвагу, коли росіяни перебравшись через річку, майже захопили в полон командира І-го

курень УСС отамана Григорія Коссака, який стежив за ходом бою у Соколові на Тереховлянщині. Лише завдяки стрілецькій сторожі, в якій був січовий стрілець Т. Тимчук, який прицільно стріляв по ворогу, отаман Г. Коссаку врятувався⁸⁴.

Незважаючи на оточення чета сотні, якою командував четар І. Каратницький, здержувала опір росіян не зважаючи на ніякі жертви, давши можливість куреню вийти з оточення. Так ціною життя січових стрільців чети сотні четаря І. Каратницького був врятований імідж цілого куреня. Він урятувався зі славою, що переважає славу здобуту в боях на горі Маківці. Німецькі офіцери називали вересневу 1915 р. оборону лінії фронту січовиків у Соснові українськими Тернопілами⁸⁵. У цій баталії отримав поранення Дмитро Деделюк із Жаб'єго⁸⁶.

Вдалим був бій легіону УСС під Буркановим 29 серпня 1915 р. Це був ясний, гарячий літній день і стрільці падали просто з втоми і спраги. Російські війська закріпилися на вигідних позиціях у східній частині села. Горби, що за рікою, панують на рівниною і в такий день жодна людина не підійде непомітно і тим більше близько до обладнаних позицій, а що вже говорити про цілий полк... Бій розпочала російська артилерія, яка наступаючим січовим стрільцям не робила ніякої шкоди. Просто чудо якесь... Шрапнелі розриваються за високо, гранати вибухають там, де розстрільна усусів була хвилину назад або за хвилину буде. Неймовірно, січові стрільці мають щастя... Батарея росіян, яка б'є з Бурканова, не шкодить їм, а ліворуч від них наступаючі угорці несли великі втрати. Їхній полк втратив третину особового складу. Ось наступаючі січові стрільці кидаються на дротяні загородження і їх привітало лише кільканадцять перестрашених рушничних пострілів. Отож, росіяни в страху залишили свої позиції. Пізніше вияснилось, що на постой у матері четаря січових стрільців Романа Купчинського жив командир цієї «дивної» батареї київлянин Данило Михайлович Щербаківський (1877–1927), видатний український археолог, етнограф, мистецтвознавець, музеєзнавець. Він у матері довідався, що її син січовий стрілець буде визволяти від росіян рідний йому Бурканів. Саме тому, щоби мати побачила свого живого і неушкодженого сина, він навмисно стріляв невлучно, а за те угорцям дісталось в двічі більше⁸⁷. Отож, легіон УСС великий українець вберіг від чималих втрат. Йому гуцули мають завдячувати за збережене життя своїх дідів і прадідів, а тому пам'ять про нього має жити в серцях горян у віках. У цьому бурканівському бою з гуцулів загинули Дмитро Павлюк та Микола Павлюк, а поранення отримав Іван Кошак із Косова⁸⁸.

Восени 1915 р. гуцулам – січовим стрільцям доводилося воювати в край складних умовах в околицях сіл Соснів і Хатки на Тернопільщині. Зокрема, їм в окопах дошкуляв холод, бо інтендантська служба австрійців не забезпечила їх зимовим одягом. Були теж великі перебої з харчуванням із-за частих артобстрілів і голодними відбивали ворожі наступи, які тривали кілька днів підряд. Так, в п'ятницю, 8 жовтня 1915 р. у донесенні з місць командуванню легіону УСС зазначалось: «... В траверзах страшно тіснота, що не лиш покластися, але й сісти не було де, а кожного хто виставив би носа із шансів обстрілює ворог

крісовими сальвами. Цілий день страшний вогонь артилерії. На цій ділянці фронту ворог вперше застосував барабанний вогонь. Як тільки почало смеркатися, вороги пустилися в наступ, але його відбито. Вдруге він пішов у наступ о 9-й годині вечора, його теж відперто». Наступного дня росіяни штурмували позиції січовиків з другої години ранку до темної ночі. В неділю росіяни під прикриттям артилерійського вогню цілий день безперервно йшли ряд за рядом на позиції січових стрільців. Ворог не зважав на гори трупів своїх вояків на дротяних загородженнях і річці. Супротивник за всяку ціну постановив прорвати оборону незламних оборонців. Наступи противника безперестанку тривали не тільки цілу ніч, але й цілий день. Січові стрільці не мали жодної хвилини відпочинку та похарчуватися. Всі наступи ворога було відбито. Більше того, в полон січові стрільці взяли 70-х російських вояків та трьох офіцерів. У наступні три дні та сама картина повторилась. Січовим стрільцям в ті криваві дні російського шабашу ще дуже дошкуляв трупний запах загиблих російських вояків, яких ніхто не забирав з поля бою.

Наступ росіяни припинили в середу 13 жовтня 1915 р. Наслідки цього бою були жахливі не тільки для ворога, але й січових стрільців. Вони втратили 43-х бойових побратимів, а 200 отримали поранення. Окрім того, багато січових стрільців від нервових перевантажень дістали нервовий розлад, ряд вояків від вибухів артилерійських снарядів зазнали контузій, оглухли від артилерійської канонади⁸⁹.

Росіяни 31 жовтня 1915 р. відновили бойові дії проти усусів в районі сіл Багатківці, Ішків, Семиківці. Тут у сотні четаря Романа Сушка воювало багато стрільців-гуцулів із самого Жаб'я і його околиць. Їх бойовий побратим М. Островерха у спогаді «1 листопада 1915 р. Бій У.С.С. на Стрипою» згадав деякі прізвища, які запам'ятав: Миколу Лазорука, Івана Кермощука, Іллю Павлюка та Федя Додюка⁹⁰. Виснажливі бої українські січові стрільці мали 1 і 2 листопада 1915 р. за село Семиківці на Тернопільщині. Запеклий бій зав'язався біля села та Раковецькому лісі, де сотня Д. Вітовського напоролася на ворожу засідку. У ході боїв село стало згарищем Сотник Семен Горук наступного дня доповідав командирі 1-го полку УСС полковнику Г. Коссаку наступне: **«стрільці падають з ніг змучені, невиспані, з голоду і холоду. Втрати складають 3 вбитих і 44 ранених»**⁹¹.

З доповіді командира 1-го куреня В. Дідушка довідуємося, що весь час дводенної баталії його курінь втратив 37 убитих, 58 пораних і 120 – 130 розпорошених і пропавших безвісті. Тоді січові стрільці зуміли захопити в полон 400 російських вояків⁹². У бою за с. Семиківці на Тернопільщині поранення з гуцулів – січових стрільців отримали Юрій Плеторак із Космача, Михайло Копчук, Юрко Копчук із Яворова, а з покутян вістун Василь Данилюк, Трохим Куриляк із с. Підгайчики на Коломийщині, Михайло Костинюк із Карлова на Снятинщині. До ворога в полон з гуцулів потрапили Василь Ониськів із Косова, Лесь Олексюк з Шешор. На полі Слави вічно спочивають Василь Кікінчук із Жаб'єго, Дмитро Кушнірчук із Космача, Іван Медвідчук із Річки⁹³.

Медаль «За хоробрість».

вагу і героїзм проявлені в боях з росіянами під Заваловим, Семиківцями, а потім на горі Лисоні безстрашний гуцул нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість»⁹⁴.

Після цього бою полк українських січових стрільців вивели в другий ешелон, бо австрійські війська перейшли до позиційної оборони. Отож, до травня 1916 р. усі перебували в тилу. Протягом короткого перепочинку старшинам і стрільцям дозволили короткі відпустки додому. Ними скористалися і вихідці з Гуцульщини⁹⁵.

Бойові дії уздовж західного берега Стрипи відновилися 4 червня 1916 р. навальним наступом російських військ під командуванням талановитого російського генерала О. Брусілова. І тут гуцули відзначилися своєю пильністю. 12 липня 1916 р. під сторожовий пост першої лінії оборони січових стрільців, який охороняли вояки 2-ї сотні УСС Михайло Геник з Нижнього Березова та Роман Нагірняк із села Залуччя на Снятинщині, невидимкою підкралося дев'ятеро російських вояків — розвідників. Пильні січовики їх помітили за 200 кроків від себе і відкрили по них рушничний вогонь. Більше того, під градом куль противника безстрашні вартіві погналися за ворожою розвідкою. Останні, не очікуючи такого ходу подій, втекли на свої позиції. Цей випадок

У боях з ворогом гуцули показували зразки героїзму і відваги, які для усього українського січового стрілецтва були зразком відданості ідеї української державності. Зокрема, в одному з боїв під Семиківцями, уже згадуваний відважний сокіл із Річки, Іван Кіщук 1 листопада 1915 р. не побоявся вступити в бій з цілою ротою росіян. Він вів вогонь по ворогу до тих пір поки його від розриву снаряду не присипало землею і не отримав контузію. Це й спасло січовому стрільцю життя. За від-

Іван Арсенич (стоїть у центрі), сидять Михайло Геник і Михайло Будорович. Вересень 1917 р.

безстрашної хоробрості гуцула і покутянина став зразком мужності і відваги для особового складу 2-ї сотні 1-го куреня УСС. За цей подвиг обидва січовим сотником були представлені до урядової нагороди австрійської держави: бронзової медалі «За хоробрість»⁹⁶.

Великі втрати січові стрільці Галицької Гуцульщини понесли в боях за село Потутори поблизу м. Бережани на Тернопільщині. Бойові дії на цій ділянці фронту розпочалися 14 серпня 1916 р. Ворог задумав взяти в оточення 1-й курінь УСС. Становище врятував героїзм обслуги кулеметників, яка вступила в рукопашний бій з росіянами, котрі зайшли їм у тил. В тім бою по-геройськи з гуцулів загинув Євген Дем'янчук з Надвірної. Тут у східній частині села на військовому кладовищі, або як в народі ще називають поле Слави, вічним сном відпочивають стрільці Іван Кермощук з Ільців на Верховинщині, Юліан Демчук із Пістиня, Іван Подюк із Кобак, Михайло Сеньчук з Річки, вістун Федір Сорич з Іспаса, Яків Лопатчук з Зеленої на Надвірнянщині та інші⁹⁷.

Свою кров з гуцулів у Потуторах пролили січові стрільці Антін Библюк із Косова, Василь Влашинець із с. Розтоки, Онуфрій Стефанко із Лючі, старший стрілець Дмитро Копельчук із Яворова, М. Лучук, вістун Федір Сорич з Рожнова, Іван Юркевич із Надвірної⁹⁸. Чимало січових стрільців – вихідців із Гуцульщини тоді потрапили до ворога в полон. Зокрема, поранений 14 листопада 1916 р. Захарій Ковалюк із м. Кути, який відзначився в бою з росіянами 31 жовтня 1916 р. у бою на Диких Ланах⁹⁹.

З доповіді командира 1-го куреня В. Дідушка довідуємося, що за весь час дводенної баталії його курінь втратив 37 убитих, 58 поранених і 120 – 130 розпорошених і пропавших безвісті. Тоді січові стрільці зуміли захопити в полон 400 російських вояків¹⁰⁰. Більше того, об стійкість січових стрільців зірвано один з найбільш підготовлених наступів російської армії. Вони своїм героїзмом врятували м. Бережани і з ними австрійсько-російський фронт від неминучої поразки австрійської армії¹⁰¹.

Новим символом звитяги українських січових стрільців, в тому числі і вихідців з Галицької Гуцульщини, стала баталія за гору Лисоня, яка була продовженням потуторівської битви. Височина розташована поблизу села Потутори на Бережанщині, на південний захід від села Шибалин та за 4 км на південний схід від м. Бережани Абсолютна позначка – 399 м над рівнем моря. Поверхня гори – плоска і вкрита лісом. Бої за цю висоту між воюючими сторонами тривали від 14 серпня до 4 вересня 1916 р. Найкровопролитніші бої між усусами, австро-угорськими військами та російськими військами тривали 3 і 4 вересня 1916 р. У цій дводенній битві прозваній у народі **«кривавий тан»** загинуло, поранено, полонено близько 1500 січових стрільців. Загалом за Лисоню полягло близько 1000 січових вояків¹⁰². Як зазначав А. Баб'юк, в тих страшних днях земного пекла дали стрільці доказ своєї завзятості й хоробрості, а якщо втрати в людях є мірилом того, то це є й доказом¹⁰³.

З гуцулів у цій кровопролитній битві відзначився Іван Додюк з Жаб'єго, який не тільки проявив свою безстрашність і відвагу, але й продемонстрував високу військову майстерність вміння володіти зброєю в різних бойових ситуаціях. Він вступив у нерівний двобій з трьома вояками російської армії. Одного штиком заколов, а два інших з страху повтікали від безстрашного гуцула¹⁰⁴.

Тоді на Лисоні серед українських січових стрільців – вихідців з Галицької Гуцульщини загинули Андрій Дручків (помер від отриманих ран несумісних з життям) з Брустур, Іван Мародчак з с. Голови, Михайло Бойчук, Петро Форгіль із Жаб'єго, Юліан Дем'янчук з Пістиня, Ісидор Данилович з Середнього Березова, Ілько Столашук з Яворова на Косівщині, Дмитро Філяк з Микуличина, а січові стрільці Микола Шарабуряк з Білоберізки, Іван Маротчак з Красноїлля, Іван Данилюк із Прокурави, Микола Кашевка з Брустур, Іван Лазарович із Березова, Степан Тарнавський з Микуличина, Яків Ігнатюк, Дмитро Копельчук і поручик Осип Яримович з Яворова були ранені¹⁰⁵. Декілька гуцулів, які брали участь у Лисонській баталії у силу різних обставин незалежних від них потрапили до ворога в полон. Зокрема, герой боїв за містечко Завалів і с. Семиківці Іван Кіщук з Річки 30 вересня 1916 р. росіянами був взятий у полон¹⁰⁶.

Мужність, відвага і героїзм січових стрільців у Лисонській баталії високо оцінена бойовими побратимами січових стрільців – німецькими вояками та самим ворогом. Висловлювали своє захоплення героїзмом і мужністю українських січових стрільців німецькі офіцери, які теж були учасниками боїв за Лисоню: **«Ми були на французькому фронті, – казали вони після бою, – там були дуже завзяті бої, не менше від цих, але там йшли муж проти мужа, а тут б'ються чорти проти чортів. З вами варто йти до бою»**¹⁰⁷. Командир 451-го Пирятинського полку царського війська полковник Шестаковський твердив своєму співвітчизнику з 450-го Зміївського полку: **«Против вас сечевие стрелки, хорошо мерзавци бьются, не зевайте!»**¹⁰⁸.

Більше того, із-за героїзму і незламного духу усусів у московському війську стався переполох. Російські солдати і офіцери відмовлялися наступати на позиції січових стрільців. Тоді, як згодом оповідали полонені росіяни, їхнє вище командування видало обманний наказ, в якому зазначалося, що «мазипинських стрільців» відправили на італійський фронт і їм нічого боятися. 29 і 30 вересня 1916 р. російське командування розпочало нові наступи, але й вони були зірвані стрілецькою відвагою і ще раз росіянам була доказана непереможність січової стрілецької завзятості¹⁰⁹.

Битва на Лисоні – це була найбільш жорстка бойова операція в історії УСС та найбільш кривава. Своїми розмірами, тереновим характером, чисельністю бойовиків та вищою бойовою якістю ворога, вона значно перевищила бій на Маківці¹¹⁰.

Українська громадськість свято береже пам'ять проявлений героїзм січовими стрільцями в битві за Лисоню. Так, з ініціативи осередків Бережанського повітового та Тернопільського воеводського Товариства охорони воєнних могил у 1927 р. на Лисоні насипано

меморіальний курган, який відразу став місцем паломництва українців. Він для польської влади був сіллю в оці і вона робила все, щоби його знищити, щоб і слід згинув. Так само ця шовіністична влада хотіла розтрощити стрілецькі могили в Посухові, але нічого зробити не змогла, бо на їх захисті стояв згуртований народ¹¹¹.

У липні 1989 р. тут вперше замайоріли жовто-сині прапори. Нині на вершині Лисоні височить Хрест скорботи і слави, встановлений у 1994 р. Поруч на мармурових плитах викарбувані імена полеглих, а також капличка для відправ і молитви. У 2007 р. біля підніжжя Хреста скорботи і слави встановлено Державний Прапор України¹¹².

Австрійське командування не довіряло усусам. Зокрема, командувач корпусом генерал Петер Гофман, який прямо відзначив, що УСС мають свою мету і борються не за австрійські інтереси, а за Україну. Більше того, їх називав бандою.

Не дивно, що 17 березня 1917 р., як зазначає М. Лазарович, уперше командиром УСС назначили не українця – підполковника Франца Кікаля, чеха за національністю. Новий командувач був старшина, людяний і справедливий комендант, що дбав за добро й честь свого стягу¹¹³.

У березні 1917 р. відновлений після кривавих подій на Бережанщині легіон УСС вимарширував із місця постою на фронт під Куропатники – невелике село, що розкинулося над річкою Ценівкою, на північний схід від Бережан. Тут січові стрільці дізналися про російську революцію від російських вояків – українців Васильківського полку. Почалося братання українців обох воюючих армій. Це братання описано очевидцем тих подій стрільцем Ярославом Галаном в оповіданні «Невідомий Петро». Пізніше усуси ще від них довідалися про створення у Києві Української Центральної Ради, про I-й Універсал та українізацію армії¹¹⁴. У бою за Куропатники з гуцулів був поранений січовий стрілець Федь Сеньчук із Жаб'єго на Верховинщині, Микола Жолобчук із села Зелена на Надвірнянщині та Федь Павлюк з Косівщини¹¹⁵.

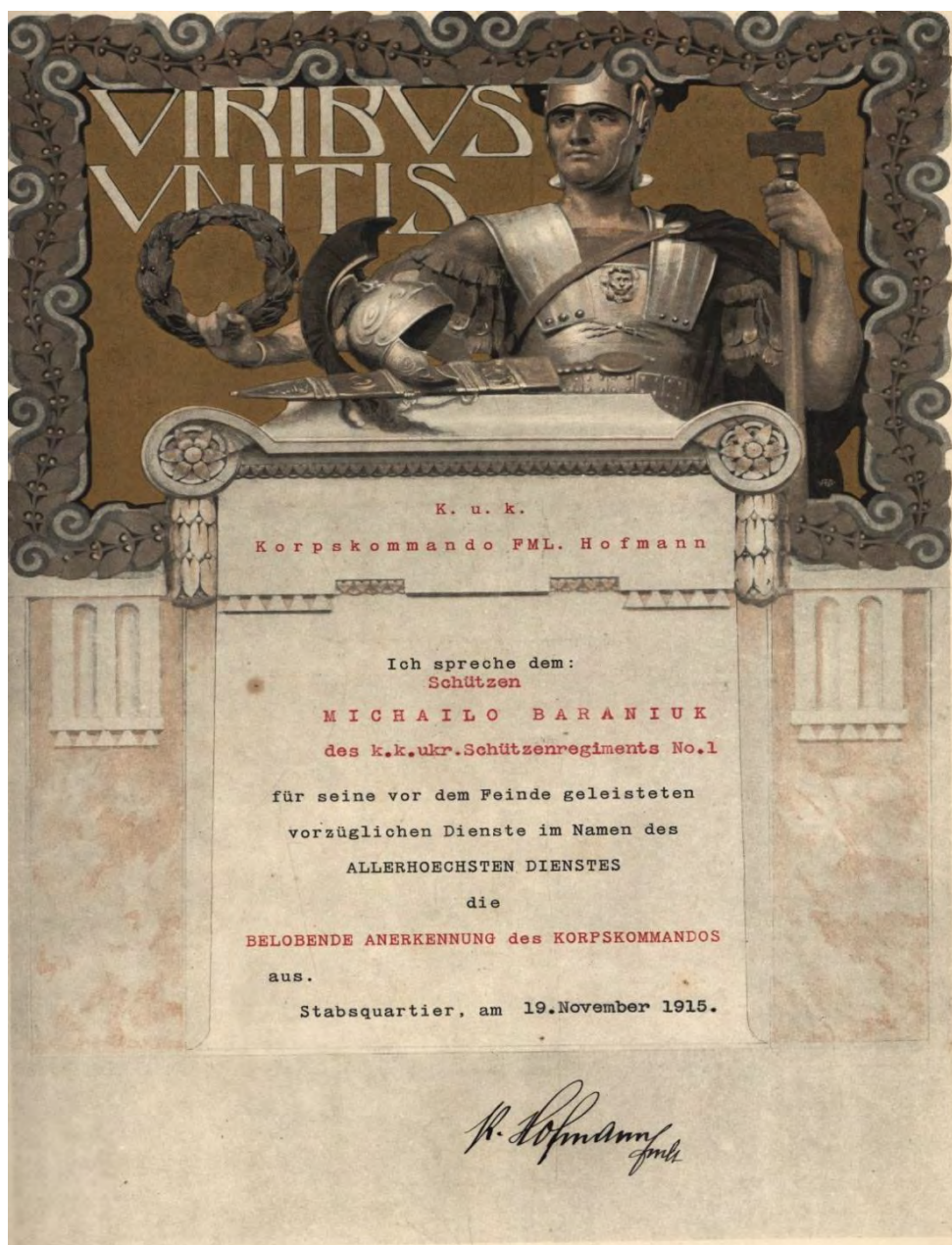
29 червня 1917 р. військовий та морський міністр Тимчасового уряду збуреної Росії О. Керенський вдався до авантюри на Південно-Західному фронті: добре підготовленого наступу передусім з безліччю артилерії й літаків, що прислали в допомогу французи і бельгійці, який в кінцевому підсумку закінчився повною поразкою російської армії, а згодом її відступом за річку Збруч¹¹⁶.

Однаково, цей великий і останній наступ росіян мав нові дуже катастрофічні наслідки для

Печатка управи полку УСС.

легіону УСС. Останній у цей час перебував під ліском званим «Звіринцем» у східній частині села Конюхи на Бережанщині, тобто на ділянці фронту 88-го чеського полку. Його сюди перевели з наказу австрійського командування, щоб запобігти зв'язкам усусів із українізованими частинами російської армії. Місце розташування легіону УСС вороги вибрали спеціально в долині, яка зконюхівських пагорбів добре прострі-

Похвальне призначення звання усуса Михайла Баранюка лювалась російськими артилеристами¹¹⁷. За хоробрість, проявлену в боях з ворогом, усусів також відзначали похвальним призначенням.

Руйнуючий вогонь 520-х ворожих батарей уміть знищив окопи і дротяні загорожі 4-ї сотні усусів. Ворог бив запальними снарядами. Горіли хати і засіяні зерновими поля. Ревіла покалічена худоба, збожеволілі люди з вереском гинули на пожарищі. Так було дві доби. 1 липня 1917 р. курені смерті фінляндської дивізії росіян на відтинку оборони 81-го полку прорвали оборону і захопили висоту 386. За кілька хвилин оточена сотня попала в полон разом з пораненим командиром легіону УСС підполковником Ф. Кікалем, якого росіяни пробили багнетом¹¹⁸.

У зв'язку з тим, що росіяни 30 травня 1917 р. прорвали оборону 19-ї чеської дивізії, її вояки 88-го полку без бою здалися росіянам у полон. Ось чому російські війська в тилу легіону УСС появились раптово, опанувавши всі горби і кинулися в яр на усусів. Із-за такого становища чинити будь-який опір було безглуздо. Полонених січових стрільців разом з тисячами австрійських вояків етапували через Озірну до Тернополя, а звідти до Києва, де багато з них вступили в полк січових стрільців, який почав формуватися¹¹⁹.

Від полону врятувалися лише ті підрозділи легіону УСС, які стояли поза яром: технічна і будівельна сотні, І-ша чета кулеметників, І-й штурмовий відділ та Друга Гуцульська сотня, яка днем раніше повернулася з Північної Буковини на Галицьке Поділля. Таким чином, всього з фронтових частин УСС залишилося 9 старшин і 444 вояки¹²⁰. З цих останків сформували три бойові сотні з відділом кулеметників і мінометників¹²¹.

1 липня 1917 р. усусів знову передислоковано під с. Куропатники, де 6 липня 1917 р. січові стрільці взяли участь у ліквідації ворожого прориву. Отут вони пробули до 23 липня 1917 р.¹²²

19 липня 1917 р. XXV-й армійський корпус австрійського війська генерала П. Гофмана розпочав навальний наступ на колись могутню російську армію і зламавши її опір гнали недобиті військові частини росіян до Серету. Усусам дали вказівку рухатись до містечка Козови, а далі до Бурканова і Білокриниці, де 27 липня 1917 р. мали з росіянами невеликі сутички. Звідси нестримно гнали росіян аж до сіл Бурдяківці і Збриж над Збручем. Коли січові стрільці вийшли на Збруч їх кривава епопея з росіянами на Галицькім Поділлі закінчилася. Настало фронтове перемир'я¹²³.

На теренах Галицького Поділля легіон Українських січових стрільців тимчасово знаходився в с. Залісся на Чортківщині, а потім у селах Скочатин і Шишківці на території Борщівського повіту Тернопільщини. Його на прохання уряду УНР за згодою кайзерівської Німеччини та цісарської Австро-Угорщини 28 лютого 1918 р. із австрійською армією направили на Наддніпрянщину. Щоправда в Галичині залишився весь Вишкіл з 1000 осіб і Кіш УСС в кількості 700 січових стрільців¹²⁴.

На Наддніпрянщині УСС були приділені до групи австрійських військ архикнязя Вільгельма Габсбурга (1895 – 1947), близького родича останнього австрійського цісаря Карла I (1916 – 1918). Своєю доброзичливою натурою, зацікавленістю українською мовою і історією

він здобув авторитет і повагу серед січового стрілецтва. За те, що цісарський родич любив носити українську вишиванку, подарованою письменницею Катрею Гриничевою (19. 11. 1875 – 25. 12. 1947), січові стрільці його любовно між собою називали Василем Вишиваним. Група австрійських військ архикнязя Вільгельма Габсбурга разом з січовиками очищувала Наддніпрянську Україну від більшовицьких банд, зокрема Одесу, Нікополь, Великий Луг, Олександрівськ та Єлезаветградщину¹²⁵.

На теренах Східної України легіон УСС найбільший бій мав за залізничну станцію під Олександрівськом з військом Червоної Армії. Оскільки сили були нерівними, то усуси мусіли відступити до Дніпра і пароплавом переїхати до недалекого села Біленьке. Наступного дня червоноармійці залишили місто, бо сюди наступала Запорізьська дивізія полковника Петра Болбочана. Того самого дня і відбулась зустріч усусів зіболбочанівцями¹²⁶.

В Олександрівську січові стрільці перебували два місяці: квітень і травень 1918 р. Тут вони спільно з вояками Запорізької дивізії П. Болбочана провели спільний парад українського війська. Багато зусиль і праці усуси вкладали у просвітницьку роботу серед зрусифікованого українського міщанства. Зокрема, було налагоджено в місті функціонування українських шкіл, активно працювали в місцевій «Просвіті». У Народному домі запрацював Український театр, а в міському парку під звуки січового оркестру щовечора відбувались танці, спів українських патріотичних пісень. Незабутнє враження на усусів посідали екскурсії на Запорізьку Хортицю, а також відвідання могили Тараса Шевченка в Каневі. Сердечні стосунки січові стрільці мали не тільки з міщанами Олександрівська, але й з жителями навколишніх сіл, особливо, Біленьке, Грузьке, Масляниківка¹²⁷.

Перебуваючи на Херсонщині січові стрільці отримали від австрійського командування наказ зібрати по селах у селян зброю та перевірити списки бунтівних селян. Оскільки селяни вже знали про усусів, то в своїх селах їх зустрічали хлібом і сіллю. На місці довідалися, що в списках числяться найавторитетніші люди тих сіл, яких власники великих маєтків звинувачували в участі в селянському повстанні 1905 р. Щоби якось виправдати себе в очах дивізійного командування хорунжий Калина списав з 33-х осіб протоколи, що були в списку місцевих дідичів на арешт активістів і застеріг їх, щоби переховувались, як прийдуть інші підрозділи австрійської армії. У двох великих землевласників усуси реквізували шаблі і добру зброю. Тому на січових стрільців до дивізії від дідичів пішли скарги, доноси і заяви на «зловживання» січового стрілецтва¹²⁸.

Так само поступила третя сотня січових стрільців під командуванням четаря Григорія Голинського, яка отримала наказ утихомирити населення в містечку Добровеличківці та в навколишніх селах. Зайшовши до одного села цієї околиці один січовик – музика заграє на скрипці. Її звук виманив з хат дівчат і почалися танці. Селяни з великим полегшенням зітхнули і перестали боятися усусів, бо зразу зорієнтувались, що це своє українське військо. І так йшли від села до села. Добра вість про січових стрільців швидкістю світла долетіла до

Західня частина села Грузьке на Херсонщині, де стояв Вишкіл У. С. С.
Фот. Т. Мойсейович.

Сотня повертається з вправ.
Грузьке, липень 1918. р. — Фот. Т. Мойсейович.

степового містечка. До його підходу українських вояків вже чекала делегація з хлібом і сіллю. До Добровеличківки з сусідніх сіл для сотні возами стали звозити харчі. Спершу січові стрільці боялися цього провіанту, але побувавши в кількох селах і побачивши щире ставлення до них місцевих селян, недовіра щезла. Командант сотні Г. Голинський українців – міщан відправляв на жнива, а євреїв заставляв замітати місто і для сотні на харчування здавати каву і цукор. Вечорами у містечку лунала стрілецька музика і співи¹²⁹.

Дивізійне командування було не задоволене виконанням другою і третьою сотнями січових стрільців його наказів, що ті не заарештували «бунтівників». Генерал Маренці розпорядився віддати непокірних січових старшин другої і третьої сотні під польовий військовий суд, а легіон УСС розпустити. Командир легіону УСС сотник Осип Микитка негайно доповів архикнязю Вільгельму Габсбургу, а той в свою чергу цісарю Карлу I. Останній віддав наказ генералу Маренці негайно відправитися на італійський фронт¹³⁰.

Команда 7-ї австрійської дивізії тепер боялася січових стрільців і ненавиділа їх. Більше того, у вищій інстанції писала донесення, що січові стрільці підбурюють місцевих селян проти австрійських і німецьких військ та роблять пропаганду, щоби від гетьмана П. Скоропадського забрати булаву і передати архикнязеві Вільгельмові Габсбургу. Сам П. Скоропадський боявся популярності архикнязя Вільгельма і легіону УСС у народі, а тому на дипломатичному рівні у Відні і Берліні групу військ Василя Вишиваного вирішили забрати з Наддніпрянської України¹³¹.

Поводом позбутися на Великій Україні групи військ архикнязя Вільгельма була відмова усусів знищити повстанський загін отамана Шинкаря. За це В. Габсбургу довелося виправдовуватись перед німецьким і австрійським командуванням у ставці в Відні і Берліні. До речі, в Берліні генералітет вітав «винного», що він – єдиним серед австрійців і німців, що має на Україні велику популярність. У Відні прийняли рішення: за непослух січові стрільці мають покинути Наддніпрянщину і виїхати на Буковину. Це сталося в другій половині жовтня 1918 р.¹³²

Переїхавши на Буковину, січове стрілецтво стало наполегливо готуватися до майбутнього збройного антиавстрійського виступу. З цією метою 8 і 9 жовтня 1918 р. на таємних нарадах підстаршин і старшин у Чернівцях обговорювали план майбутніх дій. Поручик УСС В. Старосольський на них акцентував настрій стрілецтва, як старшини так і рядових січовиків, був просто бунтарський. Усі домагалися проголошення з'єднання з Великою Україною. Завдяки активним діям старшини січового стрілецтва о 7-й годині ранку 1 листопада 1918 р. Львів опинився в руках українців без проливу крові, а січові стрільці Лев Гец та Микола Пачовський на вежі львівської ратуші підняли синьо-жовтий стяг¹³³.

Підсумовуючи вищесказане зазначаємо: січові стрільці Галицької Гуцульщини, воюючи в сотнях легіону УСС, разом з бойовими побратимами пройшли славний бойовий шлях від Карпат до Збруча. На цьому шляху були перемоги і невдачі. Золотими буквами в скрижалі

літопису українського війська вписані їх перемоги над ворогом на горі Кобила, горі Маківка, в битві за Бережани та на горі Лисоні. Бої за гору Лисоню на Тернопільщині були найкривавішими в цілій історії Українського Січового Стрілецтва. Безприкладне геройство УСС не дозволило росіянам прорвати фронт під Бережанами. Насамкінець, бої за Кобилу, Маківку, Лисоню, Конюхи і Куропатники – стали вічним символом великої ідеї: боротьби за волю і свободу України та доказом незламної духовно-моральної сили та бойової відваги гучулів над ворогом. Перебування усусів на Наддніпрянщині і їх контакти з місцевим населенням – зразок виконання військового обов'язку і відданості присязі даній українському народові.

4. 3. Перша Гуцульська сотня

Попереду сотник іде,
Раз, два, три...
Він до пекла з нами піде
Раз, два, три...

(Із стрілецької маршової пісні)

Як уже зазначали, багатьох добровольців з Галицької Гуцульщини завернули назад додому. Та не всі підкорилися наказу. 150 найбільш впертих гуцулів не захотіли повертатися до рідних домівок. Вони самочинно із Стрия приїхали до Страбичева (сучасна назва Страбичово – П. С.) на Закарпатті, де новобранці проходили військову підготовку перед відправкою на фронт¹³⁴.

Як твердить М. Нижанковський, «...Бідні хлопці крутилися від одної сотні до другої; не були ніде зареєстровані, фактично не мали права користуватися ніякою кухнею. Очевидно, що ніяка сотня не діставала для них запасу харчів. Мешкали вони з нами. Хтось пустив поголоску, що всіх незареєстрованих корпус хоче приділити до мадярського полку. Гуцули попали таки в розпуку»¹³⁵.

У безвиході сини зелених гір з поміж себе вибрали делегацію з чотирьох осіб до авторитетного і здібного організатора сотника К. Гутковського, яка заявила: **«Нас є 150 хлопців. Вишколить нас боєві, дайте нам добру зброю, дайте нам підстаршин, щоб створили з нас чети або сотні, а ми разом з вами, пане сотнику, перервемося на Гуцульщину, а там кожна стежка нам відома, кожне село знане, при повній підтримці тамошніх людей зможемо на московським запіллі цілими місяцями робити москалям бешкети... В очах тодішньої воєнної стратегії це було щось одчайдушне»**¹³⁶.

Клима Гутковського вразила відчайдушність гуцулів і він, щоб їм допомогти, поїхав до армійського корпусу. Там змалював усю ситуацію і перспективу і зумів переконати вище командування прийняти задум делегації гуцулів, але з умовою, що вони будуть проходити військову підготовку глибоко в тилу. Як зазначає М. Горбовий, «і я не міг з дива зійти, який знаменитий нюх мали гуцули, коли зі своєю пропозицією звернулися до нього. Кращого вибору не могли зробити»¹³⁷.

25 жовтня 1914 р. 140 гуцулів майбутніх січових стрільців і 10 вибраних з поміж них підстаршин від'їхали з Страбичева до Хуста. Від радості, що все склалося добре і вони серед співвітчизників, гуцули заплакали. Виявилось, що підрозділ із гуцулів у місті був єдиною військовою частиною. Молодим, ще ненавченим військової справи гуцулам довелося в місті охороняти залізничний міст, міську тюрму, патрулювати по місту, а також ходити в розвідку¹³⁸.

Через чотири дні з Бойової Управи УСС з Відня приїхали професіонали військової справи вишколювати новобранців: Степан Глушко, Луць Лісевич та О. Сорохтей. З трьох військових інструкторів М. Горбовий виділяє Степана Глушка. «Був це студент університету, чоловік

енергійний, товариський, у службі дуже вимогливий і обов'язковий. Він і вишколив новосформовану сотню»¹³⁹.

Навчання новобранців у Хусті проходило щоденно, крім неділі, зранку до обіду і були нелегкими, бо хорунжий С. Глушко був дуже суворий зовсім правильно прикладав великих зусиль вишколу. Він вимагав від рекрутів беззастережного послуху. На нього ніхто не нарікав, бо кожний віддавав собі звіт, що це було для їхнього добра. Взаєморозуміння дало свої плоди: навчання йшло успішно і «скорим кроком вперед». На хід навчання часто приходив дивитися сам сотник. Він на кожному кроці вчив підлеглих не комплексувати перед австрійськими старшинами і поважати свою людську гідність¹⁴⁰.

У Хусті і його околиці окрім військового навчання гуцули займалися просвітницькою діяльністю серед змадяризованого українського населення. Вони змогли переконати молодого священика і кількох вчителів українського походження у потребі національного усвідомлення співвітчизників. М. Горбовий твердить, що завдяки гуцулам вже першого тижня на хустському замку майорів жовто-блакитний стяг, а через три тижні у недільні дні у місті стала панувати українська мова. Хлопці і дівчата із синьо-жовтими стрічками на грудях цілими гуртами приходили відвідувати гуцульських легічників у стрілецькій формі. Отож, завдяки їм Хуст і довколишні села відчули свою приналежність до української спільноти. Далі М. Нижанковський зауважує: **«Ніхто з нас тоді не думав, що 24 роки пізніше, в р. 1938, той Хуст буде столичним містом нашої, для нас, усіх українців, такої дорогої Карпатської України!»**¹⁴¹.

Такої ж самої думки є і С. Ріпецький він зазначав: «Стрілецтво зразу зацікавилось життям своїх закарпатських братів, зблизилось до селянських родин, співчувало та боліло із-за їх національної несвідомості, та весь вільний від занять час присвячувало освідмній роботі між селянами, головню із молоддю, яка найскоріше зблизилась до стрілецтва. Вправлені у народній праці – студенти стрільці скоро здобули довір'я закарпатської молоді та в численних розмовах вперше зацепили тут основи національної свідомості. Українська команда та стрілецькі співи були засвоєні в цілій околиці...»¹⁴².

Тут народилася друга жартівлива стрілецька пісня: «Маширують добровольці через Мезетеребеш (угорська назва с. Страбичово), чи то військо чи то банда, ти ніяк не розбереш». Ця жартівлива пісня була реальним відображенням тодішньої глибокої стрілецької дійсності: відсутність добрих одностроїв і брак взуття і разом з тим сучасної стрілецької зброї. У цій пісні відтворено образ ідейної гуцульської молоді, що в обірваній одежині і порваному взутті йшла проливати кров за Україну¹⁴³.

Чутки про Гуцульську сотню швидко облетіли весь гуцульський край і підрозділи австрійської армії. До Гуцульської сотні гуцули-вояки втікали не тільки поодинокі, по двох-трох, але й цілими четами. Так, з-під Надвірної, де гуцули воювали в польському легіоні примандрувало кілька краян – легіонерів¹⁴⁴. Тут їх чекало розчарування: австрійське командування із-за постійних сюсюкань ворогів українців

не дозволяло сотнику К. Гутковському збільшувати чисельність особового складу сотні і на її основі сформувати курінь. Як зазначає В. Темницький, з Гуцульською сотнею також заізналися інші підрозділи австрійської армії, які йшли через Хуст на фронт¹⁴⁵.

Зразковою поведінкою і високою військовою виправкою, своєю монолітністю Гуцулька сотня К. Гутковського завоювала авторитет не тільки серед січових стрільців, але й частин австрійського війська.

Командир Клим Гутковський у товаристві старшин і підстаршин Першої Гуцульської сотні УСС. Хуст, листопад 1914 р. – Фото І. Рудницького.

Командування, разом з сотником і стрільцями – всі разом жили однаково і при однім столі їли і пили в згоді, мов одна велика сім'я¹⁴⁶.

Найважливішим моментом в житті цієї сотні в часі її перебування у Хусті були відвідини 28 грудня 1914 р. престолонаслідником Карлом Францем-Йосифом Габсбургом¹⁴⁷. На оглядини перед гостем уся сотня постала в стрілецьких шапках – мазепинках. На огляді архикнязь спілкувався з багатьма гуцульськими січовими стрільцями, але найбільше з вихідцями з Коломийщини. Дивного тут немає нічого, адже перед Великою війною він у Коломиї командував піхотним полком. Архикнязь залишився задоволений оглядом Гуцульської сотні і побажав сотникові успіхів, а дякуючи за вірність, сказав по-українськи: «Дуже мене тішить, що вас тут бачу»¹⁴⁸.

До важливих подій у житті Першої Гуцульської сотні слід віднести й отримання з Відня 81 пакунку різдв'яних подарунків від жінок Українського Жіночого комітету¹⁴⁹. Радості в стрільців було багато і вони від щирого серця їм дякували за велику моральну підтримку віри в справедливість їх святої справи: захистити рідний край від ненажерливого ворога і відродити Україну. Зокрема, стрілець Микола Вепрук із Жаб'єго їм писав: «Слава Ісусу Христу! Кланаємося до Вас і дякуємо за подарунки. Ми дуже увеселилися, що про нас знаєте. Дя-

куємо Вам сердечно. Бувайте здорові. Николай Вепрук. – Густ (Хуст, - Л, С.)»¹⁵⁰. Микола Попадюк із Жаб'єго в подяці зазначав: «Дяка Тобі, Українко. Даєш силу бороти ся. Дай Боже, щоби сповнили ся слова: «Боріте ся, поборете, вам Бог помагає, за вас сила правди, за вас і воля сьвятая». Окрім нього з цієї сотні подяки віденським українкам склали гуцули – січові стрільці Лукин Сумарук із Жаб'єго, Василь Медведчук із Річки і ін.¹⁵¹.

У середині січня 1915 р. хтось пустив чутку, що німецькі підрозділи прорвали російський фронт і почали визволяти Галичину від росіян. Ця звістка дуже схвилювала гуцулів. До сотника К. Гутковського прийшли ті самі четверо стрільців і від імені гуцульської стрілецької спільноти коротко сказали: **«Пане сотнику! Ми надзвичайно вдячні вам за вирвання нас зі Страбичева, за вашу правдиву батьківську опіку над нами, за можливість набуті боевого вишколу, але нині, коли німці перші входять до наших галицьких сіл, ми не можемо сидіти довше в запіллі. Ми послухно просимо відійти з нами на фронт; ми перші маємо входити до наших сіл. Якщо ви відмовите нашій просьбі, хто знає, чи ми добровільно не будемо просити, щоб перенести нас до якоїсь німецької частини»**¹⁵².

Сотник К. Гутковський уважно вислухав стрільців і намагався їх переконати: широкого наступу австрійських військ на діючому фронті немає, а сотня найближчим часом має отримати нове озброєння і нові однострої. До того ж, ви ще не завершили весь курс військової підготовки. Всі ці аргументи командира сотні не змогли переконати гарячих гуцулів. Добре знаючи психологію завзятих гуцулів сотник відповів, що він проти своєї волі йде з ними в бій, але вони будуть жаліти за свою впертість.

На фронт під напором енергійних гуцулів сотня К. Гутковського залишила Хуст 10 січня 1915 р, а за даними І. Боберського, В. Дзіковського і І. Сіяка 3 лютого 1915 р.¹⁵³ З Хусту на розпорядження командира 7-ї армії генерала К. Пфляцера-Балтіна сотня взяла курс на Торунсько-Вишківський перевал, тобто до сучасної траси між теперішніми райцентрами Міжгір'я – Долина, відповідно Закарпатської і Івано-Франківської областей. Прибувши на місце призначення, сотню талановитого сотника приділили до бойової групи військ австрійського полковника Ганнака, яка стримувала росіян в околицях бойківського села Вишків на Долинщині, на південний схід від Лавочного. Місцем його штабу було бойківське село Лопушна на галицькій границі¹⁵⁴.

Околиці, в яких опинилась сотня К. Гутковського, була чи не найважчим бойовим тереном усього карпатського фронту. Це є західні відроги непрохідного, лісистого, майже не заселеного пасма бойківських Горганів¹⁵⁵.

По прибуттю на місце дислокації вже наступного дня сотня отримала наказ вислати в тил ворога одну чету в розвідку. 10 лютого 1915 р. розвідка Гуцульської сотні напоролася на велику патрульну групу росіян. В ході перестрілки загинув січовий стрілець Дмитро Амброзьяк, родом із Гуцулівки Коломийського повіту, тяжке поранення отримав колишній коломийський гімназист Федір Вишиванюк із села

Раківчик поблизу Коломиї, а стрільці Василь Букатчук із Кобак і Микола Паньків з Городенківщини дістались ворогу у полон¹⁵⁶.

11 лютого 1915 р. йти в розвідку випала честь четі четаря Степана Глушка. На чету покладалося завдання за всяку ціну довідатися про силу ворога, його озброєння і місцезнаходження. Виконанню отриманого бойового завдання ускладнювали погодні умови: глибокий сніг і мороз. До того ж лісисті гори утруднювали рух. Цілий день промайнув без успіху. Другого дня розвідникам пощастило: без жодного пострілу в полон взяли групу російських розвідників. Від неї довідалися, які частини, де і в якій кількості зайняли бойківські горби. Того дня, вечором сотник мав розвіддані про ворога¹⁵⁷.

Вранці 13 лютого 1915 р. слідами розвідгрупи в похід вирушили три курені німецьких єгерів, полк угорців та сотня січовиків. Перед позиціями росіян усі переночували під голим небом і як тільки стало розвиднятися по отриманню наказів усі в різних місцях заатакували ворога. Перша Гуцульська сотня отримала наказ зайняти гору біля села Вишків¹⁵⁸.

Підійшовши до неї, перед стрільцями відкрився простір зрубного лісу. Сотник віддав наказ розстрільною-шеренгою підійматися на гору і зайняти її. Він сам з зброєю в руках став в переді строю. Рухаючись вперед січові стрільці тонули в глибокому снігу, спинаючись по зрубаних деревах, що лежали покриті снігом, падали з утоми заплутавшись в галузях. Ніхто не зважав на те, що свистіли кулі, вибивали в такт кулемети, а в повітрі роєм літали шрапнелі. У душі кожного січового стрільця було одне бажання: якнайскоріше дістатися вершини гори¹⁵⁹.

Впевнений голос сотника кликав: «Вперед хлопці!». В наступі Клим Гутковський не ховався, крокуючи вперед своєю поставою додавав відваги необстріляним стрільцям, що перший раз у житті почули музику битви. Незчулися як підійшли до окопів ворога. Тут лунає командирське «Гурра-а-а». Завзятість бере верх, зникає втома, з диким інстинктом кожний шукає свою жертву. Росіяни покидали зброю, піднесли роки вгору і просили пощади: «Помілуй пан, помілуй пан!»¹⁶⁰.

Крайова польська газета твердить, що в Вишкові в полон взято 8 офіцерів та понад 300 російських вояків. Серед них було 318 вояків Сибірського полку, яких гуцули і відправили в тил. Прорвана гуцулами й покутянами лінія оборони росіян тріснула і вони по усій ділянці фронту стали відступати¹⁶¹. Отож, сотня талановитого К. Гутковського штурмом здобула недоступні для австрійців російські позиції, захопивши військову добич і полонених.

Наступного дня, тобто 14 лютого 1915 р. Гуцульська сотня отримала наказ здобути висоту 955 в околицях с. Вишкова на Долинщині. На вершину гори стрільці йшли густим сосновим лісом з готовою до бою зброєю. По двох годинах ходьби розвідка з п'яти стрільців донесла, що натрапили на російських вояків. Росіяни їх теж замітили і схилили добровільно здатися. Тут підійшла сотня і зав'язалася 15 хвилинна перестрілка, яка незабаром вщухла. Тоді

сотник наказав розвідникам обережно йти вперед і принести докладну інформацію, що робиться на горі. Через 20 хвилин розвідники щасливо повернулися назад і доповіли сотнику, що росіяни ліс залишили, а за ним є вирізаний від лісу простір в 300-400 м з високими пнями, а за ними добре обладнані окопи з обігрівальними пічками, бо дим ішов у кількох місцях вгору. На щастя росіяни не помітили розвідників Гуцульської сотні.

Сотник, з одержаною інформацією подався до команди бригади, де підтвердили, що ця гора є саме та висота 955, яку їм треба здобути при підтримці артилерії. Раптовий наступ Гуцульської сотні назначили о 2 годині ночі після годинного артобстрілу. На випадок невдачі штурму гуцулів зліва їх мав підтримати австрійський, а з права – чеський полки. Настав вирішальний момент. Гуцули вірили в щасливу зірку свого командира, а тому не було у них неспокою і боязні наближаючого бою. З нечуваною бравадою гуцульські січові стрільці не зважаючи на шалений ворожий крісовий вогонь використовуючи місцевість ринулись вперед на ворожі окопи. Росіяни такої відваги не очікували і за 100 метрів до окопів і різних місцях гори вистали два білі прапори. З окопів з піднятими вгору руками вискакували «непереможні» російські вояки і за наказом сотника К. Гутковського стали лягати на сніг.

Незабаром вся гора посіріла від маси московських шинель. Невдовзі січовим стрільцям прийшла підмога австрійського полку і стали рахувати полонених і відсилати в тил. В. Дзіковський запевняє, що тоді в полон гуцули взяли понад 800 російських вояків¹⁶². Такої ж самої цифри дотримується і І. Боберський, який у своїй розвідці «Смерть сотника...» стверджує, що в цім бою усуси К. Гутковського взяли в полон 813 росіян¹⁶³.

Сотня гуцулів у бою втратила шістьох убитих та 18 поранених. Ці дані розходяться з відомостями В. Дзіковського, який зазначає, що в вишківській баталії 13 лютого 1915 р. гуцули мали двох вбитих і кількох поранених¹⁶⁴. Його твердження близьке до істини, бо О. Думін твердить, що тоді було поранено п'ятьох січових стрільців: Івана Баранюка, Івана Боєчка з Москалівки, Івана Дудюка з Космача, Лукина Сумарука з Жаб'єго, Андрія Кисилицю та ін. Дані О. Думіна також підтверджується списком загиблих січових стрільців, який був опублікований в газеті «Діло» 11 березня 1916 р. Тоді в вишківськiм бою смертю хоробрих полягли Павло Амброзійчук із Устя Біскупського на Борщівщині та Юрій Сливка з Великого Рожина на Косівщині¹⁶⁵.

Окопи московських вояків виявилися широкими, глибокими, старанно покритими, вистелені сіном. Там, де була землянки знаходили залізні пічки, а також багато теплих коців і валянок. Стрільці сотні хотіли використати ці окопи для заслуженого відпочинку після трьохденного пішого переходу та блискучої перемоги, але командир австрійської бригади їм не дозволив. Переможцям дозволили спати в оборобах з сіном. Стомлені переходом і недавнім боєм січові стрільці ментально заснули в холоднім пахучім сні. Австрійцям було доручено охороняти спокій переможців, адже все могло статися.

*Сотник К. Гутковський з січовими стрільцями
Першої Гуцульської сотні в стрілецькому окопі.*

Наступного дня блискуча перемога гуцулів над росіянами була на устах цілої австрійської бригади. В обідню пору до січових стрільців завітав командир бригади зі своїм штабом. Він з правдивим зворушенням зачитав наказ, в якому підкреслив надзвичайну поставу і хоробрість гуцульських воїнів. Зокрема, командир бригади високо оцінив військовий талант сотника К. Гутковського і обіцяв в найближчій часі його нагородити і 20 найбільш відважних січових стрільців «Хрестом хоробрості», котрі молодечою відвагою і безстрашністю здобули над ворогом блискучу перемогу. Як виявилось пізніше, за вдалий бій сотник К. Гутковський був нагороджений «Хрестом військової заслуги з короною» III ступеня, а з рядових бійців відзначено тільки чотирьох січових стрільців.

Цим боєм Гуцульська сотня своєю хоробрістю першою серед інших гідно заслужила собі на окремішне визнання у формі окремого офіційного австрійського військового наказу. Це – одна з золотих сторінок звитяги гуцулів у Великій війні, в історії українського війська новітнього часу, найславніша сторінка українського січового стрілецтва в цілому.

Як зазначає О. Думін, «...на жаль цей подвиг, як і про все життя й діла цієї першої гуцульської сотні, залишились лише вривки споминів, подробиці, хоч і які вони дорогі, пішли в забуття. Залишився факт, що подвиги сотні Гутковського й його самого добули для української зброї широку славу і признання»¹⁶⁶.

Через два дні із-за людської заздрості німці перестали говорити про баталію, а чехи зненавиділи гуцулів. Замість визнання настала відверта ворожість спрямована на повне знищення сотні обдарованого сотника. Гуцульських січових стрільців стали посилати в найбільш

небезпечні розвідки, з яких мало хто вертався живим, а якщо повертався то раненим чи сильно перестудженим, що треба було їх негайно відправляти до лікарень. Харчування було вкрай незадовільним, бо привезти харчі на зайняту висоту глибокими снігами кіньми було неможливо, а лише наплічниками стрільців. Із кожним днем сотня героїв танула на очах. За твердженнями С. Глушко станом на 10 березня 1915 р. Перша Гуцульська сотня змаліла до 90 вояків¹⁶⁷.

Після тріумфального вишківського бою Гуцульській сотні випала стежна – розвідувальна і сторожова служба, яку зразково організував кмітливий та здібний командир сотні К. Гутковський. Тут сотня гуцулів зразу завоювала серед австрійських бойових підрозділів славу професійних розвідників¹⁶⁸. Отут доречно наголосити, що в розвідку обдарованих вояків командування посилало ще тоді, коли сотня проходила підготовку в Хусті. Зокрема, в розвідку вояки Першої Гуцульської сотні ходили як групами так і поодиночі. Один з них Осип Сроковський 5 грудня 1914 р. отримав завдання вести розвідку на території Галицької Гуцульщини. Там пробув два з половиною місяця. І з Жаб'єго через Яблунецький перевал він повернувся до Хусту 21 лютого 1915 р. Оскільки сотня вже була на фронті, то розвідник з Хусту виїхав здавати звіт Центральній Бойовій Управі УСС у Відні. Його звіт у добірці документів до історії УСС опубліковано 1967 р. в історичному збірнику усусів «За волю України»¹⁶⁹.

Здобутими розвідданими Перша Гуцульська сотня допомагала австрійським військовим частинам вибратися з важкого становища під час боїв у дикому, лісистому, бездорожньому терені бойківських Горган. Та й сама брала участь у декількох сутичках з ворогом¹⁷⁰.

Прохання сотника К. Гутковського дати сотні пару днів відпочинку в теплі, помитися і поміняти білизну ігнорувались командиром австрійського корпусу полковником Ганнаком. Все це довелося К. Гутковському переносити терпеливо. Більше того, розробляв різні плани і разом з підлеглими робив часті напади на нові добре укріплені позиції ворога. Серед стрільцтва про нього ходили легенди, що його кулі не чіпають, хоч в білий день перед позиціями ворога ходив на повний зріст не криючись, а кулі пролітали роями мимо вух сотника. Одчайдушна відвага командира сотні гуцулів дивувала не тільки січових стрільців, але й страшила чужих ворожих вояків¹⁷¹.

Сотник своїм гумором підтримував своїх підлеглих як міг і сам дуже занепав: ноги йому почали відмовляти послуху. Настав параліч. Командир чети хорунжий С. Глушко доповів про це командуванню легіону УСС про трагізм бойового підрозділу сотні гуцулів. Там прислухались до слів хорунжого. Зразу прийшли чотири санітари з ношами і силоміць забрали сотника К. Гутковського ути¹⁷².

Хорунжий С. Глушко взяв на себе командування, щоби врятувати сотню гуцулів від цілковитого фізичного знищення, але що міг зробити рядовий український офіцер мало рангу, до голосу якого не прислухались старшини австрійської бригади. Полковник Ганнак ніяк не хотів відпустити січових стрільців на відпочинок і поповнити свої

лави. С. Глушку на його твердження, що вже нема з ким воювати цинічно заявляв: **«...мало людей, але добрі!»**¹⁷³.

Становище стало розпачливе. Новому коменданту сотні гуцулів у Лавочнім на Сколівщині вдалося в березні 1915 р. доповісти курінному отаману УСС Григорію Коссаку про жахіття останків сотні прославленого сотника. Після доповіді хорунжого через 12 днів на залізничний вокзал у Лавочнім прибуло 40 голодних, нужденних, обдертих і переважно хворих гуцулів, які чотири місяці тому в Хусті горіли бажанням на рідній Гуцульщині розв'язати партизанську війну в тилу ворога. Важко було повірити в те, що ці гірські соколи п'ять тижнів тому здобули блискавичну вікторію над тричі переважаючим ворогом.

З січових стрільців сотні К. Гутковського вдалось встановити відомості лише про 18 ратоборців: Петра Кривенюка з Верхнього Ясенова, Лукина Сумарука із Дземброні, Миколи Вепрука із Жаб'єго на Верховинщині, Дмитра Амброзьяка з Гуцулівки, Василя Букатчука з Кобак, Івана Баранюка, Івана Боечка із Москалівки поблизу Косова, котрим пощастило повернутися з Великої війни додому живими, Івана Дудюка з Космача, Костя Попенюка з Рибного, котрий 1 травня 1915 р. загинув при штурмі на горі Маківці, Юрія Сливку із Великого Рожина на Косівщині, Михайла Луціва з Надвірної, Федора Вишиванюка, Миколу Попадюка із Раківчика, Івана Стовп'юка з Спаса (Іспаса) на Коломийщині, Петра Амброзійчука із Устя Біскупського на Борщівщині, Адама Кулачківського з Мишкова на Заліщанщині, Андрія Киселицю, Михайла Паліїва і Осипа Сроковського. Останніх трьох січових стрільців – гутківців звідки походить родом не пощастило нам вияснити¹⁷⁴. Оскільки списку цієї сотні нами не виявлено, то інші імені і прізвища звитяжців поки-що – в мороцізабуття.

Отаман Г. Коссак в Лавочному щиро зайнявся уцілілими гуцульськими січовими стрільцями сотні К. Гутковського. Він відшукав для них просторий порожній будинок. Надав їм двотижневий відпочинок і подвійну норму харчування. По закінченню двотижневого відпочинку Перша Гуцульська сотня припинила своє існування, що її zorganizував талановитий сотник Клим Гутковський. Залишки цієї прославленої у віках сотні, як зазначає О. Думін, поповнили у квітні 1915 р. ряди легіону УСС під Маківкою¹⁷⁵. За іншою версією її в березні 1915 р. забрано з фронту для поповнення новобранцями з Коша в Варпалянці на Закарпатті¹⁷⁶.

Лікування в військовому госпіталі в Будапешті сотника К. Гутковського не дало бажаних результатів і вранці 29 травня 1915 р. відійшов у вічність. Як наголошує О. Думін, сотнику не вдалося здійснити своєї мрії і його гуцулів: дібратися до Гуцульщини й там zorganizувати з місцевих легінів більший відділ, тобто курінь¹⁷⁷.

Такої ж версії дотримується і дослідник В. Дзіковський. Він стверджував, що у К. Гутковського був великий задум: з гуцулів сформувати два стрілецькі полки, один мав воювати на долах, а другий безпосередньо на теренах Галицької Гуцульщини. Основою одного з них і мала стати його Гуцульська сотня. Отож сотників замисел мав далекосяжні політичні міркування. По-перше, він не хотів, щоби легені зелених гір йшли воювати в іноземні формування – польське військо та

в добровольчі українські відділи при румунських полках. По-друге, сотник бажав, щоби якнайбільше гуцулів було в рядах січових стрільців, і щоби вони під національним стягом боролися за волю України¹⁷⁸.

Отож, через недругів К. Гутковському не вдалося втілити свій помисел у життя, а якби пощастило, то, ймовірно, зовсім по іншому розвивався б хід історії на гуцульських теренах і, можливо, в цілій міжвоєнній і повоєнній історії Європи.

Узагальнюючи вище сказане відзначаємо, що Перша Гуцульська сотня станом на 25 жовтня 1914 р. сформована сотником Климом Гутковським з впертих і рішучих гуцулів готових в будь-яку хвилину жертвувати своїм життям на вітар свободи соборної України. Ця обставина дала підставу дослідникам українського січового стрілецького війська назвати її Першою Гуцульською сотнею.

Оглядаючи короткий бойовий шлях Першої Гуцульської сотні сотника Клима Гутковського і її вклад в зимову компанію австрійської армії 1915 р. на Бойківщині стверджуємо, що вона зарекомендувала себе одним з найкращих підрозділів бойової групи австрійських військ полковника Ганнака. Гуцули в бойківських горах показали себе високопрофесійними розвідниками. Вдалою розвідувальною діяльністю гуцули неодноразово допомагали австрійським частинам виходити із скрутного становища під час боїв з ворогом у дикому, лісистому, бездорожньому терені бойківських бескид. Та й часто самі розвідницькі групи сотні брали безпосередню участь у декількох бойових сутичках із ненависним російським окупантом. На початку другої декади лютого 1915р. цей бойовий відділ гуцулів прославив себе героїчними боями за висоти 840 і 955 у бойківському с. Вишкові на Долинщині. Тут у бойківському селі гуцули більше місяця обороняли перевал від росіян за вихід на Закарпаття.

Щоправда, воювати на Бойківщині Першій Гуцульській сотні довго не довелося. Важка фронтова служба серед лютої зими, життя в холодних землянках, нерідко просто неба в морози ослабили сотню так, що вже в половині березня 1915 р. її останки завдяки її другому командирі С. Глушку від'їхали до Коша УСС, бо поповнення звідтіля дістати не можна було. Люта зима і суворі воєнні будні з великим нервовим навантаженням спровокували у сотника Клима Гутковського сильне нервове запалення і розлад. Він важко захворів і незабаром опинився у військовому госпіталі м. Будапешта. За сотню не було кому заступитись і її розформували, а командир відійшов у вічність. Разом з тим слід сказати, що цей обдарований воєнним талантом командир мав дар передбачення: знав, що разом з впертими і безстрашними гуцулами йде на вірну загибель. Він все робив, щоби врятувати свою сотню. Вічна йому пам'ять і полеглим гуцулам цієї сотні, які досі є в забутті широкому загалугромадськості.

Насамкінець, з сумом доводиться констатувати, що бойовий шлях Першої Гуцульської сотні – білою плямою в вітчизняній історіографії. Досі ще ніхто не склав поіменного списку цієї сотні, сліди якого слід шукати у військовому архіві у Відні, і в повній мірі не дослідив вкладу

цих гуцулів у зимовій військовій компанії усусів 1915 р. на теренах Бойківщини.

Заповнювати цю прогалину доведеться новому поколінню українських істориків, які, опрацювавши матеріали військового архіву у Відні, а також якісь сліди в архівах Варшави зможуть відтворити в більш повній мірі незаслужено забуту сторінку ратних звитяг гуцулів цієї сотні. Отож, бойова слава галицьких гуцулів сотні К. Гутковського є золотою сторінкою воєнної історії не тільки Галицької Гуцульщини, але й усього українського війська. Вона не має права на забуття...Віriamo в її воскресіння...

¹ Патріотична збірка гуцульського полку // Свобода. – 1916. – 26 лютого. – С. 6.

² Наші втрати // Громадський голос. – 1916. – 1 серпня. – С. 5.

³ Verlustliste № 140 ausgegeben am 12. 03. 1915. – Wien, 1915. – S. 5 – 43.

⁴ Н. І. Дещо з життя австрійсько-угорського 24 полку піхоти / І. Н. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 2 квітня. – Ч. 87/88. – С. 224.

⁵ Примак-Гамота О. Листопадові дні в Коломиї /О. Примак-Гамота // Коломия й Коломийщина. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія: видання Комітету коломиян, 1988. – С. 755 – 756.

⁶ Verlustliste № 15 ausgegeben am 23. 09. 1914. – Wien, 1915. – S. 25, 35, 40, 46, 64, 70, 84, 99, 110, 119, 125, 127, 134, 146, 150, 156, 163, 165, 170.

⁷ Verlustliste № 15 ausgegeben am 23. 09. 1914. – Wien, 1915. – S. 26, 72, 73, 85, 98, 110.

⁸ Verlustliste № 12 ausgegeben am 11. 09. 1914. – Wien, 1915. – S. 19, 47, 81, 109.

⁹ Арсенич П. Березуни. (Біографічні відомості про уродженців Нижнього Березова Косівського району). – Івано-Франківськ, 1994. – С. 7, 9, 12.

¹⁰ Verlustliste № 12 ausgegeben am 27. 11. 1915. – Wien, 1915. – S. 18, 28, 32, 40, 46; 30. 11. 1915. – S. 8, 16, 19, 26, 42, 127, 130.

¹¹ Verlustliste № 19 ausgegeben am 01. 10. 1914. – Wien, 1914. – S. 22, 35, 55, 97, 119, 120, 139.

¹² Verlustliste № 16 ausgegeben am 24. 09. 1914. – Wien, 1914. – S. 57; Verlustliste № 20 ausgegeben am 21. 10. 1914. – Wien, 1914. – S. 89.

¹³ Глібовицький С. Образки з світової війни 1914 – 1915. – Відень, 1916. – С. 9 – 10.

¹⁴ Там само. – С. 41 – 43.

¹⁵ Інформація респондента О. Сіреджук від 30 травня 1976 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Наші полонені на Сибірі // Вперед. – 1919. – 3 лютого. – С. 2; Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1926. – № 1. – S. 14.

¹⁶ Новинки //Громадський голос. – 1916. – 1 березня. – С. 9; Krasicki A. Dziennik z kompanji rosyjskiej. 1914 – 1916. – Lwów: Panteon Polski, 1935. – S. 114.

¹⁷ Krótki przewodnik po Huculszczyźnie. – Warszawa, 1933. – S. 43.

¹⁸ Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 56.

¹⁹ Sprawozdanie oddziału Lwowskiego Towarzystwa przyjaciół Huculszczyzny za rok 1934. – Lwów, 1935. – S. 19.

²⁰ Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1926. – № 2. – S. 9, 10; – № 5. – S. 11 – 13.

²¹ Лягли головами // Діло. – 1915. – 13 березня. – С. 6.

²² Новини // Громадський голос. – 1916. – 20 серпня. – С. 6.

- ²³ Патріотична збірка гуцульського полку // Свобода. – 1916. – 26 лютого. – С. 6.
- ²⁴ Яворівський Є. «За цісаря, за державу» / Є. Яворівський. // Літопис Червоної Калини. – 1937. – Ч. 3. – С. 19; Яворівський Є. Десята офензива над Ізонцо / Є. Яворівський // Народний ілюстрований календар товариства «Просвіта» на переступний рік 1924. – Річник 46. – Львів, 1923. – С. 53.
- ²⁵ Яворівський Є. «За цісаря, за державу» / Є. Яворівський. // Літопис Червоної Калини. – 1937. – Ч. 3. – С. 18.
- ²⁶ Яворівський Є. Десята офензива над Ізонцо / Є. Яворівський // Народний ілюстрований календар товариства «Просвіта» на переступний рік 1924. Річник 46. – Львів, 1923. – С. 53 – 60.
- ²⁷ Яворівський Є. Десята офензива над Ізонцо... – С. 52.
- ²⁸ Н. І. Один епізод з боїв IV куреня 24 австро-угорського полку піхоти // Вістник Союза визволення України. – 1916. – 23 липня. – Ч. 108. – С. 483.
- ²⁹ Яворівський Є. «За цісаря, за державу» / Є. Яворівський. // Літопис Червоної Калини. – 1937. – Ч. 3. – С. 18; Бояринич В. Бої за місто Лева. Кривавий шлях. Спогад. 19. XII. 1918 – 15. V. 1919 р. / Літопис Червоної Калини. – 1991. – Ч. 1. – С. 8.
- ³⁰ Полягли головами / Діло. – 1915. – 3 жовтня. – С. 7; Арсенич П. Березуни. (Біографічні відомості про уродженців Нижнього Березова Косівського району). – Івано-Франківськ, 1994. – С. 7, 9.
- ³¹ Посмертна згадка // Свобода. – 1916. – 15 квітня. – С. 6.
- ³² Інформація респондента Дмитра Кіращука від 10 жовтня 2016 р.; Інформація респондента Дмитра Дзвінчука від 20 жовтня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».
- ³³ Verlustliste № 607 ausgegeben am 14. 08. 1917. – Wien, 1914. – S. 11 – 13, 17.
- ³⁴ Ільницький М. Спомини про села Березови / М. Ільницький // Коломия і Коломийщина. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філядельфія: видання Комітету коломиян, 1988. – С. 572.
- ³⁵ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 352. – Оп. 1. – Спр. 74. – Арк. 224; – Спр. 76. – Арк. 128, 201, 304; – Спр. 77. – Арк. 72, 228, 376; – Спр. 79. – Арк. 88, 216; – Спр. 80. – Арк. 222, 369, 507, 596; Послідні події на П'яве і доля наших полонених в Італії // Нове життя. – 1919. – 28 марта. – С. 1; Наші полонені в Італії // Вперед. – 1919. – 20 січня. – С. 4.
- ³⁶ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 352. – Оп. 1. – Спр. 74. – Арк. 175, 224, 310, 321, 342, 362.
- ³⁷ Там само. – Ф. 352. – Оп. 1. – Спр. 74 - 80.
- ³⁸ Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1926. – Dziennik № 2. – S. 9, 10; – № 5. – S. 11, 13.
- ³⁹ Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1926. – № 5. – S. 10, 11.
- ⁴⁰ Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1926. – № 5. – S. 10 – 11; – № 7. – S. 13.
- ⁴¹ Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1926. – № 1. – S. 9; – № 2. – S. 7 – 9; – № 3. – S. 9, 10.
- ⁴² Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1926. – № 1. – S. 8, 9; – № 2. – S. 7-11; – № 2. – S. 10.
- ⁴³ Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1925. – № 1. – S. 8; Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1926. – № 1. – S. 8, 9; – № 2. – S. 7 – 11; – № 5. – S. 10 – 13.

- ⁴⁴ Dziennik Urzędowy województwa Stanisławowskiego. – Stanisławów, 1926. – № 5. – С. 10, 11; Михайло Генік Березовський. // Коломия і Коломийщина. Збірник споминів і статей. – Філядельфія: Видання Комітету коломиян, 1988. – С. 818.
- ⁴⁵ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 91.
- ⁴⁶ Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 55 – 56.
- ⁴⁷ Українські Січові Стрільці // Свобода. – 1915. – 23 лютого. – С. 2 – 3.
- ⁴⁸ Новіна Розлуцький Л. Записки до літописі Українського Січового Війська. / Л. Новіна Розлуцький // Шляхи. – 1916. – 15 лютого. – С. 160.
- ⁴⁹ Там само. – С. 160.
- ⁵⁰ Заклинський М. «А ми тую стрілецьку збережемо». Спомини з визвольної війни. – Львів: Всесвіт, 1936. – Ч. 1. – С. 81.
- ⁵¹ Вітовський Д. Моя сотня / Д. Вітовський // За волю України. Історичний збірник. В 50-ліття збройного виступу Українських Січових Стрільців проти Москви. 1914 – 1964. – Нью Йорк: Видання Головної Управи Братства Українських Січових Стрільців, 1967. – С. 269, 270.
- ⁵² Домарацький А. Приступ на горі Ключ / А. Домарацький // Українські Січові Стрільці в Карпатах. – Відень, 1915. – С. 48 – 61.
- ⁵³ Юсип Д. Приступ на горі Ключ / Д. Юсип // Літопис Червоної Калини. Історико-краєзнавчий часопис. – 1993. – № 10 – 12. – С. 15.
- ⁵⁴ Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. До 100-річчя битви на Лисоні. – Тернопіль: Джура, 2016. – С. 436, 451, 459.
- ⁵⁵ Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. До 100-річчя битви на Лисоні. – Тернопіль: Джура, 2016. – С. 483.
- ⁵⁶ Мамчур Т. УСС в бою на горі Ключ. Спогад. / Т. Мамчур // За волю України. Історичний збірник. В 50-ліття збройного виступу Українських Січових Стрільців проти Москви. 1914 – 1964. – Нью Йорк: Видання Головної Управи Братства Українських Січових Стрільців, 1967. – С. 142 – 143.
- ⁵⁷ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 8.
- ⁵⁸ Що пишуть українські стрільці...// Діло. – 1915. – 20 марта. – С. 9.
- ⁵⁹ Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. До 100-річчя битви на Лисоні. – Тернопіль: Джура, 2016. – 2016. – С. 427.
- ⁶⁰ Гірняк Н. «Кіш УССів» // Вісті Брацтва колишніх вояків І-ї УНА. – 1955. – Ч. 5/6. – С. 6.
- ⁶¹ Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 44, 50, 52; Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво. – Нью-Йорк: Червона Калина, 1956. – С. 100 – 101.
- ⁶² Інформація респондента Дмитра Стефлюка від 20 грудня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».
- ⁶³ Арсенич П. Українські січові стрільці з Гуцульщини / П. Арсенич// Книга скорботи... – С. 283; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. До 100-річчя битви на Лисоні. – Тернопіль: Джура, 2016. – С. 155, 159, 388, 390, 405, 412, 415, 418, 423, 424, 430, 437, 447, 457, 465, 482, 485, 510, 517; Герої //Свобода. – 1915. – 14 травня. – С. 3; – 2 липня. – С. 7.
- ⁶⁴ Арсенич П. Українські січові стрільці з Гуцульщини / П. Арсенич // Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 283; Лазарович М. Леґіон Українських

січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. До 100-річчя битви на Лисоні. – Тернопіль: Джура, 2016. – С. 393, 396, 423, 446, 456, 457, 479, 490, 499, 513; Свобода. – 1915. – 14 травня. – С. 3; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 141, 146, 152, 155, 161.

⁶⁵ Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців... – С. 122.

⁶⁶ Ярий Р. Бої за Маківку. – Львів: Всесвіт, 1936. – С. 18.

⁶⁷ Назарук О. Гуцульська відвага і любов до гарного оружя. / О. Назарук. // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 16.

⁶⁸ Там само. – С. 16.

⁶⁹ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 127, 128, 130; – Спр. 86. – Арк. 23; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 122.

⁷⁰ Вітовський Д. З карпатських боїв: борба за Маківку. / Д. Вітовський // Шляхи. – 1916. – № 6. – С. 195; Литвин М., Науменко К. Історія галицького стрілецтва. Видання друге. – Львів: Каменярь, 1991. – С. 24 – 25.

⁷¹ Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців... – С. 52.

⁷² Полковий приказ. // Календар товариства «Просвіта». – Львів, 1916. – С. 113.

⁷³ Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво. – Нью-Йорк: Червона Калина, 1956. – С. 349.

⁷⁴ Там само. – С. 112.

⁷⁵ Там само. – С. 116.

⁷⁶ Список втрат УСС. Виказ убитих і померлих // Діло. – 1916. – 11 березня. – С. 3.

⁷⁷ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 91; Виказ ранених // Діло. – 1916. – 22 березня. – С. 4; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 354.

⁷⁸ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 125, 127, 128, 130; Страти УСС. Виказ полонених // Діло. – 1916. – 4 травня. – С. 3.

⁷⁹ Виказ ранених. // Діло. – 1916. – 18 березня. – С. 3.

⁸⁰ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 338, 339, 342, 344, 345, 348, 353.

⁸¹ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 126.

⁸² Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 339, 343, 349, 354.

⁸³ Ріпецький С. Українське січове стрілецтво... – С. 125.

⁸⁴ Назарук О. У.С.С. в битві коло Соколова, Сокольник і Соснова / О. Назарук // З кривавого шляху Українських Січових Стрільців. Ілюстрована збірка оповідань і описів. – Львів: «Просвіта», 1916. – С. 44; Луців Є. Бойове мистецтво гуцулів... – С. 151.

⁸⁵ Назарук О. У.С.С. в битві коло Соколова, Сокольник і Соснова / О. Назарук // З кривавого шляху Українських Січових Стрільців. Ілюстрована збірка оповідань і описів. – Львів: «Просвіта», 1916. – С. 45 – 46.

⁸⁶ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 344.

⁸⁷ Данило Михайлович Щербаківський // Діло. – 1927. – 12 червня. – С. 1 – 2; Лазарович М. Чин Легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 р.). – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – С. 115 – 117.

⁸⁸ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 350, 355.

⁸⁹ Новіна Розлуцький Л. Записки до літописі Українського Січового війська / Л. Новіна Розлуцький // Шляхи. – 1915. – С. 749 – 750.

- ⁹⁰ Островерха М. 1 листопад 1915. Бій У.С.С. над Стрипою /М. Островерха // Календар для всіх на рік 1932. – Львів, 1932. – С. 75.
- ⁹¹ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 28. – Арк. 20.
- ⁹² Лазарович М. Чин легіону Українських січових стрільців... – С. 119.
- ⁹³ Стрілецькі вісти // Громадський голос. – 1916. – 20 березня. – С. 5; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 337, 340, 344, 348 – 350, 356.
- ⁹⁴ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 126.
- ⁹⁵ Литвин М., Науменко К. Історія галицького стрілецтва... – С. 32 – 33.
- ⁹⁶ Там само. – Спр. 78. – Арк. 96.
- ⁹⁷ Іжак М. Зі стрілецької слави // Українське слово. – 1916. – 17 жовтня. – С. 3 – 4; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли в боях під Потуторами і на Лисоні (в серпні і вересні 1916 р.). // За волю України. – Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 338, 341 – 344; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 344, 356.
- ⁹⁸ Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців... – С. 435, 494; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 338, 341, 344, 349, 351, 359, 360, 365.
- ⁹⁹ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 130.
- ¹⁰⁰ Лазарович М. Чин легіону Українських січових стрільців... – С. 119.
- ¹⁰¹ Роковини боїв УСС під Бережанами // Діло. – 1918. – 1 жовтня. – С. 2 – 3.
- ¹⁰² Свинко Й. Лисоня / Й. Свинко // Тернопільський Енциклопедичний Словник. К - О. – Тернопіль: Збруч, 2005. – Т. 2. – С. 364.
- ¹⁰³ Баб'юк А. На сторінці історії Українських Січових Стрільців. / А. Баб'юк // Вістник Союза визволення України. – 1916. – 5 падолиста. – Ч. 123. – С. 720.
- ¹⁰⁴ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 63; Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців... – С. 52.
- ¹⁰⁵ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 347, 351 352, 360; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців... – С. 344, 393, 397, 419, 423, 431, 503, 514, 529; Герої Стрілецького Чину. До 100-річчя Січового Стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 154.
- ¹⁰⁶ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 126.
- ¹⁰⁷ Дзіковський В. Коло Потутор. – Відень, 1917. – С. 22.
- ¹⁰⁸ Українське Січове Стрілецтво. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 163.
- ¹⁰⁹ Баб'юк А. На сторінці історії Українських Січових Стрільців. / А. Баб'юк // Вістник Союза визволення України. – 1916. – 5 падолиста. – Ч. 123. – С. 720.
- ¹¹⁰ Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво... – С. 164.
- ¹¹¹ Стрілецькі могили // Бережанська земля. – Історико-мемуарний збірник. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Вид-во «Бережани», 1970. – С. 253 – 260.
- ¹¹² Лазарович М. Чин легіону Українських січових стрільців... – С. 79.
- ¹¹³ Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців... – С. 156; Лазарович М. Чин легіону Українських січових стрільців... – С. 98.
- ¹¹⁴ Литвин М., Науменко К. Історія галицького стрілецтва... – С. 44 – 45.
- ¹¹⁵ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 346, 355, 358.
- ¹¹⁶ Гнатевич Б. Українські січові стрільці. – Львів, б. р. – С. 49.
- ¹¹⁷ Матейко Р., Мельничук С. Шляхами стрілецької слави. Українські Січові Стрільці в контексті Визвольних змагань українського народу. – Тернопіль, 1995. – С. 39 – 40.
- ¹¹⁸ Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – Львів: Слово, 1991. – С. 92.
- ¹¹⁹ Там само. – С. 93.
- ¹²⁰ Грабар А. А було це в серпні 1917 р. / А. Грабар А. // Неділя. – 1933. – 24 вересня. – С. 3; Іванець І. Бій під Конюхами // Альманах Червоної Калини. – Львів, 1932. – С. 148.

-
- ¹²¹ Гнатевич Б. Українські січові стрільці. – Львів, б. р. – С. 47.
- ¹²² Там само. – С. 47.
- ¹²³ Там само. – С. 47.
- ¹²⁴ Лазарович М. Легіон Українських Січових Стрільців... – С. 191 – 192.
- ¹²⁵ Гірняк Н. Полк. Василь Вишиваний. – Вінніпег, 1956. – 1956. – С. 14, 15.
- ¹²⁶ Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 97 – 98.
- ¹²⁷ Щуровський В. Січові стрільці на Запоріжжю. Історичний календар-альманах Червоної Калини на 1929 рік. – Львів: Червона Калина, 1929. – С. 41 – 43; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 102.
- ¹²⁸ Заклинський М. Карні експедиції УСС-ів у Херсонщині / М. Заклинський // Історичний календар-альманах Червоної Калини на 1933 рік. – Львів: Червона Калина, 1932. – С. 72 – 73.
- ¹²⁹ Заклинський М. Карні експедиції УСС-ів у Херсонщині... – С. 72.
- ¹³⁰ Фіцич П. Щоби слава не пропала!.. / П. Фіцич // Гуцулія. – 1968. – № 3. – С. 41.
- ¹³¹ Заклинський М. Карні експедиції УСС-ів у Херсонщині... – С. 74, 75.
- ¹³² Гірняк Н. Полк. Василь Вишиваний. – Вінніпег, 1956. – С. 30.
- ¹³³ Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців... – С. 205 – 216.
- ¹³⁴ Нижанковський М. Пам'яті сотника УСС Кліма Гутковського (До історії Гуцульської сотні) / М. Нижанковський // За волю України: Історичний збірник УСС. 1914 – 1964 / За ред. С. Ріпецького. – Нью-Йорк: Червона Калина, 1967. – С. 149.
- ¹³⁵ Там само. – С. 149 – 150.
- ¹³⁶ Там само. – С. 150.
- ¹³⁷ Там само. – С. 150.
- ¹³⁸ Там само. – С. 151.
- ¹³⁹ Там само. – С. 151 – 152.
- ¹⁴⁰ Там само. – С. 152 – 153.
- ¹⁴¹ Там само. – С. 152, 157.
- ¹⁴² Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво... – С. 81 – 82.
- ¹⁴³ Витвицький В. Стрілецька пісня / В. Витвицький // За волю України. Історичний збірник УСС. В 50-ліття збройного виступу Українських Січових Стрільців проти Москви. – Нью-Йорк, 1967. – С. 357.
- ¹⁴⁴ Дзіковський В. До історії Гуцульської сотні. Св. п. сот. Кліма Гутковського / В. Дзіковський // Тим, що впали. 1914 – 1916. Літературно-мистецький збірник – Львів, 1917. – С. 132.
- ¹⁴⁵ Темницький В. Клим Гутковський / В. Темницький // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 20.
- ¹⁴⁶ Як визначилась сотня Гутковського // Діло. – 1915. – 10 квітня. – С. 2.
- ¹⁴⁷ Боберський І. Смерть сотника Українських Січових Стрільців / І. Боберський // Свобода, Дзерзи Сіти. – 1915. – 15 липня. – С. 2.
- ¹⁴⁸ Темницький В. Клим Гутковський... – С. 20; Дзіковський В. До історії Гуцульської сотні... – С. 133.
- ¹⁴⁹ Боберський І. Різдвяні свята у наших стрільців // Діло. – 1915. – 13 лютого. – С. 2.
- ¹⁵⁰ Що пишуть українські стрільці... // Діло. – 1916. – 27 марта. – С. 7.
- ¹⁵¹ Що пишуть українські стрільці... // Діло. – 1916. – 20 марта. – С. 9; – 27 марта. – С. 7.
- ¹⁵² Нижанковський М. Пам'яті сотника УСС Кліма Гутковського (До історії Гуцульської сотні) / М. Нижанковський // За волю України: Історичний збірник УСС. 1914 – 1964 / За ред. С. Ріпецького. – Нью-Йорк: Червона Калина, 1967. – С. 150 – 151.

-
- ¹⁵³ Українські січові стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 28; Боберський І. Смерть сотника Українських Січових Стрільців / І. Боберський // Свобода, Дзерзи Сіти. – 1915. – 15 липня. – С. 2; Дзіковський В. До історії Гуцульської сотні... – С. 133; С. І (Сіак І.) 3 життя українських стрільців. Як визначилась сотня Гутковського // Діло. – 1915. – 10 квітня. – С. 2.
- ¹⁵⁴ Глушко С. Сотник Клим Гутковський // Літопис Червоної Калини. – Львів, 1935. – Ч. 4. – С. 11 – 12.
- ¹⁵⁵ Українські січові стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 28.
- ¹⁵⁶ С. І. (Сіак І.) 3 життя українських стрільців. Як визначилась сотня Гутковського // Діло. – 1915. – 10 квітня. – С. 2; Виказ полонених Українських Січових Стрільців // Діло. – 1916. – 21 квітня. – С. 4; Дзіковський В. До історії Гуцульської сотні... – С. 133.
- ¹⁵⁷ Глушко С. Клим Гутковський... – С. 12.
- ¹⁵⁸ Там само. – С. 12.
- ¹⁵⁹ Там само. – С. 12.
- ¹⁶⁰ Там само. – С. 12.
- ¹⁶¹ Глушко С. Клим Гутковський... – С. 12; С. І. (Сіак І.) 3 життя українських стрільців. Як визначилась сотня Гутковського // Діло. – 1915. – 10 квітня. – С. 2.
- ¹⁶² Дзіковський В. До історії Гуцульської сотні... – С. 133.
- ¹⁶³ Боберський І. Смерть сотника Українських Січових Стрільців / І. Боберський // Свобода, Дзерзи Сіти. – 1915. – 15 липня. – С. 2
- ¹⁶⁴ Дзіковський В. До історії Гуцульської сотні... – С. 133. – С. 133.
- ¹⁶⁵ Виказ убитих УСС // Діло. – 1916. – 11 березня. – С. 3; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 338, 345, 348, 359, 360.
- ¹⁶⁶ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 114.
- ¹⁶⁷ Глушко С. Сотник Клим Гутковський / С. Глушко // Літопис Червоної Калини. – 1935. – Річник VII. – Ч. 4. – С. 12.
- ¹⁶⁸ Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 28; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 114.
- ¹⁶⁹ Звіт звідуна УСС Осипа Сроковського // За волю України. Історичний збірник УСС. В 50-ліття збройного виступу Українських Січових Стрільців проти Москви. 1914 – 1964. – Нью-Йорк, 1967. – С. 385 – 386.
- ¹⁷⁰ Гнатевич Б. Українські січові стрільці. – Львів, б. р. – С. 23.
- ¹⁷¹ Глушко С. Клим Гутковський... – С. 12.
- ¹⁷² Там само. – С. 12.
- ¹⁷³ Там само. – С. 12.
- ¹⁷⁴ За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью-Йорк, 1964. – С. 305.
- ¹⁷⁵ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 114.
- ¹⁷⁶ Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – Львів: Слово, 1991. – С. 28.
- ¹⁷⁷ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 260. – Арк. 260. – Арк. 2 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 114.
- ¹⁷⁸ Дзіковський В. До історії Гуцульської сотні... – С. 132.

Розділ V. ПОВТОРНА РОСІЙСЬКА ОКУПАЦІЯ

5. 1. Брусилівський прорив

Для оборони на теренах Галицької Гуцульщини австрійське командування зосередило підрозділи 7-ї австрійської армії під командуванням Пфлянцера-Балтіна. В її рядах налічувалося 112 тисяч бійців. Окрім стрілецької зброї на її озброєнні ще було 500 гармат різного калібру. Росіяни проти неї зосредили свою 9-ту армію, яка складалася з 5-ти армійських корпусів, 3-го кавалерійського корпусу та 2-ї кавалерійської дивізії, яка налічувала 28 літаків, 489 гармат і 180 тисяч вояків¹.

Наступ росіяни розпочали 4-го червня 1916 р. з артпідготовки. Артилеристи по австрійських позиціях випустили 180 тисяч снарядів, в тому числі, – 30 тисяч начинених отруйними газами. Протягом десяти днів бойових дій з росіянами австрійці втратили 60 тисяч воїнів, в тому числі 38 тисяч полонених, 120 кулеметів та 48 гармат².

Австрійське командування на відтинку фронту Коломия – Косів сконцентрувало 9 батальйонів 1-го, 54-го, 93-го полків, укомплектованих з чехів і німців загальною чисельністю – 7 тисяч осіб, які входили у склад 5-ї дивізії та 13 батальйонів 9-го, 10-го, 45-го, 77-го піхотних полків 24-ї дивізії в кількості 12 тисяч вояків. Серед них було два сербських, чотири польських, п'ять українських та по сім батальйонів німців і угорців. У басейні Черемоша знаходилися 2-й, 4-й, 7-й, 8-й, 11-й і 14-й полки 5-ї гонвендської кавалерійської дивізії з чотирьох тисяч вояків німецької і угорської національностей³.

На терени Галицької Гуцульщини повторне вторгнення в ході брусилівського прориву здійснювала 9-а армія росіян у кількох напрямках: вижницькому, путилівському, снятинському, коломийському, рунгорському і станіславівському. Захоплення Кут зі сторони Вишніви здійснила о 13-й годині 23 червня 1916 р. 1-ша Донська дивізія 12-го армійського корпусу росіян. Зайнявши Кути «визволителі» стали просуватись до Старих Кутів. Австрійське військо закріпилося на висотах північного заходу і південніше від Кут, де чинило ворогу впертий опір. Знекровлена великими втратами 1-ша Донська дивізія росіян була відведена в тил до Селятина на відпочинок і поповнення новими вояками. Тим часом 25 червня 1916 р. військо австрійців відійшло з південних висот і відступило аж у село Розтоки на Верховинщині⁴.

Перша велика битва брусилівського прориву між ворогуючими сторонами зі снятинського напрямку у цей час відбулася в Рожнові. Її ареною стали рожнівські горби Попівна, Корчівка, Дубники і Лази. Тут наприкінці червня 1916 р. протягом одного дня було три ворожі штурми. На полях битви лежало багато трупів вояків як австрійців, так і росіян. Солдатська братська могила була насипана в лузі рожнівчанина Василя Стеф'юка. Тоді в селі згоріло багато хат, господарських будівель, а від куль, осколків гранат і снарядів загинуло не мало цивільного населення⁵.

При повторному зайнятті краю російські війська з боями крок за кроком вперто просувалися вглиб території краю. Вслід за Рожновим, особливо криваві бої велися за село Смодна коло Косова, де лише втрати вбитими російської армії складали понад 640 осіб. 23 червня 1916 р. російські війська, як уже зазначали, з боєм зайняли Кути. Далі тяжкі баталії ворогуючі сторони вели 15 – 25 червня 1916 р. за с. Старі Кути. Отут в гуцульській землі спочиває 155 російських вояків. Зокрема, 15 червня 1916 р. на земельних ділянках старокутчан Миколи Гурія, Юрка Ковалюка, Петра Павлюка та Калини Сенюк поховано 84-х солдатів російської армії.

Оскільки косівсько-кутський стратегічний напрям наступу російських військ з виходом у верхів'я басейну Білого і Чорного Черемошів був дуже важливим, то довгий час між ворогуючими сторонами точилися важкі кровопролитні баталії. Бої на косівському відтинку з коломийської сторони австрійсько-російського фронту проти австрійців вела 24-а російська піхотна дивізія. Особливо впертий опір австрійці чинили 30 червня 1916 р. 11-й і 82-й піхотним дивізіям росіян коло містечка Пістинь та в Уторопах. Тут вони героїчно відстоювали кожну п'ядь гуцульської землі. Кровопролитні бої точилися на присілку Вибранівка – передмістя Пістиня. На жаль, австрійським воякам не вдалося утримати свій плацдарм і російські війська зуміли захопити містечко. Більше того, до росіян у полон потрапило кількасот солдатів австрійського війська. Того ж дня кипів кровопролитний бій і в селі Микитинці, де проти австрійських бійців воював 9-й Донський полк та окремих автокулеметний взвод⁶.

З рунгурського напрямку на Нижній Березів 30 червня 1916 р. наступали частини 82-ї дивізії 11-го корпусу росіян. Тут клекотів кількденний бій. Врешті-решт 2 червня 1916 р. на схід від с. Текуча росіяни силами 9-го Донського полку штурмом оволоділи висоти 519 і 709, а в полон потрапила 1000 австрійських вояків. Як значиться в російських донесеннях, **«Бій від інших вирізнявся крайньою впертістю і жорстокістю, в штикових атаках полонених не брали»**⁷.

З коломийського напрямку через Яблунів і Лючу російські війська підійшли до Космача і 22 червня 1916 р. їм на присілку Медвежий вдалося зайняти домінуючі висоти від Микуличина, але згодом втратити їх, щоправда, ненадовго. Бої тут ще цілий місяць йшли з перемінним успіхом.

2 липня 1916 р. 11-а і 32-а дивізії росіян зустріли опір австрійського війська на горбах с. Лючки на Косівщині, а також під лісом у східній частині с. Чорний Потік на Надвірнянщині. Бої в Чорному Потоці були особливо впертими з сторони австрійців ще на протязі кількох днів, де вони не тільки оборонялись, але й переходили в штикові контратаки. Лише 6 липня 1916 р. росіянам вдалося заволодіти чорнопотіцькою висотою 745. Австрійці відійшли на висоту 1001 на південь від Делятина. 3 липня 1916 р. 9-й армійський корпус російської армії при підтримці кінноти 11-го армійського корпусу повторно зайняв Микуличин. Для вивчення стратегічної ситуації в районі Делятина була послана сильна група австрійських розвідників⁸. 7 липня 1916 р. росіяни ввійш-

ли в Делятин, проте, в південно-західній частині містечка бої між ворогуючими сторонами точилися ще наступного дня⁹.

Війська австрійців відійшли до Яремча, Дори, Ямної, Микуличина, Татарова і Ворохти. Сюди 12 липня 1916 р. з італійського фронту було перекинуто 6-у і 18-у бригади гірських стрільців та 57-у австрійську дивізію¹⁰.

Яблуницький перевал 8 – 22 серпня 1916 р. обороняли війська під командуванням польового маршалка, поручика, архикнязя Карла (21.11. 1916 р. він став цісарем Австрії), які відбили наступ росіян на південь від Яблуниці і Татарова. Більше того, 8 серпня 1916 р. вони взяли в полон 1000 російських вояків та чотири гармати. В той же час австрійська армія під командуванням генерала Кевеша в районі Делятина вела з росіянами кровопролитні бої. Біля с. Зелена 22 серпня 1916 р. австрійським військам вдалося полонити 100 російських бійців, а з військових трофеїв здобути дві гармати. Щоправда, наступного тижня росіяни все-таки реваншем взяли Делятин¹¹. В листопаді-грудні 1916 р. мали місце бойові дії між ворогуючими сторонами в Рафайлові, Вороненці і Яблуниці¹².

Виятково важкі побоїща австрійські вояки з царськими військами вели за села Бистрець, Голови, Гриняву, Жаб'є, Криворівню, Устеріки і Яблуницю на Верховинщині. Криворівня була зайнята росіянами 8 липня 1916 р.¹³.

14-30 вересня 1916 р. росіяни при підтримці артилерійського вогню намагалися здобути позиції австрійців на вершинах трьох гуцульських гір: Смотрич, Баба Людова та Цапун. Успішним для австрійців був бій з росіянами 30 вересня того року, коли вони на Бабі Людовій взяли в полон чотирьох офіцерів, 532 вояків та здобули вісім гармат противника¹⁴.

Кровопролитними були бої на території Жаб'єго, де загинуло понад 450 російських солдатів. З 10-го жовтня 1916 р. йшли криваві зіткнення на горі Баба Людова, на якій 16-го жовтня 1916 р. баварські війська зайняли окопи росіян. Спроба останніх повторно їх захопити 27 листопада 1916 р. була невдалою. Більше того, 3 грудня 1916 р. при повторному штурмі в полон до німців попало четверо офіцерів і 300 бійців російської армії¹⁵. В листопаді-грудні 1916 р. австрійські війська вели побоїща з російськими частинами в Дземброні, Шибеному і Явірнику¹⁶.

Невдалою виявилась для австрійського командування оборона в басейні ріки Пістинька та верхів'ї Пруту. Так, 18 червня 1916 р. 7-а австрійська армія, якою командував генерал Бенігні обороняла від росіян Верхній Березів і Космач. Успіху на цьому фронтовому відтинку австрійці не мали, зате зуміли на деякий час стримати наступ росіян.

По загарбанню краю російські вояки укріпилися на вершинах гуцульських гір. Німими свідками тих кровавих подій донині залишились викопані окопи, зокрема, в с. Довгополе, на горах Луковиця, Баба Людова в с. Зелена на Верховинщині. Окопи тих часів ще є на зеленських верхах Скорушний, Скупова, Розтіцька. В центрі села нині вже окремого с. Шибене неподалік від колишнього водозбірника-кляузи є

криниця Брусилова, з якої брали воду для командуючого Південно-Західним фронтом¹⁷.

Бойові дії між ворогуючими сторонами не припинилися і точилися з перемінним успіхом протягом грудня 1916 – квітня 1917 р. Зокрема, в верхній течії Чорного Черемошу за три роки позиційних боїв в селах Бистрець і Дземброня було перекопано і перерито на вершинах всі основні хребти і горби. Обоє сіл були у вирвах. Місцеві гуцули ховалися по лісах, у поточинах і пивницях¹⁸. У позиційних боях з росіянами в горах Верховинщини відзначився 3-й елітний німецький егерський полк, який входив до складу 200-ї піхотної дивізії. Він на перевалах Магура й Яблуниця обороною і контрнаступами змусив російські війська відступити. На згадку про себе «визволителі» серед жителів Яблуниці на Верховинщині залишили недобру славу грабіжників і гвалтівників та військовий цвинтар під скалою Погар, котрий після 1936 р. зрівнявся з землею, бо за ним ніхто з гуцулів не захотів доглядати¹⁹.

Кровопротитні бої з австрійськими військами на території Галицької Гуцульщини зі сторони військових підрозділів царської Росії вели 41-й Селгінський, 43-й Охотський, 125-й Курський, 126-й Рильський, 127-й Путилівський, 128-й Староскольський, 313-й Балашівський, 314-й Новоскольський, 315-й Глухівський, 316-й Волинський, 325-й Царівський, 326-й Білгорайський, 327-й Корсунський піхотні полки 32-ї і 82-ї піхотних дивізій IX-ї Армії та батареї 11-ї артилерійської бригади Південно-Західного фронту, котрим вдалося зайняти усі терени Галицької Гуцульщини²⁰.

У 1-й роті 326-го Білгорайського піхотного полку 82-ї піхотної дивізії з перших днів війни із знаменитих росіян воював солдат – фронтовик Василь Іванович Чапаєв. За вдале форсування ріки Прут у селі Княждвір на Коломийщині він отримав звання унтер-офіцера та 3 лютого 1916 р. був нагороджений георгіївським хрестом 4-го ступеня. У червні 1916 р. відзначився у боях за містечко Кути на Косівщині, за що армійським командуванням повторно нагороджений георгіївським хрестом, але на цей раз – другого ступеня і отримав чергове військове звання – фельдфебеля. 21 серпня 1916 р. кавалер двох георгіївських хрестів воював за здобуття росіянами с. Довгополе на Верховинщині. Тут на згадку про себе одній гуцулці, як говорять злі язики, залишив позашлюбного сина. За радянської доби на будинку культури в 1977 р. встановили мармурову дошку з текстом: «В нашому селі в 1916 р. під час служби в російській армії перебував Василь Іванович Чапаєв, герой громадянської війни». Потім 12 вересня 1916 р. він був поранений у верховинському селі Гриняві, де заробив свій третій георгіївський хрест²¹.

З російських полків постійної дислокації на гуцульських теренах верхів'я Пруту вдалось встановити перебування лише Дегестанського, який квартирував у Надвірній. Станом на 24 березня 1917 р. у ньому служив корнет, князь Кутієв²².

Вічним сном на гуцульській землі, крім росіян, відпочивають й солдати українці, які віддали своє життя за загарбницькі інтереси ро-

сійського царя. Так, в селі Уторопи на горі при дорозі, яка веде до села Микитинці 27 червня 1916 р. поховано бійця 12-ї роти 313-го Балахівського піхотного полку Івана Марчука. В Монастирську поблизу Косова відпочиває прах артилериста 2-ї батареї 11-ої артилерійської бригади Гната Волощука, піхотинця 125-го Курського піхотного полку Томи Беренчука. На цвинтарі у Старих Кутах поховано рядових Григорія Іващенко, Андрія Трубенка, Івана Якубенка, єфрейтора Ткаченка та багатьох інших. В гринявській землі знайшов спочинок рядовий Микола Савчук із Царівського піхотного полку, який загинув 29 листопада 1916 р. В с. Ільці на сільському кладовищі поховано рядового 13-ї роти Кузьму Макаренка, рядового 15-ої роти Петра Воловченка, рядового 16-ої роти Івана Демченка 125-го Курського; рядового 1-ої роти Григорія Литовченка, рядового 9-ої роти Петра Стівчука 126-го Рильського; рядових Йосифа Волощука, Івана Старченка – Новоскольського піхотних полків²³.

Вбитих російських вояків з народів Кавказу іноді відправляли залізничним транспортом до місця призначення, тобто місця поховання в рідних краях. Так, тіло вершника Мільзіхова Осетинського кінного полку, яким командував полковник Кобієв, з Надвірні залізницею було доставлено до станції Ельхотово Кавказької залізниці²⁴.

Земля Галицької Гуцульщини прийняла на вічний спокій також немало вояків австрійської армії, в якій окрім австрійців воювало, чимало німців і угорців. Зокрема, на кладовищі в с. Старий Косів поховано одного угорського і п'ятьох австрійських воїнів. У с. Сморному на городі Михайла Петрука бойові побратими поховали трьох австрійських вояків. У селі Брустури знайшов вічний спочинок угорський вояк, а в Хімчині 25 червня 1916 р. загинув і був захоронений боєць 93-го піхотного полку німець Франц Шмідт. Всього на території колишнього Косівського повіту в 1916 р. налічувалося 62 братські могили різних підрозділів австрійського війська²⁵.

Під час позиційних боїв на вершинах гуцульських гір загиблих ховали в братських могилах з допомогою військових капеланів у гірських урочищах неподалік лінії фронту. Військові цвинтарі до наших днів збереглися під Великою Козмескою, під Куколем, на Чуфровій, на Панській, під Хітанкою, під Шурдином, на Шешорській, на Луковицях, біля Буркутця, в Чимірному²⁶.

Найбільше кладовище австрійських вояків у верхів'ї Чорного Черемошу було на території села Буркут на Верховинщині, яке за радянської доби тракторами знесли задля розвитку інфраструктури робітничого селища лісорубів. В долині верхів'я Пруту великий військовий цвинтар знаходиться в селі Татарові на Надвірнянщині. По завершенню радянсько-німецької війни він перебував у вкрай занедбаному стані, але кількома роками назад відновлений спільними силами місцевих гуцулів та австрійського «Чорного Хреста». Отже, цей татарівський військовий цвинтар сьогодні є єдиним впорядкованим кладовищем австрійського війська на теренах Галицької Гуцульщини. Повторна окупація росіян тривала з 10 червня 1916 р. до 21 липня 1917 р.²⁷.

Багато жертв війни так і залишились непохованими. У міжвоєнному часі непоховані останки вояків пастухи знаходили на полонинах²⁸. До речі, в лісах лісоруби ще понині знаходять нерозірвані міни. Так, наприкінці липня 2016 р. одну з них під полониною Луковиця переїхав гусеницями трактор, а другу виявили при вальці лісу під вершиною гори Луковиця Буркутського лісництва²⁹.

Насамкінець, слід зазначити, що із-за боїв, які велися ворогуючими сторонами, багато обійсть в населених пунктах постраждало, а в деяких гуцульських родинах згоріли житлові і господарські будівлі. Так, в ході брусилівського прориву в с. Москалівці поблизу Косова розвалилися три державні млини. Під час битви у с. Тюдіві недалеко містечка Кути погорів єврейський дім. У селі Розтоки Косівського повіту в ході бою між росіянами і австрійцями загорілися і згоріли вщент три будинки: Івана Мартиєвича, Миколи Розвадовського і Параски Чоланюк, а в с. Устеріки – школа³⁰.

Тим часом Лютнева революція в столиці Росії мала великий вплив на демократизацію колись добре дисциплінованої царської армії. Революційні настрої народних мас у самій Росії проникли і в її війська. Армія росіян розкладалася на очах, була деморалізованою. Вже у квітні 1917 р. революційно настроєні солдати царської армії Брадін, Караченцев, Левченко і Лебединський разом з солеварами Г. Тимківим, Д. Боечко, Й. Вацловицом і М. Корнеєм у Косові сформували так звану Раду робітничих і солдатських депутатів яка проіснувала до 27 липня 1917 р., тобто до відходу росіян за Збруч. За короткий час своєї діяльності вона встановила в місті 8-годинний робочий день, розв'язала питання про пенсії, організувала продовольчий пункт для сиріт, вживала заходів для організації навчання дітей³¹. В липні 1917 р. у підрозділах росіян виникають солдатські комітети. Вони теж з'являються в російських частинах, які дислокувалися на території Галицької Гуцульщини. Зокрема, Д. Дорошенко твердить, що особисто був у Кутах на засіданні такого комітету і спілкувався з його членами і солдатами, які дислокувалися в містечку³².

У зв'язку з повним провалом останнього наступу росіян у ході так званого Тернопільського прориву, марно загинули тисячі російських солдат. Це на них вплинуло деморалізуюче. Вже в другій половині липня 1917 р. вояки самовільно стали залишати свої зайняті позиції, а тому й почався відступ російських військ з територій Галицької Гуцульщини. Тоді все пішло в ще більший рознос і настало безладдя: відвертий грабіж, знущання, насильство. Припинити їх не було кому, бо в тих умовах ніхто не наважився стримати здичавілу орду. Як твердив Дмитро Дорошенко: «Авторитет начальства і дисципліна зовсім впали. Вже бували випадки відвертого мордування власних офіцерів»³³.

В додаток поступила команда від командування Південно-Західним фронтом забирати усіх чоловіків віком 18 – 50 літ, конфіскувати у місцевого населення усю худобу, а урожай на полях і запаси продовольства знищити³⁴. Зокрема, відступаючи з Космача Печеніжинського уїзду, російські вояки депортували вглиб Росії двох молодих хлопців: Федора Вінтоняка (1900 р. н.) та Василя Біланюка (1901 р. н.),

доля яких нікому невідома, а також спалили три і пошкодили 57 житлових будинків³⁵. У селі Верхній Ясенів на Верховинщині російський козак забрав із собою маленького хлопчика, Федора Максим'юка, вісті від якого надійшли в гірське село лише з приходом у гуцульські гори других «визволителів»³⁶.

Виконуючи злочинний наказ, російські вояки, як дикуни, громили, трошили і нищили все, що бачили їх очі. При відступі в селі Криворівня на Верховинщині вони спалили віллу вченого з європейським ім'ям Михайла Грушевського, а в с. Зелене школу і читальню Просвіти³⁷. Ними теж знищено читальню «Просвіти» в селі Пасічна поблизу Надвірної, а в с. Рафайлів Надвірнянського повіту – кілька хат³⁸.

Не дивно, що місцеве населення проводжало російське військо прокльонами і озерами сліз. Навздогін летіло з розпачливих грудей і глибин душі традиційне гуцульське побажання ворогам: «Йдіть! Бодай вас шлях трафив». Разом з відступаючими військами до Росії втікали і москвофіли. Так, з Надвірної за російськими солдатами подалися обидві родини Дем'янчуків, як були членами управи читальні імені М. Качковського³⁹.

Отож, так званий брусилівський прорив на відміну від першого наступу росіян був більш кровопролитний. Російським воякам з боями доводилося брати практично кожне гуцульське поселення. Більше того, на Чорногірському хребті і в Чивчинських горах довго велись позиційні бої, в ході яких обидві ворогуючі сторони мали великі втрати. Прах вояків обох ворожих одна одній армії покоїться в багатьох населених пунктах краю, а також на гуцульських полонинах як в одиноких, так і братських могилах. Від одних ще видніються сліди, а інші зникли і канули в вічність. Впорядкованим і добре збереженим є тільки цвинтар австрійських вояків у Татарові на Надвірнянщині. Місцеве населення зазнало великих матеріальних збитків: у вигляді пошкоджених або згорілих жилих і господарських будівель.

5. 2. Відновлення росіянами окупаційного режиму

Вдруге зайнявши терени Галицької Гуцульщини, російська військова адміністрація повторно стала насаджувати місцевому населенню свої порядки, які були заведені в царській Росії. Насамперед, відновили попередній адміністративно-територіальний устрій: Галицьке генерал-губернаторство з двома губерніями – Буковинською і Галицькою. До Буковинського губернаторства входили колишні Вижницький, Косівський, Печеніжинський, Коломийський, Городенківський і Снятинський повіти австрійської держави, а решта територій краю підпорядковувалися Галицькому губернаторству. Новим генерал-губернатором захоплених територій став відомий україножер генерал Теодор Трепов, галицьким губернатором назначили Чарторийського, а буковинським – Лігіна. З адміністративного лексикону усунули термін «повіти», а замість нього запровадили російське імення «уїзд»⁴⁰.

Більше того, росіяни велику увагу приділяли одурманенню місцевого населення своєю пропагандою. Рупором загарбницької Росії була газета «Новое время». Ворог галичан Меншиков після повторного взяття Львова росіянами кількома днями пізніше у цій газеті писав, що Росія на весь світ повинна оголосити, що Галичина ними зайнята на завше і на вічно, що вона – є родинним гніздом Росії. Ця земля так само російська, як і та, на котрій стоїть Новгород, Київ і Москва. Сучасник тої доби Ф. Присєцкі теж стверджує, що тодішня російська пропаганда постійно українцям твердила: українці є відламком і частиною російського народу⁴¹.

У часі другого перебування російських військ склалася вкрай жахлива соціально-економічна ситуація як у селах, так і містах Галицької Гуцульщини. Мешканців краю – підлітків, неповнолітніх, хворих, жінок російське командування залучало на тяжкі фронтові роботи: копати окопи, робити дороги, заготовляти дрова тощо. Так, з с. Смодне взимку 1917 р. на заготівлі дров у лісі працювали 15-річні юнаки Микола Крицкалюк, Василь Михлюк, Федір Рибчук, 17-річні Микола Данко, Іван Сорохан і ряд інших⁴².

До місцевого населення російська військова адміністрація була немилосердною. На роботі німечних гуцулів постійно підганяли батогами і нагайками. Відповідальні за стеження російські наглядачі на примусових роботах у багатьох випадках вдавалися до побоїв. Такий випадок мав місце на військових роботах у містечку Кути. Російське воєнне командування на факти побиття гуцулів дивилося крізь пальці. Навпаки, воно всіляко заохочувало своїх підлеглих любимим висловлюванням: «Без батого не можна».

Розмах залучення гуцулів на примусові фронтові роботи був великим. Зокрема, лише у Косівському уїзді на примусові роботи російська військова адміністрація в день зганяла від 680 до 2500 осіб, це притому, що тут офіційна статистика подає тільки 1000 душ працездатного населення. Найбільший вихід людей з одного села в той

час зафіксовано в Криворівні на Верховинщині, де одного літнього дня на примусові роботи пригнали 300 осіб⁴³.

На примусові роботи російські окупанти виганяли гуцулів не тільки в теплу, але й морозну погоду. Так, з доповідної записки від 29 грудня 1916 р. урядника Істоміна встановлено, що на військові роботи з села Космач Печеніжинського уїзду він залучив для перевезення вантажів своїми кіньми Петра Федоровича Бербеничука, Миколу Миколайовича Білоусяка, Василя Федоровича Іванчука, Петра Танасієвича Ісайчука, вїта Івана Михайловича Кушнірчука, Петра Семеновича Плиторака, Петра Федоровича Івасюка й Василя Кузьмовича Кушнірчука з парокінними возами, а на ручні роботи задіяли Івана Андрійовича Вінтоняка та Олексія Федоровича Кривульчака⁴⁴.

За виснажливу роботу гуцулам нічого не платили. Не дивно, що гуцули з цих робіт втікали. Для прикладу, 22 січня 1917 р. з примусових праць втекли Микола Борис, Федір Богачук, Микола Ватаманюк з Смодного, Зузя Ілак з Вербівця, Параска Рисак з Микитинець, Дмитро Ливак з Старих Кутів, Микита Стасюк з Яворова та ін.⁴⁵ 8 березня 1917 р. начальник першого дорожнього загону 8-ї Армії росіян в доповідній записці начальнику Косівського уїзду доповідав: «...прислані на примусові роботи селяни-гуцули повтікали. Отже, не маю ні робочих рук, ні робочих підвід, залишилися лише ті гуцули, котрі працюють по добровільній згоді, тобто за плату»⁴⁶.

Багато гуцулів унікало каторжних примусових робіт. На саботажників російській військовій адміністрації нерідко скаржилися вїти місцевих громад. Так, вїт села Москалівки поблизу Косова в скарзі до начальника Косівського уїзду зазначав, що в підпорядкованому йому селі від примусових військових робіт ухилилося 20 осіб⁴⁷. Подібний факт мав місце і в с. Тюдіві. З доповідної записки вїта села Михайла Дутчака від 29 червня 1917 р. встановлено, що 32 тюдівчан відмовилися йти на інженерні роботи до росіян. Так само поступили мешканці с. Стебні на Верховинщині. Більше того, самі російські вояки ігнорували розпорядження своїх інженерних підрозділів. Вони не відпускали на воєнні роботи тих жінок, особливо, дівчат з якими мали дружні стосунки. Так, в с. Устеріки на інженерні роботи не виходили сільські дівчата, бо кожна мала по кілька покровителів з числа вояків 2-го лазарету 59-ї піхотної дивізії російського війська⁴⁸.

Оскільки робітників не вистачало для фронтових робіт, то росіяни до них залучали і полонених гуцулів-вояків австрійської армії. Вони, як і цивільні, не хотіли працювати на окупантів і при першій ліпшій нагоді втікали з каторжних робіт. Так, на теренах Чернівецького генерал-губернаторства військовополонених гуцулів використовували як робочу силу в 39-ій інженерній робочій дружині російських військ. Тут, при зручній моменті 1 грудня 1916 р. зумів втекти військовополонений гуцул австрійської армії, а тому він числився в списку втікачів, яких розшукувала російська кримінальна поліція⁴⁹.

Особливо тяжко приходилося гуцулам у весняно-літній період, коли вдома треба було обробляти свої мізерні клаптики землі. Вїт Малого Рожина Косівського уїзду 26 червня 1917 р. доповідав: «3 села

щоденно на військові роботи забирають по 100 чоловік. Нема кому сапати картоплю і кукурудзу. Люди в розпуці. В добавок в останні два дні град сильно пошкодив посіви»⁵⁰.

Одежі, солі, цукру, продуктів харчування, мила, сірників в магазинах майже не було. Вояки російського війська на це не зважали і з перших днів повторної окупації вели себе на теренах Гуцульщини як грабіжники: забирали у людей худобу, сіно, продукти харчування. Зокрема, на Верховинщині свавілля, насильство, мародерство і масові погроми чинив особовий склад Черкеського кінного полку, якому за численні злочини, завдані місцевому населенню, гуцули дали назвисько «Дика дивізія»⁵¹.

Такі жахіття відчували й жителі Печеніжинщини. Так, в Лючі Печеніжинського уїзду 17 червня 1916 р. козаки татарського полку насильно забрали у селян скрипку з футляром, чотири пари калаш, чотири пари чобіт, чотири пари чоловічого одягу, шість сорочок та двоє коней. Через два дні до села навідалися донські козаки 9-го піхотного полку і відібрали в лючан двох підсвинків, шестеро свиней, велику кількість домашньої птиці: курей, гусей та іншого добра. Награбоване «визволителями» скаржники оцінили в 4110 корон⁵².

У сусідньому селі Верхній Березів вїт села Микола Бодруг 10 вересня 1916 р. жалівся начальнику Печеніжинського уїзду, що вояки російської армії, які дислокувалися в Микуличині і Татарові колишнього Надвірнянського повіту, реквізували в мешканців села 400 возів сіна. Далі він твердив у своїй скарзі, що населення немає чим зимувати свою худобу⁵³.

Вїт села Уторопи 29 листопада 1916 р Максим Лучка теж скаржився начальнику Печеніжинського уїзду, що російські вояки 11-ї піхотної дивізії XI-го Армійського корпусу в мешканців громади забрали останнє сіно. Як верхньоберезівський вїт, він у скарзі зазначав, що уторопчани не мають чим зимувати худобу, а також можливості привезти з лісу дров, бо худоба голодна⁵⁴.

Незважаючи на вкрай складне становище і скруту місцевого населення, російські вояки постійно продовжували грабувати і робити реквізиції. Так, в с. Рожнові поблизу Косова росіяни зразу після вдалого для себе штурму і відступу австрійських вояків творили над жителями села всіляку наругу, в тому числі не церемонилися і забирали собі на м'ясо в беззахисних вдовиць «останній хвіст»⁵⁵.

30 липня 1916 р. драгуни 2-го Приморського полку відняли в селян с. Розтоки на Верховинщині троє коней, 17 корів, 28 телиць і бичків та 35 волів, яких випасали на полонині Прелучна в с. Гринява. З 26 пограбованих родин розтоцьких селян найбільшої шкоди завдано Юркові Івашку, у якого вони відібрали коня, дві ялівки, три воли, три корови і десять овець⁵⁶.

Наприкінці 1916 – в першій половині 1917 р. грабунки російськими вояками гуцулів набрали масового і систематичного характеру. Зокрема, Косівський уїзний начальник, зазначав, що реквізиції призвели до повного зникнення продуктів харчування у місцевого населення. Він засвідчував, що **«забрано все, а тому селяни не задоволені»**⁵⁷.

У жителів Печеніжинського уїзду наприкінці 1916 р. російськими продовольчими командами реквізовано 19274 пуди картоплі, 100 пудів капусти, 400 пудів буряків, 708 голів худоби, 169 пудів вівса, 43665 пудів сіна. Весною 1917 р. російські вояки забрали в жителів селі Розтоки на Верховинщині та в Яворові на Косівщині все сіно, а тому худобу не було чим даліше годувати⁵⁸.

Російські вояки відбирали у місцевого населення не тільки продукти харчування, фураж, але й останні гроші. Так, 28 серпня 1916 р. троє солдат російської армії відняли в селянина Федора Посайлюка із с. Вербовець поблизу Косова сто австрійських корон⁵⁹.

Злочинний розгул російських вояк породив сплеск місцевої злочинності. Найпоширенішим видом правопорушень були крадіжки особистого майна гуцулів, які залишались не розкритими, бо російські правоохоронці не могли відшукати винуватців скоєння злочинів. Так, в ніч з 28 на 29 вересня 1916 р. у селянки с. Стопчатів Печеніжинського уїзду Парасковії Олексіївни Горгунович з стайні злодії викрали корову. Зловмисників російські правоохоронці так і не знайшли⁶⁰. Аналогічний злочин скоєно в ніч з 5 на 6 листопада 1916 р. у с. Текуча того ж уїзду. В дружини сільського отця Винничука злодійки украли корову вартістю 360 корон. Крадіїв не виявили. Злочин залишився не розкритим⁶¹. 19 листопада 1916 р. у цьому селі посеред ночі в жителях Гафії Федорівни Яценюк злодії з стайні викрали лошака вартістю 90 російських карбованців. Зловмисників не зловили. Злочин не розкрито і справу закрили із-за неможливості виявити винних осіб⁶².

В селах гуцульського регіону продуктів харчування було вкрай мало. Для прикладу, як доповідав 13 жовтня 1916 р. вїт громади села Голови Михайло Зеленський начальнику Косівського уїзду, за час двомісячних боїв вояки обох воюючих сторін постійно в жителів села забирали картоплю, овес, ячмінь, а тому в них мало що залишалося з продуктів харчування⁶³. В квітні 1917 р. у с. Прокураві на Косівщині 181 родина мала заледве 49,5 пудів (792 кг) кукурудзи і 79 пудів (1264 кг) картоплі, інакше кажучи, одна родина була забезпечена лише 4,4 кг кукурудзи і 7 кг картоплі, а в селі Хороцові на Верховинщині в 115 родин було тільки 73 пуди (1168 кг) картоплі та 84 пуди (1344 кг) кукурудзи, тобто на одну сім'ю в цьому селі припадало по 10,2 кг картоплі і 11,6 кукурудзи⁶⁴.

Не дивно, що з такими малими запасами продовольства по селах Галицької Гуцульщини став поширюватися голод. У яблунівській околиці Печеніжинського уїзду голод розпочався 16 вересня 1916 р. Зокрема, в Лючі голодувало 240 осіб, Стопчатові – 60, Уторопах – 166 і в самому Яблуніві – 50 осіб. Для надання голодуючим невідкладної допомоги потребувалося для лючан 480 пудів житньої і по 120 пудів кукурудзяної і пшеничної муки; для стопчатівців – 350 житньої і по 160 пудів кукурудзяної і пшеничної муки; для уторопчан – 950 житньої і по 250 пудів кукурудзяної і пшеничної муки; для яблунівчан – 300 житньої і по 150 пудів кукурудзяної і пшеничної муки⁶⁵. Одними з перших у Косівському повіті влітку 1917 р. почали голодувати селяни Криворівні на Верховинщині. Без продуктів харчування у цей час теж

залишилися жителі гуцульських поселень Устеріки на Верховинщині і Яворів на Косівщині⁶⁶.

Через недоїдання і голод по селах краю почав поширюватися тиф. Найперше спалах цієї хвороби зафіксовано влітку 1916 р. у с. Річка на Косівщині. Звідси він перекинувся на сусідні села Брустури і Яворів. Зокрема, в липні того року в Брустурах було зафіксовано 18, а в Яворові – 25 осіб хворих на плямистий тиф. Більше того, тоді в Яворові епідемія забрала у вічність 12 осіб, в тому числі п'ятирічного хлопчика Михайла Чомгалюка та 61-річного Федора Шкрібляка. Щоби вберегти вояків від епідемії цивільного населення, в селі росіяни розквартирували 1-й інфекційний лазарет 79-ї піхотної дивізії Південно-Західного фронту. Для подолання цієї епідемії в басейні ріки Черемош російське командування сюди направило 54-й епідеміологічний загін, який надавав допомогу хворим гуцулам. За статистичними даними цього медичного підрозділу від 21 листопада до кінця 1916 р. у Косівському уїзді на висипний тиф захворіло 200 осіб⁶⁷.

Суспільно-політична обстановка в гуцульському краю через окупантську політику росіян була, м'яко кажучи, напруженою. Зокрема, траплялися випадки гвалтування російськими вояками місцевих жінок і дівчат. Добре відомим громадськості є факт, що на присілку Бані села Космач Печеніжинського уїзду від російських вояків-гвалтівників ледве врятувалася гуцулка Параска Пожоджук⁶⁸.

Правда, деякі левиці кохання віддавалися їм добровільно за кусок хліба, щоб якось прожити день – два і в «нагороду» отримували від «визволителів» венеричні хвороби. Для прикладу, у венеричному госпіталі Південно-Західного фронту, який знаходився в Кутах, військові медики від венеричних хвороб лікували Гафію Геньдей і Парасковію Яким'юк із Вербівця коло Косова, Євдокію Рубанюк, Настю Сливчук із Гриняви, Парасковію Конищук із Жаб'єго, Марію Данко зі Смодного, Гафію Лосюк зі Старого Косова та ін.⁶⁹.

Соціально-економічне і політичне становище населення гуцульського краю ускладнювалося ще й тим, що придатних до військової служби чоловіків забирали до царського війська. Багато дітей до школи не ходило із-за того, що шкільні будівлі «визволителями» були зайняті під зимові квартири. Це викликало у гуцулів велике невдоволення і ненависть до окупантів. У генерал-губернаторство в Чернівцях посипалися численні скарги на свавілля російської воячини. Показовим у цьому питанні є рішучість космачан відстояти право на освіту своїх дітей. Приміщення Космацької двокласної початкової школи 2 грудня 1916 р. зайняв підрозділ 50-ї інженерно-робочої дружини, а тому навчання відмінили. Космачани з цим не змирилися і добилися від генерал-губернаторства, щоби російські військові із школи забралися геть. Тож вимушено 28 січня 1917 р. вояки залишили школу і навчання в ній на рідній мові розпочалося вже 11 лютого 1917 р.⁷⁰.

Щоби мати серед населення яке не-будь позитивне ставлення до себе, російська адміністрація вдавалася й до політики пряника. Зокрема, в освітній сфері циркуляром № 20 чернівецького губернатора

від 20 серпня 1916 р. дозволялося відкривати школи, а 14 жовтня 1916 р. викладати у них «руською мовою», тобто – українською⁷¹.

З 1 січня 1917 р. вводилося обов'язкове вивчення російської мови з тижневим навантаженням у п'ять годин⁷². Щоправда, через матеріальні нестатки школу відвідувала мала кількість учнів. Так, в Печеніжинському уїзді нараховувалося 3397 дітей шкільного віку, з них навчанням було охоплено лише 11,3%. У шести школах Косівського уїзду з 1929 дітей школу відвідувало тільки 52,3%, тобто, кожний другий учень не навчався. До того ж, у діючих школах катастрофічно не вистачало підручників та шкільного приладдя⁷³.

Отже, друга російська окупація, як і перша, polegшення життя гуцулам не принесла, а навпаки, ще більше загостила їх соціально-економічне становище. Населення гуцульських міст і сіл із-за численних грабунків і реквізицій росіян зубожіло до крайності. Багато гуцульських родин голодувало, хворіло на епідемічні хвороби, що посилювало соціальну напругу. Прагнення російської адміністрації запровадити на теренах краю російське православ'я закінчилося невдачею. Ставлення гуцулів до російських окупантів було негативним.

5. 3. Налагодження мирного життя і радикалізація настроїв

Після відходу російських військ терени Галицької Гуцульщини стали краєм розорень і руїн. Для прикладу, російські вояки, перебуваючи в Микуличині, понищили всі найкращі вілли, в тому числі і «Дім здоров'я» львівських друкарів⁷⁴. Великої шкоди зазнали громадські будівлі місцевих шкіл. Так, в Косівському повіті «визволителі» дуже пошкодили шкільні будинки в 14 населених пунктах: Брустурах, Великому Рожині, Верхньому Ясенові, Криворівні, Кутах (чоловічої), Перехресному, Пістині, Слупейці, Стебному, Тюдіві, Устеріках, Хороцові, Яблуниці і Яворові, а в Гриняві школу спалили⁷⁵. Значно більших ушкоджень «цивілізатори» нанесли школам Надвірнянського повіту. Тут вороги спалили сім і знищили документацію, унаочнення і приміщення 25 шкіл⁷⁶.

Події Великої війни з жахливими потрясіннями і масовими жертвами істотно вплинули на стан соціально-економічного краю. Зокрема, великих збитків зазнало мисливство і тваринництво. Я. Зеленчук і О. Проців зазначають, що в горах Галицької Гуцульщини не було такого закутку, де би не ступав солдат і не стріляв дичину. Під покровом протиборства воюючих сторін розперезалися місцеві браконьєри. Відомим є випадок, коли один гуцул воєнної доби добув 360 оленів, а найзлісніші браконьєри за нелегально забитих оленів побудували собі великі хати⁷⁷. Сільське господарство краю перебувало в стані занепаду. Особливо великих збитків зазнала тваринницька галузь, зокрема, конярство, скотарство та вівчарство. Занепад цієї сфери сільсько-господарської діяльності гуцулів ілюструє таблиця 1.

Таблиця 1.
Стан тваринництва гуцульських поселень в 1900 – 1917 рр.

№ п/п	Назва населеного пункту	Рік	Кількість господарств	Коней	Корів	Овець
1	Акришора	1900	175	46	305	380
		1917	212	18	207	241
2	Баня-Березів	1900	279	32	489	116
		1917	198	3	196	77
3	Вижній Березів	1900	575	180	1907	996
		1917	325	3	356	204
4	Космач	1900	922	334	2085	2095
		1917	536	21	284	261
5	Люча	1900	284	90	440	133
		1917	249	16	264	297
6	Лючки	1900	74	18	148	71

7	Нижній Березів	1917	63	3	63	20
		1900	343	77	769	250
		1917	284	7	331	253
8	Середній Березів	1900	245	–	–	–
		1917	312			
9	Стопчатів	1900	454	159	691	198
		1917	334	60	391	55
10	Текуча	1900	282	57	492	489
		1917	286	7	284	678
11	Уторопи	1900	407	164	642	116
		1917	215	46	168	46
12	Яблунів	1900	321	87	305	19
		1917	321	24	125	89
		1900	4071	1301	9421	4463
	Всього	1917	2789	224	3062	3436

Складено на основі: ДАІФО. – Ф. 604. – Оп. 1. – Спр. 51. – Арк. 7 – 120; Gemeindelexikon von Galizien. – Wien, 1907. – S. 298 – 301, 454, 455.

Отож статистичні дані таблиці 1 засвідчують, що в 12 гуцульських поселеннях кількість господарств зменшилося з 4071 до 2789, поголів'я коней – з 1301 до 224, великої рогатої худоби – з 9421 до 3062 і овець – з 4463 до 3436 голів. З сіл найбільший занепад усіх трьох галузей тваринництва спостерігався в Космачі. Ледь помітний поступ в розвитку вівчарства був в Лючі, Нижньому Березові, Текучі і Яблуневі. Пояснюється це тим, що вівця давала гуцульській родині не тільки молоко на молочні продукти, але й сировину для ткацтва, а при крайній потребі м'ясо і шкіру для кушнірських виробів.

Відродження пограбованої і зруйнованої Галицької Гуцульщини відбувалося поступово. Найбільшою бідною місцевого населення була гостра нестача товарів першої необхідності: продуктів харчування, солі, сірників, гасу, взуття і одягу. Ціни на продукти харчування і промислові товари значно зросли. Через нестачу хліба гуцулам доводилося голодувати⁷⁸. Найбільш складна соціальна напруга була на Надвірнянщині, де через грабежі росіянами провіанту восени 1918 р. вибухнув голод. Тут ситуація ускладнилася ще тим, що град знищив посіви зернових. Найбільше шкоди стихія завдала жителям Білих Ослав⁷⁹.

Для того, щоб попередити соціальний вибух, австрійська влада організувала в повітах так звані «рятункові комітети», на котрі покладалося головне завдання: надавати найбільш постраждалим родинам їжу, одяг, грошові компенсації. Такі комітети діяли в усіх трьох повітових центрах: Косові, Печеніжині і Надвірній.

«Рятункові комітети» працювали вкрай незадовільно. Так, згідно урядового розпорядження, для Косівського повіту з вересня до грудня 1917 р. щомісячно призначався 21 вагон муки. Проте, через «бюрократичний шлендріян» за цей проміжок часу сюди було відправлено заледве два з половиною вагони муки. А з лютого 1918 р. населення згаданого повіту з урядових джерел взагалі не отримало жодного кілограма муки. Аналогічна ситуація склалася і в сусідньому Печені-

жинському повіті. Замість передбачених урядом щомісячних 11 вагонів муки, сюди завозили тільки по піввагона зерна⁸⁰.

До населення віддалених сіл ніяка допомога від уряду не доходила. Багато родин по кілька тижнів, а найбідніші – й місяців не бачили кусника хліба, тож виживали за рахунок молокопродуктів, лісових дарів, їстівних рослин тощо. Доведені до голоду заможніші гуцули ходили в низинні села купляти хліб, а бідніші – вимінювали на муку і зерно свої бондарські, кушнірські і ткацькі вироби.

Місцева адміністрація разом із жандармерією з метою особистої наживи в «неблагонадійних» нерідко конфісковувала придбане продовольство. Це іноді призводило до трагедій. Так, одна жінка, доведена до розпуки таким нелюдським ставленням до неї місцевої влади, втопилася у ріці Черемош, осиротивши шістьох своїх дітей⁸¹.

Вкрай складна соціально-економічна ситуація на теренах краю спонукала радикально настроєних гуцулів відправити до Відня делегацію і ознайомити монарха з станом справ на місцях. До столиці австрійської держави на чолі з Кирилом Трильовським виїхало дві гуцулки і 22 гуцули з Косівського і Печеніжинського повітів з проханням надати допомогу знедоленим гуцулам⁸².

14 липня 1918 р. делегацію гуцулів у цісарському палаці прийняв архикнязь Вільгельм Габсбург, добре їм знаний як Василь Вишиваний. Він на аудієнції пообіцяв, що особисто поїде з урядовою інспекцією до Печеніжинського повіту, щоби розглянути скарги селян на місцевих урядників. Наступного дня делегацію гуцулів приймав австрійський цісар Карл Франц Йосиф з дружиною і маленьким сином. Голова гуцульської делегації Кирило Трильовський у промові, виголошеній німецькою і українською мовами цісарській парі, від імені горян Галицької Гуцульщини передав щире вітання, а також охарактеризував важке соціально-економічне становище краю та просив допомоги. Михайло Мельничук з села Устеріки на Верховинщині і Кость Тимульський з Печеніжина передали цісарю два пропам'ятні листи. У відповідь монарх промовив українською мовою, заявивши, що високо цінує високий патріотизм і геройство гуцульських полків та буде в такий важкий для держави час старатися допомагати населенню краю⁸³.

На зустрічі Карл I Франц Йосиф поспілкувався з кожним без винятку делегатом, розпитуючи про родинний стан і матеріальне становище. По закінченню розмови запросив усіх делегатів на обід, де гуцули заспівали цілу низку січових і патріотичних пісень, серед яких і національний гімн «Ще не вмерла Україна». 16 і 17 липня 1917 р. гуцульська делегація відвідала австрійський парламент та побувала на конференції у стінах міністерства з відбудови провінцій Австро-Угорської імперії⁸⁴.

Депутацією гуцулів до австро-угорського монарха був підготовлений меморандум з черговими проханнями: надсилати щомісячно до кінця серпня 1919 р. у Косівський і Печеніжинський повіти по 10 вагонів муки; до кінця серпня 1918 р. зупинити будь-які реквізиції і закупівлю худоби, збіжжя і землі; заборонити жандармерії конфісковувати у людей муку і збіжжя, яке вони закупляли «на долах» в Коломийському

і Снятинському повітах, спроваджуючи у гори; якнайшвидше доставляти з державних лісів будівельний матеріал; у с. Соколівці поблизу Косова збудувати тартак; в селі Пістинь побудувати фабрику кахлів, дахівок і цегли; допустити до праці будівельних робітників, щоби мали відбудувати низку поруйнованих будівель краю і підвищити заробітну плату; відрегулювати питання отримання матеріальної допомоги родинам військовослужбовців, які воювали в лавах австрійсько-угорської армії в роки війни⁸⁵.

Незадовільні темпи відбудови зруйнованого краю, покращення соціальних стандартів побуту гуцулів та зловживання адміністрації на місцях не сприяли відновленню і активізації культурно-просвітницького життя краю. Стан культурно-просвітницької роботи серед українського населення був просто ганебним. Зокрема, ветеран Великої війни Михайло Вінтоняк з Косова був вкрай обурений ставленням молодих міщан до культурно-просвітницької роботи, які свій вільний час марнували на забави і танці. Він до газети «Свобода» писав: «Замість сходити ся в читальні що неділі і свята наша молодіж в Косові віддається більше забавам і танцям». Далі він пропонував за ці гроші, які витрачаються на забави і танці збудувати в місті нову читальню «Просвіти», де мали би ставитися театралізовані вистави і концерти, а зібрані кошти з вистав і концертів вкладати на українську національну справу. Далі автор допису зазначав: «Ми жовніри, проливали свою кров на чужині, хотіли би бачити як в краю наш нарід поступає до щораз ліпшого, а з наших молодих хлопців виростили вірні і добрі Українці, яких потребує Україна»⁸⁶. Невідомий дописувач газети «Свобода» з с. Кобаки того ж Косівського повіту писав: «З початком війни непрошені приятелі – російські солдати знищили місцевий Народний дім, а, відповідно, припинила свою діяльність читальня і ледве животіє осередок «Сільського господаря», треба би той дім відновити, та ніхто не журиться, хоч є в селі мудрі, передові люди». Автор вказував, що якщо треба гроші дати на «добрі народні цілі», то їх немає, але до Сурки в Кутах або до Фулі Кобацької як хто вступить дехто з кобаківчан на почастунок, то у шинкарок залишають по 20 корон і більше дасть на жидівські цілі. «Встид нашим Кобакам, що колись були передні, а тепер послідні...»⁸⁷.

Разом з тим, лавинний потік політичних подій, активізація політичного життя і ряд важливих заходів польської спільноти по відродженню своєї держави в рамках колишньої І-ї Речі Посполитої підштовхували гуцульську січову старшину до активних дій по втіленню в життя віковичної мрії українців: відновити соборність України. Зокрема, 19 жовтня 1918 р. у Косові Бойовий провід УСС організував довірчі збори, на яких було окреслено політичну ситуацію в австрійській державі і підготовку українських військових і політичних сил до проголошення і розбудови власної національної держави. Тут у той історичний для краю день було прийнято присягу на вірність Українській державі. Радикали повіту заявили, що готові боронити край до останньої краплі крові, але клятву будуть складати не на Біблії, а на Кобзарі Тараса Шевченка. Старенький дідусь приніс Кобзаря і зложили присягу від усіх присутніх. Цей акт викликав у всіх дивно піднесений

настрій. По нім всі відспівали національний гімн з таким одушевленням, якого ще досі ніхто не відчував і не бачив. До повіту були надіслані січові стрільці для організаційної праці серед населення в усьому Косівському повіті⁸⁸.

В ім'я історичної правди слід ствердити, що українська спільнота Косівського повіту вірно додержала своєї даної 19 жовтня 1918 р. у Косові присяги. Коломийська бригада УГА, полки котрої рекрутувалися переважно з гуцулів повіту, була в ту пору поруч з Бригадою УСС – найкращою військовою частиною і формацією ЗУНР⁸⁹.

Встановлення української влади на Косівщині розпочалося з Кут. Сюди з Вижниці прибуло дві чети озброєних крісами і гранатами січових стрільців, очолюваних четарем І. Іванцем та хорунжим М. Мінчаком. Зрозуміло, що акція встановлення всевладдя українців у гуцульському містечку розпочалася о 8-й годині ранку 1 листопада 1918 р. з почти. На просторому міському майдані ринку зібрався гурт євреїв, який вже був поінформований, що в Львові проголошено створення української держави. Тут до четаря І. Іванця підійшов єврейський юнак і звернувся з словами: «я знаю, пане офіцер, що ви зробили революцію... Я вам подам особи, з якими варто зробити порядок». І подав січовому старшині низку прізвищ. У цей же час у магістраті міста почали збиратися українські патріоти, серед яких найактивнішим був отець Володимир Стефанович. По обіді в Кутах було сформовано комісаріат міста, який узяв на себе уповноваження владних повноважень та нав'язанняпрямих контактів з українськими адміністраційними властями в Львові. Для уникнення правопорушень у містечку залишились обидві чети січових стрільців⁹⁰. По селах і містах Косівського повіту підготовкою і встановленням української влади займався січовий стрілець Другої Гуцульської сотні М. Горбовий. Він згадує: «У жовтні 1918 року Кошова команда УСС, що перебувала у Вижниці, призначила мене з кількома стрільцями для підготовки державного перевороту у Косівському повіті». Завдяки кропіткій проведеній роботі М. Горбовим з січовими стрільцями на території Косівського повіту встановлення української влади відбулося без будь-яких ексцесів з активною участю жителів на місцях.

Мирним шляхом завдяки місцевим січовикам встановлено українську владу також у містечку Делятин на Надвірнянщині. І. Небелюк твердить, що в цьому велика заслуга М. Лагодинського. Він стверджував, що в ніч на 1 листопада 1918 р. січовики на чолі з послом австрійської держави, доктором права М. Лагодинським у Делятині перебрати владу у свої руки від імені Західної Української Народної Республіки⁹¹. Отож, з встановленням у гуцульському краю української влади доба панування австро-угорської монархії канула в минувшину.

Підсумовуючи сказане, відзначаємо, що після другої окупації росіян Галицька Гуцульщина була зруйнованим і пограбованим краєм Галичини і Австро-Угорщини. Соціально-економічна ситуація етнічної групи українців була вкрай важкою. Стан культурно-просвітницького життя гуцулів сучасники оцінювали як ганебний. Разом з тим, активні заходи польської спільноти по відродженню своєї національної держа-

ви змушували місцевих українців до енергійних дій у напрямку консолідації і встановлення української влади на гуцульських теренах.

Узагальнюючи усе сказане, констатуємо: з перших днів Великої війни Галицька Гуцульщина стала тереном, де відбувалися постійно криваві сутички між ворогуючими сторонами. Гуцули проти своєї волі були втягнуті в людиноненависницьку бійню, але в важку хвилину стали на захист рідного краю і зарекомендували себе відважними лицарями Карпат.

¹ Зайончковский А. Первая мировая война. 1914 – 1918. – М: Воениздат, 1938. – Т. II. – С. 51, 52.

² Там же. – С. 52 – 53.

³ Наступление Юго-Западного Фронта в мае – июне 1916 г. Сборник документов. – М.: Воениздат, 1940. – С. 424, 433, 434.

⁴ Там же. – С. 399, 404, 410.

⁵ Гушул М. Рожнів і рожнівчани... – С. 47 – 48.

⁶ Ветошников Л. Брусиловский прорыв... – С. 122; Наступление Юго-Западного Фронта в мае – июне 1916 г. Сборник документов. – М.: Воениздат, 1940. – С. 442.

⁷ Наступление Юго-Западного Фронта в мае – июне 1916 г. Сборник документов. – М.: Воениздат, 1940. – С. 456.

⁸ Ветошников Л. Брусиловский прорыв... – С. 124.

⁹ Там же. – С. 467, 475, 483.

¹⁰ Там же. – С. 506.

¹¹ Війна з Росією // Свобода. – 1916. – 12 серпня. – С. 4; – 19 серпня. – С. 3; – 26 серпня. – С. 3; На російському фронті // Свобода. – 1916. – 2 вересня. – С. 3.

¹² ЦДВІА РФ. – Ф. 2122. – Оп. 1. – Спр. 51. – Арк. 51 – 60.

¹³ Верховинщина. Загальні описи та історичні нариси про населені пункти району. – Верховина: Гуцульщина, 2004. – С. 37, 125, 128.

¹⁴ Війна з Росією // Свобода. – 1916. – 23 вересня – С. 3; – 7 жовтня. – С. 3.

¹⁵ Війна з Росією. // Свобода. – 1916. – 21 жовтня. – С. 4; Війна з Росією і Румунією. // Свобода. – 2 грудня. – С. 4; Звіти німецького генерального штабу. // Свобода. – 1916. – 9 грудня. – С. 5.

¹⁶ ЦДВІА РФ. – Ф. 2122. – Оп. 1. – Спр. 51. – Арк. 1 – 50.

¹⁷ Зеленчук І., Мицканюк І., Яцків Г. Зелене. / І. Зеленчук, І. Мицканюк, Яцків Г. // Верховинщина. Загальні описи та історичні нариси про населені пункти району. – Верховина: Гуцульщина, 2004. – С. 125, 158.

¹⁸ Кречуняк Ю., Максим'юк І. Бистрець і Дземброня. / Ю. Кречуняк, І. Максим'юк // Верховинщина. Загальні описи та історичні нариси про населені пункти району. – Верховина: Гуцульщина, 2004. – С. 37.

¹⁹ Димидюк Н. Яблуниця / Н. Димидюк // Верховинщина. – Верховина: Гуцульщина, 2004. – С. 321; Зеленчук Я. Гуцульщина в роки Першої світової війни // Гуцульський календар на 2014 рік. – Верховина: Гуцульщина, 2013. – С. 39.

²⁰ ДАіФО. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 167. – Арк. 1 – 33.

²¹ Слезінський В. Чапаєв на Прикарпатті / В. Слезінський // Зоря Прикарпаття. – 1997. – 7 лютого. – С. 3.

²² ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 748. – Оп. 1. – Спр. 10. – Арк. 51.

- ²³ ДАІФО. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 167. – Арк. 1 зв., 3, 6 зв., 9 зв., 12 зв., 19 зв. – 22 зв.
- ²⁴ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 748. – Оп. 1. – Спр. 10. – Арк. 133.
- ²⁵ Там само. – Спр. 167. – Арк. 29 зв., 30 зв., 33.
- ²⁶ Зеленчук Я. Гуцульщина в роки Першої світової війни // Гуцульський календар на 2014 рік. – Верховина: Гуцульщина, 2013. – С. 39.
- ²⁷ Barański K. Przemieneli zagończycy, chliborobi, chasydzi... Rzecz o ziemie stanisławowsko-kołomyjsko-stryjskiej. – London: Panda Press, 1988. – S. 75.
- ²⁸ Джуряк Д. Довгополе. / Д. Джуряк // Верховинщина. Загальні описи та історичні нариси про населені пункти району. – Верховина: Гуцульщина, 2004. – С. 125.
- ²⁹ Інформація респондента Петра Нестерука від 16 серпня 2016 р., коли автор перебував у Буркуті на відпочинку /Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».
- ³⁰ ДАІФО. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 21. – Арк. 14, 14 зв.; Бельмега Р. Устеріки / Р. Бельмега // Верховинщина. – Верховина: Гуцульщина, 2004. – С. 302.
- ³¹ Духнич В., Хоха Т., Ясінський А. Косів. / В. Духнич, Т. Хоха, А. Ясінський // Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область. – К.: УРЕ, 1971. – С. 349 – 350.
- ³² Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914 – 1918). Частина перша. Галицька руїна 1914 – 1917 років. – Львів: Червона Калина, 1923. – С. 112 – 113.
- ³³ Там само. – С. 113.
- ³⁴ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 227.
- ³⁵ ДАІФО. – Ф. 2. – Оп. 1. – Спр. 379. – Арк. 108; – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 19. – Арк. 3, 6.
- ³⁶ Зеленчук Я. Гуцульщина в роки Першої світової війни // Гуцульський календар на 2014 рік. – Верховина: Гуцульщина, 2013. – С. 39.
- ³⁷ Кірашук Д., Зеленчук І., Зеленчук В. Криворівня. /Д. Кірашук, І. Зеленчук, В. Зеленчук // Верховинщина. – Верховина: Гуцульщина, 2004. – С. 224.
- ³⁸ Над Бистрицею // Діло. – 1918. – 21 вересня. – С. 7.
- ³⁹ Домашевський М. Історія Гуцульщини. – Чикаго, 1985. – Т. II. – С. 404.
- ⁴⁰ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 225.
- ⁴¹ Przysiecki F. Rzady Rosyjskie w Galicyi Wschodniej. – Piotrków: Wiadomości Polskie, 1915. – S. 17, 61.
- ⁴² ДАІФО. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 170. – Арк. 42.
- ⁴³ Там само. – Спр. 170. – Арк. 472.
- ⁴⁴ ДАІФО. – Ф. 604. – Оп. 1. – Спр. 7. – Арк. 88 – 88 зв.
- ⁴⁵ Там само. – Спр. 170. – Арк. 56.
- ⁴⁶ Там само. – Спр. 170. – Арк. 249.
- ⁴⁷ Там само. – Спр. 170. – Арк. 404.
- ⁴⁸ Там само. – Спр. 71. – Арк. 460, 495, 532.
- ⁴⁹ Там само. – Ф. 609. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 13.
- ⁵⁰ Там само. – Спр. 170. – Арк. 494 зв.
- ⁵¹ Зеленчук Я. Гуцульщина в роки Першої світової війни // Гуцульський календар на 2014 рік. – Верховина: Гуцульщина, 2013. – С. 39.
- ⁵² ДАІФО. – Ф. 604. – Оп. 1. – Спр. 14. – Арк. 19 – 19 зв.
- ⁵³ Там само. – Оп. 1. – Спр. 10. – Арк. 46.
- ⁵⁴ Там само. – Ф. 604. – Оп. 1. – Спр. 10. – Арк. 30.
- ⁵⁵ Рожнів. Нариси історії села. – Львів: Сполом, 2010. – С. 90.
- ⁵⁶ ДАІФО. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 71. – Арк. 10.
- ⁵⁷ Костючок П. Гуцульщина в роки російської окупації в період Першої світової війни. / П. Костючок // Галичина, 2006/ 2007. – № 12/13. – С. 201.

-
- ⁵⁸ ДАІФО. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 152. – Арк. 71 зв., 89 зв., 201.
- ⁵⁹ Там само. – Спр. 71. – Арк. 106.
- ⁶⁰ Там само. – Ф. 604. – Оп. 1. – Спр. 14. – С. 6.
- ⁶¹ Там само. – Спр. 14. – Арк. 6.
- ⁶² Там само. – Спр. 14. – Арк. 8.
- ⁶³ Там само. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 71. – Арк. 150.
- ⁶⁴ Там само. – Спр. 152. – Арк. 71 зв., 80; – Спр. 170. – Арк. 472.
- ⁶⁵ Там само. – Ф. 604. – Оп. 1. – Спр. 15. – Арк. 6 – 6 зв.
- ⁶⁶ Там само. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 152. – Арк. 71 зв., 198; – Спр. 170. – Арк. 472.
- ⁶⁷ Там само. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 65. – Арк. 4, 56, 73, 87 зв., 99 зв.
- ⁶⁸ Гунчак Г. Його похорон поріднив церкви. / Г. Гунчак // Гуцульщина. – 1998. – Ч. 52. – С. 33.
- ⁶⁹ ДАІФО. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 21. – Арк. 27; – Спр. 65. – Арк. 3, 5, 7, 19, 30, 31.
- ⁷⁰ Там само. – Ф. 604. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 1 – 4.
- ⁷¹ Костючок П. Гуцульщина в роки російської окупації в період Першої світової війни / П. Костючок // Галичина. – 2006/2007. – Вип. 12 13. – С. 202.
- ⁷² Przysiecki F. Rzady Rosyjskie w Galicyi Wschodniej. – Piotrków: Wiadomości Polskie, 1915. – S. 33.
- ⁷³ Костючок П. Гуцульщина в роки російської окупації... – С. 203.
- ⁷⁴ З організації галицьких друкарів // Вперед. – 1919. – 30 вересня. – С. 2.
- ⁷⁵ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 667. – Оп. 1. – Спр. 48. – Арк. 4 – 5.
- ⁷⁶ Там само. – Спр. 54. – Арк. 1-6.
- ⁷⁷ Зеленчук Я., Проців О. Стан мисливства і рибальства у Галичині під час Першої світової війни / Я. Зеленчук, О. Проців // Жаб'є. – 2015/2016. – № 3. – С. 31.
- ⁷⁸ Копчак С., Федорчак П. Ворохта / С. Копчак, П. Федорчак // Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область. – К.: УРЕ, 1971. – С. 411.
- ⁷⁹ Наслідки стихії // Діло. – 1918. – 13 серпня – С. 3; Над Бистрицею // Діло. – 1918. – 21 вересня. – С. 7.
- ⁸⁰ Королько А., Марчук В. Покуття й Галицька Гуцульщина в роки Першої світової війни. / А. Королько, В. Марчук // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Гуцульщина в плині віків: історія і культура». З нагоди 25-річчя товариства «Гуцульщина» у Львові. Львів, 30 січня 2016 р. – Львів: Ліга-Прес, 2016. – С. 31.
- ⁸¹ Там само. – С. 31.
- ⁸² Депутація гуцулів до цісаря // Свобода. – Львів. – 1918. – 27 липня. – С. 4.
- ⁸³ Там само. – С. 4.
- ⁸⁴ Там само. – С. 4.
- ⁸⁵ Там само. – С. 4.
- ⁸⁶ Вісти з краю. Косів. // Свобода. – 1918. – 28 вересня. – С. 3.
- ⁸⁷ Вісти з краю. Кобаки повіт Косів // Свобода. – Львів, 1918. – 28 вересня. – С. 4.
- ⁸⁸ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 7. – Арк. 142.
- ⁸⁹ Там само. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 7. – Арк. 142.
- ⁹⁰ Іванець І. На границі Галичини і Буковини/ І. Іванець // Новий час. – 1933. – 3 листопада. – С. 2 – 3.
- ⁹¹ Небелюк І. «Січ» – Делятин, пов. Надвірна... – С. 172.

Розділ VI. ДРУГА ГУЦУЛЬСЬКА СОТНЯ: СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

6. 1. Формування Гуцульської сотні і її становлення

У славній битві під Бережанами в жовтні 1916 р. наступ росіян ганебно провалився через великі втрати і стійкість українських січових стрільців. Уцілілі рештки Легіону УСС 8 жовтня 1916 р. відправили на доукомплектування в села Розвадів, Надітичі і Верин поблизу містечка Миколаїв на Львівщині. Тут у Вишколі УСС командування легіону УСС на протязі кількох днів зуміло з ветеранів Великої війни сформувати нову сотню під назвою Карпатська, яка дослідникам добре znana як Друга Гуцульська сотня. Термін Гуцульська сотня вперше в науковий обіг ввів її січовий стрілець М. Горбовий, а за ним потім О. Думін¹.

Гуцульську сотню командування Легіону УСС у Коші укомплектувало з одного новобранця, 17-ти січових стрільців Легіону українських січових стрільців, 28 осіб особового складу 28-ї та 134-х вояків 29-ї сотень УСС. Новобранцем військового підрозділу був Василь Ясельський з Жаб'єго, який з Коша прибув у навчальну групу 21 жовтня 1916 р. До навчальної групи з Легіону УСС прийшли січові стрільці, які брали участь у боях з росіянами: Василь Влашинець, Михайло Горбовий, Василь Кіцул (з обозної сотні), Борис Кіщук, Василь Костенюк, Степан Кравс, Рудольф Лучечко, Михайло Максимчук, Гнат Марковецький, Василь Михальчук, Василь Ониськів, Юрко Попенюк, Василь Рибак, Онуфрій Стефанко, Степан Стецура, Дмитро Шарабуряк та Юрій Черленюк².

З 28-ї сотні тут навчалися Михайло Балюк, Михайло Вакалюк, Іван Верб'юк, Андрій Войчук, Іван Войчук, Федір Гавриленко, Онуфрій Даниш, Іван Довганик, Осій Ільницький, Іван Катранчук, Іван Ключенко, Михайло Матвіїв, Михайло Наливайчук, Петро Ониськів, Василь Павлюк, Юрій Павук, Осій Процько, Микола Романюк, Микола Сав'юк, Василь Семенюк, Петро Сисак, Петро Скварчук, Данило Тимчишин, Іван Третяк, Петро Фіцик, Петро Фіцич й Степан Яневич³.

Решта вояків цієї окремої новосформованої військової частини січових стрільців були з 29-ї сотні. Отож, ядро навчальної групи майбутньої прославленої сотні становили вояки 29-ї запасної сотні УСС⁴. Майже усі відібрані до Другої Гуцульської сотні січові стрільці були добровольцями і воювали на австрійсько-російському фронті з кінця вересня 1914 р. Багато з них брали участь у славних битвах на Маківці, від Бескиду до Серету та в кровопролитних боях над річкою Стрипою. Кожен з них відмовився від своїх привілеїв і дав добровільну згоду йти в Карпати⁵.

За неповними даними з 14 жовтня 1916 по 1 листопада 1918 р. у рядах Гуцульської сотні воювало 301 січовиків рядового і молодшого командного складу. Зокрема, 113 гуцулів, в тому числі один з румунської, два буковинської і 110 галицької частин Гуцульщини. Другу групу по чисельності вояків складали покутяни, яких налічувалося 93 строевиків. Третю групу її воїнів становили ополіяни, котрих в її рядах

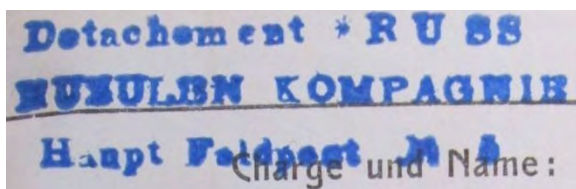
нараховувалося 46 бійців. Ще серед особового складу цього підрозділу було троє іноземців: єврей Гольдштайн з угорського Сигету, Янош Мігаї з Будапешту і українізований німець Степан Кравс з Цішанівщини нішньої Польщі, четверо волинян, троє українців із Західної Галичини, шестеро буковинців, дев'ятеро подолян та тринадцять бойків⁶.

Реальної дати, коли в Легіоні українських січових стрільців розпочали формувати Другу Гуцульську сотню досі істориками не встановлено, бо у вітчизняних архівах не збереглося з цього приводу ніяких даних. Ймовірно, вони відклалися в військовому архіві Австрії у Відні.

Щоправда, у Львові, як уже зазначали, знаходиться журнал особового складу навчальної групи, яка майже в повному складі потім з Розвадова вийшла воювати в Карпати. В ньому зазначаються дати зарахування того чи іншого стрільця в навчальну групу і його вихід у бойовий похід у Карпати. З них встановлено, що станом на 14 жовтня 1916 р. сотня була уже сформована повністю і приступила до вишколу. Навчання набраних січових стрільців у Другу Гуцульську сотню тривало недовго, бо не дозволяла складна стратегічна обстановка на австрійсько-російському фронті в Буковинських Карпатах. Саме із-за цієї обставини навчальну сотню 23 жовтня 1916 р. відправили воювати в гори Буковинської Гуцульщини. Отож, 14 жовтня 1916 р. можна вважати днем становлення Другої Гуцульської сотні або її першовитоком. Тут, доречно наголосити, що офіційна назва Гуцульська сотня в військовому діловодстві легіону українських січових стрільців вперше за знаним нам документом датується 15 жовтня 1916 р. Зокрема, в списку особового складу обозної сотні

легіону УСС вказується, що січового стрільця Василя Кіцула відрядили до Гуцульської сотні. Друга згадка про неї датується 22 жовтня 1916 р. Того ж дня в Розвадові командир легіону УСС отаман М.Тарнавський видав наказ, в якому зазначається, що хорунжий Микола Никорак даліше командує сотнею гуцулів⁷. Отож, імення Гуцульська сотня – є офіційним, яке надане самим командуванням австрійської армії та легіоном УСС. На користь цієї версії також є промовистий незаперечний доказ: офіційний штамп цього окремого бойового підрозділу українських січових стрільців, який проставлявся на вхідній і вихідній документації: «Huzulen Kompanie»⁸, а також печатка.

Одночасно зазначаємо, що не розділяємо точки зору М. Гrepиняка,

ЦДІА України, м. Львів. Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 45, 47, 52 і т. д.

Печатка Гуцульської сотні.

І. Томашук, М. Томашука, що Друга Гуцульська сотня сформована 1915 р., а її командиром призначено Григорія Голинського⁹. Також, ми не погоджуємось з версією О. Думіна та Б. Якимовича про те, що вона була сформована у другій половині жовтня 1916 р.¹⁰.

Друга Гуцульська сотня за своєю військовою структурою складалася із чотирьох чот – взводів, а кожна чота із чотирьох роїв – відділень по 10 – 15 стрільців. Сотня мала свого кравця, шевця, кухарів стрілецької і офіцерської кухонь, писаря, помічника писаря, телефоністів та п'ять осіб санітарної служби, тобто медичну службу по наданню першої медичної допомоги. Медперсонал санітарного відділення мав підручні медикаменти, лікарське знаряддя, перев'язочні матеріали та дві пари ношей для надання тяжко хворим і важко раненим необхідної медичної допомоги¹¹.

Роевиками або командирами відділень Другої Гуцульської сотні були Ізидор Абрагамович із Старих Кут, Юрій Бендейчук із Жаб'єго, Антон Глушишин (не встановлено звідки), Василь Довбеньчук із Косова, Дмитро Копельчук із Яворова; Микола Марусяк із Верхнього Ясенова; Михайло Матвіїв (не встановлено звідки), Іван Микитюк із села Бучачки на Снятинщині, Клим Парашук (не встановлено звідки), Гриць Петрійчук із Соколівки, Остап Стеткевич із с. Плотича на Тернопільщині, Тит Чубатий із Іванківа на Борщівщині та Федь Яцура зі Львова. Першим командиром другої сотні гуцулів став четар М. Ни-корак, який нею командував по 3 листопада 1916 р.¹².

Первинно Другу Гуцульську сотню було задумано, як і першу, протягом шести місяців використати для партизанської боротьби в тилу російської армії на теренах Гуцульщини і Буковини. На новосформовану сотню гуцулів покладалося завдання в глибокому тилу ворога нападати на ворожі обози, знищувати невеликі тилові підрозділи, склади з амуніцією і продовольством, нищити дороги і пошкоджувати телефонно-телеграфний зв'язок. Як твердить М. Горбовий, **«Оцей терен і ціль сотні були одною із причин, чому стільки стрільців зголо- силосся до неї»**. Другою важливою обставиною добровольців вступати до нової формуючої сотні було палаюче бажання доказати ворогам, що немає ніяких підстав до розпуску Легіону Українських Січових Стрільців, бо здобута ними **«слава не втихала»**, тобто ще раз продемонструвати звитягу і хоробрість українського воїнства в битвах з ворогом за рідну землю¹³.

Оперативна обстановка на австрійсько-російському фронті в румунських Карпатах внесла свої корективи в первинні задуми австрійського командування. Невдачі 7-ї австрійської армії у Південно-східних Карпатах, яка з останніх сил стримувала натиск переважаючих сил росіян на вузькому клині території Північної Буковини від Кірлібаби до Дорни Ватри, спонукало її командування звернутися до Легіону УСС відправити на допомогу бодай одну сотню січових стрільців. Тут згадали про щойно сформовану сотню для партизанської боротьби з заклятим ворогом українців¹⁴.

Тож, 26 жовтня 1916 р. від командира 7-ї австрійської армії генерала Кеваша телеграмою поступила команда від'їхати новосфор-

Група січових стрільців Гуцульської сотні УСС. Кірлібаба. Червень 1917 р. Світлина з приватного архіву родини січового стрільця П. Тимофійчука з с. Вовчківці на Снятинщині. Друкується вперше.

мованому підрозділу гуцулів на австрійсько-російський фронт в гори Мараморощини. 1 листопада 1916 р. новосформована Гуцульська сотня прибула до Великого Бичкова на Закарпатті, неподалік від Марморошського Сиготу, де її тимчасово приділили до групи австрійських військ підполковника Гуклера, яка підпорядковувалася згаданій армії. Тут Другу Гуцульську сотню стали муштрувати німецькі офіцери і наказали виконувати команди по-німецьки. Стрільці поставилися до цього з пасивним спротивом. І як зазначає О. Думін, тільки надзвичайний такт і просьби колишнього четаря тірольських стрільців А. Ерле (в 1918 р. вступив до УГА) та від'їзд через хворобу до Коша їх командира Миколи Никорака спонукали січових стрільців змиритися з цими обставинами¹⁵.

Четар А. Ерле виявився щирим прихильником українського січового стрілецтва і поведився з гуцульськими вояками гуманно. Два інших німецьких офіцери, які командували четами: четар Прібер і хорунжий (прізвище не встановлено) до січових стрільців Другої Гуцульської сотні теж ставились прихильно і дбайливо. 7 листопада 1916 р. сотня гуцулів з Великого Бичкова відійшла до Кучинова, де її приділено до групи військ майора Русса, для якої вона була призначена. У групі Русса Друга Гуцульська сотня пройшла ще коротку перепідготовку – вишкіл. 25 листопада 1916 р. її відіслано на бойові позиції австрійської армії під село Кірлібабу¹⁶.

Цього дня російська армія розпочала навальний наступ по всьому фронту військ австрійського генерала Кевеша. Найбільш кровопролитні бої противник вів на відтинку Якобени – Кірлібаба – гора Людова. Росіяни намагалися зійти в доли рік Вішо і Золота Бистриця. Звідси ворог мав намір ударити в тил австрійських військ під Кірлібабою, а

також спробувати заходу обійти австро-угорські підрозділи, що обороняли галицький клин між Буковиною і Угорщиною. Вранці 29 лис-

Einlage
für die Berechnung der Verbindlichkeiten.

Ort und Name Standort	Charge Ständige Charge	Post und Kommunikation	Stützpunkt (Land)	Stützpunkt (Land)	Stützpunkt (Land)	Stützpunkt (Land)	Stützpunkt (Land)	Zahl der beauftragten Menschen mit Bauern.
Ukrainische Legion Sto	Legion Spreite	Anton Bartovskij	1892 Kolomoja Sto Galizien	Kolomoja Sto Galizien	1815	1815	1815	11
Ukrainische Legion Sto	Legion Spreite	Nikolai Kijarski	1892 Kolomoja Sto Galizien	Kolomoja Sto Galizien	1814 28.8.	1814	1814	11
Ukrainische Legion Sto	Legion Spreite	Nikolai Smolenski	1892 Kolomoja Sto Galizien	Kolomoja Sto Galizien	1814	1814	1814	11
Ukrainische Legion Sto	Legion Spreite	Nikolai Kubinski	1892 Kolomoja Sto Galizien	Kolomoja Sto Galizien	1814	1814	1814	11

3. V.
Mischuk

Відомості до біографістики особового складу Другої Гуцульської сотні:
1 серпня 1918 р. Копія документу друкується вперше. // BN. OR. MF. –
Sg. 106176. – К. 140.

топада 1916 р. Другу Гуцульську сотню перекинути на допомогу
німцям на горі Корнул Недеї (1849 м.). З цього часу й настали її бойові
і фронтові будні...¹⁷.

Підсумовуючи сказане стверджуємо, що Друга Гуцульська сотня
була сформована не пізніше 14 жовтня 1914 р. виключно з доброволь-
ців – ветеранів січового стрілецтва, які мали багатий дворічний
бойовий досвід. Так звана «стара війна» брала участь у боях з росія-
нами в Бескидах, славному бою на Маківці, в поході від Карпат до
Серету, та в боях над Стрипою. У своїй переважній більшості вони були
вихідцями з Галицької Гуцульщини. Цей вирішальний фактор позитив-
но вплинув на її подальшу фронтову долю і на блискучі перемоги над
ворогом. Разом з тим, цей чинник одночасно вберіг новосформований
бойовий підрозділ гуцулів від фатуму Першої Гуцульської сотні К. Гут-
ковського. Йому поталанило, адже він у повному складі відійшов на
австрійсько-російський фронт не для партизанської війни, а участі в
бойових діях проти царського війська.

6. 2. На теренах Північної Буковини

Стрільці Другої Гуцульської сотні прибули рятувати в Мармороських Карпатах від загибелі непереможну німецьку армію та доблесних угорських гренадерів. Важливість цього стратегічного моменту полягала в тому, що від успіху Гуцульської сотні залежала доля всього Буковинського фронту 7-ї австрійської армії, яка з 25 червня 1916 р. ціною надлюдських зусиль стримували наступ російських військ генерала О. Брусілова на вузькому клині Дорна Ватра – Якобени – Кірлібаба. Задумом останнього було захопити стратегічну висоту 1695 (Cornul Nadea), яка надавала йому можливість переможно наступати перевалом Присліп до Семигороду і там на Семигороддю злучитися з румунською армією¹⁸.

*Лінія російських окопів на г. Корнул навпроти Гуцульської сотні.
Грудень 1916 р. – Фото січового фотографа Т. Яцура.*

На тій горі російським військам протистояв 1-й німецький гренадерський полк, з яким січові стрільці Другої Гуцульської сотні були знані ще з 1915 р., коли разом воювали на Маківці і Плїшці в Бескидах Сколівщини. Німецькі вояки дуже щиро і сердечно привітали своїх бойових товаришів по зброї. Під вечір гуцульський підрозділ під вогнем ворожої артилерії вийшов до стратегічної позиції¹⁹.

Вершину гори Корнул Недеї зайняли росіяни, а її узбіччя – німці. По купах трупів, якими була вкрита гора, січові стрільці наочно переконувались, що – це ключ до якогось важливого стратегічного задуму противника. Ослабла і перевтомлена боями німецька частина зустріла січових стрільців як спасителів²⁰.

Січовики Другої Гуцульської сотні усвідомлювали важливість вирішального моменту і твердо знали, якщо успішно справляться з

поставленим завданням, то прославлять себе і українське військо навіки, а слава про них покотиться не тільки по усьому фронту, але й по усій австрійській державі, а таким чином врятують легіон УСС від розформування, як цього дуже бажали його вороги.

Командир Другої Гуцульської сотні четар А. Ерле добився від командування 7-ї австрійської армії згоди відкласти наступ на один день для перепочинку воякам. При цьому взяв на себе зобов'язання в цей день подбати, щоби ворог не просунувся ні на крок вперед. Як зазначає М. Горбовий, ця відміна наказу мала для сотні гуцулів вирішальне значення, адже витязі були так перевтомлені зимовою дорогою, та такі безсилі, що не могло би бути мови про вдалий штурм позицій росіян на вершині гори²¹.

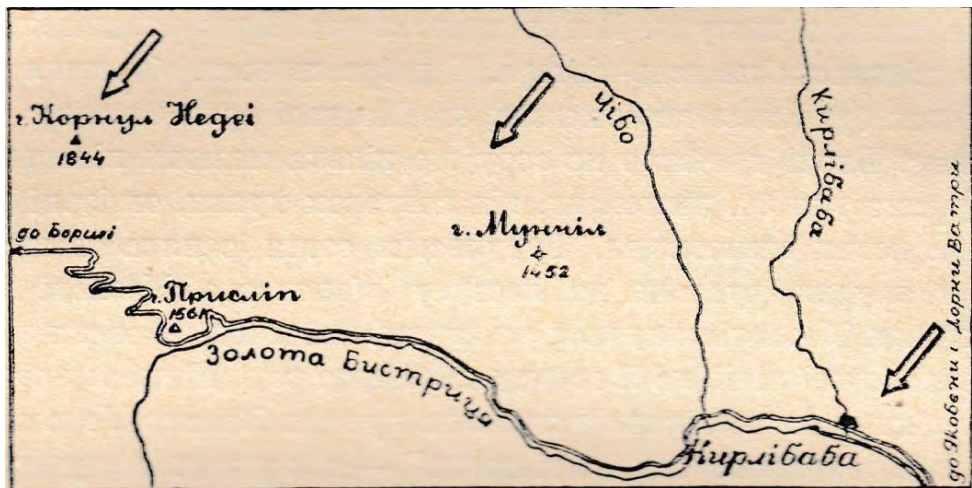

*Розвідка Гуцульської сотні УСС підсувається до російських позицій.
Зима 1916 р. – Фото Т. Яцура.*

Вранці 30 листопада 1916 р. січові стрільці Другої Гуцульської сотні під покровом густої мряки окопалися в 50 – 100 м від російських окопів. Російські вояки, звісно, нічого не бачили, що діється під їх носом. Щоправда, сліпий обстріл російськими артилеристами позицій все-таки завдав січовим стрільцям перших втрат: одного вбитого і 20-х поранених вояків.

Того ж дня, вночі, на підмогу Другій Гуцульській сотні підійшло з-під Бережан підкріплення з 246-го піхотного полку австрійської армії, який рекрутувався виключно з німців. Йому надали ліве, а за Другою Гуцульською сотнею залишилось праве крило гори Дидуль (1527 м) північно-східної околиці с. Кірлібаба на Сучавщині в теперішній Румунії²².

Вранці 1 грудня 1916 р. артилерія обох сторін почала сильно обстрілювати позиції противників. Після артилерійської дуелі росіяни розпочали наступ на окопи Другої Гуцульської сотні, а тим часом німці зайшли їм в тил і перекрили шлях відступу. Росіяни опинилися в пастці, з якої неможливо було вибратись. Вони побачили, що відбулося, що немає ніякого порятунку і вимушені були здаватися. Тоді в полон потрапило 800 вояків. З воєнної здобичі січовим стрільцям дісталось три кулемети, велика кількість вогнепальної зброї, патронів і продуктів, зокрема цукру, сала, сухарів тощо. Втрати Другої Гуцульської сотні становили одного вбитого: Кузьма Ковалюк з містечка Кути і понад 35-х пораниених. Приблизно такі ж втрати понесли і німці²³. Отже, за перші два дні свого перебування на Буковинському фронті Друга Гуцульська сотня мала двох вбитих та 55-х ранених січових стрільців.

*Карта околиць Кірлібаби, місця боїв Гуцульської сотні УСС.
Стрілки показують напрямки наступу росіян.*

На перевалі Присліп (141м), що з'єднував Південну Буковину з Закарпатською Гуцульщиною були поранені Михайло Атаманюк із Кінашева, Петро Атаманюк, Микола Бойчук із Завалля на Снятинщині, Гнат Буркун, Василь Годованець із Дори, Іван Гордійчук, Іван Довганюк, Іван Палагнюк із Кіпелева, Кипріян Дошак, Іван Ілійчук, Борис Кіщук із Річки, Іван Кушик із Судової Вишні, Рудольф Лучечко із Львова, Дмитро Максим'юк із Верхнього Ясенова, Гриць Петрійчук із Соколівки, Іван Рибарук з Жаб'єго, Степан Семків, Дмитро Стефанюк із Торговиці на Городенківщині, Микита Харинюк із Тулукова на Снятинщині, Дмитро Шпитко із Косова і Гриць Юркевич із Надвірної²⁴.

Доречно зазначити, що за цей блискучий бій січовим стрільцям Другої Гуцульської сотні окремим наказом німецького командування оголошено подяку, а 17 найбільш хоробрих і відважних, в тому числі і її командира Ерле нагороджено німецькими бойовими нагородами²⁵.

З січових стрільців бронзовою медаллю «За хоробрість» відзначено Юрія Черленюка з с. Голови, Олексу Гуценюка, Василя Ясельського з Жаб'єго, Миколу Дмитренка з Сопова, Михайла Максимчука з

Старих Кутів, Юрка Попенюка з Рибного, Миколу Корпанюка, Іллю Шкрібляка з Яворова, Михайла Вакалюка, Якова Кузьмина, Юрія Прокopiшина з Татарова, вістуну Юрія Бендейчука з Жаб'єго, вістунів Осипа Стелкевича з с. Плотича на Бережанщині, Антона Хилінського з с. Шербютц повіту Серет на Буковині, десятників Олександра Бея з Перемишля та Михайла Боднарука з Криворівні. З старшин цією медаллю нагороджено хорунжого Романа Каратницького²⁶. На горі Дидуль Гуцульська сотня пробула ще пробула два дні. Оскільки там їй нічого було більше робити, то вона 2 грудня 1917 р. відійшла на відпочинок у село Кірлібаба, передавши свої позиції німцям. Там вона перебувала цілий тиждень²⁷.

Нову баталію Друга Гуцульська сотня з росіянами мала на горі Присліп. Як тільки січові стрільці вийшли з яруги на протилежний бік гори, як російська артилерія стала «дякувати» за поразку на Дидулі. Удар по січовиках був раптовим і несподіваним. Ціла сотня вмить розлетілася. Сотник А. Ерле попав у розпуку і хотів покінчити життя самогубством через те, що втратив таку бойову сотню та ще після такого успішного і славного бою. Заледве кілька стрільців при нім його розговорили і повели зневіреного на Присліп, куди припленталися смерком²⁸.

Тут на своє велике здивування і неймовірну радість побачив вишукувану сотню, а справник доповів, що вбито одного січового стрільця, а кількох поранено, котрих відправлено на лікування в Рогунду. Сотник довго не міг повірити своїм очам і обдивився кожного, нарешті розцілював кількох. Особовому складу без пафосу заявив: **таких вояків йому ще не доводилося зустрічати, що з такими хотів би померти на полі бою. Такі вояки мусять добути вільну Україну.** Зараз по горах покотило німецьке «Hoch» (Слава), а також спів національного гімну «Ще не вмерла Україна» і німецької пісні «Mein Vaterland» (Моя Батьківщина), яка німцям дуже подобалася²⁹.

У Кірлібабі сотника Ерле і його старшин чекала несподіванка: підвищення по службі і їх відправили в діючу армію. На зміну німецьким старшинам прийшли свої з легіону УСС: командиром сотні став сотник О. Левицький, а командирами чет – І. Бужор (I-ої), О. Іванович (II-ої), Р. Каратницький (III-ої) та Гриць Голинський (IV-ої). Як зазначає М. Горбовий, новий сотник не мав волі обстоювати інтереси Другої Гуцульської сотні, а четарі з Буковини І. Бужор і О. Іванович не розуміли стрілецької душі. Це були типові австрійські старшини, які навчені сліпо коритися інструкціям і наказам³⁰.

Звідси Гуцульська сотня перейшла на позицію 1227 м, а потім вийшла на позицію 2226 м., де на вершині гори на згадку про себе поставили великий хрест. Тут січові стрільці добре укріпили свої позиції, бо по слухам, росіяни в цьому місці ближнім часом мали наступати. Згодом ці слухи підтвердилися...

19 грудня 1916 р., тобто на святого Миколая росіяни спробували зробити успішний наступ на позиції Другої Гуцульської сотні в честь свого царя Миколи II. Як твердив М. Горбовий, наш перехресний

крісовий і моздировий вогонь змусив росіян повернутися назад і поховатися у свої окопи³¹.

Потім 5 січня 1917 р. росіяни вдруге розпочали наступ на позиції січових стрільців Другої Гуцульської сотні і знову отримали гідну відсіч. Вони зрозуміли, що мають справу не з угорським, а з добре вишколеним невідомим їм військовим підрозділом. І на тривалий час Другий Гуцульській сотні росіяни дали спокій. Отож, Різдв'яні свята у гуцулів пройшли спокійно і непомітно, бо нічого такого незвичайного на цьому фронті не відбулося³².

23 березня 1917 р. увійшло в літопис Другої Гуцульської сотні, як самий трагічний день підрозділу. Цього дня на позиції поблизу гуцулів прибула 4-а австрійська артилерійська батарея, яка в обідню пору стала робити коректувальний обстріл становищ російських військ. В результаті недоліту замість обстрілу позицій росіян відбувся обстріл позицій Другої Гуцульської сотні, в ході якого загинув її командир Омелян Левицький. Окрім нього, ще загинув і його чура-ординарець Омелян Володославський³³.

В околицях полонин села Кірлібаба Гуцульська сотня, як зазначає Б. Гнатевич, втретє відзначилася з 30 на 31 березня 1917 р., коли січові стрільці взяли в полон російську залогу із 45-ти осіб разом з її командиром, захопили при цьому кулемет та міномет та знищили мінометним вогнем ворожі окопи³⁴. З військових донесень росіян їх втрати становили 150 убитих і поранених. Втрати вояків підрозділу гуцулів становили одного вбитого, двох тяжко і чотирьох легкопоранених. Цей вдалий бій надовго охолодив войовничий дух російських вояків. Вони більше не пробували наступати на позиції Другої Гуцульської сотні. Тут з тих пір запанував спокій³⁵.

Зовсім протилежної думки про цю подію О. Зінь, який був учасником вдало проведеної операції без жодного пострілу під керівництвом четаря Р. Каратницького. Він стверджує, що захоплення російської залоги в полон відбулося не в кінці березня, а на початку лютого 1917 р. Окрім того, автор спомину зазначає, що ніякого бою не було і втрат гуцульські січові стрільці не понесли. Більше того, за цей удалий напад 29 березня 1917 р. було нагороджено срібною медаллю «За хоробрість» II-го ступеня троє січових стрільців Гуцульської сотні: десятника Василя Цюпака із Корнева на Городенківщині, стрільця Василя Михальчука із Яворова на Косівщині і О. Зіня з Божикова на Підгаєччині³⁶.

Якщо взяти до відома точку зору Б. Гнатевича, що бій відбувся в кінці березня, то тоді випадають два важливі моменти з фронтової біографії Другої Гуцульської сотні: налагодження поштового зв'язку наприкінці січня 1917 р. через офіцера артилериста – українця російської армії та розповсюдження серед російських вояків листівок про Лютневу революцію в царській Росії. Коли погодитися з твердженням О. Зіня, то з бойової біографії гуцульського підрозділу зникає сторінка переможного бою над ворогом. Зрозуміло, це теж – недобре³⁷.

Крапку в достовірності тої чи іншої версії цих важливих подій хто з цих двох мемуаристів правий розставить час. Виражаємо надію, що

інші дослідники Другої Гуцульської сотні залучивши до наукового обігу матеріали воєнного архіву у Відні, а також історичного воєнного архіву Росії у Москві і Варшаві зможуть дати ствердну відповідь.

У житті вояків Другої Гуцульської сотні найяскравішою подією на теренах Буковинської Гуцульщини був Великдень 1917 р. Воїни 254-го Миколаївського полку Київського військового округу російської армії, який виключно складався з українців, з своїх окопів до гуцулів звернулися церковним співом «Христос воскрес».

Вояки Миколаївського полку царської армії у гостях у січових стрільців Другої Гуцульської сотні. Великдень 1917 року.

Зворушені гуцули вирішили послати до них двох стрільців, щоб ті пригостили «ворогів» кількома пляшками рому і подякувати за великодній спів. Українські вояки в російській формі обдарували стрільців білим хлібом і гуцульськими писанками. Обидві сторони між собою порозумілися³⁸.

Наступного дня добра півсотня російських вояків українського походження 254-го Миколаївського полку без зброї з піднятими руками і білими рушниками посунула на окопи стрільців «Гуцульської сотні». Так вперше в історії зішлись вояки-українці воюючих сторін обох частин України: Східної і Західної. Відбулося велике братання: стрільці розцілувалися з миколаївцями і спільно із сльозами на очах проспівали Воскресну пісню – «Христос воскрес!», вітали один одного з величним християнським святом³⁹.

Гуцульські вояки дарували російським солдатам українського походження книжки видавництва «Просвіта», зокрема «Кобзаря» та «Календар Просвіти». Пригостили гуцули гостей двома котлами рому

і котлом вина. Гостювали миколаївці у гуцулів від полудня до шостої години вечора. Гості повпивалися так, що їх на плечах гуцульським стрільцям довелося переносити через дротяні загорожі на російську сторону. Найбільше київлян на своїх плечах переніс стрілець-санітар Петро Чупрійчук з Верхнього Ясенова на Верховинщині. Це був вояк богатирської сили, який нараз переносив двох вояків⁴⁰. З того дня до кінця 1917 р. між стрільцями Гуцульської сотні і 254-м Миколаївським полком не було жодної сутички, жодного пострілу. Більше того, встановилися добросусідські стосунки: домовилися про налагодження листування з рідними⁴¹.

В О. Зіня теж є своєї бачення цієї події. Він твердить, що в гості до гуцулів прийшло 120 російських вояків і підстаршин 254-го Миколаївського полку Київського військового округу, котрі принесли з собою гуцулам багато хліба і крашанок, за що господарі гостей напоїли до безтями. Кілька з них ночували у гуцулів, бо не були в стані повернутись назад і прийшли до своїх аж у понеділок. Офіцери Гуцульської сотні для старшин 254-го Миколаївського полку дали кілька пляшок рому⁴².

Після такого частування гуцулів східних братів по крові на цьому відтинку австрійсько-російського фронту війна була закінчена. Вже ніхто не чув пострілів ні з одної ні з другої сторони. Більше того, українці – російські вояки ходили в гості до гуцулів, а вони до них⁴³.

По Великодніх святах по угоді між двома сторонами було влаштовано поштову скриньку на дротяних загорожах противника. Ідея налагодження сталого поштового зв'язку з територіями зайнятими росіянами належить березівському гуцулу Г. Голинському. В умовленому місці січові стрільці «Гуцульської сотні» клали свої листи і за домовленим сигналом вояки 254-го Миколаївського полку Київського військового округу їх забирали, а російська польова пошта доставляла адресатам – рідним і близьким воїнів-гуцулів. Відповіді надходили миколаївцям, а ті клали листи, а іноді й посилки на домовлене місце і повідомляли вояків Другої Гуцульської сотні умовним знаком. Така пошта весь час працювала бездоганно⁴⁴. Щоправда, недовго, бо 5 травня 1917 р. Гуцульську сотню перекинули на полонину Попадю в розпорядження 200-ї німецької дивізії Карпатського корпусу⁴⁵.

Окрім того, між обома сторонами став процвітати й бартерний обмін. Січові стрільці землякам давали україномовну періодику і спиртні напитки, а співвітчизники – мішками хліба. Не раз можна було спостерігати як землячок несе на плечах мішок хліба і вкидає в січовий окоп, а потім звертався до січовика принести пляшку спиртного, бо в гості приїхав брат і немає чим його погостити⁴⁶.

Більше того, ні одна з воюючих сторін не порушувала домовленостей про перемир'я і не зробила жодного пострілу з легкої чи важкої зброї. Правда, одного разу вийшов непередбачений казус. На позиції українців з російської сторони прибула нова ворожа батарея, яка зразу почала обстрілювати січових стрільців. Наші брати, східні українці, тут же навпростець побігли до артилеристів і на очах вояків Другої Гу-

цульської сотні добре обдубасили гармашів за порушення «режиму тиші»⁴⁷.

Надалі «вороги» жили в згоді. Звісно, братання східних українців з гуцулами не було до душі вищому командуванню російської армії, а тому воно забрало звідси 254-й Миколаївський полк, а замість нього на його місце прислало 309-й Сибірський полк. Між обома сторонами теж встановились дружні контакти, бо сибіряки заражені більшовицькими ідеями вже не хотіли воювати за свого батюшку-царя. Дисципліни у цім полку більше не було: російські вояки ходили з червоними стрічками, а своїх старшин кликали тільки «таваріщ»⁴⁸.

Така «війна» вищому австрійському командуванню теж прийшла-ся не до вподоби і 5 травня 1917 р. Другу Гуцульську сотню відправили на відпочинок до Кірлібаби. На її позиції прибули вояки 31-го і 101-го стрілецьких полків австрійської армії. Наступного дня особовий склад цілий день і вечір мав проводи і прощання з вояками деташи – штурмового підрозділу. Вночі з 6 на 7 травня 1917 р. січові стрільці польовою залізницею від'їхали до містечка Борші⁴⁹.

8 травня 1917 р. особовий склад Гуцульської сотні прибув на місце постою в містечко Вишне Вишово, де в той час знаходився штаб Карпатського військового корпусу. Наступного дня підрозділ гуцулів оглядав командуючий корпусом і був дуже задоволений високою дисциплінованістю і військовою вправністю січових стрільців Другої Гуцульської сотні. Відпочинку воякам сотні гуцулів не дали, а замість нього направили будувати військові укріплення на полонині Попадя⁵⁰.

В тім часі там ще були високі сніги та дув пронизливий холодний вітер. Тут прибулу Гуцульську сотню підпорядкували

Повітряна дорога з Попаді до Альбіну, зроблена гуцулами Другої Гуцульської сотні.

200-й німецькій дивізії. Їй доручили прокласти підвісну восьмикілометрову дорогу з Попаді в бік Альбіну, а також на самій полонині дорогу до бойових позицій німців⁵¹.

Командир Другої Гуцульської сотні січових стрільців І. Бужор і його заступник О. Іванович на новому місці далекому

від фронту не дбали про особовий склад підрозділу, а тому не шкодували підлеглих, а тільки мріяли про нові нагороди. Отож, січові стрільці тут дуже бідували. Робота, для втомлених шестимісячним перебуванням на бойових позиціях під відкритим небом січових стрільців Дру-

гої Гуцульської сотні, була дуже важкою. До того ж, січових стрільців годували вкрай погано і вони голодували. На сніданок чай з хлібом з якого сипалася іноді трачка, в обід – пісна каша, а на вечір кава і теж з тим же неякісним хлібом. В той час їх сусідів – німців годували дуже добре. В жолобах для коней у них було повно якісного хліба. Стрільцям доводилося ходити до них і за гроші купувати провіант, а ті з них кепкували і реготали. Так довго гуцули терпіти не захотіли і оголосили страйк з вимогою підпорядкувати сотню Легіону УСС. За бунт командування Другої Гуцульської сотні і 20-х найактивніших січових стрільців віддали під польовий суд, який згодом оправдав бунтівників⁵².

О. Думін про бідкування січових стрільців Другої Гуцульської сотні на будівельних роботах 200-ї німецької дивізії писав так: **«...Жиди в єгипетським «домі роботи» не зазнали, мабуть, так багато горя, що тоді Гуцульська сотня між німцями. Аж «штрайк» поклав кінець цьому безталанному гаруванню при будові всяких військових будівель і таки справжньому голодові»**⁵³. До речі, одноманітне низькокалорійне меню січових стрільців теж засвідчується харчовим щоденником Другої Гуцульської сотні, який зберігся до наших днів і знаходиться у фонді № 353 Центрального державного історичного архіву України в м. Львові⁵⁴.

16 червня 1917 р. до Другої Гуцульської сотні з її Вишколу в селі Буштино поблизу Хусту прибуло нове поповнення: з 45 січових стрільців та двох нових хорунжих. За списком, який зберігається в Варшаві, тоді прийшли Іван Подвійний з Делієва поблизу Галича, Юрій Драган, Юрій Семчук з Хотіні коло Калуша, Лев Кореньовський, Іван Савіцький з Рогатина та ін.⁵⁵. Це було четверте по рахунку поповнення Другої Гуцульської сотні. Перша невелика група вишколених вояків на місце вибулих січових стрільців прибула 1 березня 1917 р. Тоді в її ряди влилися новобранці Ілля Ворошук із Ганьківців, Василь Боднарук із Завалля, Осип Дідик із Тустаня, Ілько Лесюк з Суботова, Федір Болецкий з Хотіні та Франц Дубик з Єзупіля⁵⁶. Другий прибулий набір рекрутів, який складалося з десяти осіб, за даними другого варшавського списку особового складу сотні гуцулів сюди прибув 30 березня 1917 р. Тоді в Другу Гуцульську сотню влилися Антін Гундер з с. Конюхи на Бережанщині; Іван Потяк з Верхнього Ясенова на Верховинщині; Ілько Верета з Межигірців від Галича; Кирило Самелюк з Рожнова на Косівщині; Антін Тимків із Сівки-Калуської, Михайло Моспан з Цвітової на Калусьщині; Євген Гарматюк з Задубрівців і Проць Дякон з Рудник на Снятинщині; Іван Цюпа з Гринівців на Тлумаччині та Іван Ярицький⁵⁷.

Чергове поповнення вояків, третє по рахунку і найбільше з усіх чотирьох, до місця дислокації Другої Гуцульської сотні прибуло 1 травня 1917 р. Воно складалося з вісімнадцяти січових стрільців: Стефана Яумина з Калуша, Івана Дудинця, Олекси Шевчука з Негівців на Калусьщині, Михайла Онуфрієва, Івана Остапіва з Лісного Хлібичина, Михайла Романюка з Семаківців на Коломийщині, Степана Сенюка з Небилова на Рожнятівщині, Івана Сарака з Снятина, Гриця Іванійчука з Карлова на Снятинщині, Осипа Тиханя з Станіславова, Мартина Конопки з Маріамполя, Миколи Усцінського з Узина на Тисмениччині, Івана Синишина з Чехова на Монастирищині, Миколи Данильчука з Лисичник на Заліщанщині, Василя Бочана з Гайворонки на Підгаєччині

Атанасія Сомика з Бортник, Петра Феньдя з Жиравки на Жидачівщині та Івана Юрківа з с. Корничі на Самбірщині⁵⁸. З прибуттям новобранців та нових командирів життя січових стрільців не покращилось: хіба що вони робили стільки, скільки могли. Тут січові стрільці від російських полонених навчилися жити кvasком, хоптою та іншими «лісничими» зелями... Улюбленою пісню на роботах січових стрільців сотні гуцулів став «Гімн лопатенцугу»⁵⁹.

За спогадами М. Горбового, нарешті Другу Гуцульську сотню 18 червня 1917 р. все-таки направили на відпочинок у село Петрово Мараморошського повіту Румунії, де пробула цілий тиждень. Його відомості дещо розходяться з архівними даними. В них зазначається, що Друга Гуцульська сотня на передовій в Буковинській Гуцульщині пробула до 20 червня 1917 р.⁶⁰ Місцеве населення в Петрово приязно ставилося до українських стрільців. Самі ж стрільці щоденно чистили зброю, годину вправлялися перед вечерею, а решту часу відвели забавам і танцям. Щоправда, в Петрово 25 червня 1917 р. стався нещасний випадок: січовий стрілець Михайло Максимчук із Старих Кутів при глушінні в ріці риби толом вчасно не кинув у річку запальний шнур, а тому вибух стався в його руках. Наступного дня січового стрільця при великому здвигу мешканців села, вояків Гуцульської сотні і Буковинського куреня з військовими почесними поховано на місцевому кладовищі⁶¹.

Через десять днів, тобто 28 червня 1917 р. від австрійського командування для Гуцульської сотні поступило розпорядження разом з Буковинським куренем від'їхати до Сиготу Мараморошського. В дорозі в Королево на Закарпатті прийшов наказ повертатися до свого легіону УСС у Галичину, бо росіяни на Бережанщині розпочали масштабний наступ. У австрійського командування не було ніяких резервів, а тому Другій Гуцульській сотні наказали прибути під Конюхи. По двох днях подорожі гуцульський підрозділ 30 червня 1917 р. опинився під селом Конюхи, де вже цілий день йшла кровопролитна битва. На цьому і завершився перший бойовий етап у долі Другої Гуцульської сотні⁶².

Узагальнивши сказане констатуємо, що бойова біографія Другої Гуцульської сотні розпочинається з 27 листопада 1916 р., коли підрозділ вийшов на бойові позиції взяв участь в битві на горі Корнул Недеї. Перший етап бойового шляху сотні гуцулів тривав з 26 листопада 1916-го по 30 червня 1917 р. Він знаменний тим, що Друга Гуцульська сотня зірвала стратегічний план О. Брусілова: не дала можливості росіянам злучитися з румунською армією, а також братанням з вояками ворожої сторони – українцями Східної України. Цей етап перебування січових стрільців у румунських Карпатах знаменний тим, що особовий склад Другої Гуцульської сотні вперше від чужоземців отримав визнання мужніх, відважних і хоробрих воїнів, які силою свого духу в борні з ворогом прославили на віки військове мистецтво українців на ганьбу північному сусіду, котрий сюди прийшов з мечем. Разом з тим, він також характеризується і виснажливою працею по спорудженню оборонних укріплень для німецьких вояків австрійської армії і вкрай поганим харчуванням гуцульських січових стрільців.

6. 3. У боях за Галицьке Поділля

Новим етапом у бойовому шляху Другої Гуцульської сотні стало її перебування на теренах Галицького Поділля. Він розпочався 30 червня 1917 р. прибуттям підрозділу під с. Конюхи на Бережанщині. Саме в цей час російські війська під командуванням О. Керенського (22.04. 1881 – 11.06. 1970) розпочали, як виявилось пізніше, свій останній широкомасштабний наступ на позиції австрійців та її союзників. Бої були кровопролитними і жорстокими, які тривали три дні підряд. Земля стогнала від вибухів мін і снарядів. У повітрі нісся безперервний гул артилерійських і мінометних залпів. Усі стрілецькі окопи від розривів снарядів виглядали немов вулкани. Все мішалось, все йшло догори дном. Бували в боях січові стрільці гуцульського підрозділу у цьому пеклі, як зазначає М. Горбовий, почувалися як риба в воді, у своїй стихії, жартували⁶³.

Наступного дня росіяни на цьому відтинку австрійсько-російського фронту зуміли розбити хорватів, дві сотні легіону УСС і оточити два чеських полки: 81-й і 82-й та остатки угорського війська. У цій баталії під Конюхами російська артилерія сильно понищила окопи Другої Гуцульської сотні. Тут бойовий підрозділ гуцулів поніс перші втрати на землях Галицького Поділля. Тоді загинув Гриць Генник-Іванюк і поранено Василя Негрича – Бейла з Нижнього Березова на Косівщині⁶⁴.

Не дивлячись на сильний натиск вояків російського війська Друга Гуцульська сотня зуміла вдержати свої позиції. Більше того, підрозділ гуцулів себе дуже добре презентував у цих дводенних боях. Окрім гуцулів, добру боєздатність у цій битві ще мали технічна і будівельна сотні⁶⁵.

Багато її вояків Гуцульської сотні за мужність і відвагу проявлену в дводенних боях з ворогом 6 серпня 1917 р. були нагороджені бронзовою медаллю «За хоробрість». Зокрема, Михайло Библюк із Старого Косова, Василь Бочан із Гайворонки на Підгаєччині, Василь Джигринюк із Саджавки, Олекса Дзядик, Олекса Дудинець, Корнило Ільчук, Микола Коник, Дмитро Копельчук, Іван Копчук із Яворова на Косівщині, Олекса Марчук (із Торговиці на Городенківщині), Микола Микитюк, Остап Попіль, Михайло Портяк із Кривопілля, Василь Рибак із Монастирського, Дмитро Романюк, Петро Тимофійчук із Вовчківців, Онуфрій Стефанко із Лючі, Іван Сухар із Стрия, Петро Тарновецький, Стефан Фірманюк, Микола Шабан із Бережниць на Стрийщині, Петро Яремійчук із Львова і Василь Ясельський із Жаб'я⁶⁶.

Для вояків Другої Гуцульської сотні, які прийшли з-під Карпатських гір Буковини під Бережани і розгромили, зламали і зупинили наступ росіян на відведеній їм ділянці оборони – це був новий великий бойовий успіх, новою золотою сторінкою звитяги, які своєю відвагою і безстрашністю не осоромили рідного краю, а прославила його в віках. Саме в цьому і полягає історичне значення вкладу січових стрільців з гуцульського краю в конюхівську баталію. Більше того, лицарі Другої Гуцульської сотні роздобули жовто-блакитний стяг і в піднесеному настрої віталися і здоровкалися з усіма зустрічними австрійськими вої-

нами, а з січовими стрільцями інших сотень легіону УСС словами «До побачення в Києві»⁶⁷.

У складі 130-ї австрійської бригади Друга Гуцульська сотня 4 липня 1917 р. опинилася під селом Куропатники, де була підпорядкована 131-й австрійській бригаді. Тут на висоті 389 гуцули зайняли оборону. 6 липня 1917р. по Другій Гуцульській сотні російська артилерія відкрила довготривалий ураганний вогонь, а вночі російська піхота пішла в навальний наступ, але січові стрільці відбили наступ і ворог зазнав великих втрат⁶⁸.

Тоді проти них воював польський підрозділ російської армії, вояки якого, на нашу думку, не бажали вмирати за царя-батюшку, котрий з своїми сатрапами гнобив їх історичну батьківщину. Власне й тому вони 7 липня 1917 р. здавалися січовим стрільцям у полон, бо не хотіли бути гарматним м'ясом, воювати за чужі їм цілі держави – окупанта польських земель. Ось чому не розділяємо точку зору М. Горбового: **«Слабий це бойовий матеріал»**. Втрати Другої Гуцульської сотні в тім бою складали чотирьох легкопораних січових стрільців⁶⁹.

Як далі згадує М. Горбовий, австрійські війська вдало розпочали свій наступ **«...бої шли завзяті. Летунські ескадри кидали бомби на доїжджаючі все нові запаси Москалів, гармати били барабанним вогнем і то самими газами, не без доброго успіху, наші сильні стежі* (стежа – розвідка, – П. С.) на добре непокоїли ворога»**⁷⁰.

19 липня 1917 р. Друга Гуцульська сотня зробила на своїй ділянці фронту вдалий наступ: захопила позиції ворога і взяла в полон 200 російських вояків та один кулемет. У той же день розпочався загальний наступ союзників, що увінчався повним розгромом російського війська та став початком звільнення від ворога Галичини⁷¹. 21 липня 1917 р. Друга Гуцульська сотня залишає с. Куропатники і бере курс до села Слобода Золота поблизу містечка Козова на Тернопільщині, де заночовує. В Козовій вояки сотні здобули кілька десятків артилерійських гармат, цілі поїзди харчів, що неможливо було всього забрати з собою своїми возами обозної чети⁷².

23 липня 1917 р. під с. Михайлівка Друга Гуцульська сотні знову вступає в бій з російським підрозділом і здобуває декілька кулеметів і бере в полон кілька десятків росіян⁷³.

24 липня 1917 р. січове стрілецтво сотні одержує чергову вікторію над двома полками росіян в селі Зарваниці на Теребовлянщині (сьогодні – це великий духовний центр подільською краю). Тут сталася оказія: німці, які не знали, що січовики зайняли село до вечора з гармат двічі били по них з своїх гармат. На щастя тоді ніхто не постраждав. Того ж дня під вечір Другу Гуцульську сотню під с. Пантелиха на Теребовлянщині обстріляв російський броньовик мінами і кулеметним вогнем. Атаку ворога січовики вдало відбили, але в подільських степах Пантелихи кілька гуцульських вояків зазнали поранень. Наступного дня обабіч с. Дарахів на Теребовлянщині січові стрільці Другої Гуцульської сотні успішно здійснюють напад на підрозділ російської бригади з артилерією і обозом⁷⁴.

Дальше Друга Гуцульська сотня торувала шлях через подільські села Теревовлянщини і Чортківщини: Ласківці, Косів, Скородинці, Майдан, Зелена до Великих Чернокінців. Біля останнього Гуцульська сотня разом з німецьким підрозділом зав'язують бій з росіянами і здобувають чотири малого і шість великого калібру гармат, беруть в полон кілька десятків російських піхотинців і черкес. В Великих Чернокінцях Друга Гуцульська сотня заночовує. Сільська громада запрошувала січових стрільців відсвяткувати з ними празник, але командир сотні І. Бужор не дозволив «погостити сотню». Як зазначав М. Горбовий, їхній командир залишився австрійським солдафоном, «не зжився зі стрільцтвом, не пізнав їхньої душі...»⁷⁵.

Вранці 29 липня сотня гуцулів бере курс на Збруч. Розвідка донесла, що на галицькій стороні на невисокому горбі села Бурдяківці на Борщівщині росіяни мають свої добре укріплені позиції. Австрійські війська, а з ними й Гуцульська сотня пішли в контрнаступ і тіснили росіян до Збруча. Слід відзначити, що воєнні успіхи Гуцульської сотні на подільській землі зумовлені завдяки спеціально підготовленій штурмовій четі – взводу, якою командував Григорій Голинський. Щоправда, яка тимчасово безпосередньо не підпорядковувалася Другій Гуцульській сотні, а штурмовому куреню капітана Грінцеля⁷⁶.

Над Збручем місцем постою Другої Гуцульської сотні були окопи на ґрунтах фільварку Кругла. Тут сотня мала найбільші втрати за всю Велику війну. Були вбиті і поранені досвідчені стрільці, учасники боїв на Маківці, Лисоні, під Конюхами. Сотні дуже докучав добре замаскований російський кулемет. Зліквідувати його і взялась штурмова чета Григорія Голинського. Четар з штурмовиками перейшов Збруч пониже зони досяжності ворожого кулемета і незаметно підбрались до того місця, де строчив російський кулемет і закидали його гранатами. Російські вояки зі страху повтікали. Тоді січовий стрілець Іван Кузич з Нижнього Березова і гуцул Черлиняк з Верховинщини схопили кулемета і перейшли до своїх. Всі щасливо без втрат повернулися назад. Знаючи, що в такому випадку буде відплатна акція ворога, січові стрільці Гуцульської сотні залишили свої окопи. Снаряди ворожої артилерії падали на пусті окопи гуцулів. Другим прикладом кмітливості і воєнного таланту четаря Г. Голинського є його блискавичний напад на артилеристів. Після артобстрілу Г. Голинський наказав десятнику Дмитру Бочану підійти до Збруча і перейти з лівої сторони в тому місці, де не можуть попадати снаряди, а сам з групою січових стрільців перейшов з правої сторони. Обидві групи зайняли вигідні позиції, а російська піхота тимчасом стала підходити до окопів Другої Гуцульської сотні та 19-го (Станиславівського) полку лянтвери австрійського війська. На умовний знак четаря гуцулів австрійська артилерія перестала відстрілюватися. На велике здивування російських вояк в окопах нікого не було. Тут раптовим нальотом штурмова чета Г. Голинського закидала зв'язками гранат росіян. Від несподіванки приглушені й дезорієнтовані уцілілі російські вояки покидали зброю і здалися їм у полон⁷⁷.

Командир 19-го полку лянтвери австрійського війська поздоровив вояків Другої Гуцульської сотні за черговий воєнний успіх і написав рапорт вищому військовому командуванню про цей героїчний подвиг гуцулів. З того часу російські солдати більше не наважувалися нападати на цій ділянці фронту⁷⁸. Командир лянтверного полку майор Грушецький часто говорив сотнику І. Бужору, що відколи його сотня поруч з полком, то відтоді він може в ночі роздягнутись і спати в одній білизні⁷⁹.

Останній бій на Галицькому Поділлі Друга Гуцульська сотня мала 29 липня 1917 р. за село Збриж нинішнього Борщівського району на Тернопільщині. Ворог по обох сторонах ріки Збруч мав добре укріплені позиції, зайняті 4-м гвардійським полком російської армії, який мав славу одного з найкращих і найхоробріших у царській Росії. Під лісом села Бурдяківці на Борщівщині з наказу командира III-а чета булавного М. Коника зайняла позиції справа, I-а чета четаря Осипа Івановича зліва, а II-а і IV-а чети раптово і одночасно стали штурмом здобувати добре укріплені позиції росіян. Булавний М. Коник зі своєю четою штиковою атакою пішов на росіян і заставив замовчати два ворожих кулемети. В цей же час зліва четар О. Іванович своєю четою по ворогу відкрив вогонь. Чети середини зриваються і вихором біжать вперед, щоб завдати вирішального удару. Обидві сторони зішлись в борні. Це був найбільш кривавий, найбільш жорстокий, а водночас і вирішальний момент бою. Під сильним натиском Другої Гуцульської сотні з бойовим окриком січових стрільців «Слава!» російським воякам не допомогли ні численні гармати, ні кулемети, а ні прицільна стрілянина. Нараз ворожа лава не витримала напруги бою й подалася назад. Росіяни відстрілюючись втікали за Збруч⁸⁰.

Їх нерідко доганяла крісова куля. Правда, не всі російські гвардійці зразу вдалися до втечі: праве крило і середина продовжували чинити впертий опір. Праве крило росіян зуміло перейти на ліву сторону на горбок з кулеметом і зайняло вигідне становище: всі атакуючі були як на долоні. Поранений гвардієць став направляти на атакуючих кулемет. На щастя стрілецька куля повалила кулеметника біля небезпечної зброї. Ще коротенька боротьба зав'язалася коло одного ворожого кулемета та гвардійці побачили, що нічого не вдіють скинули свою зброю в Збруч, а самі здалися в полон⁸¹.

Наступ Другої Гуцульської сотні тривав не більше години і стратегічний місток через Збруч опинився в руках відважних січових стрільців з зелених гір та опільських й покутських рівнин. В часі короточасного бою переможці здобули шість кулеметів та взяли в полон кілька десятків гвардійців і серед них артилериста-велетня. Його в штаб 25-го армійського корпусу австрійської армії доставляв найменший січовий стрілець сотні – Михайлюк з Прокурави⁸².

Як твердить М. Горбовий, **«...треба визнати, що гвардійці дуже завзято боролися. Треба було кожний крок добувати з великим зусиллям»**. Далі він наводить два приклади впертого опору росіян: «один стріляв з машинового кріса (кулемета), доки аж йому шрапнель не урвав руку». В окопах, як пише січовий стрілець, коло кожного з п'яти здобутих січовими вояками Гуцульської сотні російського кулеме-

та були великі купи набоевих лент, що було наочним доказом того, що ворожий вогонь був сильний⁸³.

У бурдяківським бою найбільших втрат понесли обидві середні чети. Крилові чети мали незначні втрати. Тоді цім бою загинуло кілька вояків з інших сотень, а з Другої Гуцульської сотні – стрільці Іван Третьак з Пістиня та Василь Ониськів з Косова. З січових стрільців гуцульського підрозділу поранення отримали 29 вояків, в тому числі Михайло Балюк із Колоколина, Данило Гундер (20 вересня), Іван Войтович, Олекса Гуценюк (3 вересня 1917 р.), Василь Джигринюк із Саджавки, Юрко Драган, Франц Дубик, Іван Дудинець, Василь Іванійчук, Микола Кіящук з Москалівки, Яків Кузьмин, який від ран помер 16 вересня 1917 р., Остап Попіль, Дмитро Романюк з Вовчківців, Юрко Семчук, Антін Тимків, Дмитро Шарабурак із Білоберізки, Петро Шкондеюк із Соколівки та ін. Важке поранення отоді також отримав четар III-ї чети Гуцульської сотні Сократ Іваницький⁸⁴.

У цьому запеклому бою відзначився січовий стрілець Василь Ониськів з Косова, який підняв в атаку свою чету і поліг смертю хоробрих. Розривна куля дум-дум вцілила йому в рот і він загинув. За цей подвиг косівського гуцула посмертно удостоєно срібною медаллю «За хоробрість» II-го класу⁸⁵. У цім бою героїзм і відвагу також проявив сотенний санітар Микола Кіящук з Москалівки поблизу Косова. Він сам будучи пораненим надавав медичну допомогу бойовим побратимам під градом ворожих куль. Завдяки йому ніхто з тодішніх поранених не помер⁸⁶. Окрім нього за цей бій нагороджені срібною медаллю «За хоробрість» II-го класу вістун Іван Шуфлетюк із Жаб'єго, а бронзовою – Юрій Бендейчук із Жаб'єго, Іван Віщук, Василь Костинюк із Снятина, Ємільян Олійник, Онуфрій Манчук із Ільців, Михайло Палагнюк, Андрій Рудак, Петро Семенюк із П'ядик, Петро Шкондеюк із Соколівки⁸⁷.

Оцінюючи цей важливий бій Другої Гуцульської сотні відповідно до міцності інженерних позицій росіян та бойової виучки й кількості гвардійців втрати звияжців були дуже малими. Блискучий результат бурдяківського бою завдячується доброю бойовою підготовкою січових стрільців, раптовості їх нападу та швидкому наступові. Завдяки цим обставинам ворог запанікував і став втікати з своїх позицій по мосту підготовленому до зриву за Збруч до с. Збриж, не маючи часу навіть зайняти добре укріплені окопи за рікою. Тож вояки Другої Гуцульської сотні на їх плечах увійшли до першого українського села на Східній Україні. Причому тоді січові стрільці з мосту скинули в хвилі Збруча не одного хваленого російського гвардійця. Перехід через ріку Збруч був здобутий. Січові стрільці Другої Гуцульської сотні ступили на виміряну в солдатських снах землю Сходу України. Сотня стала на постій в селі. Над ранком їх змінив курінь 35-го піхотного полку. Варто зазначити, що заходом бурдяківського бою Другої Гуцульської сотні уважно спостерігали старшини дивізійних і бригадних штабів із представником армійського корпусу. Генерал Блюм, який особисто спостерігав за цим драматичним боєм, бачачи стрімкий наступ січових стрільців, які переслідували буквально російських гвардійців по п'ятам, зле подумав, що вони втікають на Україну, щоб здатися в полон ворогу. Тому він віддав розпорядження негайно прибути сюди резервному підкріплен-

ню, щоби протистояти росіянам. Та коли переконався, що помилився, не міг надивуватися так вдатно проведеним вдалим наступом і скоротечним боєм⁸⁸.

Це не залишилось поза увагою вищого австрійського командування. Вже 1 серпня 1917 р. від 19-го піхотного полку, 131-ї бригади, 54-ї стрілецької дивізії та 25-го армійського корпусу січовим стрільцям Другої Гуцульської сотні окремими наказами оголошено подяки за проявлений ними героїзм та хоробрість. Командуючий австрійським корпусом, якому підпорядковувалася Гуцульська сотня, генерал Петер Гофман за успішний бій гуцулів не тільки похвалив окремим наказом, але й на чотири дні особовий склад сотні звільнив від фронтової служби. Командир сотні І. Бужор отримав чергове військове звання – капітан і високі урядові нагороди австрійської держави. Окрім того, 4 серпня 1917 р. Другу Гуцульську сотню нагороджено «Хрестом військових заслуг»⁸⁹.

Історичне значення цієї баталії в літописі Другої Гуцульської сотні полягає в тому, що вона продемонструвала міцність і безстрашність українських січових стрільців Галицької Гуцульщини готових віддати своє життя за українську ідею, за звільнення українських земель від російських окупантів. Більше того, вони наголову розгромили найславніший гвардійський полк царської армії «непереможної Росії». Своєю новою вікторією над росіянами Друга Гуцульська сотня на віки вписала нову сторінку слави: безсмертну звитягу гуцулів у скрижалі історії українського війська. Разом з тим слід зазначити, що це був останній бій січових стрільців Другої Гуцульської сотні з росіянами на галицькій землі за Великої війни.

Пізньої осені 1917 р. Друга Гуцульська сотня і усіси перебували на території Борщівського повіту на Тернопільщині. Тут у с. Сков'ятин на Борщівщині помер колишній перший командир сотні та продовольчого транспорту поручик М. Никорак⁹⁰. Як пізніше виянилось, дальше перед нею стелився омріяний шлях на вимріяну, оповиту легендами козацьку Україну, визволяти братів українців від московських кайданів. Підсумувавши сказане констатуємо, що другий етап у літописі Гуцульської сотні, тобто в боях на Галицькім Поділлі, тривав з 30 червня 1917 р. по 8 червня 1918 р.: від перемоги під Конюхами до від'їзду з провінційного галицького містечка Миколаєва до Східної України. Він характеризується двома великими вікторіями гуцулів під Конюхами і Бурдяківцями та кількома малими в Куропатниках, Михайлівці, Пантелісі і Великих Чорнокінцях. Високу бойову майстерність, хоробрість і відвагу вояки Другої Гуцульської сотні продемонстрували в боях під час наступального походу австрійського війська до Збруча. Він пролягав із села Конюхи на Бережанщині до Бурдяківців на Борщівщині через Ко-зівку, Козову, Купчинці, Бурканів, Вербовець, Звиняч, Вигнанку і Великі Чорнокінці. У тріумфальному поході до Збруча вояки Другої Гуцульської сотні тоді йшли в авангарді 55-ї піхотної австрійської дивізії не самі, а пліч опліч із січовими стрільцями 1-го полку УСС, якій обидві січові формації були підпорядковані.

6. 4. На землях Східної України

Зажурились галичанки через тую зміну,
що відходять усуси тай на Україну.

Роман Купчинський

На початку березня 1918 р. Друга Гуцульська сотня, яка перебувала в селі Іванє-Пусте на Борщівщині, разом з рештками легіону УСС взяла курс на Кам'янець-Подільський, а звідси вглиб України: Бар, Ушицю, Жмеринку, Вапнярку, Тульчин та інші райони Правобережжя, а також на Одесу. В славному місті морської слави австрійський генерал Моренці провів інспектування сотні. Вояки Другої Гуцульської сотні вдало виконали вправи зі зброєю та пройшли стройовим маршем перед ним і його штабом. Після інспектування генерал не поспушився на добру похвалу гуцулам: сотню визнав зразковою, яких тепер в австрійській армії немає. З Одеси сотню перекинули до Херсону. Тут 1 квітня 1918 р. Вільгельм Габсбург (Василь Вишиваний) наздогнав усусів, до яких спішив з Відня в українські степи. Тут їх взяв під свою опіку і разом з ними в Херсоні пробув десять днів⁹¹.

З Херсону він разом з українським легіоном Українських січових стрільців подався на Хортицю. Там його і українських вояків вабив міт вольності. Вільгельм Габсбург у спогадах писав про велику радість серед січового стрілецтва, що вони – українські вояки мали можливість побувати на козацьких землях⁹².

Т. Снайдер пише: «Його Легіон братався з місцевими селянами, втягуючи їх у політичну ідентифікацію з Україною. Цебратання набирало різних форм, часом з оркестрованих. Солдати Вільгельма віддавали багато часу на те, щоб писати і грати у п'єсах для аудиторії з місцевих жителів, поставлених у доступних місцях. Що декілька тижнів вони виконували вистави в одній із місцевих стаєнь»⁹³. Як згадував сам Вільгельм Габсбург, «наші хлопці весело гуляли з місцевими дівчатами до ранку»⁹⁴.

З Хортиці на річковій флотилії усуси Другої Гуцульської сотні взяли курс до Олександрівська (з 1921 р. – Запоріжжя, – П. С.), де мали на Східній Україні свій найбільший успішний бій з червоноармійцями⁹⁵. Як зазначав В. Вишиваний, у цьому бою усі січові стрільці Гуцульської сотні билися хоробро. Я не маю слів похвали, бо таких слів нема! Надзвичайно відзначився тоді в бою четар Стефан Никифорук, родом із Снятина, зо своїми частинами^{96*}.

За вдалий бій з червоноармійцями його нагородили срібною медаллю «За хоробрість» 1-го класу, а також хорунжого Миколу Лютого з Бані-Березова на Косівщині; січового стрільця Юрія Черленюка з села Голови на Верховинщині – 2-го класу. Бронзовою медаллю «За хоробрість» були нагороджені Федір Освінцінський з с. Голови, Василь Остафійчук, Олекса Проданюк з Жаб'єго, Федір Гаврилук з Космача, а Іван Потяк з Верхнього Ясенова – залізним «Хрестом військових заслуг»⁹⁷.

* С. Никофорук – родом з Джурова на Снятинщині.

По цім великім успіху січових стрільців червоноармійські вояки в паніці втекли та залишили на залізничній станції Олександрії багато військового спорядження і полонених. На превеликий жаль мали втрати і січові стрільці, однак вони знали, що герої, які тоді загинули, не впали даром!

До Олександрівська січові стрільці увійшли 16 квітня 1918 р. разом з Запорізькою дивізією. Місто було зрусіфіковане. Всюди виднілися російські вивіски. Січові стрільці зразу навели контакти з двадцятитисячною громадою міста і спільними силами стали українізувати місто. Росіяни і євреї сичали поміж собою «Галічане – люди вредние», тобто погані і шкідливі. Недалеко Олександрівська знаходився теж 58-й Станіславський стрілецький полк⁹⁸.

Звідси Друга Гуцульська сотня залізницею 10 червня 1918 р. попрямувала до Єлизаветграду (Кропивницький – П. С.), а далі в пішому порядку до Миколаївки кватирувати. Сюди січові стрільці прибули на постій під вечір 14 червня 1918 р. Окрім них у місті ще стаціонувала чесько-угорська дивізія кінноти архикнязя Вільгельма, знаного галічанам як Василь Вишиваний, та підрозділ гетьманців. З дивізії 13 червня 1918 р. прийшов наказ, щоб стрільці поодинці не виходили в місто, а вночі були готові до оборони, бо місцеве населення вбиває чужинців⁹⁹. Зокрема, зі слухів знано, що в однім селі Єлизаветградського повіту місцеві люди вирізали близько 50-х угорців, а в другому знищили штаб австрійської армії з чотирьох генералів та шести полковників і кількох менших за званням офіцерів, за те, що знущалися над мирним населенням. Оскільки січові стрільці з міщанами жили в добрих відносинах, то їх ніхто в місті не чіпав, хоча й часто ходили поодинці і без зброї¹⁰⁰.

Василь Вишиваний в гостях у господарів у с. Масляниківка Херсонської губернії. Липень 1918 р.

У с. Масляниківка поблизу Єлизаветграду Херсонської губернії Друга Гуцульська сотня була під опікою архикнязя Вільгельма (Василя Вишиваного), в якого ад'ютантом був гуцул з Жаб'єго. Від нього архикнязь навчився розмовляти гуцульським діалектом. Він часто проходив на постій до гуцулів і розмовляв з ними¹⁰¹. Друга Гуцульська сотня стала особистою «гвардією» Василя Вишиваного. Від нього січові стрільці отримали по два комплекти стрілецького одягу австрійської армії. Такої честі жодного разу не заслужила жодна сотня легіону УСС за всю війну¹⁰².

Тут січові стрільці підрозділу гуцулів вели серед місцевого населення просвітницьку роботу: організували аматорський гурток, що двічі на тиждень давав спільні з місцевими масляниківськими аматорами концерти. За спогадами М. Горбового активними учасниками драмгуртка Гуцульської сотні були Роман Каратницький, підхорунжий Микола Коник, десятник Дмитро Бочан, десятник Іван Кучмак, десятник Дацишин, десятник Явдошняк. Окрім Масляниківки, драмгуртківці Другої Гуцульської сотні теж театральну діяльність розгорнули в селі Соколівка. Вистава «Перехитрили» відбувалася в stodолі заможного господаря, син якого був головою сільської «Просвіти»¹⁰³.

У селі Грузькому усуси влаштували великий Шевченківський концерт. Як позволяла обстановка, то після аматорських вистав відбувались танці. Гуцули з місцевими дівчатами танцювали до ранку. Якщо була потреба нести службу, або виконати якесь розпорядження командування, то нарікань від них не було ніяких і усе виконувалось негайно¹⁰⁴.

Окрім того, усуси допомагали місцевим селянам, що було їм під силу. Насамперед у своїй просвітницькій праці усуси звертали особливу увагу на те, щоби тамтешні селяни не піддавалися агітації більшовиків. «Оборонців трудящих» ліквідовували на місці, а тому вони старалися не попадати на очі січовим стрільцям. В Масляниківці січові стрільці нерідко переховували тих, хто втік від гетьманських та австро-німецьких каральних загонів. Місцеве населення називало січових стрільців **«правдивим українським військом»**¹⁰⁵.

Незабаром розійшлися серед місцевого селянства чутки одні від других чудніші: **вони вчать...вони лічать хорих... вони посилають своїх людей на роботу у поміч вдовам і недужим. За все платять, поведяться по людськи з народом. Позаводили свої крамниці, дають селянам світло, роздають книжки. Щось нечуване тут робиться від коли світ світом**¹⁰⁶.

Січові стрільці Другої Гуцульської сотні з місцевим населенням Єлизаветградщини жили в повному взаєморозумінні. Конфліктів ніяких не було. «Жодного разу, як стверджує М. Горбовий, стрільцям нічого не сталося злого, хоч і по одному ходили по місті, та ще й без зброї. Коли й вийшли які непорозуміння, то хіба за якусь Марусю чи Оксану, але ці непорозуміння не псували співжиття, ні доброго імені УСС»¹⁰⁷.

Населення в Єлизаветграді спілкуючись з усусами переконалися, що західники не австрійці, а такі ж українці як вони східняки. Січових стрільців здала пізнавали по шапках. Місцеві українські вояки масово

почали зголошуватися у стрілецькі ряди і твердили: **«У вас за саму команду, за те рідне слово варто вже служити. Ми ніби українська армія, а команда московська, старшина московська поводитьсь з нами, як за царських часів»**. Прийняти добровольців у свої ряди січових стрільців не могли, бо вороги добивалися розпуску їх підрозділів.

19 червня 1918 р. Другу Гуцульську сотню передислокували до Грузької волості, тобто в 15 верств на північ від Єлизаветграду. Тут команданти легіону УСС та Другої Гуцульської сотні отримали наказ забирати в українських селян – східняків худобу і продовольство і відправляти награване в Австрію та Німеччину. Перед походом у степові села **січові стрільці заявили архикнязю Вільгельму, що вони не будуть стріляти в єдинокровних українських селян, ані їх карати**^{108*}. Тож у день гуцули – січові стрільці йшли на реквізиції, але не грабувати, а попереджувати співвітчизників, тобто місцевих селян, – щоб ті ховали продовольство і зброю перед німцями і угорцями¹⁰⁹.

У той же час угорці в українських степових селах вели себе нахабно і грабіжницьки, як у Галичині 1914 і 1915 рр. Вони з насолодою знущалися над місцевими селянами. Сільські активісти, які були невігідні дідичам попадали в списки «бунтарів» і опинялися в австрійських катівнях. Капітан цісарського війська Загурський, на совісті, котрого були сотні страчених на шибеницях і розстріляних галичан, тепер знову мав любиму роботу. Так, в Катеринославі стояв довгий ряд шибениць, а під кожною непокірний український селянин, а за їхніми спинами кордон австрійського війська¹¹⁰.

Командування австрійської армії, як уже зазначали, січових стрільців боялося, а тому на їх захисника Василя Вишиваного одним за одним сипались до Відня доноси інтригана, кар'єриста авторства підполковника Гемпеля, шефа штабу австрійської групи військ під командуванням генерала Пельца¹¹¹.

Архикнязь Вільгельм Габсбург був людиною далекоглядною:

Архикнязь Вільгельм Габсбург.

**Нинішнім українським силовикам варто б повчитися в усусів як треба бути вірним присязі, даній українському народові, а не сліпими виконавцями антиукраїнських і антинародних сил, яких ще й досі немало в теперішній владі. Вони забули крилатий вислів П. Мирного, «Хіба режуть воли як ясла повні?...». Якби знали, то пам'ятали б ці слова славетного українця, то не було б смертей Небесної сотні, квазі держав ДНР і ЛНР, а була би тільки кривава бійня в Криму.*

завдяки своїй опіці він не допустив розформування не тільки Другої Гуцульської сотні, але й легіону УСС¹¹². Покровителя січових стрільців Вільгельма Габсбурга австрійський цісар Карл Франц I відкликав для пояснень до Відня, а саму «бунтівну» Другу Гуцульську сотню звідси забрали. Отже, на Єлизаветградщині (теперішній Кіровоградщині) Друга Гуцульська сотня перебувала до початку жовтня 1918 р. Звідси її відіслали під м. Чернівці. Тоді ж, як уже зазначали, наприкінці вересня 1918 р. з Сходу України на Буковину виїхали усі формації легіону УСС¹¹³.

Від'їзд Гуцульської сотні та усіх підрозділів УСС був великим ударом для місцевого населення. Невідомий автор з тоді з великою гіркою занотував: **«А коли вже стихли останні звуки пісні й останній поїзд замаячив віддалля стрічкою сірого диму, то зробилося так пусто й сумно довкола, як тоді, коли навік минає щастя»**¹¹⁴.

По прибуттю січових стрільців до Північної Буковини Друга Гуцульська сотня отаборилась в селі Чагорі під Чернівцями. Тут вояки Другої Гуцульської сотні 30 жовтня 1918 р. відзначили свій дворічний ювілей. Новацією в житті бойового підрозділу було призначення нового командира. Ним став четар Роман Каратницький, родом з Коломиї¹¹⁵. З Чернівців до гуцулів на ювілей приїхав запрошений генерал Павлюх, командант легіону УСС сотник О. Микитка. Наступного дня, 1 листопада 1918 р. в обідню пору поступила команда: «Вимарш до Чернівців». Їхній опікун Василь Вишиваний на торжество не зміг прийти із-за хвороби¹¹⁶.

Власна печатка Вільгельма Габсбурга. По виздоровленню на Буковині Вільгельм Габсбург даліше піклувався не тільки про вояків Другої Гуцульської сотні, а також інвалідами, дбав про вшанування загиблих героїв січового стрілецтва. Зокрема 17 жовтня 1918 р. він, як сотник і командир УСС, звернувся до єпископа Станиславівської єпархії Г. Хомишина провести панахиду по загиблим героям і організувати збірку грошей для німецьких інвалідів УСС. Той 22 жовтня 1918 р. своїм розпорядженням наказав в усіх парафіях провести парастас та 10 листопада 1918 р. збірку коштів для інвалідів 1-го полку УСС¹¹⁷.

Листопадовий чин 1918 р. вніс свої корективи в дальшу долю Другої Гуцульської сотні. Вона обороняла від поляків Львів, а згодом стала ядром легендарного Гуцульського куреня УГА, який вніс великий вклад у Визвольні змагання Української Галицької Армії за відродження української державності.

Отож, третій етап бойового шляху Другої Гуцульської сотні тривав з 2 березня по 1 жовтня 1918 р., тобто був найкоротшим в її літописі, зате є знаменний переможним боєм з червоноармійцями під Олександрівськом та великою просвітницькою роботою і зразковою поведінкою з місцевим населенням козацької Східної України. Власне цим там січові стрільці Східної Галичини, в тому числі і Галицької Гуцульщини і залишили про себе добру згадку на довгі роки, що вони не банда озброєних і одітих у військову форму людей, а що – освіче-

ними, культурними вояками нової української військової формації. Її опікуном на Наддніпрянщині був Василь Вишиваний, який із-за своєї «гвардії» не раз попадав у конфлікт як з гетьманською владою, так і з австрійськими командами на Наддніпрянщині. Саме завдяки йому легендарну Другу Гуцульську сотню влітку 1918 р. не розформовано. З проголошенням Західноукраїнської Народної Республіки вона стала на захист молодій українській державі.

¹ Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С. // Літопис Червоної Калини. – 1931. – № 5/6. – С. 46; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 198.

² ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 49. – Арк. 4.

³ Там само. – Спр. 49. – Арк. 17.

⁴ Там само. – Спр. 38. – Арк. 4 зв., 5 зв., 8 зв., 10 зв., 15 зв., 16 зв., 17 зв., 18 зв., 20 зв., 22 зв., 24 зв., 25 зв., 27 зв.

⁵ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 198; Зінь О. Гуцульська сотня УСС (Военний спомин) / О. Зінь // Календар-альманах канадського фермера на переступний 1964 р. – Торонто, 1964. – С. 40.

⁶ Див. додаток 4.

⁷ Лазарович М. Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 р.). – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – С. 130.

⁸ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 49. – Арк. 4.

⁹ Грепиняк М. Пам'яті сотника УСС / М. Грепиняк // Гуцульський край. 1997. – 30 серпня. – С. 6; Томащук М., Томащук І. Пам'ять / М. Томащук, І. Томащук // Гуцульський край. – 1997. – 27 вересня. – С. 4.

¹⁰ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 198; Якимович Б. З історії українських січових стрільців / Б. Якимович // Радянська Верховина. – 1990. – 7 липня. – С. 3.

¹¹ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 285.

¹² Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 198; Лазарович М. Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі... – С. 131.

¹³ Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С. / М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі. Спогади січового стрільця Михайла Горбового. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 107.

¹⁴ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 199.

¹⁵ Там само. – С. 198.

¹⁶ Фіцич П. Щоби слава не пропала! / П. Фіцич // Гуцулія. – 1968. – Ч. 2. – С. 18.

¹⁷ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 198, 199.

¹⁸ Думін О. Політичні мотиви і стратегічні цілі офензиви ген. Брусілова літом 1916 р. / О. Думін. // Альманах «Червоної Калини». – 1936. – Річник XV. – С. 29.

¹⁹ Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С... – С. 111.

²⁰ Думін С. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 200; Зінь О. Гуцульська сотня... – С. 40.

²¹ Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С... – С. 112 – 113.

²² Горбовий М. Записки Гуцульської сотні 1-го полку Українських січових стрільців з рр. 1916 – 1917. / М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі. – С. 125.

²³ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 357.

²⁴ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 95; Українські Січові Стрільці. – Третій наклад. Монреаль: Видавництво Ігоря Федіва, 1955. – С. 156 – 164.

- ²⁵ Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С. / М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 113.
- ²⁶ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 35, 36.
- ²⁷ Гнатевич Б. Українські січові стрільці. – Львів: б. р. – С. 44.
- ²⁸ Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С... – С. 113.
- ²⁹ Кисілевська О. На горі Присліп // Календар Червоної Калини на 1928 р. – Львів, 1928. – С. 200.
- ³⁰ Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С./ М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 113.
- ³¹ Горбовий М. Різdv'яні свята у війську. / М. Горбовий. // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 171.
- ³² Там само. – С. 171.
- ³³ Горбовий М. Як згинув сотник У. С. С. Омелян Левицький / М. Горбовий // Історичний календар – альманах Червоної Калини на 1931 рік. – Львів, 1930. – С. 18; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 341, 351.
- ³⁴ Гнатевич Б. Українські січові стрільці. – Львів: б. р. – С. 44.
- ³⁵ Горбовий М. Записки Гуцульської сотні... – С. 126.
- ³⁶ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 38.
- ³⁷ Зінь О. Гуцульська сотня УСС... – С. 45 – 46.
- ³⁸ Якимович Б. З історії українських січових стрільців / Б. Якимович // Радянська Верховина. – 1990. – 7 липня. – С. 3.
- ³⁹ Фіцих П. Щоби слава не пропала!.. – С. 19.
- ⁴⁰ Там само. – С. 20.
- ⁴¹ Якимович Б. З історії українських січових стрільців / Б. Якимович // Радянська Верховина. – 1990. – 7 липня. – С. 3.
- ⁴² Зінь О. Гуцульська сотня УСС... – С. 46.
- ⁴³ Там само. – С. 46.
- ⁴⁴ Фіцих П. Щоби слава не пропала!.. – С. 20.
- ⁴⁵ Горбовий М. Великодні свята у рр. 1915 – 1918. / М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 176 – 177.
- ⁴⁶ Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С. / М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 116.
- ⁴⁷ Там само. – С. 116.
- ⁴⁸ Зінь О. Гуцульська сотня УСС... – С. 46.
- ⁴⁹ Горбовий М. Записки Гуцульської сотні... – С. 127.
- ⁵⁰ Фіцих П. Щоби слава не пропала!.. – С. 20.
- ⁵¹ Горбовий М. Записки Гуцульської сотні... – С. 128.
- ⁵² Дем'янюк П. Сини гуцульських гір. / П. Дем'янюк // Агро. – 1990. – 15 грудня. – С. 2.
- ⁵³ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 202.
- ⁵⁴ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 223. – Арк. 1 – 150.
- ⁵⁵ BN. OR. MF. – Syg. 108168. – K. 45 v. – 46.
- ⁵⁶ Tamže. MF. – Syg. 108168. – K. 29 – 30.
- ⁵⁷ Tamže. MF. – Syg. 108168. – K. 16 v. – 17, 23 v., 30v. – 31,36 v. – 37, 40 v.
- ⁵⁸ Tamže. MF. – Syg. 108168. – K. 11v. – 12, 17v. – 19, 25v. – 26, 32v. – 35, 46 v. – 47.
- ⁵⁹ Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С. /М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 117.
- ⁶⁰ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 223. – Арк. 1 – 91.
- ⁶¹ Горбовий М. Записки Гуцульської сотні... – С. 128 – 129.
- ⁶² Там само. – С. 129.

-
- ⁶³ Горбовий М. Гуцульська сотня У. С. С. /М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 117.
- ⁶⁴ Фіцич П. Щоби Слава не пропала!.. – С. 19.
- ⁶⁵ Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – С. 75.
- ⁶⁶ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 79, 80.
- ⁶⁷ Горбовий М. Гуцульська сотня У. С. С. / М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 117.
- ⁶⁸ Горбовий М. Записки Гуцульської сотні... – С. 129.
- ⁶⁹ Горбовий М. Записки Гуцульської сотні... – С. 129.
- ⁷⁰ Горбовий М. Гуцульська сотня У. С. С... – С. 118; Федів І. Конюхи (уривки з щоденника 15. 05. – 30. 06. 1917) / І. Федів // Календар Червоної Калини на 1930 р. – Львів, 1929. – С. 35 – 38.
- ⁷¹ Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців... – С. 222.
- ⁷² Горбовий М. Записки Гуцульської сотні... – С. 130.
- ⁷³ Там само. – С. 130.
- ⁷⁴ Там само. – С. 130.
- ⁷⁵ Горбовий М. Гуцульська сотня УСС здобуває перехід через Збруч / М. Горбовий // Альманах «Червоної Калини. – 1936. – Річник XV. – С. 49.
- ⁷⁶ Фіцич П. Щоби слава не пропала. / П. Фіцич // Гуцулія – 1968. – № 3. – С. 39.
- ⁷⁷ Там само. – С. 39 – 40.
- ⁷⁸ Там само. – С. 40.
- ⁷⁹ Фіцич П. Щоби слава не пропала!.. / П. Фіцич // Гуцулія – 1968. – № 2. – С. 21.
- ⁸⁰ Горбовий М. Гуцульська сотня УСС здобуває перехід... – С. 52.
- ⁸¹ Там само. – С. 52 – 53.
- ⁸² Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців... – С. 180 – 181.
- ⁸³ Горбовий М. Записки Гуцульської сотні 1-го полку Українських січових стрільців з рр. 1916 – 1917. / М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 131.
- ⁸⁴ Горбовий М. Гуцульська сотня УСС здобуває перехід через Збруч. – С. 54; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. – С. 338, 341, 343 – 346, 348, 354, 356, 357, 361, 364.
- ⁸⁵ Горбовий М. Гуцульська сотня УСС... – С. 54.
- ⁸⁶ Горбовий М. Санітар-стрілець Кіящук рятує поранених / М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі... – С. 142.
- ⁸⁷ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81 – 82.
- ⁸⁸ Горбовий М. Гуцульська сотня У. С. С. здобуває перехід через Збруч / М. Горбовий // Гуцули у Визвольних змаганнях... – С. 142.
- ⁸⁹ Фіцич П. Щоби слава не пропала!.. – С. 40.
- ⁹⁰ Там само. – С. 40.
- ⁹¹ Вишиваний В. Українські Січові Стрільці з весни 1918 р. до перевороту в Австрії... – С. 86.
- ⁹² Снайдер Т. Червоний князь... – С. 97, 98.
- ⁹³ Там само. – С. 98.
- ⁹⁴ Вишиваний В. Українські Січові Стрільці з весни 1918 р... – С. 94.
- ⁹⁵ Фіцич П. Щоби слава не пропала! – С. 40; Дем'янюк П. Сини гуцульських гір. / П. Дем'янюк / Агро. – 1990. – 15 грудня. – С. 3.
- ⁹⁶ Вишиваний В. Українські Січові Стрільці з весни 1918 р. до перевороту в Австрії... – С. 86; Гірняк Н. Полк. Василь Вишиваний. – Вінніпег, 1956. – С. 49.
- ⁹⁷ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 138 – 140.

-
- ⁹⁸ Заклинський М. Січові Стрільці на Херзонщині / М. Заклинський // Історичний Календар-альманах Червоної Калини на 1933 рік. – Львів: Червона Калина, 1933. – С. 54 – 60.
- ⁹⁹ Горбовий М. Від'їзд У.С.С на Велику Україну 1918 р. / М. Горбовий // Альманах Червоної Калини. – Львів: Червона Калина, 1932. – С. 70.
- ¹⁰⁰ Там само. – С. 64.
- ¹⁰¹ Фіцих П. Щоби слава не пропала!.. – С. 40.
- ¹⁰² Горбовий М. Гуцульська сотня У.С.С. / М. Горбовий // Гуцули... – С. 119.
- ¹⁰³ Горбовий М. Два фрагменти. / М. Горбовий // Гуцули... – С. 377.
- ¹⁰⁴ Вишиваний В. Українські Січові Стрільці з весни 1918 р... – С. 94.
- ¹⁰⁵ Дем'янюк П. Сини гуцульських гір / П. Дем'янюк / Агро. – 1990. – 15 грудня. – С. 3; Якимович Б. З історії українських січових стрільців / Б. Якимович / Радянська Верховина. – 1990. – 12 липня. – С. 4.
- ¹⁰⁶ ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 7. – Арк. 108.
- ¹⁰⁷ Горбовий М. Від'їзд У.С.С. на Велику Україну 1918 року... – С. 159.
- ¹⁰⁸ Там само. – С. 62 – 63.
- ¹⁰⁹ Там само. – С. 63.
- ¹¹⁰ Заклинський М. Січові Стрільці на Херзонщині... – С. 63.
- ¹¹¹ Вишиваний В. Українські Січові Стрільці з весни 1918 р... – С. 86.
- ¹¹² ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 7. – Арк. 131.
- ¹¹³ Там само. – Спр. 7. – Арк. 141.
- ¹¹⁴ Там само. – Спр. 7. – Арк. 108.
- ¹¹⁵ Фіцих П. Щоби слава не пропала!.. – С. 42.
- ¹¹⁶ Горбовий М. Два фрагменти... – С. 378 – 379.
- ¹¹⁷ Вістник Станиславівської єпархії. – Станиславів, 1918. – Жовтень. – Ч. Х. – С. 95.

Розділ VII. ГУЦУЛЬСЬКА МЕМУАРИСТИКА ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

Михайло Горбовий

ГУЦУЛЬСЬКА СОТНЯ У. С. С.

Досі мало де було писано про Гуцульську Сотню У. С. С., яку – по розбиттю Легіону У. С. С. під Бережанами в жовтні 1916 р. – створено, щоби своїм звеном лучила ланцюх змагань У. С. С-ів із північним ворогом. Тому хочу подати про неї вістку ширшому загалові, бодай у скороченому виді.

I.

По кривавих і богатих у жертви – боях під Бережанами у вересні й жовтні 1916 р., коли то заледви 19 стрільців з чет. Трухом продерлося крізь грубезний московський перстінь, який мав за задачу стерти з лиця землі весь Легіон У. С. С.* , у полі лишилася лише Технічна Сотня У. С. С. під проводом сот. Сіяка. Всіх розбитків стягнуто до Коша на відпочинок. В той саме час повстала пісня: «Як з Бережан до Кадри Січовики манджали, то краялось серденько із горя і печали».

І «Як нам з очей зникала та Золотая Липа, то краялось серденько», – не тільки – «в хорунжого Осипа Теліщака», але й у всіх стрільців. В інших обставинах може були б і раділи, що йдуть на відпочинок по довгих тяжких трудах, однак тепер не було до радощів. Кожному було невимовно прикро кидати той фронт, на якому спільними зусиллями, трудами і самопосвятою вплетено нову галузку у вінець слави українського народу, на якому остало стільки дорогих товаришів, одні в живих як полонені, а другі – там, де вже нема «ні болізни ні печали».

Не одні застановлювалися: Як нам дальше бути? Чи розпливемося помаленько, мов у мряці, чи спроможемося ще на щось великого.

Стрілецька душа, яку ніколи не покидав оптимістичний настрій, бажала горячо, щоб – не оглядаючись на перепони і жертви – дальше провадити розпочате велике діло. Зневіри в нас не було ніколи. Не було її й тепер, хоч і які невідрадли обставини настали. Очі стрільців були звернені на старшин, до яких мали повне довір'я.

**Підчас тих боїв не раз находили ми в полонених московських старшин відбитку дивізійного приказу, щоб за всяку ціну У. С. С-ів розбити, згідно полонити.*

Січовий стрілець М. Горбовий.

Не дивно, що коли в Коші проголошено творення самостійної Гуцульської Сотні У. С. С., відразу зголосилося понад 200 стрільців, між котрими були й такі, що заледви повиходили з лічниць і не були ще зовсім здорові. Слабших відділено і лишилося в сотні 180 стрільців, у більшості «стара війна». Були це переважно Гуцули.

Підчас формування цієї сотні ходили такі чутки: Сотня йде до Detaшми Русса (Detachment Russ, bei 7. A. K.) на 6 місяців; головню тому, щоби все ж таки про У. С. С. «слава не втихала», щоби докзати свою живучість і не давати причини до ліквідації Легіону У. С. С., про що ще в 1915 р, робили Австріяки заходи. Ціль сотні була: вести партизанку на задах московської армії. Терен: Гуцульщина й Буковина. Оцей терен і ціль сотні були одною з причин, чому стільки стрільців зголосилося до неї.

Дня 27 жовтня 1916 р. від'їхала Гуцульська Сотня У. С. С. під проводом четаря Н. Никорака через Угорщину до Великого Бичкова, на Закарпатті, де станула дня 1 листопада і зголосилася в групі підполковника, фон Гуклера.

На двірці в Бичкові ждали на сотню австрійські підстаршини, від «ясного» фрейтра почавши, на хорунжім скінчивши. Вони думали, що це привели їм новобранців, тож зараз накиннулися згори на стрільців, які збули їх дотепами і кпинами.

Це дуже озлобило «світлу саржу», але зі стрільцями нічого не вдієш. Тож стали вони відгрозжуватись стрільцям, що на вправах «дадуть їм доброї школи» і т. п. Стрільці лише кепкували собі з них.

Переночувавши ж, на другий день «саржі» стали свистати на збірку. Це ще більше додало стрільцям гумору і сміху було повні кватири. Ніхто з нас гадки не мав уставати. Адже ми мали своїх старшин, які ще не зреклися команди, тож що тут і говорити про послух чужим. Не помогли ні залякування полевими судами, ні «анбіндами» ні т. п. Чим більше Австріяки казилися, тим веселішими ставали стрільці.

Дня 2 листопада 1916 р. прийшла урядова вістка, що сотню мають перебрати Австрійці, встановити навіть німецьку команду, а стрілецьких старшин і підстаршин мають відіслати до Коша У. С. С. Вже й прийшли лейтнант Ehrle, лейтнант фон Прібер і ще якийсь «Fähn rich».

На все те стрільці тільки підсміхались та казали: «Ну, ну! побачимо»...

Ще того самого дня наразі винесено постанову: підстаршин своїх не пустимо (четар Никорак мусів іти в Кіш, з огляду на слабе здоров'я), ані по німецьки немемо вправляти!

На 3 листопада знову на свисти Австрійців до збірки, стрільці тільки протягались вдоволено на соломі по стоянках, співали, жартували, тощо.

Коли ж наша підстаршина свиснула на збірку, вмить ціла сотня стояла впорядкована як слід. Це троха збентежило «саржу».

Опісля вирішили ми піти на площу і показати, як «новобранці» вміють справляти. На це «саржа» тільки роти пороззявляла. Бо треба знати, що стрільці асе відчували, де і коли треба комусь заїмпонувати.

І тоді хоч би мали вискочити зі шкіри, то кожний робив так, щоб сорому не принести стрільцтву.

Колиж «саржа» стала командувати: «Kompani! links um! чи – dopelreien» – то вийшла одна саламаха: одні вліво звертаються, інші йдуть, треті роблять «спочинь», четверті засакають «чвірками» – словом горох з капустою... Сміх тай годі.

Годі, приступив до нас будучий сотник лейтнант Ehrle і сказав по-німецьки:

«Українські Стрільці! Я з вами лише другий день, та вже пізнав вас доволі. Пізнав я вашу амбіцію, пізнав і те, що ви не новобранці, як ми сподівалися, а знамениті стрільці-боєвики. Пізнав я ще, що ви, хоч як баламутили б на вправах, то ви їх знаменито знаєте. Лиш бачу, що вам не хочеться їх виконувати.

Тому я, старшина, – чи чуєте Українські Стрільці! я австрійський старшина **прошу Вас** про одно: згодіться виконувати вправи під німецьку команду, бо всеж це вам лекше прийдеться, чим мені зачина-ти вчитися ще української команди в слові й практиці. Заки я її навчуся, для вас скінчиться речинець побуту в цій Деташмі і мені не доведеться побути спільно з вами, славними Українськими Стрільцями! Я вас цілим серцем полюбив, хоч недовго з вами пробуваю. Але вашу вартість я пізнав у мить. Я пізнав і те, що з вами силою нічого ніхто не вдіє, навіть я, котрий перевів уже 14 вишколів.

Тому прошу вас дуже і цього зовсім не соромлюсь, що вас, стрільців, я, старшина, прошу. Я прошу вас: Зробіть для мене це – згодіться вправляти під німецьку команду, а я постараюся вам віддячитись. Ваша гордість, ваше українство на цьому нічого на стратить. Ви не тупоумні новобранці (рекрути) і зрозумієте мене, відчуєте мою щирість до вас! Ваші підстаршини теж остануть при вас.

Порадьтеся. Я жду на вашу згоду і вірю, що вона буде. Інакше мусів би я відійти від вас прикро розчарований!».

Ми не довго радилися, бо вже підчас цієї промови відчули так по змісті як і виголосі, що маємо до діла з характерною, свідомою людиною. Незабаром ми дали свою згоду.

На це четар Ерле відповів коротко:

«Я ні трохи не сумнівався у вашу згоду, інакше мусів би я признатися, що не знаюся на людях».

Слова були короткі. Але сіяюче лице говорило багато більше, як ці слова. Радість його дійшла до вершка, коли побачив, як ті, недавні «оферми», вправляють. Що не приказав, було виконане вмить, взірцево. Два однакі характери пізналися, оцінили один другого і не хотіли розчарувати один другого. А що вже решта «саржі» були здивовані, то варта було бачити.

Вправляли ми не більше як пів години. Відтак яку годину-дві співали, опісля був обід, а до вечера вільне.

Від цієї події стрільці стали чимось надзвичайним в очах «саржі». Вона сама дивувалась своїй зміні. У відношенню до стрільців були чемні, говорили якнайкраще, благонько, словом, поводитись, як з якими дорогоцінностями. А були між ними: Чехи, Румуни, Мазури,

Мадяр і Німець. Не раз нам доводилось «злапати» їх на довірочній бесіді між собою, як вони з найбільшим признанням, а рівночасно і здивованням говорили про нас.

Старшини: Ерле, Прібер і ще два (хорунжий і булавний) старалися теж якнайкраще, з пошаною відноситися до стрільців. Вправами не мучили. Вправляли ми яку годину, а решту часу тільки співали, жартували.

По тижні 7 листопада перейшла сотня до Кичунова (здається Малий Бичків). Наш теперішній сотник Ерле добув звідкись полкову оркестру (з 91 чи 95 п. п.), казав грати до «маршу» самі українські пісні: «Ми – гайдамаки», «Не пора», «Не миритись» і др., а капельник добув звідкись ще й жовто-синю ленту для себе. На закінчення відіграли ще й «Ще не вмерла Україна», чим до решти вхопили нас за серце. Тут, так сказати б на чужині, далеко від решти стрілецької братії, між змадяризованим населенням (Бичків не був тоді тою національною перлою на Закарпаттю, що тепер), нараз находимо рідних братів, находимо щирих приятелів між чужинцями – Німцями. Від тепер творили ми з Німцями одно: Начеб вони не німецькі, а правдиві стрілецькі старшини.

II.

В тім часі нас приділено до Деташми Русса. Сам Русс був якимось мадярським графом чи бароном. На українській, зокрема гуцульській боездатности пізнався ще в 1914 р., коли то в своїй групі мав буковинських стрільців-добровольців. Тепер його група складалася: з двох сотень мадярських гонведів, одної скорострільної сотні, батареї гірських гармат, чети гусарів і нашої Гуцульської Сотні У. С. С. Ця група підлягала прямо Команді 7 австрійської Армії, генерала Кевеша. Мала вона оперувати в околицях: Кирлибаби, Якобен і Дорна Ватри.

На партизанку пішла б перед евентуальною офензивою. Сам Русс (у ранзі майора) за підчинених собі стрільців добре дбав. Але й вимагав карности та праці.

У цьому Кичунові чи пак Малому Бичкові сотню приміщено на стоянках, по жидівських домах, яких тут було повнісько. Щодня ходила сотня на вправи. За цілий час переведено три боеві вправи. Раз за задачу мала сотня боронити відступу, а два рази сталих позицій. Наступала все ціла група, то є: дві сотні піхоти, сотня скорострілів, гармати, ще й гусари. Цим наступам все приглядався самий штаб, булава. Не зважаючи на чисельну перевагу, всі три рази відносила сотня блискучі побіди. За другим і третім разом (останній раз боронила відступ «армії») ще й силу полонених забрала і скоростріл.

Оці побіди стрільців, дарма що не на дійсному фронті, ще більше піднесли авторитет стрілецтва, а тим самим і прославили українське ім'я. Сотник Ерле не раз хвалився своїми листами, які він писав до своїх рідних і знайомих, вихвалюючи з захопленням стрілецьтво. А решта «саржі», мимо сліпої австрійської дисципліни узнавала стрільців за рівних собі. Вправами мучитися не приходилось, бо все йшло справно. Тож по кількох зворотах, рухах, вправах, починалися співи, опісля

спочинок по стоянках. А інші частини Detaшми «товкли» і «товкли» ті вправи; аж нам було якось ніяково...

Так воно тяглося з місяць. Подрібно описувати життя сотні не буду, а вибрав я лише кілька замітних моментів. Мабуть і вони доволі зілюструють наше життя.

Дня 25 листопада 1916 р. прийшов приказ: відходити в поле. Зараз відбувся перегляд, а вже 26 листопада сотня вирушила зі стоянок, як перша. Прочі частини ще трохи остались. До Борші їхали ми залізничкою, а відтак пішком, осінніми болотами на Кирлибабу.

В той саме час Москалі почали офензиву і заняли Кирлибабу, через що опанували весь фронт аж через Якобени до Дорної Ватри. Це перед виповідженням Румунією війни підчас так званої офензиви Брусілова.

Рівночасно вдарили Москалі величезними силами на пруський так званий Карпатський Корпус і стали помалу займати верхи Прислопа, чим – якщо заняли б увесь Присліп – були б зліквідували весь буковинський фронт і цим влекшили б Румунам – ну і собі – загальне положення. Не диво, що австро-німецькі команди докладали всіх зусиль, щоб ці дві точки: Присліп і Кирлибабу вдержати за всяку ціну.

При допомозі 24 п. п. Кирлибабу відбито 28 листопада по завзятих цілоденних боях, а в московських руках залишився тільки верх «Дидуль», який перед тим був у руках 31 п. стр.

Досвітком 29 листопада нашу сотню затрівожено і завернено на Присліп, бо тут Москалі, розбивши Прусаків, стали сильно наступати, щоб захопити цю найважливішу точку. Справа була така важна, що нам не було часу навіть набір брати зі собою, а пішли ми лише з крісами і набоями. Набір везли на возах.

На дворі сніг із дощем, зимно проймаюче, під ногами болото. Доки ще ми йшли якоюсь доріжкою, ще сяк так. Але як пішли вже навпростець, яругами, хащами, потоками, то мука була неабияка. Але тут стрілецька амбіція не дозволяла довго над цим розводитись, бо ми були тепер у великій мірці. Стрільці йшли ратувати від загибелі німецьку непобідиму армію, та ще й ґренадирів. Від нашої сотні залежала дальша судьба цього фронту.

Над вечір ми прийшли до постою німецького оперативного штабу ґренадирської дивізії. Тут побачили своїх знайомих з Маківки ґренадирів наслідника престоло (Kronprinz Grenadier Rgt Nr. 1). Зараз привитання «Hoch Ukrainer!», прийняття мармолядою, коняком і папіросами, коротенькі розпитування й оповідання про пережиті події від 1915 р. тощо.

При цьому довідались ми, що з цілої ґренадирської дивізії остало всього 800 Німців, а з нашого знайомого 1 полку заледви кількадесять, які тільки чудом держаться на головній позиції Cornul Nadea, куди то ми якраз ідемо на скріплення. І так сам вершок гори був вже в московських руках, а Прусакі яких сто кроків нище. Остаточного, рішального удару Москалі не завдали лише тому, що й самі добре здесятковані, ждуть на свій запас, який безперечно дасть їм змогу

побідно посунутись аж на Присліп, ліквідувати весь буковинський фронт і цим заважити на дальший хід воєнних операцій на цьому фронті. Німці припускали, а навіть найшли потвердження в московських військових приказах, що цими воротами – Прислопом мають піти на Семигород і там злучитися з румунською армією.

Не диво, що при такому положенню Німці не знали, де посадити наших стрільців. Мало на руках не носили. Найвищі їхні старшини, що звичайно ходили набундючені як індіки, начебто якого кола пролигнули, тепер благонько і привітно всміхались і балакали зі стрільцями.

Але й ми, стрільці, відчули, що коли ми своє завдання сповнимо як слід, то прославимо ще краще українське ім'я, в більшості незнане досі.

Та не було часу довго тут куматися. Тим більше, що Москалі почали вже обстрілку найтяжчого калібру гарматами, так званими «Іванами». Вже й кілька стрільців було легонько ранених; аж дивно було, що не розірвало їх, бо вже другий ґранат упав у нашу розстрільну, яку ми утворили негайно по першій ґранаті.

Рушили ми ще більш неприступними яругами, зломами і стромищами в напрямі славної Cornul Nadei. Не один подумав: отут зістати раненим, так і пропадай. Ніяк не дістанешся на дорогу.

Чим ближче підступали ми під позицію, тим більше обзивалося московських гармат. По стрілах ми зараз пізнали, що це пригровка до наступу. Нарешті обізвалися і німецькі гармати і не втихали майже через цілу ніч.

Вже добре стемніло, як ми нарешті добилися в ліс під головну позицію. Після зголошення команді полку зараз одержали ми наказ: негайно наступати на Москалів і викинути їх з вершка гори, обсадити її та вдержати за всяку ціну, аж прийде зміцнення. І тут наш сотник Єрле показався дбайливим батьком стрільців. Доти переконував команду, доти не відступив від телефону, аж добився зміни наказу про наступ, який відложено на один день пізніше. За те ми мали вже подбати, щоб Москалі за цей час не посунулися далше.

Ця зміна наказу мала для сотні рішуче значіння. Стрільці були так перетомлені, такі безсильні, що не то були б гори не здобули, а навіть зовсім певно пропала б ціла сотня!

Зараз досвітком вийшли ми з ліса і стали обсаджувати позицію. В замерзлій землі тяжко було окопуватись, тож охорону робили ми з побитих Німців і Москалів. Цими трупами була встелена ціла гора. Аж по їх кількості ми розпізнали вагу цієї позиції та завзятість боїв. Тут змагалися оба противники за кожну п'ядь землі. Багато було счеплених разом, деякі держали ще в руках кріси, яких багнети були встромлені ще в грудях противника і так попадали один біля другого; нерідко було тут можна побачити і цілі купи трупів, що свідчило про жорстокі змагання над одною траверзою, де ні одна сторона не мала й гадки уступити.

При творенню нашої позиції сприяла нам трохи мрака. Коли вона піднеслася, зараз посипалися на нас згори ручні бомби і крісові стріли.

Кількох стрільців було ранено. Одна частина стала відстрілюватись, а решта поглиблювала окопи. Німці, тих кількадесять, які ще держалися на позиції та густо відстрілювались, прийняли нас, як своїх спасителів. З балачок з ними виходило, що вони всі були певні, що ні один з них не верне звідсіля. Та тепер, як нас побачили між собою, рішучо твердили, що завтра викинемо спільно Москалів з гори.

Коли ми сяк-так забезпечилися від московських гостинців, стали прочищувати позицію з трупів, щоб завтра не перепиняли в наступі і щоб не лежали перед очима.

Вночі прийшло ще трохи Німців, мабуть чи не з 246. п. п., а досвітком почалися наші наступи. Кажу наші, бо стали наступати рівночасно Москалі і ми. Лише, що Москалі наступали на середину, а ми з Німцями на крилах. Наша сотня творила праве крило. Середину, з браку більшої сили, та для заманення Москалів оставили ми вільною. Німці були на лівому крилі. Гармати з обох сторін вже від якої 3. год. ранку почали свою роботу. Стрілен і туку та лоскоту було стільки, що вже ніхто не орієнтувався, хто і де стріляє.

Самий наступ перейшов моментально. Коли Москалі кинули головні сили в середину, наші крила з шаленим розмахом вдарили їм на боки, відірвали наступаючих від запасу, і вдарили негайно на запасові роти (які, до речі кажучи, були заняті розділом харчів перед наступом), забрали їх, заняли всю позицію, обсадили її, та поперли полонених наперед себе в долину, до наших запасових позицій.

Все так скоро відбулося, і так знаменито вдалося, що Москалі не могли отямитися з дива. Ми з цього скористали, розбрóили їх і негайно повели потоком на стаційку Роґунду, а то могли вони ще зворохобитись і наробити халепи. Полонених було звиж 600. (Німці твердили, що вісімсот), здобуті три скоростріли, маса крісів, набоїв і т. д. не вчисляючи цукру, сала, сухарів і всього, що було в запасі.

Нашу сотню коштувала ця «штука» одного вбитого (Романюк із Кут, пов. Косів) і біля 20 ранених. Німців теж не більше.

Зараз здали ми Німцям добуту позицію. Їхні гармати стали дуже влучно розбивати одну за другою валку москов. запасу, який з подальших становищ ладився до протинаступу. Їх гарматні стрільна не допустили може й навіть на вистріл кріса. Московська офензива була вже зломана зовсім. За цей наступ дістала сотня велике признание з німецької команди в окремій приказі, а кілька стрільців і сотник дістали німецькі відзначення – медалі, не вчисляючи самої слави.

Після цього треба було вертати на Присліп. Тільки но підійшли ми з яруги на противний верх, як московські гармати стали нам «дякувати» за наступ, і то так нагально, що ціла сотня в мить розлетілась.

Сотник Єрле волосся рвав собі з голови, попав в розпуку, хотів навіть стрілитися через те, що – як він був переконаний – стратив таку сотню, та ще після такого успішного і славного бою. Заледви кілька стрільців, що остали з ним, розговорили його і повели зневіреного на Присліп, куди допленталися вже смерком.

Яке ж було його здивовання, яка велика радість, коли на Прислопі побачив сотню витягнену в лаві, а справник здав звіт, що крім

ранених (яких відставили на Роґунду) і вбитого, не бракує нікого. Сотник просто не хотів вірити! Протирав очі, обдивляв кожного, врешті розцілював кількох стрільців – заявляючи, що «таких боевиків йому ще не доводилося стрічати, що з такими хотів би жити і вмерти. Такі боевики «мусять добути вільну Україну!» Зараз пішло «hoch», – «Ще не вмерла», і німецька пісня «Mein Vaterland...», яку стрільці вмili добре співати, хоч не всі. Німцям це дуже подобалося.

III.

Відпочивши, відійшла 2 грудня сотня на Кирлибабу. Аж тепер долучила до нас решта Детами. Половина сотні була на позиції, а друга половина будувала запасові землянки попри дорогу, розбираючи доми.

Тут, через деякі старання з Коша чи звідки, приїхали обняти сотню наші старшини: сотник О. Левицький, четарі: Бужор і Іванович та ще два хорунжі. З великим жалем прашали ми дотеперішних старшин Єрле й Прібера, та хорунжого (не пригадую назвиська, але теж Німця). А шкода, що вони пішли, бо в них були би ми придбали пару знаменитих старшин. Вони хотіли остати при У. С. С.

Перший, сотник Левицький не мав енергії, не вмів ні відговоритися від якої некорисної для стрільців акції, яку не раз накладали нам, ані впізнатися про які полекші, кращий харч, відпочинок тощо. Другі два, Бужор (з 41 п. п.) й Іванович (з 36 п. п.) це типові австрійські старшини. Для них Австрія була всім. Стрільців вони не розуміли, не пізналися на них, тож усе були прикрі інциденти між ними та стрільцями.

Тепер починаються для сотні тяжкі труди і терпіння. Сотнею стали кидати з одної позиції на другу. Укріплять стрільці одну позицію, працюючи як ніч так день, тоді кидають їх на другу, а готове віддають Австрійцям. І так щось три позиції укріплювали для чужих. Негодування і напруження між стрільцями було таке, що наколиб були ще кинули сотнею на одну позицію, була б прийшла катастрофа.

Але і ця третя позиція забрала багато стрілецького здоров'я. Праця як ніч так день. Варта і будова дротяних засік, ношення дроту, дерева і пр. аж з долини, яких 1.500 м. – Відпочинку ні дрібки, а харчів обмаль. Про голодування можна навести такий факт, що коли раз на долині відломок шрапнеля ранив коня і той упав, то клуби та що м'якше м'ясо стрільці повикраювали. З хліба не раз висипувалася трачка і по пригорщі. А не раз, як несуть обід з долини, кінь поковзнется і полетить з казанами в яруги. Вже й по обіді.

Сотникові брали за зле тільки його брак енергії. Дня 23 березня 1917 р. приїхала 4 батарея 12 гарматного полку, вимірювала до стріл на московські позиції і то так цільно, що не на жарт стала бомбардувати наші землянки й окопи з заду. Навіть наші світляні ракети її не спинили. Аж коли одна сальва гранат-шрапнелів попала в сотникову землянку і вбила відразу сотника і ще одного стрільця, аж тоді перестали стріляти. Похорон відбувся 25 березня т. р. на кладовищі в Кирлибабі.

Сотником став четар Бужор*. Панування цього старшини далось сотні взнаки. Дійшло до того, що заборонив він святкувати Великодні Свята і наказав звичайні заняття. Тоді сотня відбула нараду, вибрала делегацію, і післала до сотника, щоб змінив наказ про святочну працю. Він зразу не хотів і чути про те. Та коли я, як провідник делегації, заявив рішучо, що «сотня сказала заявити, що наколи добровільно сотник не знесе приказу, то сотня відмовляє послуху, зробить зажалення до Команди легіону, та що за дальші наслідки ніхто з нас не бере відповідальности», тоді сотник трохи зм'як і сказав, що дасть один чи два дні вільні на Свята.

За цілий час нашого постою на цій позиції, були всього два бої. Перший раз з 5 на 6 січня. Москалі пробували наступу, та пізнавши, що то «не з Грицем справа», по тяжких втратах дали спокій. У нас втрат не було. Другий раз, з 30 на 31 березня, наш пробоевий відділ робив випад на московську випадну позицію (Stitzpunkt), забрав одного старшину і 45 салдатів у полон, добув скоростріл і міномет, понищив окопи і завернув.

Наші втра-
ти: два стрільці
легко ранені.
Московські втра-
ти багато більші,
головно через
гарматню підго-
товку наступу.
Московські зві-
домлення пода-
вали в убитих і
ранених до 150.
Воно виглядає
неймовірне. Та
треба було поба-
чити майстерне
переведення наступу, цільний гарматний обстріл!

Прбоевий відділ Гуцульської сотні. Травень 1917 р.

Поза тим, крім перестрілок стеж, більших боїв не було. Лише фізична праця, не праця, а просто мордівня та недостача харчів давалася сильно в знаки.

В той час у Росії революція розгорілась на добре. Вісти про неї були в нас доволі обширні. Зате на московській позиції слабо що знали про те. Ми їм помагали в тому так, що або перекидали часописи, або писали на великих таблицях і ці таблиці в ночі заносили їм перед дрти. Так і прийшли Великодні Свята. Недовго до Свят змінилася обсада на московській позиції і там прийшов один український, київський полк, чи не 254-ий.

* Четар 41 піхотного полку не є ідентичний з хорунжим У. С. С. Миколою Бужором, одним з найкращих старшин У. С. С.

Самий Великдень почався подібно, як у 1915 р. на Маківці: відспіванням Христос Воскрес. Відтак усі збігли в яр христосоватися з ворогами. З яру не ми йшли на московську позицію, а взяли братів-Українців до себе в гостину. Тут робили спільні знімки, лише прийняти не було чим, бо і в самих не було свяченого, хіба що по чарці руму чи вина. Зате прийняли ми й обдарували їх багато кращими дарунками – книжками і часописами.

Саме перед святами прислав нам із Відня Український Жіночий Комітет скриню книжок, часописи багато з нас передплачували і все те роздали ми нашим братам. Я сам мав якусь кількість книжок і ті подарував, бо все не ставало. Кращого дарунку не могли ми дати своїм братам, про що ясно говорили їхні зворушені лиця та сіяючі очі. Адже вони цих скарбів давно не мали в руках. Тепер не знали, як нам дякувати.

По прийняттю, та перебалаканню дечого, відійшли наші брати на свої позиції. Ще треба додати, що оставили нам писанок, пасок, цукру, чим і нас зворушили немало.

Але з книжок вони мали велику втіху. Один їхній «зводний» не міг уже дійти на свою позицію з нетерплячки, а сів у ярузі під смереку і так зачитався в Шевченкове «Посланіє», що досвітком, другого дня, найшла його наша стежа, сплячого над розгорненим Кобзарем. Ми теж вибралися в гостину до братів-Придніпрянців, де нас приймили «чим хата багата». При тім показували свої позиції, становища гармат, мінометів, скорострілів і ін. При тім говорили:

«Ми перед вами з нічим не криємося. Але все одно не пробуйте наступати, бо позиції не здамо. Як прийде час, сами опустимо. А поки-що то й на вас не будемо наступати».

При тій нагоді обговорили ми справу нашого «перемир'я», показали відтинки нашої позиції – від хреста (який поставили ми на спомин побуту Гуцульської Сотні У. С. С.) на вершку, аж у долину, щоб не стріляли на нас. Дальше, наладили ми свою пошту, т. є. прикріпили на їхніх дротяних засіках скриньку, в яку що пару днів носили стрільці свою пошту, а вони передавали через свою в наші рідні сторони.

З цією поштою вийшла цікава справа. А «курсувала» вона не зле. Головно з поближких повітів, у першу чергу з Буковини, вже до тижня була відповідь. Декотрим стрільцям навіть клунки передали з дому і то ненарушені.

Бувало, прийде до кого з стрільців яке письмо з дому, зараз ранком вийде собі верх московських окопів наш землячок і кричить:

«Михайло Іванович (чи який там другий) має письмо з дому, з такого то повіту чи села».

І вже вечером чимчикує наш Михайло чи Іван на пошту «і вибирає своє письмо чи який клунок». (Цих останніх багато не було).

Крім пошти й інших вигод, завели ми собі ще й заміну торгівлю. Ми давали часописи й наптки, а земляки хліба мішками. Не раз дивись, а землячок тащить мішок хліба і перекидає на «Stitzpunkt» (де найближче сходились наші окопи з їхніми) той мішок у наші окопи.

А бувало і таке, що й серед полудня висунеться земляк із-за корча напроти тебе і: «Землячок, дай пожалуйста пляшку руму, вина чи водки, бо до мене приїхав у гостину мій брат і не маю чим погостити».

Всяко бувало...

Про бої нема що й згадувати. Дуже рідко чути було якийсь стріл.

Раз прийшла на ворожу позицію одна батарея і стала шрапнелями брати достріл. І хоч тріскаючі шрапнелі нічо не зробили нам, все ж таки гурток земляків полетів навпростець до батареї, витягли здивованих гармашів і таки на наших очах добре обдурбасили за те.

Та такої «войни» було вищій команді мабуть забагато. Тож прийшов приказ опустити позицію і відійти на полонину «Попадя». Дня 5 травня 1917 р. наша сотня знялася з позиції і пішла, прощана братами – земляками, мов рідними.

IV.

На «Попаді» приділено нас до німецької дивізії п. 200. з Карпатського Корпусу. Тут мав бути для нас відпочинок через місяць, а в дійсності був дальший тяг «мордівні». Правда, варті вже не було, зате тяжка фізична праця. Одна чета була занята при будові линвової залізнички на «Альбіні», а решта робила дорогу через «Попадю». Відтак будували ми бараки, землянки тощо.

На снідання чай, на «обід» їдунка якоїсь каші, а на «вечеру» чайку, або й то ні.

Німці лише кепкували з нас. У них і роботи не було, бо ми робили за них, а харчі? Консерви, смалець, сардинки, коньяк, лікер, мармоляда, а хлібом годували коні. Повно його було в жолобах.

Доставка набоїв і харчів Гуцульській сотні.

Стрільці ходили зразу до них на торги: нібито купувати хліб (хоч не було за що), ніби за щось міняти чи брати на «відробок»... Але це була звичайна, тільки маскована жебранина. Коли Німці стали занадто трактувати стрільців з гори, кепкувати з них, чи з їх їди, тоді стрільці зовсім перестали ходити похліб.

Цього всього було стрільцям забагато. Тоді постановлено страйк. Сотня йшла до праці, на середині дороги впала і ні сюди, ні туди. Головні домагання були:

1. Віддати сотню до легіону У. С. С.
2. Замінити старшин стрілецькими старшинами.
3. Ділити долю й недолю всього легіону.

За це наші невдалі старшини віддали кільканацятьох стрільців під полевий суд (австрійський). Тепер стрільці вже навіть з бараків не виходили. Заворушення зачинались на добре. Тоді Бужор та Іванович дали звиз двадцятьом стрільцям, між ними мені й В. Ониськові з Косова т. зв, «шпанги» через кілька годин.

Тимчасом вернули стрільці з полевого суду, зовсім звільнені, ще й прийшов якийсь полковник на перевірку. Розпитував, переслухував і т. і., щось ніби приобіцював, а потрохи грозив.

На 16 травня прийшло з Коша доповнення сотні в силі стрільців. Прийшли ще хорунжі Стафіняк і Голинський, але все таки у сотні майже не покращало. Хіба що праця була легша, бо стрільці вже ні нащо не зважали, а робили стільки, скільки могли.

Тут стрільці навчилися від полонених Москалів – які там були теж живитися кваском, хоптою і ін. «лісничими» зелами... Не було ради. Треба ж заховати здоров'я на кращі часи!.. Тут то улюбленою піснею став «Гимн лопатенцугу»...

Прийшла чутка про окремих мир із Росією. А за тим, що стрільці підуть на Угорщину до жнив, або до копалень вугля. Навіть щось 20 пішло було на Шлеск, та чи вони були в копальнях, чи це була тільки якась штучка, не знати.

Нарешті 18 червня відходить сотня на відпочинок до с. Петрова, на Закарпаття. Тут стрічаємося з останками буковинських стрільців, які були в куріні майора Паппа. Їм знаменито жилося. Поведення їхньої старшини, хоч німецької, було дуже гарне і дбайливе. Ми за один день зжилися з ними, мов з рідними.

Дня 26 червня похоронили ми там же свого товариша Максимчука зі Старих Кут, пов. Косів, якого розірвав динаміт.

По тижневі, 27 червня від'їхали разом із Буковинцями. Вони з Kiraly haz-и відходять до якоїсь групи (Feldpost 280), а ми нарешті вертаємо з радістю до легіону, дарма що йдемо просто на фронт.

Саме в той час Керенський провадив офензиву. Бої йшли досить жорстокі. Це були передсмертні зусилля московського велитня.

Дня 30 червня ми вже прибули під Конюхи, біля Бережан. Тут застали барабанний огонь, який ішов уже від двох діб. Земля дрожить, у воздуху лише безупинний гук, рев і шум від гарматних вибухів, всі окопи наче вулкан або яка дивовижна фонтанна. Все мішається, все йде горі дном...

Але нам це все є нічим проти тих всіх мук фізичних і моральних, які досі витерпіли.

Яка дивна психіка. Тут, у цьому пеклі стрільці почулися у своєму живлі, дістали гумор, віджили.

На 1 липня проривають Москалі фронт на Хорватах, забирають два чеські полки чч. 81 і 88, решту Мадярів і розбивають наші дві сотні У. С. С. При тім займають і дві позиції.

Боездатними остали сотні: Технічна, Будівельна, розбитки попередних сотень з двома скорострілами та пробоевиками і наша Гуцульська Сотня, яка досить добре презентується. Решта пішла на Київ... З ними теж командант, отаман Кікаль.

Наша сотня ладиться йти до протинаступу з розгорнутим жовто-блакитним прапором, який собі придбала по дорозі. Вже так гарно мав у руках хорунжого. Такого ще не бувало. Стрільці вже здоровкаються з другими стрільцями інших сотень:

«До побачення в Києві!» – бо всі знаємо про творення Січових Стрільців у Києві, про їхній авторитет, про наші дальші цілі.

До вечора позиції відбиті. Дня 4 липня відходимо (з 130 бригади до 131-ої) під Куропатники, в ліс ч. 389.

6 липня знову московський наступ на нас, після завзятого дводенного барабанного вогню, але без успіху. Проти нас явилися вже польські легіонери, яких часто беремо в полон. Слабий це боєвий матеріал.

На фронт мають прийти «смертні баталіони» десь аж з Москви. З балачок із Прусаками виходить, що Німці дуже числяться з цими «баталіонами». Тому підготовляють офензиву, щоб випередити прихід тих баталіонів. Від цього зависить успіх. Положення досить грізне. На інших відтинках, як Поморяни й др. московські війська зайшли так далеко на зади, що ця група над «Золотою Липою» не має змоги відступити. Батерії тяжких гармат і мерзерів та т. п., для котрих треба лише залізної або доброї мурованої дороги, вже всі підміновані; щоб на випадок остаточного наступу, висадити у воздух. Тоді шлях відкритий аж до Львова. Про це голосно говорилося тоді. Не одні лягали спати з певністю, що рано вже їх збудять Москалі...

Між тим бої йшли дуже завязаті. Летунські ескадри кидали бомби на доїжджаючі все нові запаси Москалів, гармати били барабаним огнем і то самими газами, не без доброго успіху, наші сильні стежі на добре непокоїли ворога, а 19 липня наша пробоева сотня бере в полон дві роти Москалів і скоростріл. Діяльність наша чимраз живіша.

Нарешті 21 липня рушаємо офензивою вперед. Воєнного матеріалу: гармат, стрілен, обозів, складів одіжи й харчу і пр. забираємо стільки, що не знати, що з тим робити. Полонених беремо мало, бо ребята здорово вдирають. Не раз наші стежі підходили в села, де відбувався салдатський мітинг: «Битись чи відступати?» Але зараз по перших наших стрілах відступали ломить головою. Біля Тереховлі стрінули ми на московським фронті чеські відділи, які навіть прийняли з нами один невеличкий бій. Але більше ми їх не бачили.

Треба згадати ще про один наш удачний бій. Ранком 29 липня ідемо з Чорнокінців скорим ходом на Збруч, щоби добути перехід. У селі Збриж, по обох боках ріки держать позицію частини 4-го гвардійського полку, одного з найкращих і найпевніших. Наша сотня підходить під ліс на ліво від с. Бурдяковець і по провіренню стежами положення, сейчас розвивається до наступу. Чета III з права, з ліва I чета, а серединою II і IV чети вдарили нагло на московські позиції. Не помогли Москалям ні численні гармати, ні скоростріли, ані дуже цільне стріляння. Наступ не тривав і години, як примісток був у нас. При тім забрали ми 6 скорострілів і кілька десятків гвардійців. Треба признати, що гвардійці дуже завзято боролися. Треба було кожний крок добувати з великим зусиллям.

Наші втрати були: біля 30 легко ранених, 2 тяжко (в тім і хорунжий Іваницький), а один убитий стрілець Ониськів Василь з Косова. Відповідно до наступу і сили та кількості стрільців, наші втрати були навіть дуже малі. Малі втрати завдячувала Гуцульська Сотня наглому удару і швидкому наступові.

Завдяки цьому скорому ударові й орієнтації, вдалося нам відразу добути перехід через Збруч. Через місток бігли ми всуміж з москалями, причім не одного струтили у воду. Гвардійці не мали часу не то місток зняти (він був до цього якраз пристосований), а не мали часу навіть обсадити окопів за водою.

Наступові нашому приглядалися з ліска дивізійний і бригадні штаби, з представником корпусу. У висліді прийшло 1 серпня призначення для Гуцульської Сотні У. С. С. від: 25-го Корпусу, 54-ої дивізії, 131-ої бригади і 19. п. стр.

Справи пішли в Гуцульській Сотні нормальним ходом. Не було нічого замітного. Австро-німецька армія згодом перенеслася на Україну, а все Стрілецтво ще нудьгувало по стоянках над Збручем, та нетерпеливо ждало тої радісної хвилі, коли рушать і вони на Україну.

Коли нарешті й для Стрілецтва сповнилась мрія, Гуцульська Сотня рушила з рештою легіону через Подільську й Херсонську область над Дніпро. Тут, в Олександрівську перевела успішно ще один більший бій з большевиками, про що були друковані згадки й описи давніше.

Відтак, коли всі У. С. С. перейшли в Єлисаветчину на Херсонщині, почалася вишкільна праця. Гуцульська Сотня стала «гвардією» архикнязя Василя Вишиваного, дістала по дві пари одностроїв (це умисно тут зазначую, бо ні одній сотні У. С. С. за цілий час не довелося дістати дві пари однострою) і стала важною «фігурою».

Але важніших подій ані подвигів уже не було. Аж із повстанням Української Держави, коли і Стрілецтво переформовувалося, Гуцульська Сотня стала основником Гуцульського Куріня У. С. С., який чималу роль відіграв у визвольних змаганнях української, нової армії.

Але що з цею хвилею кінчиться існування Гуцульської Сотні, як самостійної одиниці, то й мій спомин кінчиться, бо він мав за задачу лише подати вістки про саму Гуцульську Сотню У. С. С.

Горбовий М. Гуцульська Сотня У. С. С. / М. Горбовий // Літопис Червоної Калини. Ілюстрований журнал історії та побуту. – 1931. – Ч. 5 (травень). – С. 18 – 20.; – Ч. 6 (червень). – С. 12 – 17.

ПЕРША ЖЕРТВА

Гело Красноїля Косівського повіту на Гуцульщині, вислало до У. С. Стрільців двадцять хлопців. Вислало щонайкращих, до того й їх провідника.

Михайло Маротчак був один з найкращих синів села. Скінчив народну школу й ціле життя працював для добра українського народу, а зокрема для свого села. Як мав десять літ, то на зазив кацапа-попа та свого батька вступив до читальні товариства Качковського. Як тільки зав'язали в селі читальню «Просвіти», відразу покинув кацапське «гніздо» й записався в члени читальні «Просвіти» й «Січі». Тоді мав чотирнадцять літ. Саме зав'язався в Красноїлі «Гуцульський театр» під проводом д. Гната Хоткевича Маротчак, як молодий, працюючий хлопча, на перший зазив вступив до нього та брав найвизначніші ролі (напр. у «Верховинцях» ролю Прокопа). З театром Маротчак об'їхав усю східну й західну Галичину, все читав пильно, що попало під руки, а зокрема патріотичні книжки й газети «радикальної партії», до котрої належав.

Коли почали збирати У. С. Стрільців, коли розіслали по краю заклики, то Маротчак перший причинився до зав'язання «Стрілецького Комітету» в селі. Не зважаючи на те, що був слабкий, бо й ціле літо перележав на тиф, відбував пильно вправи та старався як найбільше з'єднати хлопців до У. С. Стрільців. І за його покликом з маленького гуцульського села Красноїлі зібралося двадцять стрільців в осени 1914 року.

Належав до сотні Івана Коссака та з нею виїхав 30 вересня в поле. Коли в селі Вербяжі під Бескидом курінний отаман Гр. Коссак дав приказ оголошуватися десятками на стрілецькі стежі, Маротчак був першим. Коли на горі Станеши стрінулися стрільці з козаками й треба було податися назад, то Маротчак був останнім. Раз прийшов чотар Носковський й оголосив, що треба двох людей, котрі перебрані пішли б на звіді. Маротчак і тепер зголосився, перебрався і пішов. Йдучи казав: «Я знаю, що більше не вернуся з цих звідів, але мушу йти, бо я на те стрілець, щоби сповняти як найтрудніші задачі». Москалі робили тоді відворот, Маротчака вислали до Дрогобича. Як вернувся з добрими й корисними вістями, вислали його другий раз. Сей раз не пощастило йому. Москалі пізнали на нім військову сорочку, замкнули до арешту, а на другий день засудили на смерть через

повішенне. Не допомогли жадні викрути й вимівки. І так Маротчак чекав три дні на свою страшну – неминучу смерть. Аж четвертого дня рано настала страшна стрілянина під Дрогобичем. Маротчакови стало лекше. Незабаром утекли Москалі, а наші стрільці ввійшли до міста. Маротчак подивився через дірку в стіні й пізнав свою сотню. Почав з радости кричати та кликати помочи. Прийшов сам сотник, розбив двері й визволив його. Бідний плакав, сміявся з радости, скакав і танцював. Узяв кріс і пішов разом з товаришами.

Декілька днів пізніше всі йдуть у гори. Йдуть ще в лавах, йдуть камінистим провалом, потоком, йдуть уперед і за селом Камінного обсаджують гору Ключ. У великій лісі грубі дерева ґранати виривають з корінням, шрапнелі зламують їх вершки. Та стрільці йдуть уперід, кулі свищують, як град, машиновий кріс грає без перестанку. Вже декількох стрільців упало, декількох ранених. – Гурра! Гурра! – зробився крик, як у пеклі. Маротчак іде та стріляє без перестанку. Нараз біжить на нього Москаль з наїженим штиком і Маротчак стріляє та забиває ворога на місці. Йде все даліше вперед і за хвилю з дерева вискакує Москаль і кидається на Маротчака. Стрінулися, як дикі льви. Москаль хоче пробити Маротчака в груди, той відбиває баґнет, однак Москаль пробиває в кінці його груди. В тій хвилі Маротчак пробиває ногу ворогови й лишає в ній свій баґнет. Падуть оба на землю. Як прийшли до них стрільці, були вже оба неживі.

Так загинув провідник й організатор красноїльських стрільців, перший, коли ще всі інші були між живими. Й не тільки Красноїля, але й увесь Косівський повіт стратив одного споміж своїх щирих робітників на народнім культурнім полі.

Гелетюк І. Перша жертва / І. Гелетюк // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – 12 грудня. – Ч. 55/56. – С. 2 – 3.

БІЙ ПІД ЗАВАЛОВИМ

Ми перейшли воду під Заваловим. Небощика пана читари Балюка поставили з нами на лівім крилі нашого куреня; а було нас з паном Балюком всього петнадцит. Поклали си ми тай лежимо. Аж ту приходит до нас пан сотник Вітовський та й каже, що тра піти протяти дротє під московськими декунками і питає, хто піде на охотника. Я си зголосив, бо я в такім трафунку ніколи не є страховитий.

Зголосивси тай пішов: у москалів була під самими дротами «фельдваха». За окопами був лісі там стояли два машинові кріси. Я підсунув си з боку від «фельдвахи» і почав тяти дротє. На мене дуже сипали москалі, та не трафляли. Я перетяв той дріт в трох місцях, аж вижу московська «фельдваха» зачъила тікати. То май наші підсунули си ближче. Я штрик за ними до їх дикунків, а вони тоді акурат вже кінчили виходити зі свого рова і на яких сто підисет кроків позаду стали розпускати свою розстрільну. Як я то увигів, том си взад до своїх подав, аби замельдувати пану читарови то, що вигів. Пан читар підсунули си вже з хлопцями на петнадцит кроків до дротє. Як я вповів, що і як, пан читар розпустив дуже розстрільну, бо вона була досить густа і мало заступала собов місце. Та не багато могли ми помочи, бо нас було іно петпнадцит, а москалів, як тої соломи. Але ми всі були стара война, то пан читар не вагували си з нами кричъити гура. Хлопці зірвали си з землі і штрикнули бігом бічи; а так си заїли, що на бігу стрілели. Так пересадили ми московський окоп і гнали далі.

Москалі страх сипали вогнем. Міні і до нині ще дивно, що я там не впав. Я не вигів нічо коло себе іно так, гейби хмара мене впеленала так, як то чъисом у нас у горах травлєє си. Аж чую, як хтось коло мене дуже загвалтував. Я кинув там оком, а пан читар закрутили си на місци і впали. Я прискочив до них, а вони злебегіли: «Йой, я страшно ранений!». То я їх підоймив і став плащ стігати, бо показували, що їх на правій груди вцілили. Як я іно плащ розчипив, набігли дві кулці, – не можу знати, чи з ручного кріса, чи з машинового, – й ударили небощи- ка в живіт просто під серце. Небощик навіть не йойкнули; пішла їм кров носом і ротом і понебощіли. Як я то увидів, то-м встав і засалітирував, – бо то ніби рахувати пан читар від нас відходе, тай оглянув си, що си чинит довкола. А там вже з наших всі були або вбиті, або поранені, іно Каб'юк Олекса

з Голов ще здоровий пустивси бічи. Я за ним. Так вбігли ми з 50 кроків; як вже перескакували ми московський окоп, Каб'юк впав. Я вздрів ще, що єму кров з вуха сикла. Згинув сарака на місци. Ой, згинуло їх там немало! Впали пан читар, тай Каб'юк, тай Шишка, тай щось з 10 енчих ще! З усіх іно я цілий лишив си. Пан Біг віде сокотив нє.

Тай так посиротіла наша чита! Я дужи си за небощиком паном Балюком наплакав, бо вони страх які добрі заглі мене були. Бувало казали: Ти Копельчук, ти си не бій, – ми не згинем, а ще си «в цивіли» грешно та годно нажиємо! Тай ого! Нажилиси си! Пан читар упали, мій оден брат упав на Маківці, другий дуже тешко ранений – віде не багато му си на сьвіті належит. Іно я ще цілий по світу тягну си, – та доки того бути, – Бог сьвітий знає...».

Копельчук Д. Смерть Івана Балюка / Д. Копельчук // Вістник Спілки визволення України. – 1915. – Ч. 35/36. – С. 5; Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво. Визвольна ідея і збройний чин. – Нью-Йорк: Червона Калина, 1956. – С. 126 – 127.

НА МАКІВЦІ

Б світлу середу по Великодни відійшли ми з Варпаланки вечером. Було нас багато. В Рожанці коло Славська зробили з нас три сотні, а мене приділили до сотні М. Саєвича. Зі мною були в тій сотні з Брустур лише братя Данищуки і Петро Петрашук. Ми все трималися разом. Інших моїх товаришів з Брустур взяли до других сотень. В Рожанці вчилися ми ще поверх тижня, а мешкали в бараках. Раз, як були ми на вправах, і крикнули собі на одній горі під лісом «гурра», зачули це москалі і вдарили гранатом. Наш підхорунжий, котрого ми кликали «батьком», бо він був старший від нас і вправляв нас, казав нам розскочитися, а на місце, де ми стояли, впав другий гранат. Ми вже перед тим чули, як стріляють, і так привикли до того в Рожанці, що нічого собі не робили з стрілянини. За кілька днів по полуночі пішли ми всі до села Головецького.

Зайшли ми там вночі. Москаль метав світло на ліс, а наш «батько» казав нам стояти тихо, аби нас москаль не бачив. Ми заквартирувалися по хатах і стайнях і були там з тиждень тай далі вправляли. Відтам

Вихід січових стрільців на гору Маківку.

пішли ми на Маківку, в шанці. Та гора таки над самим с. Головецьком, село «держиться» з нею так, що тут село, а тут на схід від него ліс на Маківці. Ми застали вже на Маківці наших Стрільців і Мадярів у розстрільній. На Маківку прийшли ми рано дня 27 квітня. Той день запам'ятав я собі тому, бо на другий день 28 квітня мене ранили в битві на Маківці. Провадив нас десятник наших Стрільців Гараси-

мович (що погіб потому). Межи ними була й Степанівна; вона йшла відважно, як хлопець, стріляла, як ми.

Ми перейшли якусь річку, що пливе також через село і пішли в готові вже шанці на горі Маківці в лісі. В тих шанцях не було нікого. Шанців було багато, зверху всі були понакривані таким грубим деревом, шрапнелі не було чого боятися. Ми розложилися четами по шанцях, посідали в них на землю і кріси тримали коло себе. Сиділи ми близько оден коло другого, рам'я об рам'я. Наші офіцери мали окремий шанець, в нім була й Степанівна. А як довідалися, що то панна, то дивувалися, що пішла на войну і йде так як хлоп. Ми гадали зразу, що вона молодий хлопець. Казав мені потому Петро Данишук,

що вона і в «штурмі» йшла тай стріляла в москалів з револьвера, а як зранили його і ще одного стрільця, то вона обох вела попід плечі і плакала коло них: «файна то дівчина».

Як ми тільки перейшли річку і йшли на Маківку, почав на нас москаль стріляти з ручних крісів. Кулі «пенькотіли» коло нас, але нічого не «збаввили». Як ми зайшли вже в шанці, почав москаль бити гранатами і сильно бив цілий день аж до вечора, поки не смерклося. Вечором трафив у наш рів, але не всередину, тільки вбік. Гранат тріс коло нас з великим гуком і блиском, зламав дві грубі смереки, що повалилися попри наш шанець, зранив чотирьох наших стрільців, а на мене кинув тільки глини, що я впрів під нею. Виліз я з-під неї сам і почув піт на цілім тілі. Ранені кричали, всі інші сиділи тихо. Надбігли два наші офіцери і Степанівна, забандажували ранених, а потім вісім стрільців винесло ранених з нашого шанця і понесло до села. Було се вже вночі.

Ми трохи вснули і спали до «поопівночи». Тоді прийшов Гарасимович і збудив нашу чету тай випровадив нас за шанець, де ми розпустилися в розстрільну. Темно було цілком і на небі хмарно. Москалі йшли приступом на Маківку і наша чета йшла підпирати наше праве крило. Ми чули, як із-за потічка з другої гори сипали москалі машиновими і стріляли ручними крісами, крізь темряву видно було на їх горі блеск і з тих крісів і з сих. Та гора, на котрій стояли москалі, була ся гора, що я запримітив ще за дня перед тим. Ми підсувалися до вищих шанців, щоби з них стріляти в москалів. Йшли ми хильцем, бо москаль нас «обсвічував». Я тільки впало на нас світло, ми лягли і ховали голови під корінь. А кулі «цьовкали» нам понад голови. Як москаль переставав освічувати, ми знов сунули до шанців. І дійшли ми до них тай на черевах всунулися в них докопаними рівцями. Застали ми в сих шанцях угорське військо і болото. Видно було сильні і свіжі сліди гранатів, але трупів уже не було, бо винесли їх. Ми розложилися помежи військо. З нами був Гарасимович і два чотарі. Деякі угорські жовніри заговорили до нас по нашому, а деякі не вміли. Тут отримали ми приказ: «Скоро стріляй» – Шнельфайєр! – на ліво! І ми стріляли, сипали, як з машинового кріса, бо нас було густо, а крім того бив праворуч і наш правдивий машиновий кріс. Москалі стріляли з долини ручними і машиновими крісами, а від сходу з-за сусідньої гори били на наші позиції гранатами. Від того всего гук був страшний. В ухах тарахкотіло, як у добрім млині. І темно було. Так стріляли до днини. Як перестали, наша чета вийшла з шанців і вернула до своїх, де нам дали амуніції, кілька котрий хотів. Тут наша чета злучилася з двома другими четами і тепер запровадив нас Гарасимович на ліве крило, де москалі з двох сторін обійшли вже були другу нашу сотню, обступили її і з криком «гурра» підходили до неї. Сипалося їх і мріло помежи ліс тільки як ліса. Ми почали в них сильно стріляти. Москалі були на яких 20 кроків від тої сотні, котрій ми йшли на поміч, і від нашої. Ми підходили до них дотепер рівною лінією, оден від другого на три або чотири кроки, як трафилосся. Москалів була велика сила, йшли дуже густо, купами, в таких мундирах як восени скошена земля. Кричали

голосно своє «гурра»!, але то не було «гурра», тільки якесь инакше слово. В руках мали кріси з багнетами, довгими як наші, але не такими страшними (наш багнет страшніше виглядає, бо ширший). Як наші три чети своїм огнем не допустили до того, аби москалі обступили і запали другу нашу сотню, тоді ті москалі, що були вже близько нашої другої сотні, попідносили руки догори (але другою рукою тримали кріси) і почали кричати: «Не стріляй братец, ми піддаємося!».

Наступила у нас команда: «Вогонь здержи!». Наші перестали стріляти, а тоді москалі вхопили свої кріси і дали до нашої другої сотні сальву. Тоді наші стрільці вже без приказу сипнули на москалів огнем, москалі почали падати і мовчки втікати. Наші стрільці вирівнялися скоро в одну лінію і з сильним криком «гурра!», блискавкою розходився по лісі, пішли ми бігцем на москалів з гори. Біжучи, стріляли по них, кілька хто міг. В тім самім часі і наша сотня, що складалася з трьох чет, пішла приступом на москалів, не вважаючи на те, що москалі стріляли на нас і з ручних крісів і з машинових та кидали вже ручними бомбами, що подібні до наших гранчастих ліхтарень і мають пружини. Я бачив, як ті ручні бомби блискали і тріскали й обривали нашим стрільцям ноги та виривали черева. Кілько з наших тоді впало – не можу знати. Пам'ятаю ще тільки, як і друга часть москалів, на котру наперли наші три чети, також цофнулася і злучилася з тамтими, що втікали в долину. Тоді наші три чети бігцем побігли за москалями, поки не зійшлися з другою нашою сотнею і вже ми разом одною лавою гнали москалів далі, раз у раз стріляючи, хто кілька міг, без ніякої команди. Тут мене ранили. Було сетак.

Я заладував свіжий магазинок з патронами в свого манліхера і почав ходом стріляти в москалів, що цофалися (сі москалі вже не відстрілювалися, але стріляли на нас інші з укриття на другій горі). Як вистрілив я три кулі, трафіла московська куля в мій багнет, наложений на крісі, в місци, де ніж сходиться з ручкою багнета, і відірвала мені багнет. Я лише що потягнув вистрілити четверту патрону, як почув, як мене припекло в праву руку і в лівий бік лице нараз. Я глипнув на руку і побачив кров і на рукаві «мантлі» і як текла пальцями. А поза ковнір також текла і тепло зробилося мені від тої крові. Я оглянувся вгору поза себе: там наші стрільці лежали як дрова. Болю я не чув ніякого, мов закаменів, тільки злість взяла мене. А тут з урваним багнетом нема як іти на приступ. В крісі тільки одна куля, в кишенях не маю вже патронів, лише у торністрі. Не біжу вже за тими, що дальше погнали москалів, лиш йду в гору, де лежать позабивані на ходу наші стрільці, а коло них кріси з багнетами. Сідаю з торністором під смерекою, аби віддихнути. Дивлюся – а тут лежить лицем до землі, головою в долину – як біг, так упав, мій «камрат» і сусід Василь Палійчук. Як ми збігали з гори, то він ішов від мене п'ятий або шестий, але я не бачив, як він падав, бо ми не оглядалися, як бігли в долину. Я обернув його лицем до сонця: кров уже сплила і цілий перед був кервою «обсиплений». Куля трафіла його в саму середину грудий, а друга зранила з лівого боку так, що вирвала «мантлю» і тіло до ребер. А на переді мантиля цілком було обтиснена і видно було діру і кругом неї сильно накупілу кров.

Я імівся за голову і жель мені його стало тай подумав: «Погиб він, може й брати мої погибли – тай мені все одно!». Я скинув торністру, вибрав кулі, поклав у кишені, взяв від одного забитого стрільця кріс (я був би взяв кріс свого сусіда Палійчука, але його кріс був скер-вавлений), наладував його і пішов на праве крило, де угорське військо посувалося вперед за нашими стрільцями. З лиця і рукава текла мені кров і тому угорські вояки стримали мене тай хотіли завернути. Але я уперся і пішов на сам кінець, де з нашими лучилися мадяри, що підбігали за нашими.

Іду бігцем в долину і не стріляю, бо дуже був злий. Москалі вже скачуть у воду і топляться там, наші стрільці пруть їх згори до води. Я лише глянув на те і побіг далі в долину. А легко мені було, бо торністри не мав. Добігаю сам до шанця; ззаду чую як сміються з мене мадяри, що я ранений побіг наперед, і чую, як ідуть за мною. З шанця вибігає москаль і прикладом кріса хоче мене перевалити по голові. Я відбив удар і проколов його в живіт. Він «причъик», крикнув і перекотився. Тоді якийсь російський «старший» стрілив до мене з шанця револьвером і зранив у лівий бік, але я його ліпше трафив зі свого кріса і він лиш «аа» крикнув тай упав. Мав він на плечах «файно» вишиту золотаву відзнаку. Тепер прибігли до сего шанця з одного боку наші стрільці, з другого – мадяри. Часть москалів зараз піддалася, а часть не хотіла, і тих наші закололи багнетами.

Я взяв від офіцера револьвера (але забрав його від мене потому оден з наших офіцерів, котрий, не пам'ятаю, бо я був уже такий як п'яний). Якийсь мадярський офіцер казав мадярському жовнірови відпровадити мене вгору і забандажувати і він за руку попровадив мене під гору; я ляг на землю, він знайшов у торністрі якогось забитого бандаж, розібрав мене і зав'язав мені зранену найгірше праву руку, а інших ран (на лиці і груди) ні, бо не стало бандажу. Тепер взявся він відводити якогось раненого мадяра, а я поволі поліз до гори, потому ляг під якоюсь колодою і лежав, поки не прийшов наш стрілець. Він випровадив мене вгору до наших шанців, а потому до будки, в котрій сиділи наші санітети. Тут забандажували мені всі рани.

Література: Назарук О. Про гуцулів // *Слідами Українських Січових Стрільців*. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 113 – 122.

ЩОБИ СЛАВА НЕ ПРОПАЛА!

Десь у жовтні місяці 1916 р. організовується Гуцульська Сотня. До неї набирали переважно гуцулів, а з т. зв. «старої війни» тих, що вже були в боях. До тієї сотні зголосився і я.

Ще таки в жовтні виїхала Гуцульська Сотня через Угорщину на Закарпаття і опинилася у Великому Бичкові коло Сиготу. Командиром сотні був поручик Никорак з Косова на Гуцульщині. У Бичкові передав він сотню Ерле. Це був дуже добрий старшина, тож наші стрільці його полюбили, а він стрільців. Там же відбула сотня перевишкіл, але вже з німецькою старшиною. Після того відійшла сотня з Великого Бичкова осінніми болами в Карпати в напрямі Кірлібаби, щоб зайняти позицію на горі Присліп, де німецькі частини внаслідок наступу москалів на цю гору потребували підкріплення.

Автор П. Фіцич.

Шахівниця маршала Гінденбурга діє!

Як уже по війні стало відомо маршал Гінденбург постановив покінчити з класичною стратегією війни, а перейти на стратегію шахівниць. На Прислопі я вперше побачив тактику шахівниці на фронті.

Одного морозного ранку почалися два наступи рівночасно: і москалів і німців. Німці отворяють середину фронту, але скріплюють крила і впускають москалів у пастку. (Перешколивши свою армію в 1916 р., німці вводили у дію цю тактику дуже успішно). Москалі кинулися на майже порожню середину фронту два полки свого війська, а тоді німці вдарили сильно з крил і в короткому часі в наших руках опинилися оба полки москалів з полковниками і шістьма скорострілами.

Після цієї битви наша сотня перейшла з гори Присліп на нові становища під Кірлібабу. Там чотар Ерле передав команду сотні чотареві д-р. Омелянові Левицькому. Приділено також ще двох чотарів-буковинців Бужора й Івановича з 41 полку піхоти (черновецького). Решта старшин прийшла з Коша УСС-ів: хорунжі Гриць Голинський, Іван Каратницький, Кулай і Гавалко, а також і підстаршини УСС-и десятники: Іван Віщук, Василь Бочан, Смеречанський, Палагнюк, Калиняк і десятники-санітарі: Кобилянський і Боднарчук; вістуні Костюк, Шуфлетчук, Бендейчук та ще деякі, але їх імен не пригадую.

Чотар Ерле тішився, що передав сотню старшинам УСС-ів майже без утрат, бо лише кілька стрільців були ранені.

На нових становищах на Кірлібабі сотня дуже бідувала. Треба було здобути гору, будувати становища та забезпечити їх колючими дротами. Працювати можна було тільки вночі. Такі становища давали охорону принайменше перед шрапнелями й частино від гранат. Дош-

кульний голод і тяжка праця пр розбудові становищ обезсилили і стрільців і старшин. До того всіх обсіли воші, ці невідступні приятелі вояка на війні, що мусів жити і діяти в надлюдських умовах.

Безпорядки в сотні, фізична втома стрільців і старшин та нестерпне завшивлення – це наслідки нездарности команданта чотаря Левицького, що не вмів навести ладу – порядку в сотні.

Як загинув командант сотні чотар д-р Омелян Левицький?

Десь так у половині березня 1917 р. доставлено на в'ючних конях обід для сотні, тож усі старшини й стрільці пішли по обід. Зостався тільки чотар Левицький з чурою, що стали оглядати, збудовану для чотаря землянку. Австрійська артилерія, стріляючи на москалів, взяла за коротку ціль і шрапнель-граната вдарила в смереку над землянкою, вибухла й забила чот. Левицького і чуру на місці. Там їх і поховано.

Командантом сотні став чот. Бужор. Він був для сотні, як казали гуцули, – газдов. Найперше – виповів війну вошам. Подбав, що чота за чотою в певних відступах часу сходила в село Кірлібабу й там у т. зв. відвошивні лишали стрільці своїх «приятелів», що не покидали їх чотири довгі місяці. Так ми себе впорядкували й відвошивили. Чот. Бужор постарався про більший приділ харчів та зарядив, що пів сотні робить службу в окопах, а пів сотні відпочиває; зміна наступає щотижня.

Великдень 1917 року

Ми на горі Кірлібабі в окопах. Надворі ранок – перший день Великодня. Нараз з московських окопів доноситься до нас могутнє «ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ», а гомін співу розійшовся по селу й по ґрунях Кірлібаби (село, річка, й гора – всі мають назву Кірлібаба). За такий гарний і зворушливий спів чот. Бужор післав двома стрільцями кілька фляшок руму співакам, казав їм погратувати за спів та побажати ВЕСЕЛИХ СВЯТ! Москалі почастували стрільців білим хлібом і гуцульськими писанками. Та лише один стрілець повернувся назад, той з писанками, бо другий пішов собі спокійнісінько до своїх Кобак Косівського повіту. Москалі (краще сказати – українці-бо це був київський полк) сказали стрільцям що можуть – якщо бажають – іти додому, або повертатися до Австрії. Тоді згаданий повище стрілець вибрав дорогу до своїх Кобак.

Незабаром, ще таки ранком, бачимо, як проти нас суне добра півсотня салдат, правда, без зброї, а в руках білі полотенця. Так зайшли вони до наших окопів. ЗІЙШЛИСЯ УКРАЇНЦІ З УКРАЇНЦЯМИ І ОБЦІЛУВАЛИСЬ! Із сльозами на очах проспівали спільно Воскресну Пісню: «ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!».

Годиться гостей прийняти! Але чим? Коли сотня ще й для себе нічого не дістала! Тоді чотар Бужор телефоном дав шефові кухні, вістунів Кострубякові, наказ на в'ючних конях сніданок і обід разом: чорну каву на сніданок, а на обід велику кулешу, фасоляну зупу й чай з румом. Кострубяк «натерхав» три коні із сніданком і обідом для сотні, а четвертого коня – кітлами знапитками.

Стрільці ховалися із своїм обідом, щоб гості не бачили, який «Великдень» їм Австрія зготувала!

Вполудне почалася весела й цікава гостина. Але вона не могла скритися від австрійського ока – тобто коменданта відтинку майора Русса. До нього власне належала наша сотня. Крім німецької мови майор добре володів по-мадярськи й по-румунськи. Від нього дістав чот. Бужор о шостій годині вечора наказ, щоб «руські» салдати відійшла назад на свої становища.

Гостина була собі нічого! Салдати не могли триматися на своїх ногах. І вістун – санітар мав з ними чимало мороки, бо більш чим половину гостей треба було переносити почерез наші окопи й дротяні загороди. Найбільш за всіх санітарів переніс салдатів на своїх широких і дужих плечах гуцул Чупрійчук. Він мав силу переносити по двох салдатів нараз. Від Великодня до кінця 1917 р. між нами й київським полком не було ні одного стрілу. У глибокому проваллі, що ділив оба фронти, сходилися патрулі обох сторін майже кожної ночі. Саме в тому проваллі зорганізували УСС-и «нову» полевую пошту. До положеної в певному місці скринки вкидали листи до своїх рідних чи знайомих у Галичині й Буковині. Про це знали наші «київські гості».

*Літо 1918 р. Печатка
польової пошти 377
Гуцульської сотні.*

Ці листи вони вибирали й посилали своєю полевою поштою «на зади». Листи доходили до адресатів, а їх відповідь доходила до стрільців за посередництвом «київських гостей» і скринки.

Але таке приятельство не подобалося вищій австрійській команді. Гуцульську сотню переведено на гору Попадю, а звідти на гору Петрів. Там і закінчила наша сотня полевую службу в Карпатах.

Сотню перекинено в Бережани, де саме в той час зачалася офензива і то з обох сторін. Перші зачали офензиву москалі. Дві доби безперестанного барабанного вогню російських батарей – і австрійські становища були зрівняні з землею! Так само тоді були знищені сильно укріплені становища й землянки легіону УСС-ів під Конюхами; були тяжкі втрати в старшинах і стрільцях. Згинув тоді Гриць Ґеник-Іванюк, а ранений був Василь Неґрич – Бейла, оба з Березова Нижнього.

По московській зачалася австро-німецька офензива і вона звільнила Галичину від москалів. УСС-и рушили за москалями в напрямі Збруча. По дорозі мали ще кілька боїв, найбільший над самим Збручем, під Бурдяківцями. В наступі на московську позицію Гуцульська сотня здобула шість скорострілів. Їх облога успішно втекти, не встиг тільки салдат-великан, затяжкий до бігу, тож попав у полон.

Найменшим у нашій сотні був стрілець Михайлюк з Прокурави, Косівського повіту. І саме йому наказав командант сотні Бужор відпровадити цього москаля-великана до вищої команди.

Хід бою під Бурдяківцями, в тому й наступ Гуцульської сотні обсервував комендант корпусу генерал П. Гофман зі своїм штабом.

За успішний наступ і здобуття шістьох скорострілів ген. Гофман окремим наказом похвалив нашу сотню та звільнив її на чотири дні від фронтової служби. Командант сотні Бужор дістав рангу капітана і високе відзначення.

В бою під Бурдяківцями згинув стрілець Третяк, чотар Сократ Іваницький був тяжко ранений. Було більше вбитих і ранених, але імен їх не можу пригадати.

Над Збручем близько Бурдяківців, в подільському яру побудувала Гуцульська сотня становища й землянки та перебувала там до пізньої осені. На фронті один його відтинок тримав 19 полк краювої оборони (львівський). Гуцульська сотня щоночі висилала поза австрійські окопи й колючі дроти свої патрулі на т. зв. передпілля вздовж відтинка (сектора), обсадженого 19 полком. Його комендант був поляк Грушецький, а землянка майора була близько землянки сотника Бужора. Часто говорив майор перед сотником, що відколи Гуцульська сотня контролює перед фронтом його (майора) полка, то він може наніч роздягнутись і тільки в білизні спати.

Додати ще треба, що Гуцульська сотня мала пробоеві чоту, вишколену на окремому «штурмовому» курсі. «Пробоева» (штурмова) чета хор. Гриця Голинського належала до австрійського пробоевого куреня під командою капітана Грінцеля. Вона щоночі патрулювала перед фронтом 19 полку краювої оборони (ляндвери), а деколи переходила не широкий, але глибокий Збруч, підсувалася під московські окопи і закидала їх ручними гранатами.

Окопи Гуцульської сотні проходили понад Збручем на ґрунтах фільварку «Кругла». Тут сотня мала страти в людях може найбільші за весь час війни. Були вбиті або ранені УСС-и зі «старої війни», учасники тяжких боїв на Маківці, Лисоні та під Конюхами. Між іншими був тяжко поранений Яків Кузьмич із с. Саджавки над Прутом (повіт Надвірна), старий досвідчений фронтовик, та легше ранений стрілець Ільницький з Коломиї.

Дуже докучав нашій сотні, завдаючи втрат, добре замаскований московський скоростріл. Тож за всяку ціну треба було його зліквідувати! За це діло взявся хор. Г. Голинський. Пізнім вечором одного гарного дня півсотня (чета) пробоевиків з хорунжим Г. Голинським перебрела Збруч пониже того місця, де був ворожий скоростріл, а підсунувшись на догідну віддаль, нараз градом ручних гранат закидала місце, де був скоростріл. Від пекельного гуку гранат десь згубилась охорона скоростріла. Рвонулись вперед Іван Кузич з Нижнього Березова і гуцул Черлиняк, ухватили скоростріл та безпечно передісталися на другий бік Збруча. Півсотня малими групами відходила назад. Задні групи, що охороняли відворот, кидали гранати наліво й направо й тим дезорієнтували ворога. Виправа по скоростріл закінчилася повною удачею тим більшою, що втрат у людях не було.

Але, як у цьому, так і подібних випадках, можна сподіватися відплатної акції ворога. І на цей випадок треба приготуватися. Так було і в нашому випадку: незабаром ворожа артилерія почала обстрілювати наші окопи. Але обсада того відтинку подалась наліво і направо, а ворожі стрільна спадали на порожні окопи...

Що блискавичний напад приносить успіх, це вже спрактикував хор. Г. Голинський ще передше в часі, коли його пробоева чета стала виконувати полеву службу перед відтинком фронту 19 полку ландвері. До того часу полк посилав на полеву службу своїх людей, але москалі, часто на цю сторожу нападали та її нищили: вбивали чи брали в полон. Безпечніше стало, коли цю службу перебрали УСС-и, в тому числі і чета хор. Г. Голинського.

Одного вечора чета Голинського зайняла на передпіллі вигідні становища та убезпечилася постами. На фронті було спокійно. Стрільці покурювали саморобний тютюнець, що його дістали від селян із села Бурдяківців та поміж собою весело гомоніли. Але рано на зорі почала ворожа артилерія обстрілювати наші становища. Тоді хор. Голинський наказав десятникові Бочанові податися з пів четою наліво й ближче до Збруча, де стрільна не падали, а сам з другою пів четою зробив це саме, подавшись направо.

Москалі бомбардували кілька годин наші порожні становища, а коли перестали, тоді російська піхота стала підходити й то дуже обережно до наших становищ. На даний світляною ракетною знак австрійська артилерія перестала відстрілюватися. Цей сигнал був рівночасно й для нас. Москалі здивувалися, не бачачи перед собою ворога. Аж тут наглим наскоком ззаду пробоева чета стала обкладати москалів ручними гранатами (ладунок гранат-екразит). Вже одна граната, вибухаючи, дає сильний гук, а що ж тоді за гук, коли нараз вибухне кількадесят таких гранат? Цей пекельний гук йде на нерви, мозок стрясається! То ж не диво, що москалі приглушені й дезорієнтовані кинули оружжя й підняли руки вгору...

Майор Ґрушецький, комендант 19 полку ландвері, ґратулював УСС-ам за воєнний успіх і прирік повідомити вищу команду про цей подвиг. Від того дня москалі вже більше не нападали на фронтову позицію 19-го полку.

Пізною осінню 1917 року перебували УСС-и по селах Борщівського повіту. В подільськiм селі Сквятин вмер поручик Никорак, колишній командант Гуцульської сотні з Розвадова до Бичкова на Закарпатті. Я був у тій чвірці, що несла домовину з умерлим на цвинтар.

На початку березня 1918 року УСС-и перейшли річку Збруч (Збруч був границею між австрійською і російською імперією від 1815 р., тобто від Віденського конгресу. Тоді Австрія відступила Росії Люблянщину й Холмщину за вузьку смугу землі між річками Серетом і Збручем. – прим. ред.).

УСС-и переходили Збруч в зворушливому настрої це ж вони вступають на землю, де лежить КИЇВ – СЕРЦЕ УКРАЇНИ! Тож ішли парадним маршем (на команду: «позір!»), тобто «струнко!» і з відкритими головами.

У Кам'янці-Подільському перебували УСС-и короткий час. Саме звідси почався похід фронтових частин УСС-ів в глиб України: Бар, Нова Ушиця, Жмеринка, Вапнярка, Тульчин та інші райони Правобережжя.

Сьогодні мені важко сказати з котрої стації УСС-и поїхали до Одеси, де ми затрималися короткий час. З високої вежі ми перший раз в житті дивилися на Чорне море. В Одесі УСС-и мали перегляд (інспекцію), що його доконав австрійський генерал Моренці. Він дуже погано поставився до старшин УСС-ів, особливо до команданта легіону Микитки. Тільки поручик Бужор і його сотня дістали похвалу. Генерал забав, щоб Гуцульська сотня виконала вправи крісом та продефілювала лавою перед ним і його штабом. Генерал назвав Гуцульську сотню **зразковою, кажучи, що таких, як ця сотня тепер майже нема.**

Підчас походу в Україні, вже на початку квітня 1918 р., приділено УСС-ів до армійської групи, що нею командував архикнязь Вільгельм Габсбург. З Одеси поїхали УСС-и до Херсону й там перебували два дні, а звідтам 8 квітня 1918 р попливли на двох кораблях горі Дніпром до Олександрівська. В Олександрівську мали ми найбільший бій за весь час нашого побуту на Україні.

Звідтам переїхали УСС-и до Єласавету на Херсонщині, куди переведено армійську групу архикнязя Вільгельма. Гуцульська сотня заквартирувала в селі Масляниківка, де мав квартиру архикнязь Вільгельм зо своїм штабом. Вільгельм і його ад'ютант приходили часто на площу, де УСС-и робили військові вправи. Про Гуцульську сотню дбав архикнязь особливо. Як тільки приділено сотню до його групи, він зарядив, що сотня дістала нові уніформи. Часто приходив на квартиру стрільців і вдавався в розмову з ними. В його мові відчувалося гуцульський акцент. (Не дивно, бо ж його ордонансом був гуцул з Жаб'я – прим. ред.).

Командант Легіону і команданти сотень діставали наказ забирати в селян (реквізувати) збіжжя і худобу, щоб кормити тоді вже голодну Австрію й Німеччину. Німці й австрійці враз з мадярами не вдоволялися добром з магазинів і складів державних, але стали немилосердно грабувати селян.

Не так поводитися УСС-и. Старшини наказали стрільцям ходити від хати до хати, але не грабувати, тільки говорити людям, щоб вони якомога ховали збіжжя й тварини, а також військову зброю перед німцями й мадярами. Тож УСС-и ходили вдень на реквізицію і конфіскату зброї, але вечором верталися з порожніми руками. Така «реквізиція й пацифікація» не сподобалася німцям і мадярам, а вже найменше генералові Моренці. Він сильно розсердився та подав скаргу в полевий суд на сотника Микитку й комендантів сотень за непослух і не виконання його наказу. За це грозила старшинам кара, а Легіонові УСС-ів розформування. Про це вже голосно між старшинами австро-німецькими говорилось. Так і напевно було б сталося й Легіон закінчив би своє існування, якщо б за цю справу не взявся архикнязь Вільгельм. На його заходи (інтервенцію) «там угорі» не тільки що справу в суді уморено, але ще й до того генерала Моренці переведено на італійський фронт. Так і Легіон втримався і стрільці легше відітхнули.

В Єлисаветі ми перебували до початку жовтня 1918 р., а тоді нас переведено на Буковину в околицю Чернівців. Командантом нашої

сотні став Роман Каратницький, родом з Коломиї. Колишній командант Гуцульської сотні, Бужор, тепер уже сотник з високими відзначеннями «на повні груди», як казали стрілецькі старшини, – дістав призначення на крайового коменданта жандармерії в Чернівцях. З того часу ніхто його в нашій сотні не бачив, а ні в Легіоні. А повинен би був, як колишній командант Гуцульської сотні, прийти бодай на свято двоохлітного існування нашої сотні (1916 – 1918 рр.) влаштоване в шкільній залі села... назви села не пам'ятаю (може Мамаївці – прим. ред.), одної неділі місяця жовтня 1918 р. А свято приготували ми ось як:

Кілька разів стрільці не побирали своєї вояцької платні (ленунг) і тим заощадили гроші на напитки. Кілька днів підряд не брали м'яса, щоб було чим гостей прийняти. Залю прибрали ми українськими і австрійськими хоругвами, устали столи попри стіни залі для стрільців, а посередині для старшин УСС-ів і українців – старшин австрійської армії. Був між ними старенький генерал-українець. Він мав до нас довшу промову і то доброю українською – аж нам дивно було – мовою. В промовах і розмовах старшин відчувалось неясно, що гряде непевний час, що щось – як то кажуть – «висить в повітрі», що настануть зміни. Які саме? що нам принесуть? – неясне прочуття нас усіх бентежило.

Найкращим промовцем показався один підхорунжий, на жаль, я забув його прізвище. Не міг прибути на свято нашої сотні архикнязь Вільгельм, бо лежав хворий в одному черновецькому шпиталі, але все таки прислав нам привіт на письмі. Зате сотник Бужор показався супроти нашої сотні невдячником. Аджеж завдяки хоробрій поставі гуцулів стрільців і підстаршин, як Голинського, Каратницького та інших він авансував і дістав кілька відзначень. Повинен був виявити сотні вдячність та гідно з нею розпрощатися! Десять опісля чули ми, що 41 полк піхоти (черновецький) відзначив сотника Бужора парадом, але ніде не було згадки, що цю парадом заслужили йому УСС-и, а зокрема – Гуцульська сотня.

Подаю прізвища УСС-ів, що їх собі з віддалі пів сотні літ пригадую: Іван Кіф'як, Василь Семенюк, Юра Дуденчук, Юра Чернеляк, Ясельський, Проданюк, Попадюк, Волиняк, Павлюк, вістун Юра Бенденчук, вістун Шуфлетюк, Дубенчук, Яків Кузьмин, Чемирис, Іван Кузич, Іван Верб'юк, Сильвестер Ґеник, Микола Ґеник, підхорунжий Лютий, Годованець, Ярема Чудак, (ці два останні згинули в наступі на головний дворець у Львові. В тому наступі пропав теж Дмитро Копильчук).

Фіцих П. Щоби слава не пропала!.. / П. Фіцих // Гуцулія. – 1968. – Ч. 2 (6). – С. 18 – 21; – Ч. 3 (7). – С. 39 – 42.

БИТВА ЗА ГОРУ КОБИЛУ

Вночі вийшли ми на гору Кобилу. А був нас цілий курінь. Застали ми там австрійське військо і уланів без коней. Там ми переночували на землі. Сніг вже був, але малий, та зимно було велике. Цілу ніч чули ми гук гармат і машинових та ручних крісів від сходу. Рано, ледве було видно, повставали ми та зішли до ліса, бо ми ночували висше, на верху. В лісі робить цілий курінь розстрільну (стрілецьку лаву, – П. С.) на правім крилі. На лівім крилі були улани і угорські гусари без коней; гусари мали два машинові кріси. В розстрільній лежали ми з годину.

Вже добре було розвиднілось як від сходу сонця полониною наїхали козаки по одному, по двох, до двацять. Ми привітали на них з ручних крісів, деякі впали з коней, решта повтікала. Відтак уздріли ми московську піхоту, йшла вона горбами і було її дуже багато, так, що кінця ми не виділи. Я начислив їх сім розстрільних, одну за другою. Москалі йшли на гору Кобилу до приступу. А йшли скоро. Несли на плечах і тягнули по землі машинові кріси, а стріляли на нас тільки з ручних. Один від другого йшов на два до три кроки, декуди гурмами, а одна їх розстрільна від другої йшла на 15 до 20 кроків. На них почала стріляти ціла розстрільна сальвами і двома машиновими крісами, а мали ми тільки одну розстрільну. Москалі падали гурмами, але йшли, а як підійшли ближше, чули ми вже їх крики: «Братец, не стріляй, піддайся!». Ми не відповідали, лиш били сальвами. На лівім крилі все ще били машинові кріси. Як москалі підійшли вже дуже близько, – тоді я вже не рахував, кілько могло бути кроків – наші улани й угорські гусари відступили назад, а нам нічого не сказали. Наші машинові кріси замовкли. І тоді москалі закричали «Гурра», і бігли на нас під гору. Закричали і ми, стрільці, «гурра!», встали, вийшли з ліса і пішли їд ним на приступ. А не знали ми, що улани й гусари вже цофнулися. Ходом стріляли ми до них, а вони до нас. Я бачив, як падали і наші стрільці і їх салдати, але їх падало більше, бо вони йшли гурмами, а ми розстрільною, один від другого на кілька кроків. З нашої лінії половина вихопилася наперед сама без приказу і з неї найбільше впало. Москалі заходили нас з правого боку (лівим ми не журилися, бо гадали, що там стоять наші улани і гусари). Ми зішлись вже так близько, що треба було ще два кроки скочити, аби досягнути їх багнетом. В тій хвилі довідалися ми, що нашого лівого крила вже нема. Сотник Вітовський крикнув, аби вертати. Ми обернулися і пустилися в лінії бігти до ліса. Біжучи, оберталися і відстрілювалися. Часть наших стрільців досить велика, припинилася, аби не дати москалям обійти нас з правого боку. Котрі з нас мали лекші торністри (ранці, – П. С.), ті скорше побігли. А я мав тяжку, бо в ній був хліб і кулі і шатро і біле, важила до 35 кг. Тому я прилишився і був останній тай думав, що тут мене заб'ють. Москалі були вже зайшли і з правого боку і з лівого, і заходили кругом.

Я з наших стрільців не видів уже нікого. Кріс (верндель) з багнетом тримав я міцно в руках і біг далі. Я був дуже задиханий, але біг. Убраний був я в мантилі і куплю мав по верха. Нараз з правого боку із-за «туша» (густої ялички, – П. С.) лапнув мене москаль за мантию і крикнув «Пастой». А другий москаль приложив мені багнет до грудей і сказав: «Поддайся сукин син!». Я став і глипнув на одного і другого і як задале- ко московська розстрільна тай чи нема їх коло мене більше. А москаль кричить «Кидай пушку!». Другий тягне мене за мантию в долину. На яких 15 кроків від нас ішла до нас ціла московська розстрільна. Не було довго часу дивитися і я скоро перекинув кольбу кріса до лівої руки, а правою схопив свій кріс недалеко від багнета тай того москаля, що стояв ліворуч від мене, вдарив сильно кольбою по голові так, що він зараз упав і навіть на ногах не закрутився, а кров йому бухнула з голови (не знаю, що з ним сталося), а другий москаль сунув багнетом до мене, але я поспішив і скорше пробив його в самі груди. Він упав, а я почав утікати і за ремінь кріпко держав кріс, але не знав уже, чи маю його в руках, чи ні. Аж як подивився на нього, то побачив, що є ще кріс. Я взяв його в праву руку в бігу і біг далі. Все те тривало одну хвилю. Москалі з заду і з обох боків бігли мене ловити і сипали сальвами. Я страшно втікав і біг так скоро, що не чув на собі тяжкої торністри. Біг я так, поки почув команди: «Стій!». Не знав я того, хто кричить. Зробив я кріс «готов», хоч не пам'ятав, чи є в нім куля, чи нема. Глип, а з-за грубого дерева виходить мій сотник Вітовський. Тепер я оглянувся назад, москалі бігли. Я до сотника: «Тікайте, – кажу, не гальтуйте, бо обох нас зловлять!». І ми разом побігли до ліса, з гори в долину і бігли, поки не добігли до нашої розстрільної, де застали ми стрільців. Йшло до битви й австрійське військо. Москалі перестали бічи. Розпочалася нова битва, я чув ще гук і бачив, як йшла вперед наша розстрільна, але що було далі...не пам'ятаю.

Шкрібляк О. Битва за Кобилу / О. Шкрібляк // Неділя. – 1935. – 1 січня. – С. 1; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. – Львів: Червона Калина, 1935. – С. 105; Луців Є. Бойове мистецтво гуцулів. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – С. 140.

Розділ VIII. СІЧОВА СТІЛЕЦЬКА ЗВИТЯЖНІСТЬ ГУЦУЛІВ У СПОГАДАХ

Степан Глушко

СОТНИК КЛИМ ГУТКОВСЬКИЙ (Спомин)

Спеціальне завдання в перших місяцях світової війни мала сотня К. Гутковського.

Про точне завдання тієї сотні не вмію сказати, бо сам сотник на запит, давав загальні відповіді: «Побачите, що я з своїми гуцулами зроблю».

Сотник був дуже енергійний і зручний дипломат. Від часу до часу виїздив до вищих команд австрійської армії і зберігав свою сотню в місці постою у Варпалянці. Це дало спонуку до того, що дехто називав стрільців тієї сотні «маркірантами».

Мабуть в половині листопада 1914 р. одержав я приказ з полку, що маю свою чоту передати хорунжому Гоїву, а сам поїхати до Густу і зголоситися у сотника Гутковського.

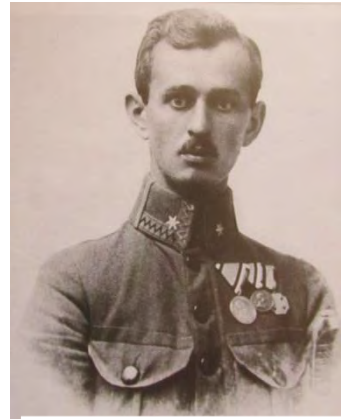
Сотню К. Гутковського застав я в Густі, де вона була залогою і повнила службу охорони магазинів та давала заставу на важних пунктах (дорога до Волового і Замку). Оповідали мені, що сотник перебрав був стаційну команду, бо вважав себе найстаршим рангою в місті. Як прибув лише до міста, зайняв найкращий будинок мадярської школи для стрільців, де вони мали вигідне приміщення. Кухня сотні була добре забезпечена в харчі і стрільцям поводилося добре.

Тяжко мені було привикати до такого «касарняного» життя. Я одержав провід над чотою і щодня вправляв з тими стрільцями, які не мали приділеної служби. Таке життя надокучило стрільцям і вони почали проситися на фронт, а деякі довідавшись про місце постою полку У.С.С. дезертирували в поле.

Одного разу, кличе мене сотник до себе, дає мені лист до команди Армії Балтін Пфлянциера в Мараморошським Сиготі і каже: «Без коня не вертайся, бо їдемо на фронт, – і я мушу мати коня». – Спокійний, з усміхненим лицем, замкнений у собі сотник змінив свої пляни.

І дійсно вдалося мені вернути з Сиготу з конем і сідлом. Треба було інтервенювати у самого генерала Пфлянциера, і по тридневих «хожденіях» я таки добився свого.

Різдвяні свята перевели стрільці в Густі. Зібрані в найбільшій клясі, засіли всі стрільці з старшинами коло столів, застелених обрусами. На столах «кутя» і наші традиційні страви. В куті прибрана ялинка. Перед вечерею промовив сотник Гутковський до всіх стрільців і зворушив до сліз, яким довелося зустрічати свято Різдва Христового далеко від

*Автор воєнного спо-
мину. Другий командир
Першої Гуцульської
сотні С. Глушко.*

своїх рідних на чужині. В тій промові зазначив сотник, що на днях вибираємося в поле. Всі раділи тим, що вкінці діждалися тієї хвили, що будуть воювати, бо боялися, що війна скінчиться без них. – По вечері коляди лунали до півночі.

Коло 10 січня 1915 р. вирушила сотня в повному озброєнні на фронт. Згадаю тут, що чотар Др. І. Сіяк перед самим відходом тяжко захорував – відібрало йому мову і його відвіз санітарний вістун І. Стовп'юк до Відня. Оба вони осталися у Відні. Перший з них був пізніше дуже добрим старшиною технічної сотні У.С.С., а в часи революції великим комуністом.

Сотню приділено до оперативної групи полк. Ганнака, команданта кількох куренів стрільців (Jäger). Місце постою було село Лопушна на галицькій границі.

Другого дня одержала сотня приказ вислати одну чету на розвіди. Мені припало вести цю чету. Про ворога не було жадних даних. Треба було за всяку ціну довідатися про силу ворога, роди зброї, і нашікувати позицію, яку москалі зайняли.

Сніг глибокий. Лісисті гори утруднювали рух. Цілий день минув без успіху. Другого дня удалося без стрілу взяти московську стежу, яка влекшила нам працю. Від неї довідався я, які частини, де і в якій кількості зайняли горбки.

Вечером я вернувся я до сотні, передав звітлення і вже слідуючого дня дуже рано наша сотня на самому переді – слідами моєї чети і 3 курені єгрів та полк мадярів рушили в дорогу. Перед позиціями москалів переночували під голим небом і скоро світ по одержанню приказів на основі присланого звітлення почали в різних місцях атакувати ворога.

Сотник Гутковський одержав приказ заняти коту під Вишковом.

Перед нами зрубаний ліс. Сотник на переді з крісом у руці в розстрільній. Паде команда: «Вперед»! Стрільці тонуть в глибокому снігу, спинаються по деревах, що лежать покриті снігом, падуть з утоми запутавшись у галузях. У моїй душі, а здається в кожного стрільця, було одне бажання: якнайскоріше дістатися на гору.

Ніхто не зважає на те, свищать кулі, вибивають в такт скоростріли, або в повітря експлюдують шрапнелі.

Чути певний голос сотника: Вперед хлопці! І сам він стоїть просто, не шукає охорони перед кулями. Його постава додавала відваги молодим стрільцям, що перший раз почули воєнну музику.

Не знаю як довго підступали, бо тоді тратиться здібність числити час. Вже видно окопи, вже чути крики «Гурра-а-а» і сам кричиш і біжиш вперед. Стріли втихли. Ще кілька кроків... Завзятість бере верх, зникає втома, з диким інстинктом шукаєш очима жертви. – «Помілуй пан, помілуй пан!»...

Москалі кинули кріси, піднесли руки вгору і просили пощади. Сотня Гутковського взяла в неволю около 300 москалів сибірського полку і відставила їх в запілля. Проламана лінія. Москалі цофаються на цілій лінії і тим улекшили працю іншим частинам, які враз з нами наступали на ворожі становища.

Утрати стрільців незначні. Один убитий і кільканадцять ранених, між ними тяжко стр. Вишиванюк. Сотник одержав високе відзначення (Verdienstkreuz mit Schwertern)*.

Полк. Ганнак особисто подякував сот. Гутковському і видав приказ до всіх частин групи, в якім висказав свою сердечну подяку У.С.С. за відважну поставу. Ця перемога У.С.С. мала для нас і від'ємне значіння, бо пізніше, коли вже сотня була здесяткована, він не хотів нас відослати до коша, бо на моє твердження, що вже нема з ким воювати, бо малий «боевий стан», відповідав нам: мало людей, але добрі!

По цій битві сот. Гутковський, що вже й перед тим ще не домагав на здоров'я, на добре розхорувався, але надія, що рушимо вперед, через Карпати до Галичини додавала йому сили і він не хотів йти до шпиталю. Що дня ходив до команди, віддавав різні свої пляни і робив часто напади на нові й добре укріплені позиції ворога.

Серед стрільцтва говорили, що його кулі не чіпаються, бо він в білий день ходив прямо перед позиціями, хоч кулі свистали попри вуха. І дійсно, одчайдушна відвага сотника дивувала не тільки стрільців, але й страшила так своїх якчужих.

Вкінці знемігся сотник – не міг вже ходити, бо болі в крижах від зимна спараліжували його і вже треба було взяти на ноші, щоби знести його з позиції. З жалем прощало стрільцтво свого сотника, який впевняв нас, що скоро повернеться до нас.

Провід сотні перебрав я.

Більших боїв на фронті не було. Воєнні операції були ограничені до стеж, які непокоїли ворога. Почав падати сніг, пізніше настали великі морози. Багато стрільців відморозило собі ноги, руки, а найбільше ніс і вуха. Боевий стан зменшався з кожним днем. Треба було подбати про доповнення сотні. Кмдт* групи, як вище згадано, не хотів нас відпустити, але вкінці, коли ціла сотня мала всього 90 стрільців, згодився під умовою, що поїду до коша і по доповненню верну назад до нього, що я йому обіцяв. В березні 1915 р. вернула сотня до коша, який був у Варпалянці. Від сотника Гутковського мав я листа, в яким видно було його душевні муки, що не може ділити судби з своєю сотнею. «Ви не знаєте, як прикро мені тут лежати. Вже перечисляю сотий раз фігурки на суфіті, щоби забути і найгірше, що ліки мені не помагають. Жалую, дозволив себе знести з позиції. Поздоровіть стрільців від мене. Дбайте про мого коня». В шпиталю в Будапешті закінчив своє життя.

Отце короткий спомин про незабутнього сотника, з яким довелося мені коротко ділити стрілецьку долю. Нехай тих кілька слів про нього й його сотню доповнять ті, що були з ним від самого початку. Ця небуденна постать сотника з'єднала йому любов серед стрільців і пошану чужих.

Глушко С. Сотник Клим Гутковський (Спомин) / С. Глушко // Літопис Червоної Калини. – 1935. – Ч. 4: Квітень. – С. 11 – 12.

* (нім.) – Хрест військової заслуги з короною.

* Командант (командир) – П. С.

ГУЦУЛЬСЬКА СОТНЯ УСС

(Воєнний спомин)

Е орок сім літ проминуло, коли то на приказ австрійських військових властей, наша Стрілецька Команда була змушена від командувати дати одну боєву сотню в силі 250 стрільців до так званої «Деташми» генерала Русса в гори Карпати.

Це діялося в осені 1916-го року. Під ту пору у нашому Коші не було вповні вишколеної похідової сотні, а було пару сотень не вповні вишколених новобранців і около 200 у відділі виздоровців, тобто тих недобитків, котрі повернули зі шпиталів вилічені цілком, або з браку місця в шпиталях, відісланих до Коша недоліків.

Ми вірили, що тих 250 стрільців, котрі будуть вислані в Карпати поміж чужих, вже ніколи до нас не повернуть, а згинуть в лютих боях під чужою нам командою. Така думка мала повне узаasadнення тому, що тих 250 стрільців мали бути вислані без своїх старшин і підстаршин, а також і те, що під ту пору не було кого іншого вислати, як одну недовихколену сотню новобранців.

Ця справа не могла мати нічого спільного з нашими виздоровцями, бо тим прислужувало право два-три місячного побуту в Коші, в цілі відреставровання свого здоров'я і рівнож кожний мав право до двотижневої відпустки.

Помимо того всі виздоровці, котрі боролись у стрілецьких рядах від перших початків, майже всі ті, котрі брали участь у славному бою на горі Маківці і в поході від Карпат до Серету, та в боях над Стрипою, зрезигнували зі своїх привілеїв та всі зголосились добровільно йти в Карпати.

На те зложилось дві причини: Перша причина була та, що поміж виздоровцями було поважне число гуцулів, котрих тягнуло у свої рідні сторони, а друга, що ми мали досить боєвого досвіду і вірили, що не так легко дамо себе зламати, як недовихколені рекрути і через те всі виздоровці зголосились добровільно йти в Карпати.

Бракуюче число до 250 доповнили з вишколу рівнож добровольцями, поміж котрими більшість була з підкарпатських околиць і з Буковини.

Тому, що ця сотня мала їхати на Гуцульщину, і було в ній багато стрільців з Гуцульщини, цю сотню назвали «Гуцульська Сотня».

Так скоро, як можна було все упорядкувати, ми від'їхали на Закарпаття до села Бичкова, де на нас вже очікували старшини і підстаршини австрійці і німці. Командантом сотні був поручник Ерлі.

Під цю пору російський генерал Брусілов в околицях гір Преслопу і Кірлібаби провадив велику офензиву, в цілі проломання австрійського фронту і получения російських військ з румунськими, що йому не вдалося.

В дорозі з Бичкова до Кірлібаби, німці задержали нас на Преслопі, щоб ми допомогли їм, бо у них по дуже великих втратах вже не було сили здержувати російську навалу.

На горі Преслопі ми звели великий бій з москалями і в тому бої ми втратили одного убитого і 35 ранених, а зате взяли до неволі понад тринадцять соток росіян. В Альбомі УСС є згадка про цей бій і є написано, що в тому бою ми взяли до неволі 600 росіян, а то тому, що це мало місце на німецькому відтинку фронту, де була німецька артилерія, котра абсолютно не мала нічого з нашою засідкою і оточенням московського війська, котрого сила була на шість разів більшою за нас, то все таки німота поділила на здобич менше-більше по половині і так оголосили у звідомленнях з боевого фронту.

Може дехто з бувших військовиків подумати, що таку велику перемогу належить приписати хитрощам нашого команданта сотні, німця, то в тому випадку було б несправедливим, бо цю засідку й оточення ворога належить приписати нашим стрільцям – гуцулам, котрі в тих горах виростили зі своїми чередами овець і знали там кожну пропасть, кожне джерело і кожну гору.

По тій перемозі ми від'їхали вузькоторовою залізницею до Кірлібаби, де також велись завзяті бої, в котрих обі сторони так себе взаємно винищили, що жодна сторона без нових військових сил не була встані рушити з місця.

Обі ворожі собі сторони допроваджували нові боеві сили до боевих ліній. По нашій стороні був один баталіон, тобто наша сотня і три мадярські компанії, а по російській стороні був цілий полк, то значить, що ворожі сили були на чотири рази більші від наших, що в перших початках змушувало нас до великої чуйности. Стрілецька позиція була на горі Кірлібабі, а три мадярські компанії займали дві менші гори, направо від нас.

На Кірлібабі наше життя було надзвичайно тяжке. На нові позиції треба було будувати окопи, снувати дротяні перепони і жити в будах будованих зі смерекових гілляк, подібних до копиць сіна.

Не знаю чи може бути тяжча праця, як будувати окопи в кам'янистих горах, під ворожим обстрілом? Харчі були дуже погані і було їх мало, а найгірше було з хлібом. Австрійські війська вдарили на Румунію, де забрали великі склади кукурудзи і кукурудзяної муки, що було зілляте нафтою, і з тої смердячої муки нам давали хліб, що годі було те назвати хлібом, бо привозили у мішках на конях, якісь кукурудзяні шкурлати з дрібками, що розділювали минажкою.

Ці прикрі обставини змусили нас зажадати від Стрілецької Команди наших старшин. Не довго ми ждали, як до нас приїхали наші старшини, сотник Левицький, четар Іванович, хорунжі Гриць Голинський, Роман Каратницький і Стафиняк. Разом з ними приїхало також кількох підстаршин, з котрих я ще пам'ятаю десятника Цюпака, вістуну Панька Чортоломного і вістуну Саракуна.

З приїздом наших старшин життя в сотні почало поступенно поправлятись, тільки страшна лютя і великі записи снігу безмірно докучали. В роках 1916 на 17-ий була страшно люта зима. В Карпатах морози доходили понад тридцять степенів. Ми і мадяри були щасливі, що стояли в грубому лісі, але російські війська напроти нас, стояли майже на безлісній горі, а де-не-де були в них малі деревця, завбільш-

ки святовечірніх ялинок.

Одного вечора, на початку місяця січня, мадярська сторожа донесла, що росіяни приготуються до наступу, бо до їх окопів прийшло багато війська.

Від команди баталіону прийшов приказ, щоб подвоїти службу і зарядити строге поготівля. Ніч була страшно зимна. Стійкових змінювано що пів години. Около години десятої дижурний візав мене явитися у сотника Левицького. Оба ми не знали, чого сотник хоче від мене. Прийшовши до сотника, я дістав від нього приказ, щоб зараз іти до мадярської сторожі першої компанії і прослідити, чи дійсно москалі приготують наступ. Та сторожа була найближча до москалів.

Я пробував викрутитись, щоб не йти. Говорив сотникові, що я не знаю де та сторожа знаходиться. Це все не допомогло. Сотник відповів мені, що сторожа знаходиться на кінці язика, що у нас означало, що на те маєш язик, як чого не знаєш, то запитай такого, котрий знає. Настільки був сотник Левицький добрий, що телефоном повідомив команданта мадярської компанії, про мій прихід і просив його, щоб той уділив мені всякої потрібної помочі.

Мадяр лейтнант, обійшовся зі мною дуже чемно і добре угостив, а рівнож випозичив мені свій револьвер, щоб я не мусів тягатись з крісом. Оба ми пішли до мадярської польової сторожі, котра була віддалена на около вісімдесять кроків від російської польової сторожі. То було дуже близько, але так мусіло бути, бо та гора, на котрій те діялось, була, якби поперечна, починалась від гори Кірлібаби, верхом лучилась з горою, на котрій були москалі і була рівнож крита грубим лісом.

На польовій сторожі лейтнант заборонив стріляти, аж поки я поверну і попрощавсь зі мною. Я цілком на біло одягнений поліз поміж дроти і грубі сосни до краю ліса, а далі лежачи підсунувся під малу кріслату смерічку, котра не було далі, як 35 – 40 кроків від російської польової сторожі.

Росіяни працювали при будові землянки. З їх розмови і докучливих жартів я переконався, що їх є дві частини, тобто одна боева, а друга будівельна, «сапери».

Може по пів годині я чув, що мої ноги деревіють від морозу, треба було вертатись. Повернувши до землянки мадярського лейтнанта, застав його, що він вже спав. З відтам я повідомив сотника Левицького, що нема потреби вірити в те, що росіяни будуть робити наступ. Вони будують на польовій сторожі землянку, а з того, що я чув виходить, що боевим частинам помагає при будові один «звод» саперів. Отже, нема потреби тримати подвоєну службу в таку люту ніч. Не бавило більше як десять минут, як строге поготівля і подвоєння служби було відкликано в цілому баталіоні.

Слідуючого ранку я зголосився до сотника Левицького, щоб здати йому звіт з моєї нічної служби. Сотник Левицький, так як ми його знали, був невірний Тома. Може тому, що в цивілю був він адвокатом, то і сам мав багато до діла з неправдою та й через те був недовірчивим. Випитавши мене всі подробиці, зажадав від мене, щоб я показав

йому точно те місце, де я був у ночі. Сотник взяв свій далековид і ми вийшли з окопів. Не було тяжко, бо на свіжому снігу можна було дуже добре доглянути моє леговисько під кріслатою смерічкою і слід, куди я просунувся лежачи.

– Тепер вам вірю, але на другий раз не раджу так близько пхатись до ворога, бо можете того пожалувати – сказав сотник.

І як можна те погодити? У ночі висилає тебе неначе чортові в зуби, а не знаєш де маєш іти, то говорить тобі – що на кінець язика. Коли щасливо повернеш і вже тобі нічого не грозить, то тоді сотник милосердиться над тобою та перестерігає. Така доля!

Якось не дуже сотникова пересторога на мене поділяла, бо маючи цей день вільний від служби, я зараз по обіді, сам добровільно пішов знову до мадярської польової сторожі, щоб в день добре приглянутись з густого лісу на розташовання російської польової сторожі. Хоч те було для мене цілком непотрібне, я робив те без жодної цілі.

На мадярській сторожі, я застав тих самих людей, котрі там були в ночі, а знаючи вже пару десятків мадярських слів, сказав мадярам «Відяс, нем собот пушкат», що мало означати – уважайте, не вільно стріляти. Командант сторожі відповів мені «Йоввон баратом» і потім я пішов далше, переліз драти і дійшовши до краю лісу, з за грубої смереки почав приглядатись російській сторожі. За малою смерічкою я доглянув стійкового, котрий від зимна переступав з ноги на ногу, а руки держав запхані в рукави.

Не знаю, хто кого скоріше доглянув, але він скорше мене закликав «Пан»! Я стрепенувся і якось нерішуче запитав його:

– Що скажеш, салдат?

– Халадно пан, даж халадно!

– Приходь, дам дров, – відповів я салдатові.

Він не вірив, але по якомусь часі я його переконав, що слова додержу. Та на його жадання я мусів забожитись, що не буду стріляти «Єйжи Богу дам дров».

По тих словах російський салдат закликав з землянки своїх товаришів. Ціла російська сторожа вийшла на верх і ми розпочали знову розмову про дрова. Я ще раз мусів по-їхньому забожитись, що дам дров і ніхто до них не буде стріляти, доперва тоді, їх зводний приказав двом салдатам, щоб взяли пилу і сокиру і щоб ішли за ним. Щоб затерти свій нічний слід, то я рівно ж пішов напроти них, до середини полянки, де ми стрінулись і дуже щиро привітались, не одною, а обома руками, неначе б ми були якісь давні приятелі.

Підпровадивши своїх гостей до лежаків, сказав їм різати і брати скільки можуть, а оба зі зводним ми сіли на одного лежача. Я почаствував зводного папіросом. Зводний звернув увагу на мою шапку і запитав мене:

– А ви є Січовий Стрелок?

– Так, господин зводний, я Січовий Стрілець! – відповів я йому.

– Прошу не викати мені і не кликати мене «господин зводний» Я називаюсь Андрій і так прошу мене звати.

Андрій говорив чистою українською мовою, що змусило мене запитати, чи він є українець?

– Не тільки, що я є українцем, а також цілий наш 254-ий Николаєвський полк є український (Николаєвський полк був з Николаїва над Бугом).

Андрій був значно старший за мене і так, як він мені оповідав, був жонатий і було у його двох маленьких синів, за котрими він дуже тужив. При тому він сказав мені такі слова:

– Алексію! Коли б ти мене убив і зробив моїх маленьких синів сиротами, а мою жінку вдовою, то ти б не мав щастя у своєму житті, бо вони прокляли б тебе.

Я поглянув на Андрія, а йому котились сльози по лиці. Я зворушено запитав його:

– Андрію, чого ти плачеш і за що мав би я тебе убивати, або ти мене?

– А хіба ж ти не знаєш того, що, ми взаємно убиваємо себе за чужі нам госуларства?

По такій відповіді я пізнав, що маю до діла з мудрішим чоловіком від мене. Двох салдатів вже були відрізали порядний кавалок сухої сосни і готовились до відходу. Мені жаль було так скоро розтаватись з Андрієм, тому я дорадив їм, щоб віднесли той кавалок сосни і повернули ще по один та щоб не забули принести для мене своєї махорки.

Андрій радо на те погодився і подякував мені за щирість. Салдати повернули з повною шапкою махорки, чим я наповнив всі свої кишені, які тільки мав, а повернувши до сотні, роздав всім, включно зі старшинами.

З Андрієм ми умовились стрінутись завтра о годині 2-ій по полудні. Я мав передати йому лист до своєї родини, котра знаходилась під російською окупацією.

Слідуючого дня рано я був покликаний до рапорту до команданта баталіону ген. Русса. Я був певний, що я вже є в клопоті за вчорашні дрова, котрі я дав москалям і за махорку, котру прийняв від них. Зголосивсь я у коменданта баталіону, ген. Русса. Він мене оглянув від гори до долини і чогось усміхнувся, підступив до свого столика, взяв дві знимки і показав їх мені та запитав, чи я пізнаю ті знимки? Я поглянув і на місці задеревів. То були знимки, котрі представляли вчорашню сцену, коли я сидів з Андрієм, а двох салдатів різали сосну. Не було для мене жодного викруту. був заскочений і не знав, чи я поповнив злочин, чи дурний дітвацький вибрик? Та все ж таки я відповів, що я пізнаю ті знимки. Русс бачив, що я змішаний, усміхнувся, положив руку на моє рамя і сказав:

– Не бійся, бо ти зробив дуже добре, за що від мене дістанеш нагороду. А тепер оповідай мені, як ти з ворогом скомунікувавсь і те все, що ви говорили і що робили?

Оповів я все в деталях про те, що маємо перед собою 254-ий український полк і що цей полк є ворожо наставлений до свого російського уряду, бо вони є такі самі, як і ми.

Русс уважно вислухав, а відтак сказав:

– Я довідався багато, але я хочу більше. Головним для мене є знати, як задовгу позицію займає той 254-ий полк? Отже я хочу, щоб ти те довідався. Чи можеш те зробити?

Я відповів йому, що дуже можливим є, що ми будемо те знати около години третьої по полудні, бо я маю умовлену стрічу з тим самим російським «цугс-фірером», котрий є на оцих знімках і котрий мав би взяти від мене лист до моєї родини.

Я відповів йому, що мені нема різниці де і яку службу я буду робити, а головне для мене те, де я буду діставати поживу тоді, коли я буду сповняти свої обов'язки десь далше від своєї сотні?

Русс звернувся до фельдфебля, котрий сидів при телефоні і подиктував йому для мене легітимацію, в котрій між іншим було написано, що де я сповняв би свою розвідчу службу, то там на моє жадання повинні мені дати поживу, потрібну поміч і всякі потрібні мені інформації.

Від того часу я вже не робив в сотні жодної служби, а робив службу розвідчу.

Того самого дня я передав Андрієві перший свій лист і довідався від нього про терен, який займає їх 254-ий полк. Довідатись не було тяжко, бо я запропонував Андрієві, щоб ми менше, або навіть цілком не стріляли до себе. Я йому показав де ми маємо наші становища, а він показав становища свого полку. Від того часу поміж УСС і 254-тим полком стріли почали затихати, а хоч були зрідка, то не до цілі. Також я довідався на мадярській сторожі, хто зробив з нас знимки. Отже тоді, коли я давав москалям дров, мадяри донесли це своєму лейтенантові, а він підліз в густі сосни і взяв дві знимки, котрі враз зі скаргою на мене передав до команди баталіону.

На протязі слідуючого тижня я передав москалям пару соток листів від наших стрільців до їхніх родин і так, як пізніше ми довідались, всі листи були доручені. Був час, що наш командант сотні, поручник Бужор, передав був російському командантові пляшку руму.

Було б все гаразд, коли б в цю парадку не вмішався хорунжий Роман Каратницький. Каратницькому забаглося стрічі з російським офіцером і зажадав від мене, щоб таку стрічу я для нього зааранжував. Я не міг йому відмовити, бо він був моїм командантом. Ми оба з Андрієм таку стрічу зааранжували. Андрій в означеному часі припровадив свого прапорщика, а я Каратницького. Поміж ними вив'язалась була гостра суперечка за австрійського престолонаслідника Франца Фердинанта і за Сербію. По короткому часу дійшло до того, що російський прапорщик, змосковщений українець, штовхнув мене в груди, тобто в мої медалі, які я вже тоді мав і сказав: «А тобі ще телята пасти, а не хрести збирати за рускую кров».

Каратницький страшно тим образився, шарпнув мене за рукав і сказав: «Ходи, бо з хамом можна тільки по хамськи. Хам не розуміє людськості!».

Не попрощавшись, ми розійшлись. І таки зараз почали плянувати напад на цю сторожу, щоб того прапорщика враз з його сторожею зловити.

Другого дня, Андрій перепросив мене за неприємний випадок і попросився зі мною, а також перестеріг мене, щоб я був більше обережним тому, що завтра в вечір він відходить в резерву на два тижні. Андрій був при скорострілах і скоростріли змінювались кожних два тижні. Решта сторожі позіставала на місці.

Уплянувавши добре наш напад на російську сторожу, ми той напад виконали першою четюю, та без жодних для нас втрат ми забрали 46 московських салдатів в полон разом з тим «мудрим» прапорщиком, котрому я зривався і сказав йому:

– Тобі, господин прапорщик, ще свині пасти, а не з нами воювати.

В Альбомі УСС є згадка про те і є написано, що в тому нападі ми мали двох ранених і що ми враз з полоненими забрали скоростріл і міномет. Це не є згідне з правдою, бо ми забрали скоростріл і два ракетні пістолі, а міномета там не було і також ми не мали ранених, бо ніхто не стріляв.

За цей напад нас трьох були декоровані срібними медалями хоробрости. Декоровані були десятник Цюпак, стрілець Михальчук і я.

Ситуація для мене погіршилась. Москалі були люті, як подражнені оси. Стріляли, як ніколи до того часу. Багато разів били на одного чоловіка з цілої батареї гармат. Забрало мені кілька днів часу, заки вдалося відреставрувати нашу приязнь. Але вже не була ця приязнь така щира, як попередня. Ми вже до купи не сходились, а сходились не ближче як на 15-20 кроків віддалі. Стріляння знову притихло.

В другій половині місяця лютого, тобто 1917 року, я дістав з бригадної команди около 15 тисяч летючок, котрі я мав передати москалям. Летючки були друковані російською мовою. Був то заклик до російської армії, щоб покидали фронт і спішили до Петрограду, бо там вибухла революція. В летючках були вимінені імена арештованих чотирьох міністрів, з котрих я пам'ятаю ім'я міністра Гучкова.

Оставивши на показ для своїх старшин і стрільців около сотки тих летючок, решту я передав п'ятьом москалям, котрі слідуючої ночі дезертирували до нас, а то тому, що їх команда присудила їм кару по 25 буків за те, що взяли летючки, а не взяли мене, і за те, що розповсюдили ті летючки без відома своїх старшин. Від своїх старшин покарані салдати мали обіцяно, що кара по 25 буків буде їм подарована, якщо до 24-ох годин вони мене зловлять і повісять на видному нам місці. Тих п'ять салдатів просиділи цілу ніч в соснах напроти мадярської сторожі, куди я звичайно переходив, а недочекавшись мене, пішли до мадярів у полон.

Рано ми оба з хорунжим Грицем Голинським розмовляли з тими дезертирами і вони нам те все розповіли, та при цьому дорікали мені, що через мене вони постраждали. Один із них накивав мені пальцем і сказав: «Бережись, Альоша, бо тобі попадуть!».

Хорунжий Голинський виміняв їм їхні рублі на австрійські корони і приказав їх викупати і перевести дезинфекцію їх убрань, чого ми оба допильнували.

Від того часу, аж до великодньої суботи я їм не докучав, аж у

великодню суботу за згодою нашого команданта сотні, поручника Бужора, я пішов до них запросити їх до нас на свята. Тоді вже був нашим командантом поручник Бужор, бо сотник Левицький був забитий австрійською гранатою на прикінці березня.

На Великдень ми мали понад 120 російських салдатів і підстаршин у себе на святах, котрі принесли нам багато пасок і крашанок, за що ми їх понапоювали до безтями. Кількох з них ночували у нас, бо не були в стані вернути назад, аж в понеділок. Також наші старшини передали кілька пляшок руму для російських старшин.

Після такого святкування, на нашому відтинку фронту війна була закінчена. Через кілька тижнів ніхто не чув стрілів, а салдати приходили до нас, а ми ходили до них.

Російська команда забрала з фронту 254-ий полк, а на його місце прислала 309 сибірський полк. З ними я зараз рано нав'язав дружбу і 309 полк був прислав до нас своїх двох підстаршин, котрі просили, щоб ми жили з ними в такій згоді, як ми жили з 254-тим полком. В російській армії вже не було дисципліни, всі носили червоні стяжки на грудях і своїх старшин вже кликали «товаріш».

Опісля австрійська команда стягнула нас з фронту в дивізійну резерву, а потім до села Петрова. Відтак, наша сотня від'їхала під Конюхи, до решти нашого стрілецтва. Від того часу Гуцульська Сотня перестала існувати, як окрема стрілецька частина.

Не буду згадувати самий про бої під Конюхами, але наведу те, що в своїй брошурі написав і те, що говорив у своїх промовах російський генерал – українець Сікевич. Він сказав таке:

«Коли показалось, що російська армія не є в силі проломити ворожу нам боєву лінію під Потуторами через те, що не можна було зламати опору Українських Січових Стрільців, ми постановили здобути Бережани з другої сторони, тобто від села Конюхи, де ми були певні, що нам вдасться тому, що під Конюхами проти нас були мадяри. Коли я вже мав все готове до наступу, мені донесли, що ми маємо проти себе Січових Стрільців, котрі співають українські стрілецькі пісні хором. Я удався особисто на позицію, де переконався, що дійсно я буду мати до діла зо Стрільцями.

Сейчас я відкликав наступ і зажадав більших військових сил. Три дні забрало мені стягнути на цей відтинок найкращі російські військові сили і доперва тоді я вдарив цілою силою на Українських Січових Стрільців, та вже в перших початках мого удару, я побачив, що я вдарив неначе головою до муру. Я стратив все, що мав до своєї розпорядимости, а фронту не проламав і Бережан не взяв».

Зінь О. Гуцульська сотня УСС (Воєнний спомин) / О. Зінь // Ілюстрований календар – альманах «Канадійського фермера» на переступний рік 1964. – Вінніпер, 1964. – С. 40 – 47.

НА ГОРІ ПРИСЛІП (З оповідань «Старої війни»)

Якось дивно було говорити про воєнні страхіття із тим молодим голубооким стрільчиком з густими чорними бровами, що в добавок носив почесне ім'я «старої війни», яке надавано тільки тим, що першими вступили в славне стрілецьке товариство.

Одначе, таких молодих героїв, що рвались, а часто просто втікали з дому до стрільців, а потім щойно підростали в димі пороху та гукові гармат, було між стрільцями чи мало. Й на диво ці діти не знемагалися, не зневірювалися, не вертали сокрушені домів, – але гідно додержували кроку своїм старшим товаришам та враз із ними доконували неімовірно геройських вчинків...

Й оцего сімнадцятилітнього юнака, довго не хотів відпустити батько, богатир власник кількадесяти моргів поля й чотирьох млинів в Косівщині. Вже перші добровольці «списалися» й відійшли, а Михась на приказ батька остався. – Аж коли довідався, що з Косова вибирається доганяти стрільців кільканадцять його товаришів, – не питаючись нікого о дозвіл пішов з ними.

Перейшли високий Буковець, сховану серед моря зелених ялиць Криворівню, і дігнали своїх товаришів аж у Жаб'ю, що широко розкинулось над прудким Черемошем.

Співом, стрілами зі старих заржавілих крісів, як на гуцульському весіллі – привитало їх товариство, – як на весіллі їхали в переповнених, замаєних сосниною вагонах на Угорщину, зі співом, мов у танець небаром оце молоде товариство і в бій.

Може завдяки тій веселости, бадьористи, якої не тратили вони й в обличчі смерти, могли Січові Стрільці доконати таких великих діл, яких ніколи не доконали б, якщо вдягнули б на себе військовий однострій лише наприказ із обов'язку.

Та не легко приходилось перебувати такому стрільцеві тяжкі воєнні труди – походи, а вже найважчі спомини лишилися Михасеві з того часу, як повернувши ще не вповни здоров з лічниці до кадри, зголосився на охотника з т. зв. Гуцульською сотнею* в поле.

Гей, якби були знали ці наші Стрільці Січовії, як важко прийдеться їм у тій сотні ще й під німецькими старшинами, не співали б були так веселенько:

Гей, дівчино, не вірми, не вірми,
Бо я хлопець мандрівний, мандрівний.

**Кисілевська Олена (1869 – 1956) – українська письменниця, журналістка, редактор і видавець, громадсько-політична та культурно-освітня діячка. Стала активним членом і засновником перших жіночих товариств у Станіславові, Коломиї; працювала у львівській жіночій громаді. Під час Першої світової війни працювала в «Жіночому допомоговому комітеті для січових стрільців та інших вояків, за що нагороджена Срібним хрестом.*

А затагнули б тужної, та пресумних Журавлів...

На нездобуту «Кірлібабу» в буковинських горах їх кинули на «Присліп», де справжні, загартовані в боях вояки цілими сотнями клали свої запалені голови...

На «Присліп», німцям на підмогу гнали стрільці з Борщева цілих три дні без їди й майже без відпочинку. І застали таке: верх гори з вигідними німецькими стрілецькими ровами займили москалі, на долині перед лісом – недобитки німецької сотні. Стрільцям покладено завдання: виполошити ворога, добути гору хоч це не знати яких жертв стояло.

Зачили з того, що осторожно, тихо, щоб не помітили москалі, – взялися копати окопи. За кілька годин все було готове. Німці напірали, щоб таки зразу, скоро настала ніч, зачинати наступ. Однак стрілецький командант, хоч також німець, заступився за Стрільцями.

Най, каже, хлопці похарчують вперед. Голодних, хіба на певну загибель годі висилати.

Харчі привезли аж на другу годину вночі – а о четвертій приступлено до діла.

Наказ був такий: ставити по вісім стрільців, а що дев'ятий німець. Ніч була темна, хлопці з крісами, амуніцією, обвішані гранатами та ще газовими бомбами, посувалися в найбільшій тиші, все в гору та в гору, аж підійшли під самі московські позиції. Закричали враз гурра і обкидали ворожі окопи гранатами.

Счинилась метушня. Москалі повискакували і почали відбивати наступ, але стрільці скористали з відповідного вітру і кинули лазівками. В ту мить заграла над московськими ровами і австрійська артилерія.

Москалі пробували кілька разів відбиватись, але серед тої нічної метушні й переполоху, не в силі були дати ради і піддалися. Ще не розвиднілося гаразд, як московські стрілецькі рови займили наші. 250 стрільців забрало тоді в полон 1500 москалів разом з старшинами.

Втрат як на такий випад, не було багато – двадцять важче або лекше ранених, – та крім цього стрілецьке товариство втратило ще одного доброго товариша – Романюка з Кут. Не згинув він в часі наступу, а таки в стрілецьких окопах. Якась видно заблукана куля прострілила йому голову в хвили, коли повернувся, щоби передати клич своєму товаришеві, віддаленому о 30 кроків.

Смерть прийшла так нечаяно, що навіть не рушився, тільки склонив молоду голову до стіни, наче дрімаючи.

І ніхто не спостеріг того, що сталося. Аж над ранком, коли німець прийшов на зміну, здивувався, що стрілець не встає. Думав – заснув; кликнув голоснійше, а далі порушив шаблю, тоді тільки пізнав, що це труп.

Закликав товаришів, взяли його втрюх й понесли таки без стежки в долину до своїх, де молоде товариство веселилось недавньою побідою.

Сумно з повагою похилилися стрілецькі голови. Стали раду радити – де би то товариша поховати, де висипати йому могилу?

Й похоронили його на краю ліса. Під такою дивною смерекою, що росла трьома конарами, наче Йорданська трійця. Гранат вибив під нею глибоку яму, що лиш коріння повисло.

При тужній, жалібній стрілецькій пісні, зложили товариша на вічний спочинок так як був, навіть у плащі.

Полевими рискалями насипали могилу, а на корі дерева смереки витяли хрест і перші букви його назвища...

Там і остав він сам один, як свідок стрілецької слави.

***Примітки редакції.** При Українських Січових Стрільцях була окрема Гуцульська сотня, в якій служили також стрільці не гуцули, хоч по інших відділах УСС справжніх гуцулів було доволі багато. Одним із командирів Гуцульської сотні був сотник Др. Омелян Левицький, адвокат з Долини, незвичайно чесний і бойовий старшина, який згинув під Кірлібабою.

Гуцули, як дуже обов'язкові і відважні вояки, мали велику славу не тільки серед УСС, але й на Наддніпрянщині, де за часів УНР, називали в їхню честь деякі наддніпрянські частини «гуцульськими», хоча на Наддніпрянщині гуцулів немає. В Галицькій Армії був окремий Гуцульський курінь поручика Г. Голинського, а також сотня поручика Клочурака із Ясіня на Закарпаттю, решта гуцулів служила головню в 2-ій Коломийській бригаді.

Кисілевська О. На горі Присліп. (З оповідань «Старої війни») / О. Кисілевська // Історичний календар. – Альманах Червоної Калини на 1928 рік. – Львів; Київ: Червона Калина, 1927. – С. 75 – 77.

ВИСНОВКИ

Поєднання архівних матеріалів, періодики з доробком української, польської, російської історіографії значно розширило джерельну базу дослідження, яка сприяє глибшому розумінню ролі січового руху в формуванні в національній ідеї і стрілецького чину, уявити стан соціально-економічного і політичного розвитку краю у воєнному вирі; а також збагнути зв'язку гуцулів, проявлену на полях битв Великої війни 1914 – 1918 рр. Разом з тим, це дозволило ввести у науковий обіг відомості про 234 осіб легіону УСС і цим самим доповнити поіменний список січових стрільців, які воювали на австрійсько-російському фронті. Зокрема, по Верховинщині – 57, Косівщині – 147 і Надвірнянщині – 30 усусів. Окрім того, представлено інформацію ще про 96 січових стрільців, які воювали в Другій Гуцульській сотні з різних регіонів Галичини і за її межами, однак відомості про них досі не було введено у науковий обіг.

Наявний фактичний матеріал переконує, що вересневий 1914 р. січовий стрілецький зрив гуцулів є не випадковим, а закономірним історичним явищем. Він був підготовлений багаторічною кропіткою працею місцевих «Січей», які діяли майже в кожному поселенні Галицької Гуцульщини. Свій посильний вклад у національне усвідомлення гуцулів про необхідність збройного шляху відродження української держави також внесли і парамілітарні товариства «Січові стрільці» і «Стрілецькі комітети».

Багата джерельна база теми дала змогу автору висвітлити з якими труднощами доводилося гуцулам стикатися на фронтах Великої війни 1914 – 1918 рр. і долати опір прихованих ворогів у вищих ешелонах австрійської армії; в яких складних погодних і географічних умовах їм доводилося воювати. Фактаж дозволив уникнути однобічного висвітлення героїзму гуцулів на російському та італійському фронтах, історичної ролі гуцульського січового стрілецтва Першої і Другої Гуцульських сотень, а також дати об'єктивну оцінку подіям, які мали місце в щоденному житті місцевого населення краю.

Сотню сотника Кліма Гутковського в українській історіографії нарекли Гуцульською сотнею, бо в ній відважно воювало щонайменше 120 непокірних волелюбних гуцулів, які зі Стрия не захотіли вертатися назад додому. Її героїчний шлях овіяний подвигами, але, як і буває в житті, через заздрісників та кляузників, вона припинила своє існування, а пам'ять про неї у мороку воєнного лихоліття і сьогодення вороги намагалися стерти і назавжди знищити.

Про подвиги січового стрілецтва, в тому числі й гуцулів, австрійське командування «згадало» тільки в критичний для себе момент: нищівних воєнних поразок на Тернопільщині та реальної загрози з'єднання російської армії з румунськими військами, а далі – їх вільним виходом на Балкани. У цих надскладних для себе обставинах австрійське командування дало добро легіону Українських Січових Стрільців сформувавши з гуцулів, ополян і покутян окремий бойовий підрозділ, котрий мав би свою особну печатку й штамп, з наданням

йому вже офіційної назви, яка німецькою мовою звучить як «Huzulen Kompanie». Серед особового складу українського січового стрілецтва її любовно називали Другою Гуцульською сотнею.

Друга Гуцульська сотня, як і перша, пройшла славний бойовий шлях від гір Північної Буковини до Одеси, далі – до Херсонщини, на Запоріжжя і до Чернівців. Тут її особовий склад відсвяткував другу річницю підрозділу і зустрів вістку про проголошення і появу української держави на західноукраїнських землях.

Подвиги гуцулів на різних фронтах Великої війни – наочний яскравий приклад їх свободолюбства, рицарської хоробрості, вірності рідній землі, саможертвності в ім'я відродження української державності і появи на політичній карті Європи та світу нової держави Соборної України. Для цього вони не жаліли ні свого життя, ні пролитої крові. Гуцульською кривицею омиті не тільки простори Західної, але й Східної України, та гуцульські гори Румунії, Балкан і сонячної Італії.

Доблесть гуцулів проявлена на полях битв з росіянами й італійцями з добре озброєним ворогом високо оцінена також і австрійським, німецьким і турецьким військом. Ось в цьому й полягає велич і безсмертя подвигу синів зелених гір в ім'я виникнення самостійної української держави.

Жертовні подвиги гуцулів, проявлені у боях з московськими ордами в Бескидах, на золотих ланах Опілля, Поділля, бурштинової Волині, степових східноукраїнських просторах, зелених горах Північної Буковини, в скалистих горах Італії стали золотою сторінкою військової звитяги не тільки Галицької Гуцульщини, але й всієї України.

Слід наголосити, що усусів з перших днів формування народ Галичини оточив своєю любов'ю. Про них не забували й гуцули і допомагали хто чим міг. УСС також підтримували євреї та німці.

Насамкінець, підсумовуючи цю скромну працю про Галицьку Гуцульщину доби Великої війни 1914 – 1918 рр., зазначаємо, що вона є лише частковим сплаченим боргом українським січовим стрільцям, ратоборцям різних фронтів родом з гуцульського краю і різних околиць Галичини, які в грізну годину навали російської війська ціною власного життя і пролитої крові рятували рідну землю, національну гідність і віросповідання краян від поневолення одвічним ворогом українців.

Разом з тим, дана розвідка про військову доблесть гуцулів є певною відповіддю тим фальсифікаторам, які спотворюють і оббріхують минуле вічнозеленого карпатського краю. Маю надію, що наступні дослідники, опрацювавши матеріали воєнних архівів у Відні, Варшаві, Москві, а також державного обласного архіву Чернівецької області, Центрального історичного архіву України у м. Києві, зможуть більш детальніше висвітлити не тільки бойовий шлях гуцулів в підрозділах українських січових стрільців, але й в різних австрійських частинах, які воювали на всіх фронтах Великої війни 1914 – 1918 рр., а також соціально-економічне і політичне становище Галицької Гуцульщини у тому буремному часі. Зрозуміло, що вони внесуть в розробку даної теми свої корективи, уточнять наведені факти і зроблені висновки. Роботи ще – непочатий край. Зробив тільки те, що зміг.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

Арк. – аркуш

ВР. – відділ рукописів

ДАВОВ України, м. Київ – Державний архів вищих органів влади України

ДАІФО – державний архів Івано-Франківської області.

ЛННБ НАН України – Львівська національна бібліотека імені Василя Стефаника Національної Академії Наук України

м. – місто

м-ко – містечко

Оп. – опис

п.п. – піхотний полк

с. – село

смт. – селище міського типу

С. – сторінка

Спр. – справа

Ф. – фонд

ЦДАВОВ України – Центральний державний архів вищих органів влади України

ЦДІВА РФ. – Центральний державний історичний воєнний архів Російської Федерації

ЦДІА України, м. Київ – Центральний державний історичний архів України у м. Києві

ЦДІА України, м. Львів – Центральний державний історичний архів України у м. Львові

BN – Biblioteka Narodowa w Warszawie

MF – microfilm

K. – karta, stronica

OR – oddział rękopisów

Syg. – sygnatura

ДОДАТКИ

Додаток 1

ТОВАРИСТВА «СІЧ» НА ТЕРЕНАХ ГАЛИЦЬКОЇ ГУЦУЛЬЩИНИ (Спроба каталогу)

ВЕРХОВИНЩИНА

1. Бистрець, с. Точної дати заснування січового товариства в селі не встановлено. Відомо, що 16 лютого 1904 р. його ініціатори Іван Білак, Олекса Тонюк, Микола Тунюк, Василь Зеленчук, Юрій Харюк, Олекса Зеленчук, Василь Білак, Олекса Супинюк, Іван Палійчук звернулися до адміністрації Косівського повіту дозволити заснувати у Бистрецю «Січ», а 18 квітня 1904 р. вони клопотали до Галицького намісництва у Львові внести в реєстр товариств новозакладений кіш бистрецьких січовиків. Першим кошовим Бистрецької «Січі» був Іван Білак.

Діяльність товариства заборонена 9 травня 1904 р. Кошовий місцевої «Січі» Іван Білак, писар Василь Білачук та січовики Петро Чорний, Микола Полачук, Василь Моторжук, Павло Моторжук, Пилип Білоголовий, Лесь Сопинюк і Лесь Гущинюк 10 вересня 1904 р. звернулися до Галицького намісництва у Львові затвердити їм статут січового товариства і вписати до реєстру товариств. Це було зроблено 15 вересня 1904 р. Дозвіл на відновлення діяльності січовому товариству дано 18 липня 1908 р. З того року Бистрецька «Січ» значиться діючим січовим товариством.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2262. – Арк. 35, 36 зв, 49; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 378, 393; – Спр. 1161. – Арк. 20.

2. Біла Річка, с. Січове товариство у Білій Річці засновано 2 серпня 1904 р. У числі діючих січових товариств вона числиться 2 травня 1908 р. у донесенні старости Косівського повіту Заградніка.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 7.

3. Горішній Ясенів (з 1946 р. – Верхній) с. Січовий кіш у селі Галицьке намісництво у Львові дозволило заснувати 30 квітня 1904 р. Січове товариство у селі закладено 18 квітня 1904 р. Тоді на заснувальних зборах з промовою виступав Ю. Соломійчук, який наголосив, що основною ціллю січовиків є контроль над владою. Ініціаторами заснування січового товариства були: Юрій Опрук, Михайло Мельничук, Петро Плитчук, Юрій Стефлюк, Іван Сорич, Павло Федорович, Дмитро Олексюк, Іван Сабадаш і Микола Чомпрійчук. Осаулом місцевого січового коша було обрано Юрія Стефлюка, а писарем – Юрія Орчука.

9 травня того ж року косівський староста Заграднік припинив діяльність товариства. Жителі села в особі кошового Палія Палійчука, писаря Михайла Олексюка та січовиків Микули Палійчука, Дмитра

Дячука, Петра Максим'юка, Івана Максим'юка, Дмитра Петрука, Юрія Олексюка, Федора Максим'юка 3 серпня 1904 р. повторно внесли до Намісництва у Львові заяву узаконити січове товариство у Горішньому Ясеніві. Там на це дали їм дозвіл 12 серпня 1908 р.

Товариство «Січ» відроджено 28 серпня 1907 р. Тоді до січової старшини села увійшли: Петро Кречуняк – кошовий, Іван Дрислюк – осавул, Онуфрій Савчук – писар, Федір Ославський – касир, Микола Гаврилюк – хорунжий, четарі – Іван Сорич, Онуфрій Дячук, Семен Сорич. У 1909 р. кіш горішньоясенівських січовиків налічував 100 членів. Січова бібліотека нараховувала 20 книг. Січовим хором керував Петро Кречуняк.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 193, 208, 295, 310; – Спр. 1161. – Арк. 42 –42 зв., 58, 59 зв.; 89 зв.; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 291; Громадський Голос. – 1907. – 3 вересня. – С. 2.

4. Голови, с. Січове товариство у селі закладено наприкінці 1903 р. Дозвіл розпочати роботу в січовому коші Галицьке намісництво у Львові дало 24 січня 1904 р. Січовий кіш жителі села заснували 10 березня 1904 р. Засновниками гімнастично-пожежного товариства були: Олекса Крамарук, Федір Крамарук, Іван Кіцнак, Михайло Недоходюк, Семен Шекерик, Федір Кіцнак, Дмитро Кіцнак, Олекса Іванійчук, Микола Арсенійчук.

9 травня 1904 р. діяльність товариства була заборонена повітовою владою. 3 серпня 1904 р. кошовий села Михайло Зеленикій, писар Дмитро Стусек та січовики Юрій Сапріянчук, Дмитро Зеленикій, Василь Тимчук, Мікула Дронек, Михайло Кустюк, Дмитро Слижук і Дмитро Бровчук звернулися до Намісництва у Львові із проханням затвердити статут січового товариства. Там його затвердили 9 серпня 1904 р.

Дозвіл на відновлення його діяльності Галицьке намісництво у Львові дало 18 липня 1908 р. Товариство «Січ» у 1909 р. нараховувало 112, а станом на 8 липня 1910 р. – 138 членів. Тоді кошовим сільської «Січі» був Олекса Снітович. Бібліотека січового коша в 1909 р. числила 112 книг. Улюбленими піснями головських січовиків були «Гей, там на горі Січ іде...», «Який то вітер...», «Ой, зацвіла черемшина».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 3236. – Арк. 7; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 74, 89, 329, 344; – Спр. 1161. – Арк. 74; – Спр. 1161. – Арк. 25 – 25 зв., 74; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 263.

5. Гринява, с. Січовий кіш засновано в квітні 1904 р. Документи до Галицького намісництва у Львові надійшли 5 травня 1904 р. До реєстру товариств гринявський кіш вписано 18 травня 1904 р. Ініціаторами заснування січового товариства в селі були Василь Шикман, Олекса Рубанюк, Федір Федірчик, Іван Гораш, Андрій Курильчак, Василь Рубанек, Дмитро Рубанек та Олекса Рубанек. Першим кошовим Гринявської «Січі» став Василь Шикман. Бібліотека гринявських січовиків у 1910 р. нараховувала 51 книгу. Січовий кіш гринявців тоді налічував 53-х січовиків. Гринявська «Січ» діяла до осені 1914 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2262. – Арк. 153, 154 зв.

6. Довгополе, с. Галицьке намісництво у Львові 1 квітня 1904 р. дало дозвіл заснувати у селі січове товариство. Ініціаторами заснування січового коша були Стефан Освіцінський, Дмитро Потатюр, Михайло Дзюбак, Федір Лебердюк, Іван Стусек, Іван Петріянчук, Михайло Корнелюк, Микола Миронек та Федір Савчук.

9 травня 1904 р. староста Косівського повіту Заграднік заборонив його діяльність. Дозвіл на відновлення роботи січового руху дано довгопільським активістам лише 18 липня 1908 р. Станом на 9 серпня 1911 р. Довгопільська «Січ» успішно функціонувала. Станом на 5 жовтня 1912 р. січове товариство в Довгополі налічувало 25 січовиків. Кошовим сільської «Січі» у той час був Микула Зюбак.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 7; – Спр. 8606. – Арк. 32; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 210, 225; – Спр. 1161. – Арк. 55 – 55 зв.

7. Жаб'є, с. Ініціаторами заснування в селі січового коша були: Юрій Соломійчук, Іван Стефурак, Онуфрій Гапчук, Дмитро Біліньчук, Іван Вірстюк, Василь Соколовський, Андрій Спаський, Михайло Гапчук та Іван Сорюк.

Галицьке намісництво у Львові дало дозвіл заснувати у селі січове товариство 7 вересня 1903 р. До реєстру товариств Галичини його внесено 13 вересня 1903 р. Тоді до товариства вписалося 95 осіб. Згодом, до нього записалося ще 379 жаб'ївських гуцулів. Свою активну діяльність розпочало з 1 січня 1904 р. Першим кошовим жаб'ївської «Січі» став Юрій Соломійчук. На жаль, староста Косівського повіту Заграднік заборонив діяльність січового коша.

3 серпня 1904 р. Андрій Спаський, Іван Штефурак, Іван Вірстюк, Онуфрій Гапчук, Дмитро Гапчук, Петро Зюб'юк, Микола Зюб'юк, Дмитро Соколовський і Іван Сіятович звернулися до Намісництва в Львові затвердити статут січового товариства. Його узаконено 16 серпня 1904 р.

Окрім того, в Жаб'ю в жовтні 1912 р. з ініціативи Юрія Соломійчука, Петра Шекерика-Доникова, Михайла Гапчука, Івана Сіятовича з Ільців, Івана Гапчука з Кривопілля, Івана Зеленчука з Бистриця, Петра Кречунєка (Сидорека) з Верхнього Ясенова, Федя Коротчука з Головів, Івана Панькевича з Красноїллі для керівництва усіма «Січами» на Верховинщині було засновано так звану повітову «Січ». Документація від неї до Галицького намісництва у Львові надійшла 14 жовтня, а 11 листопада 1912 р. їм відправлено позитивну відповідь.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 12324. – Арк. 1 – 3; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 29, 37, 38, 346, 355; – Спр. 1161. – Арк. 22, 84.

8. Замагора, с. Осередок січового товариства закладено в березні 1911 р. Ініціаторами заснування були Олекса Шекерик, Василь Семенюк, Михайло Сливчук, Лукин Гаждук, Іван Максим'юк, Антось Янюк, Іван Сорюк, Лукин Сливчук та Василь Семенюк (Крайчук). Вони

надіслали 1 квітня 1911 р. до Намісництва у Львові документи на затвердження місцевої «Січі». Їм 11 квітня 1911 р. дали дозвіл на діяльність, а ствердну відповідь до Замагори відіслали через два дні. Першим кошовим Замагорівської «Січі» був Олекса Шекерик. У реєстрі діючих товариств Косівського повіту Замагорівська «Січ» вперше згадується 25 червня 1912 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 7131. – Арк. 1 – 13.

9. Красноїлля, с. 2 березня 1903 р. Галицьке намісництво у Львові дало дозвіл закласти у селі січовий кіш. Ініціаторами заснування січового товариства в селі були Олекса Крамарук, Федір Крамарук, Іван Кіцнак, Федір Харінчук, Семен Шекерик, Семен Харінчук, Іван Рибарук, Михайло Недоходюк та Михайло Бровчук.

Його діяльність була заборонена 9 травня 1904 р. 3 серпня 1904 р. кошовий Красноїльської «Січі» Михайло Недоходюк, писар Іван Кіцнак та січовики Олекса Крамарук, Іван Кірак, Іван Федінчук, Олекса Іванійчук, Микола Кірик, Андрій Лаб'юк та Федір Харінчук внесли до Галицького намісництва у Львові заяву із проханням затвердити статут січового товариства. Його затвердили 8 серпня 1904 р., проте, староста Косівського повіту Заграднік не дозволив відновити діяльність «Січі». Відновлена Красноїльська «Січ» була аж 18 липня 1908 р. Станом на 8 липня 1910 р. січове товариство налічувало 210 січовиків, яким опікувався кошовий Олекса Крамарук. Відомості про «Січ» є в реєстрі товариств Косівського повіту, який датується 9 серпнем 1911 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 3236. – Арк. 6; – Спр. 5906. – Арк. 8; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 142, 157, 312, 327; – Спр. 1161. – Арк. 30 – 30 зв., 77; 93.

10. Кривопілля, с. Вдалося встановити лише те, що «Січ» у 1912 р. в селі існувала і її кошовий Іван Гапчук разом з Ю. Соломійчуком, Петром Шекериком-Дониковим та іншими був співзасновником повітового січового товариства в Жаб'ю.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 12324. – Арк. 3.

11. Криворівня, с. Кіш «Січі» закладено наприкінці 1903 року. Засновниками січового товариства були: Михайло Гутинюк, Пилип Ягідюк, Юрій Максим'юк, Іван Харюк, Іван Шинкарюк, Юрій Мітчук, Іван Могорюк, Федір Пітеляк, Лесь Шинкарюк.

Галицьке намісництво у Львові криворівнянам 16 лютого 1904 р. дало дозвіл розпочати діяльність січового коша. До реєстру громадських товариств Галичини цю «Січ» вписано до другого тому, позиція за № 43. 9 травня 1904 р. староста Косівського повіту Заграднік заборонив діяльність січового коша. Січовики села Іван Гелета, Мирко Данилюк, Петро Харюк, Дмитро Сомнанюк, Михайло Гутинюк, Василь Могорюк, Іван Юрійчук, Юрій Мітчук, Василь Матаржук з цим не змирилися і 18 липня 1904 р. внесли до Галицького намісництва у Львові звернення зареєструвати статут їхнього січового товариства. Там їх підтримали і 26 липня 1904 р. вписали за № 75 до другого тому реєстрації громадських товариств Галичини. Надалі Криворівнянська

«Січ» була діяльною і значилась в різних реєстрах товариств Косівського повіту за 1906 – 1911 рр.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 8; – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 1 зв.; – Спр. 1151. – Арк. 108, 123, 278, 293.

12. Перехресне, с. До Галицького намісництва у Львові надійшла заява, що у селі 30 березня 1904 р. закладено січове товариство. Кошовим обрано Власія Танасійчука, а писарем Петра Рильчука. Окрім них до ініціативної групи входили ще Іван Бодорик, Іван Гавучек, Дмитро Шкіряк, Дмитро Дідушко, Гриць Гріздак, Олекса Корнелюк, Семен Шкіряк та Михайло Марич.

Його діяльність заборонена 9 травня 1904 р. У Намісництві в Львові січове товариство повторно зареєстрували і дали позитивну відповідь 19 листопада 1907 р. Січовий кіш відновили Дмитро Шкіряк, Петро Рильчук, Семен Шкіряк, Дмитро Дідушко, Михайло Дідушко, Юрій Кіщук, Гриць Рильчук та Михайло Марич. Станом на 11 серпня 1911 р. ця «Січ» і пізніше була діяльною.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 8 зв.; – Оп. 58. – Спр. 2264. – Арк. 51 зв – 59; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 176, 191, 490 – 505; – Спр. 1161. – Арк. 51 – 51 зв.

13. Полянки, с. У селі 30 березня 1904 р. закладено січове товариство. Його засновниками були Юрій Кориндин, Микола Гавучик, Микола Кориндаш, Семен Тимофійчук, Петро Курендаш, Олекса Тимофійчук, Михайло Зеленчук, Семен Гавучик та Атанасій Курендаш. Його діяльність заборонена 9 травня 1904 р. Дозвіл на відновлення роботи Галицьке намісництво у Львові дало 18 липня 1908 р.

Осередок січового Коша полянських січовиків у 1910 р. налічував 84 особи, а їхня січова бібліотека – 30 книг.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2264. – Арк. 60. – 67; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 159, 174; – Спр. 1161. – Арк. 28 – 28 зв., 71; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 273.

14. Слупейка, с. Дозвіл на закладення січового товариства у селі Галицьке намісництво у Львові дало 19 серпня 1905 р. Ініціаторами заснування січового коша були Михайло Гапчук, Іван Сорук, Микола Зуб'юк, Дмитро Кімейчук, Дмитро Білачук, Андрій Гурбійчук, Семен Бойчук, Семен Коржук та Іван Каджук.

Кіш слупейських січовиків закладено 26 листопада 1906 року. Першим кошовим Слупейської «Січі» був обраний Михайло Гапчук. Він у 1909 р. мав 35 членів. Січовики тішилися своїм хором, яким керував Іван Сорохан. Січова старшина слупейського коша: кошовий – Микола Васильович Зуб'юк, Василь Зуб'юк – перший четар. Січовики співали січових і патріотичних пісень. 9 серпня 1911 р. Слупейська «Січ» була діючим січовим товариством.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 9; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 443, 458; – Спр. 1161. – Арк. 84; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 268.

15. Стебні, с. 25 червня 1904 року до Галицького намісництва у Львові поступила заява про затвердження статуту і осередку «Січі» у

Стебному. Ініціатори заснування січового товариства були: Іван Іличук, Микола Поп'юк, Василь Поп'юк, Тимофій Гаврильчук, Яків Кочирчак, Іван Думник, Василь Жикалек, Андрій Дуленчук, Федір Лаб'юк. Станом на 8 жовтня 1912 року січове товариство в Стебному налічувало 30 січовиків. Тоді Стебнівську «Січ» очолював кошовий Василь Танасійчук.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 8606. – Арк. 31; – Оп. 58. – Спр. 2265. – Арк. 52.

16. Устеріки, с. Перший раз Галицьке намісництво у Львові дало дозвіл на заснування січового товариства 26 квітня 1904 р. Його засновниками були: Стефан Недоходюк, Палій Пилатюк (1885 – 1960), Юрій Миковійчук, Дмитро Яцковський, Петро Яцковський, Іван Дуленчук, Тимофій Магалюк, Василь Недоходюк і Андрій Шварловський.

Припинено його діяльність 9 травня 1904 р. 18 липня 1904 р. у Галицьке намісництво у Львові поступила нова заява про затвердження статуту і осередку «Січі» в Устеріках. Ініціатори відновлення були: Федір Бельмега, Кузьма Гафич, Яків Гафич, Іван Дуленчук, Стефан Дреботюк, Микола Неходюк, Петро Недоходюк, Юрій Недоходюк, Василь, Дмитро Танасійчуки. У 1909 р. січовий кіш устеріцьких січовиків складався з 76 осіб, в тому числі і 29 жінок.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2265. – Арк. 154, 156; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 227, 242; – Спр. 1161. – Арк. 68; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 261.

17. Ферескуля, с. Кіш Ферескульської «Січі» закладено наприкінці 1903 р. Дозвіл на заснування у селі січового коша Галицьке намісництво у Львові дало 9 лютого 1904 р. Засновниками січового товариства були Ілля Козлан, Дмитро Гожбик, Гирич Пітросанюк, Михайло Гарбієвич, Микола Гарбієвич, Іван Бровчук, Петро Танасійчук, Петро Сапріянчук, Олекса Вулитчук.

Діяльність січового коша влада заборонила 9 травня 1904 р. Ферескульські січовики: Ілак Козлан, Дмитро Касійчук, Максим Томейчук, Ілак Кавуш, Юрій Савчук, Танасій Фостяк, Петро Сапріянчук, Олекса Вулитчук, Микола Гаращук не погодилися з таким рішенням старости Косівського повіту Заградніка і подали в Намісництво нову заяву. Боротьба між двома сторонами тривала довгих чотири роки. Січовий кіш відновив свою роботу на основі розпорядження намісництва у Львові від 17 липня 1908 р. З цього часу ферескульська «Січ» функціонувала без ускладнень.

Кошовий Устеріцької «Січі» Палій Пилатюк. Фотознімок друкується вперше.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 7; – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 1 зв.; – Спр. 1151. – Арк. 91, 106, 414 – 421; – Спр. 1161. – Арк. 53 – 53 зв.

18. Хороцеве, с. 29 вересня 1904 р. до Галицького намісництва у Львові поступила заява про затвердження статуту і осередку «Січі» у Хороцові. Ініціаторами заснування були: Федір Гайферук, Микола Гейфер'єк, Юрко Семенюк, Тимофій Гаврильчук, Микула Семенюк, Дмитро Гейфер'єк, Іван Гейфер'єк, Дмитро Семенюк, Стефан Олексюк, Андрій Олексюк.

У 1910 р. бібліотека січовиків села налічувала 18 книг. Січовики мали свій хор, яким керував Федір Гайферук. Хороцівські січовики вміли виконувати національний гімн «Ще не вмерла Україна».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2265. – Арк. 189, 204; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 284.

19. Чорна Річка, с. Січове товариство засноване з ініціативи Микула Костюка, Дмитра Максим'юка, Василя Недоходюка, Юрія Блищука, Юрія Саприянчука, Дмитра Костюка, Івана Тимчука та Леся Саприянчука. Галицьке намісництво у Львові затвердило статут січового коша 5 серпня 1911 р. У реєстрі діючих товариств Косівського повіту «Січ» у Чорній Річці вперше згадується 25 червня 1912 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 6899. – Арк. 1 – 12; – Спр. 8606. – Арк. 21 зв.

20. Яблуниця, с. Галицьке намісництво у Львові 16 лютого 1904 р. дало дозвіл заснувати в селі січовий кіш. Засновниками січового товариства були: Юрій Кавуш, Олекса Моканюк, Василь Федорчак, Петро Федорчак, Юрій Полійниця, Федір Дронек, Танасій Рубанек, Василь Дронек.

9 травня 1904 р. староста Косівського повіту Заграднік своїм одіозним розпорядженням заборонив діяльність яблуніцького січового коша. 18 липня 1904 р. Стефан Поліниця, Дмитро Поліниця, Василь Поліниця, Михайло Курильчук, Танасій Поліниця, Юрій Поліниця, Юрій Малишук, Дмитро Лібиштин і Михайло Полінчук звернулися до Галицького намісництва у Львові із проханням затвердити статут січового товариства. Там, 25 липня 1904 р. їх просьбу задовольнили і вписали під позицією 73 до II-го тому реєстрації громадських товариств Галичини. Проте косівський староста не дав дозвіл розпочати кропітку роботу серед населення. Відновлено його діяльність на основі розпорядження Намісництва в Львові від 17 липня 1907 р. Надалі «Січ» працювала ритмічно.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 7; – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 125, 140, 263, 276; – Спр. 1161. – Арк. 35 – 35 зв.

КОСІВЩИНА

21. Акрешори, с. Кіш «Січі» засновано в грудні 1910 р. 7 січня 1911 р. до Галицького намісництва у Львові надійшли документи узаконити закладену «Січ». Там питання позитивно вирішили 17 січня 1911 р. Ініціаторами заснування Акришірської «Січі» були Олекса Ка-

пуляк, Онофрій Блащук, Василь Струк, Михайло Струк, Ілько Запісяк, Василь Запісяк, Петро Струк та Стефан Бойчук. Першим кошовим «Січі» в Акришорі був Олекса Капуляк, а писарем – Онофрій Блащук.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 6620. – Арк. 1 – 13.

22. Брустури, с. 18 квітня 1904 р. закладено у селі місцеву «Січ». Її засновниками були: Гриць Словок, Іван Юрик, Володимир Дручук, Микола Юрик, Іван Дручук, Юрій Дручук, Стефан Ванджурак, Стефан Дручук та Микола Кіщук. 9 травня 1904 р. роботу січового товариства заборонив староста Косівського повіту Заграднік.

25 листопада 1909р. січовий кіш брустурівської «Січі» відновили: Іван Габорах (кошовий), Іван Юр'єк (писар), Стефан Ванджурак, Лукин Габорах, Микола Габорах, Стефан Дручків, Юра Дручок, Дем'ян Тимчук та Микола Юр'єк. Станом на 8 липня 1910 р. Брустурівська «Січ» налічувала 90 січовиків, яких очолював кошовий Власій Габорах.

За даними старости Косівського повіту від 9 квітня 1911 р. на території села Брустури було два січові товариства. Вірогідно, друге діяло на тодішньому присілку Шипіт, який в січні 1940 р. відокремився в окреме село. В пізніших звітах старости Косівського повіту постійно є згадки про наявність у селі двох січових Кошів.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 2034. – Арк. 1; – Спр. 3256. – Арк. 5; – Спр. 5906. – Арк. 7; – Оп. 58. – Спр. 2262. – Арк. 1, 2 зв.

23. Великий Рожень, с. 27 червня 1904 р. Галицьке намісництво у Львові дало дозвіл ініціаторам Грицьку Нисіперюку, Петру Шкрідяку, Юрку Дебренюку, Штефану Шкрібляку, Іллі Федюку, Дмитру Калиничу, Іллі Ілляку, Іллі Шкраб'юку, Юрію Гаврилеку дозвіл на заснування січового товариства в селі. Діяльність «Січі» у Великому Рожні заборонено 5 червня 1905 р. Щоправда, її вдалося мешканцям села реанімувати і 2 травня 1908 р. числиться діючим січовим Кошем, а також 9 серпня 1911 р. у реєстрі товариств Косівського повіту. Станом на 27 жовтня 1912 р. січовий Кіш Великого Рожна нараховував 120 січовиків, яких очолював кошовий Грицьк Нестерук.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 8 зв.; – Оп. 25. – Спр. 8606. – Арк. 36; – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 6 зв.; – Спр. 1151. – Арк. 244, 259; – Спр. 1161. – Арк. 4, 48 – 48 зв.

24. Вербовець, с. Кіш Вербовецької «Січі» закладено наприкінці 1903 р. Станом на 8 березня 1904 р. дозвіл на діяльність від крайового Галицького намісництва у Львові він ще не отримав. 3 березня 1905 р. числиться діючим січовим товариством, а також 2 травня 1908 р. та 9 серпня 1911 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 7; – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 1 зв. – 6 зв.

25. Вижній Березів, с. Ініціаторами заснування січового товариства були Михайло Перцович, Іван Скільський, Андрій Арсенич, Микола Лойовський, Іван Скільський, Іван Симчич, Михайло Васкул, Михайло Симчич та Михайло Ґеник. У Намісництві в Львові дозвіл їм дали 11 лютого 1908 р. У 1910 році кіш налічував 135 осіб, в тому числі

15 жінок і 120 чоловіків. 29 листопада 1908 р. на пожарничому курсі підготовку пройшли Іван Симчич та Ілля Перцович.

Бібліотека січового коша складалася з 125 томів. Січовики виписували «Громадський Голос» і «Народний голос». Старшина коша: кошовий – Іван Симчич, писар – Іван Скільський, осаул – Василь Перцович, обозний – Ілля Перцович, скарбник – Михайло Перцович, четарі – Антін Скільський, Іван Перцович, Микола Симчич та Микола Роханчин. Звіт коша – від 3 травня 1910 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1161. – Арк. 196; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 326 зв.

26. Город, с. Кіш «Січі» в Городі закладено наприкінці 1903 р. Станом на 8 березня 1904 р. дозвіл на діяльність від краевого Намісництва у Львові він ще не отримав. У зведенні Косівського старости Заградніка від 3 березня 1905 р. «Січ» у с. Город числиться діючим товариством, а також 9 серпня 1911 р. – у звіті старости Вільчинського.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 6; – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 1 зв. – 3 зв.

27. Гуцулівка, с. Кіш місцевих січовиків закладено у 1909 р. Бібліотека січового коша налічувала 20 книг. Січовики села були передплатниками газети «Громадський Голос», «Зоря» і «Хлопська правда». Сільський січовий кіш нараховував 57 членів. В листопаді 1910 р. січовики села провели фестин та здійснили постановку вистави І. Котляревського «Наталка Полтавка». Гуцулівська «Січ» була діяльною до подій Великої війни.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 230 – 230 зв.; Сіреджук П. Гуцулівка / П. Сіреджук // Нескінченна подорож. Книга пам'яті Ореста Мацюка. – Львів, 2009. – С. 192 – 194.

28. Іспас (Спас), с. Мешканці села: Михайло Лаврук, Михайло Бойко, Василь Гаврилук, Василь Гоянюк, Василь Пігуляк, Гаврило Пігуляк, Михайло Пігуляк, Василь Семанчук і Микола Сорич 7 квітня 1901 р. звернулися до Галицького намісництва у Львові дати їм дозвіл на заснування в селі січового товариства. Там порушене клопотання позитивно вирішили 5 червня, а дозвіл на формування січового коша іспаським ініціаторам відіслали 8 червня 1901 р. З незрозумілих нам обставин січовий Кіш розпочав свою роботу аж у 1903 р. У 1912 р. Він нараховував 60 січовиків.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 11148. – Арк. 6; – Оп. 70. – Спр. 1150. – Арк. 18, 33, 126, 141; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 240 зв.

29. Кобаки, с. «Січ»в Кобаках заснована в грудні 1903 р. Вона значиться у зведенні косівського старости Заградніка від 8 березня 1904 р., як ще не узаконена. 15 січня 1904 р. ініціативна група с. Кобаки в складі Данила Кондревича, Андрія Кліма, Юрія Церковнюка, Дмитра Сав'юка, Дмитра Никифорчина, Дмитра Довгія, Миколи Букатчука, Федора Грегораши та Івана Атам'юка звернулася до Галицького намісництва у Львові із проханням зареєструвати її. Кобацька «Січ» станом на 9 серпня 1911 р. була діючою.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 144 – 158; — Спр. 2034. – Арк. 7 зв.;– Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 1 – 1 зв.

30. Косів, м. Косівська «Січ» відома з 11 серпня 1911 р. Перша звістка про неї в реєстрі діючих товариств Косівського повіту датується 25 червня 1912 р. Станом на 14 листопада 1912 р. Косівська «Січ» у своїх рядах налічувала 86 чоловік.

У перших числах вересня 1910 р. у Косові закладено повітову «Січ». Ініціаторами її заснування були Семен Валіхновський з Микитинців, Михайло Богатчук з Старого Косова, Михайло Богонос з Москалівки, Семен Семаковський з Пістиня, Микола Гулейчук з Кут, Юрій Соломійчук з Жаб'єго, Лукин Габорах з Брустур, Петро Шекерик-Доників з Головів та Никола Михайлюк з Шешор. Галицьке намісництво у Львові узаконоило закладення повітової «Січі» у Косові 12 вересня 1912 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 7 зв. – Спр. 7885. – Арк. 1 – 13; – Спр. 8606. – Арк. 19 зв., 35; – Спр. 7885. – Арк. 1.

31. Космач, с. Ініціаторами заснування січового товариства в селі були Іван Уторопчук, Петро Палійчук, Василь Боб'як, Петро Вінтоняк, Дмитро Лендюк (правильно Линдюк, – П. С.), Іван Петриджук, Петро Боб'як, Яків Ключовський та Василь Полик. Вони процедуру заснування місцевої «Січі» космачани розпочали 27 лютого 1902 р., коли звернулися до товариства «Народна спілка» в Коломиї, що в разі заборони повітової влади діяльності в селі січового товариства, то воно йому на баланс передасть все своє майно. В намісництві Галичини у м. Львові їм дозволили закладення січового коша і 14 березня 1902 р. зареєстрували в книзі дозволів на діяльність і тим самим взяли його на офіційний облік.

Засновницькі збори січового товариства в селі Космачі відбулися 6 квітня 1902 року. На його закладенні був присутній Кирило Трильовський, а також запрошені гості із семи навколишніх сіл. Першим кошовим Космацької «Січі» жителями села обрано Івана Уторопчука, а скарбником Дмитра Линдюка. Історичне значення цієї події полягає в тому, що космацьке січове товариство дало поштовх до масового розвитку січового руху по усій Галицькій Гуцульщині.

З перших місяців свого існування космацькі січовики активно взялися до роботи і зразу розпочали політичну діяльність. Вони виступили за передачу селянам державних лісів, а також за те, щоби поляки і євреї забралися з Галицької Гуцульщини, а їх маєтки перейшли на баланс січового товариства. Космацькі січовики були ініціаторами проведення в Коломиї першого в Галичині січового свята, в якому взяли безпосередню участь та запровадили в діловодство місцевого органу самоврядування українську мову. Діяльність товариства була призупинена розпорядженням старости Косівського повіту від 10 травня 1904 р.

Першу спробу відновити роботу космацького січового товариства зробили 30 вересня 1904 р. колишні січовики Василь Никорак, Петро

Палійчук, Микола Дзвінчук, Федір Никорак, Петро Ісайчук, Петро Хромейчук, Петро Янкошук, Михайло Чупірчук та Микола Пожоджук. Але Галицьке намісництво у Львові 21 жовтня 1904 р. не дало їм дозволу відновити у селі січове товариство. Попри заборону старости космацькі січовики напівлегально продовжували культурно-освітню працю серед односельчан і теж брали участь в січових заходах, які проводилися на Яблунівщині. Зокрема, відомо, що в 1905 р. космачани брали участь у січовому святі, яке проходило в Яблуніві.

Черговий намір поновити діяльність січового коша був здійснений 2 жовтня 1906 р., але староста Косівського повіту не дав ініціаторам своєї згоди. Космацька «Січ» офіційно відновлена лише 8 серпня 1908 р.

Січовики відродженої Космацької «Січі» з нагоди святкування 100-х роковин від дня народження Тараса Шевченка першими на теренах гуцульського краю назвали іменем Кобзаря центральну вулицю свого села. Його успішну діяльність січового коша перервала Велика війна 1914 – 1918 рр. Останнім кошовим космацького січового товариства був прадід автора – Петро Борчук, а по-сільському Максимів.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 1, 3, 4, 400 – 402; – Спр. 1161. – Арк. 32 – 32 зв.; – Спр. 1162. – Арк. 29 – 31; Сіреджук П. Космацька «Січ» / П. Сіреджук // *Грегіт*. – 2002. – № 5. – С. 56 – 58.

32. Кути, м. 10 березня 1904 р. ініціативна група у складі Олексі Слюзара, Миколи Гулейчука, Івана Данецького, Василя Плав'юка, Миколи Петровича Гулейчука, Івана Савчикевича, Семена Дутковського, Івана Бойчука та Миколи Кахнікевича звернулася до Галицького намісництва у Львові із проханням зареєструвати засноване ними січове товариство. Схвальне рішення прийнято, і в реєстраційній книзі громадських товариств Галичини 19 березня 1904 р. внесено запис за номером 52. «Січ» у Кутах є реєстрі діючих товариств Косівського повіту, який датується 9 серпнем 1911 р. Кутська «Січ» припинила свою діяльність восени 1914 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 5; – Оп. 58. – Спр. 2263. – Арк. 251.

33. Люча, с. В селі місцеву «Січ» сформовано в грудні 1907 р. Його засновниками були Ілько Семен, Микола Ковалишин, Василь Николін, Дмитро Никорович, Іван Кіцелюк, Ілько Кіцелюк, Іван Рибчанський, Василь Кіцелюк і Федір Гудям'як. Першим кошовим Лючинської «Січі» був Ілля Семен, а писарем – Микола Ковалишин.

У 1908 р. Кіш лючинських січовиків складався з 94 осіб, в тому числі з 39 жінок. Бібліотека лючинських січовиків мала п'ять книг. Вечори відпочинку для молоді організовували Дмитро Кіцелюк та Михайло Симчич.

Ворогом лючинських січовиків були війт села і кілька хрунів. Лючинська січова старшина у 1909 р.: Дмитро Кіцелюк – кошовий, Андрій Мельник – писар, Ілля Кіцелюк – осаул, Петро Токарчук – обозний, Іван Кіцелюк, Петро Токарчук, Василь Мацук та Іван Мельник

– четарі. Із січових пісень особливо популярними у селі були: «Гей, там на горі «Січ іде», «На вулиці сурма грає».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2277. – Арк. 157; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 329 – 330 зв.

34. Малий Рожин, с. 10 квітня 1906 р. Галицьке намісництво у Львові дало дозвіл заснувати січове товариство в селі. Ініціаторами закладення січового коша були: Федір Воротняк, Ілля Фейчук, Павло Конюшик, Андрій Воротняк, Олекса Бойчук, Андрій Євчук, Стефан Андрецулек, Андрій Слюсарчук та Василь Олексюк. У числі діючих товариств сільська «Січ» числиться у зведеннях 2 травня 1908 р., а також за 9 серпня 1911 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 8 зв.; – Оп. 58. – Спр. 2274. – Арк. 18 – 34; – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 7.

35. Микитинці, с. У селі січовий кіш засновано 1903 р. на основі дозволу Галицького намісництва у Львові від 5 липня 1903 р. Він був другим після Космача на теренах Галицької Гуцульщини. Його засновниками стали: Дмитро Маковійчук, Семен Валіхновський, Михайло Рибак, Юрко Братівник, Василь Томин, Стефан Григоришин, Ілля Якібчук, Дмитро Атаманюк і Сенько Семчишин.

Відновлений микитинецький кіш «Січі» на основі розпорядження Галицького намісництва у Львові від 29 червня 1907 р. Ініціаторами його відродження були: Стефан Григоришин, Семен Валіхновський, Микола Томин, Василь Козланюк, Михайло Рибак, Михайло Якібчук, Микола Шкрейньо, Юрко Томин і Василь Братівник.

Вже через тиждень по відновленню роботи січовий кіш у своїх рядах налічував 76 осіб. Бібліотека микитинецьких січовиків у 1909 р. мала 150 томів. Січовики на своїх зібраннях виконували пісні: «Ми – гайдамаки», «Ще не вмерла Україна», «На вулиці сурма грає».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 18, 26, 463, 472; – Спр. 1161. – Арк. 37 – 37 зв.; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 269.

36. Монастирсько, с. Січовий кіш засновано наприкінці 1903 р., а узаконено його в 1904 р. У своїх рядах в 1909 р він налічував 56 січовиків. На зібраннях січовики співали: «Не пора, не пора, не пора...», «Гей, там на горі «Січ» іде» та ін. Головними ворогами монастирських січовиків були москвофіли з місцевого осередку товариства імені Михайла Качковського.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 1 – 1 зв.; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 271.

37. Москалівка, с. «Січ» в Москалівці, вірогідно, засновано в 1903 р., адже вона у зведенні старости Косівського повіту від 8 березня 1904 р. числиться діючим січовим товариством. Є в джерелах теж відомості про неї за 1904 – 1908 рр. Ймовірно, потім москалівська «Січ» саморозпустилась, бо в квітні 1910 р. вона заново заснована. Її засновниками стали Михайло Лелет, Михайло Богонос, Михайло Романів, Микола Библюк, Іван Тимків, Іван Балагурак, Онуфрій Максим'юк, Василь Фокшей та Юрій Мартинюк. Активними січовиками

москалівської «Січі» були Павло Балагурак, Володимир Лелет, Михайло Лелет, Стефан Шведюк. Діяльність москалівської «Січі» описана в розвідці К. Ониськів.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 4847. – Арк. 1; – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 1 зв. – 7; Ониськів К. «Січ» – Москалівка, пов. Косів / К. Ониськів // Гей, там на горі «Січ» іде! Пропам'ятна книга «Січей». Упорядник Петро Трильовський. – Київ: Віпол, 1993. – С. 160 – 162.

38. Нижній Березів, с. Січове товариство у селі засновано 16 травня 1903 р. Його діяльність заборонена розпорядженням старости Печеніжинського повіту від 13 червня 1905 р. Зачіпкою до припинення діяльності січового товариства була ніби-то бездіяльність січового коша через відсутність старшини: писар Антон Кузич знаходився на роботі в Угорщині, а Василь Генік у 1906 р. емігрував до Америки (1906).

Нижньоберезівська «Січ» відновила роботу 20 червня 1908 р. Ініціаторами відродження січового товариства в селі були: Михайло Кузич, Стефан Кузич, Маркіян Негрич, Іван Танасієвич Арсенич, Стефан Іванович Негрич, Юзь Генік, Іван Ільницький та Андрій Арсенич.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1154. – Арк. 232; – Спр. 1162. – Арк. 9 – 10, 24.

39. Долішній Іспас (тепер – Спас), с. На присілку Долішній Кут січовий кіш засновано після дозволу Галицького намісництва у Львові від 25 січня 1905 р. Його засновниками були Михайло Бойко, Лукин Бойко, Семен Гаврилук, Яків Гоянюк, Микола Петрук, Дмитро Сенчишин, Дмитро Сорич і Гриць Тимофій. У 1910 р. січове товариство налічувало 86 членів, в тому числі і 30 жінок. Бібліотека сільських січовиків нараховувала 18 книг. Пізніше – це товариство підупало і в 1912 р. нараховувало лише 42 січовиків.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 1118. – Арк. 7 зв. – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – 285.

40. Пістинь, с. 17 вересня 1903 р. до Галицького Намісництва у Львові надійшла заява з Пістиня про реєстрацію осередку «Січі». Його засновниками були Михайло Слюсарчук, Семен Костинюк, Якуб Лаврук, Кость Бурчак, Гаврило Атаманюк, Ілля Лукащук, Василь Григоришин, Андрій Пліхтяк та Іван Гринюк. Першим його кошовим був Михайло Слюсарчук, а писарем – Семен Костинюк. 24 квітня 1904 р. цей січовий кіш брав участь у проведенні віча, яке відбулося в Шешорах. Січовики виписували календар «Запорожець» на 1904 р. Діяльність осередку була заборонена повітовим старостою у Косові 9 травня 1904 р. Тож до 25 лютого 1906 р. він не провадив жодної роботи.

Повторна спроба ініціаторами Василем Атаманюком, Костем Горейтовником, Федором Костинюком, Іваном Лавруком, Петром Мойсейчуком, Василем Пліхтяком, Семеном Самаковським і Андрієм Тритаком зроблена 2 серпня 1907 р., які звернулися до Галицького намісництва у Львові узаконити діяльність Пістинської «Січі». Там її зареєстрували в III-му томі діючих товариств за № 8. Станом на 8 липня 1910 р. січове товариство нараховувало 95 січовиків, яких очолював

кошовий Олексій Хрущ. У реєстрі різних товариств Косівського повіту від 9 серпня 1911 р. пістинське січове товариство числиться діючим.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 720. – Арк. 1 – 44; – Спр. 3236. – Арк. 2; – Спр. 5906. – Арк. 6.

41. Прокурава, с. Кіш місцевої «Січі» засновано в грудні 1907 р. До Галицького намісництва у Львові заява від ініціативної групи в складі Петра Чукурека, Дмитра Макійчука, Петра Гарасим'юка, Миколи Якібчука, Василя Стручука, Івана Савчука, Ілька Максим'юка, Петра Максим'юка та Івана Якібчука надійшла 31 грудня 1907 р. Там їх заяву позитивно розглянуто 8 січня 1908 р. До Прокурави зі Львова дозвіл надіслано 16 січня 1908 р. У списку діючих січових товариств Косівщини від 2 травня 1908 р. він ще не діяв. Першим кошовим Прокуравської «Січі» було обрано Петра Чукурека, а писарем – Дмитра Макійчука. Станом на 11 серпня 1911 р. у Прокураві вже було два січові товариства.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 8 зв.; – Оп. 58. – Спр. 2279. – Арк. 80 – 95; – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 6 – 7; *Громадський голос*. – 1908. – 16 жовтня. – С. 3.

42. Рибне, с. 8 грудня 1904 р. до Намісництва у Львові надійшло повідомлення, що в селі ініціативною групою у складі Василя Ватрича, Петра Никифорека, Юрка Мачужака, Дмитра Олексика, Івана Ватрича, Олексі Возика, Юрка Кобищука, Ігната Попенюка та Стефана Погірмака засновано січове товариство, котре там зареєстровано 22 грудня 1904 р. У 1910 – 1911 рр. січове товариство згорнуло свою роботу, бо писар Стефан Попенюк в 1910 р. подався до Канади, а наступного року кошовий Василь Ватрич – до США. Ним став опікуватися осавул Петро Никифорак. Архівних даних про її діяльність за 1912-1914 рр. не збереглося.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 36; – Оп. 58. – Спр. 2264. – Арк. 86 зв. – 92, 100.

43. Річка, с. У селі «Січ» закладена наприкінці 1903 р. Дозвіл на закладення в Річці січового коша від Галицького намісництва у Львові надійшло 8 січня 1904 р. Засновниками січового товариства були Микола Пітеляк, Лукин Якіб'юк, Михайло Пітеляк, Микола Абрагамович, Петро Абрагамович, Кирило Кіщук, Іван Пітеляк та Михайло Кіщук.

9 грудня 1904 р. його діяльність повітова влада призупинила. Роботу місцевого січового товариства відновлено 5 березня 1907 р. Ініціаторами відновлення роботи місцевої «Січі» були: Микола Пітеляк, Лукин Якіб'юк, Петро Мегидинюк, Микола Кіщук, Іван Кіщук, Микола Абрамович, Федір Білак, Михайло Пітеляк і Онись Русинюк.

У 1909 р. сільська «Січ» налічувала 176 членів. Січова бібліотека на 31 грудня 1909 р. нараховувала 60 книг. Січовим хором керував Микола Пітелюк.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 1 – 1 зв.; – Спр. 1151. – Арк. 57, 72, 474; – Спр. 1161. – Арк. 12, 45 – 45 зв.; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 277.

44. Рожнів, с. Жителі села заснували місцеву «Січ» в 1903 р. Відомості про неї пізніше сягають 1909 р. Відомо тільки те, що до вересня 1910 р. вона була бездіяльною. Після виступу з гімнастичними вправами і показом пірамід на сільському майдані 4 вересня 1910 р. під керівництвом кошового Дмитра Мойси січовиків з села Іллінці Снятинського повіту сільські парубки дали слово, що в занедбаному січовому товаристві оживлять роботу. Станом на 31 травня 1910 р. Рожнівська «Січ» у своїх рядах налічувала 100, а на 23 березня 1914 р. – 113 січовиків. Рожнівська «Січ» припинила свою роботу через окупацію села російською армією.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 3256. – Арк. 6; – Спр. 3256. – Арк. 4; Громадський голос. – 1910. – 21 вересня. – С. 5; Громадський голос. – 1911. – 25 січня. – С. 3.

45. Розтоки, с. Сільська «Січ» закладена наприкінці 1904 р., але станом на 2 березня 1905 р. дозволу від Галицького намісництва у Львові розпочати роботу ще не мала. В списку діючих товариств «Січі» Косівського повіту за 2 травня 1908 р. вона не числиться, проте є дані про неї у документах за 1910 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 9; – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 4–7.

46. Середній Березів, с. 29 березня 1910 р. Галицьке намісництво у Львові дало дозвіл Миколі Лойовському, Миколі Симчичу, Семену Малковичу, Антону Томину, Василю Клим'юку, Стефану Клим'юку, Федору Клим'юку, Теофілу Навчуку і Михайлу Яцкову заснувати в селі січове товариство. Саме січове товариство в селі закладено в липні 1910 р.

Тоді січовий кіш складався з 32 осіб, в тому числі – 12 жінок. Зафіксовано факт, що січовики гасили пожежу в жителя села Івана Бережницького. Бібліотека середньоберезівських січовиків складалася з десяти книг. Кошовим був Микола Лойовський, писарем – Микола Симчич, осаулом – Михайло Негрич, а четарями – Василь і Федір Кобилуки, Микола Сулятицький та Семен Малкович.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 3726. – Арк. 1–13; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 328–329.

47. Смодна, с. 22 грудня 1910 р. Галицьке намісництво у Львові дало дозвіл Івану Яремині, Іллі Угляру, Федю Павлюку, Петру Ватаманюку, Михайлу Павлику, Петру Іванюку, Михайлу Яремію і Онуфрію Лаюку на заснування в селі січового товариства. Першим кошовим Смоднянської «Січі» обрано Івана Яремина, а писарем – Іллю Угляра.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5287. – Арк. 1–13.

48. Соколівка, с. Січове товариство в Соколівці закладено наприкінці 1907 р. Станом на 2 травня 1908 р. Галицьке намісництво у Львові ще не дало своєї згоди на його діяльність. Кіш соколівських січовиків 1909 р. налічував 95 членів. Сільські січовики вміли співати національний гімн «Ще не вмерла Україна» і основну січову пісню «На вулиці сурма грає».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 8 зв.; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 279.

49. Старий Косів, с. 12 лютого 1904 р. ініціативна група в складі Михайла Яким'юка, Петра Дупея, Іван Лаюка, Петра Богатчука, Ілька Коротчука, Андрія Риптика, Василя Лоюка, Іллі Фокошчука та Василя Бойчука звернулася до Галицького намісництва у Львові зареєструвати осередок як засновану «Січ». 9 серпня 1911 р. у звіті старости Косівського повіту Вічковського старокосівський січовий кіш числиться діючим товариством.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 2263. – Арк. 217 – 232; – Спр. 5906. – Арк. 8.

50. Старі Кути, с. Січове товариство закладено у вересні 1910 р. на присілку Пеньківка. Ініціаторами його заснування були Петро Будз, Михайло Ілюк, Юрій Ілюк, Николай Лазорек, Іван Гулій, Кирило Бойчук, Онуфрій Близнюк, Ілля Каралаш та Козьма Лазоряк. Документи на затвердження січового Коша до Галицького намісництва у Львові вони надіслали 20 вересня 1910 р. Через вісім днів їм повідомлено про реєстрацію: внесено в третій том реєстрації товариств Галичини на 263 сторінці під № 48.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5286. – Арк. 1 – 17.

51. Стопчатів, с. Січовий кіш закладено 17 червня 1907 р. Перша січова старшина стопчатівців – Михайло Скрегунець – кошовий, Петро Кашевко – писар, Василь Грекул, Дмитро Кашевко, Василь Ковалишин, Іван Мельник, Михайло Полюк, Петро Скрегунець та Василь Чернявський.

У 1909 р. січовий Кіш складався з 127 осіб, у тому числі, – дев'яти жінок. Бібліотека стопчатівських січовиків нараховувала 100 томів, кожний з них був власністю якогось січовика. З періодики сільські січовики виписували «Свободу» і «Громадський Голос». Січових стрічок січовики не носили із-за частоті критики отця І. Трача. Хор, яким керував Михайло Полюк, розучив і виконував січові пісні «Гей, там на горі «Січ» іде», «На вулиці сурма грає», радикалів «Який то вітер шумно грає...» та національний гімн «Ще не вмерла Україна».

Ворогами сільських січовиків був отець Тадей Трач, війт Юрій Бойчук і сільський писар Дмитро Гальчук. У 1910 р. старшиною стопчатівського січового товариства були кошовий Михайло Скрегунець, писар Михайло Полюк, скарбник Микола Томин та четарі Михайло Ковалишин, Петро Вовкунець і Петро Полюк. Душею і організатором стопчатівських січовиків тоді був Михайло Полюк.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2280. – Арк. 34; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 335.

52. Текуча, с. Засновниками січового товариства були: Дмитро Прокіпчук, Дмитро Костенчук, Микола Ігнатюк, Дмитро Матійчук, Іван Повшенюк, Микола Матійчук, Михайло Лесюк, Михайло Костенюк та Іван Бойчук. Галицьке намісництво у Львові 18 лютого 1908 р. дало їм дозвіл на діяльність в селі січового коша.

У 1910 р. місцевий кіш січовиків налічував 176 чоловік, в тому числі – 84 жінок, з яких тільки 17 було грамотних, а серед чоловіків письменними були – 25 осіб. З текущих січовиків стрічки носило 118 осіб. Сільські січовики брали участь у гасінні пожежі в місцевого ґазди Миколи Турлука. Січова бібліотека мала книги просвітнього характеру в тому числі і авторства Кирила Трильовського. Із періодики текутькі січовики виписували «Громадський Голос» та «Свободу». Січовики співали як січові, так і радикальні пісні. Щонеділі відбувались вечори відпочинку для молоді. Отець – москвофіл Баліцький ганьбив січовиків за те, що вони носили січові стрічки. Січова старшина текутької «Січі» в 1909 р. була в такому складі: Іван Семенюк – кошовий, Лукин Якуб'як – писар, Василь Семенюк – осаул, Іван Бойчук – обозний, Якуб Габорака, Павло Габорака, Степан Кости- нюк, Онофрій Ковбаснюк – четарі.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1161. – Арк. 215, 230; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 338 зв.

53. Трач, с. Кіш січовиків закладено 15 вересня 1909 р. Засновниками були: Дмитро Дмитерко – писар, Іван Ладовський, Василь Мельничук, Григорій Мельничук, Юрко Мельничук, Лесь Ніколишин, Микола Остащук – кошовий, Онуфрій Семенчук та Дмитро Червінський.

Трацька «Січ» числилася однією з активних у Коломийському повіті. Її інструктори навчали гімнастики січовиків Дебеславців, Залуччя над Прутом, Трійці, Іспаса і Микитинців. До роботи січовиків прихильно ставилися отець Вергун та учитель Віндик. Активними січовиками Трацької «Січі» були Юрій Мельничук, Атанас Мельничук, Стефан Мельничук, Іван Ладовський, Павло Амброзак, Микола Бурдяк, Федір Дмитерчук, Микола Семенчук, Юрій Гунущак.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 2964. – Арк. 1; Дмитренко Ф. «Січ» – Трач, пов. Коломия / Ф. Дмитренко // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропамятна книга «Січей». – Едмонтон, 1965. – С. 131.

54. Тюдів, с. 13 березня 1905 р. Галицьке намісництво у Львові дозволило жителям села заснувати січове товариство. Засновниками Тюдівської «Січі» були Іван Івасюк, Дмитро Івасюк, Василь Довганюк, Федір Луканюк, Яків Чоборек, Никола Івасюк, Грицько Гурей, Петро Івасюк та Іван Миронюк. Січовики села першим кошовим Тюдівської «Січі» обрали Івана Івасюка, а писарем – Дмитра Івасюка. Сільська «Січ» була постійно діючою і 9 серпня 1911 р. значиться в реєстрі товариств Косівського повіту.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 9; – Оп. 58. – Спр. 2267. – Арк. 120 – 135.

55. Уторопи, с. Дата появи січового осередку в селі не встановлена. Знано тільки те, що в 1905 р. Уторопська «Січ» уже існувала і її січовики брали участь в січовому святі, яке проводила Яблунівська «Січ». В. Грабовецький стверджує, що він виник на початку ХХ ст. Припускаємо, що січовий кіш в Уторопах був малочисельним і малоактивним із-за того, що це село на Косівщині перед Великою війною 1914 – 1918 рр. було знане як найбільш москвофільське в цілім

гуцульським краю. Тут 12 листопада 1909 р. сільські москвофіли заклали «Русскую дружину», тобто щось на зразок січового товариства. Ініціаторами її заснування були о. Іван Кобринський, Григорій Курищук, Іван Лучко, Іван Строзук, Юрій Ковінчук, Андрій Курищук, Юрій Курищук, Стефан Волощук, Василь Балдинич та Федір Мазурак. Власне з цієї непростої політичної ситуації в селі Уторопська «Січ» фактично існувала на папері. Тепер зрозуміло, чому про діяльність цього січового товариства зберігся лише один слід.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 3008. – Арк. 1 – 6; Грабовецький В. Уторопи. Сторінки історії. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 92.

56. Черганівка, с. Засновано січовий кіш 15 червня 1906 р. Його ініціаторами були: Костин Лепкалюк – кошовий, Петро Крицкалюк – писар, Петро Кобчук, Михайло Мицкан, Юрій Гливчук, Юрко Дутчак, Михайло Пошиван, Юрій Рабинюк та Танасій Риптик. У 1909 р. кіш черганівських січовиків налічував 82 осіб. Він успішно діяв і в 1911 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 7; – Оп. 58. – Спр. 2275. – Арк. 50; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 260.

57. Хімчин, с. Січовий кіш у селі сформовано 10 жовтня 1908 р. Його засновниками були Іван Будзуляк – кошовий, Андрій Грабчук, Яків Кошелюк, Василь Луканюк, Данило Луканюк, Гіполіт Марчук, Дмитро Марчук, Петро Мотрук і Микита Оленюк. Ця «Січ» є реєстрі діючих товариств Косівського повіту, датується 9 серпня 1911 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Спр. 5906. – Арк. 7; – Оп. 58. – Спр. 2287. – Арк. 17.

58. Шешори, с. Кіш шешорівської «Січі» засновано 26 грудня 1903 р. Ініціаторами закладення січового товариства були Василь Крилюк, Василь Михайлюк, Іван Михайлюк, Василь Якібчук, Федір Слижук, Дмитро Ониськів, Лесь Ониськів, Дмитро Олексюк і Василь Василячук. Першим кошовим Шешорської «Січі» був молодий легінь Никола Михайлюк-Петричів. Місцеву «Січ» підтримував отець І. Рогужинський.

Діяльність коша заборонено 2 листопада 1904 р. 22 грудня 1904 р. Галицьке намісництво у Львові Василю Крилюку, Василю Михайлюку, Дмитру Двірничуку, Федору Слижуку, Федору Олексюку, Івану Михайлюку, Миколі Михайлюку, Василю Якібчуку і Миколі Грекуляку не дозволило відновити діяльність січового товариства.

Він поновив свою роботу лише 8 січня 1908 р. Ініціаторами відродження січового товариства були: Федір Олексюк, Іван Шкромнюк, Федір Слижук, Василь Крилюк, Юрко Михайлюк, Лесь Мельничук, Іван Василячук, Федір Угринюк та Микола Олексюк. У 1909 р. сільське січове товариство налічувало 84 особи. Під впливом січовиків село стало «тверезим». Кожного року місцева «Січ» організовувала фестини, брала участь в повітових і крайових січових Святах, зокрема 1912 р. у Снятині.

Діяльність «Січі» в Шешорах висвітлена С. Олексюком у розвідці «Раз, два! Раз, два! Вперед, хлопці».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1151. – Арк. 40, 55, 405 – 413, 507 – 523; – Спр. 1161. – Арк. 17, 78; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 286; Олексюк С. «Раз, два! Раз, два! Вперед, хлопці» // С. Олексюк // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». Упорядник Петро Трильовський. – Київ: Віпол, 1993. – С. 154 – 156.

59. Яблунів, м. Ініціаторами заснування яблунівського січового коша були: Микола Котлярчук, Василь Котлярчук, Михайло Ковальчук, Василь Галатинюк, Юрій Атаманюк, Дмитро Паланюк, Петро Солонинка та Василь Ковальчук.

Галицьке намісництво у Львові дало 7 липня 1904 р. дозвіл засновникам організувати в містечку січове товариство. Першим кошовим Яблунівської «Січі» був Микола Котлярчук.

Товариство «Січ» припинило діяльність на вимогу старости Печеніжинського повіту 18 серпня 1905 р. Відновило свою роботу тільки 11 березня 1908 р. з ініціативи Миколи Котлярчука, Івана Гриджука, Василя Мосюка, Онуфрія Мельника, Івана Шмітя, Михайла Котлярчука, Юрія Атанащука, Василя Ключевського та Івана Галатинюка.

9 серпня 1910 р. у містечку Яблунів з дозволу Намісництва в Львові засновано повітову «Січ». Її засновниками стали Лев Винницький і Михайло Котлярчук з Яблунова, Дмитро Кіцелюк з Лючі, Михайло Кузич з Вижного Березова, Микола Лойовський з Середнього Березова, Михайло Полюк з Стопчатова, Юрій Ковцуняк з Ковалівки і Василь Семенюк з Текучі.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5742. – Арк. 1 – 13; – Оп. 70. – Спр. 1154. – Арк. 97, 198; – Спр. 1162. – Арк. 6, 16–16зв.

60. Яворів, с. Січовий кіш яворівчани заклали у 1904 р., в числі діючих січових товариств він числиться з березня 1905 р. У 1909 р. Яворівська «Січ» налічувала 22 члени. Малочисельний і малоактивний кіш яворівських січовиків був із-за переслідувань сільським війтом Антоном Шкрібляком та сільським парохом – москвофілом Михайлом Баб'юком (01. 10. 1853 – 17. 08. 1937). 9 серпня 1911 р. у реєстрі товариств Косівського повіту Яворівська «Січ» значиться діючою.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5906. – Арк. 7 зв. – Оп. 70. – Спр. 1145. – Арк. 3 зв.; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 288; Сіреджук П. Яворів в історії краю. / П. Сіреджук // Самобутність Яворова. Збірник науково-популярних нарисів (за загальною редакцією Дмитра Дзвінчука). До 120-річчя від народження класика гуцульської різьби Семена Корпанюка. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2016. – С. 20 – 21.

НАДВІРНЯНЩИНА

61. Битків, с. Січове товариство в селі із знаних нам джерел відоме з 1909 р. У числі діючих товариств Богородчанського повіту згадується 15 березня 1910 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Оп. 25. – Спр. 8619. – Арк. 58.

62. Білі Ослави, с. В селі місцеву «Січ» закладено 14 жовтня 1907 р. Її засновниками були Петро Костюк, Микола Панівник, Андрій Оленчук, Михайло Грещук, Петро Лейб'юк, Петро Тикарь, Іван Слизінський і Михайло Струк. У 1910 р. Кіш місцевих січовиків нарахо вував 90 осіб. Їх бібліотека мала 10 книг. У списку діючих товариств біло-ославська «Січ» згадується 27 травня 1912 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Оп. 25. – Спр. 8619. – Арк. 15; – Оп. 58. – Спр. 2276. – Арк. 1; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 307.

63. Ворохта, с. 10 травня 1904 р. від ініціаторів с. Ворохта: Михайла Білоусяка, Михайла Походюка, Івана Гриценка, Василя Герчука, Михайла Аннушика, Дмитра Росінського, Івана Мочернюка, Івана Тинкалюка та Івана Іличука поступила заява дати дозвіл на заснування січового товариства. Першим кошовим Ворохтянської «Січі» став Іван Гриценко. Свої заходи ворохтянські січовики проводили в святкові і недільні дні. Згодом їх діяльність була заборонена.

Свою діяльність Ворохтянська «Січ» вона відновила в липні 1907 р. Першим кошовим відновленого товариства був М. Гаврилюк, осавулом – Юрій Дедерчук, Юрій Джемаджук – першим четарем, а хорунжим – Гриць Мочерняк. До відродженої «Січі» вписалося 80 осіб, в тому числі і 30 жінок. Ворогом ворохтянських січовиків був сільський священик. В культурно-освітній роботі серед населення «Січ» як у селі, так і за його межами, була активною: побувала на заходах січовиків у сусідніх селах, в серці Галицької Гуцульщини – Жаб'ю, на січових святах у Коломиї, Станіславові, а вкінці в червня 1914 р. – на Шевченківському здвизі у Львові. Діяльність Ворохтянської «Січі» описана в статті М. Гаврилюка. Вона припинила свою роботу в перші дні Великої війни.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1154. – Арк. 25; Гаврилюк М. «Січ» – Ворохта, пов. Надвірна / М. Гаврилюк // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». Упорядник Петро Трильовський. – Київ: Віпол, 1993. – С. 166 – 168.

64. Делятин, м. Січове товариство містечка Делятин у Галицькому намісництві у Львові зареєстровано 13 березня 1906 р. Засновниками Делятинської «Січі» були Іван Саноцький, Михайло Ключівський, Дмитро Стефурак, Юрко Маєвич, Іван Флис, Михайло Капчук, Юрко Флис, Іван Старунчак, Стефан Вольвин, Максим Римарук, Іван Кухарук, Іван Дердюк, Юрко Римарук, Дмитро Кухарук і Франц Германсдорфер. Першим кошовим Делятинської «Січі» був Іван Гродзіцький, а скарбником Василь Небелюк, одним з четарів – Іван Яворський. Основними ворогами делятинських січовиків був суддя Рожанкевич, поляк за походженням, а також – отець-москвофіл Николай Дрогомирецький.

Січове товариство в громадському житті міста Делятина було активним. Кількох січовиків за несанкціоноване ношення січових лент владою Надвірнянського повіту 24 червня 1906 р. було притягнуто до адміністративної відповідальності: тижневого арешту. Делятинське січове товариство було єдиним на теренах Галицької Гуцульщини, яке

мало духовий оркестр. У своїх рядах дялятинський січовий кіш налічував 250 січовиків. Вони в 1914 р брали участь у Шевченківському здвизі в Львові.

Діяльність Делятинської «Січі», яка була центром січового руху в верхів'ї Пруту, детально описано І. Небелюком у розвідці «Січ» – Делятин, пов. Надвірна».

На присілку Гориш діяв свій кіш. Він відомий з 1910 р. і 14 квітня 1911 р. числився в числі діючих. Ініціаторами його заснування були: Йосиф Ктмович, Василь Пендорак, Олекса Мисюк, Федір Сенюк, Іван Михайлюк, Іван Яйко, Іван Мисюк, Василь Абрам'юк і Пилип Сенюк. Першим кошовим «Січі» дялятинського кута Гориш був Йосиф Ктмович, а писарем – Василь Пендорак.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5912. – Арк. 3; – Оп. 58. – Спр. 2282. – Арк. 67 – 83; – Оп. 70. – Спр. 1168. – Арк. 71, 113 – 127, 129 – 130; Небелюк І. «Січ» – Делятин, пов. Надвірна. / І. Небелюк // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». Упорядник Петро Трильовський. – Київ: Віпол, 1993. – С. 170 – 172.

65. Дора, с. Січове товариство села засновано в 1905 р. Відомо, що 27 серпня 1906 р. староста Надвірнянського повіту за ношення січових лент без дозволу повітової влади покарав кількох дорянських січовиків тижневим адміністративним арештом. Потім діяльність січового товариства в селі була заборонена і дозвіл на його відродження Галицьке намісництво у Львові дало 20 квітня 1914 р. Ініціаторами його відродження були Ілля Івасюк, Йосиф Яківчук, Петро Надусин, Петро Обідняк, Михайло Шведюк, Михайло Франюк, Іван Турчиняк, Стефан Холошнюк та Яків Гнип'юк.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 1480. – Арк. 1 – 13; – Оп. 70. – Спр. 1168. – Арк. 110 – 112.

66. Заріччя, с. Галицьке намісництво у Львові 15 серпня 1906 р. дозволило закласти в селі січове товариство. Засновниками січового коша були: Михайло Мельник, Іван Гродзіцький, Гнат Абрамнюк, Іван Булелик, Василь Іванюк, Василь Романіцяк, Олекса Мельник та Стефан Гуменюк. Першим кошовим зарічанської «Січі» був Михайло Мельник, а писарем – Іван Гродзіцький. Зарічанська «Січ» напередодні Великої війни була найактивнішою з усіх у Делятинській околиці. Як стверджує І. Небелюк, вона так марширувала по Делятину з списками, що поляки і євреї лютилися. Зарічанська «Січ» саморозпустилась у зв'язку з окупацією села російськими «визволителями».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2270. – Арк. 73– 87; Небелюк І. «Січ» – Делятин, пов. Надвірна / І. Небелюк // Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей». Упорядник Петро Трильовський. – Київ: Віпол, 1993. – С. 171 – 172.

67. Зелена, с. Дозвіл на заснування в селі січового товариства Галицьке намісництво у Львові дало 14 липня 1906 р. Ініціаторами заснування Зеленської «Січі» стали: Олекса Шпитко, Йосиф Осташук, Василь Дирда, Іван Осташук, Стефан Зеленчук, Петро Коцько, Іван Зеленчук, Андрій Борисюк та Стефан Осташук.

Першим кошовим сільської «Січі» обрали Олексу Шпитка, а писарем – Йосифа Осташука. У 1909 р. кіш місцевої «Січі» був діяльним.

Культурно-просвітницька праця січового товариства серед гуцулів с. Зелена не прийшлась до вподоби старості Надвірнянського повіту і в 1912 р. він заборонив його діяльність. Січовики з цим не змирилися і 19 листопада 1913 р. зробили спробу відновити роботу січового товариства. Ініціаторами відродження зеленської «Січі» були Михайло Лозінський, Василь Буряк, Микола Воюцюк, Іван Любачевський, Іван Пахолок, Ілля Процик, Онуфрій Процик, Теодор Сова, Андрій Філь та Дмитро Яцишин. Намісництво в Львові 24 листопада 1913 р. надало ініціаторам право на відновлення роботи січового коша з одним застереженням, що членам первинного осередку забороняється носити січові відзнаки.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5912. – Арк. 1 – 3; – Спр. 12389. – Арк. 1 – 20; – Спр. 3244. – Арк. 1; – Оп. 58. – Спр. 2270. – Арк. 17 – 31.

68. Лоева, с. Січове товариство в Лоевій засновано 7 травня 1911 р. Його засновниками були Юрій Гаврилюк, Іван Том'як, Федір Романяк, Михайло Гавриляк, Іван Романюк, Михайло Цюрак, Петро Косміровський. Галицьке намісництво у Львові дало дозвіл на діяльність 14 травня 1912 р. Першим Кошовим Лоевської «Січі» був Юрій Гаврилюк.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 10090. – Арк. 1 – 20.

69. Луг, с. 26 травня 1906 р. Галицьке намісництво у Львові дозволило мешканцям села закласти «Січ». Ініціаторами заснування січового товариства були: Петро Савчук, Василь Нищей, Василь Жидон, Іван Мартинюк, Василь Врайляк, Михайло Тирчиняк, Ілько Старунчак, Дмитро Вербєба і Микола Вербєба.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2271. – Арк. 179 – 193.

70. Микуличин, с. Ініціаторами заснування сільського січового коша стали Іван Грегорович, Іван Кіселюк, Йосиф Росінський, Микола Мотрук, Юрій Томашевський, Іван Онутчак, Іван Кацуляк, Василь Томашевський та Ілля Вередюк, які звернулися до Галицького намісництва у Львові дати їм дозвіл заснувати в селі січове товариство. Їхня заява поступила в канцелярію намісництва 14 травня 1904 року. Намісництво їх просьбу задовольнило і 21 травня 1904 р. внесло в реєстр діючих громадських товариств Галичини. Щоправда, в умовах антисічової істерії микуличинське січове товариство проіснувало недовго: до 24 червня 1904 р.

Точної дати відновлення роботи січового коша нам не вдалось встановити. Відомо тільки те, що за порушення розпорядження заборони носити січові ленти староста Надвірнянського повіту 1906 р. шістьох микуличинських січовиків покарав тижневим адміністративним арештом. Гоніння і наклепи на місцевих січовиків зробили свою чорну справу: січовий кіш згорнув свою роботу.

23 березня 1910 р. кошовий микуличинської «Січі» звернувся з листом до Кирила Трильовського, в якому коротко розповів про справи в січовому коші. Зокрема, він зазначав, що місцеве січове товариство на протязі чотирьох попередніх років розвивалося дуже добре. Січовики зуміли відкрити магазин і позичкову касу, збиралися в недільні і святкові дні, ходили в січових лентах. На жаль, через заздрість кацапи – москвофіли і хруні почали писати на адресу старости Надвірнянського повіту різні наклепницькі доноси на січовиків і їх стали переслідувати. Наприклад, коли староста викликав до себе микуличинських січовиків, то вони до нього приходили в січових стрічках. За це «нахабство» кожний січовик отримував по сім днів адміністративного арешту.

Також почалися нагінки та судові переслідування січової старшини: кошового Івана Полатайка та писаря Івана Гелетчука. Налякані січовики порозбігалися і два роки ніяк січова управа не могла зібрати їх до купи. Тож у цей час, як зазначав кошовий, микуличинський кіш налічував 20 осіб.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 2822. – Арк. 20; – Оп. 70. – Спр. 1154. – Арк. 42 – 57, 133 – 134 зв.; – Ф. 847. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 311 – 311 зв.

71. Надвірна, м. Січове товариство в повітовому місті засновано в липні 1911 р. Засновниками Надвірнянської «Січі» були Михайло Боднар, Семен Турянський, Микола Корчержук, Василь Кочержук, Дмитро Дем'янчук, Микола Йосипенко, Михайло Юркевич, Іван Андрійович, Микола Слюсарчук, Ілля Николайчук, Олекса Грабчук, Іван Николайчук, Микола Андрійович, Михайло Гринівський і Федір Шуфлін. Документація від них до Галицького намісництва у Львові надійшла 20 липня 1911 р, яку там затвердили 3 серпня 1911 р. Позитивну відповідь їм надіслано 7 серпня 1911 р. Першим кошовим «Січі» в Надвірній обрано Михайла Боднара.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 7705. – Арк. 1 – 19.

72. Пасічна, с. Товариство «Січ» у Пасічній відоме з 27 лютого 1906 р. Ініціаторами заснування січового товариства в селі були Олекса Григорчук, Микола Каптурак, Микола Зварич, Василь Юкім'юк, Іван Клим'юк, Іван Косюк, Юрко Зварич, Микола Нопта і Данило Дутчак. Влітку 1906 р староста Надвірнянського повіту за ношення січових лент без його дозволу покарав кількох місцевих січовиків тижневим адміністративним арештом.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 70. – Спр. 1153. – Арк. 96 – 110; – Спр. 1168. – Арк. 125 – 127, 131 – 132 зв., 135 – 139.

73. Пнів, с. Січове товариство відоме з 28 травня 1906 р. Засновниками коша Пнівської «Січі» були Ілько Савуляк, М. Бойчук, М. Поварчук, Василь Кізів, Федір Яцко, Петро Пиплюк, Василь Дисько, Микола Яцко і Роман Обрубик. 4 червня 1906 р. староста Надвірнянського повіту своїм розпорядженням заборонив пнівським січовикам носити січові відзнаки. Пнівська «Січ» 1911 р. у зведеннях старости Надвірнянського повіту числилася діючою.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 5912. – Арк. 1 – 3. – Оп. 70. – Спр. 1168. – Арк. 129 – 144; – Спр. 1168. – Арк. 60.

74. Рафайлів, с. Місцеву «Січ» активні мешканці села сформували 23 липня 1909 р. Засновниками січового товариства були: Михайло Дзябко, Дмитро Косюк – писар, Іван Михайлюк, Дмитро Смеречук, Олекса Химей, Андрій Яремчук, Микола Яремчук, Михайло Яремчук – кошовий та Петро Яремчук.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 2822. – Арк. 1.

75. Татарів, с. Засновниками січового товариства села були: Юрій Магалюк, Онуфрій Савчук, Петро Гундяк, Ілля Модуляк, Іван Коренюк, Іван Дзим'юк, Юрій Стефанюк, Семен Коренюк та Василь Прокопук. Заява від ініціаторів заснування січового коша до Галицького намісництва у Львові надійшла 28 вересня 1904 р. Першим кошовим «Січі» у Татарові став Юрій Магалюк. У 1909 р. січовий кіш був діяльним, а також – у 1911 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 5912. – Арк. 1–3; – Оп. 58. – Спр. 2265. – Арк. 86, 87 зв.

76. Чорні Ослави, с. Дозвіл ініціативній групі заснувати в селі січове товариство Галицьке намісництво у Львові дало 20 червня 1906 р. Засновниками місцевої «Січі» були: Олекса Шовгенюк, Олекса Горішний, Іван Поварчук, Іван Левкун, Василь Вадюк, Петро Стефурок, Онофрій Кріпчук, Іван Поварчук, Іван Шовгенюк і Ілля Лесюк.

Січовики чорноославської «Січі» брали участь у заходах, які проводила повітова «Січ». Так, 5 квітня 1914 р. вони були учасниками відзначення 100-х роковин від дня народження Т. Шевченка.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 2265. – Арк. 68 – 83; *Громадський голос*. – 1914. – 19 квітня. – С. 10.

77. Яблуниця, с. Дата заснування сільського січового коша нами не встановлена. І. Небелюк твердить, що місцева «Січ» брала участь в заходах, які проводила Делятинська «Січ».

Література: Небелюк І. «Січ» – Делятин, пов. Надвірна / І. Небелюк // *Гей, там на горі «Січ» іде! Пропам'ятна книга «Січей»*. Упорядник Петро Трильовський. – Київ: Віпол, 1993. – С. 171.

78. Ямна, с. Дата заснування сільської «Січі» не встановлена. Згадка про неї є в розвідці М. Гаврилюка. До її роботи вороже ставився місцевий отець. Даних про її діяльність в архівах нами не виявлено.

Література: Гаврилюк М. «Січ» – Ворохта, пов. Надвірна / М. Гаврилюк // *Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей»*. Упорядник Петро Трильовський. – Київ: Віпол, 1993. – С. 167.

79. Яремче, м. Січовий кіш яремчанцями засновано в 1906 році. 6 березня 1907 р. відбулися збори січовиків яремчанської «Січі» за участю понад 200 яремчанців. Січове товариство Яремчі налічувало 64 січовиків. Січовим писарем тоді був Лесь Габарчук.

Джерело: Дора – Яремче. 6 марта 1907 року // *Гайдамаки*. – 1907. – 9 березня. – С. 6.

СІЧОВІ СТІЛЕЦЬКІ ТОВАРИСТВА ГАЛИЦЬКОЇ ГУЦУЛЬЩИНИ

1. Брустури, с. Товариство «Січові стрільці» села в Галицькому намісництві у Львові зареєстровано 23 серпня 1913 р. Ініціаторами його заснування були: Іван Габорах, Стефан Ванджурак та Яків Лабачук.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 12005. – Арк. 1 – 8.

2. Гуцулівка, с. Товариство «Січові стрільці» села в Галицькому намісництві у Львові зареєстровано 26 квітня 1913 р. Ініціаторами його заснування були: Петро Васкул, Василь Сапович і Михайло Семенюк.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 12193. – Арк. 1 – 8.

3. Косів, м. 10 травня 1913 р. до Львова в Намісництво надійшли документи на заснування осередку «Січові стрільці» в м. Косові. Ініціаторами його заснування були: Стефан Фостяк, Володимир Савкевич, Петро Дудек Галицьке намісництво у Львові узаконило їх діяльність 17 травня 1913 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 12549. – Арк. 1, 3.

4. Кривопілля, с. 14 квітня 1913 р. жителі села Дмитро Семетчук, Ілак Чоканчук та Максим Митдинюк звернулися до високого Намісництва у Львові затвердити їм статут «Товариства Січових Стрільців». Через два дні порушена проблема кривопільських гуцулів крайовою владою була позитивно розглянута. Її дозвіл під № 96 було вписано на 268 сторінці четвертого тому реєстрації діючих товариств Галичини.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 12461. – Арк. 1 – 8.

5. Москалівка, с. Звернення від засновників товариства «Січових Стрільців» Івана Балагурака, Миколи Тимківа, Василя Фокшея до Галицького намісництва у Львові надійшло 23 квітня 2014 р. 7 травня 1914 р. Намісництво їх заяву позитивно вирішило. Парамілітарне товариство внесли до IV-го тому реєстрації діючих товариств за порядковим номером 113.

Джерело: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 13510. – Арк. 1 – 8.

6. Пістись, с. Товариство «Січові стрільці» містечка Пістись у Галицькому намісництві у Львові зареєстровано 21 квітня 1913 р. Ініціаторами його заснування були Семен Самаковський, Іван Сенчук й Онуфрій Хрущ. Намісництво в Львові узаконило його діяльність 28 квітня 1913 р.

7. Рибно. Товариство «Січові Стрільці» у цьому селі відоме з 1913 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 14782. – Арк. 1 – 8.

8. Старі Кути, с. Товариство «Січові стрільці» села в Галицькому намісництві у Львові зареєстровано 10 травня 1913 р. Ініціаторами його заснування були: Василь Петрук, Іван Тимків і Василь Прухницький.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 13204. – Арк. 1 – 8.

9. Шешори, с. Засновники товариства «Січові Стрільці» були: Микола Михайлюк, Микола Шкромляк та Юрій Мельничук, які надіслали своє звернення до Галицькому намісництві у Львові, котре там зареєстровано 14 квітня 1913 р.

Дозвіл їм Галицьке Намісництво у Львові дало 22 квітня 1913 р. Це товариство внесено до IV-го тому реєстрації товариств за порядковим номером 97.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 13447. – Арк. 1 – 8.

10. Яблунів, м-ко. 26 лютого 1913 р. від засновників товариства Лева Винницького, Кирила Трильовського та Стефана Дутковського надійшло в Галицьке Намісництво у Львові звернення із проханням прийняти до відомості їх заяву про заснування товариства «Січових стрільців». Далі в ньому повідомлялося, що статут цього товариства є ідентичним перекладом польського статуту парамілітарного товариства «Strelec», яке Високе намісництво уже затвердило рескриптом від 24 жовтня 1910 р. Це товариство 19 травня 1913 р. внесено до IV-го тому реєстрації товариств за номером 17.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 13510. – Арк. 1 – 10.

ПОІМЕННИЙ СПИСОК СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ ГАЛИЦЬКОЇ ГУЦУЛЬЩИНИ

Верховинщина

с. Бистрець

1. Стрілець **Дмитро Сав'юк***. Греко-католик. Рільник. Дата народження і смерті не встановлені. Ранений в Бескидах.

Джерело: *Спис страт Українських Січових Стрільців. // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май-червень. – Ч. 19/20. – С. 22. – Ч. 19/20. – С. 22.*

2. Стрілець **Михайло Слюсарчук**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні четаря Івана Чмоли 1-го полку УСС. Полонений на Тернопільщині у бою з росіянами в другій половині 1915 р.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143.*

с. Білоберізка

3. Стрілець **Юрій Атаманюк**. Народився 1897р. Греко-католик. Рільник. Двічі ранений: 28 червня 1915 р. і 2 листопада 1915 р. Був у полоні росіян. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 61 зв. – 62; *Verlustliste № 605 ausgegebenen am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 4; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 337.*

4. Стрілець **Василь Губчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Був у полоні росіян. Влітку 1915 р. лікувався у віденському військовому госпіталі. Мав відпустку з 16 серпня по 20 жовтня 1915 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 88 зв. – 89; – Спр. 250. – Арк. 24 зв.

5. Стрілець **Василь Ілюк**. Дата народження і смерті не встановлені. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 102.

6. Стрілець **Іван Ілюк**. Народився 1888 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні сотника Романа Дудинського І-го куреня УСС. До січових стрільців зголосився 26 лютого 1915 р. На австрійсько-російському фронті з 6 квітня 1915 р. Брав участь у боях за бойківські села Рожанка, Грабовець і Головецьке на Сколівщині. Учасник героїчної битви усусів за Маківку. Визволяв від росіян Болахів

* Тут і далі курсивом подано прізвища тих січових стрільців, які вперше вводяться у науковий обіг.

і Галич. Воював з ворогом в басейні рік Золота Липа, Стрипа і Серет. Загинув 7 вересня 1915 р. під селом Пантелиха на Тернопільщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 151; Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 364.

7. Стрілець Федь Ілюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні сотні Романа Дудинського. У бою з росіянами 7 вересня 1915 р. за село Пантелиха на Тернопільщині потрапив до ворога в полон. Дальша доля – невідома.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 6 зв. – 7; Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142; Втрати УСС. Виказ полонених // Діло. – 1916. – 10 травня. – С. 4.

8. Стрілець Іван Поп'юк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. У бою з росіянами 30 травня 1915 р. у с. Лісовичі на Стрийщині потрапив до ворога в полон.

Джерело: Виказ полонених // Діло. – 1916. – 4 травня. – С. 3.

9. Стрілець Ілля Поп'юк. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк I-го куреня УСС. В усусах з 1915 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 62.

10. Стрілець Федь Поп'юк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. У бою з росіянами 14 вересня 1915 р. у с. Соколові на Тернопільщині потрапив до ворога в полон.

Джерело: Виказ полонених // Діло. – 1916. – 6 травня. – С. 3.

11. Стрілець Микола Шерабуряк. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні Романа Дудинського. Мав Великодню десятиденну відпустку з 13 по 23 травня, а потім довгострокову з 11 серпня по 15 жовтня 1915 р. За проявлену мужність і героїзм у боях з росіянами 17 листопада 1915 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Був у російському полоні, звідки втік. При штурмі гори Лисоня 3 вересня 1916 р. поранений. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 37 зв. – 38, 77зв. – 78; – Спр. 43. – Арк. 47; 77зв. – 78; – Спр. 60. – Арк. 47; – Спр. 78. – Арк. 36; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 43; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 364; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 522.

12. Стрілець Петро Шеребуряк. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні II-го куреня УСС. Влітку 1915 р. лікувався в віденському військовому госпіталі. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 250. – Арк. 69 зв.; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 523; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 36.

13. Стрілець Юрко Шеребурак. Народився 20 лютого 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї чети хорунжого Михайла Дорошенка 2-ї сотні 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 6 квітня 1915 р. Був ранений 27 травня 1915 р. за село Лісовичі на Стрийщині. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 16 – 17; – Спр. 60. – Арк. 49; Думін О. *Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 364; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 523.

с. Волова

14. Стрілець Микола Петрович Коржук. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-го полку УСС. У міжвоєнній добі і за перших радянських «визволителів» займався домашньою господаркою. У 1943 р. розстріляний німцями в урочищі Струпки присілку Кізя. З його роду в живих є племінниці Марія і Парасковія.

Джерела та література: Інформація респондента Василя Коржука і Миколи Цехняка від 10 жовтня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 441.

15. Стрілець Проць Коржук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. В лавах січових стрільців з осені 1914 р. Учасник битви на Маківці. В баталії 30 травня 1915 р. за с. Лісовичі на Стрийщині потрапив до росіян у полон. У міжвоєнному часі і радянській добі займався домашнім господарством далеко від людських обійсть аж під горою Грегит на межі з селом Космач на Косівщині. Відійшов у вічність в 60-х роках минулого сторіччя.

Джерела: Виказ полонених // Діло. – 1916. – 4 травня. – С. 3; Інформація респондента Василя Коржука від 10 жовтня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».

с. Голови

16. Десятник Юрій Антоняк (старший). Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС. Поранений 29 квітня 1915 р. на горі Маківці розривною кулею в плечі і гранатою в коліно правої ноги. Після лікування йому 11 серпня 1915 р. було надано двотижневу відпустку для відпочинку в родинному колі. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 104. – Арк. 9; Ріпецький С. *Українські січові стрільці полягли і ранені на*

горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 р.) // *За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью-Йорк, 1967. – С. 306; Арсенич П. *Січові стрільці в боротьбі за волю України* / П. Арсенич // *Краєзнавець Прикарпаття.* – 2003. – № 2. – С. 42; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 383.

17. Стрілець Юрій Антоняк (молодший). Дата народження і смерті не встановлена. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС. Поранений 29 квітня 1915 р. на горі Маківці.

Література: Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 337.

18. Стрілець Василь Боднарюк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. В грудні 1914 р. дістав поранення в голову в бойківських горах коло с. Яблунів на Турківщині. 24 листопада 1915 р. отримав восьмиденну відпустку, щоби відвідати рідних.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 8; – Спр. 104. – Арк. 70.

19. Стрілець Олекса Дідушко. Народився 1893 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Вояк сотні усусів сотника Омеляна Левицького. У бою з росіянами за с. Семиківці на Тернопільщині 12 листопада 1915 р. пропав безвісти. За іншими тодішніми офіційними даними у той час там загинув.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 34 зв. – 35, 59 зв. – 60; *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915* // *Вістник Союзу визволення України.* – 1916. – Ч. 79/80. – 5 марта. – С. 159; *Страти УСС. Виказ пропавших.* // *Діло.* – 1916. – 10 травня. – С. 4.

20. Стрілець Олекса Каб'юк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк чети І. Балюка легіону УСС. Учасник походу УСС на Хуст, Горунь, Маківку, Болахів, Галич, Золоту Липу. Тут 27 серпня 1915 р. поляг у бою з росіянами за місто Завалів на Тернопільщині. За офіційними даними австрійської сторони – полонений.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 153; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 20; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 347; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 432; *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України.* Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 37.

21. Стрілець Микола Китюк. Народився 9 жовтня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Вояк 4-ї чети четаря Івана Рогульського 4-ї сотні сотника Зенона Носковського 1-го куреня УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 29 жовтня 1914 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 45–46.

22. Стрілець **Іван Марисяк**. Народився 9 жовтня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Стельмах. Вояк 4-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 39.

23. Вістун **Іван Мародчак**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. Вояк 3-ї чети 1-ї сотні хорунжого Василя Соловчука. За даними О. Думіна 4 листопада 1914 р. загинув у бою з росіянами за с. Труханів на Сколівщині. Насправді, вижив від важкого поранення і попав до росіян у полон. У російському полоні був в Києвці. На відновлення сил і здоров'я мав двомісячну відпустку з 7 серпня по 11 жовтня 1915 р. підвищений у званні з стрільця до вістуну. 15 квітня 1916 р. його направили до військового шпиталю у Відні. В червні 1916 р. мав короткотермінову відпустку, щоби відвідати рідних і оздоровитися. 3 вересня 1916 р. поранений у бою з росіянами за гору Лисоню на Тернопільщині. 30 травня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 44 – 45, 70 – 71; – Спр. 37. – Арк. 9 зв. – 9; – Спр. 83. – Арк. 15; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 30; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 459.

24. Стрілець **Василь Миронюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Ходив разом з братом Танасієм і односельчанином Олексієм Шкрібляком у розвідку в тил росіян в околицях Борислава. Учасник бою з росіянами на горі Кобила поблизу Борислава на Дрогобиччині. Інших даних нам не вдалося встановити.

Література: Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців.* – Львів, 1916. – С. 70.

25. Стрілець **Танасій Миронюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. На австрійсько-російському фронті воював разом з рідним братом Василем. Ходив у розвідку в тил росіян в околицях Дрогобича. Учасник бою на горі Кобила Бескид Сколівщини.

Література: Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців.* – Львів, 1916. – С. 70.

26. Стрілець **Іван Рубанюк**. Народився 8 червня 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї чети 2-ї сотні. Був ранений у бою з росіянами 26 лютого 1915 р. за бойківське село Тухлю на Сколівщині. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 357.

27. Стрілець **Іван Танасійчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений 2 листопада

1917 року бойовими нагородами австрійської держави: «Хрестом військових заслуг», а 2 січня 1918 р. бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107.– Спр.80. – Арк. 99 зв.

28. Стрілець **Танасій Танасійчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Рільник. У бою з росіянами 30 травня 1915 р. у с. Лісовичі на Стрийщині потрапив до ворога в полон. Дальша доля січового стрільця не вияснена.

Джерело: Виказ полонених // Діло. – 1916. – 4 травня. – С. 3.

с. Горішній (Верхній) Ясенів

29. Стрілець **Іван Петрович Боцвінок, по-сільському звали Петрочінин**. Народився 1890 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк легіону УСС. Учасник битви за Маківку. В

І. Боцвінок.

міжвоєнному часі в верховинському селі займався домашнім господарством. По закінченню радянсько-німецької війни трудився вдома, а потім вступив у будівельну бригаду колгоспу «1-ше Травня», який згодом перейменували на «Радянсь-ка Верховина». Був громадським активістом. У патріотичному дусі виховав усіх п'ятьох дітей. Помер 1974 р.

Джерело: Інформація респондента Дмитра Стефлюка від 16 квітня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914–1918 рр.».

30. Стрілець **Дмитро Боцвінок**. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні легіону УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 395; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 37.

31. Стрілець **Іван Дигалюк** (в документах Дригалюк). Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. До УСС зголосився 23 березня 1915 р. Вояк 7-ї сотні II-го куреня. На австрійсько-російському фронті з 6 квітня 1915 р. Учасник бойових дій за бойківське село Головецько на Сколівщині, на Маківці, за бойківське м. Болехів на Долинщині. Загинув 9 червня 1915 р. під с. Вікторів поблизу Галича. У вересні 1915 р. бойові побратими за лісом біля дороги Станіслав – Галич – Львів насипали високу могилу – курган.

23 вересня того року відбулося урочисте посвячення стрілецької могили. Потім останню шану гуцулу-герою віддав військовий оркестр під маєвом жовто-блакитних прапорів і великому здвизі січових стрільців і місцевого цивільного населення.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 132; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 37.

32. Стрілець Василь Дячук. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 425; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 37.

33. Стрілець Іван Дячук. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні 1-го полку УСС. Ранений 28 квітня 1915 р. на горі Маківка. Дата смерті не встановлена.

Література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 346; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 425; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ/Вінниця ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 334.

34. Стрілець Михайло Дячук. Дата народження і смерті не встановлені. Поранений у боях з росіянами в Бескидах. Дальша доля вояка не встановлена.

Джерело: Спис страт Українських Січових Стрільців. // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май-червень. – Ч. 19/20. – С. 22.

35. Стрілець Амброзій Максим'юк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні, якою командував отаман Роман Дудинський. Поранений 26 квітня 1915 р. у бою з росіянами на горі Маківці. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: Спис страт Українських Січових Стрільців. // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май-червень. – Ч. 19/20. – С. 22; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 457; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 37.

36. Стрілець Іван Максим'юк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В січових лавах з 2 вересня 1914 р. На фронті з 30 вересня 1914 р. Учасник кровопролитних боїв у Бескидах за Сколе, Стрий, Болехів, Галич і Соснів на Тернопільщині. За проявлений героїзм та відвагу в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг» австрійського цісаря Карла. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 87; – Спр. 80. – Арк. 35 зв., 36, 102 зв.

37. Стрілець Юрко Максим'юк. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні. Ранений на горі Лисоні 4 вересня 1916 р. За проявлений героїзм та відвагу в боях з росіянами

2 листопада 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг» австрійського цісаря Карла. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 67 зв, 68; – Спр. 78. – Арк. 107; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 27*; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 457.*

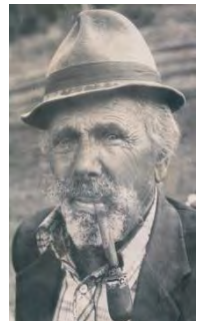
38. Стрілець **Василь Марусяк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. За проявлений героїзм та відвагу в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 139.

39. Стрілець **Ілля Марусяк**. Дата народження і смерті не встановлені. Рільник. Влітку 1915 р. був важко поранений. Курс лікувався проходив у Відні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 258. – Арк. 14.

40. Стрілець **Федір Палійчук**. Народився 22 лютого 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. З визвольних змагань повернувся додому. Поразка українців у українсько-польській війні 1918 – 1919 рр. та окупація Галицької Гуцульщини поляками залишила глибокий слід в душі на все життя: замкнувся в собі. На відверті розмови з співрозмовником не йшов. Ймовірно, тому не створив своєї сім'ї, дожив до глибоких літ. У громадському житті села участі не брав. У міжвоєнний час і за радянської доби займався домашнім господарством. Одиначком відійшов у вічність 3 грудня 1991 р.

Джерело: Інформація респондента Дмитра Стефлюка від 16 квітня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. *Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».*

Січовий стрілець Ф. Палійчук.

41. Стрілець **Іван Томащук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні УСС. Поляг 14 вересня 1915 р. у с. Соколів на Тернопільщині.

Література: Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 361*; *Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 349.*

42. Стрілець **Микола Томащук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усіх з 1 грудня 1914 р. Вояк 7-ї сотні. 17 серпня переведений до 1-го куреня УСС. За проявлений героїзм та відвагу в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», а 2 листопада 1917 р. «Хрестом військових заслуг». 3 проголошенням ЗУНР вступив до лав УГА. В одному з боїв попав у полон до поляків. Помер 23 серпня 1919 р. у польському концетраційному таборі українських військовополонених Бугшопи поблизу Бреста Литовського.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 59. – Арк. 26; – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 80. – Арк. 61; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея, Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 510; Сіреджук П. *Гуцули – вояки і старшини УГА.* / П. Сіреджук // *Галичина.* – 2014. – № 25/26. – С. 245.

43. Стрілець Амброзій Чумбрійчук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні. Поранений 1 травня 1915 р. крісовою кулею в нижню щоку у бою з росіянами на горі Маківка в селі Головецько на Сколівщині. Лікувався у Відні, відомо, що він з віденської Збірної Станиці УСС 4 лютого 1917 р. був направлений до Коша УСС у Галичину. 13 грудня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України у м. Львові. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 132 зв., – Спр. 83. – Арк. 4; Думін О. *Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Чезрвона Калина, 1936. – С. 363; Ріпецький С. *Українські січові стрільці, поляглі і ранені на горі Маківці в боях квітні і травні 1915 року.* / С. Ріпецький // *За волю України.* – Нью Йорк, 1967. С. 310; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 521.

44. Вістун Петро Чумпрійчук. Був у російському полоні. З 3 по 18 травня 1915 р. мав відпустку. У серпні 1915 р., а також у січні 1917 р. лікувався у віденському госпіталі, куди прибув 31 грудня 1916 р. Оскільки він числиться в Презенційній книзі стану Другої Гуцульської сотні (18. X. 1916 – 15. X. 1918), то, ймовірно він був поранений на горі Присліп у Кірлібабі. 23 січня 1917 р., з віденського госпіталю направлений до Коша УСС у Галичину, а тому далше продовжив службу в 1-му полку УСС, а не в своєму підрозділі. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львові. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 124, 130 зв., – Спр. 34. – Арк. 45 зв. – 46; – Спр. 250. – Арк. 1 зв.; *BN. OR. MF. 106172.* – К. 7 v.

с. Гринява

45. Стрілець Олекса Курендаш. Народився 1896 р. Греко-католик. Рільник. Неграмотний. Доброволець. В УСС з 15 лютого 1915 р. На фронті з 6 квітня 1915 р. Брав участь в боях за бойківське село Головецько на Сколівщині. Поліг 1 травня 1915 р. у кривавому бою на горі Маківці. Похований на полі Слави в селі Головецько поблизу містечка Сколе на Львівщині.

Джерела та література: ЦДІА України у м. Львові. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 18; Думін О. *Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 350; Ріпецький С. *Про тих, що полягали і проливали кров у боях на Маківці* / С. Ріпецький // *За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью Йорк, 1967. – С. 303; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 447.

46. Стрілець Михайло Сумарук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Втік з російсь-

кого полону в Київці. В 1915 р. мав короткотермінову та довгострокову відпустки.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 31 зв. – 32, 80 – 81 зв.

47. Стрілець Федь Сумарук. Народився 1895 р. Греко-католик. Рільник. Вояк сотні поручика Романа Сушка. Ранений у бою з росіянами 7 вересня 1915 р. у селі Пантелиха на Тернопільщині. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142; Виказ ранених // Діло. – 1916. – 5 квітня. – С. 3; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 360.*

с. Довгополе

48. Стрілець Дмитро Калинин. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС вступив 2 березня 1915 р., поранений у бою з росіянами 1 травня 1915 р. розривною кулею дум-дум у битві за гору Маківку. Був на жнивях у с. Іванівка. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 57 зв. – 58; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 338; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 432; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 38.

с. Жаб'є

49. Стрілець Юрій Бендейчук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Вояк 3-ї сотні сотника Осипа Яримовича. До УСС вступив весною 1915 р. На австрійсько-російському фронті був з 16 квітня 1915 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 29 – 30.

50. Стрілець Михайло Білачук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Вояк сотні сотника Романа Дудинського. До УСС вступив 2 березня 1915 р. На австрійсько-російському фронті був з 6 квітня 1915 р. Брав участь в боях за бойківські села Рожанка, Славсько, Головецько та Грабовець. Загинув 29 квітня 1915 р. від поранення в голову в битві з росіянами на горі Маківці.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 56; *За волю України // Свобода. – 1915. – 15 травня. – С. 3; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 338; Ріпецький С. Про тих, що полягли і пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 302; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 390, 391.*

51. Стрілець **Боднарук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Учасник битви за Маківку. Інших даних нами не виявлено.

Література: Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 122.

52. Стрілець **Михайло Михайлович Бойчук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні II-го куреня. До УСС зголосився 13 грудня 1915 р. На австрійсько-російському фронті з 13 липня 1916 р. Воював на Бережанщині над р. Стрипою. Загинув у бою з росіянами 4 вересня 1916 р. під Потуторами на Тернопільщині. Похований 7 вересня 1916 р. на військовому цвинтарі, який у народі відомий, як поле Слави в східній частині села Потутори.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 60, 65; За волю України // Свобода. 1916. – 21 жовтня. – С. 2; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли в боях під Потуторами і на Лисоні (в серпні і вересні 1916 р.). / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 338.

53. Стрілець **Олекса Бойчук**. Народився 1897 р. Рільник. Учасник битви за гору Лисоню на Тернопільщині. 4 вересня 1916 р. попав до росіян у полон. Дата смерті не встановлена.

Джерело: Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 7.

54. Стрілець **Микола Бумбук**. Народився 1890 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У бою з росіянами 28 квітня 1915 р. поранений при штурмі на горі Маківці. Дата смерті не встановлена.

Література: Спис страт Українських Січових Стрільців. // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май-червень. – Ч. 19/20. – С. 22; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли і ранені на горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 року / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 307; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея, Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 396.

55. Стрілець **Федір Вітинюк**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Жандарм. У січових стрільцях був з вересня 1914 р. Інших даних не встановлено.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 10.

56. Стрілець **Іван Гардейчук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Воював у 1-й четі 1-ї сотні 1-го полку УСС. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 23 березня 1916 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 261. – Арк. 2, 4.

57. Стрілець **Олекса Гапчук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні 1-го полку УСС.

Література: Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 407.

58. Стрілець **Володимир Глібовицький**. Народився 1887 року. Громадський діяч міжвоєнної доби. За звинувачення в участі Гуцульсь-

кому повстанні 1920 року відбув ув'язнення в коломийській тюрмі. Помер 20 травня 1945 р. Похований у с. Довгополе.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 47 зв. – 48; *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 38.

59. Стрілець **Іван Джигалюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. З 13 червня по 16 липня 1915 р. був вдома в короткотерміновій відпустці. Перебував деякий час у російському полоні в Київці. Потім мав повторну відпустку з 18 серпня по 22 жовтня 1915 р. Дату смерті не встановлено.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 53 зв. – 54, 95 зв. – 96.

60. Стрілець **Василь Додик (правильно Додюк)**. Народився 1898 р. Греко-католик. Рільник. Освіта початкова. До усіх зголосився 21 лютого 1915 р. Військову присягу прийняв 3 квітня 1915 р. Вояк 1-ї чети хорунжого Михайла Дорошенка 2-ї сотні сотника Осипа Букшованого. У діючій армії на австрійсько-російському фронті був з 6 квітня 1915 р. Відзначився в боях за гору Маківку на Сколівщині, де вступив у рукопашний бій один проти трьох російських вояків. Одного заколов штиком, а двоє інших втекло. Мав довготривалу відпустку з 13 серпня по 17 жовтня 1915 р.

Учасник битв за село Лісовичі на Стрийщині, за німецьку колонію Новий Калущ коло Калуща, за с. Вікторів поблизу Галича, а також за села Бернадівка, Соколів і Семиківці на Тернопільщині. Був у російському полоні, звідки втік. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 6 зв. 7; 82 зв. – 83; – Спр. 37. – Арк. 14 – 14 зв.; – Спр. 63. – Арк. 63; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 422.

61. Стрілець **Іван Додюк**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Ймовірно, в одному збоїв був тяжко поранений, бо лікувався у Відні. Звідти в Галичину був направлений до легіону УСС 21 грудня 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 263. – Арк. 186.

62. Стрілець **Михайло Додюк**. Народився 1897 р. Греко-католик. Рільник. Ймовірно, був поранений ранений, бо влітку 1915 р. лікувався у Відні. Звідти в Галичину направлений до легіону УСС.

Джерело: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 250. – Арк. 1 зв.

63. Стрілець **Михайло Зеленчук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні УСС. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами першим серед гуцулів 21 жовтня 1916 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерела та література: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 78. – Арк. 107; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 429.

64. Стрілець **Михайло Зуб'юк**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні поручика Романа Сушка. У бою з

росіянами поранений, а тому був ними полонений 7 вересня 1915 р. під селом Пантелиха на Теребовлянщині. Дальша доля не в'ясна.

Джерела: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143; Виказ полонених. // Діло. – 1916. – 9 травня. – С. 4.*

65. Стрілець **Проць Катрич**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Мав 4-денну відпустку з 3 по 5 травня 1915 р. Був у полоні росіян.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 30 зв. – 31.

66. Стрілець **Андрій Кікінчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик рільник. Загинув 2 листопада 1915 р. у бою з росіянами за село Семиківці на Тернопільщині.

Джерело. *Виказ убитих і померлих УСС // Діло. – 1916. – 12 березня. – С. 3.*

67. Стрілець **Василь Кікінчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Рільник. Загинув 2 листопада 1915 р. у бою з росіянами за село Семиківці на Тернопільщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 161; – Спр. 99. – Арк. 161; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 348.

68. Стрілець **Іван Кікінчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Поранений 29 червня 1915 р. у битві з росіянами за Галич.

Література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 348.

69. Стрілець **Юрій Кікінчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Був у полоні росіян у Київці. Мав 4-денну відпустку з 1 по 4 червня 1916 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 44 зв. – 45; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1915. – S. 26.*

70. Стрілець **Олекса Кіщук**. Народився 15 лютого 1894 р. Швець. В усусах з 3 вересня 1914 р. Чура сотника Осипа Будзиновського. За мужність і героїзм проявлений у боях з росіянами 14 грудня 1915 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 1, 57.

71. Стрілець **Кирило Конішчук**. Дату народження і смерті автором не встановлено. Кулею з карабіну був поранений у Стрию. Подальша його доля досі не в'яснена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 1 зв.

72. Стрілець **Дмитро Корчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк I-го куреня 1-го полку УСС. За бої з росіянами на горі Маківці відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». У баталії з ворогом 1 травня 1915 р. разом з січовиком Дмитром Остафійчуком зумів здобути два

кулемети ворога, за що 16 квітня 1918 р. Олена Стефанів представила його до урядової нагороди: срібної медалі «За відвагу» II-го ступеня.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 2 – 3; – Спр. 79. – Арк. 128; – Спр. 86. – Арк. 14.

73. Стрілець Василь Луцюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні III-го куреня 1-го полку УСС. Над р. Стрипою у бою з росіянами 14 вересня 1915 р. був поранений. У складі 7-ї сотні усясів з 9 червня 1915 р. воював в артилерійського розрахунку. 11 серпня 1916 р. був переведений до 129-ї бригади австрійського війська. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 10 зв. – 11; – Спр. 36. – Арк. 9 зв. – 10; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 351; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 36.

74. Стрілець Дмитро Мартищук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Мав відпустку з 22 квітня по 30 травня та з 15 серпня – по 19 жовтня 1915 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 17 зв. – 18, 86 зв – 87.

75. Стрілець Василь Ониськів. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Вояк сотні атамана Дмитра Вітовського. Ранений 27 серпня 1915 р. у бою з ворогом за містечко Завалів на Тернопільщині.

Джерела та література: Список утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915 // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 357.

76. Стрілець Володимир Перкатюк. 1892 року народження. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні сотника усясів Романа Дудинського I-го куреня УСС. Загинув у бою з росіянами на Тернопільщині в другій половині 1915 р.

Джерела. ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 2; Список утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 158.

77. Стрілець Юрій Раковський. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. Вояк 2-ї сотні I-го куреня 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 21 – 22; Українські січові стрільці. – 1914 – 1920. – Львів: Слово, 1991. – С. 147; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 485; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 344.

78. Стрілець Йосиф Семенчук. Дата народження не встановлена. Греко-католик. Рільник. Загинув 11 жовтня 1915 р. убиті з росіянами за с. Семиківці на Тернопільщині.

Джерело: *Виказ убитих і полонених УСС // Діло. – 1916. – 12 березня. – С. 3.*

79. Стрілець Онуфрій Семенчук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті воював з 6 квітня 1915 р. Вояк 4-ї сотні 1-го полку УСС. Був у російському полоні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 63 зв. – 64; – Спр. 37. – Арк. 39 – 40; – Спр. 58 – Арк. 68; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 493.

80. Стрілець Василь Сливчук. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. За мужність і героїзм проявлені в боях з противником нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 67 зв. – 68; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 497; Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 346.

81. Десятник Іван Сорук. Народився 1883 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 4 травня 1915 р. В битві за гору Маківку 4 травня 1915 р. крісовою кулею поранений у праве плече і руку. Дата смерті не встановлена.

Література: Ріпецький С. *Українські січові стрільці, поляглі і ранені на горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 року.* / С. Ріпецький // *За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью Йорк, 1967. – С. 310; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 497; *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 36.

82. Стрілець Петро Форгіль. Народився 1896 р. За офіційними даними з 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні УСС. Учасник бою за гору Лисоня, де був поранений 3 вересня 1916 р. 31 грудня 1917 р. йому вручено «Хрест військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 7; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 13; Думін О. *Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 362; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 514.

83. Стрілець Дмитро Храпчук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Був у російському полоні. Мав відпустку з 10 серпня по 14 жовтня 1915 р. Подальша доля січового вояка – невідома.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 75 зв. – 76.

84. Стрілець **Петро Храпчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Був у російському полоні. Мав відпустку з 18 по 21 квітня 1916 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 13 зв. – 14.

85. Вістун **Михайло Черкалюк**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. Учасник бою за Маківку, де був поранений 1 травня 1915 р. шрапнеллю в ліве плече. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців*. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 363; Ріпецький С. *Українські січові стрільці, поляглі і ранені на горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 року*. / С. Ріпецький // *За волю України. Історичний збірник УСС*. Нью Йорк, 1967. – С. 310; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба*. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 519; Гуцули у *Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалюка*. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 350.

86. Стрілець **Петро Черкалюк**. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. Був у російському полоні. Влітку 1915 р. лікувався у віденському госпіталі. Весною 1916 р. мав відпустку. Дата смерті не встановлена

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 20 зв. – 21, 94 зв. – 5; – Спр. 250. – Арк. 64 зв.; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба*. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 519; Гуцули у *Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалюка*. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 350.

87. Стрілець **Петро Шкондеюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 29 липня 1917 р. був ранений у с. Збриж на Тернопільщині. Нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81 зв.; – Спр. 83. – Арк. 364.

88. Вістун **Василь Ясінський**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні. Деякий час у 1916 р. він був візником обозної сотні УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 49. – Арк. 6 зв.; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба*. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 529; Гуцули у *Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалюка*. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 353.

89. Стрілець **Йосип Ясінський**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. З 13 липня по 20 серпня 1915 р. був вдома в короткотерміновій відпустці. Перебував деякий час у російському полоні.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 54 зв. – 55.

с. Зелене

90. Стрілець Михайло Зеленчук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні четаря Івана Чмоли. У бою з росіянами полонений. Далі доля – невідома.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915 // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143.*

91. Стрілець Василь Зітинюк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк І-ї чети 4-ї сотні II-го куреня. До УСС вступив 2 вересня 1914 р. Воював у сотні поручика Осипа Семенюка. Він брав участь в походах на Сваляву, Верб'яж, Дрогобич, Бескид, Хуст, Головецько, Гребенів, Маківку. Поранений в живіт і ліве бедро під час наступу на гору Маківку 1 травня 1915 р., де відзначився відвагою. Помер 8 травня 1915 р. у страшних муках від розривної кулі в страшних муках у шпиталі в Лавочному. Похований на українському кладовищі в Лавочному на Сколівщині.

Джерела та література: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 78. – Арк. 146; – Спр. 99. – Арк. 146; Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 346; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 300; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 430.

92. Стрілець Іван Зітинюк. Народився 1888 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк І-ї чети сотні поручика О. Семенюка. До УСС вступив 2 вересня 1914 р. У битві з росіянами на горі Маківці 29 квітня 1915 р. отримав сім кульових поранень, в тому числі в ліву руку і бедро. Дата смерті не встановлена.

Література: Назарук О. Гуцульська відвага і любов до гарного оружжя. / О. Назарук. // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 16; Ріпецький С. Українські січові стрільці, поляглі і ранені на горі Маківці в боях квітні і травні 1915 року / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 307; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 430.

93. Стрілець Юрій Зітинюк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. В рядах усусів з осені 1914 р. Учасник битви за Маківку. Василь, Іван та Юрій – рідні брати. В баталії 30 травня 1915 р. за с. Лісовичі на Стрийщині потрапив до росіян у полон. Інших даних нам не вдалося встановити, тобто дальша його доля – не відома.

Джерела та література: Назарук О. Гуцульська відвага і любов до гарного оружжя. / О. Назарук. // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 16; Виказ полонених // Діло. – 1916. – 4 травня. – С. 3.

с. Ільці

94. Стрілець Михайло Бойчук. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Добровольцем до усіх ступів між 21 і 27 лютого 1915 р. Спочатку був під командуванням четаря М. Саєвича. Він є учасником битви з росіянами на горі Лисоні, де 4 вересня 1916 р. отримав поранення. Дата смерті не встановлена.

Література: Назарук О. Оповідання мого 16-літнього ордонанса / О. Назарук // Вістник Союза визволення України. – 1915. – Май-червень. – Ч. 19/20. – С. 19; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 339.

95. Вістун Іван Кермошук. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. До УСС вступив 25 лютого 1915 р. і воював у другій сотні 1-го куреня 1-го полку українських січових стрільців з 8 квітня 1915 р. з 9 по 26 травня 1916 р. був вдома у відпустці. Учасник боїв за Рожанку, Грабовець, Головецьке, Маківку, Лісовичі, Вікторів, м. Підгайці, Зарваницю, Соснів і Потутори. Ще воював у басейні рік Стрипа і Серет. Під Потуторами був важко поранений. Рана виявилась не сумісною з життям і 14 серпня 1916 р. відійшов у вічність. Похований на полі Слави в с. Потутори на Тернопільщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 39. – Арк. 17 – 17 зв.; – Спр. 99. – Арк. 159; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 347; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли в боях під Потуторами і на Лисоні (в серпні і вересні 1916 р.). // За волю України. – Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 341; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 435.

96. Стрілець Олекса Манчук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В лавах УСС з вересня 1914 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 6 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 79.

97. Стрілець Іван Семенюк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Ранений в бою з росіянами на горі Кобила 26 жовтня 1914 р. Нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 21 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 358.

98. Стрілець Юрій Шуфлетюк. Народився 18 січня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. Це був юнак ростом 175 см, шатен з голубими очима. Завдяки вдалій агітації польських легіонерів, які перебували в Ільцях, 18 листопада 1914 р. вступив до польського легіону і воював у 3-му батальйоні 2-го піхотного полку 10-ї компанії, а потім 1-му батальйоні 2-го полку 4-ї компанії. Ратоборствував добре, бо мав звання капрала. Разом з бойовими побратимами брав участь у боях за Окорушно, Кірлібабу, Нижнів, Тлумач, Бортники на Тлумаччині, а потім у Бессарабії. Після 20 серпня 1915 р. зумів перевестися в легіон Українських січових стрільців. Іншими даними не володіємо. У Цент-

ральному державному історичному архіві України у м. Львові зберігається його військовий квиток польського легіонера. Дата смерті січового вояка не встановлена.

Джерело: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 181. – Арк. 151 – 162.

с. Красноїлля

99. Стрілець Михайло Бровчук. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Просвітянин. Аматор Гуцульського театру Г. Хоткевича, з яким об'їздив усю Галичину. В усусах з вересня 1914 р., а з проголошенням ЗУНР – вояком УГА. Загинув у бою з поляками під Львовом весною 1919 р.

Література: Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 38.

100. Стрілець Іван Гулеюк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У одному з боїв потрапив до росіян у полон.

Джерело: *Verlustliste ausgegeben № 605 am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 18.

101. Стрілець Олекса Гулеюк. Дата народження і смерті не встановлені. Вояк сотні Д. Вітовського. В другій половині 1915 р. під час бою росіянами полонений. Дальша доля не досліджена.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915 // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.*

102. Вістун Іван Гелетчук. Народився 1898? р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В січових стрільцях з вересня 1914 р. Учасник битви з росіянами на горі Кобила поблизу села Труханів на Сколівщині. У битві з росіянами за м. Завалів 27 серпня 1915 р. був поранений. Автор розвідки «Перша жертва» про односельчанина, громадського діяча, січового стрільця Михайла Маротчака. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 27 жовтня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 50, 58; Гелетчук І. Перша жертва / І. Гелетчук // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Ч. 55 /56. – С. 2 – 3; Виказ ранених // Діло. – 1916. – 5 квітня. – С. 3.

103. Стрілець Іван Жикалюк. Народився 15 березня 1895 р. Греко-католик. Рільник. Вояк 7-ї сотні УСС. Присягу на вірність Україні прийняв 3 вересня 1914 р. 5 серпня 1915 р. був переведений до штабу сотні. Був у російському полоні і зумів повернутися до своїх. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 69 зв. – 70; – Спр. 36. – Арк. 2 зв. – 3; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 334; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 38.

104. Стрілець **Василь Іличук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Рільник. Вийшов у фронтний похід 6 квітня 1915 р. Воював з росіянами за бойківські села Грабовець і Головецько. 29 квітня 1915 р. загинув при штурмі гори Маківки.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 150; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1920. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 347; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли і ранені на горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 р. / С. Ріпецький // За волю України. – Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 303; Герої Маківки // Агро. – 1990. – 3 листопада. – С. 4; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 431.

105. Стрілець **Іван Іличук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 5.

106. Стрілець **Михайло Маротчак**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Січовик, самодіяльний актор. Вояк сотні Зенона Носковського. Загинув у бою 4 листопада 1914 р. на горі Ключ у селі Труханів на Сколівщині.

Джерела та література: Гелетчук І. Перша жертва / І. Гелетчук // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Ч. 55 / 56. – С. 2 – 3; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців, Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 459; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 340.

107. Стрілець **Гриць Миронюк**. Народився 30 листопада 1895 р. Греко-католик. Зарібник. Вояк 7-ї сотні 1-го полку УСС. В останній декаді травня 1915 р. був вдома в короткотерміновій відпустці. Перебував деякий час у російському полоні. 3 16 червня 1916 р. числився в окремих списках 8-ї сотні УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 40 зв. – 41; – Спр. 36. – Арк. 6 зв. – 7; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 31; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 341.

108. Стрілець **Дмитро Снітович**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. При штурмі гори Маківки 29 квітня 1915 р. був тяжко поранений. Від поранення несумісним з життям помер 10 травня 1915 р. у лічниці в с. Лавочне на Сколівщині.

Література: Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли і ранені на горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 р. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 303; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 498.

109. Стрілець **Петро Снітович**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В рядах січових стрільців воював з вересня 1914 р. В бою з росіянами був поранений. Дальша доля красноїльського січового вояка – невідома.

Джерело: *Спис страт Українських Січових Стрільців. // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 22.*

110. Стрілець **Микола Ткачук**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 44. – Арк. 3.

111. Стрілець **Федь Ткачук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні І-го куреня. До УСС зголосився 10 вересня 1914 р. Воював з росіянами в горах Бескиду. 20 грудня 1914 р. тут застудився і лікувався в військовому госпіталі в містечку Темешвар в Угорщині. Звідси через станицю польських легіонерів був скерований до польського легіону в Коломиї. 28 березня 1915 р. повернувся до сотні усусів. 6 квітня 1915 р. вийшов у похід на австрійсько-російський фронт. Ратиборствував проти росіян на Сколівщині. При штурмі гори Маківки загинув 29 квітня 1915 р. Там спочиває вічним сном у братській могилі.

Джерела та література: *За волю України // Свобода. – 1915. – 14 травня. – С. 3; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 306; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 510; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 348 – 349.*

с. Кривопілля

112. Стрілець **Федь Кіціняк** (вірогідно, Кіцнак). Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з вересня 1914 р. Вояк сотні сотника Омеляна Левицького. В першій декаді жовтня 1915 р. був вдома в короткотерміновій відпустці. Наприкінці 1915 р. у бою з росіянами на Тернопільщині потрапив у полон. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 73 зв. – 74; *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 159.*

113. Стрілець **Никифор Чоканчук**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. Відзначився в боях з росіянами за гору Маківку, за що був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». З 13 липня по 17 жовтня 1915 р. після виходу з російського полону був у відпустці. По поверненню із рідного краю продовжував воювати з ворогом і 2 листопада 1917 р. його нагородили «Хрестом військових заслуг».

З проголошенням ЗУНР із зброєю в руках захищав молоду українську державу. В одному з боїв отримав поранення. Втрата здоров'я від поранення становила 40%. Відійшов у вічність після 1938 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 83 зв. – 84; – Спр. 79. – Арк. 127; – Спр. 80. – Арк. 100; Інваліди УГА. Повіт Косів // Альманах «Червоної Калини». Річник VIII. – Львів, 1929. – С. 168; Виказ інвалідів Української Армії // Український інвалід. – 1938. – Ч. 2. – С. 10; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 521; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 351.

с. Криворівня

114. Стрілець **Микола Гечук**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Вояк 1-ї сотні 1-го полку УСС. У сотні з 5 квітня 1915 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 3 зв. – 4.

115. Стрілець **Микола Дячук**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 425; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 334.

116. Стрілець **Юрко Магорук**. Народився 1894 р. (за іншими даними 1895) Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні. Поранений 1 травня 1915 р. у битві з росіянами на горі Маківці на Сколівщині в ноги і обличчя. 27 листопада 1917 р. за мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 58; Ріпецький С. Українські січові стрільці поляглі і ранені на горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 р. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 308.

117. Стрілець **Юрій Павлюк**. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У усусах з вересня 1914 р. Вояк сотні сотника Омеляна Левицького. Мав відпустку з 12 червня по 15 липня та з 17 серпня – по 21 жовтня 1915 р. У грудні 1915 р. у бою з росіянами на Тернопільщині потрапив у полон. Перебував у російському таборі австрійських військовополонених у с. Київцець. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 50 зв. – 51, 91 зв. – 92; Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 159.

118. Стрілець **Микола Якіб'юк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Гімназист, син заможного селянина. Інших даних нами не виявлено.

Література: Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116.

с. Перехресне

119. Стрілець **Онуфрій Марущак**. Народився 1 квітня 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На фронті з 30 вересня 1914 р. воював у Буковинському курені гуцулів – січових стрільців у Мароморешськiм Сиготі. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 20.

120. Стрілець **Микола Сорохман**. Народився 1878 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російськiм фронті з 30 квітня 1914 р., воював у Мараморошськiм Сиготі.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 30.

с. Полянки

121. Стрілець **Танасій Дупрейчук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. До УСС вступив 2 березня 1915 р. Вояк 3-ї сотні сотника О. Семенюка I-го куреня УСС. На австрійсько-російськiм фронті з 6 квітня 1915 р. Загинув 1 травня 1915 р. під час наступу на російські позиції гори Маківки в с. Головецько на Сколівщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 138; Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. /С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 303; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 424.

с. Пробійна (до 1946 р. - Шикмани)

122. Стрілець **Василь Шикман**. Народився 1896 р. Греко-католик. Рільник. Неграмотний. Вояк сотні четаря Івана Чмоли. Полонений у бою з росіянами. Дальша доля – невідома. Відомості про січового стрільця в науковий обіг вводяться вперше.

Джерело: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143.

с. Стебні

123. Стрілець **Федір Бельмега**. Народився 1898 р. (за іншими даними в с. Довгополе, що більш ймовірно). Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні сотника О. Семенюка. До УСС вступив 2 березня 1915 р., поранений 29 квітня 1915 р. у битві за гору Маківку в правий бік живота. Він рани несумісної з життям помер у дорозі до польового госпіталю в селі Головецько на Сколівщині.

Джерела та література: Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 338; Ріпецький С. Про тих, що полягли і пролляли кров у боях на Маківці. /С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. Нью Йорк, 1967. – С. 298 – 300; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 388.

124. Стрілець **Іван Дмитрович Дуленчук**. Народився 27 липня 1897 р. Греко-католик. Робітник. Освіта початкова. Окрім рідної, ще володів румунською мовою. До УСС зголосився 24 лютого 1915 р. Вояк чети четаря Миколи Саєвича 3-ї сотні сотника Івана Чмоли I-го куреня 1-го полку УСС. В діючій армії був з 8 квітня 1915 р. Воював з росіянами

за бойківські села Рожанка, Славсько, за гору Маківку на Сколівщині, під селом Лісовичі на Стрийщині, де 1 червня 1915 р. отримав поранення. Далі боровся з ворогом під Болеховом, м. Калушем, а також за села Гнильче, Бурканів, Пантелиха, Соколів і Семиківці на Тернопільщині. Тут 30 квітня 1916 р. був вдруге поранений. У госпіталі лікувався до 10 травня 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 71; – Спр. 99. – Арк. 135; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея, Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 424.

с. Устеріки

125. Стрілець **Петро Петрук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В бою з росіянами за гору Маківку на Сколівщині 28 квітня 1915 р. був поранений. Дата смерті не встановлена.

Література: Ріпецький С. Про тих, що полягли і пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 309; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 480.

с. Ферескуля (з 1946 р. - Черемошна)

126. Стрілець **Володимир Ясельський**. Народився 10 грудня 1894 р. Греко-католик. Коваль. Вояк 3-ї чети 1-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС сотника Романа Дудинського. В усусах на фронті з 30 вересня 1914 р. 23 липня 1916 р. був переведений до технічної сотні піонерів. Лікувався у шпиталі, а з 3 червня по 28 липня перебував вдома у відпустці. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 10 зв. – 11. – Спр. 65. – Арк. 86; – Спр. 80. – Арк. 36 зв; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 529; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 353.

127. Стрілець **Володимир Ясеновський**. Народився 10 листопада 1894 р. Греко-католик. Рільник. Освіта початкова. Вояк 4-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 39.

КОСІВЩИНА

с. Акришора

1. Стрілець **Ілля Кіцелюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. В усусах з вересня 1914 р. В бою з росіянами під с. Лісовичі поблизу Стрия 30 травня 1915 р. потрапив до росіян у полон. Дальша доля – невідома.

Джерело: Виказ полонених // 1915. – 21 квітня. – С. 4.

с. Бабин

2. Стрілець **Олекса Семотюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик Рільник. Був у російському полоні. Мав відпустку у серпні 1915 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 65 зв. – 66.

с. Баня-Березів

3. Стрілець **Петро Лютий**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Був у російському полоні. Мав відпустку з 20 по 24 квітня, а пізніше в жовтні 1915 р. По завершенню Великої війни. Воював у складі УГА та козаком армії УНР. Поляками інтернований у табір українських старшин і стрільців у м. Ланцуті.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 14 зв. – 15, 73 зв. 74; – Ф. 753. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 20 зв.

4. Старший стрілець **Гриць Іванович Самак**. Народився 23 липня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 3-ї і 6-ї сотні 1-го полку УСС. До УСС зголосився 8 серпня 1914 р. На фронті з 26 жовтня 1914 р. Мав довготривалу відпустку з 12 серпня по 16 жовтня 1915 р. Був у російському полоні. По завершенню визвольних змагань українців жив і помер у селі Годи-Добровідка Коломийського району.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 20, 81 зв. – 82; – Спр. 44. – Арк. 3; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба*. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 491.

с. Брустури

5. Стрілець **Степан Семенович Ванджурак**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах був з 1914 по 1918 р. Далі незалежність краю із броєю в руках захищав у складі УГА. З визвольних змагань українців додому повернувся в 1921 р. Помер у 1957 р. Похований на сільському цвинтарі с. Брустури.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 141.

6. Стрілець **Ілля Гrepиняк**. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. У Київці був у російському полоні. Мав відпустку з 11 червня по 14 липня 1915 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 49 зв. – 50, 94 зв. – 95.

7. Стрілець **Микола Федорович Данищук**. Дата народження не встановлена. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник Загинув у 1918 році.

Література: Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців*. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 141.

8. Стрілець **Михайло Данищук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усуси заготований в грудні 1914 р. гімназистом Іванцем. Військову підготовку пройшов на Закарпатті. На австрійсько-російський фронт разом з

іншими 12 брустурівчанами, в тому числі і з рідним братом Петром вийшов наприкінці квітня 1915 р. Вояк сотні М. Саєвича. Учасник битви за гору Маківку на Сколівщині.

Література: Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців*. – Львів: Союз Визволення України, 1916. – С. 116.

9. Стрілець Петро Данищук. Народився 10 січня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник – робітник. До усусів зголосився 26 березня 1915 р. 6 квітня 1915 р. прийняв військову присягу в 3-й сотні четаря М. Саєвича. На австрійсько-російському фронті з 6 квітня 1915 р. На горі Маківці 1 травня 1915 р. у битві з росіянами стрілецькою кулею був поранений у ногу. В військових зведеннях він значиться загиблим від важкого поранення в голову. Насправді залишився живим. Від рани лікувався в військовому госпіталі в Нагірадї. До сотні повернувся 16 червня 1915 р. і в складі чети четаря Гнатюка від росіян визволяв Галич. Пізніше брав участь у боях з росіянами на Тернопільщині: в селах Куропатники, Пантелиха, Потутори, Соколів і Семиківці. В Семиківцях захворів і 4 січня 1916 р. був відправлений на лікування в військовий госпіталь в м. Підгайці, де пробув десять днів. З 26 травня по 16 червня 1916 р. навчався на курсах чур-ординарців. У грудні 1917 р. був нагороджений «Хрестом військових заслуг». В цей час перебував на вишколі. У книзі реєстру особового складу легіону УСС значиться під № 3097. Дальша його доля нам – невідома.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 24 – 25; – Спр. 61. – Арк. 17; – Спр. 63. – Арк. 55 зв; – Спр. 83. – Арк. 5; Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців*. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців*. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345; Ріпецький С. *Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці* / С. Ріпецький // *За волю України*. – Нью Йорк, 1967. – С. 300, 303; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба*. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 418.

10. Стрілець Андрій Дручків. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. До УСС зголосився 2 березня 1915 р. Вояк 1-ї сотні сотника В. Кучабського II-го куреня усусів. Учасник боїв за бойківські села Рожанку і Грабовець, прикарпатські поселення Болехів, Вікторів, Галич та опільське містечко Завалів й с. Потутори на Тернопільщині. Смертельно поранений 3 вересня 1916 р. на Лисоні, помер у шпиталю в Бережанах. Наступного дня похований на військовому кладовищі міста Бережани.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 134; *Verlustliste № 605 ausgegebenen am 02. 08. 1917*. – Wien, 1917. – S. 12; Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців*. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців*. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345; Ріпецький С. *Українські січові стрільці полегли в боях під Потуторами і на Лисоні (в серпні і вересні 1916 р.)*. // *За волю України. Історичний збірник УСС*. – Нью Йорк, 1967. – С. 340; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба*. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 423.

*Січовий стрілець
М. Дручків.
Фото
друкується
вперше.*

11. Стрілець Микола Володимирович Дручків. Народився 14 серпня 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До війни був активним членом брустурівської «Січі». В УСС з 3 вересня 1914 р. Вояк 8-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС. За зразкове відношення до воїнського обов'язку мав відпустку з 20 по 24 квітня 1915 р. Поранений крісовою кулею в праву руку в битві з росіянами в бойківському селі на горі Маківці 1 травня 1915 р. За героїзм і безстрашність проявлені в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Після трьохмісячного лікування продовжив воювати в сотні поручика Осипа Будзиновського. В селі Потутори на Тернопільщині потрапив у російський полон і деякий час перебував у таборі військовополонених у Дарниці під Києвом. Глибокою осінню 1917 р. повернувся додому.

З проголошенням ЗУНР вступив до УГА. Воював у складі легендарного Гуцульського куреня сотника Григорія Голинського в околицях містечка Городок під Львовом. Учасник наступу УГА на Чортків, був у «чотирикутнику смерті». У міжвоєнному часі керував сільським осередком «Просвіти» та кооперативом.

У жовтні 1939 р. обраний головою Тимчасового комітету села. 24 лютого 1940 р. заарештований органами НКВС як член ОУН. Станіславським обласним судом засуджений на три роки позбавлення волі та два роки позбавлення в правах. Дружину вивезли до Сибіру. У 1948 р. він повернувся до рідного села. Помер у 1983 р. і похований на кладовищі біля сільської церкви. Реабілітований 11 березня 1990 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 15 зв. – 16, 78 зв. – 79; Відзначення УСС. // Вістник Союзу Визволення України. – 1917. – 8 квітня. – С. 238; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 12; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 423; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Коломийський і Косівський райони. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – Т. 1. – С. 480.

12. Стрілець Михайло Дручків. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Про нього відомо тільки те, що 11 листопада 1916 р. був відправлений з віденської воєнної лічниці до запасної сотні січових стрільців у Галичину.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 106.

13. Стрілець Петро Запищук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк Легіону Українських січових стрільців.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 44. – Арк. 3.

14. Стрілець Михайло Лабачук. Народився 1894 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Загітований у усуси в грудні 1914 р.

Військову підготовку пройшов у Варпалянці поблизу Мукачева. Вояк технічної сотні та 2-ї чети четаря Осипа СухOVERського 1-сотні 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті був з 5 квітня 1915 р. Загинув 29 квітня 1915 р. у бою з росіянами на горі Маківка. За героїзм і відвагу проявлені в штурмі Маківки 30 серпня 1917 р. посмертно нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 5 зв. – 6; – Спр. 79. – Арк. 91 зв.; Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців*. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба*. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 450.

15. Стрілець Михайло Мочерняк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. В усуси зголосився в вересні 1914 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 101 зв.

16. Стрілець Федір Павлович Мочерняк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. В усуси зголосився в вересні 1914 р. Помер після Другої світової війни. Похований у Брустурах.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 141.

17. Стрілець Дмитро Остафійчук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У грудні 1914 р. агітатором польських легіоністів був загітований у польський легіон. За те, щоби він агітував брустурівських юнаків у легіоністи йому присвоїли звання капрала. Коли, від нього хлопці пішли в усуси, не стерпів цієї ганьби і втік від легіоністів й сам прийшов у навчальний центр до січових стрільців у Варпалянці поблизу Мукачева. Військову підготовку пройшов на Закарпатті. На австрійсько-російський фронт разом з іншими 12 брустурівчанами вийшов наприкінці квітня 1915 р. Учасник битви за гору Маківку на Сколівщині.

Література: Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців*. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116.

18. Стрілець Василь Андрійович Палійчук. Народився 1895 р. Неграмотний. Греко-католик. Зарібник. Блондин з синіми очима, лице подовгувате, чоло правильне. Був невисокого зросту (158 см). Вояк 1-ї сотні I-го куреня усусів. До українського війська зголосився 2 березня 1915 р. На австрійсько-російському фронті з 10 квітня 1915 р. Учасник боїв за бойківські села Рожанка і Головецько. Загинув 29 квітня 1915 р. від важкого поранення у груди і лівий бік (розривною кулею вирвано частину тіла до ребер), які виявились не сумісними з життям, у битві за гору Маківку на Сколівщині. Похований на полі Слави на горі Маківка.

Джерела та література: Виказ страт УСС. Виказ убитих і померлих Українських Січових Стрільців // Свобода. – 1915. – 14 травня. – С. 3; Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців*. – Львів: Союз визволення

України, 1916. – С. 120; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 365; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью-Йорк, 1967. – С. 300, 304; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 477; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 342.

19. Стрілець Микола Петрашук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усіх загітований в грудні 1914 р. Військову підготовку пройшов на Закарпатті: Варпаланці поблизу Мукачеве. На фронт разом з іншими 12 брестувівчанами вийшов наприкінці квітня 1915 р. Учасник битви за гору Маківку на Сколівщині.

Література: Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116.

20. Стрілець Петро Петрашук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. В усіх загітований четарем Іваном Іванцем в грудні 1914 р. Військову підготовку пройшов на Закарпатті. На австрійсько-російський фронт вийшов наприкінці квітня 1915 р. Вояк 3-ї сотні четаря М. Саєвича. Разом з ним у сотні з брестувівчан воювали брати Данишуки та Лукин Петрів. На горі Маківці в селі Головецько був ранений в коліно 29 квітня 1915 р. У бою потрапив до росіян у полон. Дальша доля не встановлена.

Джерела та література: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143; Ранені // Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью-Йорк, 1967. – С. 308; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 479; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 342.

21. Стрілець Дмитро Петрів. Народився 1895 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Загинув у бою з росіянами на горі Маківка. Дата смерті не встановлена.

Джерело: Герої Маківки. // Агро. – 1990. – 3 листопада. – С. 4.

22. Старший стрілець Іван Петрів. Дата народження і смерті не встановлено. Греко-католик. Рільник. Ймовірно, брат січового стрільця Лукина Петріва, адже О. Назарук стверджує, що окрім нього на війні ще були три брати. Правда він імена їх не називає. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 5 зв.

23. Стрілець Лукин Йосипович Петрів. Народився 1896 р. у багатодітній родині (мав 4 братів і 5 сестер) заможного селянина. Гре-

ко-католик. Неграмотний. До школи не ходив із-за того, що в восьмирічному віці втратив батька, а тому треба було допомагати матері підтримувати велике тваринницьке господарство. Рільник. Вояк сотні М. Саєвича, а потім 3-ї чети 5-ї сотні поручика Осипа Семенюка. Поранений крісогою кулею 29 квітня 1915 р. у битві з росіянами на горі Маківці в праву руку, в правий бік та обличчя. Будучи поранений не залишив поле бою. Більше того, в атаці в окопі знищив російського вояка і офіцера. Лікувався в шпиталю в Лавочному і Араді, де пробув протягом 20 днів. З незагоєними ранами повернувся на австрійсько-російський фронт. Від нього Осип Назарук записав перебіг бою 28 квітня 1915 р. усусів з росіянами за Маківку. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: *Ранені // Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 113 – 122; Ріпецький С. Про тих, що полягли і пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью-Йорк, 1967. – С. 300, 309; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 479.*

24. Стрілець Прокіп син Мокрини Слижур. Народився 1897 р. Греко-католик. Рільник. Інших даних про цього січового стрільця не встановлено.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 142.*

25. Стрілець Микола Васильович Соколюк. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Помер у с. Брустури в 1980 р.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 142.*

26. Стрілець Федір Васильович Соколюк. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Боднар. Помер у с. Брустури в 1975 р.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 142.*

27. Стрілець Іван Сорохан. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк I-го куреня УСС. Був у російському полоні. У травні 1915 р. мав короткотермінову відпустку. Дальша доля – невідома.

Джерела: *ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 6 зв. 7; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 41.*

28. Стрілець Михайло Ткачук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В ряди українських січових стрільців загітований у грудні 1914 р. Військову підготовку пройшов у Варпалянці поблизу Хусту на Закарпатті. На австрійсько-російський фронт разом з іншими 12 брустурівчанами вийшов наприкінці квітня 1915 р. Учасник битви за гору Маківку на Сколівщині. Інших даних про січового вояка не вдалося встановити.

Література: Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116.

с. Великий Рожин

29. Стрілець Ілько Букатка. Народився 1893 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні сотні сотника Романа Дудинського. 11 червня 1915 р. у бою з росіянами за с. Вікторів був поранений, а пізніше в черговій баталії був росіянами полонений.

Джерела та література: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915 // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 340.*

30. Стрілець Пилип Ілюк. Народився 1886 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС. Помер 1962 р. від ран отриманих у бою з росіянами.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 142.*

31. Стрілець Федір Калинич. Народився 1884 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС. Загинув 1916 р. у бою з росіянами.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 142.*

с. Вербовець

32. Стрілець Гриць Дубей. Народився 31 грудня 1890 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті з 6 квітня 1915 р. 11 червня 1916 р. був переведений до 1-ї сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр 37. – Арк. 20 – 21; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 423; *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 142.*

33. Стрілець Юрій Ярема. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. В горах Бескиду в 1915 р. у часі штурму російських позицій був ранений осколком гранати.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 1.

с. Вижній Березів

34. Стрілець Антін Березовський. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні І-го куреня УСС.

Література: *Українські січові стрільці Коломиї і Коломийщини. // Коломия й Коломийщина: збірник споминів і станей про недавнє минуле. – Філадельфія: Видання комітету коломиян, 1988. – С. 785.*

35. Стрілець Василь Арсенич-Березовський. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні 1-го полку УСС. У бою з росіянами потрапив до них у полон. Дата смерті не встановлена.

Джерело: *Verlustliste № 605 ausgegebenen am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – С. 4.*

36. Стрілець Антон Брошко. Народився 1890 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В 1918 р. був поранений. В 1941 р. пішов на радянсько-німецьку війну, де і загинув.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 142.*

37. Стрілець Антон Карлович Вальнер. Відомостей про нього не зуміли відшукати.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 142.*

38. Стрілець Василь Михайлович Ґеник. Народився 27 листопада 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні І-го куреня 1-го полку УСС. Навчався у Коломийській гімназії. До легіону УСС добровільно зголосився в вересні 1914 р. Учасник битви за Маківку на Сколівщині. 9 квітня 1915 р. потрапив у російський полон, звідки втік додому. О. Думін помилково твердить, що він там загинув. 28 березня 1916 р. був направлений у лічницю на лікування. Помер у 1924 р. у с. Вижній Березів.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 17 – 17 зв.; *Verlustliste № 605 ausgegebenen am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – С. 14; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 343; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 415.*

39. Стрілець Микола Михайлович Ґеник. Народився 1897 р. Освіта початкова. Рільник. Учасник битви за гору Маківку на Сколівщині, де отримав поранення. 30 березня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дальша доля січового стрільця невідома.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 23 зв. – 24; – Спр. 83. – Арк. 8; *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 143.*

40. Старший стрілець Михайло Ґеник. 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояктехнічної сотні.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 143.*

41. Стрілець Михайло Козланюк. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку Українських січових стрільців.

Література: *Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – Львів: Слово, 1991. – С. 151; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 144.*

42. Стрілець **Василь Косович**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк I-го куреня УСС. Мав відпустку з 17 серпня по 16 вересня 1915р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 9 зв. – 10, 92 зв. – 93.

43. Стрілець **Василь Михайлович Лазарович**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї і 5-ї сотні 1-го полку УСС. З проголошенням ЗУНР вступив до лав УГА. Вістун 4-ї Золочівської бригади 2-го корпусу УГА. Помер від тифу у «чотирикутнику смерті» 12 листопада 1919 р. у м. Вінниці. Похований на міському кладовищі.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 42. – Арк. 3 зв.; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 450.

44. Стрілець **Микола Іванович Малкович**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В 1945 р. «визволителями» разом з родиною вивезений у Сибір. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 144.

45. Стрілець **Петро Малкович**. Народився 31 січня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні I-го куреня 1-го полку УСС. 24 серпня 1914 р. зголосився до УСС. 8 травня 1916 р. був направлений до шпиталю. 16 червня 1916 р. переведений з 7-ї до 3-ї сотні УСС. 8 серпня 1916 р. на кілька днів був відправлений на жнива для корпусу. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 1 – 2; – Спр. 37. – Арк. 21 – 22; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 458.

46. Стрілець **Пилип Негрич**. Народився 10 березня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Юнак мав темне волосся, бурі очі, густі чорні брови і округле обличчя. В усуси зголосився в кінці серпня 1914 р. Воював у складі сотні сотника Івана Коссака. Був розвідником у Бескидах Сколівщини. 1 листопада 1914 р. разом з іншими бойовими побратимами був у розвідницькій групі, яка вела розвідку на горі Ключ, Сукіль та в селах Бряза і Поляниця на Долинщині. В перестрілці з росіянами був поранений і потрапив до них у полон.

Джерела та література: Виказ полонених // Діло. – 1916. – 7 травня. С. 3; Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців.* – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 89 – 95.

47. Вістун **Іван Миколайович Перцович**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Вояк сотні поручика Осипа Будзиновського. В бою з росіянами 12 вересня 1915 р. потрапив у полон під с. Семиківці на Тернопільщині. Дата смерті не встановлена.

Джерела: Виказ полонених // Діло. – 1916. – 10 травня. – С. 3; Виказ втрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915 р. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 159.

48. Стрілець Михайло Перцович. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з 2 вересня 1914 р. На австрійсько-російському фронті з 30 вересня 1914 р. Вояк І-го куреня 1-го полку УСС. Помер у 1947 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 44; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 144.

49. Стрілець Іван Михайлович Романчич. Вояк УСС та УГА. Інших даних не встановлено.

Література: Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 144.

50. Стрілець Федір Іванович Романчич. Дата народження не встановлена. Воював з росіянами на Мараморощині. Ймовірно, там опинився в російському полоні. Відпустку мав з 12 серпня по 16 серпня 1915 р. Учасник українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. Загинув у бою з поляками за містечко Рудкина Львівщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 81 зв. – 82; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 144.

51. Стрілець Василь Сеник. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні І-го куреня 1-го куреня УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 494; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 144.

52. Вістун Антін Михайлович Симчич. Народився 25 листопада 1896 р. Греко-католик. Освіта незакінчена середня. Навчався в Коломийській українській гімназії. Греко-католик. В УСС з 3 вересня 1914 р. Вояк 1-ї сотні четаря Івана Чмоли І-го куреня УСС. 13 липня 1916 р. його назначили командиром роя (відділення). Був ординарцем командира 1-го куреня. В боях з росіянами проявив мужність і героїзм, за що був нагороджений «Хрестом військових заслуг».

З проголошенням ЗУНР він вступив до лав УГА. За військові заслуги отримав чин старшини – хорунжого. Деякий час воював у складі армії УНР, зокрема під Крутами і в інших місцях. Помер у 1976 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 16; – Спр. 37. – Арк. 5 зв. – 6; – Спр. 42. – Арк. 5 зв. – 6; – Спр. 44. – Арк. 90 зв. – Спр. 58. – Арк. 68; – Спр. 80. – Арк. 112; Українські січові стрільці з Коломиї і Коломийщини. // Коломия і Коломийщини: збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філядельфія: видання комітету коломиян, 1988. – С. 785.

53. Стрілець Василь Михайлович Симчич. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. В УСС з 18 серпня 1914 р. Вояк 1-ї

сотні І-го куреня УСС. 27 вересня 1914 р. відправлений на австрійсько-російський фронт, де 18 червня 1915 р. в боях під с. Вікторів поблизу Галича потрапив до росіян у полон. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 140 – 140 зв; Виказ полонених // Діло. – 1916. – 6 травня. С. 3; Українські січові стрільці з Коломиї і Коломийщини. // Коломия й Коломийщина: збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філядельфія: видання комітету коломиян, 1988. – С. 785.

54. Стрілець **Михайло Симчич**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У бою з росіянами до них потрапив у полон.

Джерело: *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 39.

55. Стрілець **Михайло Онуфрійович Томич**. Народився 1900 р. Вояк УСС та УГА. Інших відостей поки-що не вдалося виявити. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 144.

56. Стрілець **Дмитро Андрійович (Савинюків) Урбанович**. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився наприкінці серпня 1914 р. Був ординарцем. Помер у 1947 р.

Література. Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 144.

57. Підхорунжий **Микола Юрійович Урбанович**. Народився 14 жовтня 1895 р. Освіта середня. Випускник Коломийської гімназії. До УСС зголосився 2 вересня 1914 р. Воював стрільцем у 4-й сотні 2-го куреня 1-го полку УСС. На Верецькому перевалі 27 листопада 1914 р. у бою з росіянами отримав поранення. Був на Маромарошині. З 11 серпня по 15 жовтня 1915 р. мав відпустку з тим, щоби в домашніх умовах зміг поправити своє здоров'я. Пізніше по поверненню з рідного краю у чині десятника ратоборствував у складі 2-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 4 жовтня 1915 р. був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». В Егерсдорфі на Моравії в 1917 р. закінчив старшинську школу піхоти.

З проголошенням ЗУНР вступив до УГА. Воював проти поляків в рядах 7-ї Львівської бригади, в курені сотника Михайла Дибуляка на посаді командира сотні. 31 січня 1919 р. отримав військове звання четар. Був важко поранений 19 квітня 1919 р. у бою з поляками під Великим Любінем неподалік Львова. Після лікування три місяці був комендантом стаційної команди в Печеніжині.

У 1920 р. нелегально перейшов польсько-чехословацький кордон і в Празі навчався на філософських студіях. По їх закінченню повернувся на Прикарпаття і учителював в українській гімназії в Рогатині. У 1928 р. виїхав до брата до Канади. В Едмонтоні закінчив теологічні студії і став православним священником. Помер 13-го березня 1976 р. у Вінніпегу.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 77 зв. – 78; – Спр. 78. – Арк. 13, 16 зв, 17; Думін О. Історія Ле-

гіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 362; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 513.

58. Стрілець Юрій Іванович Урбанович. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Помер у 1971 р. Похований у селі Вижній Березів.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 145.

59. Стрілець Михайло Іванович Філійович. Відомостей про нього не вдалось встановити. Загинув у бою з росіянами.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 145.

с. Город

60. Стрілець Дмитро Баранюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС. В усусах з вересня 1914 р.

Література. Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 145.

с. Кобаки

61. Стрілець Іван Артим'юк. Народився 9 липня 1886 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Вояк 4-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38 зв.

62. Вістун Василь Букатчук. Народився 1897 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні К. Гутковського. 11 лютого 1915 р. у бою за село Вишків на Долинщині пропав безвісті.

Джерело: Полонені і загублені // Свобода. – 1914. – 2 липня. – С. 7.

63. Стрілець Григорій Іванович Букатчук. Народився 18 січня 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Помер 19 вересня 1971 р. Похований у с. Кобаки.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 145.

64. Стрілець Петро Васильович Букатчук. Народився 11 липня 1895 р. Греко-католик. Освіта середня. Випускник гімназії. Вояк 3-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС з 3 лютого 1915 р. 24 жовтня 1915 р. отримав восьмиденну відпустку. 20 липня 1916 р. був переведений до саперної сотні. Помер у 1976 р. в Омській області Російської Федерації.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 29 – 30; – Спр. 104. – Арк. 96; Лазарович М. Леґіон Українських стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 396; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 328.

65. Стрілець Петро Васильович Букатчук. Народився 6 червня 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До січового стрілецтва зголосився наприкінці серпня 1914 р. Загинув у бою з росіянами 27 червня 1915 р. у с. Вікторів поблизу Галича.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 145.

66. Стрілець Созонт Букатчук. Народився 2 травня 1896 р. Випускник Вижницької гімназії. В УСС з вересня 1914 р. Потрапив до російського полону. В Росії захопився комуністичною ідеологією. Воював у Червоній Армії і в 1918 р. потрапив у полон до німців. Звільнившись повернувся до рідного краю і став гарячим пропагандистом більшовицьких ідей.

У міжвоєнному часі став відомим громадсько-політичним діячем КПЗУ. За антипольську діяльність двічі притягався до кримінальної відповідальності. Відбував покарання в львівській політичній в'язниці Бригідки. Делегат II-го з'їзду КПЗУ (1928) та Європейського конгресу трудового селянства (м. Берлін, 1930). У Москві навчався на однорічних ленінських курсах. Був інструктором ЦК КПЗУ на Львівщині і Волині. У 1934 р. за комуністичну діяльність польським судом засуджений на 15 літ позбавлення волі. З неволі в вересні 1939 р. визволений Червоною Армією. Делегат Народних Зборів Західної України та учасник 5-ї позачергової сесії Верховної Ради СРСР. Депутат Верховної Ради УРСР (з 1940 р.). Голова Кутського райвиконкому депутатів трудящих. Помер 13 березня 1948 р. Похований у с. Кобаки.

Література: Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 328; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 145.

67. Стрілець Михайло Гайферук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. Мав відпустку з 4 по 19 червня.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 46 зв. – 47.

68. Стрілець Григорій Андрійович Дивоняк. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Стрілець 6-ї сотні 1-го полку УСС. Мав відпустку з 16 серпня по 20 жовтня 1915 р. Був у російському полоні. Помер 19 серпня 1971 р. у с. Кобаки.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 89 зв. – 90; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 396; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 333.

69. Стрілець Василь Дупей. 1897 року народження. Греко-католик. Рільник. Був у російському полоні. Мав відпустку з 26 квітня по 29 травня та з 17 серпня – 21 жовтня 1915 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 18 зв. – 19, 91 – 92 зв.; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 12.

70. Стрілець Дем'ян Петрович Дупей. Народився 20 листопада 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні 1-го полку усусів. У одному з боїв потрапив у полон до росіян. Помер 3 березня 1930 р. у Львові.

Джерела та література: *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 12; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 424; Гуцули у *Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю.* – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 334.

71. Стрілець Дмитро Марфей. Дата народження і смерті не встановлені. 3 вересня 1916 р. у бою з росіянами поранений за гору Лисоня на Тернопільщині. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14 зв.; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352.

72. Стрілець Михайло Іванович Марфей. Народився 20 листопада 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До січового стрілецтва зголосився наприкінці серпня 1914 р. 30 жовтня 1914 р. у бою за с. Синевідсько на Сколівщині отримав поранення. За відвагу і героїзм проявлені в боях з ворогом 16 лютого 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Помер 30 липня 1967 р. у с. Кобаки.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14 зв.; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців.* Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352.

73. Стрілець Василь Негрук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 7-ї сотні усусів поручика Омеляна Левицького. Був у російському полоні. Мав відпустку з 20 по 24 квітня та з 17 серпня по 21 жовтня 1915 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 16 зв. – 17, 92 зв. – 93; *Українські Січові Стрільці. 1914-1918.* – Львів: Слово, 1991. – С. 153; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 471; Гуцули у *Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю.* – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 342.

74. Стрілець Микола Тимофійович Никифорчин. Народився 4 грудня 1898 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні поручика Зенона Носковського 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 1 жовтня 1914 р. Влітку 1915 р. лікувався у віденському військовому госпіталі. До росіян потрапив у полон. Відійшов у вічність 30 липня 1961 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 41 – 42; – Спр. 250. – Арк. 58 зв.; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 32; *Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918.* – Львів: Слово, 1991. – С. 150; Лазарович М. *Легіон Українських січових стріль-*

ців: *Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 471; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 342.

75. Стрілець Іван Подюк. Народився 31 травня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Стрілець 2-ї сотні 1-го полку УСС. Учасник боїв на Маківці та Лисоні. Після поранення став інвалідом. По сімейним обставинам мав відпустку з 17 серпня по 13 вересня 1915 р. У листопаді 1918 р. влився в ряди УГА. Брав участь в Чортківському наступі та 30 серпня 1919 р. у звільненні Києва. В одному з боїв з поляками попав до них у полон і перебував у таборі військово-лонених у Тухолі на Помор'ю. По звільненню із табору поїхав до Грацу на медичні студії. Повернувся до рідного краю і осів у Снятині. Тут лікував М. Черемшину і В. Стефаника. В 1939 р. став в'язнем НКВС у Снятині, а з приходом німців – гестапо у Станіславській тюрмі.

У 1944 р. емігрував до Словаччини, а звідти потім до Західної Німеччини і згодом до США. Там у м. Сиракузи відкрив приватну практику. На новому місці поринув у громадську роботу: став першим головою Українського лікарського товариства Північної Америки і суспільно-культурного товариства «Снятин». Друкував статті в часописах «Свобода» і «Вільне слово» (Торонто). Помер 28 грудня 1979 р. у США.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 853. – Оп. 1. – Спр. 34 – Арк. 93 зв. – 94; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 343.

76. Стрілець Василь Сав'юк. Дата народження і смерті не встановлені. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 21 зв.

77. Вістун Дмитро Сав'юк. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта неповна середня, гімназист. Вояк кінного відділу сотні поручика Осипа Семенюка. Поранений осколком гранати в ліве плече 1 травня 1915 р. у битві з росіянами за гору Маківку. За мужність і хоробрість проявлену в боях з росіянами влітку 1915 р. нагороджений срібною медаллю «За хоробрість» II-го класу. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: *Свобода.* – 1915. – 30 липня. – С. 5; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці / С. Ріпецький // *За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью-Йорк, 1967. – С. 309; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 490; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 342.

78. Десятник Іван Сав'юк. Народився 1 липня 1894 р. Освіта середня. Випускник гімназії. Вояк 1-ї чети 3-ї сотні сотника Осипа Яримовича 1-го легіону УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 28 вересня 1914 р. За героїзм і відвагу проявлені у боях з росіянами 22 квітня 1916 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», а 2 листопада 2017 р. – «Хрестом військових заслуг». Закінчив стар-

шинську школи піхоти австрійської армії в Моравії. Був командиром чети 2-ї бригади 2-го корпусу УГА. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 24 – 25; – Спр. 58. – Арк. 41; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 490; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 345.

79. Стрілець Микола Юрійович Статкевич. Народився 18 травня 1891 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. В українському війську воював з вересня 1914 р. Помер 15 червня 1975 р. Похований у с. Кобаки.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 146.

80. Старший стрілець Михайло Ткачук. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Був у російському полоні. Мав відпустку з 21 по 25 квітня та з 17 серпня по 21 жовтня 1915 р. 17 лютого 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 77. – Арк. 17 зв. – 18, 35 зв., 92 зв. – 93.

81. Стрілець Іван Церковнюк. Дата народження не встановлена. Греко-католик. Рільник. Учасник битви за гору Маківку на Сколівщині. Там відзначився у бою, за що був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Деякий час перебував у полоні, звідки зумів втекти до своїх. У серпні 1916 р. мав короткотермінову відпустку для відвідання родини. 18 квітня 1918 р. хорунжою Оленою Степанівною за здобуття 1 травня 1915 р. разом з Дмитром Остафійчуком двох кулементів у часі бою на горі Маківці був представлений до бойової нагороди: срібної медалі «За хоробрість» II-ої ступені. Учасник українсько-польської війни 1918 – 1919 р. Вояк УГА. Перебував у більшовицькому полоні в Житомирі. Дальша доля невідома.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 62 зв. – 63; – Спр. 79. – Арк. 128; – Спр. 86. – Арк. 23; Виказ полонених у Житомирі // Вперед. – 1920. – 22 мая. – С. 3.

82. Стрілець Василь Іванович Чепіга. Народився 8 лютого 1896 р. Освіта вища. Педагог. Викладач гімназії. Заарештований в 1944 р. Органами НКВС. Дальша доля – невідома.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 146.

83. Стрілець Іван Миколайович Чепіга. Народився 5 липня 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Помер 2 квітня 1948 р.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 146.

м. Косів.

84. Старший стрілець **Василь Баб'юк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Мав відпустку з 18 серпня по 19 листопада 1915 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 96 зв. – 97.

85. Стрілець **Антін Библюк**. Народився 24 вересня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Килимарник. Вояк 3-ї сотні 1-го куреня і 7-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 2 лютого 1915 р. У боях з ворогом був двічі поранений: 29 квітня 1915 р. з Маківку осколком гранати в пальці руки та 16 вересня 1915 р. – за село Потутори. 24 серпня 1915 р. отримав двотижневу відпустку. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 2 травня 1916 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» а пізніше – «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 31 – 32; – Спр. 79. – Арк. 107, 131; – Спр. 80. – Арк. 100; – Спр. 104. – Арк. 101; *Ранені // Свобода*. – 1915. – 2 липня. – С. 6; *Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918*. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 338; *Ріпецький С. Про тих, що полягли та проливали кров у боях на Маківці / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС*. – Нью Йорк, 1967. – С. 306; *Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба*. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 390.

86. Стрілець **Микола Боєчко**. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС у Пісочній біля Стрия зголосився 31 грудня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 68. – Арк. 20.

87. Стрілець **Іван Вандич**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк булавного відділу 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область*. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 137.

88. Вістун **Микола Вінтоняк**. Дата народження не встановлена. Греко-католик. Освіта початкова. Військову підготовку проходив у Пісочній.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 31 зв. – 32.

89. Стрілець **Іван Галицький**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Кучер. В усусах з 1917 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 12 лютого 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 35 зв.

90. Стрілець **Степан Галицький**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Satter. В усусах з лютого 1915 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 12 лютого 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Відійшов у вічність після 1934 р.

Джерела та література: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 35 зв.; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 158.

91. Десятник **Михайло Гавриш**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Мав двотижневу відпустку з 4 по 13 травня та з 24 липня по 19 серпня 1915 р. за обставинами в родині. Службу розпочинав рядовим вояком УСС. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 19 жовтня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 27 зв. – 28, 57 зв. – 58; – Спр. 83. – Арк. 9.

92. Стрілець **Андрій Горбовий**. Дата народження не встановлена. Греко-католик. З 13 липня по 20 серпня 1915 р. перебував вдома в короткотерміновій відпустці. Деякий час знаходився у російському полоні в Київцю. Доброволець УГА – вояк 2-ї Коломийської бригади 2-го корпусу. Помер 24 листопада 1919 р. від висипного тифу в селі Гнівань нинішнього Тиврівського району Вінницької області.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 54 зв. – 55; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 331.

93. Стрілець **Володимир Горбовий**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 102.

94. Стрілець **Іван Горбовий**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Вояк сотні поручика Івана Чмоли. 7 вересня 1915 р. в одному з боїв з росіянами за с. Пантелиха на Тернопільщині пропав безвісти.

Джерела: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

95. Стрілець **Дмитро Григорак**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Вояк сотні поручика Зенона Носковського. У бою з росіянами потрапив до них у полон.

Джерело: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

96. Стрілець **Петро Дармограй**. Дата народження і смерті не встановлені. Вояк булавного відділу 1-го полку УСС.

Література: Українські січові стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 145; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 137.

97. Вістун **Микола Заячук**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. У бою з росіянами на горі Залярській 22 жовтня 1914 р. був поранений. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 48; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 346.*

98. Старший десятник **Антін Іваницький**. Народився 1886 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні отамана Сеня Горука 1-го полку УСС. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Помер у 1931 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 10; *Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. С. 150; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 430; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 137.*

99. Старший стрілець **Дмитро Козак**. Народився 1895 р. Греко-католик. Зарібник. В усусах з весни 1915 р. Вояк 2-ї сотні поручика Романа Сушка 1-го полку УСС. В боях з ворогом був двічі ранений на Тернопільщині: 2 вересня 1915 р. у селі Людвиківка, а 3 вересня 1916 р. при штурмі гори Лисоня. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 19 жовтня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 11; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 348.

100. Стрілець **Іван Козак**. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. В усусах з весни 1915 р. Вояк 1-го полку УСС. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом у листопаді 1915 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерела та література: *Відзначення Українських Січових Стрільців// Вісник Союзу визволення України. – 1915. – 5 грудня. – Ч. 53/54. – С. 16; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 137.*

101. Стрілець **Степан Кочурак**. Народився 6 січня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні поручика Романа Сушка 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 23 квітня 1915 р. Був у російському полоні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 73 зв. – 74; – Спр. 37. – Арк. 18 – 18 зв.; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 444.

102. Стрілець **Іван Михайлович Кременюк**. Народився 1881 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Вояк 1-го полку УСС. У бою з росіянами потрапив до них у полон. Помер 3 січня 1920 р. на Камчатці у Петропавловську.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 138.*

103. Стрілець **Микола Кременюк**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Вояк сотні поручика Івана Чмоли. У бою потрапив до росіян у полон. Дальша доля – невідома.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143.*

104. Стрілець **Михайло Мицкан**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Мав Великодню відпустку з 5 по 9 травня 1916 р. 31 грудня 1916 р. прибув до Збірної Станиці УСС у Відні, ймовірно, для реабілітації свого здоров'я або підвищення військової підготовки.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 124; – Спр. 34. – Арк. 34 зв. – 35.

105. Вістун **Юліан Тим'як**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Був у російському полоні в Київцю. Мав у 1915 р. весняну та осінню відпустки.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 27 зв. – 28, 85 зв. – 86.

106. Вістун **Михайло Швець**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Загинув 3 жовтня 1916 р. повертаючись з розвідки поблизу села Богатківці на Тернопільщині. За офіційними даними австрійської сторони він потрапив до росіян.

Джерела: *Шляхи. – 1916. – 31 жовтня. – С. 749; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 44.*

107. Стрілець **Дмитро Михайлович Юсипчук**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні поручика Романа Сушка 1-го куреня 1-го полку УСС. За героїзм проявлений в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Четар Гуцульського куреня УГА. Помер від тифу на Поділлі у 1919 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 2; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 527; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 138.*

с. Космач

108. Стрілець **Василь Боб'як**. Народився 1888 р. Греко-католик. Рільник. Вояк сотні поручика Романа Будзиновського 2-го куреня 1-го полку УСС. В усусах з 3 вересня 1914 р. У с. Маловоди на Тернопільщині застудився і 13 листопада 1915 р. захворів. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 30 зв. – 31; – Спр. 80. – Арк. 67 зв.; – Спр. 91. – Арк. 24.

109. Стрілець **Степан Боб'як**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і

героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 35 зв.

110. Стрілець Василь Петрович Бербеничук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював безпосередньо 22 місяці. Ратифікував у Бескидах Сколівщини. Учасник битв за села Потутори і Конюхи на Тернопільщині. За відвагу і героїзм проявлені в боях з росіянами двічі нагороджений урядовими нагородами: 10 лютого 1917 р. «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла, а 26 квітня 1917 р. бронзовою медаллю «За хоробрість». Загинув від рук легалізованої боївки КДБ УРСР 23 вересня 1947 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 60, 107; – Спр. 80. – Арк. 24 зв. – 25.

111. Стрілець Василь Іванович Бербеничук. Народився 11 березня 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні поручика Зенона Носковського 1-го полку УСС. На фронті з 28 вересня 1914 по 30 вересня 1916 р. Був кухарем сотні. За героїзм і відвагу проявлені у боях з росіянами в селі Конюхи на Тернопільщині 3 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918. – Львів: 1991. – С.149; ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 36 – 37; – Спр. 72. – Арк. 20 зв. – 21, 49 зв.; – Спр. 77 – Арк. 89 зв.; – Спр. 80. – Арк. 78; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 389.

112. Стрілець Микола Бербеничук. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 8-ї сотні поручика Осипа Будзинівського 1-го полку УСС. Мав двотижневу відпустку. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918. – Львів: 1991. – С. 154; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 389; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 325; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 144.

113. Стрілець Петро Юрійович Біловусяк. Народився 10 липня 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув на австрійсько-російському фронті в 1915 р.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 146.

114. Стрілець Михайло Борчук. Народився 5 липня 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. Вояк 4-ї сотні 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 29 жовтня 1914 р. В грудні 1915 р. лікувався в віденському військовому госпіталі. 14 вересня

1915 р. у бою з росіянами за с. Соколів на Тернопільщині потрапив у полон. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 40 – 41; – Спр. 250. – Арк. 89; *Виказ полонених // Діло. – 1916. – 6 травня. – С. 3; Українські Січові Стрільці з Коломиї і Коломийщини // Коломия й Коломийщина: збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія: видання комітету коломиян, 1988. – С. 785.*

115. Стрілець **Василь Данилович Вагелюк**. Народився 1885 р. Греко-католик. Рільник. Загинув у бою з росіянами наприкінці 1914 р.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 146.*

116. Стрілець **Василь Вінтоняк**. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні II-го куреня УСС з 9 листопада 1914 р. За одними даними помер на холеру в лікарні в м. Сколе на Львівщині. За іншими архівними даними з 17 серпня по 21 жовтня 1915 р. перебував вдома у відпустці, а потім під час бою потрапив до росіян у полон.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 91 – 92 зв.; – Спр. 99. – Арк. 76; *Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 340.*

117. Стрілець **Михайло Дзвінчук**. Народився 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні усусів. Був поранений у ліву руку кулею з гвинтівки на горі Маківці 1 травня 1915 р. За проявлені мужність і героїзм у боях з росіянами 19 жовтня 1917 р. отримав «Хрест військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 32 зв. – 33; – Спр. 34. – Арк. 5; *Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 344; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 307; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 420; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 333.*

118. Стрілець **Олекса Дувіряк**. Народився 1 квітня 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Коваль, кооперативний продавець. До усусів у Стрию прийнятий 2 вересня 1914 р. Вояк 4-ї сотні УСС сотника Зенона Носковського. Володів польською і словацькою мовами. В діючій австрійській армії був з 28 вересня 1914 р. До хвороби на тиф воював у складі сотні Барана.

Не раз ходив у розвідку в горах Бескиду. З 18 по 30 квітня 1915 р. хворів на тиф. 1 листопада 1915 р. попав до росіян у полон. Через тиждень від них утік. Конвой полонених російських вояків у районі м. Підгайці на Тернопільщині. Ветеран боїв за Вигоду, Стрий, Синевідсько на Сколівщині. Учасник штурму гори Маківки на Сколівщині,

кровопролитних битв у Бабині над Серетом, Соколові і Семиківці на Тернопільщині.

З проголошенням ЗУНР зголосився до УГА. Разом з деякими вояками перейшов на бік радянської влади. Певний час воював у складі ЧУГА. Там проникся більшовицькою ідеологією. За перших радянських «визволителів» був одним з найактивніших активістів організації в селі колгоспу. В організованому в березні 1940 р. колективному господарстві обіймав посаду бухгалтера. З хати повикидав образи святих і замість них тримав портрети членів Політбюро більшовицької партії: генсека Й. Сталіна, Л. Кагановича, В. Молотова та ін.

Коли розпочалася радянсько-німецька війна противники радянської влади Василь Томин, Лукин Дідичів, Танасій Вінтоняк (Кобинюччин) та Василь Пінкасюків темної ночі ввірвалися до його хати на присілку Буковець. Хто з них тяжко побив колгоспного активіста досі не встановлено. Побой виявилось не сумісними з життям. Від побиття сільський активіст колгоспного ладу наступного дня відійшов у вічність.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 38 – 39; – Спр. 63. – Арк. 62; Інформація респондента Василя Гаврилюка від 30 листопада 2010 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 423.

119. Стрілець **Юрій Дуденчук.** Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. За героїзм і відвагу проявлені у боях з ворогом 2 листопада 1917 р. відзначений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 101.

120. Стрілець **Петро Кіф'як.** Дата народження і смерті – невідомі. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк Буковинсько-Гуцульського куреня січових стрільців. 15 серпня 1915 р. у с. Мігалі в Північній Буковині був поранений у ногу з карабіна. Інших відомостей немає.

Джерела та література. ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 8; Арсенич П. *Січові стрільці в боротьбі за волю / П. Арсенич // Краєзнавець Прикарпаття.* – 2005. – № 4. – С. 31; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 336.

121. Стрілець **Олекса Коб'юк.** Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув 27 вересня 1915 р. у бою під містечком Завалля Підгаєцького повіту на Тернопільщині.

Література: Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 432.

122. Стрілець **Дмитро Кушнірчук.** Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Дата народження і смерті не встановлені. Вояк сотні поручика сотні Осипа Будзиновського. В другій половині 1915 р. загинув у бою з росіянами.

Джерело: *Спис утрат Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915 р. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.*

123. Стрілець Танасій Кушнірчук. Народився 15 квітня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Стрілець 4-ї сотні поручика Зенона Носковського 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 30 жовтня 1914 р. Деякий час перебував у російському полоні. Звідти вдалося йому втекти і повернутися назад до сотні. За зразкове виконання воїнського обов'язку мав чотирьохденну відпустку з 14 по 17 квітня 1916 р. Був чурою – ординарцем четаря Івана Каратницького. Дату смерті не встановлено.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 5. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 10 зв. – 11; – Спр. 37. – Арк. 41 – 42; *Українські Січові Стрільці з Коломиї і Коломийщини // Коломия і Коломийщина. – Філядельфія: видання комітету коломиян, 1988. – С. 785; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 450.*

124. Стрілець Іван Лендзюк (правильно Линдюк, – П. С.). Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В бою з росіянами на Лисій горі у горах Бескиду 23 грудня 1914 р. потрапив до росіян в полон. Дальша доля – невідома.

Джерело: *Виказ полонених // Діло. – 1915. – 21 квітня. – С. 3.*

125. Старший стрілець Микола Петрованчук. Народився 15 листопада 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Стрілець 1-ї чети хорунжого Михайла Дорошенка 2-ї сотні сотника Романа Сушка. На австрійсько-російському фронті з 28 вересня 1914 р. На горі Маківка 1 травня 1915 р. був поранений розривною кулею дум-дум у праву руку і праву ногу. Мав з 2 по 4 травня 1916 р. весняну відпустку. За мужність проявлену в боях проти росіян 2 листопада 1915 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Деякий час знаходився у російському полоні. Дальша доля не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 355. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 28 зв. – 29; – Спр. 37. – Арк. 15 зв. – 16; – Спр. 78. – Арк. 50; *Відзначення Українських Січових Стрільців // Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Відзначення Українських Січових Стрільців // Громадський голос. – 1916. – 20 марта. – С. 5; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 356; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці / Ріпецький С. // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 309; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 479.*

126. Стрілець Петро Плиторак. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС хорунжого Івана Сіяка. В боях з росіянами на Тернопільщині в другій половині 1915 р. був поранений.

Джерела та література. *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 31; Список утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 158; Українські Січові Стрільці з Коломиї і*

Коломийщини // Коломия і Коломийщина. – Філядельфія: видання комітету коломиян, 1988. – С. 786; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 343.

127. Стрілець Юрій Плиторак. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Стрілець 8-ї сотні поручика Осипа Будзинівського 1-го полку УСС. У січових стрільцях з 2 вересня 1914 р. На фронті з 17 жовтня 1914 р. 1 листопада 1915 р. ранений у бою за село Семиківці на Теребовлянщині. З 4 серпня по 4 вересня 1916 р. лікувався в госпіталі. 2 липня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 52 – 52 зв.; – Спр. 83. – Арк. 18; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 365; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 481.

128. Стрілець Василь Семираз. Народився 1896 р. Греко-католик. Рільник. Вояк 1-го полку УСС. У бою з росіянами в другій половині 1915 р. був полонений. Дальша доля невідома.

Джерело: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915 // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 3 марта. – Ч. 79/80. – С. 158.

129. Стрілець Аксентій Семчук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Рільник. З 13 червня по 16 липня та з 15 серпня 20 жовтня 1915 р. був вдома в короткотерміновій та довгостроковій відпустках. Перебував деякий час у російському полоні в Київцю. Дальша доля – невідома.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 53 зв. – 54, 89 зв. – 90.

130. Стрілець Дмитро Семчук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець до УСС зголосився 30 серпня 1914 р. у Стрию. Воював у сотні Горука. Учасник битви на Маківці, баталій у Лісовичах на Стрийщині, Соколові і Семиківцях на Тернопільщині. Першим з космачан у серпні 1915 р. отримав бронзову медаль «За хоробрість». Ймовірно, цю нагороду січовий стрілець отримав за мужність і героїзм проявлені в боях за Маківку і село Лісовичі. В 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 105 зв.

131. Стрілець Микола Топузяк. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні поручика Андрія Мельника 1-го полку УСС. У бою став військовополоненим росіян. Після Великої війни добровольцем пішов в УГА. За даними польської поліції мав чин капітана. Разом з армією УГА А. Кравса був інтернований у Чехії.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 59. – Арк. 31; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 45; Лазарович М. Легіон Українських стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 511; Гуцули у Визвольній боротьбі.

сmt. Кути

132. Стрілець **Северин Віндик**. Народився 20 січня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Торговець. До усусів зголосився в кінці серпня 1914 р. Вояк 4-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня УСС. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 23 січня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». У повоєнний час проживав у Торонто. Брав активну участь у січовому стрілецькому товаристві українців Канади. Помер 1963 р. в еміграції.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 27 зв., 38 зв.; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 400.

133. Підхорунжий **Франц Істерович**. Народився 1892 р. За одними даними родився в містечку Кути, а за другими в Любачеві Чесанівського повіту Галичини. Римо-католик. Освіта середня-спеціальна. Народний учитель. У Кутах до лав УСС зголосився 2 вересня 1914 р. Вояк 4-ї сотні 2-го куреня УСС. Був енергійний, рішучий, сміливий у діях і думках, відданий українській ідеї.

Визволяв від росіян міста Сколе, Стрий, Дрогобич. Брав участь у розвідувальних операціях. Учасник битв за визволення від ворога сіл Соснів, Вівся, Маловоди, Семаківці, Потутор на Тернопільщині. Тут 14 серпня 1916 р. загинув у рукопашному бою села Потутори. Посмертно відзначений срібною медаллю «За хоробрість» II-ої ступені.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 78. – Арк. 36 зв.; – Спр. 99. – Арк. 152; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 432.

134. Стрілець **Василь Глібчук**. Народився 1895 р. В бою з росіянами був поранений. Дата смерті не встановлена.

Джерело: *Verlustliste № 605 ausgegebenen am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 17.

135. Стрілець **Йосип Лежман**. Народився 15 листопада 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 8 серпня 1914 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 20.

136. Стрілець **Володимир Моклович**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Вояк сотні поручика Івана Чмоли. У бою з росіянами в другій половині 1915 р. потрапив у полон.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915.* // *Вістник Союзу визволення України.* – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143.

137. Вістун **Василь Никифорчин**. Дата народження не встановлена. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В останній декаді травня 1916 р. був вдома в короткотерміновій відпустці. Перебував деякий час у російському полоні. Дальша доля – невідома.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 40 зв. – 41.

138. Стрілець **Максим Рачинський**. Народився 1900 р. Греко-католик. Учень 4-го класу гімназії. В лави січовиків влився 4 квітня 1916 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 88.

139. Стрілець **Володимир Тарновецький**. Народився 13 жовтня 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Кушнір. Вояк 4-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня УСС. 21 грудня 1914 р. потрапив до росіян у полон. Звідти втік і далі воював проти росіян. Відомо, що у Відні протягом останньої декади березня та до 22 квітня 1917 р. лікувався в військовій лікарні. Звідти був направлений до Коша УСС у Галичину.

У чині десятника воював у лавах УГА. До кінця 1923 р. перебував у таборі інтернованих українських вояків і старшин у чеському місті Йосифів. У міжвоєнному часі був громадським діячем української громади містечка. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДАВОВ України, м. Київ. – Ф. Р. 3521. – Оп. 1. – Спр. 60. – Арк. 64; ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 144; – Спр. 43. – Арк. 39 зв.; *Свобода*. – 1915. – 2 липня. – С. 7.

140. Вістун **Петро Тарновецький**. Народився 1890 р. Греко-католик. 6 серпня 1917 р. за мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 79.

141. Стрілець **Микола Угринюк**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. В усіх з 1 червня 1916 р. Вояк 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область*. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 139.

142. Стрілець **Петро Шмідт**. Народився 10 липня 1897 р. За походженням німець. Римо-католик. Освіта початкова. Швець. Вояк 2-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня УСС. В українському війську з вересня 1914 р. На Стрийщині 21 жовтня 1914 р. потрапив у полон до росіян. Звідти січовому стрільцю вдалося вирватися на волю. З 3 по 5 травня 1916 р. мав відпустку, щоби відвідати рідних. Дата смерті автором не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 30 зв. – 31; – Спр. 43. – Арк. 39 зв.; *Свобода*. – 1915. – 2 липня. – С. 7.

с. Люча

143. Стрілець **Василь Коломийчук**. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 3-ї сотні. На фронті з осені 1914 р. воював з росіянами в Сколівських Бескидах. Там 1 грудня 1914 р. у бойовій сутичці з ворогом загинув на горі Чутор.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 4; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 336.

144. Стрілець **Степан Николин**. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні поручика Андрія Мельника 1 полку УСС. Дата смерті не встановлена

Джерела та література: Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба*. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 472;

Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 342.

145. Стрілець **Степан Николук**. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні 1 полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 148.

146. Стрілець **Іван Михайлович Ткачук**. Народився 1884 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Восени потрапив 1914 р. у полон і був розстріляний російськими вояками у смт. Делятин. Там на місцевому і похований.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 148.

147. Стрілець **Микола Федорак**. Народився 1896 року. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 8-ї сотні сотника Романа Дудинського. Поранений ліву руку і лікоть 4 травня 1915 р. у битві на горі Маківка.

Література: Ріпецький С. Українські січові стрільці, полягли і ранені на горі Маківці в боях в квітні і травні 1915 р. / С. Ріпецький / За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1964. – С. 310; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 513; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 350.

с. Малий Рожин

148. Вістун **Андрій Воротняк**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті воював з 16 жовтня 1914 р. 1 листопада 1916 р. йому присвоєно звання вістун. У січових рядах ще перебував 29 березня 1917 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 13.

с. Микитинці

149. Стрілець **Іван Вандич**. Народився 25 червня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк булавного відділу 1-ї сотні та 4-ї чети 2-ї сотні. Був у російському полоні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 145; Лазарович М. Легіон Українських стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 397.

150. Вістун **Володимир Завадський**. Народився 15 серпня 1898 р. Греко-католик. Гімназист української гімназії у Львові. Володів польською і німецькою мовами. Захоплювався лижним спортом. На австрійсько-російському фронті спочатку воював у сотні Семенюка, а з 26 січня 1915 р. – в 4-й сотні Носковського 1-го полку УСС.

22 жовтня 1914 р. під Стриєм був у складі розвідницької групи. У той час захворів і направлений на лікування в Мукачево. 3 4 лютого

по 23 березня 1915 р. у гімназії здавав екзамени. 29 травня 1915 р. – учасник битви за с. Лісовичі на Стрийщині. 9 жовтня 1917 р. за проявлену мужність і героїзм в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп.1. – Спр. 63. – Арк. 76; – Спр. 83. – Арк. 28.

с. Монастирсько

151. Старший стрілець **Михайло Боєчко**. Народився 2 листопада 1895 р. Освіта початкова. Рільник. Захоплювався грою на кларнеті. Вояк чети четаря технічної сотні Івана Цяпки сотника Р. Сушка. В діючій армії на фронті був з 26 серпня 1914 р. Брав участь в кровопролитних битвах під Болеховом, Калушем на Прикарпатті та Лисоні, Пантелихою і Соколовим на Тернопільщині. 4 вересня 1915 р. у бою з росіянами отримав поранення. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 20; *Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 156.*

152. Стрілець **Василь Кабин**. Народився 1894 р., а за іншими даними 5 лютого 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС. Нагороджений 2 листопада 1917 р. «Хрестом військових заслуг». Був вояком мундуrowого складу УГА. Помер 20 січня 1920 р. у лічниці у Тульчині на п'ятнистий тиф. Похований на цвинтарі у Тульчині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 2 зв; *Каровець М. Листа втрат І-ої бригади УСС (1919) // Літопис Червоної Калини. – Львів, 1930. – Ч. 7/8 – С. 37; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 155; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 432.*

153. Стрілець **Іван Кабин**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні сотника Романа Дудинського.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 47.

154. Стрілець **Антін Шікерт**. Римо-католик. Освіта початкова. Рільник. Був у російському полоні. Інших даних не вдалося встановити.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 84 зв. – 85.

с. Москалівка

155. Стрілець **Михайло Баранюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 100.

156. Стрілець **Петро Баранюк**. Народився 1 грудня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті воював з кінця вересня 1914 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 31 – 32.

157. Стрілець Іван Боєчко. Народився 1897 р. Освіта початкова. Швець. Вояк 3-ї сотні УСС. На австрійсько-російському фронті з 2 лютого 1915 р. 26 серпня 1915 р. отримав двонедільну відпустку. Був у російському полоні. По завершенню Великої війни повернувся додому. Перед приходом «визволителів» у 1944 р. емігрував за кордон. Жив у канадському місті Едмонтон, де брав участь у громадському житті української громади. Відійшов у вічність після 1965 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 58 – 59; – Спр. 37. – Арк. 30 – 31; – Спр. 104. – Арк. 73; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 7; Гей там на горі «Січ» іде! – К.: Віпол, 1993. – С. 418; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 393.*

158. Стрілець Михайло Боєчко. Народився 2 лютого 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 7-ї сотні 1-го полку УСС. Володів польською мовою. Вмів грати на кларнеті, їхати верхом на коні. 28 жовтня 1914 р. зачислений у сотню поручика Романа Сушка. Учасник боїв за Болехів, Калуш, Соколів, Пантелиху, Семиківці. 5 січня 1916 р. йому присвоєно звання старшого стрільця. 4 вересня 1916 р. у бою з росіянами за гору Лисоню на Тернопільщині був поранений.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 20; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 7; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 339; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 387.*

159. Стрілець Фома Гондурак. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Вояк сотні Дудинського. У бою з росіянами 7 листопада 1915 р. за Пантелиху на Тернопільщині був поранений. Дальша доля – невідома.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.*

160. Стрілець Дмитро Кошак. Греко-католик. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг», котрого йому вручено 27 жовтня 1917 р. В міжвоєнній часі в Микуличині працював лісником. Перед приходом «визволителів» влітку 1944 р. втік до Західної Німеччини, а звідти подався за океан. Там у повоєнній часі війшов у вічність.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 31 зв. – 32; – Спр. 83. – Арк. 11; *Інформація респондента Світлани Флис від 2 грудня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».*

161. Стрілець Іван Кошак. Народився 12 лютого 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Швець. Вояк 2-ї сотні поручика Романа Сушка. На австрійсько-російському фронті з 10 жовтня 1914 р. Учасник

бою за Бурканів, де був поранений 29 серпня 1915 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 17 – 17 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 350; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монтреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 160; Лазарович М. Легіон Українських стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 444.

162. Вістун **Микола Кошак**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з осені 1914 р. Потім був підвищений у званні – вістун. В останній декаді травня 1916 р. мав тижневу відпустку, щоби відвідати рідних. В листопаді 1916 р. лікувався у віденській лічниці. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг».

З проголошенням ЗУНР зголосився до УГА. Воював у чині старшого десятника і підхорунжого в 1-й сотні І-го полку Бригади УГА генерала А. Кравса. Був інтернований і знаходився в таборі українських вояків і старшин у чеському містечку Німецьке Яблонне. З Чехословаччини повернувся додому 18 листопада 1921 р.

У міжвоєнний час працював у Косівському повітовому суді. Для польських властей був небезпечним громадським діячем. В 1944 р. емігрував на Захід, а потім за океан, де проживав в американському місті Нью Гейвен. Там брав участь у громадському житті української громади. Відійшов у вічність після 1965 р.

Джерела та література: ЦДА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 113; – Спр. 34. – Арк. 39 зв. – 40; – Спр. 83. – Арк. 11; ЦДАВОВ України, м. Київ. – Ф. 3520. – Оп. 2. – Спр. 183. – Арк. 35; ДАІФО. – Ф. 2. – Оп. 1. – Спр. 315. – Арк. 104 зв. – 105; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монтреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 152; Гей там на горі «Січ» іде!.. – К.: Віпол, 1993. – С. 420; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців: Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 444.

163. Стрілець **Юрій Кошак**. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні 1-го полку УСС. Був у російському полоні. Дальша доля – невідома.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 22 зв. – 23, 71 зв. – 72; – Спр. 37. – Арк. 22 – 23; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монтреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 152; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 444.

164. Стрілець **Іван Собчук**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні Романа Дудинського. У бою з росіянами був полонений у другій половині 1915 р. Дальша доля вояка – не встановлена.

Джерело: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

165. Стрілець **Микола Срібнак**. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник – візник. Стрілець 2-ї сотні 1-го полку УСС з 5 червня 1915 р. Весною мав чотирьохденну відпустку, а потім восени – довготривалу відпустку 1915 р. Був у російському полоні. 16 липня 1916 р. направлений до лічниці на лікування.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 23 зв. – 24, 78 зв. – 79; – Спр. 37. – Арк. 17 – 17 зв. – Спр. 58. – Арк. 124; *Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 147; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 499.*

166. Стрілець **Михайло Срібнак**. Народився 24 вересня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Ткач. Вояк 2-ї сотні 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 10 жовтня 1914 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 17 – 17 зв. – Спр. 58. – Арк. 125; *Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 147; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 499.*

167. Стрілець **Дмитро Михайлович Юсипчук**. Народився 1896 р. Греко-католик. Рільник. Вояк 2-ї сотні 1-го полку УСС. Четар – Гуцульського куреня УГА. Помер від тифу на Поділлі восени 1919 р.

Джерела та література: *Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 148; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 527.*

с. Нижній Березів

168. Стрілець **Василь Арсенич Березовський**. Народився 8 березня 1894 р. Греко-католик. Учень Коломийської гімназії. Був вояком 4-ї і 5-ї сотень 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 27 вересня 1914 р. В Олександрійську був у російському полоні. Дальша доля – невідома.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 56 зв. – 57; – Спр. 37. – Арк. 42 – 43.

169. Стрілець **Григорій Петрович Арсенич**. Народився 1885 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув на австрійсько-російському фронті.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 148.*

170. Стрілець **Степан Антонович Арсенич**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 28 червня 1915 р. у бою з росіянами потрапив у полон. За іншими даними загинув на австрійсько-російському фронті під Галичем 28 липня 1915 р.

Джерела та література: *Виказ полонених. // Діло. – 1916. – 6 травня. – С. 3; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 149.*

171. Стрілець Іван Васильович Брустурняк. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув на австрійсько-російському фронті.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 149.

172. Стрілець Гаврило Якович Будурович. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. Помер у 1978 р.

Джерела та література: Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея, Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 396; Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 328.

173. Десятник Михайло Васильович Будурович. Народився 2 вересня 1896 р. Греко-католик. Рільник. На австрійсько-російському фронті з 28 вересня 1914 р. Вояк 1-ї чети хорунжого Михайла Дорошенка 2-ї сотні сотника Осипа Букшованого, потім Дмитра Вітовського. На австрійсько-російському фронті з 28 вересня 1914 р. Учасник кровопролитних боїв на Маківці. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 17 листопада 1915 р. нагороджений срібною медаллю «За хоробрість» II-ої ступені та 2 листопада 1917 р. «Хрестом військових заслуг». Під Бережанами восени 1916 р. попав до росіян в полон. До Лютневої революції перебував в Іркутській області. З проголошенням ЗУНР вдруге став на захист рідного краю. В лавах УГА воював проти поляків і на Львівщині був поранений. Разом з бойовими побратимами воював проти денікінців та більшовиків. Був хорунжим УНР. У складі ЧУГА воював проти поляків. Після поразки визвольних змагань українців подався на заробітки до Франції. До Нижнього Березова повернувся в 1931 р. По поверненню працював у дитячому будинку в Середньому Березові.

За німецької окупаційної доби працював лісником. Влітку 1943 р. був провідником у радянських партизанів під командуванням С. Ковпака. Допомігав повстанцям УПА, де перебував його син Степан – «Люлька». В 1970 р. відійшов у вічність. Похований у с. Нижній Березів.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 13 – 13 зв.; – Спр. 78. – Арк. 36 зв.; – Спр. 80. – Арк. 102; Відзначення Українських Січових Стрільців // Громадський голос. – 1916. – 20 марта. – С. 5; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея, формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 396; Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 328.

174. Стрілець Антон Степанович Ґеник. Народився 1876 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув на австрійсько-російському фронті.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 149.

175. Стрілець **Василь (Діловий) Ґеник**. Народився 1894 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. До УСС зголосився 15 серпня 1914 р. 1-ї сотні II-го куреня. Загинув 9 квітня 1915 р. у бою від осколка міномета біля підніжжя гори Маківки в с. Грабовець на Сколівщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 113; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 303; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 415.

176. Стрілець **Василь Миколайович Ґеник**. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув на австрійсько-російському фронті.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 149.

177. Стрілець **Григорій Ґеник**. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Будучи пораненим у польовому госпіталі в одному з сіл Сколівщини, загинув 9 квітня 1915 р. від прямого попадання артилерійського снаряду. Окрім нього там ще згинули січові стрільці Ілля Бехметюк та Федір Пик та поранено двох дівчат, в батьків яких знаходився тимчасовий військовий польовий госпіталь.

Джерело: Записки до літописи Українського Січового Війська // Шляхи. – 1916. – 30 червня. – С. 442.

178. Стрілець **Данило Степанович Ґеник**. Народився 1878 р. Греко-католик. Рільник. Загинув на австрійсько-російському фронті.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 149.

179. Стрілець **Іван Миколайович Ґеник**. Народився 1885 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 150.

180. Стрілець **Йосип Михайлович Ґеник**. Народився 188? р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 150.

181. Стрілець **Михайло (Дужий) Васильович Ґеник**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні 1-го полку УСС. Загинув у 1944 р. у Німеччині під час бомбардування американськими літаками.

Література: Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 416; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 154.

182. Стрілець **Петро Миколайович Ґеник**. Народився 1885 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами в 1915 р.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 150.

183. Стрілець **Степан Михайлович Дрогомирецький**. Греко-католик. Гімназист VII-го класу Коломийської української гімназії. В усях з 3 вересня 1914 р.

Література: Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 333.

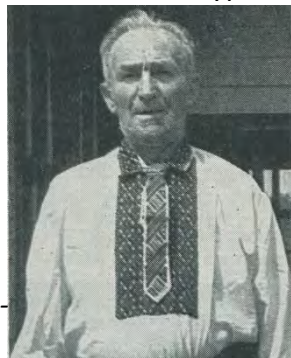
184. Стрілець **Михайло Ільницький**. Дата народження і смерті не встановлені. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Інших відомостей поки що не встановлено.

Джерело: Відзначення Українських Січових Стрільців // Вісник Союзу визволення України. – 1915. – 5 грудня. – Ч. 53/54. – С. 16.

185. Стрілець **Степан Ільницький**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні поручика Івана Чмоли. У бою з росіянами загинув у другій половині 1915 р.

Джерело: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вісник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143.

186. Стрілець **Михайло Кузич**. Народився 4 березня 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Стрілець 2-ї сотні I-го куреня 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті з 30 вересня 1914 р. За проявлену мужність і героїзм у боях з ворогом 22 квітня 1916 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Весною 1944 р. виїхав з села до Західної Німеччини, а звідти до Канади, де жив у містечку Веначі. Там приймав активну участь в громадському житті української громади. Помер після 1965 р.

Січовий стрілець
М. Кузич.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 17 – 18; Українські січові стрільці Коломиї і Коломийщини. // Коломия і Коломийщина. – Філадельфія: видання комітету коломиян, 1988. – С. 785; Гей там на горі «Січ» іде!.. – К.: Віпол, 1993. – С. 421; Арсенич П. Березуни. (біографічні відомості про уродженців Нижнього Березова Косівського району). – Івано-Франківськ, 1994. – С. 13; Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 337.

187. Стрілець **Стефан Кузич**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Студент філософського факультету.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 150.

188. Стрілець **Станіслав Лінднер**. Народився 1890 р. У бою з росіянами потрапив до них у полон.

Джерело: *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 27.*

189. Стрілець **Іван Михайлович Мілевський**. Народився 189? р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Помер у 1945 р. Похований у с. Нижній Березів.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 150.

190. Стрілець **Антін Негрич**. Греко-католик. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. В бою з росіянами 3 листопада 1914 р. за с. Труханів на Сколівщині був поранений.

Джерело: *Ранені // Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6.*

191. Стрілець **Григорій Негрич**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В листопаді 1915 р. лікувався в віденському військовому госпіталі. Інших даних не вдалося встановити.

Джерело: *ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 250. – Арк. 69 зв.*

192. Стрілець **Дмитрій Андрійович Негрич**. Народився 8 вересня 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Помер 14 вересня 1973 р. у с. Нижній Березів.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 150.

193. Стрілець **Микола Негрич**. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Воював у 1-й четі За героїзм проявлений у боях з росіянами нагороджений у 1916 р. бронзовою медаллю «За хоробрість», а в 1917 р. «Хрестом військових заслуг». В лютому 1917 р. лікувався у військовому госпіталі у Відні. 4 березня 1917 р. з Збірної Станиці у Відні його направили до запасної сотні УСС у Галичині.

Джерела: *ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 137; – Спр. 80. – Арк. 60 зв.; – Спр. 261. – Арк. 3.*

194. Стрілець **Пилип Негрич**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні Сушка 1-го полку УСС. У другій половині 1915 р. під час бою ворогами захоплений у полон. Дальша доля – невідома.

Джерело: *Спис втрат Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143.*

195. Стрілець **Іван Антонович Пригородський**. Народився 29 жовтня 1871 р. Освіта вища. Педагог. У 1896 р. він закінчив учительську гімназію. Учителював у Нижньому Березові, Лючі і Стопчатові. Учасник українсько-польської війни (1918 – 1919 рр.). Перехворів на тиф у

Жмиренці. Потім потрапив до поляків у полоні перебував таборі в Тухолі. По поверненню додому вчителював. Помер 1949 р. у Львові.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 150.

196. Стрілець **Юзь Пригородський**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 150.

197. Стрілець **Василь Симчич**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 21.

198. Стрілець **Іван Юрович Симчич**. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 151.

199. Стрілець **Михайло Симчич (Лунжик)**. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Був ранений 6 вересня 1915 р. у бою за гору Лисоня. Був у російському полоні. Дальша доля не в'ясна. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 69 зв. – 70; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 358; Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 151.

200. Стрілець **Петро Тимінський**. Народився 1890 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 59. – Арк. 47; Арсенич П. Березуни. – Івано-Франківськ, 1994. – С. 15; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 508; Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 348.

201. Стрілець **Степан Петрович Томич**. Народився 1898? р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Учасник україно-польської війни. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 151.

202. Старший десятник **Микола Степанович Урбанович**. Народився 17 листопада 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Вояк 2-ї сотні. На австрійсько-російському фронті з 28 вересня 1914 р. 4 листопада 1914 р. був поранений у бою за с. Труханів

на Сколівщині, 27 листопада 1914 р. за Верецький перевал, а 1 травня 1915 р. на Маківці. Наказом № 1237 від 4 жовтня 1915 р. командуючого Східним фронтом австрійської армії фельдмаршала П. Гофмана за героїзм і відвагу проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». У бою під Семиківцями на Тернопільщині потрапив у полон до росіян, але зумів від них втекти і повернутися до коша. У бою під Києвом знову був поранений. Помер у 1974 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 352. – Оп. 1. – Спр. 27. – Арк. 61; – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 17 – 18; – Спр. 59. – Арк. 60; – Спр. 78. – Арк. 11 – 12; *Ранені // Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6;* Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 362;* Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 348; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 513.*

203. Стрілець **Микола Антонович Фіцич**. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Учасник україно-польської війни. Дата смерті не встановлена.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 151.*

с. Пістинь

204. Стрілець **Петро Бейсюк**. Народився 1898 р. Греко-католик. Гімназист шостого року навчання. До УСС зголосився 2 вересня 1914 р. 3-ї сотні II-го куреня. Воював у Бескидах: за Дрогобич, Синьовидсько. Був розвідником у районі Перегінська – Стрия – Львова – Красного. Учасник боїв за Маківку, Болехів і Галич. 11 серпня 1915 р. помер на холеру в шпиталі м. Галича. Похований на міському кладовищі.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 41; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 1936. – С. 338;* Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 325.

205. Стрілець **Василь Білецький**. Народився 25 грудня 1895 р. Греко-католик Зарібник. Вояк 4-ї чети 2-ї сотні. 6 березня 1915 р. ранений у бою з росіянами за с. Славсько на Сколівщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38 зв.; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 338.*

206. Стрілець **Юліан Дем'янчук**. Народився 1899 р. Греко-католик. Учень п'ятого класу гімназії. До УСС зголосився 18 лютого 1916 р. Вояк 6-ї сотні II-го куреня УСС. Учасник бойових дій на австрійсько-російському фронті з 13 липня 1916 р. Брав участь в кривавих боях під Потуторами і на р. Стрипі. Загинув у битві на горі Лисоні 4 вересня 1916 р. Похований на полі боротьби. За даними Міністерства війни Австрії попав до росіян у полон.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 127; *За волю України // Свобода. – 1916. – 21 жовтня. – С. 2;*

Verlustliste № 605 ausgegebenen am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 11; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли в боях під Потуторами і на Лисоні (в серпні і вересні 1916 р.). // За волю України. Історичний збірник УСС. Нью Йорк, 1967. – С. 340; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 419.

207. Вістун **Василь Лукач**. Народився 1887 р. Освіта вища. Правник. В усях з 2 березня 1915 р. У лавах січових стрільців був ще 23 липня 1918 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 69–69 зв.

208. Стрілець **Василь Микитюк**. Народився 3 серпня 1894 р. Греко-католик. Учень гімназії. Вояк 4-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня УСС. З 16 лютого по 3 березня 1915 р. мав відпустку для здачі екзаменів у гімназії. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38; – Спр. 120. – Арк. 136.

209. Стрілець **Микола Микитюк**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За проявлену мужність і героїзм у боях з ворогом 6 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 79.

210. Стрілець **Михайло Мойсейчук**. Народився 12 вересня 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні УСС. Був у полоні росіян. Дальша доля – невідома.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 61 зв. – 62; – Спр. 37. – Арк. 52.

211. Вістун **Василь Пасічний**. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Був у російському полоні у Київці. Мав відпустку з 13 червня по 16 липня 1915 р. Дальша доля – невідома.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 52 зв. – 53.

212. Стрілець **Іван Строжук**. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився 1 листопада 1917 р. Дозвіл від батьків отримав 5 листопада 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 54.

с. Прокурава

213. Вістун **Іван Гарасим'юк**. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. По сімейним обставинам був у відпустці з 29 серпня по 21 вересня 1915 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 97 зв. – 98.

214. Стрілець **Гаврило Данилюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 258. – Арк. 87 зв.

215. Стрілець **Іван Данилюк**. Народився 14 травня 1894 р. Освіта початкова. Рільник. До призовного пункту в Косові зголосився 28 серпня 1914 р. У усях прийнятий у Стрию 28 серпня 1914 р. На

австрійсько-російському фронті з 30 вересня 1914 р. Вояк 4-ї чети II-ї сотні сотника Дудинського. 3 вересня 1916 р. був ранений на горі Лисоня на Тернопільщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38 зв.; – Спр. 63. – Арк. 54; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 10*; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 362; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 418.

216. Стрілець **Ілько Данилюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 261. – Арк. 7.

217. Стрілець **Олекса Данилюк**. Греко-католик. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. 21 жовтня 1914 р. у бою під Стриєм потрапив у полон до росіян.

Джерело: Полонені // *Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 7.*

218. Стрілець **Дмитро Лесюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За проявлену мужність і героїзм у боях з ворогом 6 січня 1918 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107.

219. Стрілець **Петро Лесюк**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився восени 1914 р. 28 червня 1916 р. у бою за Галич відзначився хоробрістю, але від ворожої шрапнелі загинув. Посмертно командуванням леґіону УСС представлений до нагородження срібною медаллю «За хоробрість» I-ої ступені. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 85. – Арк. 73.

220. Стрілець **Микола Максим'юк**. Народився 1897 р. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився 30 серпня 1914 р. сотні. Брав участь у бойових походах на Хуст, Головецько, Труханів, Грабовець, Маківку. Загинув 1 травня 1915 р. у битві з росіянами за гору Маківку.

Література: Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці / С. Ріпецький // *За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 304*; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 457.

221. Стрілець **Дмитро Микитин**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У червні 1916 р. відправлений у відпустку додому. За героїзм і відвагу проявлені в боях з супротивником був нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 45 зв. – 46; – Спр. 83. – Арк. 14 зв., 67 зв.

222. Стрілець **Ілля Іванович Микитин**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 151.

223. Стрілець **Микола Микитин**. Народився 25 листопада 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї чети II-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38 зв.

224. Стрілець **Максим Микитин**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У лавах січових стрільців числиться з 20 січня 1916 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 258. – Арк. 86.

225. Стрілець **Ілько Мосорюк**. Народився 2 серпня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні та 4-ї чети II-ї сотні. На австрійсько-російському фронті з 30 вересня 1914 р. Ранений 30 травня 1915 р. у бою з росіянами за село Лісовичі на Стрийщині. 9 березня 1916 р. повернувся у стрій. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 4 зв. – 5; – Спр. 43. – Арк. 38; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 353; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 467.

226. Стрілець **Юрій Григорович Нерестюк**. Народився 25 червня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї чети II-ї сотні сотні Носковського. Пропав безвісти у бою з росіянами на Маківці.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38 зв.; Список утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

227. Стрілець **Ілля Васильович Павлюк**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув на фронті з російським агресором.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 151.

228. Стрілець **Микола Павлюк**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні Зенона Носковського. Загинув на австрійсько-російському фронті в бою з першими російськими «визволителями».

Джерело: Список утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143.

229. Стрілець **Микола Іванович Павлюк**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-го полку УСС. Був у російському полоні. Мав відпустку з 17 серпня по 21 жовтня 1915 р. Загинув у 1946 р. у в'язниці НКВС, м. Косів.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 94 зв. – 95; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового

стрілецьтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 151.

230. Стрілець **Петро Васильович Павлюк**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув на фронті з російським агресором.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецьтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 151.

231. Стрілець **Гриць Петрів**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні поручика Зенона Носковського. Під час бою з росіянами в другій половині 1915 р. потрапив у полон до ворога. Дальша доля – невідома.

Джерело: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

232. Стрілець **Микола Сіщук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Був у полоні в росіян. Мав відпустку з 12 червня по 15 липня 1915 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 51 зв. – 52.

233. Стрілець **Онуфрій Сіщук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Станом на 5 жовтня 1916 р. був вояком обозної чети 2-ї сотні 1 куреня 1-го полку УСС. Від отриманого поранення лікувався в шпиталю в Стрию.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 49. – Арк. 1.

234. Стрілець **Василь Тарасюк**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Вояк 4-ї чети 4-ї сотні 1-го полку УСС. У бою потрапив до росіян у полон. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 43 – 44; – Спр. 59. – Арк. 4; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 44; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 506.

235. Стрілець **Іван Тарасюк**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецьтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 151.

236. Стрілець **Микола Федорук**. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. Вояк 8-ї сотні I-го куреня.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 9 зв. – 10.

с. Рибне

237. Старший стрілець **Петро Марчук**. Народився 20 грудня 1896 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Вояк 2-ї сотні I-го куреня УСС. Був у російському полоні у Київці. Мав відпустку з 13 червня по 16 липня 1915 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 23 – 24, 52 зб. – 53.

238. Стрілець **Дмитро Попенюк**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні Сушка. В 1915 р. був полонений росіянами. Дальша доля вояка – невідома.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.*

239. Стрілець **Кость Попенюк**. Народився 1889 р. Рільник. Вступив до УСС 10 вересня 1914 р. Брав участь в бойових походах у складі Першої Гуцульської сотні К. Гутковського. Учасник бою за висоту 955 в селі Вишків на Долинщині. Воював проти росіян за бойківські села Труханів і Грабовець на Сколівщині. Загинув 1 травня 1915 р. на Маківці від важкого поранення в голову.

Джерела та література: *Спис страт Українських Січових стрільців// Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Ч. 19/20. – Май – червень. – С. 22; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 305; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 482.*

240. Стрілець **Юрій Дмитрович Попенюк**. Народився 1888 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усясах з вересня 1914 р. Вояк 7-ї сотні III-го куреня 1-го полку УСС. Загинув у бою на горі Маківка 1 травня 1915 р.

Джерела та література: *ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 59; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 482; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ, Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 344.*

241. Стрілець **Іван Сливка**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Вояк сотні Романа Дудинського. В бою з росіянами потрапив у полон. По поверненню додому з Росії вступ у лави стрільців УГА. У бою з поляками потрапив до них у полон. Деякий час перебував у таборі українських вояків і старшин у Брест-Литовську. Там помер 2 вересня 1919 р.

Джерело: *ЦДІАЛ України, м. Львів. – Ф. 214. – Оп. 1. – Спр. 633. – Арк. 35; Список утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.*

с. Річка

242. Стрілець **Іван Білак**. Греко-католик. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Робітник. Вояк 1-го рою 2-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня УСС.

Джерело: *ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 26.*

243. Стрілець **Олекса Білак**. Дата народження і смерті не встановлені. Влітку 1915 р. мав відпустку з 3 по 18 червня. За героїзм і

відвагу – проявлені в боях з росіянами йому 29 жовтня 1917 р. вручено «Хрест військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 46 зв. – 47; – Спр. 83. – Арк. 2.

244. Стрілець **Павло Білак**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 95.

245. Стрілець **Пилип Білак**. Народився 9 лютого 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Стельмах. На австрійсько-російському фронті з 30 вересня 1914 р. Вояк 3-го рою 1-ї чети 1-ї сотні 1-го куреня і 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерел: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 3 зв. – 4.

246. Стрілець **Петро Гrepиняк**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Вояк 6-ї сотні 1-го полку. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 152.

247. Стрілець **Гриць Григорчук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Вступив до УСС 2 березня 1915 р. На австрійсько-російському фронті з 6 квітня 1915 р. Учасник боїв з росіянами в селах Рожанка і Головецько. Загинув від російської кулі 1 травня 1915 р. підчас наступу на горі Маківці. За даними «Вістника Союзу визволення України» в бою з ворогом був поранений.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 116; Спис страт Українських Січових Стрільців. // Вістника Союзу визволення України. – 1915. – Ч. 19/20. – Май – червень. – С. 22; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 343; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли і ранені на горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 року. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 302; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 412.

248. Стрілець **Олекса Григорчук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Вступив до УСС 2 березня 1915 р. На австрійсько-російському фронті в горах Бескиду на Сколівщині воював з 6 квітня 1915 р. Брав участь в боях за Головецько, Грабовець, Рожанку, Славсько. Загинув 1 травня 1915 р. при штурмі на горі Маківці.

Джерела та література: Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 15; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли і ранені на горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 року. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 302; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 412.

249. Стрілець Павло Грималюк. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні. За мужність, хоробрість і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений 1917 р. «Хрестом військових заслуг», а 2 січня 1918 р. – бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела і література. ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 80. – Арк. 35 зв.; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 413; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 331.

250. Стрілець Юстин Дутчак. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Нежонатий. Рільник. Стрілець 2-ї сотні УСС. До УСС зголосився 1914 р. На австрійсько-російському фронті з 10 квітня 1915 р. Учасник битви на Маківці. З червня 1916 р. був направлений на лікування до шпиталю. По поверненні з лічниці був відправлений воювати на албанський фронт. Звідти у 1917 р. знову повернувся до УСС і служив у Збірній Станиці Коша УСС у Пісочній. Звідтіля у складі легіону УСС відбув на Східну Україну.

По Листопадовім зриві 1918 р. зголосився до УГА. У боях за Львів на його передмісті Підзамче був поранений у праву руку і потрапив до поляків у полон. 1 червня 1919 р. з полону втікає до одного з полків Української Бригади УГА. Разом з іншими інтернований у табір вояків і старшин УГА в чеському містечку Німецьке Яблонне. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДАВОВ України, м. Київ. – Ф. 3520. – Оп. 2. Спр. 129. – Арк. 14 – 14 зв.; ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 9 зв. – 10; – Спр. 37. – Арк. 19 – 20; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 424; *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 152.

251. Стрілець Іван Кистук. Народився 1894 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Вояк 6-ї сотні 1-го полку УСС.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 152.

252. Стрілець Юрій Кітюк. Народився 1895 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. В УСС з 2 вересня 1914 р. Воював з ворогом у складі 3-ї сотні 1-го куреня УСС. Загинув у бою 4 листопада 1914 р. за гору Ключ у селі Труханів на Сколівщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 162; Думін О. *Історія Легіону Українських січових стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 348; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 436.

253. Стрілець Борис Кіщук. Народився 1895 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Вояк 2-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 152.

254. Стрілець **Іван Кіщук**. Народився 1894 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Вояк 6-ї сотні. В Іванівці був у російському полоні. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 60 зв. – 61; – Спр. 79. – Арк. 126; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 437.

255. Стрілець **Лазар Кіщук**. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. Воював у горах села Воловець на межі Закарпаття і Бескиду Турківщини.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 8 зв.

256. Стрілець **Михайло Копчук**. Народився 1896 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні Мельника. В бою з росіянами отримав поранення. Дата смерті не встановлена.

Джерела: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25.VI. до 31. XII. 1915 // *Спілка визволення України.* – 1916. – 5 березня. – Ч. 79/80. – С. 159.

257. Стрілець **Никифор Копчук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні. З 10 серпня по 14 вересня 1915 р. був у відпустці. В бою з росіянами на Диких Ланах 15 вересня 1916 р. отримав поранення. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 9 зв. – 10, 75 – 76 зв; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 441.

258. Стрілець **Юрій Копчук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В усусах з березня 1915 р. Вояк 2-ї сотні. У боях за Маківку 29 квітня 1915 р. отримав перше поранення: крісовою кулею в груди. Учасник битви за с. Семиківці, де 1 листопада 1915 р. заробив другу рану. Лікувався в госпіталі. В стрій повернувся 13 липня 1916 р. Воював у сотні поручика Р. Сушка. 14 серпня 1916 р. пропав безвісти під Потуторами.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 23 – 24; – Спр. 64. – Арк. 66; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349; Ріпецький С. *Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці /С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью Йорк, 1967. – С. 308; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль, 2005. – С. 441.

259. Стрілець **Амброзій Максим'юк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Весною 1915 р. у бою з росіянами в Бескидах був поранений.

Джерело: *Спис страт Українських Січових Стрільців // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 22.*

260. Стрілець **Іван Максим'юк**. Народився 7 серпня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 39.

261. Стрілець **Василь Медведчук**. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Стрілець технічної сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: *Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 461.*

262. Стрілець **Іван Медвійчук**. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усях з вересня 1914 р. Вояк сотні УСС сотника Р. Дудинського. Загинув у бою з росіянами на Тернопільщині в другій половині 1915 р. Чин похорону здійснив січовий капелан отець А. Пшепюрський. Ховали при великому здвизі місцевих селян, стрільців і під звуки полкового січового оркестру. Похований у с. Вівся.

Джерела: *Стрілецькі похорони // Діло. – 1915. – 27 листопада. – С. 1; Купчинський Р. Похорон двох Українських Січових Стрільців / Р. Купчинський // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – 21 падолиста. – Ч. 49/50. – С. 9 – 10; // Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 158.*

263. Стрілець **Василь Мицканюк**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні I-го куреня УСС. До усясів зголосився 2 березня 1915 р. На фронті з 24 квітня 1915 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 19 – 20; *Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 465.*

264. Стрілець **Микола Мицканюк**. Народився 1893 р. Греко-католик. Рільник. 1 травня 1917 р. у бою з росіянами потрапив у полон.

Джерело: *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 31.*

265. Стрілець **Микола Мицканюк**. Народився 1894 р. Греко-католик. Заробітчанин. Вояк 8-ї сотні II-го куреня. До УСС зголосився 2 березня 1915 р. Брав участь в боях за бойківські села Грабовець і Головецько. Загинув 1 травня 1915 р. у битві за гору Маківку.

Література: *Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 353; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 304; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 465.*

266. Стрілець **Михайло Сеньчук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні усясів. У липні 1915 р. мав відпустку. Поранений 18 вересня 1916 р. у бою під Потуторами. Помер у шпиталі в м. Бережани на Тернопільщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 21 зв. – 22, 59 – 60; *Ріпецький С. Українські січові стрільці*

поляглі в боях під Потуторами і на Лисоні (в серпні-вересні 1916 р.). // *За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью Йорк, 1967. – С. 343; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 494.

267. Стрілець **Федір Сеньчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 16 березня 1917 р. ранений за Куропатники на Тернопільщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 21 зв.; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 358.

268. Стрілець **Марко Тимкалюк**. Народився 1886 р., за іншими даними 1889 р. Греко-католик. Рільник. 12 серпня 1912 р. призваний до австрійського війська і служив у 22-му полку крайової оборони в Чернівцях. З 1916 р. – вояк булавного відділу 1-ї сотні УСС.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 59. – Арк. 49; – Спр. 181. – Арк. 126 – 130а; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 508; *Українські січові стрільці. 1914 – 1920. Репринтне відтворення з видання: Львів: Слово, 1991.* – С. 145.

269. Стрілець **Борис Ткачук**. Народився 1892 р. Греко-католик. Рільник. Зголосився до УСС 24 лютого 1915 р. На австрійсько-російському фронті воював з 6 квітня 1915 р. у бойківських горах Сколівщини. Розривною кулею в битві на Маківці 1 травня 1915 р. тяжко поранений у живіт. Помер у страшних муках 4 травня 1915 р.

Література: Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 361; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 510.

270. Вістун **Василь Ткачук**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк обозної, а з 25 квітня 1916 р. – 4-ї чети 4-ї сотні УСС 3. Носковського. На фронті воював з 30 вересня 1914 р. 7 вересня 1916 р. він прибув до Збірної Станиці УСС у Відні. 16 серпня 1918 р. отримав отримав урядову нагороду «Хрест військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 91; – Спр. 37. – Арк. 40 – 41; – Спр. 59. – Арк. 19; – Спр. 83. – Арк. 25; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 510.

271. Вістун **Іван Ткачук**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта вища. Художник. Вояк 4-ї сотні 1-го полку УСС. Активний член Пресової квартири УСС. В 1916 і 1917 рр. займався організацією українського шкільництва на Волині. Дата смерті не встановлена.

Література: Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 510.

272. Стрілець **Василь Хім'як (Хімець)**. Народився 8 серпня 1896 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Вояк технічної сотні. В УСС з березня 1915 р. Учасник бою за Маківку. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 44. – Арк. 3, 4; – Спр. 59. – Арк. 105; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 516.

273. Стрілець **Михайло Шітрук**. За іншими даними Шатрук. Народився 1888 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 524; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 152.

274. Стрілець **Лукин Яків'юк**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні сотника Василя Дідушка. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 4 серпня 1915 р. командуванням сотні від імені уряду австрійської держави нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 78. – Арк. 8; – Спр. 79. – Арк. 86; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 528.

с. Рожнів

275. Стрілець **Микола Корпанюк**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Вояк 8-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 153.

276. Стрілець **Василь Лучук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС. В бою з росіянами потрапив до них у полон. Дата смерті не встановлена.

Джерело: *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 27.

277. Стрілець **Микола Лучук**. Народився 13 січня 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 3-ї сотні УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 12 жовтня 1915 р. Учасник бою за село Потутори, де 21 вересня 1916 р. був поранений. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 28. – 29; – Спр. 83. – Арк. 13; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917.* – Wien, 1917. – S. 26; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 351; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 456.

278. Стрілець **Тимофій Мацко**. Народився 17 червня 1897 року. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Стрілець 1-ї та 2-ї сотні сотні

1-го куреня 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті з 12 жовтня 1915 р. Вояк УГА. Проти польського війська воював під Львовом. Учасник боїв за села Козільники, Лісничівка, Боднарів і Підгородок. Йому довелося ще воювати з Червоною армією під Підволочиськом на Тернопільщині. Помер у повоєнний часі.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 7 зв. – 8; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 461; Гушул М. *Рожнів і рожнівчани. Історико-мемуарний нарис п'яти поколінь.* – К.; Косів; Рожнів: Світ Успіху, 2010. – С. 55.

279. Стрілець **Сава Никифоряк**. Народився 21 грудня 1886 року. Греко-католик. Випускник Коломийської гімназії і філософського факультету Львівського університету. В роки Першої світової війни воював на італійському фронті. Учителю гімназії. Вояк першого полку УСС.

З проголошенням ЗУНР зголосився до УГА. У званні четар став комендантом сотні 10-ї Коломийської бригади. На Наддніпрянській Україні двічі перехворів тифом. 2 травня 1919 р. потрапив у полон до поляків під с. Махнівка Козятинського району Вінницької області. Рік перебував у таборі військовополонених у Тухолі. Після звільнення з полону працював в українських гімназіях Чорткова і Станиславова. Був опікуном II-го Пластового куреня імені гетьмана Івана Мазепи у Станиславові (1925 – 1939). У березні 1944 р емігрував до Відня, а звідти до Мюнхена, а в 1949 р. до США і оселився в Нью Йорку. Автор праці «Рима і ритм Шевченка». Помер 25 лютого 1973 р.

Джерела та література: *Никофоряк Сава // За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью Йорк, 1967. – С. 484; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 471 – 472; Гуцули у визвольній боротьбі. *Спогади січового стрільця Михайла Горбового.* За ред. Р. Ковалю. – К.; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 308; Гушул М. *Рожнів і рожнівчани. Історико-мемуарний нарис п'яти поколінь.* – К.; Косів; Рожнів: Світ Успіху, 2010. – С. 346.

280. Стрілець **Степан Никифоряк**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні. За мужність і героїзм, проявлені в боях з ворогом 30 вересня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За відвагу». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 91 зв.; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 472.

281. Стрілець **Василь Пилип'юк**. Народився 1884 р. Греко-католик. Випускник Коломийської гімназії та юридичного факультету Львівського університету. Був активним громадським діячем села напередодні Великої війни. Деякий час працював адвокатом. У лавах січових стрільців воював на австрійсько-російському фронті.

Доброволець у складі УГА. Близько 1921 р. залишився жити на території Радянської України. У Переяславі Хмельницькому одружився.

Там деякий час трудився учителем. Звідси переїхав до Києва. Тут у 1937 р. його заарештували, звинувативши у шпигунстві і розстріляли.

Література: Гушул М. Рожнів і рожнівчани. Історико-мемуарний нарис п'яти поколінь. – К.; Косів; Рожнів: Світ Успіху, 2010. – С. 349; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 153.

282. Стрілець **Іван Погребенник**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Учасник боїв за Маківку. 28 квітня 1915 р. осколком гранати поранений у коліно і наступного дня росіянами захоплений у полон.

Джерела та література: Полонені // Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 7; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролягли кров у боях на Маківці / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью-Йорк, 1967. – С. 299, 309.

283. Стрілець **Конон Радиш**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні УСС. Був у російському полоні в с. Київцеь. Мав відпустку з 12 червня по 15 липня, а потім з 12 серпня по 11 жовтня 1915 р. На фронті з 12 жовтня 1915 р. Був членом «Кружка тамбуристів» УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 51 зв. – 52, 80 зв. – 81; – Спр. 37. – Арк. 19 – 20; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 485.

284. Стрілець **Петро Сахро**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з вересня 1914 р. Вояк сотні УСС поручика Осипа Будзиновського. Був у російському полоні, звідти втік і повернувся до своєї сотні січових стрільців. З 16 по 19 квітня 1915 р. мав коротку відпустку, щоби відвідати рідних. Вояк УГА воював під Львовом з поляками.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 13 зв. – 14; Гушул М. Рожнів і рожнівчани. Історико-мемуарний нарис п'яти поколінь. – К.; Косів; Рожнів: Світ Успіху, 2010. – С. 53; Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 159.

285. Стрілець **Остап-Михайло Григорович Селянський**. Народився 18 вересня 1896 р. Виходець з родини священиків. Навчався у Відні. Освіта вища. Працював лікарем у Кутах. Загинув у Дрездені 13 лютого 1945 р. під час бомбардування союзників РСР.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 153.

286. Стрілець **Сава Соломійчук**. Народився 18 грудня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з 24 серпня 1915 р. Вояк 7-ї сотні II-го куреня УСС. Військовополонений росіян.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 114; – Спр. 36. – Арк. 4 зв. – 5; Verlustliste № 605 ausgegeben am

02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 41; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 499.

287. Стрілець **Лесь Яворський**. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні 1-го полку УСС.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 153.

с. Розтоки

288. Стрілець **Онуфрій Дарійчук**. Дата народження і смерті не відомі. З 12 по 15 квітня 1915 р. був відпустці Військовополонений.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 10 зв. – 11.

289. Стрілець **Іван Івашко**. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В Бескидах Сколівщини неподалік Стрия в часі штурму 7 грудня 1914 р. шрапнеллю був поранений в руку. З проголошенням ЗУНР зголосився до українського війська. Воював у складі 4-ї сотні 1-го полку Бригади УГА генерала А. Кравса. Був інтернований і перебував у таборі українських старшин і стрільців у чеському містечку Німецьке Яблонне в Судетах.

Джерела та література: ЦДАВОВ України у м. Києві. – Ф. 3520. – Оп. 2. – Спр. 189. – Арк. 20; ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 2 зв.; Гуцули у визвольній боротьбі. Спогади січового стрільця Михайла Горбового. За ред. Р. Ковалю. – К.; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 335.

290. Стрілець **Іван Слижук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні Дудинського. Загинув у бою з росіянами в другій половині 1915 р.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник визволення Союзу Січового Війська.* – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 158.

с. Середній Березів

291. Стрілець **Михайло Ґеник (Дужий)**. Народився 5 грудня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Володів румунською мовою. На австрійсько-російському фронті воював з 30 вересня 1914 р. Стрілець 1-ї чети хорунжого Михайла Дорошенка 2-ї сотні О. Букшованого.

Брав участь в боях з росіянами в горах Бескиду, де не раз ходив у розвідку і щасливо вертався до своїх. Учасник боїв за гору Маківку, с. Лісовичі на Стрийщині та с. Семаківці поблизу Галича. Був ранений. З 12 серпня по 1 жовтня 1915 р. перебував на лікуванні в госпіталі. За необережне поводження зі зброєю курінним наказом отримав покарання: дводенне прив'язання до стовпа ганьби. Вояк Гуцульської сотні. Деякий час був у російському полоні. Загинув у 1944 р. у Німеччині під час бомбардування американськими літаками.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 64 зв. – 65; – Спр. 37. – Арк. 13-13 зв.; – Спр. 63. – Арк. 35; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 416.

292. Стрілець Ісидор Євгенович Данилович. Дата народження не встановлена. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у битві за гору Лисоню на Тернопільщині.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 154.

293. Стрілець Микола Євгенович Данилович. Народився 1885 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Міжвоєнім і повоєнім часі займався домашнім господарством. Помер у 1983 р.

Література. Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 154.

294. Стрілець Ілля Матійович Клим'юк. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами. Дата загибелі не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 154.

295. Стрілець Микола Іванович Клим'юк. Народився 1887 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами. Дата загибелі не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 154.

296. Стрілець Михайло Козланюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 154.

297. Підхорунжий Василь Малкович. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта середня. Випускник Коломийської гімназії. В серпні 1914 р. вступив до Легіону УСС і служив при польовій пошті. У листопаді 1918 р. зголосився до УГА і з нею в липні 1919 р. перейшов р. Збруч. У Чотирикутнику смерті щасливо перебув тиф. Навесні 1920 р. потрапив у польський полон. Один рік перебував у таборі інтернованих у Тухолі на Помор'ю.

По звільненню з полону вступив на богословські студії у Станіславові і був висвячений та виконував душпастирські обов'язки у Станіславівській дієцезії аж до приходу других «визволителів». Потім виїхав на еміграцію до Німеччини, постійно жив у місті Інгольштадті в Баварії. Там помер 15-го серпня 1971 р.

Література: Підпоручик УСС Василь Малкович // Коломия й Коломийщина. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філядельфія: видання комітету коломиян, 1988. – С. 779; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 154.

298. Стрілець **Михайло Петрович Малкович**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 154.

299. Стрілець **Антін Негрич**. Дата народження і смерті не встановлені. 1 листопада 1914 р. у бою з росіянами був поранений у с. Труханів на Сколівщині.

Джерело. Спис втрат УСС. Виказ поранених // Діло. – 1916. – 17 березня. – С. 3.

300. Стрілець **Микола Негрич**. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 4 березня 1917 р. з віденської лічниці був направлений до запасної сотні УСС у Галичину. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 2 січня 1918 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 137; – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 83. – Арк. 16; – Спр. 261. – Арк. 3, 4.

301. Стрілець **Іван Микитович Романчич**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 155.

302. Стрілець **Михайло Васильович Симчич**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 155.

303. Вістун **Василь Скульський** (правильно *Скільський*, – П. С.). Народився 1881 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні І. Чмоли. У бою з росіянами в другій половині 1915 р. – полонений. Дальша доля січового стрільця не досліджена.

Джерело: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 143.

с. Слобідка

304. Стрілець **Михайло Бойчук**. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 5 червня 1915 р. отримав восьмиденну відпустку. 4 вересня 1916 р. був ранений у боях за гору Лисоню на Тернопільщині. Дата смерті не встановлена.

Джерела і література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 104. – Арк. 77; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914–1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 339.

305. Стрілець **Микола Гавриш**. Народився 2 вересня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї чети 1-ї та 6-ї сотень усусів. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38 зв.; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 405; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 155.

306. Стрілець **Василь Томащук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 83. – Арк. 25.

307. Стрілець **Микола Томащук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Він 29 листопада 1916 р. з Збірної Станиці у Відні був направлений до Коша УСС у Галичині. Нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 113; – Спр. 79. – Арк. 25.

308. Старший стрілець **Теодор Томащук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті з осені 1914 р. Поліг у бою з росіянами на підступах до гори Маківки на Сколівщині. Там похований.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 6 зв. – 7; – Спр. 59. – Арк. 27; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 510.

309. Стрілець **Федір Томащук**. Народився 3 грудня 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 4-ї чети 2-ї сотні 1 куреня УСС.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38 зв.

с. Сморна

310. Вістун **Андрій Борис**. Дата народження і смерті не встановлені. 29 травня 1915 р. у бою за бойківське містечко Болехів на Долинщині був поранений з одвічним ворогом українців. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 101 зв.; *Спис втрат УСС. Виказ ранених // Діло.* – 1916. – 22 березня. – С. 4.

311. Стрілець **Іван Борис**. Народився 30 вересня 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Тесля технічної сотні. Володів польською мовою. На фронті з 23 березня 1915 р. Був добрим вершником, плавцем, скрипалем. Тричі брав участь в штурмі гори Маківки на Сколівщині, де 4 травня 1915 р. був поранений. Учасник кровопролитних боїв під Лісовичами на Стрийщині та Семаківцями поблизу Галича. До росіян попав у полон і зумів від них втекти до своїх.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 47; – Спр. 63. – Арк. 30; *Спис втрат УСС. Виказ ранених // Діло.* – 1916. – 22 березня. – С. 4; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 390.

312. Стрілець **Атаназій Угляр**. Народився 29 січня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з 3 вересня 1914 р. Вояк 7-ї сотні. 17 січня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 59. – Арк. 3 зв. – 4; – Спр. 59. – Арк. 61; – Спр. 83. – Арк. 26; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 512.

с. Соколівка

313. Стрілець **Василь Андріюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Інших даних про нього у нас немає.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 77 зв. – 78.

314. Стрілець **Юрко Буньтяк**. Народився 8 квітня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Дата смерті не встановлена. Інших даних про нього у нас немає.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38.

315. Стрілець **Гриць Григорчук**. Народився 1895 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні. Учасник бою на Маківці, де 1 травня 1915 р. був поранений. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 10; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 343; Ріпецький С. *Українські січові стрільці, поляглі і ранені на горі Маківці в боях у квітні і травні 1915 р.* / С. Ріпецький / *За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью Йорк, 1964. – С. 307; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 412.

316. Стрілець **Олексій Олексюк**. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з вересня 1914 р. Вояк сотні УСС сотника Омеляна Левицького. Загинув у бою з росіянами на Тернопільщині в другій половині 1915 р.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915.* // *Вістник Союзу визволення України* – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 159.

317. Стрілець **Юрко Опирук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні Романа Дудинського. Був у російському полоні. Дальша його доля – невідома.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 65 зв. – 66; *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від VI. до 31. XII. 1915.* // *Вістник Союзу визволення України*. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 158.

318. Десятник **Григорій Петрійчук**. Народився 1895 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС. Загинув 14 жовтня 1944 р. Похований у селі Соколівка.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України.* Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 155.

319. Вістун **Василь Сумарук**. Народився 1893 р. Освіта початкова. Рільник. У легіоні УСС з вересня 1914 р. Вояк технічної сотні. Мав відпустку з 20 по 24 квітня 1915 р. та з 17 серпня по 21 жовтня 1915 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом один з перших шести гуцулів був нагороджений срібною медаллю «За хоробрість» II-ї ступені. Військовополонений росіян. Польськими властями притягувався до кримінальної відповідальності за участь в Гуцульському повстанню 1920 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 15зв. – 16; 90 зв. – 91; – Спр. 58. – Арк. 155; *Відзначенє Українських Січових Стрільців. // Діло. – 1916. – 30 березня. – С. 3; Гуцули у визвольній боротьбі. Спогади січового стрільця Михайла Горбового. За ред. Романа Ковалю. – К.; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 315.*

320. Стрілець **Михайло Сумарук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Військовополонений росіян. Дальша доля – невідома.

Джерело: *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 43*

с. Спас

321. Стрілець **Ілля Бежук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-го полку УСС. 20 вересня 1915 р. отримав відпустку на вісім днів.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 104. – Арк. 37 зв. – 38; – Спр. 170. – Арк. 56.

322. Стрілець **Юрій Бойчук**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк булавної сотні. В усях був з 1916 р.

Література: Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 393.*

323. Стрілець **Степан Гаврилук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився 30 вересня 1914 р. Вояк 4-ї сотні II-го куреня. В боях у горах Бескиду відзначався холонокровністю і відвагою. Серед стрільців користувався великим авторитетом і повагою. Поранений у бою на горі Маківці 30 квітня 1915 р. Помер наступного дня в шпиталі в Лавочному на Сколівщині. Похований на місцевому кладовищі.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 87; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 341; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролягли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 302; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 405.**

324. Стрілець **Андрій Горда**. Народився 1893 р. Греко-католик. Рільник. Стрілець 5-ї сотні. Був ранений у бою за с. Вікторів 18 червня 1915 р. Мав відпустку з 7 серпня до 11 жовтня 1915 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 70-71; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 344; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 416.

325. Підхорунжий **Василь Пилип'юк**. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. З травня по 1 червня 1916 р. був селі Пісочна, де здавав іспити.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 29 зв. – 30.

326. Стрілець **Василь Пігуляк**. Народився 15 липня 1895 р. Греко- католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк булавного відділу. Учасник бою за Розділ на Львівщині, де був поранений 18 грудня 1914 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 42. – Арк. 4 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 356; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 489.

327. Вістун **Федір Сорич**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні. Загинув 23 вересня 1916 р. у бою під Потуторами. За офіційними даними австрійської сторони він потрапив у полон до росіян. Дальша доля – невідома.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 58. – Арк. 119 зв.; За волю України. // Діло. – 1916. – 21 жовтня. – С. 2; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 41; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 359; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли в боях під Потуторами і на Лисоні (в серпні і вересні 1916 р.). // За волю України. – Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 344; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 499.

328. Старший стрілець **Степан Стовп'юк**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні. Дата смерті не встановлена.

Література: Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 503; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 133.

329. Стрілець **Онуфрій Тимофіїв**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В липні 1915 р. мав відпустку. Був у російському полоні. Подальша його доля не вияснена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 56 зв. – 57.

330. Стрілець **Тимко Тимчук**. Народився 25 грудня 1886 року. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні Українських Січових Стрільців. На австрійсько-російському фронті воював з 25 березня 1915 р. У вересні того ж під час бою на Бережанщині

врятував від полону командира полку УСС отамана Г. Коссака. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 5 зв. – 6; – Спр. 59. – Арк. 54; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 509.

331. Стрілець **Тома Ткачук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Зголосився 20 серпня 1916 р до збірної команди в Коломиї. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 42. – Арк. 7 зв. – 8; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 510.

с. Старий Косів.

332. Стрілець **Михайло Библюк**. Народився 20 січня 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Кравець. В усусах з 3 вересня 1914 р. Вояк 7-ї сотні сотника Омеляна Левицького. Мав відпустку з 23 серпня по 7 вересня 1915 р. У бою з росіянами на Тернопільщині потрапив у полон, звідки вдалось втекти. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 104. – Арк. 102-102 зв; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 158.

333. Стрілець **Іван Медвійчук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Рільник. В усусах з вересня 1914 р. Вояк сотні УСС сотника Романа Дудинського. Загинув у бою з росіянами на Тернопільщині в другій половині 1915 р.

Джерела та література: Список утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 159; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 390; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 325.

334. Стрілець **Іван Григорович Якимович**. Дата народження не встановлена. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами в 1917 р.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

с. Старі Кути

335. Стрілець **Олексій Іванович Андрусак**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 156.

336. Стрілець **Гриць Близняк**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Цей усус згадується лише один раз: 22 липня 1916 р., коли повертався з Відня, вірогідно, з госпіталю в Галичину.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 263. – Арк. 65.

337. Стрілець **Дмитро Кузьмович Близнюк**. Даних про нього не виявлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 156.

338. Стрілець **Іван Антонович Будз**. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк обозної (інтендантської сотні). Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 156.

339. Стрілець **Остап Гаврилюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Був у російському полоні. Мав 4-денну відпустку з 16 серпня по 20 жовтня 1915 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 88 зв. – 89.

340. Стрілець **Юрій Гасюк**. Ніяких даних про нього поки-що не встановлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 156.

341. Стрілець **Василь Никифорович Герцюк**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні 1-го полку УСС. Був кухарем офіцерської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела і література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 35 зв., 116; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 408; Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 330.

342. Старший стрілець **Василь Довбенчук**. Народився 15 грудня 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. Учасник битви на Маківці. 30 травня 1915 р. був поранений у бою з росіянами за с. Лісовичі поблизу Стрия. Дата смерті не встановлена.

Література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 156.

343. Стрілець **Кирило Загут**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Був у полоні. Мав 4-денну відпустку.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 28 зв. – 29.

344. Стрілець **Онуфрій Ковалюк**. Народився 15 грудня 1897 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк 7-ї сотні. До УСС зголосився 5 серпня 1914 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 20.

345. Стрілець **Дмитро Кушнірук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Тесля. Вояк 2-ї чети 2-ї сотні січових стрільців. До УСС зголосився 5 серпня 1914 р. Був розвідником. За розпорядженням австрійського командування розвідував про стан і оборону росіян в околицях Борислава. Від російської окупації звільняв бойківське село Климець, поблизу нього німецьку колонію Аннаберг, села Бескиду – Тухолька, Буковець, Лихобора, Ужок, Головецько. Учасник битви за Маківку. Разом з іншими січовими стрільцями від росіян визволяв повітове бойківське містечко Сколе, прикарпатські міста Болехів і Галич. Воював з росіянами в басейні рік Золота Липа, Стрипа, Серет. Загинув у бою 10 жовтня 1915 р. під селом Семиківці на Тернопільщині. За даними австрійської сторони потрапив до росіян у полон.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 24; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1915. – S. 25.*

346. Стрілець **Василь Лазорик**. Освіта початкова. Рільник. В останній декаді травня 1916 р. був вдома в короткотерміновій відпустці. Перебував деякий час у російському полоні.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 30 зв. – 41.

347. Стрілець **Іван Лазорик**. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 102. – Спр. 83. – Арк. 13.

348. Стрілець **Михайло Лазорик**. Народився 17 жовтня 1897р. Греко-католик. Гімназійний учень. На австрійсько-російському фронті воював з 16 липня 1916 р. у складі четвертої чети четаря Івана Рогульського 4-ї сотні УСС сотника Зенона Носковського. У бою з росіянами був ранений. Лікувався в віденському військовому госпіталі. 4 лютого 1917 р. з Збірної Станиці УСС у Відні відправлений до запасної сотні УСС у Галичині. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 132 зв.; – Спр. 37. – Арк. 45 – 46; – Спр. 80. – Арк. 59; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1915. – S. 26.*

349. Стрілець **Петро Лазорик**. Народився 25 березня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк полку УСС. 21 грудня 1914 р. був поранений у бою з росіянами в селі Воловець на Закарпатті.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 351.

350. Стрілець **Дмитро Максимчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-го

курень 1-го полку. 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 100 зв.

351. Стрілець **Іван Максимчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Загинув на Лисоні 25 червня 1917 р.

Література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352.

352. Стрілець **Микола Максимчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-го курень 1-го полку УСС. Нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 261. – Арк. 6.

353. Стрілець **Михайло Максимчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Загинув 25 червня 1917 р.

Література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352.

354. Стрілець **Федір Семенович Максимчук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні 1-го курень 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 157.

355. Стрілець **Козьма Сендерський**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні Р. Дудинського 1-го полку УСС. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». У другій половині 1915 р. під час бою потрапив у полон до росіян. Дальша доля не встановлена.

Джерела: Відзначення Українських Січових Стрільців // Вісник Союзу визволення України. – 1915. – 5 грудня. – Ч. 53/54. – С. 16; Спів втрат Українського Січового Війська від 25.VI. до 31. XII. 1915. // Вісник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

356. Стрілець **Михайло Тихонович Угринюк**. Родився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 8-ї сотні 1-го полку УСС. Був військовополоненим росіян. 4 березня 1917 р. з 3бірної Станиці УСС у Відні був направлений до запасної сотні УСС у Галичині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. Спр. 11. – Арк. 137; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 45; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея, Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 512; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 349.

с. Стопчатів

357. Вістун **Петро Бейсюк**. Народився 1898 р. Греко-католик. Випускник гімназії. Доброволець УСС. Вояк 3-ї сотні 1-го полку УСС. Учасник боїв у бойківських Бескидах, зокрема на Маківці. Захворів на холеру. Помер 11 серпня 1915 р. у шпиталі в Галичі. Похований на галицькому міському кладовищі.

Література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 338.

358. Стрілець **Василь Іванович Іваницький**. Народився 1887 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 158.

359. Стрілець **Казимир Іванович Іваницький**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 158.

360. Стрілець **Степан Іваницький**. Дата народження і смерті не встановлені. Нагороджений Хрестом військової заслуги.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 10.

с. Текуча

361. Стрілець **Стах Андрухович**. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. Був у російському полоні. В червні 1915 р. мав короткотермінову відпустку.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 35. – Арк. 44 – 45.

362. Стрілець **Станіслав Андрухович**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Був у російському полоні. В серпні 1915 р. мав короткотермінову відпустку. Відомості про січового стрільця в науковий обіг вводяться вперше.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 35. – Арк. 64 – 65.

с. Трач

363. Стрілець **Гаврило Дмитерко**. Народився 1896 року. Заіншими даними родився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 7-ї сотні 1-го полку УСС з 4 квітня 1915 р. У бою з росіянами був поранений. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 7 зв. – 8; – Спр. 80. – Арк. 100 зв.; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 11; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 158.*

364. Стрілець **Федір Дмитерко**. Народився 15 лютого 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 7-ї сотні 1-го полку УСС з 4 квітня 1915 р. Учасник боїв за Семиківці і Потутори на Тернопільщині. За героїзм і відвагу проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 8 зв. – 9; – Спр. 80. – Арк. 108 зв.; Лазарович М. Легіон Українсь-

ких січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 422.

с. Тюдів

365. Десятник **Василь Олексійович Гурей**. Народився 1890 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС та III-ї батареї 1-го гарматного полку УГА. Загинув у бою з денікінцями 4 вересня 1919 р. під селом Христинівка на Уманщині Черкаської області. Похований на сільському цвинтарі.

Література: Каровець М. *Листа втрат I-ої бригади УСС (1919) // Літопис Червоної Калини. Львів, 1930. – Ч. 5. – С. 22; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 158.*

366. Стрілець **Юрій Васильович Гурей**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Помер у 1957 р. у с. Тюдів.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

367. Стрілець **Дмитро Онуфрійович Дутчук**. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС. Помер у селі Тюдів.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

368. Стрілець **Юрій Андрійович Дутчук**. Народився 1894 року. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС і УГА. Брав участь у боях з поляками за м. Львів. Помер у 1954 р. у с. Тюдів.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

369. Стрілець **Дмитро Іванович Івасюк**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС і УГА. Брав участь у боях з поляками за м. Львів. Помер у 1948 р. у с. Тюдів.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

370. Стрілець **Константин Андрійович Івасюк**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

371. Стрілець **Юрій Лівак**. Народився 10 жовтня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні УСС.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 36 зв.

372. Стрілець **Василь Равлюк**. Народився 1890 року. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС з осені 1914 р. Воював у бойківських Бескидах. Загинув у бою на Маківці.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

373. Стрілець **Олексій Іванович Сміжук**. Народився 1894 року. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС і УГА. Брав участь у боях з поляками за м. Львів. Помер у 1958 р. у с. Тюдів.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

с. Уторопи

374. Стрілець **Микола Іванович Грицюк**. Народився 1896 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5-ї сотні 1-го полку УСС. В усусах на австрійсько-російському фронті з 1 травня 1915 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла. Учасник українсько-польської війни. Дата смерті не встановлена.

Джерела і література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 22; – Спр. 80. – Арк. 15 зв.; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

375. Десятник **Дмитро Ласійчук**. Дата народження і смерті не встановлені. Вояк 5-ї сотні УСС. За героїзм проявлений у боях з росіянами відзначений «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 5; – Спр. 83. – Арк. 13.

с. Хімчин

376. Стрілець **Яків Семенович Підлетьчук**. Народився 1879 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС. Загинув влітку 1915 р. у бою за м. Галич.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 159.

с. Шешори

377. Стрілець **Дмитро Семанюк**. Греко-католик. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник В часі битви за м. Галич 20 серпня 1915 р. був поранений.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 1.

378. Стрілець **Петро Стефанюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Був у полоні в росіян. Мав відпустку з 18 вересня по 22 жовтня 1915 р.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 95 зв. – 96.

379. Вістун **Іван Якибчук**. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Учасник боїв за гору Маківку на Сколівщині, де 5 травня 1915 р. отримав поранення. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 100; Спис страт УСС. Виказ поранених. // Діло. – 1916. – 22 березня. – С. 4; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 528; Гуцули у Визвольній боротьбі. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 330.

с. Шипіт

380. Стрілець **Микола Кашевка**. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загітований в усуси в грудні 1914 р. Вояк 8-ї сотні. Учасник бою на Маківці. 4 вересня 1916 р. ранений на горі Лисоні. В грудні 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Був вояком УГА. Загинув на Східній Україні в 1920 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 11 зв.; Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців.* – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116; Думін О. *Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 347; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 434.

381. Стрілець **Микола Левицький**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усуси загітований в грудні 1914 р. Військову підготовку пройшов на Закарпатті. На австрійсько-російський фронт вийшов наприкінці квітня 1915 р. Учасник битви за гору Маківку на Сколівщині.

Література: Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців.* – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116.

382. Стрілець **Михайло Миклашук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усуси загітований в грудні 1914 р. Військову підготовку пройшов на Закарпатті. На австрійсько-російський фронт вийшов наприкінці квітня 1915 р. Учасник битви за гору Маківку на Сколівщині.

Література: Назарук О. *Слідами Українських Січових Стрільців.* – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116.

Січовий стрілець М. Петрів.

383. Стрілець **Микола Юрійович Петрів**. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з 1916 року. По закінченню визвольних змагань українців у селі був громадським активістом, мав радіоприймач, що в міжвоєнному часі було рідкістю і до того ж недозвільно польськими властями річчю. 24 червня 1940 року. був заарештований чекістами і звинувачений у належності до ОУН. Засуджений за статтею 54-13 УК УРСР на вісім років виправно-трудових таборів. Ув'язнення відбував у Караганді. Учасник Кангірського повстання радянських в'язнів.

Женився на репресованій полячці і з

нею перебрався до Польщі. Там проживав у селі Козля Кинжицького повіту. Помер у 1978 р. Реабілітований 22 серпня 1989 р.

Джерела та література: Інформація респондента Василя Петращука від 31 жовтня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Лілея НВ, 2000. – Т. 1. – С.565.

384. Стрілець Петро Лук'янович Петращук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Боднар. По-сільському його родину досі називають Шандарюкови за те, що його дід був наймитом у сільського шандаря. В усіх загітований четарем Іваном Іванцем в грудні 1914 р. Військову підготовку пройшов на Закарпатті. На австрійсько-російський фронт вийшов наприкінці квітня 1915 р. Вояк 3-ї сотні четаря М. Саєвича. Разом з ним у сотні з брустурівчан воювали брати Данищуки та Лукин Петрів. На горі Маківці в селі Головецько 29 квітня 1915 р. був ранений в коліно. Потім все життя ходив з паличкою.

Січовий стрілець
П. Петращук.
Фото друкується
вперше.

У міжвоєнному часі та за радянської доби займався бондарством. Боднарські вироби збував на місцевих ринках: в Космачі, Косові, Коломиї. У добі німецької окупації та в перші повоєнні роки ходив з бондарськими виробами на Покуття, де обмінював їх на муку або зерно. Разом з дружиною виховав трьох синів і дочку. Відійшов у вічність в 1965 р. Похований на сільському кладовищі села Брустури.

Джерела та література: Інформація респондента Василя Петращука від 31 жовтня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 116; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью-Йорк, 1967. – С. 308; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 479.

с. Яворів

385. Стрілець Іван Веприк. Народився 1894 р. Освіта початкова. Коваль. Вояк 4-ї сотні І-го куреня. В усіх з 2 березня 1915 р. Помер 25 березня 1915 р. на запалення легень у шпиталі м. Мукачів. Похований 27 березня 1915 р. на міському кладовищі м. Мукачеве.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 71.

386. Стрілець Василь Вепрун. Народився 1895 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні Дудинського. В 1915 р. у часі бою з росіянами потрапив у полон. Подальша доля – невідома.

Джерело: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

387. Стрілець **Василь Гасюк**. Народився 1889 р. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився 2 березня 1915 р. Стрілець 8-ї сотні УСС. На австрійсько-російському фронті з 6 квітня 1915 р. Учасник боїв на Макивці, воював за Болахів і Галич. Загинув 15 червня 1915 р. у перестрілці з росіянами в с. Вікторів коло Галича. Похований з військовими почесностями під жовто-блакитними стягами при великому здвигу цивільного населення при узліссі перетину доріг, котрі сходяться з Вікторова на головний шлях, що веде з Станіславова на Львів.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 95; Гуцули у Визвольній боротьбі. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 330.

388. Стрілець **Якоб Гнатюк**. Народився 1895 р. Освіта початкова. У бою з росіянами в 1916 р. був поранений.

Джерело: *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 17.*

389. Стрілець **Василь Копельчук**. Дата народження і смерті не встановлені. У бою з росіянами 27 серпня 1915 р. у містечку Завалів на Тернопільщині був поранений.

Література: Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349.

390. Стрілець **Дмитро Копчук**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В усусах з вересня 1914 р. Вояк 7-ї сотні УСС сотника Омеляна Левицького. У бою з росіянами на Тернопільщині в другій половині 1915 р. потрапив у полон. Дальша доля січового стрільця не встановлена.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 5 марта. – Ч. 79/80. – С. 159.*

391. Старший стрілець **Іван Дмитрович Копчук**. Народився 24 березня 1896 р. (за іншими даними 1899 р.) Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В усусах з 4 квітня 1915 р. Вояк 7-ї сотні 1-го полку УСС. За героїзм і мужність проявлені в боях з ворогом 6 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 3зв. – 4; – Спр. 79. – Арк. 79, 127; Українські Січові Стрільці. – Львів: Слово, 1991. – С. 153; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 441.

392. Стрілець **Микола Копчук**. Народився 5 вересня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В усусах з 6 квітня 1915 р. Вояк 1-ї чети хорунжого Михайла Дорошенка 2-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС. 1 травня 1915 р. був ранений в обличчя на горі Макивка на Сколівщині. Він 6 грудня 1916 р. прибув з віденської військової лічниці до Збірної Станиці УСС у Відні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 115 зв.; – Спр. 37. – Арк 14 – 14 зв.; *Verlustliste № 605 ausgege-*

geben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 22; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 308.

393. Стрілець **Михайло Копчук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В усусах з березня 1915 р. У боях за с. Семиківці на Тернопільщині 1 листопада 1916 р. отримав поранення. Дата смерті не встановлена.

Література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349.

394. Стрілець **Іван Кумлик**. Народився 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні сотника Романа Дудинського. В бою з росіянами був полонений. Дата смерті не встановлена.

Джерело: Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25.VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Спілки визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

395. Стрілець **Василь Михальчук**. Народився 6 березня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї чети хорунжого Михайла Дорошенка 2-ї сотні І-го куреня. Кухар сотні. У легіоні УСС з 6 квітня 1915 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 15 – 15 зв.

396. Стрілець **Дмитро Мицканюк**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Заробітчанин. Вояк 8-ї сотні ІІ-го куреня усусів. У легіоні УСС з 2 березня 1915 р. З 6 березня 1915 р. брав участь в боях за бойківські села Рожанка, Грабовець і Головецько. Загинув 1 травня 1915 року у битві за гору Маківку на Сколівщині. За іншими даними був полонений росіянами.

Джерела та література: Виказ убитих і поранених // Свобода. – 1915. – 14 травня. – С. 3; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 353; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. – Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 304; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 465.

397. Стрілець **Микола Мицканюк**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Заробітчанин. Вояк 8-ї сотні ІІ-го куреня. У легіоні УСС з 2 березня 1915 р. Брав участь в боях за бойківські села Рожанка і Головецько. Загинув 1 травня 1915 р. у битві за гору Маківку на Сколівщині.

Джерела та література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 353; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 304; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування, Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 465.

398. Стрілець **Михайло Мицканюк**. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Заробітчанин. Вояк сотні сотника Осипа Семенюка. У легіоні УСС з 24 лютого 1915 р. Учасник боїв за бойківські села Рожанка і Головецько. Загинув від важкого поранення в голову 1 травня 1915 р. у битві за гору Маківку на Сколівщині.

Джерела та література: Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // *За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью-Йорк, 1967. – С. 304; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 465.

399. Стрілець **Гриць Петричук**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 42.

400. Стрілець **Іван Прокопишин**. Народився 1894 року. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена

Література: Українські Січові Стрільці. – Львів: Слово, 1991. – С.150; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 160.

401. Стрілець **Іван Ребеньчук**. Народився 3 березня 1894 р. (за іншими даними 1895 р.) Греко-католик. Освіта початкова. Заробітчанин. Вояк сотні Осипа Семенюка І-го куреня січових стрільців. До УСС зголосився 2 березня 1915 р. Брав участь в бойових походах на Грабовець, Головецько. Загинув 1 травня 1915 року від поранення розривною кулею в живіт під час штурму гори Маківки на Сколівщині.

Джерела та література: Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 357; Ріпецький С. Про тих, що полягли і пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // *За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью-Йорк, 1967. – С. 301, 305; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 485.

402. Стрілець **Федір Ребеньчук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Заробітчанин. Вояк 1-ї сотні Осипа Семенюка І-го куреня 1-го полку УСС. До усясів вступив 2 березня 1915 р. На австрійсько-російському фронті воював проти росіян з 6 квітня 1915 р. у горах Бескиду за бойківські села Грабовець і Головецько. Був важко поранений 1 травня 1915 р. під час штурму на горі Маківці. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: Ранені // *Свобода.* – 1915. – 2 липня. – С. 7; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 357; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // *За волю України. Історичний збірник УСС.* – Нью-Йорк, 1967. – С. 305; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 485; Гуцули у Визвольній боротьбі. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 344.

403. Стрілець **Андрій Столащук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Під час штурму за м. Галич 29 серпня 1915 р. шрапнеллю поранений у руку.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 8 зв.; Гуцули у Визвольній боротьбі. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 347.

404. Старший стрілець **Ілько Столащук**. Народився 8 листопада 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні I куреня 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 30 вересня 1914 р. Загинув у битві з росіянами на горі Лисоні 3 вересня 1916 р. За офіційними даними австрійської сторони 4 вересня 1916 р. потрапив до росіян у полон.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 6 зв. – 7; *За волю України // Свобода*. – 1916. – 21 жовтня. – С. 2; – Спр. 43. – Арк. 38, 146; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 42*; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 360; Ріпецький С. Українські січові стрільці полягли в боях під Потуторами і на Лисоні (в серпні і вересні 1916 р.). // *За волю України. – Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 344*; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 503.

405. Стрілець **Микола Столащук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з вересня 1914 р. Вояк 5-ї сотні III-го куреня 1-го полку УСС. У липні 1915 р. лікувався в військовому госпіталі у Відні. Військовополонений росіян. Подальша доля січового вояка – невідома.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 250. – Арк. 1 зв.; *Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 42*; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 503.

406. Стрілець **Павло Тинкалюк**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні I-го полку УСС. Інших відомостей про січового стрільця нам не вдалося виявити. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 59. – Арк. 57; *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 161.*

407. Стрілець **Василь Томащук**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 3-ї сотні 1-го куреня УСС. Учасник бою за Маківку. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом в грудні 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Був стрільцем УГА. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 44. – Арк. 3,10; – Спр. 83. – Арк. 25; *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 161.*

408. Стрілець **Іван Томащук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Стрілець 5-ї сотні 1-го полку УСС. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Загинув у бою з росіянами 14 вересня 1915 р. за с. Соколів на Тернопільщині.

Джерела та література. ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 140 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 361; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 510.

409. Стрілець **Микола Томащук**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За героїзм і мужність проявлені в кровопролитних боях з ворогом був нагороджений у грудні 1918 р. «Хрестом військових заслуг». Інших даних про січового вояка не вдалося виявити.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 25.

410. Стрілець **Федір Томащук**. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС. Він відзначився в боях з росіянами в горах Бескиду. Зокрема, він будучи на горі в розвідці першим помітив розвідників росіян з сторони Дрогобича і попередив свою чету з сотні Дудинського. Тоді січовими стрільцями було взято багатьох росіян у полон. У часі відступу січового стрілецтва з Синьовідська, коли переходили через ріку Стрий, з крижаної води врятував потоплюючого товариша десятника Словака. На горі Аржилужі під вогнем ворога з полю бою виніс пораненого січового стрільця до санітарів. На горі Татарівці в часі розвідки виявив російські позиції і цим врятував життя багатьом воякам українського війська. Відважний стрілець відзначився і в битві за с. Лісовичі під Стриєм. Коли кипів бій на багнети він врятував бойового побратима від смерті, коли росіянин намагався заколотити українського вояка. Від штика Ф. Томащука нападник сам знайшов свою смерть. Потім, сміливий гуцул ще знищив одного російського вояка, коли той з співвітчизником оточили нашого десятника, він прийшов йому на виручку і убив противника багнетом, а його товариш з страху втік. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 25–26.

411. Стрілець **Андрій Чорномудяк**. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС. В бою з росіянами ранений 30 серпня 1915 р. За участь в боях проти росіян та проявлену мужність і героїзм 30 серпня 1917 р. яворівчанин нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Помер в 50-х роках ХХ ст.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 60. – Арк. 20; – Спр. 79. – Арк. 90; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 363; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 521.

412. Стрілець **Василь Шкрібляк**. Народився 13 березня 1893 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Вояк 3-ї сотні 1-го полку УСС. В усусах з 15 жовтня 1914 р. 16 квітня 1916 р. був направлений на лікування у військовий госпіталь до Відня. За участь в боях проти росіян, проявлену мужність і героїзм нагороджений 2 січня 1918 р. бронзовою медаллю «За хоробрість», а пізніше ще й «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 31 – 32; – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 83. – Арк. 23; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 524.

413. Стрілець **Ілля Шкрібляк**. Народився 1889 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Поранений 29 квітня 1915 р. на горі Маківці. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 23; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 363; *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 161.

414. Стрілець **Микола Шкрібляк**. Народився 1896 р. Греко- католик. Освіта початкова рільник. Вояк сотні сотника Романа Дудинського. В бою з росіянами був полонений. Дальша доля – невідома.

Джерело: *Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вісник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого.* – Ч. 77/78. – С. 142.

415. Стрілець **Юрій Шкрібляк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова рільник. На австрійсько-російському фронті воював з 6 квітня 1915 р. Учасник битви за Маківку та боїв на Тернопільщині. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп 1. – Спр. 80. – Арк. 67 зв. – 68; – Спр. 83. – Арк. 23.

416. Стрілець **Василь Якуб'як**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта Початкова. Рільник. Був у російському полоні в селі Києвець. Мав відпустку з 12 червня по 15 липня 1915 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 51 зв. – 52.

НАДВІРНЯНЩИНА

с. Білі Ослави

1. Стрілець **Іван Ванджура**. Ніяких даних про січового вояка не встановлено.

Література: *Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 165.

2. Стрілець **Дмитро Жигалюк**. Був поранений. Інших даних не встановлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 165.

3. Стрілець **Дмитро Івасишин**. Відомостей про усуса не вдалось встановити.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 165.

4. Стрілець **Микола Поварчук**. Ніяких даних про усуса не вдалось встановити.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 166.

5. Стрілець **Степан Поварчук**. Даних про січового вояка не вдалось встановити.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 166.

6. Стрілець **Василь Струк**. Даних про усуса не вдалось вияснити.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 166.

с. Ворохта

7. Стрілець **Микола Брайляк**. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В легіоні УСС перебував із серпня 1914 р.

Література: Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 395; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 164.

8. Стрілець **Іван Гитчук**. Народився 1865 року. Греко-католик. Рільник. За станом здоров'я 2 травня 1916 р. був комісований і повернувся до рідного села. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 263. – Арк. 9.

9. Стрілець **Василь Хом'як**. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 6-ї сотні 1-го полку УСС. Нових даних не виявлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 176.

10. Вістун **Михайло Хом'як**. Дата народження і смерті не встановлені. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 19.

сmt. Делятин

11. Хорунжий Іван Гродзіцький. Даних про усуса не встановлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 168.

12. Стрілець Осип Гродзіцький. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В жорстокім бою з росіянами 12 лютого 1915 р. пропав безвісті в Бескидах Сколівщини. Був нагороджений «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 100; Виказ пропавших // Діло. – 1916. – 10 травня. – С. 4.

13. Стрілець Василь Зінич. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усуси зголо сився у вересні 1914 р. 21 грудня 1914 р. у бою з ворогом поранений за с. Воловець на Закарпатті. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 19 жовтня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 28; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914–1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 346.

14. Стрілець Степан Зінич. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. В усуси записався восени 1914 р.

Література: Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 429; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 168.

15. Стрілець Олексій Риндер. Дата народження і смерті не встановлені. Римо-католик. Освіта початкова. Рільник. 17 лютого 1915 р. у Карпатах при копанні окопу отримав поранення в ліве плече, а куля застрягла підсерцем.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 96. – Арк. 5.

16. Стрілець Михайло Савчук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 21 зв.

17. Стрілець Юрій Савчук. Народився 1880 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 169.

18. Стрілець Андрій Саноцький. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Загинув у бою з росіянами.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 165.

19. Стрілець **Іван Саноцький**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені у кровопролитних боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 102.

20. Стрілець **Гриць Флис**. Дата народження не встановлена. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До усусів зголосився у вересні 1914 р. Учасник битви за с. Вікторів поблизу Галича. Автор розвідки «Посв'ячення могили в селі Вікторові коло Галича дня 23 вересня 1915 року». За відвагу і героїзм проявлені в боях з ворогом у Бескидах бойківської Сколівщини був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

З проголошенням ЗУНР став на захист міста Львова. В першій декаді 1918 р. був важнопоранений і помер у львівському військовому госпіталі. Похований на Янівському кладовищі м. Львова.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 352. – Оп. 1. – Спр. 25. – Арк. 7 зв. – 8; Флис Г. Посв'ячення могили в селі Вікторові коло Галича дня 23 вересня 1915 року. / Г. Флис // Вістник Спілки визволення України, 1915. – Ч. 19/20. – С. 4 – 6; Листа втрат.// Діло. – 1918. – 19 листопада. – С. 2.

21. Стрілець **Роман Флис**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Перед Першою світовою війною брав участь в діяльності Делятинської «Січі». За проявлений героїзм, мужність і відвагу командуванням 1-го полка УСС нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Був вояком УГА. Учасник боїв з поляками за Львів.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 352. – Оп. 1. – Спр. 25. – Арк. 7 зв. – 8.

с. Дора

22. Стрілець **Дмитро Михайлович Якуб'як**. Народився 1879 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До усусів зголосився влітку 1917 р., коли австрійські війська звільнили від росіян гуцульське село в верхів'ю Пруту. У бойових операціях проти росіян участі не приймав. По Листопадовому зриві 1918 р. вступив до лав Української Галицької Армії. В її рядах воював до 1920 р. Повернувся додому і займався традиційною господаркою гуцула. У міжвоєнному часі брав участь в громадському житті села. Помер у 1962 р. Похований на сільському цвинтарі.

Джерело: Інформація респондента Світлани Флис від 25 січня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми: «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».

Січовий стрілець Дмитро Якуб'як. Фото усуса друкується вперше.

23. Підхорунжий Микола Яценевич. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. По сімейним обставинам мав відпустку з 17 серпня по 27 вересня 1915 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 10; – Спр. 99. – Арк. 92 зв. – 93.

с. Заріччя

24. Стрілець Данило Старуньчак. Греко-католик. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. З 28 липня по 1 вересня 1915 р. мав відпустку по сімейним обставинам.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 59 зв. – 60.

с. Зелена

25. Стрілець Микола Андрійович Борисюк. Народився 1892 р. Вояк УСС та УГА. По закінченню визвольних змагань проживав у Києві. Там здобув вищу освіту і став професором.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 168.

26. Стрілець Іван Зеленчук. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Учасник битви за гору Маківку в с. Головецько на Сколівщині та 14 жовтня 1915 р. у с. Соколів на Тернопільщині. В обох кровопролитних боях відзначився мужністю і героїзмом, за що відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». Зазнав гіркоти російського полону. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 76 зв. – 77; – Спр. 79. – Арк. 13.

27. Стрілець Яків Лопатчук. Народився 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 7-ї сотні поручика Омеляна Левицького II-го куреня УСС. Поранений під Потуторами 17 серпня 1916 р. Помер у лікарні 23 серпня 1916 р.

Література: Ріпещкий С. Українські січові стрільці полягли в боях під Потуторами і на Лисоні (в серпні і вересні 1916 р.). // За волю України. – Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 344; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 454.

28. Стрілець Василь Максимчук. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС та УГА. Був ранений. З визвольних змагань додому повернувся живим.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 168.

29. Стрілець Олекса Смеречук. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з вересня 1914 р. Воював у складі 6-ї сотні поручика Осипа Семенюка. Брав участь в боях у горах Бескиду, за м. Болахів, а також на Тернопільщині. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом був нагороджений «Хрестом військових заслуг». Був

вояком УГА. У міжвоєнному часі був солтисом села. В часі німецької окупації жив у Станіславові. Дальша доля – невідома.

Література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 25; Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС /М. Дем'янчук // Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславівщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславівщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

с. Лоева

30. Стрілець Дмитро Васильович Кецмен. Народився 1893 р. Вояк УСС і УГА, УНР. Учасник бойових дій Бердичів-Жмеринка – Вінниця. Помер 1947 р.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 169.

31. Стрілець Андрій Павлович Цюрак. Народився 1898 р. Вояк УСС та УГА. Помер 1979 р.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 168.

с. Микуличин

32. Стрілець Юрій Онуфрійович Вередюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Будівельник. Знаний у верхів'ю Пруту музикант. Відійшов у вічність 6 січня 1948 р.

Джерела та література: Інформація респондента Світлани Флис від 25 січня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми: «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 176.

33. Стрілець Михайло Калинчук. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні поручика Зенона Носковського. Був у російському полоні в с. Київець. Мав відпустку з 12 червня по 15 липня 1915 р. Дата смерті не встановлена. Відомості про січового стрільця в науковий обіг вводиться вперше.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 50 зв. – 51, 78 зв. – 79; Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

34. Стрілець Дмитро Юрович Мотрук. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Воював у складі технічної сотні, а потім в 2-му стрілецькому полку УГА. В міжвоєнний час разом з дружиною займався невеликим одноосібним господарством у 2 ½ морга поля кам'янистої гірської землі.

Джерела та література: ДАІФО. – Ф. 73. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 7 зв. 8; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 151; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 467; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи,

Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 176.

35. Старший стрілець **Іван Мотрук**. Дата народження і смерті не встановлені. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 26 лютого 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14 зв.

36. Стрілець **Михайло Федорович Онучак**. Народився 1886 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У міжвоєнному часі був активістом сільського осередку «Просвіти». 25 травня 1941 р. заарештований «визволителями». Ймовірно, ними розстріляний в Дем'яновому лазу поблизу нинішнього Івано-Франківська.

Джерела та література: Інформація респондента Світлани Флис від 2 грудня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми: «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 176.

37. Стрілець **Іван Миколайович Стефанюк**. Народився 1886 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 176.

38. Стрілець **Михайло Федорович Стефанюк**. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта Початкова. Рільник. В усусах з 1917 р. Помер 1940 р.

Джерело: Інформація респондента Світлани Флис від 2 грудня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми: «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».

*Січовий стрілець Іван
Тарнавський.*

39. Стрілець **Іван Володимирович Тарнавський**. Народився 9 червня 1899 р. Греко-католик. Випускник Коломийської гімназії. Вступив на 1-й курс Чернівецького університету. До УСС зголосився 6 лютого, а прийнятий в їх лави 22 лютого 1916 р. Був вояком 4-ї чети четаря Івана Рогульського 4-ї сотні сотника Зенона Носковського 1 полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 1 грудня 1916 р. отримав звання підхорунжого.

З проголошенням ЗУНР пішов захищати рідну землю від поляків. До УГА зголосився 25 грудня 1918 р. З 1-го січня 1919 р. – хорунжий, а з 1 серпня серпня – четар обозу Бригади УГА генерала А. Кравса. Помер у 1920 р. від плямистого тифу на Наддніпрянській Україні.

Джерела та література: ЦДАВОВ України, м. Київ. – Ф. 4451. – Оп. 1. – Спр. 9. – Арк. 57 зв. – 58; ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 43 – 44; – Спр. 59. – Арк. 7; Спр. 72. Арк. 55; Флис С. Уродженці села – Легіону Українських Січових Стрільців // Микуличин. До 590-річчя заснування. – Брошнів: «Таля», 2002. – С. 25.

40. Стрілець Степан Томович Тарнавський. Народився 7 березня 1901 р. Греко-католик. Гімназист Коломийської гімназії. Щоби стати січовим стрільцем приписав собі три роки, а тому в січовій документації значиться його дата народження 1898 р. До УСС зголосився 6 лютого, а прийнятий в їх лави 22 лютого 1915 р. Вояк 4-ї сотні УСС. Був у російському полоні в Київці. Мав 4-денну весняну відпустку. На Тернопільщині був учасником боїв за села Семиківці і Потутори та битви за гору Лисоня на Тернопільщині, де 5 вересня 1916 р. отримав поранення. За участь в боях з ворогом 16 листопада 1916 р. командиром корпусу австрійської армії генералом Гофманом нагороджений Почесною грамотою воїнської звитяги та «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла.

Учасник українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. Був інтернований у Чехії. Там залишився жити і женився. Працював на одному з заводів у м. Цвіков. За радянської доби тричі приїздив до родичів у Микуличин. Помер 1971 р. Похований у чеському місті Цвіков.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 27зв. – 28; – Спр. 72. – Арк. 55; – Спр. 80. – Арк. 108 зв.; – Спр. 84. – Арк. 57; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 360; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монтреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 151; Флис С. Уродженці села – Легіону Українських Січових Стрільців // Микуличин. До 590-річчя заснування. – Брошнів: «Таля», 2002. – С. 25 – 26.

41. Стрілець Тома Тарнавський. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 60 зв.

42. Стрілець Дмитро Філяк. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 8-ї сотні сотника Осипа Будзиновського. Загинув 4 вересня 1916 р. у битві з росіянами за гору Лисоню на Тернопільщині.

Джерела та література: За волю України // Свобода. – 1916. – 21 жовтня. – С. 2; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 362; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монтреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 163; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 514.

43. Стрілець Дмитро Федорович Ясюк. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 176.

с. Надвірна

44. Стрілець Осип Буній. Даних про усуса поки-що не встановлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 162.

45. Підхорунжий Юрій Буній. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Доброволець. До усусів зголосився в кінці серпня 1914 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом в листопаді 1915 р. срібною медаллю хоробрості II-го класу, а 23 жовтня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 2; Відзначення Українських Січових Стрільців // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – 5 грудня. – Ч. 53/54. – С. 15; Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС. / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславівщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

46. Стрілець Дмитро Випринюк. Греко-католик. Доброволець. До усусів зголосився в кінці серпня 1914 р. Учасник битви за Маківку. Там у бою втратив око. Відійшов у вічність 1961 р.

Література: Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславівщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

47. Стрілець Зенько Вірстюк. До УСС зголосився в вересні 1914 р. у містечку Кіцмань на Буковині. В осінній карпатській компанії січових стрільців 1914 р. потратив до росіян у полон, де в Сибіру загинув.

Література: Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславівщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

48. Стрілець Роман Вірстюк. Греко-католик. До усусів зголосився весною 1916 р. Заарештований 1941 р. другими «визволителями» і замордований у станіславській тюрмі.

Література: Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславівщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

49. Стрілець Михайло Гаврицький. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. До росіян потрапив у полон. Дальша доля – невідома.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 162.

50. Стрілець Степан Грегораш (Григораш). Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні 1-го полку УСС. На фронті з 1 жовтня 1914 р. 17 червня 1916 р. його перевели до 1-ї сотні УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 19 – 20; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 148; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джурра, 2005. – С. 417.

51. Стрілець Лесь Гринішак. Народився 15 березня 1895 р. Греко-католик. Блондин з круглим обличчям, з синіми очима і ясними бровами. Студент юридичного факультету. Доброволець. В усусах з кінця серпня 1914 р. У середині жовтня 1914 р. з села Красношора Мармарош-Сигітського комітату у складі «двадцятки» січових стрільців ходив у розвідку через Пантир, Рафайлів до Надвірної. У закарпатському селі Варпалянка поблизу Мукачева організував з січових стрільців стрілецький хор, який 29 квітня 1915 р. дав святковий концерт в честь чергових роковин Шевченка, на якому було біля 600 стрільців запасної сотні. Член театральної секції УСС. Учасник українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. Директор театру при начальній команді УГА. В УГА мав чин поручика. Дата смерті не встановлена.

Література: Мелень Т. Шевченкове свято у Варпалянці / Т. Мелень // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 13; Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів, 1916. – С. 85; Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станиславщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

52. Стрілець Микола Гричківський. Даних про усуса поки-що не встановлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 162.

53. Стрілець Дмитро Дричак. Даних про усуса поки-що не встановлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 163.

54. Вістун Василь Килеман (Килиман). Народився 3 вересня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Залізничний писар. Вояк 3-ї сотні поручика Осипа Яримовича 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 28 вересня 1914 р. 3 березня 1916 р. повернувся до сотні з коротко термінової відпустки. Перебував у полоні в царській Росії. Був старшиною УГА в чині поручика. Помер від тифу на Східній Україні.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. Спр. 37. – Арк. 25 – 26; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1915. – S. 26; Виказ пропавших // Діло. – 1916. – 10 травня. – С. 4; Українські

Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С.148; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея, Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 435.

55. Стрілець **Роман Кирчів**. Греко-католик. Був співаком капели Олександра Кошиця.

Література: Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

56. Стрілець **Василь Костик**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом наприкінці 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 12 зв.

57. Стрілець **Степан Костик**. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник.

Література: Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

58. Стрілець **Михайло Костирка**. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Був у російському полоні в селі Київцеві. Мав відпустку з 12 червня по 15 липня 1915 р. Дальша доля січового стрільця не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 50 зв. – 51; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 163.

59. Стрілець **Іван Кочержук**. Дата народження і смерті не встановлені. В горах Бескиду був у травні 1915 р. поранений.

Джерело: Спис страт Українських Січових Стрільців. // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май-червень. – Ч. 19/20. – С. 22.

60. Стрілець **Микола Кочержук**. Інших даних поки-що не встановлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 163.

61. Стрілець **Мирон Летошевський**. Народився 17 січня 1900 р. Був вояком УСС та УГА. Помер 1 квітня 1990 р. у Англії.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 163.

62. Стрілець **Іван Луців**. Підтвердженень учасника тих буремних подій в вітчизняних і зарубіжних архівах не знайшли.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 163.

63. Вістун **Лука Луців**. Дата народження і смерті не встановлені. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом наприкінці 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 13.

64. Стрілець **Михайло Луців**. Дата народження і смерті не встановлені. Вояк Першої Гуцульської сотні К. Гутковського. У бою з росіянами 12 лютого 1915 р. за село Вишків на Долинщині. На горі Маківці пропав безвісти.

Джерело: Виказ пропавших // Діло. – 1916. – 10 травня. – С. 4.

65. Старший десятник **Павло Луців**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. За героїзм проявлений у боях з ворогом наприкінці 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 13.

66. Старший десятник **Василь Луцький**. Народився 1896 р. Освіта початкова. Зарібник. За героїзм проявлений в боях з ворогом 20 жовтня 1917 р. відзначений «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 47; – Спр. 83. – Арк. 13 зв.

67. Десятник **Михайло Луцький**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. 26 червня 1915 р. був поранений у бою з росіянами за Галич. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 20 жовтня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 13; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 351.

68. Десятник **Василь Микитюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. До усусів зголосився в вересні 1914 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 2 березня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14.

69. Вістун **Дмитро Микитюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. До усусів зголосився в вересні 1914 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 2 березня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14.

70. Вістун **Іван Микитюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. До усусів зголосився в вересні 1914 р. 22 жовтня 1914 р. у бою з росіянами на горі Кобила був поранений. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 19 січня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 353.

71. Стрілець **Микола Микитюк**. Греко-католик. Дата народження і смерті не встановлені. До усусів зголосився в вересні 1914 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 27 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14; Дем'янчук М. Добровільці Надвірної до УСС /М. Дем'янчук //Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станиславщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

72. Стрілець **Степан Микитюк**. Дата народження і смерті не встановлені. Учасник бою на горі Лисоні на Тернопільщині, де був поранений.

Література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 353.

73. Стрілець **Гриць Мухній**. До усусів зголосився в кінці серпня 1914 р. 3 4 по 8 травня 1915 р. мав відпустку. Учасник українсько-польської війни. В УГА воював у чині підхорунжого. Відійшов у вічність не раніше 1962 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 31 зв. – 32; Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС /М. Дем'янчук //Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станиславщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

74. Стрілець **Микола Перчак**. Народився 1899 року. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. У бою з росіянами був поранений.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 163.

75. Стрілець **Яків Попадчук**. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Зарібник. Стрілець 7-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 163.

76. Десятник **Володимир Розумович**. Народився 12 серпня 1895 р. Греко-католик. Студент академії мистецтв. Вояк 2-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС сотника Романа Сушка. 8 червня 1916 р. був переведений до 3-ї сотні УСС. На австрійсько-російському фронті з 17 вересня 1914 р. За проявлений героїзм і відвагу у битвах з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Учасник українсько-польської війни. Четар УГА 3-го Галицького корпусу. Був за Збручем. Восени 1919р. помер від тифу у Жмеринці.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 352. – Оп. 1. – Спр. 25. – Арк. 19; – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 23 – 24; – Спр. 37. – Арк. 23 – 24.

77. Стрілець **Василь Свідрук**. Інших даних поки-що не встановлено.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 163.

78. Стрілець **Стефанія Сіяк**. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Греко-католичка. Вояк 1-го полку УСС.

бронзовою медаллю «За хоробрість». До наших днів дійшов її нагородний лист.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 85. – Арк. 113.

79. Стрілець Осип Теліщак. Доброволець. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився в кінці серпня 1914 р. Його подальша доля – невідома.

Література: Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук / Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславівщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

80. Стрілець Іван Михайлович Юркевич. Народився 20 серпня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Кушнір. Вояк 2-ї сотні поручика Романа Сушка 1-го полку УСС. На австрійсько-російському фронті з 1 січня 1915 р. У бою з росіянами був ранений 3 вересня 1916 р. у с. Потутори на Тернопільщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 17 – 18; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 20; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 365; Список учасників визвольної боротьби між роками 1918 – 1920 в рядах Української Галицької Армії, що походили зі Станиславівщини / Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславівщини, 1985. – Т. II – С. 254; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 527.

с. Пасічна

81. Стрілець Осип Гринішак. Греко-католик. До усіх зголосився в кінці серпня 1914 р. По Листопадовім зриві вступив до лав УГА. Воював з поляками в чині старшини УГА.

Література: Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станіславівщини, 1985. – Т. II. – С. 257; Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 171.

с. Пнів

82. Хорунжий Омелян Теофіль Мойсейович. Народився 28 квітня 1890 р. Греко-католик. У 1912 р. закінчив гімназію у Станіславові і вчився на юридичному факультеті. Це був стрункий юнак з круглим обличчям, чорними бровами і чорним волоссям та чорними очима. В легіоні УСС перебував із 28 серпня 1914 р. На австрійсько-російському фронті з 28 вересня 1914 р. Військову кар'єру розпочинав з рядового січового стрільця. 6 жовтня 1914 р. йому присвоєно перше військове звання вістун, а 27 травня 1915 р. – підхорунжий. Станом на 17 грудня 1916 р. – командир III-ї чети 2-ї сотні УСС. Відбув походи по Бескиду, Мараморошу, Сиготі. У складі розвідгрупи січових стрільців – двадцятки з Мукачева дійшов до Рафайлова (з 1946 р. – Бистриця) на Надвірнянщині, де зустрівся з польськими легіонерами. 3 листопада

*Фотограф легіону УСС Омелян
Мойсейович.*

1914 р. по квітень 1915 р. лікувався в госпіталі у Відні. Учасник боїв на Маківці, за визволення від росіян Болехова, Галича, а також у басейні рік Золота Липа та Стрипа. Активний член пресової кватири полку УСС, полковий фотограф. Для нащадків залишив багато світлин із життя січових стрільців. Більшість з яких обнародовані різних виданнях воєнної пори Великої війни, міжвоєнного часу і сучасних виданнях. За відвагу і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Старшина УГА. Поручик 6-ї сотні 1-го полку. Відійшов у вічність 27 листопада 1919 р. у чотирикутнику смерті. Похований у м. Львові.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 20; – Спр. 43. – Арк. 16 зв. – Спр. 80. – Арк. 5; – Спр. 85. – Арк. 78; Назарук О. Слідами Українських Січових Стрільців. – Львів: Союз визволення України, 1916. – С. 87; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 466.

83. Стрілець Дмитро Степанович Марич. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта середня. До УСС зголосився в кінці серпня 1914 р. За проявлену мужність і героїзм у боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». По завершенню війни влився в лави УГА. Воював в чині четаря у складі 3-го Галицького корпусу. Загинув у бою з червоноармійцями влітку 1919 р. на Поділлі.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 352. – Оп. 1. – Спр. 25. – Арк. 19; Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станиславщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

84. Стрілець Ілля Іванович Марковецький. Народився 1892 р. Греко-католик. Закінчив гімназію у Станиславові і в Львові університет. Стрілець УСС, четар УГА. Загинув у бою з поляками в березні 1919 р. під Львовом.

Література: Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станиславщини, 1985. – Т. II. – С. 257.

с. Татарів

85. Стрілець Михайло Дячук. Греко-католик. Дата народження і смерті не встановлені. Освіта початкова. Рільник. 20 березня 1915 р. поранений у с. Головецько на Сколівщині.

Джерела та література: *Спис страт Українських Січових Стрільців*// Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 22; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 346; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1967. – С. 307; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 334.

86. Стрілець Микола Жолобчук. Народився 1897 року. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-го полку УСС. Учасник боїв за с. Куропатники на Тернопільщині, де 21 липня 1917 р. був поранений. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військової заслуги». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 65; – Спр. 83. – Арк. 28; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 346.

87. Стрілець Іван Коренюк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-го полку УСС. В усусах з травня 1915 р. Вдома перебував у відпустці з 18 серпня по 11 вересня 1915 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 96 зв. – 97; – Спр. 80. – Арк. 99 зв.; – Спр. 253. – Арк. 24.

88. Стрілець Юрій Коренюк. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До лав січових стрільців зголосився 2 вересня 1914 р. Вояк 4-ї сотні поручика Зенона Носковського 1-го полку УСС. На фронті з 29 вересня 1914 р. У горах Сколівщини неодноразово ходив у розвідку. Учасник битви за с. Лісовичі під Стриєм, у Семиківцях на Тернопільщині. Деякий час лікувався у госпіталі. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 3 січня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. Арк. 36 – 37; – Спр. 64. – Арк. 70; – Спр. 79. – Арк. 102; – Спр. 83. – Арк. 12; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 149; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 441.

89. Стрілець Василь Перчук. Народився 1889 р. Греко-католик. Рільник. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 45.

90. Стрілець Мирон Семків. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 133.

с. Чорні Ослави

91. Стрілець Василь Вацик. Народився 28 травня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російській фронті воював у складі 4-ї сотні сотника Зенона Носковського з 28 вересня 1914 р. 8 червня 1916 р. був переведений до господарського відділу

Коша УСС. За мужність і героїзм, проявлені в боях з ворогом 2 листопада 1917 р. був нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 38 – 39; – Спр. 80. – Арк. 60 зв. – Спр. 83. – Арк. 27.

92. Стрілець Іван Вацик. Дата народженні і смерті не встановлені. Загинув в бою з росіянами 28 вересня 1914 р. у с. Верецьки на Закарпатті.

Література: Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 340.

93. Вістун Михайло Вацик. Дата народженні і смерті не встановлені. Поранений у бою з росіянами 3 листопада 1915 р. за село Семиківці на Тернопільщині. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 27 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 340.

94. Стрілець Іван Козловський. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк сотні сотника Дмитра Вітовського. У бою з росіянами був ранений. Дата смерті не встановлена.

Джерела: Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 24; Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25 VI. до XII. 1915. // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

95. Стрілець Василь Коцик. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні поручика Зенона Носковського. Дата смерті не встановлена.

Література: Українські Січові Стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 150.

96. Стрілець Порфир Ревтюк. Народився 1893 р. Стрілець УСС. Перебував у полоні в Росії. Після полону проживав на Київщині. В 1971 р. повернувся в рідне село. Тут того року відійшов у вічність. Похований у Чорних Ославах.

Література: Герої стрілецького чину. До 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2014. – С. 175.

с. Яблуниця

97. Вістун Іван Володимирович Драпак. Народився 18 січня 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У 1916 р. був мобілізований до австрійського війська. В 1917 р. влився в ряди Українських Січових Стрільців. На австрійсько-російському фронті отримав поранення в руку. По Листопадовім зриві зголосився до УГА і разом з нею пройшов тернистий шлях. Додому повернувся 1920 р. Женився і в міжвоєнний часі разом з дружиною виховував двох дітей. Окрім того, займався громадською роботою: був членом місце-

Січовий стрілець
Іван Драпак.

цевого осередку «Просвіти», а також сільської кооперативи, роботу якої очолював у 1928 – 1930 рр. Нею займався і в часі радянсько-німецької війни. Це засвідчує власноруч заповнена ним 14 червня 1942 р. анкета, яка зберігається в приватному архіві Світлани Флис. Дата смерті не встановлена.

Джерело: Інформація респондента Світлани Флис від 25 січня 2016 р. // Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми: «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».

с. Ямна

98. Стрілець Петро Атаманюк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 25 серпня 1915 р. отримав двотижневу відпустку. В останній декаді травня 1916 р. мав короткотермінову відпустку для відвідання рідних. Вояк Гуцульської сотні. Був поранений 1 грудня 1916 р. у бою з росіянами на Тернопільщині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 41 зв. – 42; – Спр. 104. – Арк. 4; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 337.

99. Стрілець Іван Дячук. Вояк УСС. Поранений у бою з росіянами 20 березня 1915 р. у селі Головецько на Сколівщині. Дата смерті не встановлена.

Джерело: Спис страт Українських Січових Стрільців // Вістник Союзу визволення України. – 1915. – Май-червень. – Ч. 19/20. – С. 22.

100. Стрілець Павло Федорович Німчук. Народився 25 березня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Юнак був середнього росту. Брюнет, дуже спокійної вдачі. До УСС вступив 2 серпня 1914 р. Воював у сотнях Семена Горука і Івана Коссака. Брав участь у битвах під Голобутовим, Дрогобичем і Синьовідськом Вижнім. В горах Бескиду, зокрема в с. Климець на Сколівщині сильно застудився. Лікувався в угорському військовому госпіталі в Альзоверечки, а потім у Варпалянці біля Мукачеве, де лікарська комісія признала придатним тільки до нестроевої служби, тобто надала йому статус реконвалесцента.

Література: Назарук О. Три оповідання з табору Українських Січових Стрільців. / О. Назарук // Вісник Союзу визволення України. – 1915. – Май – червень. – Ч. 19/20. – С. 14, 15.

ВОЯКИ І СТАРШИНИ ДРУГОЇ ГУЦУЛЬСЬКОЇ СОТНІ

1. Четар Микола Никорак. Народився 188? р. Освіта вища. Активний учасник довоєнного товариства «Січові стрільці II». Доброволець УСС. Командував четою 6-ї сотні січових стрільців. 1 липня 1915 р. поранений у бою з росіянами під Семиківцями на Тернопільщині. Після лікування призначений першим командиром Другої Гуцульської сотні. Щоправда, за станом здоров'я був відкликаний до Коша УСС. На його місце призначений четар А. Ерле. Четар М. Никорак загинув у бою 30 квітня 1918 р.

Література: Думін О. *Гуцульська Сотня // Історія Легіону Українських Січових стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 199; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 472.

2. Четар Альфонс Ерле. Народився 1888 р. За національністю німець. Освіта вища військова. У жовтні 1916 р. був призначений командиром Гуцульської сотні і командував нею до березня 1917 р. У зв'язку з підвищенням по службі став командувати іншим військовим підрозділом, уступивши місце поручику Омеляну Левицькому. З проголошенням ЗУНР вступив до лав УГА, де служив начальником штабу, першим квартирмейстром, потім очолював штаб 1-го корпусу. Був ініціатором переходу ЧУГА на сторону армії УНР. Восени 1920 р. разом з іншими вояками і старшинами був інтернований і перебував у польському таборі військовополонених у Тухолі неподалік Гданська. Звідти зумів втекти до Австрії. Подальша доля отамана УГА – невідома.

Література: Думін О. *Гуцульська Сотня // Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 199 – 200; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 425.

3. Поручик Омелян Левицький. Народився 31 липня 1875 р. у Коломиї. Греко-католик. Освіта вища. Випускник юридичного факультету Львівського університету. Правник. У 1907 – 1912 рр. працював адвокатом у бойківському містечку Турці. Тут був політичним організатором української громадськості Турківського повіту Львівщини. В 1912 р. його перевели до м. Долини на Прикарпатті, де став членом Народного Комітету Національно-демократичної партії та громадським діячем міста. В серпні 1914 р. зорганізував 250 добровольців до легіону УСС. Став до лав УСС восени 1914 р. З бойовими побратимами брав участь у боях від Карпат до р. Стрипи на Тернопільщині, з початку як командир «Двадцятки», а зимову карпатську кампанію відбув як командир чети. 12 липня 1915 р. йому присвоєно звання четаря. 17 квітня 1915 р., його призначено командиром 7-ї сотні УСС. Відзначився як один із кращих провідників стеж (армійської розвідки) у Карпатах та в боях з росіянами в межириччі Стрипи і Збруча у вересні 1915 р. У зв'язку з підвищенням по службі четаря Альфонса Ерле і пе-

реходом до іншої військової частини командування легіону Українських січових стрільців назначило командиром Гуцульської сотні сотника О. Левицького. Разом з сотнею він брав участь у боях з росіянами в околицях полонини Кірлібаби в Північній Буковині (тепер територія Румунії), де й загинув 23 березня 1917 р. Там спочиває вічним сном.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 11. – Арк. 3 зв.; – Спр 56. – Арк. 12; Думін О. Гуцульська Сотня // Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 200; Поручик УСС Омелян Левицький // Коломия й Коломийщина. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філядельфія: видання Комітету коломиян, 1988. – С. 778; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 450 – 451.

4. Четар Іван Бужор. Народився 1895 р. на Буковині. Військовий діяч. Служив в 41 (чернівецькому) піхотному полку австрійського війська. Командування австрійсько-російським фронтом 24 березня 1917 р. його назначило комендантом Другої Гуцульської сотні на місце трагічно загиблого поручика О. Левицького. Тоді нового командира і підвищено в військовому званні – поручик. Дата смерті не встановлена.

Література: Думін О. Гуцульська Сотня. // Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 201, 254, 291; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – Третій наклад. – С. 165; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 396.

5. Хорунжий Роман Каратницький. Народився 1893 р. у Коломії. За іншими даними в с. Григорів Бучацького повіту. Греко-католик. Випускник Коломийської української гімназії. Студент права. Воював у складі 7-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС на посаді підхорунжого. В чині хорунжого був командантом (командиром) III-ї чети, а в жовтні 1918 р. призначений командиром Другої Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами, зокрема в село Бурдяківці, де був поранений, нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Учасник українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. Як хоробрий старшина відзначився в боях з поляками за Львів. Воював у складі Бригади генерала А. Кравса. Мав звання четар. Дата смерті не встановлена

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 55. – Арк. 16; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 10; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 434.

6. Четар Ростислав Мельник. Народився 1895 р. у с. Вижній Березів. Греко-католик. За іншими даними родився 1891 р. у Коломії. Освіта середня-спеціальна. Правник. Військову кар'єру розпочав у Гуцульській сотні десятником. 21 квітня 1917 р. йому присвоєно звання фельдфебеля – підхорунжого. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. 25 травня 1917 р. за мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами в Північній Буковині в околицях

с. Кірлібаба нагороджено бронзовою медаллю «За хоробрість», а пізніше «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк 121; – Спр 79. – Арк. 69; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 25v. – 26; Думін О. Гуцульська Сотня. // Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 201.

7. Хорунжий Гриць Голинський. Народився 9 березня 1895 р. Греко-католик. Освіта середня. Випускник 1913 р. української гімназії в Коломиї. Зголосився до УСС 3 вересня 1914 р., але тоді його в усіх не прийняли. Деякий час служив десятником у 24-му Коломийському піхотному полку. Згодом добився перевodu в полк усусів. Станом на 27 вересня 1916 р. воював у 4-й сотні 1-го куреня УСС у званні підхорунжого і був командиром 4-ї чети. У званні хорунжого у 1917 р. Гриця Голинського назначено командиром II-ї чети Гуцульської сотні. Пізніше йому за командирські здібності і воєнний талант восени 1917 р. присвоєно чергове військове звання четар і доручено командувати другою сотнею усусів. За мужність і героїзм проявлений у боях з росіянами 6 листопада 1917 р. нагороджений бронзовою і 23 травня 1918 р. срібною II-го класу медалями «За хоробрість» за вдало проведений бій в Олександрівську на теренах Східної України. Активний учасник Листопадового зриву на тернах Гуцульщини і Покуття. З проголошенням ЗУНР зголосився до лав УГА. Командував Гуцульською сотнею на базі, якої сформував легендарний Гуцульський пробоевий (ударний) курінь, що складався з особисто підібраних ним 600 вояків, які повернулися з італійського фронту та скорострільної сотні. Він підпорядковувався одинадцятій бригаді УГА. Його курінь носив найвищу похвалу УГА – «Лицарі гідності».

У громадському житті українського війська був теж активним: матеріально підтримував військову пресу. Зокрема, в лютому 1919 р. на пресовий фонд УГА він пожертвував десять австрійських корон. Разом з іншими вояками і старшинами інтернований у Чехословаччині. Колишній сотник УГА у липні 1921 р. написав, а роком пізніше опублікував надзвичайно цікаві і цінні спогади про український повстанський рух проти радянської влади на Великій Україні в 1920 р., що, безперечно, дає нам можливість краще розуміти визвольні змагання українців з обох боків ріки Збруч. Після національної визвольної українсько-польської війни навчався на філософському факультеті Празького університету і одночасно набував спеціальність лісівника в лісотехнічному університеті. По закінченню навчання в рідному селі заснував молочарню «Верховина». На присілку Поляниця Чемигівська села Микуличин на Надвірнянщині вирощував худобу і завів велику пасіку. Рівночасно його оселя стає штабом конспіративної роботи керівництва ОУН та підпільною друкарнею, де українські націоналісти друкували листівки. Тут сходилися керівники підпільних осередків ОУН Галицької Гуцульщини для звітів і отримання завдань. Г. Голинський був ініціатором закладення патріотичних осередків гімнастично-пожежного товариства «Луг» в Делятині, Дорі, Лузі і Березовах. Ідейними вихованцями Г. Голинського стали микуличинець Іван Білейович «Дзвінчук», бере-

зуни Дмитро Негрич – сотник УПА «Мороз» та Мирослав Симчич «Кри-
воніс». Убивці польського міністра Перацького Григорію Мацевкові
(1934) допоміг благополучно перейти польсько-чехословацький кор-
дон. В 1934 р. був одним з активних організаторів проведення I-го
таємного з'їзду УСС у Львові. Польською владою неодноразово перес-
лідувався за участь у визвольних змаганнях українців і підпільну роботу.
Напередодні Другої світової війни був в'язнем найбільш суворої в'язниці
– концтабору II-ї Речі Посполитої – Берези Картузької. З приходом
«визволителів» деякий час працював лісничим Микуличинського ліс-
ництва. За доносом «доброзичливця» про стрілецьке минуле 17 березня
1941 р. прославленого сотника чекісти заарештували. В слідчій справі
колишнього коменданта чети Гуцульської сотні та Гуцульського куреня
записано: «був провідником ОУН Яремчанського і Надвірнянського
районів». В останній декаді червня 1941 р. розстріляний у Дем'яновому
лазі поблизу Станіслава.

У 1990 р. Гриця Голинського урочисто перепоховано в Делятині. У
вересні 2002 р. на його могилі при велелюдді громадськості Надвір-
нянщини здійснено панахиду і посвячено надгробний пам'ятник. Слав-
ного сина Галицької Гуцульщини гуцули не забувають. У селі Вижньому
Березові його іменем названо центральну вулицю, на якій народився
і виріс славний борець за незалежну, вільну і самостійну Україну.
10 серпня 1997 р. з ініціативи вижньоберезівського осередку «Просві-
ти» на присілку Микуличина Поліниці було встановлено пам'ятну дошку
на будинку, в якому жив Г. Голинський, виготовлену різьбярем з села
Брустури на Косівщині М. Гrepиняком. На ній – короткий лаконічний
напис: «В цьому будинку жив сотник УСС, командант Гуцульського
куреня УГА, член ОУН Гриць Голинський. 1895 – 1941)», а також у
2005 р. поставлено і посвячено пам'ятний хрест.

Джерела та література: ЦДІАВОВ. – Ф. Р. – 4451. – Оп. 1. – Спр. 8. –
Арк. 2 зв.; ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 5, 14а, 17
зв., 29 зв.; – Спр. 45. – Арк. 8; – Спр. 79. – Арк. 101; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 6.;
Гірняк Н. Українські січові стрільці (В 40-ліття на еміграції) // Календар-
альманах Нового шляху. – Вінніпег, 1954. – С. 74; Голинський Г. Українські
повстанці / Український Скиталець. – Йозефів, 1922. – № 12. – С. 15 – 16; Він
же. Українські селяни і радянська влада на Україні / Український Скиталець. –
Йозефів, 1922. – № 13. – С. 15 – 16; Ільницький М. Березун – сотник УСС
Гуцульської сотні 1918 – 1919 рр. // Коломия й Коломийщина. Збірник
споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія: видання Комітету
коломийян, 1988. – С. 571 – 572; Гриджук І. Вертаймось до пам'яті нашої /
І. Гриджук // Радянська Верховина. – 1990. 3 березня. – С. 1; Гrepиняк М.
Пам'яті сотника УСС. / М. Гrepиняк // Гуцульський край. – 1997. – 30 серпня.
– С. 6; Томащук М., Томащук М., І. Пам'ять / М. Томащук, І. Томащук. //
Гуцульський край. – 1997. – 27 вересня. – С. 4; Арсенич П. Три сини
Гуцульщини / П. Арсенич // Домашевський М. Історія Гуцульщини. – Львів:
Логос, 2000. – С. 442 – 447; Боберський Ю. Гуцульський комендант усусів. (До
110-річчя з дня народження Гриця Голинського) / Ю. Боберський //
Гуцульський календар. – 2005. – С. 39 – 40; Лазарович М. Легіон Українських
січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. –
С. 410.

8. Хорунжий Онуфрій Іванович. Народився 1892 р. у с. Гаврилівка Кіцманського повіту на Буковині. Студент лісівничого факультету. Командир IV-ї чети. Командиром чети Гуцульської сотні назначений у грудні 1916 р. Учасник боїв на Кірлібабі в Північній Буковині. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 12v. – 13; Думін О. Гуцульська Сотня. // Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 201; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 165.

9. Хорунжий Володимир Стафиняк. Народився 1884 року у селі Радванець Польської Острави на Шлеську. Освіта середня-спеціальна. Випускник гімназії і кадетської школи. Був банківським урядником. У 1916 р. числився підхорунжим 1-ї сотні й інструктором 1-го куреня УСС. На австрійсько-російському фронті воював з 30 листопада 1915 р. Командир III-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 18 квітня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Активний учасник українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. Був командиром IX (Белзьської) бригади УГА. Помер від тифу в 1920 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 29; – Спр. 79. – Арк. 48; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 5.

10. Підхорунжий Олександр Бей. Народився 1897 р. у Перемишлі. Учень Перемиської гімназії. В січових стрільцях з 10 вересня 1914 р. Учасник боїв за Маківку та походу січових стрільців до бойківської Турки. 6 травня 1916 р. отримав чотириденну відпустку. Повернувшись в сотню січових стрільців, брав участь у боях з ворогом і отримав поранення. Лікувався в віденському військовому госпіталі. По выздоровленню зголосився до формуючої другої сотні гуцулів, в якій довгий час командував четою.

За проявлену мужність і героїзм у битвах з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». У добі ЗУНР брав активну участь у встановленні української влади в Перемишлі. Загинув у грудні 1918 р. захищаючи рідне місто від поляків.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 36; – Спр. 80. – Арк. 101; – Спр. 263. – Арк. 37; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 13 v. – 14; Карпинець І. Участь б. (бувших) перемиської української гімназії в українській визвольній війні // «Де срібнолентний Сян пливе». Пропам'ятна книга ювілею 50-ліття української державної гімназії в Перемишлі 1888 – 1938. – Перемишль, 1938. – С. 62, 82.

11. Підхорунжий Олекса Остапович Зінь. Народився 21 березня 1898 р. у с. Божикив на Підгаєччині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. З весни 1915 р. воював у складі 6-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні. За проявлений героїзм і відвагу в боротьбі з ворогом був нагороджений бронзовою та срібною медалю.

ми «За хоробрість» II-го ступеня. Восени того ж року відзначений «Військовим Хрестом Цісаря Карла». З проголошенням ЗУНР став вояком УГА і воював з поляками під Львовом.

У міжвоєнному часі неодноразово обирався війтом Божикова і навколишніх сіл. Решту життя провів у Канаді, куди виїхав у 1936 р. Там займався громадською роботою, працював фермером, тримав пасіку, займався страхуванням. Був власником бакалійної крамниці, кількох магазинів та ресторану. Автор воєнних споминів: «Гуцульська сотня УСС» і «Під Маланчин вечір 1919 р.». Помер 23 листопада 1976 р. у м. Амгерстбург, Онтаріо.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 54. – Арк. 112; – Спр. 99. – Арк. 112; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 13; Ілюстрований Календар – альманах Канадійського фермера на переступний 1964 рік. – Торонто, 1964. – С. 40 – 47, 151 – 154; Зінь Олекса Остапович. Біографічна довідка. // Гуцули у Визвольній боротьбі. Спогади січового стрільця Михайла Горбового. За редакцією Р. Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 366.

12. Підхорунжий Микола Романюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець УСС. Воював у IV-й четі Гуцульської сотні. На фронті з вересня 1914 р. У боях за Синевідсько на Сколівщині 27 жовтня 1914 р. був поранений. За мужність і відвагу проявлену в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом за військові заслуги». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 3; – Спр. 83. – Арк. 20; ВН. ОР. МФ. 108178. – 153; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 489.

Стрілецький і молодший командний склад (за етнографічними районами).

ГАЛИЦЬКА ГУЦУЛЬЩИНА

ВЕРХОВИНЩИНА

с. Бистрець

1. Стрілець Микола Сав'юк* Народився у 1896 р. у гуцульському селі на Верховинщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 2 вересня 1914 р. Вояк 1-го полку УСС та Другої Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом командуванням австрійської армії, зокрема фельдмаршалом Петером Гофманом, нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 118; – Спр. 80. – Арк. 100.

* Косим шрифтом зазначено прізвище січового стрільця, дані про якого подаються вперше.

с. Білоберізка

2. Стрілець Петро Івашко. Народився 1888 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. В УСС з 10 травня 1915 р. Воював у складі 3-ї сотні 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні. Учасник битви за с. Потутори, а також за гору Лисоня на Тернопільщині. Там 3 вересня 1916 р. отримав поранення. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами у вересні 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена. Вояк Бригади УГА А. Кравса.

Джерела та література: ЦДАВОВ. – Ф. ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 3520. – Оп. 2. – Спр. 189. – Арк. 20; 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 32 – 33; – Спр. 79. – Арк. 95; ВН. ОР. МФ. 106168. К. 33 в. – 34; Verlustliste № 605ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 19; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 347; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 431; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 36.

3. Стрілець Микола Ілюк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк I-го куреня УСС. 13 грудня 1914 р. був поранений на Абранка. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом 2 січня 1918 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – С. 107; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 347.

4. Стрілець Юрій Поп'юк. Народився 1897 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. В УСС з 1915 р. Воював у складі сотні Вітовського I-ї і IV-ї чети Гуцульської сотні. Брав участь у боях з росіянами на Маківці та над р. Золота Липа на Тернопільщині. В другій половині 1915 р. у бою був поранений. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом у Північній Буковині наказом командира групи австрійських військ майором Руссом 25 травня 1917 р. його нагороджено бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 8 в. – 9; МФ. 106169. – К. 14 в. – 15; Спис утрат першого полку Українського Січового Війська від 25. VI. до 31. XII. 1915 // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 27 лютого. – Ч. 77/78. – С. 142.

5. Стрілець Дмитро Шарабурак. Народився 1894 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. В рядах УСС з 2 травня 1915 р. Воював у складі технічної сотні і IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. Тричі поранений: 29 квітня 1915 р. на горі Маківці, 3 вересня 1916 р. – у битві за гору Лисоню на Тернопільщині та 29 липня 1917 р. – у бою за с. Збриж на Хмельниччині. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами у Північній Буковині в районі села Кірлібаба наказом майора Русса від 1 травня 1917 р. його нагороджено бронзовою медаллю «За хоробрість», а за бій за с. Збриж 2 листопада 1917 р. – «Військовим Хрестом» цісаря Карла. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 160; – Спр. 79. – Арк. 69; – Спр. 80. – Арк. 2 зв.; – Спр. 83. – Арк. 23; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 31v. – 32; МФ. 106169. – К. 15v. – 16; МФ. 108106. – К. 154; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 364; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 522.

с. Верхній (Горішній) Ясенів

6. Стрілець Дмитро Максим'юк. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з осені 1914 р. і воював у складі 2-ї сотні 1-го полку УСС. У боях з росіянами 1 травня 1915 р. був поранений на горі Маківка. У зведеннях числився вбитим. Після лікування ратоборствував у складі І-ї чети Гуцульської сотні з 14 жовтня 1916 р. 2 грудня 1916 р. повторно поранений на горі Корнул у с. Кірлібаба Північної Буковини.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 56. – Арк. 72; – Спр. 61. – Арк. 86; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 457; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 37.

7. Старший стрілець Микола Марусяк. Народився 1894 р. Греко-католик. Рільник. Неграмотний. 1 листопада 1914 р. добровольцем вступив до польського легіону. З польськими легіонерами воював у Стригагні, Кірлібабі, Молдаві, Нижнові. 10 березня 1915 р. був поранений у с. Грушка. В УСС з 12 серпня 1915 р. і був зарахований до технічної сотні. На фронт відправлений 12 жовтня 1915 р. і ратоборствував проти супротивника за с. Соснів на Тернопільщині. У складі IV-ї чети Гуцульської сотні воював з 26 жовтня 1916 р. У горах с. Кірлібаба застудився і з 23 листопада по 5 грудня 1916 р. лікувався в польовому госпіталі. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 15 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 99 – 99 зв., 101; – Спр. 79. – Арк. 66 зв.; – Спр. 258. – Арк. 16; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 36 v. – 37; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 459; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 37.

8. Стрілець Іван Потяк. Народився 1888 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з осені 1914 р. Воював у складі IV-ї чети з 30 березня 1917 р. Був кухарем стрільців Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 36 v. – 37.

9. Стрілець Василь Юрович Прокоп'юк. Народився 1894 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. В рядах УСС з 10 квітня 1915 р. Учасник

боїв на Маківці. Воював у складі III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг», який йому вручили 19 жовтня 1917 р. Помер у 1982 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 18; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 9 в. – 10.; Інформація респондента Дмитра Стефлюка від 16 березня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.».

10. Стрілець Іван Федунчак. Народився 1897 р. Греко-католик. Безграмотний. Рільник. В рядах УСС з 1915 р. Воював у складі 3-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та I-ї чети Гуцульської сотні. Учасник боїв за Маківку. 30 травня 1915 р. був поранений у бою з росіянами за село Лісовичі під Стриєм. Певний час служив у канцелярії Коша УСС. Визволяв від росіян Болахів. За мужність, безстрашність і героїзм проявлені в боях з супротивником нагороджений «Хрестом військових заслуг», який йому вручили 14 серпня 1918 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 44. – Арк. 3, 15; – Спр. 83. – Арк. 7; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 8 в. – 9; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 362; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 514.

11. Вістун Михайло Федунчак. Народився 1892 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. В рядах УСС з березня 191 р. Вояк сотні сотника Романа Дудинського та I-ї чети Гуцульської сотні. Учасник боїв за Маківку. Відзначився в боях з ворогом за село Гнильче на Тернопільщині. За проявлений героїзм та відвагу в битвах з противником нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», а 2 листопада 1917 р. – «Хрестом військових заслуг». Учасник українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. Вояк господарської сотні I-ї Бригади УГА. Помер від тифу 10 жовтня 1919 р. у лікарні міста Проскурова (тепер місто Хмельницький). Похований 12 жовтня 1919 р. на військовому цвинтарі в Фельштині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 44. – Арк. 4; – Спр. 79. – Арк. 95, 99; – Спр. 80. – Арк. 102; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 8 в. – 9; МФ. 108178. – К.141; Каровець М. Листа втрат I-ої бригади УСС (1919) / М. Каровець // Літопис Червоної Калини. Львів, 1930. – Ч. 6. – С. 34; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 37.

12. Стрілець Михайло Цвілінюк. Народився 1895 р. Греко-католик. Рільник. Неграмотний. В рядах УСС з 24 лютого 1915 р. Вояк 2-ї сотні сотника Осипа Букшованого. Брав участь у боях за Грабовець і Головецько. За даними О. Думіна, він загинув на горі Маківка 1 травня 1915 р. Виявляється, що залишився живим і потім воював у складі III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 4; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 11 в. – 12; Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 363; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. С. Ріпецький // За волю України. – Нью Йорк, 1967. – С. 301; Лазарович М. Легіон січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 517; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 37.

13. Стрілець Федір Чумпрійчук. Народився 1892 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. На австрійсько-російському фронті з 8 квітня 1915 р. Воював у складі технічної сотні 1-го полку УСС та IV-ї чети і одночасно був санітаром Гуцульської сотні. Учасник боїв на Маківці і Кірлібабі. Це був стрілець богатирської сили. За відвагу і героїзм по врятуванню поранених під вогнем ворога 25 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Після війни повернувся додому. Займався традиційною господаркою гуцула. Серед жителів села користувався великою повагою і авторитетом. Був добрим оповідачем минувшини і про бойових побратимів Гуцульської сотні. Помер у самоті 1990 р. Могила відважного січового вдоброму стані.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 60. – Арк. 27; – Спр. 79. – Арк. 69; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 39 в. – 40; Інформація респондента Дмитра Стефлюка від 16 березня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 521; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 37.

14. Стрілець Дмитро Шкрібляк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з 4 листопада 1914 р. Брав участь у боях з росіянами за с. Вишків на Долинщині 10 грудня 1914 р. та 29 квітня 1915 р. за гору Маківку на Сколівщині. Був поранений. Лікувався у військовому госпіталі в Моравській Остраві. У Північній Буковині воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 34 в. – 35.

с. Голови

15. Стрілець Федір Освіцімський. Народився 1898 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з вересня 1915 р. Воював з ворогом у складі II-ї чети Гуцульської сотні. За проявлену відвагу і героїзм у ковопролитних боях з росіянами 25 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69 зв; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 12 в. – 13.

16. Стрілець Юрій Черленюк. Народився 20 квітня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. Доброволець. В УСС з 30 серпня 1914 р. Воював у складі IV-ї чети хорунжого Онуфрія Івановича 2-ї сотні УСС з 15 квітня 1915 р. Він як вояк обозної чети 2-ї сотні займався доставкою січовим стрільцям продовольства і боеприпасів. За мужність і героїзм проявлений у боях з росіянами двічі нагороджений срібною медаллю «За хоробрість» другого ступеня та двічі бронзовою медаллю «За хоробрість». По завершенню Великої війни у складі цієї сотні, але уже в лавах УГА воював у званні вістуну проти поляків за Львів, де отримав поранення середньої тяжкості. Лікарська комісія визнала, що від поранення він втратив 50% здоров'я. Помер після 1938 р.

Джерела та література: ЦДІА України у м. Львові. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38, 95; – Спр. 49. – Арк. 1, 3 зв.; – Спр. 79. – Арк. 138; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 43 в. – 44; МФ. 106169. – К. 14 в. – 15; Свобода. – 1915. – 2 липня. – С. 6; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 363; Виказ інвалідів Української армії // Український інвалід. – 1938. – С. 10; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. – Нью Йорк, 1967. – С. 301; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 517; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 37.

с. Гринява

17. Стрілець Микола Дропак. Народився 1895 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з березня 1915 р. Учасник битви на Маківці. В бою під Лісовичами поблизу Стрия був поранений. Вояк Другої Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело. ВН. ОР. МФ. 108106. – К. 154.

с. Довгополе

18. Стрілець Іван Кочерган. Народився 1895 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з 15 квітня 1915 р. Воював у складі 3-ї сотні 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. Був поранений і лікувався в військовому госпіталі в Моравській Остраві. За проявлений героїзм і відвагу в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Військовим Хрестом» цісаря Карла. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр 80. – Арк 2 зв.; – Спр. 83. – Арк. 11 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 29 в. – 30; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 444; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 38.

с. Жаб'є

19. Вістун Іван Бендейчук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з 8 грудня 1914 р. Як

січовий стрілець з 8 грудня 1914 р. воював у складі 3-ї сотні 1-го полку УСС та як вістун з 28 листопада 1916 р. у І-й четі Гуцульської сотні. За героїзм і відвагу проявлені в боях проти росіян наказом № 146 від 2 листопада 1917 р. командира 54-ї піхотної дивізії австрійської армії нагороджений двома бронзовими медалями «За хоробрість» та срібною медаллю «За хоробрість» II-го ступеня. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 52. – Арк. 48; – Спр. 79. – Арк. 81 зв., 95; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 4 в. – 5; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 388; Неповний список вояків УСС та УГА Галицької Гуцульщини, вихідців із нинішніх Верховинського, Коломийського, Косівського та Надвірнянського районів Івано-Франківської області. // *Гуцули у Визвольній боротьбі. Спогади січового стрільця Михайла Горбового. За редакцією Р. Ковалю.* – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 321; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 35.

20. Стрілець Федь Воленюк (правильно Волинюк, – П. С.). Народився 1897 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з осені 1914 р. Воював у складі IV-ї чети з 15 травня 1915 р. Був кухарем офіцерської їдальні Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 36 в. – 37.

21. Стрілець Олекса Гуценюк. Народився 30 квітня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з 4 жовтня 1914 р. Воював у складі 1-ї сотні 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. 3 вересня 1917 р. у боях з росіянами за село Збриж на Поділлі був поранений. За мужність і героїзм нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та 19 жовтня 1917 р. – «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 6 зв. – 7; – Спр. 63. – Арк. 163; – Спр. 83. – Арк. 8; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 29 в. – 30; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 14 в. – 15; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. – 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 344; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 417; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 35.

22. Стрілець Федір Оленюк. Народився 1897 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з 1914 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича і був її кухарем. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 27 в. – 28.

23. Стрілець Василь Васильович Остафійчук. Народився 1888 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з вересня

1914 р. Воював у складі 2-ї сотні 1-го полку УСС, а потім був переведений до Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами тричі нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», срібною медаллю «За хоробрість» II-ї степені та «Хрестом військових заслуг», який йому вручено 23 лютого 1918 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 95, 139; – Спр. 80. – Арк. 100 зв.; – Спр. 83. – Арк. 17; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 56; ВН. ОР. МФ. 106172. – К. 106; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 475; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 339; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 36.

24. Стрілець Василь Перчук. Народився 1889 р. Греко-католик. Жив у Татарові. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з 14 жовтня 1914 р. Воював у складі II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг», який йому вручено 2 квітня 1918 р.

З проголошенням ЗУНР вступив до УГА. У бою з поляками був важко поранений. Втрата його здоров'я становила 70%. Відійшов у вічність між 1929 і 1938 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 45; – Спр. 83. – Арк. 18 зв.; Інваліди УГА. Повіт Косів. // Історичний календар-альманах «Червоної Калини» на 1929 рік. Річник VIII. – Львів; Київ, 1929. – С. 168.

25. Стрілець Іван Перчук. Народився 1889 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з 14 жовтня 1914 р. Воював у складі II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського, а потім був переведений до іншої сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 14 в. – 15.

26. Стрілець Петро Перчук. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з 1 травня 1915 р. воював у складі II-ї чети хорунжого Григорія Голинського. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 5 в. – 6.

27. Стрілець Олекса Проданюк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з вересня 1915 р. Воював у складі II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами тричі нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 95, 139; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 13 в. – 14; МФ. 106169. – К. 8; МФ. 106172. – К. 22.

28. Стрілець Іван Рибарук. Народився 1894 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з 2 вересня 1914 р. На фронті

з 26 вересня 1914 р. Був у складі І-ї чети Гуцульської сотні з 26 жовтня 1916 р. Двічі поранений: перший раз 19 листопада 1914 р. за село Труханів на Сколівщині і другий – 2 грудня 1916 р. на горі Корнул у Північній Буковині. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 95 – 96 зв; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 357.

29. Стрілець Петро Семенюк. Народився 1898 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з вересня 1914 р. Воював у 3-й сотні легіону УСС. Був у складі І-ї чети Гуцульської сотні. За героїзм і відвагу проявлені в боях з ворогом 11 вересня 1917 р. відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». 9 квітня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 44. – 4, 10; – Спр. 62. – Арк. 138; – Спр. 79. – Арк. 81 зв.; – Спр. 83. – Арк. 22; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 5 в. – 6.

30. Вістун Іван Шуфлетюк. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. Доброволець. В УСС з 18 грудня 1914 р. Воював у складі технічної сотні 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні. Відзначився в боях з росіянами за гору Маківку, був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», а за взяття с. Збриж на Поділлі 9 серпня 1917 р. відзначений срібною медаллю «За хоробрість» II-ї степені. Дата смерті не встановлена.

Джерела і література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 27 в. – 28; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 525; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 36.

31. Стрілець Василь Ясельський. Народився 1892 року. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС на австрійсько-російському фронті воював з 4 жовтня 1914 р. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС і IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами двічі нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 36, 81 зв., 131; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 31 в. – 32; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 523; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 352; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 38.

с. Ільці

32. Стрілець Онуфрій Васильович Манчук. Народився 15 червня 1899 р. на присілку «На Крентах» у багатодітній родині заможного гуцула. Греко-католик. Батько Василь початкову освіту здобув у Косові.

Був членом осередку жаб'ївської «Просвіти», коли в селі будували «Народний дім», то від себе на будівлю дав дерево. У господарстві займався розведенням великої рогатої худоби, якої мав аж двадцять голів. В три з половиною роки в О. Манчука померла мати Марійка з роду Тимофійчуків. Батько оженився вдруге. Від першого шлюбу було ще троє сестер, а від другого – троє братів і сестра. Мачуха до Онуфрія відносилася холодно і відчужено. О. Манчук в Ільцях закінчив народну початкову школу. Юнаком тайком від батька і без його благословення 27 лютого 1915 р. вступив до УСС; вмовив четаря Миколу Саєвича, якого дуже добре знав, бо той до війни в Дземброні працював лісничим державних лісів. Кмітливого хлопця в збірній станиці Ватерпаланки у Відні взяли на речовий склад січовим стрільцям видавати амуніцію. Тут з ним познайомився військовий кореспондент усусів О. Нижанківський, який у розвідці «Оповідання мого 16-літнього ордонанса» опублікував життєпис юнака та його розповідь про перші місяці Великої війни 1914 – 1918 рр. на теренах Жаб'єго, Ільців та Красника. Після проходження навчання з бойової підготовки воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. У 1918 р. відійшов з січовими стрільцями Гуцульщини на Наддніпрянщину: побував в Єлисаветграді, а також в Олександрійську і степовій Масляниківці. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами у серпні 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та 3 грудня 1917 р. Військовим Хрестом цісаря Карла. Цілий 1918 р. О. Манчук вів щоденник, який для сучасників є цікавим матеріалом тих часів. Щоправда, його доля нам невідома. Після розвалу Австрії служив при польовій жандармерії УГА.

Після поразки визвольних змагань повернувся в рідне село і займався громадською роботою: був активістом місцевого осередку «Просвіти», «Рідної Школи» та «Сільського Господаря». У селі Ільці заснував молочарню «Маслосоюзу». На власній землі збудував національну початкову школу – будинок «Рідної школи». Організовував по селах Верховинщини кооперативні спілки. Мав організаторські здібності, виховував сільську молодь в патріотичному дусі. Він 1 жовтня 1933 р. організував у Жаб'ю величаве кооперативне свято, на якому аматори художньої самодіяльності проспівали в'язанку патріотичних і стрілецьких пісень та дали комедійну виставу «Спокусник».

Мав літературний хист: писав вірші, короткі оповідання й новели, які друкував на сторінках «Гуцульського календаря», Календаря «Просвіти», «Сільського Господаря», «Золотого Колоса». В газеті «Громадський голос» постійно друкував гострі вірші на поточні політичні події під псевдонімом «Чорнобривий». Від старожилів записував пісні-хроніки. Зокрема, від своєї бабусі Настуні Манчук співанку-хроніку: «Про скасування панщини», яку опублікував у збірнику статей «Просвіта» Гуцульщині.

Писав гуцульським діалектом. Найкращими творами О. Манчука є «Жаб'ївські новели», які засвідчують його непересічний талант письменника стефаниківського стилю. По праву і заслужено відносимо його

до грона майстрів слова «Гуцульської трійці», до якої залічуємо трьох самоуків-лицарів пера одного покоління і однієї долі – Петра Шекерика-Доникова з с. Голови та Василя Костинюка з Пістиня. Заарештований 24 червня 1941 р., а наступного дня розстріляний енкавеєсівцями у в'язниці смт. Верховини. За іншою версією: він був закатований чекістами з намови жаб'ївських євреїв, для яких мався кісткою в горлі. При огляді тіла в голові жертви виявлено кілька вбитих цвяхів. Прах вірного сина краю покоїться біля церкви в с. Ільці.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81 зв.; – Спр. 80. – Арк 101 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 48 в. – 49; О. Нижанківський «Оповідання мого 16-літнього ордонанса» / О. Нижанківський // Вістник Союза визволення України. – 1915. Май – червень. – Ч. 19 /20. – С. 19; Манчук О. Про скасування панщини / О. Манчук. // «Просвіта» Гуцульщині». – Львів, 1936. – С. 6; Гречко І. Замість передмови / І. Гречко // Манчук О. Жиб'ївські новелі. – Боффало: Гуцульщина, 1992. – С. 5 – 9; Сіреджук П. З когорти відомих і маловідомих / П. Сіреджук // Історія Гуцульщини. – Львів: Логос, 2000. – Т. V. – С. 555 – 557; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 339; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 38.

с. Красноїлля

33. Стрілець Василь Гріздак. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті був з осені 1914 р. Воював у складі І-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107; ВН. ОР. МФ. 108169. – К. 2 в. – 3.

34. Стрілець Володимир Тарновський. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті був з березня 1915 р. Учасник кровопролитних боїв на Маківці, де 29 квітня 1915 р. отримав поранення. Воював у складі І-ї чети Гуцульської сотні.

Джерело. ВН. ОР. МФ. 108106. – К. 154.

с. Кривопілля

35. Стрілець Михайло Портяк. Народився 20 грудня 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з 15 березня 1915 р., а з 1 травня 1915 р. спочатку воював у складі 8-ї, а з 10 березня 1916 р. – 7-ї сотні 1-го полку УСС та III-ї чети хорунжого Романа Каратницького у Гуцульській сотні. Був чурою – ординарцем хорунжого Олекси Черкавського. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами 25 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерела та література: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 10 зв. – 11; – Спр. 79. – Арк. 69, 79; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 24 в. – 25; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 12; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 483; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 344; Герої стрілецького

чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 36.

с. Криворівня

36. Стрілець Василь Боднарук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті був з осені 1914 р. Воював у складі 5-ї сотні 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». За організаторські здібності і воєнний талант був підвищений у званні спочатку до десятника, тобто командира відділення, а в вересні 1916 р. призначений командантом чети 7-ї сотні 1-го полку УСС. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 76 зв. – 77; – Спр. 83. – Арк. 2 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 5 в. – 6; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 326; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 38.

37. Стрілець Василь Сав'юк. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті був з 1 січня 1915 р. Воював у складі сотні О. Семенюка та II-ї чети Гуцульської сотні. Учасник битви за гору Маківку на Сколівщині, де 1 травня 1915 р. отримав поранення крісовою кулею в ліву руку. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 2 зв.; – Спр. 83. – Арк. 21 зв.; ВН. ОР. МФ. 108178. – К. 154 в.; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 358; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. / С. Ріпецький // За волю України. – Нью Йорк, 1967. – С. 300, 309; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 490; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 39.

с. Перехресне

38. Стрілець Олекса Антонович Шкрібляк. Народився 30 вересня 1893 р. у багатодітній родині (мав трьох сестер і п'ятьох братів) заможного гуцула. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. Це був високий, темний блондин з синіми очима і з добре розвинутими плечима. Вираз обличчя мав гострий, а мову тверду. В усіх зголосився 28 серпня 1914 р. Воював з 28 вересня 1914 р. у складі третьої сотні 1-го полку січових стрільців і третьої чети Гуцульської сотні. Станом на 5 жовтня 1915 р. числився санітаром обозної сотні. Учасник битви на горі Кобила в Бескидах Сколівщини. У бою за гору Маківку на

Сколівщині 29 квітня 1915 р. був поранений крісовою кулею в праву ногу. За мужність і героїзм проявлений у боях з росіянами наказом Командуючого Східним фронтом австрійської армії фельдмаршалом Петером Гофманом № 217 від 16 серпня 1915 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», яку 10 жовтня 1915 р. йому вручав командир відділення Федір Коник. Вдруге бронзовою медаллю «За хоробрість» був нагороджений 6 листопада 1915 р, а отримав її аж 11 липня 1917 р. 13 квітня 1917 р. вояку присвоєно звання підхорунжого. Автор спомену про бій на горі Кобилі. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 27. – Арк. 65, 67, 72; – Спр. 37. – Арк. 31 – 32; – Спр. 42. – Арк. 7 зв. – 8; – Спр. 47. – Арк. 2; – Спр. 78. – Арк. 11; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 23 в. – 24; Назарук О. Слідами Українських січових стрільців. – Львів, 1916. – С. 68 – 76; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 364; Ріпецький С. Українські січові стрільці, поляглі і ранені на горі Маківці в боях в квітні і травні 1915 р. / С. Ріпецький // За волю України. Історичний збірник. – Нью Йорк, 1967. – С. 310; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 524.

с. Хороцова

39. Стрілець Олександр Кукурудза. Народився 1894 р. В інших джерелах записаний як Олекса Кокорудз. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з вересня 1914 р. Учасник битви на горі Ключ у горах Бойківщини. Вояк Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА, України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 99; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 50 в.; МФ. 106176. – К. 140.

КОСІВЩИНА

с. Баня-Березів

40. Вістун Микола Петрович Лютий. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На війну пішов добровольцем. Зголосився до УСС 28 серпня 1914 р. 7 січня 1917 р. був поранений у бою за гору Кірлібабу в Північній Буковині. Нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та срібною бронзовою медаллю «За хоробрість» І-го ступеня. Єдиний гуцул у краю відзначений такою нагородою австрійської держави. Пізніше був по чергово підвищений до офіцерського звання – хорунжогою. У часі українсько-польської війни в званні четаря воював у складі УГА. Випускник Станіславівської духовної семінарії. Помер у 1965 р. у с. Пістинь. Похований на сільському цвинтарі в селі Баня-Березів.

Джерела і література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 138; ВН. ОР. МФ. 108178. – К. 153; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 141.

с. Вербовець

41. Стрілець Федір Павлюк. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. 21 липня 1916 р. був поранений у бою за с. Куропатники на Тернопільщині. В УСС з 28 листопада 1916 р., воював у складі III-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 22 в. – 23; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р. – Львів: Червона Калина, 1936. – С.355.

с. Вижній Березів

42. Стрілець Микола Ґеник. Народився 1895 р.* Греко-католик. Освіта початкова. Робітник фабрики. Доброволець. В УСС на австрійсько-російському фронті з 1 жовтня 1914 р. Воював у складі технічної сотні і IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. За мужність і героїзм проявлений у боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг», який йому вручено 23 лютого 1918 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 8; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 32 в. – 33; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 415; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 143.

43. Вістун Юрій Дрогомирецький. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Учасник битви на Маківці, де відзначився своїм героїзмом і був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». 31 травня 1915 р. у бою за с. Лісовичі під м. Стрий потрапив до росіян у полон. Щоправда, там перебував недовго, через деякий час зумів втекти до своїх. Був вояком Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 64 зв. – 65; – Спр. 79. – Арк. 125.

с. Кобаки

44. Вістун Михайло Марфет. Дата народження і смерті не встановлені. В усусах з 1916 р. 3 вересня 1916 р. був ранений в бою на горі Лисоні. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг».

Джерело та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914- 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 145.

45. Стрілець Петро Подюк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті був з осені 1914 р., а в підрозділі українських січових стрільців – з 29 квітня 1915 р. Учасник боїв на Маківці. Воював у складі IV-ї чети і одночасно на полі бою під ворожими кулями, як санітар Гуцульської сотні, нада-

вав медичну допомогу пораненим, за що нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69; – Спр. 83. – Арк. 18; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 39 в. – 40.

м. Косів

46. Стрілець Михайло Библюк. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта – 6 класів народної школи. Рільник. Доброволець. В УСС з жовтня 1914 р. Двотижневу відпустку отримав з 10 по 24 серпня 1915 р. Воював у складі 3-ї і 7-ї сотень 1-го полку УСС, а потім у II-й четі Гуцульської сотні. За відвагу і героїзм проявлені в боях з росіянами двічі відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69, 81 зв.; – Спр. 80. – Арк. 2; – Спр. 104. – Арк. 102. – 102 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 14 в. – 15; ВН. ОР. МФ. 106172. – К. 106; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 390; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України.* Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 137.

47. Стрілець Ілля Богданюк. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта – народна школа. Коваль. Доброволець. В УСС з 8 травня 1915 р. З 28 листопада 1916 р. воював у складі I-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 14 в. – 15.

48. Стрілець Михайло Горбовий. Народився 1896 року. Греко-католик. Освіта початкова. Килимар. Випускник Косівської ткацької школи. Доброволець. В УСС з 30 серпня 1914 р. Воював у складі 7-ї сотні, а потім у IV-й четі Гуцульської сотні. Один з організаторів Гуцульського повстання. У боях з росіянами двічі був поранений: 21 жовтня 1914 р. за Стрий і 14 вересня 1915 р. за с. Соколів на Тернопільщині. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Автор низки статей, зокрема про Другу Гуцульську сотню, січових стрільців, діяльність каменярів на Гуцульщині, спогадів про знущання польських тюремників над учасниками гуцульського повстання 1920 р. У міжвоєнному часі був найактивнішим громадським діячем Косівщини. Заарештований районними чекістами 11 лютого 1941 р. Звинувачення: член ОУН, націоналістичних товариств «Просвіта», «Каменярі», «Луг» і «Пласт». Подальша доля невідома. За політичними поглядами – радикал. Реабілітований 12 лютого 1964 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 9 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 14 в. – 15; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 342; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 411; *Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Коломийський і Косівський райони.* – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – Т. 1. – С. 465.

49. Старший стрілець Василь Довбенчук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. З 22 лютого 1915 р. в усусах. У складі 5 сотні 1-го полку УСС з 6 квітня 1915 р. воював на австрійсько-російському фронті у Бескидах Сколівщини на Львівщині. Учасник кровопролитних боїв за бойківські села Рожанка, Грабовець, на Маківці. 30 травня 1915 р. у бою з росіянами за с. Лісовичі на Стрийщині отримав поранення. Після лікування у стрій повернувся 23 вересня 1915 р. і брав участь у баталіях ворогуючих сторін у селах Маловоди, Семиківці, Соснів на Тернопільщині. Згодом воював у складі II-ї чети Гуцульської сотні. З 24 липня по 20 серпня 1918 р. мав відпустку. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Був вояком УГА. Інтернований. З Чехословаччини повернувся додому 26 листопада 1921 р. Деякий час за ним слідувала польська таємна поліція. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 34 – 34 зв., 36 – 36 зв.; ДАІФО. – Ф. 2. – Оп. 1. – Спр. 315. – Арк. 104 зв. – 105; ВН. ОР. МФ. 108178. – К. 154 в.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 422; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 137.

50. Стрілець Володимир Ковальчук. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Мав Великодню відпустку з 5 по 9 травня 1916 р. Був вояком 4-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 34 зв. – 35.

51. Стрілець Василь Ониськів. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Швець. За іншими даними – листоноша. В УСС – з 15 травня 1915 р. Воював у складі сотні поручика Осипа Яримовича та I-ї чети Гуцульської сотні. За участь у боях проти росіян у горах Буковинської Гуцульщини 25 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». У бою з росіянами за с. Збриж на Поділлі. 29 липня 1917 р. за офіційними даними отримав смертельне поранення не сумісне з життям. За відвагу і героїзм проявлені в боях з росіянами 11 вересня 1917 р. посмертно нагороджений срібною медаллю «За хоробрість» II-го ступеня. Виявляється молодий організм січового стрільця подолав важке поранення і він вижив.

З проголошенням ЗУНР зголосився до УГА. В чині бунчужного воював у складі 1-ї сотні I-го полку Бригади УГА генерала А. Кравса. Був інтернований у чеському містечку Німецьке Яблонне.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69 зв., 81 зв. – 82; ЦДАВОВ України. – Ф. 3520. – Оп. 2. – Спр. 182. – Арк. 30; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 6 в. – 7; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 354; УСС. – С. 161; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового

стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 138.

52. Стрілець Дмитро Шпитко. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. В УСС з травня 1915 р. З противником воював у складі 2-ї сотні поручика Романа Сушка 1-го куреня 1-го полку УСС і І-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 6 квітня 1915 р. 2 грудня 1916 р. Був поранений у бою з росіянами на горі Корнул у с. Кірлібаба в Північній Буковині. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 20 – 21; – Спр 60. – Арк. 57; – Спр. 83. – Арк. 23; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 364; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 524; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 138.

с. Космач

53. Стрілець Федір Гавришук. Народився 1897 р. За іншими даними 1889 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з жовтня 1914 р, де ратоборствував кулеметником у 5-й сотні отамана Сеня Горука 1-го полку УСС, а потім воював у складі Гуцульської сотні.

27 жовтня 1914 р. отримав поранення в с. Синевідську на Сколівщині. Відзначився у боях з росіянами, за що 19 квітня 1917 р. хорунжим Василем Соловчуком представлений до урядової нагороди: бронзової медалі «За хоробрість». Повторно цією медаллю був нагороджений 30 травня 1918 р. за участь у бою проти червоноармійців у м. Олександрівську на Східній Україні.

У міжвоєнному часі та радянській добі займався домашнім господарством. Відійшов у вічність 26 листопада 1965 р. Похований на сільському цвинтарі так званої в народі Довбушевої церкви.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 50 зв. – 51, 140 зв.; ВН. ОР. МФ. 106172. – К. 106; Інформація респондента Марії Дзвінчук від 11 квітня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 341; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 405; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 147.

54. Стрілець Юрій Зварич. Народився 21 квітня 1896 р. За даними М. Лазаровича родився 1894 р. Греко-католик. Рільник. Малограмотний. До УСС зголосився 27 серпня 1914 р. Бойовий шлях вояка розпочинав стрільцем І-ї сотні 1-го куреня українських січових стрільців

сотника Романа Дудинського. На австрійсько-російському фронті воював з 30 вересня 1914 р. Відзначився у бою за с. Синевідсько, де полонив двох російських вояків. У селі Тухолька на Сколівщині штурмом здобував артилерійські позиції росіян. Був поранений 29 квітня 1915 р. у боях з росіянами за гору Маківку. Дальше воював у складі 3-ї сотні. 7 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Окрім Синьовідська, Труханова і Маківки брав участь в багатьох боях з росіянами. Зокрема, він воював поблизу Стрия. У бою під селом Лісовичі коло Стрия вбив російського офіцера. Був деякий час розвідником поблизу німецької колонії Аннаберґ на Сколівщині. Пізніше з ворогом ще ратоборствував у боях під Пантелихою, Соколовим, Семиківцями на Тернопільщині. У Славутичі на Волині вчився на джурі (ординарця) хорунжих.

З розв'язанням українсько-польської війни добровольцем пішов на фронт. Командував четою. З числа космачан став першим офіцером в УГА. По закінченню братовбивчої війни до кінця 1923 р. перебував у таборі інтернованих вояків і старшин УГА в чеському місті Йосифів. По поверненню додому займався домашнім господарством. Дату смерті не встановлено.

Джерела і література. ЦДІА України у м. Львові. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 91; – Спр. 79. – Арк. 71; ЦДІАВОВ. – Ф. Р. 3521. – Оп. 2. – Спр. 60. – Арк. 119; ВН. ОР. МФ. 108178. – К. 153; Ріпецький С. Про тих, що полягли та пролляли кров у боях на Маківці. С. Ріпецький // За волю України. – Нью Йорк, 1967. – С. 307; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 429; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 334; Сіреджук П. Космач над Пістинькою. Біобібліографічний довідник. – Львів: Тріада плюс, 2011. – С. 338–339.

сmt. Кути

55. Стрілець Василь Баб'юк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик Освіта початкова. Зарібник. В Гуцульській сотні з 14 жовтня 1916 р. Пройшов весь бойовий шлях другої сотні гуцулів. За мужність, хоробрість і героїзм проявлені в боях з противником нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 2 зв.

56. Стрілець Харій Ковалюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець УСС. Воював у складі 4-ї чети 1-ї, 8-ї та штабної сотні четаря Василя Коссака 1-го куреня УСС і в IV-й четі Гуцульської сотні. На фронті з вересня 1914 р. Загинув 2 грудня 1916 р. у бою з росіянами на горі Присліп с. Кірлібаба в Північній Буковині.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 10 зв. – 11; – Спр. 55. – Арк. 68; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 146; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 438; Гуцули у Визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 336; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга

Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 139.

с. Люча

57. Стрілець Онуфрій Стефанко. Народився 1894 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Доброволець. В УСС з 14 жовтня 1914 р, де ратоборствував у 2-й сотні 1-го куреня 1-го полку УСС, а потім воював у складі II-ї чети Гуцульської сотні. Найбільше відзначився у боях з росіянами під с. Потутори на Тернопільщині, де 19 серпня 1916 р. був поранений. Двічі нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

У міжвоєнному часі був громадським діячем, а також виконував обов'язки старшого брата сільської церковної громади. В роки німецької окупації зберіг церковні дзвони від реквізиції, закопавши їх на церковному подвір'ї. Всіма силами допомагав повстанцям, за що разом із сім'єю, як «неблагонадійного» 14 жовтня 1947 р. виселили в Сибір. Там до 1956 р. разом з родиною жив у Називаєвському районі Омської області. Помер у 1966 р. Похований у рідному селі.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 58. – Арк. 138; – Спр. 79. – Арк. 81 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 15 в. – 16; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 502; Онуфрій Стефанко син Петра // Рибчанський М., Лисишин А. *Люча. Історико-краєзнавчий нарис.* – Львів; Полтава, 2002. – С. 111 – 112; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 148.

с. Микитинці

58. Стрілець Петро Атаманюк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 25 серпня 1915 р. отримав двотижневу відпустку. В останній декаді травня 1916 р. мав короткотермінову відпустку для відвідання рідних. Вояк Гуцульської сотні. В бою з ворогом був поранений 1 грудня 1916 р. на горі Корнул у с. Кірлібаба Північної Буковини. Інших даних з першоджерел не вдалося встановити.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 41 зв. – 42; – Спр. 104. – Арк. 4; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 337.

59. Стрілець Василь Рибак. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець УСС з 1914 р. Воював у складі 4-ї чети 2-ї сотні 1-го куреня УСС і IV-й чети Гуцульської сотні. На фронті з вересня 1914 р. За проявлену мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 38 зв.; – Спр. 62. – Арк. 92; – Спр. 79. – Арк. 79.

60. Старший стрілець Федір Рибак. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта: мав три класи віділової школи. Писар сільської громади. В УСС з 18 листопада 1914 р. Воював у складі IV-ї чети Гу-

цульської сотні. Учасник битви за гору Лисоню. За мужність, безстрашність і героїзм проявлені у боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг», котрий йому вручили 23 лютого 1918 р. Активний учасник Листопадового Зриву 1918 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 100 зв.; – Спр. 83. – Арк. 20; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 30 в. – 31; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 357; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 486.

с. Москалівка

61. Стрілець Іван Баранюк. Народився 1 грудня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець УСС. Воював у 3-й сотні 1-го полку УСС та IV-й четі Гуцульської сотні. На фронті з кінця вересня 1914 р. У боях з ворогом за бойківське село Вишків на Долинщині 12 лютого 1915 р. був поранений. Після поранення мав двотижневу відпустку для відновлення здоров'я. Вдома перебував з 24 серпня по 7 вересня 1915 р. Другий раз був поранений у бою з противником в листопаді 1916 р. за село Семиківці на Тернопільщині. Відзначився в боях з ворогами за німецьку колонію Людвиківку на Долинщині та Семиківці на Тернопільщині. За мужність і відвагу проявлену в боях з росіянами двічі нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 31 – 32; – Спр. 52. – Арк. 36; – Спр. 79. – Арк. 81 зв.; – Спр. 104. – Арк. 27зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 42 в. – 43; ВН. ОР. МФ. 108178. – К. 142; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 338; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 387; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 137.

62. Стрілець Тадей Богданюк. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Доброволець. Коваль. В УСС з осені 1914 р. Воював у складі I-ї чети Гуцульської сотні. У боях з росіянами двічі поранений. 9 серпня 1915 р. за опільське містечко Завалів. Після лікування вісім днів відпочивав вдома у батьків: з 17 по 25 жовтня 1915 р. Другий раз поранений в бою з ворогом 14 березня 1917 р. за село Куропатники на Тернопільщині. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 104. – Арк. 68 зв. – 69; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 2 в. – 3; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 339.

63. Стрілець Микола Васильович Кіящук. Народився 30 вересня 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова: закінчив 5 класів народної школи. Ткач. Доброволець. В УСС з 16 листопада 1914 р. На австрійсько-російському фронті воював з 11 лютого 1915 р. з 16 по 28 травня 1916 р. лікувався в шпиталю. 29 липня 1917 р. був поранений у бою за с. Збриж

над Збручем. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в Північній Буковині нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», а на Поділлі – «Хрестом військових заслуги», якого йому вручили 16 квітня 1918 р. Воював у складі 2-ї сотні та III-ї чети хорунжого Романа Каратницького Гуцульської сотні. Помер після 1934 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. Арк. 20 – 21; – Спр. 55. – Арк. 49; – Спр. 79. – Арк. 69 зв; – Спр. 83. – Арк. 12; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 20 в. – 21; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 10; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 348; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 437; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 137.

с. Нижній Березів

64. Стрілець Іван Олексійович Верб'юк. Народився 13 грудня 1899 р. на присілку Середній Березів, який окремим селом став в 1910 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. На австрійсько-російському фронті був з 28 листопада 1916 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. За мужність і відвагу проявлену в боях з ворогом двічі нагороджений «Хрестом військових заслуг». Після розпаду Австро-Угорщини воював у складі УГА і ЧУГА. З 1922 р. навчався в Київській, а потім Харківській школі червоних старшин. За охорону голови ВУЦВіку Г. Петровського нагороджений орденом Червоного прапора. Від вересня 1924 р. до 1937 р. командував взводом, а потім і ротою 297-го Уманського стрілецького полку. Жертва сталінських репресій. Загинув у сталінській катівні 29 червня 1938 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 27; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 33 в. – 34; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 154.

65. Стрілець Сильвестр Федорович Ґеник. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті був з 28 листопада 1916 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 2 січня 1918 р. бронзовою медаллю «За хоробрість». З Гуцульської сотні був відкликаний. Згодом став стрільцем Гуцульського куреня 1-ї бригади УГА. На початку грудня 1918 р. був поранений під Хировим. В часі радянсько-німецької війни емігрував до Канади, де жив у Вінніпегу. Помер по 1967 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 40 в. – 41; МФ. 106168. – К. 25 в. – 26; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 150; Гуцули у визвольній боротьбі. За редакцією Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 332.

66. Старший стрілець Іван Антонович Кузич. Народився 30 грудня 1896 р., а за даними М. Домашевського – 30 грудня 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова, яку здобув у чеському Райхенберзі. Рільник. В УСС з 4 листопада 1914 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг» та тричі бронзовою медаллю «За хоробрість», а в 1917 р. ще отримав Похвальний лист. З перших днів проголошення ЗУНР він в ранзі підстаршини воював у складі Гуцульського куреня і пройшов тернистий шлях цього підрозділу по дорогах українсько-польської війни. Учасник бою з поляками під Вовчухами. Мав поранення.

У міжвоєнному часі навчався в лісівничій школі і здобув фах лісничого. На теренах краю був активним членом і секретарем повітової управи УСРП в Яблуніві, а потім у Коломиї. Перед радянсько-німецькою війною працював лісовим майстром, а за німців – лісничим у Нижньому Березові. У 1944 р. виїхав до Західної Німеччини, а звідти в 1948 р. перебрався до Канади. Помер 4 червня 1975 р. у Сит Кетерінс у Канаді.

Джерела і література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 139; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 33 в. – 34; Домашевський М. Іван Кузич. // Історія Гуцульщини. – Чикаго, 1985. – Т. II. – С. 483 – 484; Курищук В. Яблунів: причинки до історії містечка. – Київ, 2008. – С. 395-396; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 150.

67. Стрілець Петро Фіцич. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з 28 листопада 1915 р. Воював у складі II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами наказом № 155 командира 54-ї піхотної дивізії австрійської армії від 25 вересня 1917 р. нагороджений срібною медаллю «За хоробрість» другого ступеня. Автор спогадів про бойовий шлях Другої Гуцульської сотні. Ветеран українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. Учасник визвольних боїв за Львів. У міжвоєнному часі займався домашнім господарством. В 1944 р. емігрував до Західної Німеччини, а звідти – до США. Відійшов у вічність після 1968 р.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 95; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 13 в. – 14; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7 в. – 8.

с. Пістинь

68. Стрілець Петро Ониськів. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. і був у складі II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. Відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 261. – Арк. 6 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7 в. – 8.

69. Стрілець Іван Третяк. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з вересня 1914 р. У Гуцульській сотні з 14 жовня 1916 р. У одному з боїв з росія-

нами був поранений і лікувався у віденському військовому шпиталі. В січні і лютому 1917 р. був у 32-й запасній сотні.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 88. – Арк. 32 зв.

с. Прокурава

70. Стрілець Федір Макійчук. Народився 1896 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. У січових стрільцях з 30 вересня 1914 р., воював у складі 4-ї сотні 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами в горах Буковинської Гуцульщини в околицях Кірлібаби 25 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», а також «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 36 – 37; – Спр. 79. – Арк. 69; – Спр. 83. – Арк. 14; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 30 в. – 31; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 14 в. – 15; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 151.

71. Стрілець Ілько Микитин. Народився 1895 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. Воював у складі 4-ї чети чотаря Івана Рогульського 4-ї сотні сотника Зенона Носковського 1-го куреня 1-го полку УСС та I-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з ворогом з 28 вересня 1914 р. Нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 42 – 43; – Спр. 56. – Арк. 146; – Спр. 83. – Арк. 14 зв.; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 463.

72. Стрілець Михайло Павлюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. і був у складі I-ї чети підрозділу гуцулів. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 10 в. – 11.

с. Рибне

73. Стрілець Юрій Дмитрович Попенюк. Народився 6 червня 1888 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті був з 10 вересня 1914 р. Воював у складі 7-ї сотні 2-го куреня УСС. На горі Маківці 1 травня 1915 р. був поранений. За мужність і героїзм проявлені в боях проти росіян нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 57. – Арк. 127; – Спр. 62. – Арк. 59; – Спр. 83. – Арк. 18; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 2 в. – 3.

с. Річка

74. Стрілець Василь Абрагамович. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. На австрійсько-російському фронті з 3 березня 1915 р., а в Гуцульській сотні з 14 жовтня 1916 р. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами 23 вересня 1917 р. наго-

роджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». 2 жовтня 1917 р. з двома січовими стрільцями Гуцульської сотні був відряджений до станиці усусів у селі Пісочна поблизу Стрия. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 91; – Спр. 83. – Арк. 1; – Спр. 120. – Арк. 3; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 44 в. – 45.

75. Стрілець Пилип Білак. Народився 9 лютого 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Стельмах. Вояк 3-го рою 1-ї чети 1-ї сотні сотника. Станом на 5 жовтня 1916 р. числився вояком обозної чети 5-ї сотні 1-го полку УСС. Володів румунською мовою, вмів грати на дриббі. На австрійсько-російському фронті з 30 вересня 1914 р. Брав участь в битвах під Стриєм, за с. Тухольку на Сколівщині, де відморозив ноги, був поранений. Деякий час довго лікувався в військовому госпіталі: з 2 листопада 1915 р. по 19 березня 1916 р. У влітку 1916 р. воював на Тернопільщині: під Бернадівкою, Пантелихою, Соколовим і Семиківцями. За мужність, хоробрість і героїзм проявлені у боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 3 зв. – 4; – Спр. 49. – Арк. 1 зв.; – Спр. 63. – Арк. 8; Спр. 79. – Арк. 139; ВН. ОР. МФ. 106172. – К. 106; Лазарович М. *Леґіон січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 390; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 152.

76. Стрілець Тимій Білак. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 4 жовтня 1914 р., воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 28 в. – 29.

77. Стрілець Петро Гrepіняк*. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті був з осені 1914 р. Воював у складі 6-ї сотні 1-го полку УСС, потім – у Гуцульській сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 56 в.; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 417; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 153.

78. Стрілець Надя Драгіняк. Народилася 1889 р. Греко-католичка. Неграмотна. Рільничка. Доброволець. В УСС з 1915 р. Воювала у складі IV-ї чети Гуцульської сотні і була її кухарем. Інших даних про неї не знайдено. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 27 в. – 28.

79. Стрілець Борис Кіщук. Народився 10 грудня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р., воював у складі 2-ї сотні сотника Осипа Букшованого від 20 квітня по 30 травня 1915 р.

*Правильно написане прізвище - Гrepіняк

Росіянами був полонений і з 30 травня по 1 липня 1916 р. перебував у неволі. Після повернення з полону його зачислили в сотню Романа Сушка 1-го полку УСС, а потім у III-ю чету Гуцульської сотні хорунжого Р. Каратницького. Учасник битви на Маківці, Плішці, за Лісовичі на Стрийщині та Семиківці на Тернопільщині. 19 січня 1917 р. отримав поранення на горі Корнул у Північній Буковині. Лікувався в військовому госпіталі. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами 2 січня 1918 р. нагороджений бронзовою, а потім 11 липня 1918 р. ще й срібною медаллю «За хоробрість» II-го класу.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 14 – 14 зв.; – Спр. 55. – Арк. 47; – Спр. 64. – Арк. 37; – Спр. 79. – Арк. 107, 140 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 10 в. – 11; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 348; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 437; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 152.

80. Стрілець Василь Медведчук. Народився 1894 р. За даними М. Лазаровича родився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У війську закінчив початкові семінарські курси. В УСС з осені 1914 р. воював у складі технічної сотні 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 18 в. – 19; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 461; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 152.

81. Стрілець Іван Ткачук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з 14 жовтня 1914 р. і воював у складі 4-ї сотні 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні з 25 березня 1917 р. Активний член Пресової квартири УСС, художник. У фонді за номером 352 Центрального державного архіву України в м. Львові зберігається величезна колекція кореспонденції різних адресатів до нього, на основі якої можна досліджувати історію українського січового стрілецтва та бойового шляху Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 43 – 44; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 6 в. – 7; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 152.

с. Розтоки

82. Стрілець Василь Влашинець. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 3 квітня 1915 р. і воював у складі 5-ї сотні 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні. Відзначився в кровопролитних боях за с. Потутори на Тернопільщині, де 15 серпня 1916 р. отримав поранення. За мужність і героїзм проявлений в боях

з росіянами 23 травня 1918 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 139 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 32 в. – 33; ВН. ОР. МФ. 108178. – К. 142; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 341; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 401; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 153.

с. Рожнів

83. Стрілець Кирило Самелюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. Воював у складі І-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військової заслуги». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 99 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 7 в. – 8.

84. Вістун Федір Радиш. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта середня. Випускник гімназії. В УСС з 19 липня 1915 р. і воював у складі ІV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. На австрійсько-російському фронті був з 7 січня 1917 р. За відвагу і хоробрість проявлену в боях з росіянами 2 червня 1917 р. нагороджений срібним «Хрестом військових заслуг», якого йому вручили аж 2 травня 1918 р.

З проголошенням ЗУНР зголосився до лав УГА. Воював у складі ІІ-ї бригади УГА. У польському м. Тухолья поблизу Гданська з 28 квітня 1920 до кінця січня 1921 р. перебував у таборі інтернованих українських вояків і старшин. Дата смерті не встановлена.

Джерела і література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 85; – Спр. 83. – Арк. 20; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 28 в. – 29; Погребенник Ф. Рожнівчани у Першій світовій війні / Ф. Погребенник // Рожнів. Нариси історії села. – Львів: Сполом, 2010. – С. 129.

с. Слобідка

85. Стрілець Федір Павлюк. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В УСС з 29 вересня 1914 р. 21 липня 1917 р. отримав поранення в бою з росіянами за село Куропатники на Тернопільщині. З ворогом українців теж воював у складі ІІІ-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 10 в. – 11; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 355.

с. Смодна

86. Стрілець Теодор Павлюк. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До лав українських січових стрільців влився в жовтні 1916 р. і воював з ворогом у складі Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 9; ВН. ОР. МФ. 106172. – К. 30 в.

с. Соколівка

87. Вістун Іван Борис. Народився 6 серпня 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. Вмів теслювати. Вояк чети четаря М. Саєвича 1-ї сотні сотника Р. Дудинського, 1-го куреня, 1-го полку УСС. Володів польською мовою, вмів грати на денцівці і скрипці та добре плавав. До лав українських січових стрільців зголосився 10 березня 1915 р. і був зарахований стрільцем. Він тричі брав участь у штурмах гори Маківки, де 4 травня 1915 р. отримав поранення, а також на горі Плішці, в бою за с. Лісовичі на Стрийщині та за с. Семиківці на Тернопільщині. Тут 1 листопада 1915 р. на кілька днів пропав безвісті. Через два тижні до сотні повернувся хворим. Перебував на лікуванні в військовому госпіталі в Моравській Остраві. Після тривалого лікування 31 березня 1916 р. призначений до піонірів – технічної сотні, а згодом до III-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 10 грудня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 30; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 25 в. – 26; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 339.

88. Стрілець Петро Шкондеюк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. Доброволець. В УСС на австрійсько-російському фронті воював з 2 квітня 1915 р. У бою з росіянами був поранений. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 31 в. – 32; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 15 в. – 16; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349.

с. Спас

89. Стрілець Тома Ткачук. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. З УСС на австрійсько-російському фронті з 5 жовтня 1914 р. У бою з росіянами за Галич був поранений. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 8 в. – 9.

с. Старий Косів

90. Старший десятник Микола Коник. Народився 29 серпня 1895 р. Греко-католик. Освіта середньо-спеціальна. Електромеханік. На австрійсько-російському фронті 14 лютого 1915 р. отримав поранення за с. Тухолька на Сколівщині. Спочатку воював у складі I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами тричі нагороджений бронзовою, а 6 листопада 1917 р. срібною медаллю II-го ступеня «За хоробрість» і «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 79, 101, 139; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 2; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349.

91. Стрілець Михайло Соник. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Муляр. Доброволець. В УСС з 20 листопада 1914 р. Воював у складі I-ї і III-ї чет Гуцульської сотні. Перебував на лікуванні в військовому госпіталі в Моравській Остраві. Дата смерті не встановлена.

Джерела: *BN. OR. MF. 106168. – К. 25 v. – 26; BN. OR. MF. 106169. – К. 4. с. Старі Кути*

92. Старший стрілець Іван Козак. Народився 25 травня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з 8 жовтня 1914 р. Воював у складі 1-го полку УСС та I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлений у кровопролитних боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: *BN. OR. MF. 106169. – К. 2, 5; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 439.*

93. Стрілець Михайло Максимчук. Народився 1886 р. Греко-католик. Освіта початкова. Тесля. В австрійській армії з 1909 р. У січових стрільцях з 1914 р. Воював у складі 2-сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлений у боях з росіянами 6 березня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Загинув 25 червня 1917 р. у результаті необережного поводження з піротехнічними засобами. Свою загибель він відчував перед трагічною подією. Похований при великому здвизі місцевого населення на кладовищі с. Петрово нинішнього Виноградівського району Закарпатської області.

Джерела та література: *ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 56. – Арк. 70; – Спр. 61. – Арк. 83; BN. OR. MF. 106168. – К. 6 v. – 7; BN. OR. MF. 106169. – К. 4; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 457; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 157.*

94. Стрілець Козьма Романюк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Муляр. Вояк 4-ї чети четаря Василя Коссака 1-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС сотника Романа Дудинського. 18 липня 1916 р. направлений до сотні піонірів. Був поранений 4 вересня 1916 р. на горі Лисоні. Загинув у бою з росіянами 2 грудня 1916 р. на горі Корнул біля с. Кірлібаба в Північній Буковині. Там січового стрільця бойові побратими і поховали.

Джерело та література: *ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 10 – 10 зв.; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 357.*

95. Стрілець Сава Сенюк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. і був у складі I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлений у кровопролитних боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Був вояком кінного підрозділу УГА. Інших даних про вояка УСС і УГА нам не вдалося вияснити. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 10 в. – 11; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 157.

с. Уторопи

96. Старший стрілець Юрій Колодій. Народився 1896 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. На австрійсько-російському фронті був з 20 грудня 1914 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні та одночасно на полі бою, як санітар Гуцульської сотні, надавав медичну допомогу пораненим. Мав поранення і лікувався у військовому госпіталі в Моравській Оставі. За мужність і відвагу проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 101 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 39 в. – 40.

с. Яворів

97. Стрілець Яків Ігнатюк. Народився 16 березня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець. В усусах з 15 березня 1915 р. Вояк 8-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні. З 13 по 30 квітня 1915 р. був на лікуванні в шпиталі. 17 серпня 1915 р. відряджений до складу 1-го куреня УСС. З вересня 1916 р. поранений у бою за г. Лисоню на Тернопільщині. Відійшов у вічність в 1937 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 16 зв. – 17; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 56в.; Verlustliste № 605 ausgegeben am 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 17; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 347; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 431; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 160.

98. Старший стрілець Дмитро Копельчук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з вересня 1914 р. Вояк 5-ї сотні отамана Сеня Горука. Учасник бою з росіянами під Заваловим, Семиківці за с. Потутори на Тернопільщині, де був поранений 14 серпня 1916 р. Автор спомину про бій під Заваловим. Двічі нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та 1 листопада 1917 р. «Хрестом військових заслуг». По завершенню Великої війни був учасником українсько-польського протистояння. Ветеран боїв за Львів. У складі УГА в чині бунчужного воював на Поділлі. Там 12 грудня 1919 р. відійшов у вічність. Похований у селі Сороки тодішньої Косиківської волості Новоушицького повіту Подільської губернії.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81; – Спр. 79. – Арк. 11; – Спр. 97. – Арк. 1; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 42 в. – 42; Відзначення Українських Січових Стрільців // Вістник Союзу визволення України. – 1916. – 6 січня. – С. 15; Verlustliste № 605 ausgegeben

ат 02. 08. 1917. – Wien, 1917. – S. 23; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349; Ріпецький С. Українське січове стрілецтво. – Нью-Йорк: Червона Калина, 1956. – С. 126 – 127; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль, 2005. – С. 441.

99. Старший стрілець Микола Копельчук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті з осені 1914р. Спочатку з 9 березня 1915 р. воював у складі 5-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС, а потім у II-й четі Гуцульській сотні. Відзначився в битвах з росіянами за села Семиківці і Потутори на Тернопільщині, де був поранений 14 серпня 1916 р. Нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 43; МФ. 106169. – К. 6; МФ. 106172. – К. 106; Українські січові стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. – Монреаль, 1955. – С. 159; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 441.

100. Стрілець Микола Копчук. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті з 15 грудня 1915 р. Спочатку воював у складі 2-ї сотні поручика Романа Сушка 1-го полку УСС, а потім у Гуцульській сотні. У битві з росіянами на горі Маківці 1 травня 1915 р. отримав поранення. За відвагу і мужність проявлену у боях з росіянами командуванням нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 139; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 56v.; ВН. ОР. МФ. 106172. – К. 106; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918 р. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 441; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 160.

101. Стрілець Микола Корпанюк. Народився 16 березня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з 15 березня 1915 р. На австрійсько-російському фронті з 15 грудня 1915 р. Спочатку воював у складі 8-ї сотні поручика Осипа Будзиновського 2-го куреня УСС, а потім у III-й четі Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. 21 вересня 1916 року отримав поранення в бою за село Потутори на Бережанщині. За відвагу і мужність проявлену в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 16 зв. – 17; – Спр. 79. – Арк. 139; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 16; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 349; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 441.

102. Стрілець Василь Михальчук. Народився 1896 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. На австрійсько-російському фронті

з лютого 1915 р. Воював у складі 3-ї сотні 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. За відвагу і мужність проявлену у часі проведення військової операції по захопленню в полон взводу росіян на Кірлібабі в Буковинській Гуцульщині австрійським командуванням нагороджений срібною медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 56. – Арк. 164; ОВН. ОР. МФ. 106168. – К. 21; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 11; Зінь О. «Гуцульська сотня УСС. / О. Зінь // Ілюстрований календар – альманах «Канадійського фермера» на переступний рік 1964. – Вінніпег, 1964. – С. 46; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 465; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 160.

103. Стрілець Іван Прокопишин. Народився 6 січня 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті з осені 1914 р. Воював у складі 1-ї чети 4-ї сотні 1-го куреня і 1-го полку УСС та II-ї і IV-ї чет Гуцульської сотні. Був кухарем офіцерської кухні. За відвагу і мужність проявлену у боях з росіянами в Північній Буковині: в околицях Кірлібаби, командуванням сотні 19 квітня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 35 – 36; – Спр. 79. – Арк. 54; ВН. ОР. МФ. 106168. К. 37 v. – 38; МФ. 106169. – К. 7; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 160.

104. Стрілець Ілля Шкрібляк. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. За проявлений героїзм і відвагу в битвах з росіянами, зокрема на Маківці, де 29 квітня 1915 р. поранений розривною кулею в ліве бедро, нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Пізніше, 19 жовтня 1917 р., був відзначений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 23; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 15; Ріпецький С. Українські січові стрільці, поляглі і ранені на горі Маківці в боях в квітні і травні 1915 р. / С. Ріпецький / За волю України. Історичний збірник УСС. – Нью Йорк, 1964. – С. 310; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 364; Українські Січові Стрільці. – Львів: Слово, 1991. – С. 164; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 524; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 161.

НАДВІРНЯНЩИНА

с. Білі Ослави

105. Стрілець Микола Грещук. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Воював у складі III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом в горах Гуцульщини, Північної Буковини 25 травня 1917 р. відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість», а 7 листопада 1917 р. – «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69 зв.; – Спр. 83. – Арк. 8; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 10; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 165.

с. Дора

106. Стрілець Олекса Марчук. Народився 6 березня 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У лавах січових стрільців з осені 1914 р. Воював у складі 3-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС і I-ї чети Гуцульської сотні. У Бескидах Сколівщини ходив у тил ворога в розвідку до Труханова, Лавочного, Жупану. Ратиторствував у Солові, Березниках, під Стриєм, Вишкові, Мізуні. Учасник усіх боїв на Маківці, битви за містечко Болахів, 28 травня 1915 р. за м. Калуш. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 6 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 103; – Спр. 79. – Арк. 79; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 3.

с. Микуличин

107. Стрілець Іван Кіф'як. Народився 1896 р. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. В УСС з 12 листопада 1914 р. і воював у складі 3-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні. Ходив у тил ворога в розвідку в горах Бескиду на Сколівщині: до Труханова, Головецька. Ратиторствував у складі 3-ї сотні усусів у Солові, Березниках, Вишкові, Мізуні, під Стриєм. Учасник баталій на Маківці, за містечко Болахів та місто Калуш. Під селом Гнильче на Тернопільщині шрапнеллю був поранений в долоню руки: пошкоджено пальці. Лікувався в госпіталі Турсичина. У стрій повернувся 13 січня 1916 р. і воював на Галицькому Поділлі та в Східній Україні. 2 січня 1917 р. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом представлений до нагороди бронзовою медаллю «За хоробрість». 19 травня 1918 р. вдруге нагороджений, але на цей раз срібною медаллю «За хоробрість» за бій у м. Олександрівську на Херсонської губернії. В списках усусів ще числився 20 серпня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 55. – Арк. 43; – Спр. 79. – Арк. 20 зв., 34 – 34 зв., 95, 138; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 23; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Монреаль: Видво Ігоря Федіва, 1955. – С. 151; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 436; Флис С. Уродженці села – в легіоні українських січових стрільців / С. Флис //

Яремчук В., Клапчук В., Боберський Ю та ін. Микуличин. До 590-річчя села. – Брошнів: «Талія». – 2002. – С. 25; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 176.

м. Надвірна

108. Стрілець Ілько Микитюк. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Швець. В УСС з осені 1914 р. і воював у складі III-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 24 в. – 25.

109. Стрілець Михайло Скорупський. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. В УСС з осені 1914 р. і воював у складі 6-ї сотні поручика Андрія Мельника 2-го куреня 1-го полку УСС і III-ї чети Гуцульської сотні. Весною 1916 р. мав відпустку. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом 23 вересня 1917 р. відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 58. – Арк. 95; – Спр. 61. – Арк. 17; – Спр. 79. – Арк. 95; – Спр. 85. – Арк. 19 зв. – 20; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 55 в.; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 152; Дем'янчук М. Добровільці з Надвірної до УСС / М. Дем'янчук // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславщини. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Видання Центрального Комітету Станиславщини, 1985. – Т. II. – С. 257; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 497; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 163.

110. Стрілець Гриць Юркевич. Народився 6 березня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Телефоніст. На австрійсько-російському фронті був з 1915 р. Воював у складі 3-ї сотні 1 куреня, 1-го полку УСС. 23 червня 1916 р. з сотні був відкликаний до Коша УСС. Згодом боровся з ворогом у II-й і IV-й четах Гуцульської сотні. Був поранений 2 грудня 1916 р. на горі Корнул, у с. Кірлібаба в Північній Буковині. Лікувався у військовому шпиталі. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом йому 5 квітня 1918 р. вручено «Хрест військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 60. – Арк. 72; – Спр. 83. – Арк. 10 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 8 в. 26; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 365; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 149; Гандзюк Я. Надвірна. Історичний нарис. Від найдавніших часів до наших днів. – Івано-Франківськ: Сівєрсія, 1999. – С. 83; УСС. – С. 149, 164; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 527; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 164.

с. Пнів

111. Вістун Мирослав Ставничий. Народився 1890 р. Греко-католик. Освіта вища. Правник. В УСС з осені 1915 р. і воював у складі 1-го полку Українських січових стрільців та II-ї чети Гуцульської сотні. 28 листопада 1916 р. разом з підрозділом гуцулів вийшов на бойові позиції в с. Кірлібаба Північної Буковини. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 8 v.

с. Татарів

112. Стрілець Проць Малецький. Народився 1895 р. Перед Великою війною жив у селі Нижній Вербіж на Коломийщині. Греко-католик. Неграмотний. Рільник. В усусах з осені 1914 р. У бою з росіянами за с. Вівся на Тернопільщині 7 серпня 1915 р. отримав поранення. По одужанню у складі II-ї чети Гуцульської сотні воював з противником від 26 жовтня 1916 р. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом на Галицькому Поділлі та Північної Буковини відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість», а за бої на теренах Тернопільщини по поверненню з Північної Буковини 23 лютого 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 107; – Спр. 79. – Арк. 69 зв.; – Спр. 83. – Арк. 14 зв.; BN. OR. MF. 106169. – К. 6 v. – 7; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352.

113. Стрілець Федір Манівчук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. З ворогом воював у складі 1-го полку Українських січових стрільців, а згодом в II-й четі Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з противником 13 грудня 1917 р. у Львові йому вручено бойову нагороду «Хрест військових заслуг». Інших відомостей про січового стрільця не вдалося виявити. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 94; – Спр. 83. – Арк. 14; BN. OR. MF. 106169. – К. 5 v.

с. Яблуниця

114. Стрілець Юрій Константинович Павук. Народився 1899 р. Греко-католик. Неграмотний. Зарібник. До легіону Українських січових стрільців добровільно зголосився весною 1916 р. Доброволець воював з ворогом у складі 1-го полку УСС, а потім I-й четі Гуцульської сотні. З проголошенням ЗУНР разом бойовим підрозділом гуцулів захищав від поляків княжий Львів. В міжвоєнному часі мав велику селянську господарку з 11 ½ морга поля і займався годівлею худоби. Був під наглядом польської поліції. Щоправда в громадському житті села активної участі не приймав. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ДАІФО. – Ф. 73. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 5 зв. – 6; BN. OR. MF. 106169. – К. 2 v.

с. Ямна

115. Стрілець Василь Олексійович Павлюк. Народився 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. Воював у складі 3-ї сотні 1-го куреня і II-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами 27 листопада 1917 р. відзначений «Військовим Хрестом цісаря Карла». У лютому 1919 р. призваний до лав УГА і був зачислений до 58-го стрілецького Станіславського полку. 17 квітня 1919 р. отримав коротко термінову відпустку додому і назад до війська не повернувся. Зразу оженився і з 1920 р. разом з дружиною опікувались малою дитиною. Мав мале селянське господарство розміром $\frac{3}{4}$ морга поля. Інших даних не вдалося встановити.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 58; ДАІФО. – Ф. 73. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 11 зв. – 12; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7v.; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 476.

БОЙКІВЩИНА

с. Раків

116. Стрілець Стефан Семків. Народився 1899 р. на Долинщині. Гімназист. У лави українських січових стрільців влився 7 серпня 1916 р. З 26 жовтня 1916 р. у складі Гуцульської сотні воював проти росіян на буковинському фронті. Разом з підрозділом ратиборствував у Кісбочко, Гадбочко та на горі Корнул у селі Кірлібаба, де 2 грудня 1916 р. у бою з росіянами був поранений. Через три дні його направили на лікування в м. Сигет на Мараморошщині. У бойовий стрій підрозділу повернувся 25 грудня 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 44; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 358.

с. Воля Якубова

117. Стрілець Федь Стецула. Народився 1896 р. на Дрогобиччині. Греко-католик. Освіта початкова. Коваль. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 15 v.

с. Медвежа

118. Стрілець Василь Кузьмич. Народився 1898 р. на Дрогобиччині. Освіта початкова. В УСС з 1916 р. На австрійсько-російському фронті воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні з 28 листопада 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 29 v. – 30.

с. Снятинка

119. Стрілець Іван Сарак. Народився 1898 р. у бойківському селі на Дрогобиччині. Учень третього курсу учительської семінарії. В Українських Січових Стрільцях з весни 1915 р. На австрійсько-російському фронті з ворогом воював у складі II-ї чети Гуцульської сотні з 1 травня 1917 р. Разом з нею перебував в Херсонській губернії Східної України. Закінчив школу підхорунжих. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 18 v. – 19.

с. Ясениця Сільна

120. Стрілець Гриць Волянський. Народився 15 жовтня 1893 р. на Дрогобиччині Греко-католик. Освіта початкова. Кравець. В УСС з 1914 р. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. 24 березня 1917 р. з сотні був відкомандирований. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 17 v. – 18.

с. Верхня

121. Стрілець Петро Чолій. Народився 1897 р. на Калушині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 14 v.

м. Калуш

122. Стрілець Стефан Яумин. Народився 1897 р. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 1 травня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 11 v. – 12.

с. Негівці

123. Стрілець Іван Дудинець. Народився 1891 р. на Калушині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В січових стрільцях з 1916 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 1 травня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 11 v. – 12.

с. Новиця

124. Вістун Ємільян Олійник. Народився 1891 р. на Калушині. Греко-католик. Освіта початкова. Робітник. Монтером працював у Німеччині. В УСС з вересня 1914 р. 28 грудня 1914 р. в горах Бескиду був поранений. У складі I-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. Разом з нею він 28 листопада 1916 р. вийшов на австрійсько-російський фронт. Закінчив школу підхорунжих. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 11 v. – 12.

с. Хотінь

125. Стрілець Федір Болецький. Народився 1899 р. на Калушині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. У складі III-ї чети Гуцульської сотні з 1 березня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 22 – 23; MF. 106169. – К. 12 v. – 13.

126. Стрілець Юрко Драган. Народився 1900 року. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі IV-ї чети Гуцульської сотні з 16 червня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 44 v. – 45.

127. Стрілець Юрко Семчук. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі IV-ї чети Гуцульської сотні з 16 червня 1917 р. 29 липня 1917 р. поранений у бою з росіянами за с. Збриж. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 44 в. – 45; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С.358.

с. Цвітова

128. Стрілець Микола Моспан. Народився 1897 р. на Калущині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні на австрійсько-російському фронті з 30 березня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 30 в. – 31.

с. Небилів

129. Стрілець Степан Сенюк. Народився 1897 р. на Рожнятівщині. Освіта Початкова. В УСС з 1916 р. На австрійсько-російському фронті воював у складі I-ї чети Гуцульської сотні з 1 травня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 46 в. – 47.

с. Комарів

130. Стрілець Семен Ткачик. Народився 1897 р. у селі поблизу містечка Рудки. Греко-католик. Освіта початкова. Кравець. На австрійсько-російському фронті з 28 листопада 1916 р. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 14 в. – 15.

с. Горішній Нинів

131. Стрілець Ілько Витвицький. Народився 1897 р. на Стрийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. На австрійсько-російському фронті з ворогом воював з 1 березня 1916 р. Вояк 1-го полку УСС та I-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 47 в. – 48.

с. Корничі

132. Стрілець Іван Юрків. Народився 1898 р. на Самбірщині. Учень четвертого класу гімназії. В УСС з 1915 р. На австрійсько-російському фронті воював у складі 1-го полку УСС та I-ї чети Гуцульської сотні з 1 травня 1917 р. Інших даних про січового вояка нами не виявлено. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 10 в. – 11.

с. Корналовичі

133. Стрілець Осип Процько. Народився 1898 р. у бойківському селі на Самбірщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Воював з ворогом у складі 1-го полку УСС та I-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 2 в.

с. Кульчиці

134. Старший стрілець Остап Попіль. Народився 1898 р. у бойківському селі на Самбірщині. Учень четвертого класу гімназії. В УСС з 1915 р. На австрійсько-російському фронті воював у складі 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні з 28 листопада 1916 р. 6 серпня 1917 р. отримав бронзову медаль «За хоробрість». Був поранений.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. - Спр. 79. – Арк. 79, 82; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 21 в. – 22.

БУКОВИНА

с. Вишній Луковець

135. Стрілець Михайло Вишинський. Народився 1898 р. Учень четвертого класу гімназії. В УСС з 1915 р. Вояк 6-ї сотні 2 куреня 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні. Учасник баталії під Бережанам, де 3 вересня 1916 р. був поранений. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом від командування австрійської армії отримав письмову похвалу. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 18 в. – 19; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 400.

с. Буда

136. Стрілець Іван Катранчук. Народився 1898 р. Освіта початкова. Рільник. У складі II-ї чети Гуцульської сотні 28 листопада 1916 р. пішов на австрійсько-російський фронт. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 261. – Арк. 11; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 14 в. – 15.

с. Кучернік

137. Стрілець Василь Фрунчак. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою і срібною медалями «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 47 в. – 48.

с. Репужинці

138. Вістун Гриць Никорак. Народився 1886 р. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Був у складі I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений двома медалями: бронзовою і срібною «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 12.

с. Оршівці

139. Стрілець Дмитро Чернівчанин. Народився 1898 р. на Кіцманьщині. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Був у складі III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. 13 грудня 1917 р. у Львові нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 4; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 11 в. – 12.

м. Чернівці

140. Вістун Антін Хилінський. Народився 1896 р. Учень гімназії. Воював у складі III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. В усусах з 1915 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 6 березня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 19; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 9 в. – 10.

с. Шубранець

141. Стрілець Діонісій Коропчук. Народився 1896 р. на Заставнівщині в селі поблизу Садгори неподалік Чернівців. Освіта початкова. Рільник. На фронті з січовими стрільцями був з 15 березня 1915 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні десятника Олександра Бея. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 38 в. – 39.

с. Кіпелів

142. Стрілець Іван Палагнюк. Народився 1896 р. на Кіцманьщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. 26 жовтня 1916 р. був поранений в бою з росіянами за с. Кірлібаба в Північній Буковині. Лікувався в госпіталях у Станіславові і Підгайцях. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 10 – 10 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 355.

ВОЛИНЬ

с. Маркопіль

143. Вістун Андрій Рудак. Народився 1889 р. на Бродівщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Воював у складі I-ї чети Гуцульської сотні. За проявлений в боях з росіянами героїзм і відвагу в горах Північної Буковини у вересні 1917 р. командуванням австрійської армії відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість», на Галицькім Поділлі – «Хрестом військових заслуги», а за бій в Олександрівську 19 травня 1918 р. отримав срібну медаль «За хоробрість» II-ї ступені.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81, 138; BN. OR. MF. 106168. – К. 4 в. – 5.

с. Кудирявці

144. Стрілець Іван Петрів. Народився 1889 р. на Бродівщині. Греко-католик. Освіта початкова. Муляр. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. 25 березня 1917 р. був відкликаний до Коша.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 27 в. – 28.

с. Пристань

145. Вістун Яцько Лемега. Народився 1896 р. у селі колишнього Жовківського повіту, а нині – Сокальського району. На австрійсько-російському фронті воював з 15 лютого 1915 р. Учасник баталій за села Семиківці і Бурканів на Тернопільщині. Двічі поранений. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні. За проявлений в боях з росіянами героїзм і відвагу в горах Північної Буковини 25 травня 1917 р. командуванням австрійської армії відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69; BN. OR. MF. 106168. – К. 17 – 17 в.

с. Теляж

146. Десятник Микола Цимборський. Народився 20 травня 1876 р. на Сокальщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС з осені 1914 р. та III-ї чети Гуцульської сотні. 20 січня 1917 р. був відкликаний з сотні до Коша.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 24 в. – 25.

147. Стрілець Степан Гуменний. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк сотні 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 24 в. – 25.

ОПІЛЛЯ

м. Бережани

148. Стрілець Лев Коріньовський. Народився 1899 р. Освіта початкова. Залізничник. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 16 червня 1917 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 11 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 44 в. – 45; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 348.

с. Будилів

149. Стрілець Клим Таращук. Народився 1897 р. на Бережанщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті разом УСС з 21 березня 1916 р. В бою з росіянами за с. Потутори був поранений. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Гриця Голинського.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 5 в. – 6.

с. Козівка

150. Вістун Олекса Стець. Народився 1894 р. на Бережанщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 5 сотні 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 2 березня 1918 р. відзначений «Хрестом військової заслуги».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 21; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 51 в.; Українські Січові Стрільці. Львів: Слово, 1991. – С. 150; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 503.

с. Конюхи

151. Стрілець Данило Гундер. Народився 1897 р. на Бережанщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В січових стрільцях з 1916 р. На австрійсько-російському фронті з 30 березня 1917 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. 20 листопада 1917 р. поранений у бою за с. Збриж нинішнього Чемеровецького району Хмельницької області. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 16 – 17; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920, Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 158; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 343.

с. Бортники

152. Стрілець Атанасій Сомик. Народився 1899 р. на Бібрщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. і був у складі IV-ї чети Гуцульської сотні десятника Олександра Бея з Перемишля. На австрійсько-російському фронті був з 1 травня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 34 v. – 35.

с. Будків

153. Вістун Стефан Гордан. Народився 1899 р. на Бібрщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. і був у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 47 v. – 48.

с. Ліщин

154. Стрілець Іван Кавецький. Народився 1895 р. на Бібрщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. У складі II-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. 3 листопада 1915 р. у бою з росіянами за с. Семиківці на Тернопільщині отримав поранення. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: BN. OR. MF. 106168. – К. 17 v. – 18; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 347.

с. Лука

155. Вістун Тимко Гладкий. Народився 1879 р. на Бучаччині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела: BN. OR. MF. 106168. – К. 49 v.; MF. 106169. – К. 3 v. – 4.

с. Передмістя

156. Старший стрілець Дмитро Зварич. Народився 8 вересня 1896 р. на Бучаччині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Володів польською і німецькою мовами. В УСС з 9 вересня 1915 р. Військову присягу прийняв 21 вересня 1915 р. 3 24 травня 1915 р. на фронті воював у складі чети четар М. Гнатюка 2-ї сотні сотника Р. Сушка. 1 березня 1916 р. йому присвоєно звання старшого стрільця. У складі I-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. За проявлений в боях з росіянами героїзм і відвагу в горах Північної Буковини 25 травня 1917 р. командуванням австрійської армії відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». Помер у 1960-х роках.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 22 – 23; – Спр. 63. – Арк. 90; BN. OR. MF. 106169. – К. 9; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 429.

157. Стрілець Іван Капітан. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 1-ї сотні 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні. Інших даних про вояка не виявлено. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: BN. OR. MF. 106168. – К. 51 v.; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 433.

с. Чехів

158. Стрілець Іван Синишин. Народився 1900 р. на Бучаччині. Греко-католик. Освіта початкова. Залізничник. В УСС з 1916 р. У складі IV-ї чети Гуцульської сотні на австрійсько-російському фронті з 1 травня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 34 v. – 35.

с. Мудова

159. Стрілець Микола Кучма. Народився 1899 р. на Городокщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі IV-ї чети Гуцульської сотні на австрійсько-російському фронті воював з 1 травня 1917 р.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 33v. – 34.

с. Блюдники

160. Стрілець Гнат Вальків. Народився 1890 р. поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Швець. Вояк 3-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з 29 липня 1917 р., був поранений у бою з росіянами в с. Збриж на Хмельниччині. 23 лютого 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Був кухарем стрілецької кухні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 27 зв.; BN. OR. MF. 106168. – К. 36 v. – 37; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 347; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 397; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 41.

с. Водники

161. Стрілець Осип Ляхович. Народився 1899 р. поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 28 листопада 1916 р. У складі I-ї чети Гуцульської сотні з 1 березня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 8 v. – 9.

с. Ганнівці

162. Стрілець Петро Сисак. Народився 1896 р. поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 15 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 21; BN. OR. MF. 106168. – К. 46 v.; MF. 106169. – К. 19 v. – 20.

с. Деліїв

163. Стрілець Іван Подвійний. Народився 1899 р. поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В Українських Січових Стрільцях з 1916 р. У складі I-ї чети Гуцульської сотні з 16 червня 1917 р. За мужність, хоробрість і героїзм проявлені в боях з ворогом 14 грудня 1917 р. відзначений бойовою нагородою «Хрестом військових

заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 18; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 44 в. – 45.

с. Дем'янів

164. Стрілець Тимко Федуньків. Народився 1876 р. поблизу Бурштина. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Військовозобов'язаний з 1897 р. В УСС з 1914 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні з 16 червня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 45 в. – 46.

с. Дорогів

165. Стрілець Михайло Чернега. Народився 11 жовтня 1899 р. поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з 1915 р. На австрійсько-російському фронті з 23 травня 1916 р. і воював у складі 1-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 11 – 12; – Спр. 60. – Арк. 8; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 21 в. – 22; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 519; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 46.

м. Єзупіль

166. Стрілець Франц Дудик. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі IV-ї чети Гуцульської сотні з 1 березня 1917 р. 29 липня цього ж року поранений у с. Збриж. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 17 грудня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 5; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 16 в. – 17; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345.

с. Залуква

167. Стрілець Василь Мирон. Народився 1899 р. поблизу Галича. Греко-католик. Учень 7-го класу гімназії. На австрійсько-російському фронті з 10 вересня 1915 р. Воював у складі 8-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. 3 листопада 1916 р. поранений у бою з росіянами за село Семиківці на Тернопільщині. З 3 червня по 2 липня 1917 р. був у відпустці. Брав активну участь у Листопадовому зриві 1918 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 32 в. – 33; Думін О. *Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918.* – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 353; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2006. – С. 464; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 47.

с. Кінашів

168. Старший десятник Михайло Атаманюк. Народився 1893 р. у селі поблизу містечка Більшівці. Греко-католик. Освіта початкова. Кравець. В УСС з вересня 1914 р. Був вояком І-ї сотні 1-го полку УСС. У складі III-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. Протягом війни шість разів брав участь у боях з росіянами отримав різні поранення. Зокрема, 14 січня 1917 р. у бою за с. Кірлібабу. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 28 травня 1918 р. відзначено бронзовою медаллю «За хоробрість». У листопаді 1918 р. вступив до УГА, де отримав нове військове звання хорунжого. Навесні 1919 р. загинув на Рогатинщині. Там бойові побратими насипали високу могилу.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 139; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 9 v.; ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 79; Інформація респондента Івана Нація від 6 квітня 2016 р. / Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 337; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 384; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 48.

с. Колодіїв

169. Стрілець Федір Валігунда. Народився 1899 р. поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Круглий сирота, жив у приймах. Наймит. В УСС з 28 листопада 1916 р. У складі І-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 22 вересня 1917 р. відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 95; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 5 v. – 6.

м. Маріямпіль

170. Стрілець Мартин Конопка. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях 1916 р. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті був з 30 травня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 25 v. – 26.

с. Медуха

171. Стрілець Микола Луців. Народився 14 листопада 1897 р. поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Швець. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. З підрозділу гуцулів відкликаний 24 березня 1917 р.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 17 v. – 18.

с. Межигірці

172. Стрілець Ілько Верета. Народився 1899 р. поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі 1-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. На австрійсько-

російському фронті з 30 березня 1917 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 2 січня 1918 р. відзначено бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 23 в. – 24.

173. Стрілець Іван Ярицький. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова та один клас виділової школи. Рільник. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з 30 березня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 22 в. – 23; Герої Стрілецького Чину. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 53.

с. Нижні Кінчаки

174. Стрілець Степан Гуменний. Народився 1899 р. поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 10 в. – 11.

с. Семаківці

175. Стрілець Олекса Дунька. Народився 19 квітня 1899 р., в селі яке за радянської доби включено до складу с. Тустань теперішнього Галицького району. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військової заслуги». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 60 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 3 в. – 4.

с. Суботів

176. Вістун Ілля Ле(о)сюк Народився 1899 р. у селі околиць Галича. Греко-католик. Учень 2-го класу гімназії. На австрійсько-російському фронті з 28 листопада 1916 р. Був ординарцем у сотника. В битві з росіянами отримав поранення в ногу. Воював у складі III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького з перших днів її формування. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 6 листопада 1917 р. його відзначено срібною медаллю «За хоробрість» II-го ступеня, а 30 серпня 1918 р. «Хрестом військових заслуг». З Великої війни повернувся в село. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 101; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 21 в. – 22; Герої Стрілецького Чину. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 56.

177. Стрілець Микола Свирида. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі IV-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. На австрійсько-російському фронті з 1 травня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 33 в. – 34.

178. Стрілець Володимир Сематюк. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Разом з УСС на австрійсько-російському фронті з 28 листопада 1916 р. У складі І-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. З проголошенням ЗУНР воював у складі УГА. Помер від тифу 7 листопада 1919 р. у селі Северинівка нинішньої Вінницької області.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7 в. – 8; Герої Стрілецького Чину. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 56.

179. Стрілець Петро Чудаковський. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник з УСС на австрійсько-російському фронті з 28 листопада 1915 р. У складі І-ї чети Гуцульської сотні воював з ворогом з перших днів її формування. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7 в. – 8.

180. Стрілець Степан Яремко. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. з УСС на австрійсько-російському фронті з 28 листопада 1915 р. У складі І-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7 – 8.

с. Тустань

181. Стрілець Осип Дідик. Народився 1899 р. в опільському селі поблизу Галича. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з 1916 р. На австрійсько-російському фронті з 1 березня 1917 р. У складі ІІ-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. Згодом був переведений у ІV-ту чету ординарцем хорунжого. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 14 в. – 15.

182. Вистун Тимко Федунків. Народився 1876 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі ІІ-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 23 вересня 1917 року його відзначено бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – 95; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 8 в. – 9.

с. Леськів

183. Стрілець Іван Мельник. Народився 1895 р. у селі на Жидачівщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з листопада 1914 р. Вояк 1-ї сотні 1-го куреня, 1-го полку УСС. У бою з росіянами за с. Семиківці на Тернопільщині 10 листопада 1915 р. отримав поранення. Був у складі І-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 56. – Арк. 120; – Спр. 83. – Арк. 14; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 120; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 462.

с. Яйківці(тепер Антонівка)

184. Стрілець Василь Бамлій. Народився 1895 р. у селі на Жидачівщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В січових стрільцях з 1915 р. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 28 листопада 1916 р., був кухарем стрілецької кухні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 36 v. – 37.

Юзьковичі

185. Стрілець Василь Войтина. Народився 1900 р. у селі Золочівського повіту. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з 1916 р. 3 вересня 1917 р. був поранений у бою за с. Збриж над Збручем.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 51 v.; MF. 108106. – К. 143.

с. Сівка Войнилівська

186. Стрілець Кирило Коссар. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі III-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. Разом з нею він 28 листопада 1916 р. вийшов на австрійсько-російський фронт. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 22 v. – 23.

187. Стрілець Антін Тимків. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 2-ї сотні 1-го куреня УСС та II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Гриця Голинського. В січових стрільцях з 1916 р. На австрійсько-російському фронті з 30 березня 1917 р. 29 липня цього ж року поранений в бою з росіянами за село Збриж над Збручем нинішньої Хмельницької області. За проявлену мужність і героїзм в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 22 v. – 23.

Винники

188. Стрілець Василь Олексій. Народився 1894 р. у містечку поблизу Львова. Був вояком 3-ї сотні УСС. 1 листопада 1915 р. у бою з росіянами поранений за село Семиківці на Тернопільщині. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 17; BN. OR. MF. 106168. – К. 50 v.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 354; Українські січові стрільці. – Львів: Логос, 1991. – С. 149.

м. Львів.

189. Стрілець Рудольф Лучечко. Народився 1896 р. Католик. Учень реальної школи. В січових стрільцях з 15 липня 1915 р. На фронті з 12 жовтня 1915 р. Воював на Тернопільщині за с. Маловоди і Семиківці. 17 листопада 1915 р. у бою з росіянами в Семиківцях був поранений і лікувався в госпіталі у Будапешті. До легіону УСС повернувся 22 січня 1916 р. З 20 по 26 травня 1916 р. знаходився на лікуванні в госпіталі м. Львова. 13 липня відправлений на фронт і брав участь в боях з росіянами за с. Соснів на Тернопільщині. 10 серпня знову захворів і відправлений на лікування в Мукачів, та до Відня. Звідти 29 вересня 1916 р. його направили до Стрия і далі – в Гуцульську

сотню. 2 грудня 1916 р. поранений на горі Корнул осколком гранати. На лікування був направлений в госпіталь на лікування до угорського міста Немет. До легіону усусів повернувся 28 січня 1917 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та 2 листопада 1917 р. «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 75 – 75 зв.; – Спр. 80. – Арк. 59 – 59 зв.; – Спр. 83. – Арк. 13 зв.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С.351.

190. Старший стрілець Петро Яремійчук. Народився 1898 р. Греко-католик. Учень 4-го класу гімназії. Вояк 8-ї сотні поручика Осипа Будзиновського 2-го куреня 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні булавного старшого десятника В. Стафиняка. На австрійсько-російському фронті проти росіян воював з 23 травня 1916 р. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 8 серпня 1917 року нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81; – Спр. 80. – Арк. 99; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 19 в. – 20; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 529.

с. Верин

191. Стрілець Михайло Столяр. Народився 1896 р. у селі на Миколаївщині. Греко-католик. Освіта початкова. Візник. В УСС з 1916 р. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 7 в. – 8.

с. Надітичі

192. Стрілець Стефан Біденчук. Народився 1899 р. у селі на Миколаївщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 4 в. – 5.

м. Судова Вишня

193. Стрілець Іван Кушик. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Кравець. В УСС з 1914 р. Воював у складі 7-ї сотні поручика Омеляна Левицького 2-го куреня 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Р. Каратницького. На горі Корнул 6 січня 1917 р. отримав поранення. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 11 в.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 350; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 450.

с. Литвинів

194. Стрілець Іван Ганущак. Народився 1900 р. у селі на Підгаєччині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Вояк І-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 15.

с. Слов'ятин

195. Вістун Панько Чортоломний. Народився 14 грудня 1890 р. у селі колишнього Підгаєцького повіту, а нині Бережанського району Тернопільської області. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 27 листопада 1914 р. Був у складі 2-ї сотні поручика Романа Сушка 1-го куреня 1-го полку УСС, обозної чети 3-ї сотні та 1-ї чети Гуцульської сотні. За проявлений героїзм і відвагу в боях з росіянами 4 жовтня 1915 р. нагороджений срібною медаллю «За хоробрість» II-го класу, а 16 серпня 1916 р. – бронзовою медаллю «За хоробрість». Був кухарем офіцерської кухні Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 17 – 18; – Спр. 49. – Арк. 1. – Спр. 60. – Арк. 23; – Спр. 78. – Арк. 11 – 12; ОВН. ОР. МФ. 106169. – К. 4 v. – 5; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 521.

Жирівка (стара назва – Жиравка)

196. Стрілець Петро Феньдьо. Народився 1894 р. у селі поблизу Львова на Пустомитівщині. Освіта початкова. В УСС з 1916 р. На австрійсько-російському фронті воював у складі II-ї чети Гуцульської сотні з 1 травня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 46 v. – 47.

с. Заланів

197. Стрілець Василь Попик. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Інших даних не виявили.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 49 v.

198. Стрілець Іван Савіцький. Народився 1899 р. на Рогатинщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 16 v. – 17.

с. Липиця Долішня

199. Стрілець Михайло Семеген. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Доброволець до УСС зголосився в 1916 р. Вояк 2-ї сотні 1-го куреня УСС та Гуцульської сотні. 10 січня 1917 р. був направлений на лікування в лікарню.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 21 – 22; – Спр. 62. – Арк. 128; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 492; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 195.

с. Перенівка

200. Стрілець Іван Савіцький. Народився 1899 р. у селі поблизу Рогатина. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі IV-ї чети воював з 28 листопада 1916 р. Учасник битви з росіянами на Корнул-Надеї в селі Кірлібаба Північної Буковини. Дати смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 31v. – 32.

с. Підгороддя

201. Стрілець Федь Соколик. Народився 1898 р. на Рогатинщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Воював у складі 5-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС і II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. 4 вересня 1916 р. у бою з росіянами на горі Лисоня отримав поранення. За героїзм і відвагу проявлені у боях з ворогом 30 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дату смерті не встановлено.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 91 зв.; BN. OR. MF. 106169. – К. 18v. – 19; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 359; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 498; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 50.

с. Пукасівці

202. Стрілець Юрій Бабак. Народився 1893 р. у селі на Рогатинщині. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС з 20 вересня 1915 р. та III-ї чети Гуцульської сотні. У бою з росіянами 6 вересня 1916 р. під Бережанами отримав поранення. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: BN. OR. MF. 106168. – К. 24 v. – 25; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 384; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 54.

203. Вистун Корнило Ільчук. Народився 25 квітня 1896 р. Греко-католик. Учень 7-го класу гімназії. Володів польською і німецькою мовами. В УСС з 2 вересня 1914 р. На фронті з 27 вересня 1914 р. Того дня у складі розвідгрупи десятника Михайла Девосира виконував бойове завдання по виявленню ворога в околицях Борислава. Брав участь у битвах за села Медвежа, Нагуєвичі і на горі Кобилі, де сотня Вітовського зазнала великих втрат. Там застудився і деякий час лікувався в лікарні. Потім з сотнею визволяв від росіян Болахів. Воював у складі 4-ї сотні 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 6 серпня 1917 р. його відзначено бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 103; – Спр. 79. – Арк. 79; BN. OR. MF. 106169. – К. 5 v.; Лаза-

рович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 431; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України.* Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 54.

204. Вістун Ємільян Моровик. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Учень 3-го курсу семінарії. Електротехнік. Вояк 1-го полку УСС з вересня 1914 р та III-ї чети Гуцульської сотні. З 25 травня по 17 червня 1916 р. був вдома в короткочасній відпустці. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 24 в. – 25.

м. Рогатин

205. Стрілець Іван Сташків. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. На австрійсько-російському фронті воював з 1 березня 1916 р. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 15 в.

с. Чагрів

206. Старший стрілець Іван Богач. Народився 3 серпня 1896 р. у селі на Рогатинщині. Гімназист 6-го року навчання Рогатинської гімназії. Рільник. В УСС з 1916 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. Телефоніст сотні гуцулів. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом у горах Північної Буковини 30 серпня 1917 р. відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 91 зв. – 92; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 24 в. – 25.

с. Черче

207. Стрілець Теодор Рибак. Народився 6 березня 1897 р. у селі поблизу Рогатина. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 3-ї сотні Осипа Яримовича 1-го куреня УСС з 12 жовтня 1915 р. Поранений у бою на Лисоні 3 вересня 1916 р. М. Лазорович твердить, що він помер у шпиталі в Бережанах. Ймовірно, у військових зведеннях закралася помилка, якою скористався автор, але це не його вина. Її повторено в інших сучасних виданнях. Стрілець вижив і після лікування воював у сотні гуцулів. За мужність і героїзм проявлені з ворогом 23 лютого 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів– Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 31 – 32. – Спр. 62. – Арк. 93; – Спр. 83. – Арк. 20; *Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920, Монтреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 149; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 206.*

с. Старі Купновичі

208. Стрілець Іван Войтович (в документі значиться Війтович). Народився 1898 р. на Самбірщині. Греко-католик. Освіта початкова. Столяр. На автрійсько-російському фронті з 10 травня 1916 р. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні. Відважно воював з ворогом. 29 вересня 1916 р.

у бою під Бережанами був поранений перший раз. 3 вересня 1917 р. у бою з росіянами за с. Збриж на Хмельниччині був поранений вдруге. 11 вересня 1917 р. його відзначено бронзовою медаллю «За хоробрість». За проявлені мужність і хоробрість 5 січня 1918 р. був нагороджений Військовим Хрестом цісаря Карла. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Спр. 79. – Арк. 81 зв.; – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 27; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 25 в. – 26; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 341.

с. Бережниця

209. Стрілець Михайло Шабан. Народився 1896 р. на Стрийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з 1916 р. Вояк Гуцульської сотні. В бою з росіянами за с. Збриж на Поділлі отримав поранення. Лікувався у військовому госпіталі. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 79, 85; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 47 в.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 363.

м. Стрий

210. Стрілець Іван Сенишин. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова та 1-й клас віділової школи. Залізнодорожник. У січових стрільцях з 1915 р. Вояк І-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 20 травня 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 45 в. – 46.

211. Старший стрілець Іван Сухар. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта незакінчена середня. Учень п'ятого року навчання гімназії. Вояк 8-ї сотні 1-го полку УСС та ІІ-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. За героїзм, мужність і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 8 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 8 – 8 в; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 505.

ПОДІЛЛЯ

с. Верхняківці

212. Стрілець Іван Гриців. Народився 1896 р. на Борщівщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті з 30 жовтня 1914 р. Вояк ІV-ї чети Гуцульської сотні. У боях з росіянами був двічі поранений: 2 листопада 1915 р. за с. Семиківці і 4 вересня 1916 р. за гору Лисоню на Тернопільщині. За проявлений героїзм, мужність і відвагу в боях з росіянами в горах Північної Буко-

вини 25 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69; – Спр. 83. – Арк. 9; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 28 в. – 29; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 343; Українські січові стрільці. 1914 – 1920. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 157.

с. Іванків

213. Вистун Тит Чубатий. Народився 1894 р. на Борщівщині. Студент III-го курсу торгової академії. В УСС з 1915 р. В Гуцульській сотні з перших днів її формування. З ворогом воював у складі IV-ї чети бойового підрозділу гуцулів на теренах Північної Буковини, Галицького Поділля і Східної України. Був у місячній відпустці для здачі екзаменів у вузі. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 13 в.

с. Дзвиняч

214. Десятник Адам Сохацький. Народився 28 березня 1898 р. на Заліщанщині. Учень учительської семінарії. В УСС з 1916 р. у складі II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. В чині вістуну 28 липня 1915 р. отримав медаль «За хоробрість» за розвіддани російських позицій в горах Бескиду на Сколівщині, зокрема гору Здинява. За проявлений героїзм і відвагу в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 78. – Арк. 8; – Спр. 83. – Арк. 21; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 5 в. – 6.

м. Заліщики

215. Стрілець Василь Красій. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з вересня 1916 р. У складі II-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. За мужність і героїзм роявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 11; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 8 в. – 9.

216. Старший стрілець Степан Фірманюк. Народився 1897 р. Греко-католик. Учень 4-го курсу учительської семінарії. В УСС з квітня 1915 р. Учасник боїв на Маківці. У складі III-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 19 в. – 20.

с. Лисичники

217. Стрілець Микола Данильчук. Народився 1898 р. на Заліщанщині. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. На австрійсько-російському фронті з 1 травня 1917 р. Був у складі I-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 48 в. – 49.

с. Мишків

218. Стрілець Адам Кулачковський. Народився 1894 р. Римокатолик. Освіта початкова. В усясах з 1915 р. Вояк технічної сотні хорунжого Івана Сіяка та Гуцульської сотні. Воював в Бескидах, за Болехів, Галич. Учасник боїв на Золотій Стрипі та в Потуторах. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 25 зв. – 26; – Спр. 83. – Арк. 11 зв.; Українські Січові стрільці. 1914 – 1918. – Львів: Слово, 1991. – С. 155.

с. Старі Заліщики

219. Старший стрілець Стефан Смеречанський. Народився 1897 р. у селі поблизу м. Заліщики. Греко-католик. Перший курс учительської семінарії. Рільник. В січових стрільцях з 1915 р. Учасник битви під Бережанами, де 23 вересня 1916 р. був поранений. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 17 в. – 18.

с. Щитівці

220. Стрілець Юліан Мидинський. Народився 1898 р. на Заліщанщині. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. До сотні прибув 1 травня 1917 р. і був у складі 1-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом його відзначено бронзовою та срібною медалями «За хоробрість» і «Хрестом військової заслуги». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 135, 138; – Спр. 80. – Арк. 100; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 12.

с. Велика Плотица

221. Стрілець Стефан Свєтак. Народився 5 листопада 1895 р. у селі на Козівщині. Греко-католик. Освіта початкова. Швець. В УСС з 1915 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. 24 березня 1917 р. відкомандирований з сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 18 в. – 19.

м. Зборів

222. Вістун Андрій Рудак. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 3 в. – 4.

223. Стрілець Федір Яцура. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта середня. Випускник гімназії. Фотограф. У Гуцульській сотні був недовго, бо його направили на вишкіл до Відня, а назад він більше не повертався. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 6; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 530.

с. Богданівка

224. Стрілець Михайло Сливка. Народився 1898 р. у селі в околицях Скалата. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Прибув складу 1-ї чети Гуцульської сотні 1 травня 1917 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 1 червня 1918 р. його відзначено бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 139 зв. – 140; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 12.

с. Гайворонка

225. Вістун Василь Бочан. Народився 1894 р. у селі на Теребовлянщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. Був складі IV-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом його тричі відзначено бронзовою медаллю «За хоробрість». Закінчив старшинську школу підхорунжих. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81, 139; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 32 в. – 33.

с. Дичків

226. Вістун Стефан Замора. Народився 1894 р. на Теребовлянщині. Студент першого курсу учительської семінарії. На австрійсько-російському фронті з 28 вересня 1914 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом у горах Північної Буковини його 25 травня 1917 р. відзначено бронзовою медаллю «За хоробрість», а 2 вересня 1917 р. – срібною медаллю «За хоробрість» другого ступеня. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69, 103; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 3 в. – 36.

с. Плотица

227. Стрілець Осип Стеткевич. Народився 2 серпня 1895 р. на Теребовлянщині. Випускник учительської семінарії в Тернополі. В усуси зголосився у вересні 1914 р. Пройшов бойовий шлях від січового стрільця до хорунжого УСС. Брав участь в карпатських походах січових стрільців. З жовтня 1916 р. і в 1917 р. – вояк IV-ї Гуцульської сотні. У 1918 р. став ратником сотні Дмитра Вітовського. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». У міжвоєнному часі працював учителем. В 1944 році емігрував до Канади, де далі займався педагогічною працею. Автор спогадів «З побуту УСС на Україні 1918 р.» (1964). Громадський діяч братства УСС у Торонто. Помер після 1967 р.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 13 в. – 14; Осип Стеткевич // За волю України. Історичний збірник УСС. 1914 – 1964. – Нью Йорк, 1967. – С. 459.

с. Великі Бірки

228. Вістун Микола Зварич. Народився 1892 р. у селі за 12 км на схід від Тернополя. Греко-католик. Освіта початкова. В усусах з 8 вересня 1914 р. Вояк 1-ї сотні 1-го полку УСС та III-чети Гуцульської сотні.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 8 зв. – 9; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 12 в. – 13.

с. Івачів Долішній

229. Стрілець Олекса Дзядик. Народився 1894 р. у селі поблизу Тернополя. Греко-католик. Освіта початкова і 3 класи віділової школи. Кравець. В УСС з 1914 р. На австрійсько-російському фронті – з 8 лютого 1915 р. До сотні прибув 14 жовтня 1916 р. і був у складі III-ї чети Гуцульської сотні телефоністом. Ранений 29 липня 1917 р. за с. Збриж на Хмельниччині, деякий час лежав у госпіталі. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 12 серпня 1917 р. його відзначено бронзовою медаллю «За хоробрість», а 21 жовтня 1917 р. – «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 82; – Спр. 83. – Арк. 5; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 35 в. – 36; Думін О. Історія Леґіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345.

м. Тернопіль

230. Десятник Степан Кузьмович. Народився 1893 р. За іншими даними – трьома роками пізніше. Греко-католик. Випускник гімназії. В усусах з 12 вересня 1914 р. Був вояком 7 сотні 1-го полку УСС IV-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 44 в. – 45; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 505.

с. Малі Чернокінці

231. Стрілець Стефан Хомчук. Народився 13 січня 1899 р. у селі колишнього Гусятинського повіту, а нині – Чортківського району Тернопільської області. Греко-католик. Освіта початкова. Кравець. В УСС з початку 1917 р. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. З підрозділу гуцулів був відкликаний 24 березня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 17 в. – 18.

ПОКУТТЯ

с. Іваниківка

232. Стрілець Іван Зорій. Народився на Богородчанщині. Дата народження і смерті не встановлені. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. У складі II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського з перших днів її формування.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 8 в.

с. Росільна

233. Вістун Мирослав Ставничий. Народився 1890 р. у селі на Богородчанщині. Греко-католик. Випускник гімназії. Правник. Разом з УСС на австрійсько-російському фронті з 30 листопада 1915 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 27 в. – 28.

ГОРОДЕНКІВЩИНА

м. Городенка

234. Старший стрілець Петро Демчук. Народився 11 червня 1900 р. у Городенці. Гімназист 6-класу. У січових стрільцях з 15 березня 1915 р. На фронті з 26 вересня 1915 р. Воював у складі 6-ї сотні УСС і І-й четі Гуцульської сотні. За якусь провину був відданий на розгляд військовому польовому суду. Був виправданий, адже пізніше отримав підвищення по службі – звання вістуну. Учасник боїв за Болехів, Вікторів, Галич, в басейні рік Стрипа і Серет на Тернопільщині. 2 листопада 1915 р. відзначився у бою за с. Семиківці на Тернопільщині, в якому особисто полонив 15 російських вояків, за що був представлений до бойової нагороди – срібної медалі «За хоробрість» І-го ступеня. Мав також письмову подяку від командування австрійської армії. У воєнному лихолітті зумів екстерном закінчити гімназію.

Брав участь у визвольних змаганнях доби ЗУНР. У міжвоєнному часі навчався на філософському та правничому факультетах Віденського університету, де отримав вищу освіту. Деякий час працював у Харкові. Органами НКВС заарештований у 1937 р. Розстріляний у 1937 р. на Соловках.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 5; – Спр. 85. – Арк. 43; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 5 в. – 6; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 419; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 60.

с. Городниця

235. Стрілець Микола Белендюк. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У УСС з 1915 р. На австрійсько-російському фронті воював з 8 травня 1915 р. Вояк І-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 48 в. – 49.

236. Стрілець Петро Фризюк. Народився 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У УСС з 1915 р. На австрійсько-російському фронті воював з 3 травня 1915 р. Вояк І-ї чети Гуцульської сотні. В горах села Кірлібаба був поранений 21 березня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 46 в. – 47.

с. Корнів

237. Десятник Василь Цюпак. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Швець. Воював у складі 7-ї сотні 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. За проявлений героїзм у військовій операції по взяттю в полон російського взводу в лютому 1917 р. нагороджений срібною медаллю «За хоробрість» II-го ступеня, а пізніше – «Хрестом військових заслуг». В боях з росіянами

був двічі поранений: 14 серпня 1916 р. у Потуторах на Тернопільщині і 29 липня 1917 р. у с. Збриж на Хмельниччині. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 4; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 9 в. – 10; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 363; Зінь О. «Гуцульська сотня УСС / О. Зінь // Ілюстрований календар – альманах «Канадійського фермера» на переступний рік 1964. – Вінніпег, 1964. – С. 46; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 517.

с. Поточиска

238. Стрілець Микола Луцик. Народився 1890 р. на Городенківщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк технічної сотні 1-го полку УСС та санітар I-ї чети Гуцульської сотні. Учасник боїв на Маківці, де був поранений. Пройшов весь бойовий шлях гуцульського підрозділу. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 56. – Арк. 36; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 39 в. – 40; МФ. 106169. – К. 9 в. – 10; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 455; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 67.

с. Рашків

239. Вістун Роман Косинський. Народився 17 вересня 1898 р. Греко-католик. Учень 2-го класу Городенківської гімназії. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 9 в. – 10.

с. Тишківці

240. Стрілець Михайло Данилович Паращук. Народився 1891 р. на Городенківщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 7-ї сотні 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні. 13 грудня 1914 р. у бою з росіянами був поранений на горі Абранка на Сколівщині. За відвагу і героїзм проявлені в боях з противником нагороджений «Хрестом військових заслуг». Був стрільцем УГА. В 1944 р. польовим воєнкоматом мобілізований до лав Червоної армії. Помер у с. Тишківці в 1945 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 117; – Спр. 83. – Арк. 18; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 16 в. – 17; Українські Січові Стрільці 1914 – 1920 / За ред. Б. Гнаткевича. – Репринт. відтворення з вид. 1935 р. – Львів: Слово, 1991. – С. 153, 163; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 355; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 503; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 74.

с. Торговиця

241. Стрілець Дмитро Миколайович Стефанюк. Народився 1897 р. у покутському селі на Городенківщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В лавах січових стрільців з весни 1915 р. На австрійсько-російському фронті з січня 1916 р. Воював у складі 7-ї сотні поручика Омеляна Левицького 1-го полку УСС та І-ї чети Гуцульської сотні. 2 грудня 1916 р. був поранений у нерівному бою з ворогом на горі Корнул у с. Кірлібаба в Північній Буковині. Лікувався в віденському військовому госпіталі, а по виздоровленню повернувся в стрій. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 90; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 45v. – 46; *Українські Січові Стрільці 1914 – 1920 / За ред. Б. Гнаткевича. – Репринт. відтворення з 1935 р. – Львів: Слово, 1991. – С. 153; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 360; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 503; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 78.*

с. Чортовець

242. Стрілець Іван Довганюк. Народився 11 квітня 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усусах з 4 квітня 1915 р. Воював у 7-й сотні поручика Омеляна Левицького 1-го полку УСС та І-й чети Гуцульської сотні. Ранений на горі Корнул 2 грудня 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. – Арк. 8 зв. – 9; – Спр. 54. – Арк. 49; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 422; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 79.

КОЛОМИЙЩИНА

с. Верхній Вербіж

243. Стрілець Проць Малецький. Народився 1895 року на Коломиїщині. Освіта початкова. На австрійсько-російському фронті у складі 8-ї сотні 1-го полку УСС воював з 10 квітня 1915 р. Учасник кровопролитних боїв за Маківку. На Тернопільщині над Серетом був поранений. Вояк ІІ-ї чети Гуцульської сотні з жовтня 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 30 v. – 31.

с. Виноград

244. Стрілець Михайло Семеняк. Народився 1893 р., на Коломиїщині. Жив у с. Татарів на Надвірнянщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. і був у складі 2-ї сотні 1-го куреня, 1-го полку УСС і ІІІ-ї чети Гуцульської сотні. За проявлений в боях з росіянами героїзм і відвагу в горах Північної Буковини 25 травня

1917 р. командуванням австрійської армії відзначений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 142; – Спр. 79. – Арк. 69; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 23v. – 24; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 493; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 164.

м. Гвіздець

245. Старший стрілець Петро Бедзюк. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В січових стрільцях з 1915 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 17 v. – 18.

с. Дебеславці

246. Стрілець Петро Семенчук. Народився 1897 р. у селі поблизу Коломиї. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. Був воюючим 3-ї сотні УСС, а потім І-ї чети Гуцульської сотні. 4 січня 1917 р. був направлений у госпіталь на лікування. 15 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», а 9 квітня 1918 р. – «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 34 – 35; – Спр. 62. – Арк. 136; – Спр. 79. – Арк. 81 зв.; – Спр. 83. – Арк. 22; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 24.

с. Джурків

247. Десятник Михайло Тадейович Палагнюк. Народився 27 серпня 1892 р. у селі на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Був призваний до австрійського війська і 27 березня 1915 р. у Городенці прийняв присягу на вірність австрійській державі. Службу проходив у 36 стрілецькому полку австрійської армії. 1 червня 1915 р. йому присвоєно звання старшого стрільця, 1 жовтня 1915 р. – вістун, а 9 грудня 1917 р. – десятника. У Гуцульській сотні з 1 січня 1917 р. і воював з росіянами на Кірлібабі. 17 січня 1918 р. переведений до складу 54-ої стрілецької дивізії. За зразкове виконання службових обов'язків відзначений двома бронзовими і срібною медалями «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг» й місячною відпусткою додому з 27 жовтня по 16 листопада 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 11 – 12 зв.; – Спр. 79. – Арк. 81 – 81 зв., 138; – Спр. 81. – Арк. 24; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 40 v. – 41.

с. Жукотин

248. Стрілець Василь Семенюк. Народився 1897 р. у селі на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 15 травня 1915 р. У складі III-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. На фронті з 27 листопада 1916 р. Воював з росіянами на Кірлібабі. За героїзм і мужність проявлені в боях з ворогом наго-

роджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та срібним «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 139 – 139 зв.; – Спр. 79. – Арк. 81 зв.; – Спр. 261. – Арк. 4; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 24.

с. Закрівці

249. Стрілець Микола Романюк. Народився 1897 р. у селі на Коломийщині. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. Воював у складі II-ї чети Гуцульської сотні. Нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 20; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7v. – 8.

Залуччя над Прутом

250. Стрілець Юрій Нагірняк. За іншими даними Нагорняк. Народився 1891 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився у вересні 1914 р. Вояк 1 сотні 1-го полку УСС. Учасник баталії на Маківці. У бою з росіянами за с. Лісовичі під Стриєм 30 травня 1915 р. був поранений. Після одужання воював у Гуцульській сотні.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 108175. – К. 154; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 116.

с. Кийданці

251. Вістун Василь Коструб'як. Народився 1889 р. у селі на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився у вересні 1914 р. і воював у складі 3-ї сотні 1-го полку УСС і I-ї чети Гуцульської сотні. Відзначився в боях з росіянами у Бескидах. Нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Кухар стрілецької кухні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 36 v. – 37; МФ. 106169. – К. 27 v. – 28; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 443; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 117.

252. Стрілець Дмитро Кутурлаш. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До УСС зголосився у вересні 1914 р. Кулеметник 1-ї сотні та вояк I-ї чети Гуцульської сотні. Відзначився в боях з росіянами в Бескидах. Там у бою з ворогом отримав поранення. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 11; Гуцули у визвольній боротьбі / За ред. Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП Державна картографічна фабрика, 2009. – С. 305.

м. Коломия

253. Стрілець Семен Гарвасюк. Народився 19 квітня 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 10616. – К. 2 v. – 3.

254. Старший стрілець Іван Грещук. Народився 1898 р. Греко-католик. Учень 5 класу гімназії. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні десатника Олександра Бея з Перемишля. На австрійсько-російському фронті з 26 квітня 1915 р. Учасник битви на Маківці. За героїзм і мужність проявлені в боях з ворогом 23 вересня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 95; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 27 в. – 28.

255. Десятник Іван Кобилецький. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з 5 травня 1915 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою і срібною медалями «За хоробрість». Після двох поранень під Бережанами і на Кірлібабі був кухарем офіцерської кухні Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 66 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 37 в. – 38; МФ. 106169. – К. 3 в. – 4.

256. Старший стрілець Ярослав Моклович. Народився 23 квітня 1893 р. Греко-католик. Учень гімназії. На австрійсько-російському фронті воював з осені 1914 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. За героїзм і мужність проявлені в боях з ворогом 23 вересня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

З проголошенням ЗУНР зголосився до УГА. Воював у складі Бригади генерала Антона Кравса. 1 серпня 1919 р. йому було присвоєно звання поручик. Був командиром пробоевої чети 1-го полку УГА. Закінчив курси військових льотчиків. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 95; ЦДАВОВ України, м. Київ. – Ф. 4451. – Оп. 1. – Спр. 9. – Арк. 17 зв. – 18; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 1 в. – 2.

257. Стрілець Антон Павловський. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Боднар. В січових стрільцях з 1916 р. Учасник кровопролитних на Маківці, де 1 травня 1915 р отримав поранення. Був вояком 3-ї сотні 1-го полку усусів, також IV-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 44 в. – 45; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 476.

258. Старший стрілець Євген Стефанюк. Народився 1899 р. Греко-католик. Учень 7-го класу гімназії. Телефоніст. В січових стрільцях з 1915 р. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 28 листопада 1916 р. Інших даних не виявлено. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 35 в. – 36.

с. Корнич

259. Стрілець Василь Сіщук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк другої сотні в УСС з 4 вересня 1914 р. У складі IV-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. За

мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 20 зв., 21; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 31 – 32.

260. Вістун **Михайло Федунік**. Народився 1872 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В січових стрільцях з 1914 р. Вояк І-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 10 в. – 11.

с. Лісний Хлібичин

261. Стрілець **Василь Костів**. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 9 в. – 10.

262. Стрілець **Михайло Онуфріїв**. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 1 травня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 17 в. – 18.

263. Стрілець **Іван Остапів**. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В січових стрільцях з 1916 р. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 1 травня 1917 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 17; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 25 в. – 26.

с. Марківка

264. Стрілець **Стефан Вінтонюк**. Народився 1898 р. на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 4-ї сотні 1-го полку УСС і II-ї чети Гуцульської сотні. В усусах з 17 червня 1916 р. За проявлений героїзм і відвагу в боях з ворогом 19 жовтня 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Кухар стрілецької кухні. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 43 – 44; – Спр. 53. – Арк. 30; – Спр. 83. – Арк. 27; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 6 в. – 7, 27 в. – 28; Лазарович М. Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 401; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 122.

с. Молодятин

265. Стрілець **Микола Венц**. Народився 1896 р. Католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні десятника Олександра Бея. На австрійсько-російському фронті воював з 29 квітня 1916 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 28 в. – 29.

266. Стрілець Іван Чемерис. Народився 1896 р. Греко-католик. Рільник. Освіта початкова. Вояк 2-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні. В бою з росіянами за Дикі Лани був поранений 16 вересня 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 60. – Арк. 5; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 363; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920., Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 164; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 124.

с. Нижній Вербіж

267. Стрілець Гриць Малецький. Народився 1895 р. у селі на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В усіх з 24 липня 1915 р. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 13 зв. – 14; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 30 – 31.

с. Остапківці

268. Старший стрілець Михайло Яремчук. Народився 1899 р. у селі на Коломийщині. Греко-католик. Учень 5-го класу гімназії. Разом з УСС на австрійсько-російському фронті з 28 листопада 1916 р. і був у складі II-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 1 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 10; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 12 в. – 13.

м. Отинія

269. Стрілець Михайло Кіндрацький. Народився 1896 р. за іншими даними – в с. Угорники поблизу Отинії. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 7-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС поручика Омеляна Левицького та I-ї чети Гуцульської сотні. В бою з росіянами був поранений 17 серпня 1916 р. за с. Потутори на Тернопільщині. За героїзм і відвагу проявлені у боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 4; – Спр. 83. – Арк. 11 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 9; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 348; Українські Січові Стрільці 1914 – 1920. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 159; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 436.

270. Стрілець Іван Ключенко. Народився 29 липня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Слюсар. В УСС з липня 1916 р. Лікувався у військовому госпіталі. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні старшого десятника Миколи Коника. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 1 в. – 2.

271. Стрілець Стефан Ялевич. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з 28 листопада 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 17 v. – 18.

м. Печеніжин

272. Десятник Іван Віщук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні та УГА. За героїзм і відвагу проявлені у боях з росіянами двічі нагороджений бронзовою та срібною другого ступеня медалями «За хоробрість», «Хрестом військових заслуг» та Письмовою похвалою. З 22 травня по 10 червня 1917 р. перебував вдома у відпустці. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81, 95; – Спр. 80. – Арк. 115 зв.; – Спр. 80. – Арк. 115 зв.; BN. OR. MF. 106168. – К. 27 v. – 28; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 107.

273. Стрілець Юрій Сметанюк. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. Воював у складі 5-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. Учасник битви за Маківку. За героїзм і відвагу проявлені у боях з росіянами в горах Гуцульщини, Північної Буковини 6 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 79; – Спр. 80. – Арк. 115 зв.; BN. OR. MF. 106168. – К. 34v. – 35; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 497.

с. Пилипи

274. Стрілець Іван Калиняк. Народився 1894 р. на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з вересня 1914 р. і був у складі 1-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. На фронті, будучи санітаром, з поля бою виносив поранених побратимів. Активний учасник довоєнного парамілітарного товариства «Січові Стрільці II». Поранений у битві на Маківці 4 травня 1915 р. За героїзм і відвагу проявлені у боях з росіянами в горах Гуцульщини Північної Буковини 25 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69; – Спр. 79. – Арк. 9 зв.; BN. OR. MF. 106168. – К. 39 v. – 40; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 433.

с. Підгайчики

275. Стрілець Трохим Куриляк. Народився 21 лютого 1894 р. на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р., був у складі 3-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та І-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з ворогом з 27 травня 1915 р. Двічі поранений: 1 листопада 1915 р. за с. Семиківці та 21 липня 1917 р. за село Куропатники на Тернопільщині. 27 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 11; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 42 в. – 43; МФ. 106169. – К. 1 в. – 2; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 350; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 448; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 126.

276. Стрілець Дмитро Микитчук. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Пекар. В УСС з 1914 р. і був у складі 4-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. За героїзм і відвагу проявлені у боях з росіянами в горах Гуцульщини Північної Буковини 25 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69 зв., 81 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 8 в. – 9; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 463; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 127.

с. П'ядики

277. Старший стрілець Степан Мельничук. Народився 19 грудня 1898 р. у селі поблизу Коломиї. Греко-католик. Випускник української гімназії у Коломиї. В УСС з 1916 р. На австрійсько-російському фронті з 28 листопада 1918 р. Воював у сотні Д. Вітовського та в II-й четі Гуцульської сотні десятника В. Цюпака. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг».

З проголошенням ЗУНР став старшиною УГА – ЧУГА. Учасник визвольного походу на Східну Україну в 1920 р. 11 листопада 1922 р. польською жандармерією розстріляний в Чортківській в'язниці за нелегальний перетин польсько-радянського кордону в складі радянського партизанського загону. В радянській історіографії він відомий як герой «Червоної двадцятки».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 12 в. – 13; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 463; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 127 – 128.

278. Стрілець Василь Ткачук. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. і був у складі II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. За мужність і героїзм проявлені в боях з росіянами нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 2; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 6 в.

279. Стрілець Стефан Шевчук. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. У бою з росіянами 18 лютого 1917 р. був поранений. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 6 в. – 7; МФ. 108175. – К. 154.

с. Раківчик

280. Старший стрілець Микола Жолобчук. Народився 1897 р. на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р., був у складі II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. Був поранений 21 липня 1917 р. у бою за с. Куропатники на Тернопільщині. За мужність і героїзм проявлені у боях з росіянами 23 лютого 1918 р. був нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 28; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 6 в.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 346.

с. Семаківці

281. Стрілець Семен Гарвасюк. Народився 19 квітня 1899 р. на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. і був у складі I-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 2 в. – 3.

282. Стрілець Михайло Романюк. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. На австрійсько-російському фронті воював з 1 травня 1916 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 46 в. – 47.

с. Сопів

283. Стрілець Микола Дмитренко. Народився 10 грудня 1897 р. на Коломийщині. Освіта початкова. Рільник. Мав добру фізичну форму, бо займався спортом: плаванням, лижними гонками та верховою їздою. В УСС з 3 вересня 1914 р., воював у складі сотні сотника Михайла Барана, а з 4 жовтня 1914 р. у складі 4-ї сотні поручика Зенона Носковського. Неоднаразово з розвідницькими групами ходив у розвідку в гори Бойківщини: на Збун, Вітрову, Татарівку, в село Рожанівку на Сколівщині. Брав участь у боях з ворогом за села Тухолька, Синевідське, м. Стрий. Учасник битв за Маківку, Лісовичі, над річкою Стрипою та за села Соколів і Семиківці на Тернопільщині. 3 вересня 1916 р. поранений на горі Лисоні поблизу Бережан. Після лікування направлений до I-ї чети Гуцульської сотні. 22 квітня 1916 р. був наго-

роджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Від Начальної Команди австрійської армії мав Письмову похвалу. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 35 – 36; – Спр. 63. – Арк. 60; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 29 в. – 30; МФ. 106169. – К. 4; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 345; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 422; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 130.

284. Стрілець Іван Довганюк. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Швець. В перші дні війни був евакуйований до Гмінду. В усусі зголосився в 1915 р. На австрійсько-російському фронті воював з 29 квітня 1915 р. Учасник боїв на Маківці. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. Ветеран українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 29 в. – 30; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 130.

с. Старий Гвіздець

285. Стрілець Петро Стражник. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. і воював у складі 2-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні. Учасник боїв на Маківці, за Болехів, Кірлібабу, Збриж та Олександрійськ. За героїзм і відвагу проявлені на фронті нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті автором не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 139; – Спр. 81. – Арк. 51; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 26 в. – 27; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 504; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 134.

с. Торговиця

286. Стрілець Іван Семчук. Народився 1894 р. на Коломийщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. Вояк 8-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. Був учасник битви на Маківці. Від росіян звільняв Болехів, Галич, Завалів. У бою під Заваловим у вересні 1915 р. знищив двох кулеметників, а самі кулемети приніс до сотні О. Будзиновського. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 116 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 19 – 19в; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 494.

287. Стрілець Данило Тимчишин. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916р. Був у складі III-ї чети 1-ї сотні та II-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з 28 жовтня 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 261. – Арк. 10; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 13 в. – 14.

с. Шепарівці

288. Вістун Микола Ославський. Народився 1885 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. і був у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 34 в. – 35.

НАДВІРНЯНЩИНА

с. Красна

289. Стрілець Микола Нагірняк. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з вересня 1914 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 15 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 81 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 6 в. – 7.

с. Саджавка

290. Стрілець Василь Джигранюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті з осені 1914 р. Вояк 3-ї сотні 1-го полку УСС поручика Осипа Яримовича, а потім I-ї чети Гуцульської сотні. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 6 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». В бою з росіянами поранений 29 липня 1917 р. за с. Збриж Хмельницької області. Деякий час лікувався у госпіталі. 5 листопада 1917 р. йому вручено «Хрест військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 33 – 34; – Спр. 79. – Арк. 79, 82; – Спр. 83. – Арк. 5; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 10; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 344; Українські Січові Стрільці 1914 – 1920. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 148, 158; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 417; Герої стрілецького чину: до 100-річчя стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 172.

291. Стрілець Яків Кузьмин. Народився 5 травня 1895 р. Греко-католик. Закінчив 5 класів народної школи. Рільник. Був хорошим спортсменом: плавець, лижник, захоплювався верховою їздою. В усях з 3 вересня 1914 р. Воював у складі 4-ї сотні знаменитого сотника Горука 1-го полку УСС та II-й четі Гуцульської сотні хорунжого Григорія

Голинського. Ходив у розвідку в складі двадцятки у горах Бескиду. Учасник битв на горі Ключ, Маківці, за села Лісовичі, Соколів, Семиківці. Загинув у бою з росіянами 16 вересня 1917 р. за с. Збриж на Хмельниччині. Похований у с. Бурдяківці коло м. Борщів на Тернопільщині. За мужність і героїзм хоробрість». проявлені в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 55. – Арк. 145; – Спр. 64. – Арк. 103; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 350; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 466; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 171.

с. Фитьків

292. Стрілець Микола Балюк. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. На австрійсько-російському фронті воював з 28 листопада 1916 р. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 29 в. – 30.

293. Стрілець Федь Матвійович Гавриленко. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. За мужність і героїзм проявлені у боях з ворогом 3 квітня 1916 р. представлений до нагороди срібною медаллю «За хоробрість» II-го класу. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні. З проголошенням ЗУНР став стрільцем УГА. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 261. – Арк. 3; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 1 в. – 2; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 174.

СНЯТИНЩИНА

с. Балинці

294. Стрілець Василь Гушул. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з весни 1915 р. На австрійсько-російському фронті воював з 10 березня 1916 р. Був вояком у складі 5-ї сотні легіону УСС і I-ї чети Гуцульської сотні. 28 жовтня 1916 р. у черговому бою з росіянами поранений під Потуторами на Тернопільщині. У I-й четі Гуцульської сотні перебував до 1 травня 1917 р. Інших даних про воїна не вдалося виявити. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 10 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 32 в. – 33; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955.

Усус Василь Гушул.

– С. 151; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Форму-Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 417; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 220.

295. Стрілець Олекса Корбутяк. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. До усусів зголосився в січні 1918 р. Військову підготовку проходив у с. Черниця поблизу Стрия і по її закінченню був направлений до Другої Гуцульської Сотні. У її складі був на Східній Україні. З листопада 1918 р. з Чернівців разом з бойовими побратимами поїхав захищати від поляків Львів. У травні 1919 р. разом з УГА перейшов Збруч і був у «чотирикутнику смерті».

Щасливо повернувся додому і в 1921 р. одружився. У 1922 р. призваний до польського війська. Три роки служив у 7-му артилерійському полку, який дислокувався в м. Ченстохова Польської Республіки. Після демобілізації повернувся в Балинці і з 1927 р. до середини вересня 1939 р. займався громадською роботою. Був членом осередку «Просвіти», «Рідної Школи», «Сільського Господаря», «Каси Стефчика» і сільської кооперативи. Найбільше сил і енергії віддавав розвитку на Снятинщині молочарства. В березні 1944 року разом з дружиною і трьома малолітніми синами емігрував до Австрії, а потім до Західної Німеччини. Звідти разом з родиною із табору переміщених осіб у Ляндеку подався до канадського містечка Сулукавт у провінції Онтаріо. Через два роки уся родина поселяється до Манітоби і на постійно осідає в Вінніпегу. Там жив і відійшов у вічність. Дата смерті не встановлена.

Джерела: Корбутяк О. *Спомин січового стрільця.* // *Архів Балинської загальноосвітньої школи I-III ступенів.* – С. 1 – 2. Інформація респондента Ольги Слободян від 20 лютого 2016 р. // *Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»*.

с. Борщів

296. Стрілець Андрій Войчук. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з весни 1916 р. На австрійсько-російському фронті воював з 28 листопада 1916 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 22 в. – 23.

297. Стрілець Іван Войчук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з вересня 1914 р. На австрійсько-російському фронті воював з 18 листопада 1916 р. Вояк I-ї чети Гуцульської сотні. За героїзм і відвагу проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 15 в. – 16.

с. Видинів

298. Стрілець Василь Дмитрук. Народився 1897 р. на Снятинщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 2 вересня 1914 р. На фронті був з 15 травня 1915 р. і брав участь в боях за Вікторів, Галич та Пановичі. Мав тижневу відпустку до рідного села з 10 по 17 жовтня 1915 р. У складі I-ї чети Гуцульської сотні 26 жовтня взяв участь в військовому поході на Надибочко. Учасник бою на Прислопі, воював за Кірлібабу. Лікувався в госпіталі з 5 травня по 10 липня 1917 р. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 2 січня 1918 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 31 – 31 зв.; – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 83. – Арк. 5; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 14 v. – 15.

299. Стрілець Юрій Павлович Олексюк. Народився 14 квітня 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 7-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та I-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з лютого 1915 р. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг», а 25 травня 1918 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Помер у 1978 р.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 57. – Арк. 45; – Спр. 79. – Арк. 69; – Спр. 80. – Арк. 2 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 1v., 6 v. – 7; Лазарович М. *Леґіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 474; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область.* – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 223.

300. Стрілець Данило Оронць. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС з 1914 р. Учасник боїв на Лисоні, де в бою з росіянами 3 вересня 1916 р. був поранений.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 108175. – К. 154 v.

с. Вовчківці

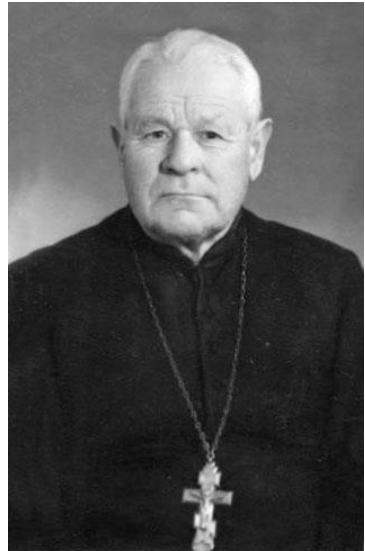
301. Стрілець Дмитро Романюк. За літературою народився 9 жовтня 1899 р. Греко-католик. За паспортними даними родився 6 вересня 1899 р. у покутському селі на Снятинщині. Освіта початкова. Рільник. В Українських Січових Стрільцях на австрійсько-російському фронті з 30 червня 1915 р. і був у складі 1-ї сотні 1-го полку УСС отамана Гриця Коссака з Дрогобича та IV-ї чети Гуцульської сотні. У боях з росіянами отримав два поранення: 3 вересня 1916 р. за Лисоню на Тернопільщині і 29 липня 1917 р. за взяття Збрижу на Хмельниччині.

За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 6 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», а за бій з противником у с. Збриж – «Хрестом військових заслуг». Був вояком 1-го полку УГА. Воював з поляками під Львовом. Учасник битви на Святий Вечір у Сокольниках під Львовом. Там отримав нове поранення, курс лікування проходив у лікарні Коломиї. Втрата здоров'я ветерана усусів за показниками інвалідності становила 60%.

По завершенню визвольних змагань повернувся додому. Помер у серпні 1965 р. похований на кладовищі у рідному селі.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 11 – 12; – Спр. 79. – Арк. 79, 82; – Спр. 83. – Арк. 20; ВН. ОР. Мґ. 106168. – К. 33v. – 34; Інформація респондента Оксани Библюк від 21 квітня 2016 р. // Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців 1914 - 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 357; Виказ інвалідів Української Армії // Український інвалід. – 1938. – Ч. 3. – С. 8; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920, Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 145 – 146, 162; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 488.

302. Старший стрілець Петро Іванович Тимофійчук. Народився 19 січня 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вільно володів польською і німецькою мовами. На австрійсько-російському фронті з 29 квітня 1915 р., був учасником баталії за гору Маківку на Сколівщині. Юнак воював у складі 3-ї сотні 1-го полку УСС поручика Осипа Яримовича зі Львова і IV-ї чети Гуцульської сотні. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 25 травня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». У міжвоєнному часі займався громадською роботою: співав у церковному і сільському хорах, а також дякував у сільській церкві. Згодом став священником і служив на парафіях у с. Шипіт на Косівщині, Лопушному на Закарпатті, а потім у с. Кобаки на Косівщині та Новоселиці (1959 – 1964) на Снятинщині.

*Січовий стрілець Петро
Тимофійчук.*

На всіх парафіях був добросовісним і шанованим дуспастиром. У вільний час від церковних справ займався бджільництвом. Помер ветеран Другої Гуцульської сотні П. Тимофійчук у 1986 р. Похований у рідному селі.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 32 – 33; – Спр. 79. – Арк. 81; ВН. ОР. Мґ. 106169. – К. 31v. – 32; Інформація респондента Оксани Библюк від 21 квітня 2016 р. // Приватний архів Сіреджука П. Матеріали до теми «Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914 – 1918 рр.»; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 148, 149; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 508; Пилип'юк В., Сіреджук П. Новоселиця над Рибницею. Нариси історії села. – Львів: Світло й тінь, 2006. – С. 74; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 224.

с. Ганьківці

303. Стрілець Ілько Ворощук. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р., був у складі І-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 1 березня 1917 р. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами 2 січня 1918 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 7 в. – 8.

304. Стрілець Йосип Ляхович. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р., був у складі І-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 4 в.

305. Стрілець Ілько Москалик. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р., був у складі III-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті з 30 березня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 23 в. – 24.

с. Демиче

306. Стрілець Семен Слободян. Народився 1895 р. у селі поблизу Заболотова. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк УСС з 1915 р. Учасник боїв на Лисоні, де в бою з росіянами 3 вересня 1916 р. був поранений.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 108175. – К. 154 в.

с. Джурів

307. Стрілець Микола Федоращук. Народився 1896 р. на Снятинщині Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з вересня 1914 р., був у складі II-ї чети хорунжого Г. Голинського Гуцульської сотні. Учасник бою за с. Лісовичі на Стрийщині, де 30 травня 1915 р. був поранений. 20 березня 1918 р. отримав «Хрест військових заслуг» за героїзм і відвагу проявлені в боях з ворогом. З війни додому повернувся живим. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 7; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7 в. – 8; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 362; Українські Січові Стрільці 1914 – 1920. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 163; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 227.

м. Заболотів

308. Стрілець Іван Грещук. Народився 1898 р. Греко-католик. Учень гімназії. Рільник. В УСС з 1914 р. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 14.

309. Стрілець Петро Лукашук. Народився 7 вересня 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Володів польською мовою. Рільник.

В УСС з 29 лютого 1915 р., був у складі 3-ї сотні Осипа Яримовича і І-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті воював з 10 квітня 1915 р. Учасник битви за с. Семиківці на Тернопільщині, де 4 вересня 1915 р. поранений. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 64. – Арк. 118; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 30 в. – 31.

с. Завалля

310. Стрілець Дмитро Боднарук. Народився 1898 р. у покутському селі на Снятинщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі II-ї чети Гуцульської сотні з 1 березня 1917 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 14 в. – 15.

311. Стрілець Микола Храпко. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р. і був у складі III-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 26 в. – 27.

с. Задубрівці.

312. Стрілець Євген Гарматюк. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. і з 30 березня 1917 р. був у складі I-ї чети Гуцульської сотні. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 6 листопада 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 108; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 9 в. – 10.

с. Залуччя над Черемошем

313. Стрілець Гнат Марковський. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р., воював у складі 1-ї сотні 1-го куреня 1-го полку УСС та III-ї чети Гуцульської сотні. В усіх з 30 серпня 1914 р. На австрійсько-російському фронті воював з 25 вересня 1914 р. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами тричі нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Відзначився у битві з червоноармійцями за м. Олександрівськ. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69, 139; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 30 в. – 31; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 459.

с. Іллінці

314. Старший десятник Михайло Вакалюк. Народився 1895 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914р. Воював у складі 3-ї сотні і II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Був ординарцем у командира сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 13 в. – 14.

315. Стрілець Олекса Вакалюк. Народився 1894 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 6 квітня 1915 р. Воював у складі 4-ї сотні поручика Зенона Носковського і І-ї чети Гуцульської сотні. Учасник битви за Маківку. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 42 – 43; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 26 в. – 27; Лазарович М. *Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба.* – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 397; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України.* Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 229.

с. Карлів (Прутівка)

316. Стрілець Гриць Миколайович Іванійчук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з вересня 1914 р. На фронті з 4 листопада 1914 р. У бою з росіянами за місто галицьких нафтовиків Борислав 10 листопада 1914 р. був поранений. Воював у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. За героїзм, мужність і відвагу проявлені в боях з противником в горах Північної Буковини 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 99; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 33 в. – 34; *Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України.* Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 232.

317. Стрілець Гриць Іванійчук. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. На австрійсько-російському фронті з ворогом воював з 1 травня 1917 р. Вояк І-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 22 квітня 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 46 в. – 47.

с. Рудники

318. Стрілець Проць Дякун. Народився 1894 р. Освіта середня. Випускник гімназії. В УСС з 1915 р. Вояк 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті 30 травня 1917 р. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини йому присвоєно звання вістун та 30 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 91 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 40 в. – 41.

319. Стрілець Іван Савчук. Народився 1896 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р., був у складі III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. На австрійсько-російському фронті воював з 28 листопада 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 116; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 22 в. – 23.

с. Русів

320. Стрілець Онуфрій Стефаник. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р., був у складі IV-ї чети Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 19 v.

м. Снятин

321. Стрілець Василь Дмитрук. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1914 р., був у складі III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», «Хрестом військових заслуг» та Похвальним признанням. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 83. – Арк. 5; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 26 v. – 27.

322. Стрілець Василь Кіцул. Греко-католик. Освіта початкова. В боях з росіянами двічі поранений: перший раз – 7 вересня 1915 р. у с. Доброполе на Тернопільщині. Лікувався у військовому госпіталі в Відні. Станом на 16 жовтня 1916 р. був вояком обозної сотні, а потім зголосився до Гуцульської сотні. Вдруге поранення отримав в бою з росіянами 2 листопада 1916 р. на горі Корнул біля с. Кірлібаба на Сучавщині в Північній Буковині. Нагороджений срібною медаллю «За хоробрість» II-го ступеня. З проголошенням ЗУНР воював у складі УГА. У чині підхорунжого служив у жандармерії. Інтернований поляками в Ланцуті 28 серпня 1920 р. Там добровольцем зголосився до війська УНР і служив в 1-му Запорізькому авіаційному загоні УНР. Подальша доля невідома.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 250. – Арк. 64 зв.; – Спр. 260. – Арк. 4; – Ф. 753. – Оп. 1. – Спр. 41. – Арк. 42; – Спр. 44. – Арк. 99 а; *Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – Третій наклад. – Монреаль: Видавництво Ігоря Федіва, 1955. – С. 159; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 348.*

323. Вистун Василь Костинюк. Народився 1897 р. Греко-католик. Освіта початкова та два класи виділової школи. Рільник. В УСС з 1914 р. Був у складі 7-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. На австрійсько-російському фронті з 28 вересня 1914 р. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини нагороджений бронзовою і срібною медалями «За хоробрість» II-го ступеня, а також Похвальним признанням. 5 січня 1917 р. був направлений на навчання в школу підхорунжих. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 95, 103; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 27v. – 28; МФ. 106169. – К. 5v. – 6; МФ. 106170. – К. 6; *Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 443; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 217.*

с. Стецева

324. Стрілець Михайло Матвій. Народився 1898 р. Освіта початкова. Греко-католик. Рільник. Вояк Гуцульської сотні. За героїзм, мужність і відвагу проявлені в боях з противником нагороджений «Хрестом військових заслуг», який отримав 25 березня 1918 р. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Спр. 61. – Арк. 110; – Спр. 83. – Арк. 14 зв.

с. Трофанівка

325. Стрілець Дмитро Дидилюк*. Народився в покутському селі на Снятинщині 1892 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з вересня 1914 р. Воював ворогом у складі 5 сотні 1-го полку УСС отамана Сеня Горука з Снятина, а з 7 березня 1917 р. – в І-й четі Гуцульської сотні. На австрійсько-російському фронті у боях з противником був двічі поранений. Перший раз 7 вересня 1915 р. у битві з росіянами за село Соснів на Тернопільщині. Лікування проходив у віденському військовому госпіталі. Другий раз поранений 3 вересня 1916 р. при взятті січовими стрільцями гори Лисоня на Тернопільщині. За героїзм і відвагу проявлені в боях з противником 2 січня 1918 р. австрійським командуванням нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість», а пізніше ще «Хрестом військових заслуг». Дата смерті автором не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Спр. 61. – Арк. 21; – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 80. – Арк. 58; – Спр. 250. – Арк. 69 зв.; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 49 в.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 344; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. – Монреаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 150 – 151; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 237.

с. Тулуків

326. Стрілець Василь Джелеп. Народився 31 грудня 1896 р. на Снятинщині. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В Українських січових стрільцях з 5 квітня 1915 р. і з 13 травня 1916 р. воював у складі 5-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС отамана Сеня Горука з Снятина, а пізніше і в І-й четі Гуцульської сотні. За героїзм, хоробрість і відвагу проявлені в боях з росіянами нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість» та «Хрестом військових заслуг». З проголошенням ЗУНР у складі Гуцульської сотні УСС протягом чотирьох місяців обороняв Львів від поляків. Був теж вояком 3-го полку Бригади УГА генерала А. Кравса. Інтернований у таборі українських стрільців і старшин у чеському містечку Німецьке Яблонне. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДАВОВ, м. Київ. – Ф. 3520. – Оп. 2. – Спр. 189. – Арк. 16; ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 5 зв. – 6; – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 80. – Арк. 59 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 18 в. – 19; Українські Січові Стрільці. 1914 – 1920. Третій наклад. – Мон-

* Правильне написання прізвища – Деделюк.

реаль: Вид-во Ігоря Федіва, 1955. – С. 151; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 417; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 239.

327. Стрілець Микола Харинюк. Народився 1893 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. У бою з ворогом 23 грудня 1916 р. у с. Кірлібаба в Північній Буковині був поранений. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 108175. – К. 153 в.

ТИСМЕНИЧЧИНА

с. Колодіївка

328. Стрілець Іван Якубів. Народився 1898 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1915 р. Воював у 5-й сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та складі III-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 26 в. – 27; Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 528; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 246.

м. Станіславів (до 1918 р. – і)

329. Стрілець Микола Барган. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта середня, закінчив гімназію. Вояк обозної сотні УСС з 28 вересня 1914 р. та II -ї чети Гуцульської сотні. Учасник битви за с. Семиківці на Тернопільщині. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами 26 лютого 1918 р. отримав «Хрест військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 49. – Арк. 1 зв.; – Спр. 80. – Арк. 101; – Спр. 83. – Арк. 25; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 8 – 8в.

330. Вістун Антін Жукотинський. Народився 1892 р. Греко-католик. Освіта середня-спеціальна. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні. Був управителем Крайового Союзу Кредитового (КСК). Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 8 – 8в.

331. Старший стрілець Іван Плита. Народився 1899 р. Греко-католик. Учень гімназії. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні з 28 листопада 1916 р. 24 квітня 1917 р. потрапив до росіян у полон. Дальша доля січового стрільця не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 12в. – 13.

332. Стрілець Яків Сисак. Народився 22 липня 1897 р. Греко-католик. Освіта неповна середньо-спеціальна. Студент 3-го курсу учительської семінарії. В усях з 3 вересня 1914 р. Вояк 7-ї сотні і IV-ї чети Гуцульської сотні, в якій був кулеметником. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 11 зв. – 12; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 32в. – 33.

333. Стрілець Осип Тихань. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова та 2 класи віділової школи. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк саперного відділення III-ї чети Гуцульської сотні з 1 травня 1917 р. У сотні ще виконував обов'язки поштаря. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами 15 січня 1918 р. отримав «Хрест військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 25; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 25v. – 26.

334. Старший стрілець Михайло Яремчук. Народився 1899 р. Греко-католик. Учень гімназії. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні з 28 листопада 1916 р. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами 1 листопада 1917 р. отримав «Хрест військових заслуг», а згодом і бронзову медаль «За хоробрість». Учасник українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. Дата смерті не встановлена.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 107; – Спр. 83. – Арк. 10; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 26v. – 27; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 28.

с. Узин

335. Стрілець Микола Усцінський. За іншими даними – **Устяник**. Народився 1897 р. Освіта початкова. Рільник. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні десятника Василя Цюпака. На австрійсько-російському фронті з 1 травня 1917 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 28 лютого 1918 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 26; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 17 v. – 18, 50 v.

ТЛУМАЧЧИНА

с. Гринівці

336. Стрілець Григорій Іванович Цюпа. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 1916 р. У складі III-ї чети Гуцульської сотні з перших днів її формування. За героїзм і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 2 січня 1918 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Помер від ран у м. Станіславові 1919 р. Похований у меморіальному сквері обласного центру Івано-Франківщини.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Спр. 79. – Арк. 107; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 23v. – 24; Герої стрілецького чину: до 100-річчя Січового стрілецтва. Книга Скорботи, Пам'яті і Шани України. Івано-Франківська область. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – С. 261.

с. Долина

337. Стрілець Василь Іванович Павлюк. Народився 1900 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Григорія Голинського. За героїзм, хоробрість і відвагу проявлені в боях з росіянами в горах Північної Буковини 14 грудня 1917 року нагороджений Військовим Хрестом цісаря Карла, а 2 січня 1918 р.

– бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Спр. 79. – Арк. 107; – Спр. 83. – Арк. 18; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7v. – 8.

338. Стрілець Микола Шкварчук. Народився 1897 року. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк II-ї чети Гуцульської сотні. За проявлену в боях з ворогом сміливість, хоробрість мужність і безстрашність нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Спр. 261. – Арк. 6 зв; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 7v. – 8.

с. Остриня

339. Вістун Дмитро Юрович Саракун. Народився 15 січня 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. В УСС з 26 листопада 1915 р. Вояк 1-го полку УСС та II-ї чети, а потім III-чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького.

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 125; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 12 – 13 v; МФ. 106169. – К. 24v. – 25; Зінь О. Гуцульська сотня УСС / О. Зінь // Ілюстрований календар-альманах «Канадійського фермера» на переступний рік 1964. – Вінніпег, 1964. – С. 41.

с. Підвербці

340. Стрілець Гриць Хомовий. Народився 1899 р. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Вояк 8-ї сотні 2-го куреня 1-го полку УСС та IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. За героїзм і відвагу проявлені в кровопролитних боях з противником 2 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 99 зв.; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 17 v. – 18.

м. Тлумач

341. Вістун Олекса Володиславський. Народився 1900 р. Освіта початкова. Рільник. Вояк III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. Був чурою-ординарцем командира Гуцульської сотні сотника Омеляна Левицького. Загинув разом з ним 23 березня 1917 р. від необачного обстрілу австрійською артилерійською батареєю позицій січових стрільців Гуцульської сотні. Похований на сільському кладовищі в гірському селі Кірлібаба, яке нині – у складі Румунії.

Джерело та література: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 12 v. – 123; Горбовий М. Як згинув сотник У. С. С. Омелян Левицький / М. Горбовий // Гуцули у Визвольній боротьбі. За ред. Романа Ковалю. – Київ; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2009. – С. 121.

342. Вістун Дмитро Саракун. Народився 1889 р. Греко-католик. Освіта початкова. Заробітчанин. У січових стрільцях з 1916 р. Вояк 1-го полку УСС та з 1 травня 1917 р. – III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. Інших даних про січового вояка нам не вдалося виявити. Дата смерті не встановлена.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 16 v. – 17.

ЗАРУБІЖЖЯ

ПОЛЬЩА

343. Стрілець Володимир Ковальчук. Народився 1897 р. у містечку солеварів Велічка під Краковом. Слюсар. У Гуцульській сотні був кухарем офіцерської кухні. За проявлений в горах Північної Буковини в боях з росіянами героїзм і відвагу 25 травня 1917 р. командування австрійської армії відзначило його бронзовою медаллю «За хоробрість» та 19 жовтня 1917 р. – «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353 – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69 зв.; – Спр. 80. – Арк. 11; – Спр. 83. – Арк. 11; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 27 v. – 28.

344. Старший стрілець Степан Кравс. Народився 1899 р. у селі Луб'янка поблизу польського міста Цішанів. Католик. Учень гімназії. В УСС з 1914 р. Був у складі III-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Романа Каратницького. За героїзм і відвагу проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 11; ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 11 v. – 12.

345. Стрілець Микола Пиж. Народився 1899 р. у лемківському с. Вапівці Горлицького повіту нині Підкарпатського воєводства Республіки Польща. Греко-католик. Освіта початкова. Рільник. Виходець із Західної Галичини. В УСС з 1915 р. Вояк Гуцульської сотні. Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 47; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 24 v. – 25.

346. Вістун Петро Родак. Народився 1898 р. у с. Торки Перемишського повіту. Греко-католик. Учень 3 класу гімназії, вірогідно, Перемишської. В усусах з 1915 р. На австрійсько-російському фронті з січовими стрільцями Гуцульської сотні воював з 6 грудня 1916 р. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 9 серпня 1917 р. нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». Дата смерті не встановлена.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 82; ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 42 v. – 43.

347. Стрілець Микола Савіцький. Народився 1898 р. у містечку Любачів. Нині – це повітовий центр Підкарпатського воєводства Республіки Польща. Греко- католик. Освіта початкова. Зарібник. В УСС з 8 грудня 1915 р. З Кірлібаби його направили на лікування в лікарню. Дата смерті не встановлена. **Джерело:** ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 62. – Арк. 119.

РУМУНІЯ

348. Стрілець [?]Гольдштайн. Народився 1892 р. у гірському селі Серваль в районі Сигота на Мараморощині. Рільник. В УСС з 30 серп-

ня 1914 р. Воював у складі І-ї чети Гуцульської сотні з моменту її формування. На австрійсько-російському фронті з 13 жовтня 1916 р. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 9 в. – 10.

СЛОВЕНІЯ

349. Стрілець Микола Шрек. Народився 1874 р. у с. Вербіця поблизу Дяково в Славонії. Римо-католик. Освіта початкова. Селянин. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом був нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість». З Гуцульської сотні був відкликаний командуванням австрійської армії до строєної частини.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 40 в. – 41.

УГОРЩИНА

350. Старший стрілець Янос Мігалаї. Народився 1897 р. у столиці Угорщини Будапешті. Католик. Освіта початкова. В складі Гуцульської сотні був телефоністом. За проявлений в боях з росіянами героїзм і відвагу в горах Північної Буковини командування австрійської армії 25 травня 1917 р. відзначило його бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69 зв.; BN. OR. MF. 106169. – К. 24 в. – 25.

351. Стрілець Янос Забайли. Народився 1881р. в с. Корма на Крассушеверині в Угорщині. Римо-католик. Освіта початкова. Селянин. В УСС з 1916 р. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича. Лікувався у військовому госпіталі. Дата смерті не встановлена.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 27 в., 38 в. – 39.

Стрільці Другої Гуцульської сотні із неповними відомостями про них

352. Старший стрілець Микола Гайдечук. Вояк IV-ї чети Гуцульської сотні хорунжого Онуфрія Івановича.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 12 в.

353. Стрілець Василь Гамлій. Ніяких даних про усуса нами не встановлено.

Джерело: BN. OR. MF. 106169. – К. 28 в.,

354. Стрілець Михайло Гасик (Гасій). У бою з росіянами 3 вересня 1916 р. поранений на горі Лисоні поблизу м. Бережани.

Джерела та література: BN. OR. MF. 106168. – К. 51 в.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С.342.

355. Стрілець Петро Гrepіняк. Ніяких інших даних про усуса нами не встановлено.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 12 в.

356. Стрілець Микола Гримайлюк. Ймовірно, був уродженцем із с. Річка на Косівщині.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 51 v.

357. Стрілець Степан Гордон. Ніяких інших даних про усуса нами не встановлено.

Джерело: BN. OR. 106168. MF. – К. 49 v.

358. Стрілець Василь Констанський. Ніяких других даних про усуса нами не встановлено.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 49 v.

359. Стрілець Василь Костик. Вірогідно, народився в Надвірній. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 12 зв.; BN. OR. MF. 106168. – К. 51 v.

360. Стрілець Юрій Кузьмин. Ніяких даних про усуса нами не встановлено.

Джерело: BN. OR. MF. 106168. – К. 42 v.

361. Стрілець Павло Кульчицький. Дата народження, смерті і місце народження не встановлені. 19 вересня 1917 р. у бою з росіянами за с. Збриж на Поділлі отримав поранення. За мужність і героїзм, хоробрість проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела та література: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 12 зв.; BN. OR. MF. 106168. – К. 50 v.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 350.

362. Стрілець Федь Кульчицький. Дата народження, смерті і місце народження не встановлені. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 99 зв.; BN. OR. MF. 106168. – К. 50 v.

363. Стрілець Дмитро Ленюк. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг» цісаря Карла.

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 80. – Арк. 99 зв.; BN. OR. MF. 106168. – К. 51 v.

364. Стрілець Дмитрій Маслій. Дата народження, смерті і місце народження не встановлені. 27 серпня 1915 року. був поранений в бою з росіянами за містечко Завалів на Тернопільщині.

Джерела та література: BN. OR. MF. 106168. – К. 47 v.; Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. 1914 – 1918. – Львів: Червона Калина, 1936. – С. 352.

365. Стрілець Антон Мельничук. Дата народження, смерті і місце народження не встановлені. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерела: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 14 зв.; BN. OR. MF. 106168. – К. 51 v.

366. Стрілець **Василь Павлюк**. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом нагороджений бронзовою медаллю «За хоробрість».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 69 зв., 107.

367. Стрілець **Антон Пасловський**. Ніяких даних про усуса нами не встановлено.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 55 в.

368. Стрілець **Микола Садовий**. За мужність і героїзм проявлені в боях з ворогом 15 листопада 1917 р. нагороджений «Хрестом військових заслуг».

Джерело: ЦДІА України, м. Львів. – Ф. 353. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 21 зв.

369. Стрілець **Іван Сов'як**. Ніяких інших відомостей про січового стрільця нами не знайдено.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 50 в.

370. Стрілець **Дмитро Соломович**. Ніяких даних про усуса нами в джерелах не виявлено.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 51 в.

371. Стрілець **Михайло Федунік**. Вояк IV-чети Гуцульської сотні. 20 січня 1917 р. відкликаний до Коша.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106169. – К. 16 в. – 17.

372. Стрілець **Іван Чайка**. Ніяких даних про усуса автором не встановлено.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 56 в.

373. Стрілець **Іван Чопенко**. Жодних даних про усуса нами не відшукано.

Джерело: ВН. ОР. МФ. 106168. – К. 51 в.

Відомості про респондентів

Библюк Оксана. Народилася 22 травня 1973 р. Освіта вища. Бібліотекар сільської бібліотеки, громадська активістка с. Вовчківці на Снятинщині.

Дзвінчук Дмитро. Народився 1956 р. у с. Акришора на Косівщині. Освіта вища. Директор Інституту гуманітарної підготовки та державного управління, виконує обов'язки завідувача кафедри публічного управління та адміністрування. Депутат обласної ради Івано-Франківської області.

Дзвінчук Марія. Народилася 5 квітня 1951 р. у с. Космач Косівського району. Освіта середньо-спеціальна. Бібліотекар бібліотеки Космацької загальноосвітньої I-III ступенів на Косівщині. Громадська активістка. Мисткиня гуцульського писанкарства.

Кірашук Дмитро. Народився 14 лютого 1963 р. у с. Космач на Косівщині. Освіта вища. Активний громадський діяч демократичних процесів у верховинському краю. Редактор газети «Верховинські вісті» Верховинського району Івано-Франківської області. Співавтор ряду краєзнавчих видань про Верховинщину.

Коржук Василь. Народився 18 червня 1954 р. у с. Кривопілля на Верховинщині. Освіта вища військова. Полковник запасу. Військовий пенсіонер. Голова СКТ «Гуцульщина» у Львові.

Націй Іван. Народився 1929 р. Освіта вища. Журналіст. Пенсіонер. Проживає в опільському с. Кінашів Івано-Франківської області.

Остафійчук Ігор. Народився 1963 р. Освіта вища. Економіст. Краєзнавець. Цікавиться усною історією Верховинщини.

Петрашук Василь. Народився 1989 р. Освіта вища. В жовтні 2010 р. став на шлях душпастирства. Парох села Брустури. Краєзнавець, збирає усну історію до літопису сіл Брустури і Шипіт на Косівщині. Директор Шипітської загальноосвітньої школи I-II ступенів.

Слободян Ольга. Народилася 1 січня 1990 р. Освіта вища. Головний редактор газети «Снятинська вежа». Краєзнавець. Друкує краєзнавчі розвідки з історії Снятинщини і рідного села Балинці. Спів-автор науково-популярних видань: «Снятинщина. Історико-етнографічний нарис» (2014), «Повстанський рух на Снятинщині» (2016).

Стефлюк Дмитро. Народився 22 червня 1951 р. у с. Верхній Ясенів Верховинського району. Освіта вища. Активний учасник демократичних процесів на Верховинщині. Заступник директора з наукової роботи МПП «Верховинський». Голова громадської організації всеукраїнського товариства «Гуцульщина». Автор книги «З рідним краєм на межі тисячоліть» (2016).

Флис Світлана. Народилася 23 листопада 1960 р. у с. Виноград на Коломийщині. Освіта вища. Старший науковий співробітник музею етнографії і екології Карпатського краю у м. Яремчі. Краєзнавець. Лауреат премії імені Володимира Полека Івано-Франківської обласної спілки краєзнавців України.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

А

Австрія 25, 60, 61, 66, 67, 70, 81-83, 98, 100, 104, 113, 118, 163, 183, 206, 219, 238, 239, 347, 400, 475
Австро-Угорщина 66, 98, 139, 178
Акришора 31, 44, 48, 90, 112, 119, 174, 266, 390, 490,
Альбінівка 106
Альзоверечки 399
Амгерстбург 405
Америка 272
Англія 392
Аннаберг 370, 422
Антонівка 451
Арад 315
Асієро 117
Асіяго 117

Б

Бабин 48, 83
Баварія 362
Багатківці 133
Балинці 4, 22, 106, 474, 475, 490
Баня-Березів 20, 32, 48, 58, 82, 83, 85, 105, 106, 113, 174, 310, 417
Бар 203, 238
Барвінків 82, 88
Белелуя 112
Бердичів 387
Бережани 135, 137, 188, 197, 212, 223, 236, 253, 311, 342, 356, 442, 444, 454-456, 458, 471, 487
Бережанський район 453
Бережанщина 135, 137, 138, 190, 195, 196, 197, 296, 367, 434, 444
Бережниця (на Стрийщині) 197, 456
Береза Картузька 403
Березники 436
Берлін 29, 142, 322
Бернадівка 297, 428
Бессарабія 116, 303

Биків 343

Бистрець 31, 38, 51, 163, 164, 260, 262, 286, 405
Бистриця 91
Битьків 31, 48, 99, 100, 102, 278
Бичків 213, 214, 238, 246
Бібрщина 62, 445
Біла Річка 31, 260
Біленьке 140
Білі Ослави 31, 32, 45, 102, 114, 120, 175, 279, 382, 436
Білоберізка 71, 82, 88, 120, 130, 131, 136, 286, 406
Білокриниця 139
Більшівці 448
Блюдники 446
Богатківці 329
Богданівка (біля Скалата) 459
Богородчани 62, 92
Богородчанський повіт 278
Богородчанщина 62, 112, 460
Боднарів (Львів.) 359
Божики 12, 191, 404, 405
Бойківщина 126, 153, 154, 417, 439, 471
Болехів 104, 131, 286, 289, 291, 309, 311, 338, 339, 347, 370, 377, 386, 396, 408, 436, 458, 472
Борислав 64, 126, 290, 370, 454, 480
Бортники Тлумаччина 195, 303
Бортники (Ходорівщина) 445
Борша 216
Борщів (Снят.) 112, 475
Борщів (Терн.) 474
Борщівський повіт 139, 202, 238
Борщівський район 200
Борщівщина 14, 62, 149, 152, 184, 199, 200, 202, 203, 456
Бояни 113, 120
Брест Литовський 293, 352
Броди 94
Бродівський повіт 48
Бродівщина 443
Брошнів 28
Брустури (Закарп.) 16

Брустури (Кос.) 4, 6, 22, 31, 32, 34, 62, 72, 83, 87, 104-106, 112, 127, 128, 136, 165, 172, 174, 267, 284, 310, 315, 403, 490
 Бряза (з 1946 р. – Козаківка) 318
 Бугшопи 293
 Буда 442
 Будапешт 153, 183, 245, 487, 451
 Будилів (Бережанщина) 444
 Будків 445
 Буковець 370
 Буковина 40, 44, 116, 142, 184, 186, 197, 207, 213, 236, 239, 246, 390, 404, 442
 Буковинська Гуцульщина 8, 12, 19, 21, 183, 196, 207, 420, 427, 435
 Бурдяківці 14, 21, 139, 199, 200, 202, 224, 23 236-238, 401, 474
 Бурканів 139, 202, 309, 340, 443
 Буркут 165
 Бучач 94
 Бучачки 184
 Бучаччина 445, 446
 Бучацький повіт 401
 Буштино 195

В

Вапівці 486
 Вапнярка 202, 238
 Варпаланка 104, 126, 152, 243, 245, 313- 315, 375, 391, 399
 Варшава 3, 4, 13, 21, 24, 29, 192, 195, 258
 Вашківці 112
 Велика Плотича 458
 Велика Україна 142, 402
 Великий Бичків 185, 213, 234
 Великий Луг 140
 Великий Любінь 320
 Великий Рожин 31, 47, 48, 51, 87, 88, 92, 105, 121, 131, 149, 152, 174, 267, 316
 Великі Бірки 459
 Великі Чорнокінці 199, 202
 Велічка 486
 Веначі 344

Вербіца 487
 Вербовець (Косів.) 31, 83, 105-107, 112, 114, 121, 122, 169, 171, 316, 418
 Вербовець (Терн.) 202
 Верб'яж 226, 302
 Веречки 25, 123
 Верецьки 398
 Верин 182, 452
 Верона 119
 Верхній Вербіж 463
 Верхній Ясенів 22, 31-33, 36, 39, 44-46, 48, 54, 83, 87-89, 93, 102, 104, 105, 112, 113, 121, 122, 127, 128, 152, 167, 174, 189, 193, 195, 203, 260-262, 291, 407, 490
 Верхня 440
 Верхняківці 456
 Верховина 68, 104, 415
 Верховинський район 490
 Верховинщина 5, 6, 8, 9, 16, 17, 22, 33, 35, 36-39, 43, 44, 46, 54, 55, 57, 62, 63, 68, 72, 81, 85, 92, 94, 95, 100, 102-104, 112, 114, 116, 119-122, 125, 126, 128, 130, 137, 161, 163-165, 167, 169-171, 176 193, 195, 199, 257, 260, 286, 405, 490
 Вибранівка 162
 Вигнанка 202
 Вигода 331
 Видинів 476
 Вижницький повіт 168
 Вижниця 87, 112, 161, 178
 Вижнє Синовідсько 399
 Вижній Березів 11, 12, 16, 18, 20, 31, 32, 35, 43-45, 58, 68, 71, 83, 85, 97, 102, 105, 106, 112, 113, 131, 163, 170, 174, 267, 278, 316, 317, 321, 401, 403, 418
 Винники 451
 Виноград 463, 490
 Виноградівський район 432
 Вишків 147, 148, 153, 244, 321, 352, 393, 409, 424, 436
 Вишне Вишово 194

Вишній Луковець 442
Вівся 335, 356, 438
Відень 25, 49, 54, 72, 105, 113,
117, 126, 130, 142, 144, 146, 151,
153, 154, 183, 192, 206, 207, 221,
244, 258, 290, 293, 297, 329, 345,
357, 370, 371, 377, 380, 382, 396,
451, 481
Вікторів 131, 291, 297, 303, 311,
316, 320
322, 366, 377, 385, 461, 476
Віловаро 119, 120
Вінницька область 327, 359, 450
Вінниця 318, 387
Вінніпег 27, 320, 475
Вітторіо Венето 120
Вовчківці 4, 22, 105, 106, 112,
185, 197,
201, 476, 490
Вовчухи 426
Водники 446
Волинь 116, 322, 422, 443
Волова 288
Воловець 123, 355, 370, 384
Володимир-Волинський 94
Вольфсберг 82, 86
Воля Якубова 439
Вороненка 87, 163
Ворохта 4, 26, 31, 34, 35, 41, 42,
44, 52, 56, 58, 69, 81, 84, 89, 90,
94, 95, 99, 102, 104, 105, 163,
279, 383

Г

Гаврилівка (Буковина) 404
Гадбочко 439
Гайворонка 196, 197, 459
Галицька Гуцульщина 6, 8, 9-18,
21, 23-25, 30-34, 37, 39, 41, 43,
46, 50-52, 54, 59, 61-65, 69-73,
81, 91, 93, 94, 96, 99, 100, 104,
106, 125-127, 131, 135, 136, 142,
151, 152, 154, 161, 165, 166, 168,
175, 178, 179, 186, 202, 207, 257,
258, 260, 269, 271, 279, 286, 293,
403, 405
Галицьке Поділля 139, 197, 202,
436, 438, 443, 457

Галицький район 22, 449
Галич 23, 62, 69, 131, 195, 287,
289, 297, 298, 311, 320, 322, 347,
349, 361, 364, 370, 371, 374, 377,
380, 385, 393, 396, 431, 446-448,
458, 461, 472, 476
Галичина 6, 8, 12, 17, 18, 24, 30,
31, 39, 40, 48, 54, 57, 60, 61, 63-
67, 70, 81, 92, 94, 113, 118, 125,
139, 147, 168, 196, 198, 206, 207,
236, 257, 258, 263, 266, 269, 291,
293, 297, 304, 335, 345, 363, 368,
370, 371
Ганнівці 446
Ганьківці 106, 195, 478
Гвізд 90, 92
Гвіздець 464
Гісхері 119, 120
Гданськ 400, 430
Гнильче 309, 408, 436
Гнівань 327
Годи-Добровідка 310
Голобутів 399
Головецько 127, 230, 286, 291,
293-295, 303, 305, 308, 313, 314,
349, 353, 356, 370, 378, 379, 396,
399, 408
Голови 31, 38, 39, 44-46, 48, 51,
54, 70, 71, 83, 104, 112, 121, 127,
136, 163, 171, 189, 203, 228, 261,
269, 288, 409, 415
Гориславичі 48
Гориця 117
Горішній Нинів 441
Горішній Ясенів 31
Горлицький повіт 486
Город 31, 87, 88, 321
Городенка 461, 464
Городенківський повіт 168
Городенківщина 62, 112, 148,
189, 191, 197,
461-463
Городниця 461
Городокщина 446
Грабовець 286, 295, 303, 305,
311, 343, 349,
420
352, 353, 356, 379, 408

Грац 82, 83, 324
Гребенів 126, 302
Гринівці 195, 484
Гринява 12, 31, 32, 38, 44, 45,
57, 58, 112, 126, 163, 164, 170,
174, 294, 410
Грузька волость 206
Грузьке 140, 141, 205
Грушка 407
Гусятинський повіт 460
Гуцулівка 31, 32, 34, 41, 43, 44,
45, 48, 58, 62, 147, 152, 268,
284
Гуцульщина 17, 27, 28, 38, 39,
60, 69, 113, 114, 131, 134, 144,
152, 182, 184, 213, 234, 246, 402,
414, 419, 436, 469, 470

Г

Гмінд 83, 472

Д

Дарахів 198
Дарниця 312
Дебеславці 58, 276, 464
Деліїв 195, 446
Делятин 4, 18, 22, 26, 31, 35, 39,
43, 46, 56, 58, 67, 73, 82, 83, 91,
94, 98-102, 106, 114, 162, 163,
178, 279, 280, 337, 384, 402, 403
Делятинщина 67
Демиче 478
Дем'янів 447
Дичків 459
Джурів 43, 112, 203, 478
Джурків 464
Дзвиняч 457
Дземброня 104, 152, 163, 164
Дмитровичі 48
Добровеличківка 12, 140, 142
Доброполе 481
Довгополе 31, 38, 44, 48, 51, 57,
81, 85, 106, 127, 128, 163, 164,
262, 295, 297, 308, 410,
Долина 147, 256, 400
Долина (Тлумаччина) 484

Долинщина 62, 131, 147, 148,
153, 318, 321, 352, 393, 409, 424,
439
Дора 17, 31, 42, 56, 63, 81, 85,
90, 99, 102, 114, 163, 189, 280,
283, 385, 402, 436
Дорна Ватра 184, 186, 215, 216
Дорогів 447
Дрезден 360
Дрогобич 126, 226, 290, 302,
399, 467
Дрогобиччина 124, 290, 439, 440
Дяково 487

Е

Едмонтон 320, 339
Ельхотово 165

Є

Європа 33, 153
Єгерсдорф 320
Єзупіль 195, 447
Єлизаветград 9, 204-207, 414
Єлизаветградський повіт 204
Єлизаветградщина 140, 207
Єлисавет 239
Єлисаветщина 225

Ж

Жаб'є 31, 32, 38, 39, 51, 54, 56,
69, 71, 83, 84, 87-89, 93, 97, 100,
102, 104, 112, 113, 114, 119-121,
127, 128, 131-133, 136, 137, 146,
147, 149, 151, 152, 163, 172, 182,
184, 189, 190, 197, 201, 203, 239,
263, 269, 279, 295, 410, 414
Жидачівщина 196, 450
Жиравка 196, 453
Жирівка 453
Житомир 325
Жмеринка 203, 238, 346, 394
Жовква 26
Жовківський повіт 443
Жукотин 464
Жупани 436

З

Заболотів 37, 113, 119, 478
Завалів 131, 134, 136, 228, 299,
304, 311, 332, 377, 424, 433, 472,
488
Завалля 30, 31, 189, 195, 479
Задубрівці 106, 195, 479
Закарпатська область 147, 432
Закарпатська Гуцульщина 189
Закарпаття 34, 89, 123, 144, 152,
185, 196, 213, 215, 223, 234, 238,
246, 310, 313-315, 355, 370, 375,
376, 384, 398
Закопане 7
Закрівці 465
Заланів 453
Залісся 139
Заліщанщина 62, 152, 195, 457
Заліщики 114, 457, 458
Залуква 447
Залуччя (Кол.) 276, 465
Залуччя (Снят.) 113, 134, 479
Замагора 31, 39, 46, 81, 262, 263
Запоріжжя 203, 258
Зарваниця 198, 303
Заріччя 31, 33, 36, 41, 99, 114,
120, 280, 386
Заставна 112
Заставнівщина 443
Західна Галичина 183, 486
Західна Німеччина 324, 339,
344, 426, 475
Західна Україна 192, 258
Зборів 458
Збриж 139, 200, 201, 224, 301,
406, 411, 425, 440, 444, 446, 447,
451, 456, 460, 462, 472-474, 488
Звинигород 62
Звиняч 202
Зелена (Надв.) 17, 31, 48, 67, 90-
93, 102, 105, 115, 137, 162, 280
Зелена (Чорт.) 199
Зелене (Верх.) 9, 128, 131, 163, 167
Зібранівка 106, 113
Золочівський повіт 451
Золочівщина 123
ЗУНР 208, 342, 420, 438, 450,
466, 470, 474, 481

І

Іване-Пусте 203
Іваниківка 460
Іванівка 295, 355
Іванків 457
Івано-Франківськ 22, 27, 28, 388
Івано-Франківська область 10,
21, 147, 490
Івано-Франківщина 484
Івачів Долішній 460
Іллінці 43, 105, 113, 274, 479
Ільці 4, 22, 31, 68, 87, 93, 97,
100, 104, 123, 131, 165, 201, 262,
303, 413, 414
Інгольштадт 362
Іркутська губернія 342
Іспас 30, 31, 61, 82, 83, 104, 105,
122, 131, 268, 276
Італія 17, 113, 117, 119, 258
Ішків 133

Й

Йосифів 336, 422

К

Калуський повіт – 72
Калуш 195, 297, 309, 338, 339,
432
Калущина 62, 104, 195, 440
Камінне 227
Кам'янецьк-Подільський 203,
238
Кам'янецький повіт 48.
Кам'янка-Струмилова
Канада 11, 273, 320, 335, 344,
405, 425, 426, 459
Канів 140
Караганда 375
Карбонари 119, 120
Карлів 62, 133, 195, 480
Катеринослав 206
Київ 20, 25, 28, 66, 137, 139, 168,
198, 224, 238, 258, 312, 324, 348,
360
Київець 295, 297, 298, 307, 310,
327, 329, 334, 348, 351, 360, 382,
387, 389, 392
Київщина 398

Кийданці 46, 465
Кинжицький повіт 376
Кичунів 215
Кінашів 22, 189, 448, 490
Кіпелів 189, 443
Кірлібаба 4, 8, 184-190, 215, 216,
219, 234, 235, 246, 256, 294, 303,
401, 402, 404, 406, 407, 417, 421-
423, 427, 432, 435, 436, 438, 439,
443, 486, 448, 454, 461, 463, 464,
466, 472, 481, 483, 485
Кісбачко 439
Кіцмань 390
Кіцманьський повіт 404
Кіцманьщина 442, 443
Климець 370, 399
Княгинин 62
Княждвір 164
Княже 113
Кобаки 26, 31, 40, 43, 46, 48, 71,
83, 102, 103, 106, 112, 114, 120-
122, 128, 130, 131, 148, 152, 177,
268, 321-323, 325, 477, 418
Козівка 202, 444
Козівщина 458
Козільники 359
Козля 376
Козова 139, 198, 202
Козятинський район 359
Колодіїв 448
Колодіївка 483
Колоколин 201
Коломия 11, 12, 30, 31, 35, 38,
40, 51, 54, 62, 66, 68, 73, 81, 87,
94, 97, 112, 113, 148, 161, 207,
240, 269, 279, 368, 376, 400-402,
426, 426, 464, 465, 470, 476
Коломийський повіт 41, 112,
147, 168, 176, 276
Коломийський район 310
Коломийський уїзд 21
Коломийщина 11, 12, 31, 40, 58,
62, 133, 146, 152, 195, 438, 463-
465, 468-471, 490
Комарів 441
Конюхи 21, 138, 143, 195, 196,
197, 199, 202, 223, 236, 237, 253,
330, 444

Конюшки 48
Корма 487
Корналовичі 441
Корнич 466
Корничі 196, 441
Корнів 191, 461
Королево 196
Косиківська волость 433
Косів 8, 17, 28, 38, 43, 47, 49, 55,
61-63, 68, 69, 71-73, 81-84, 87,
88, 92, 102-104, 106, 112, 114,
115, 119, 121, 122, 128, 130, 133,
152, 161, 162, 164-166, 169-171,
175, 177, 178, 184, 189, 201, 222,
224, 234, 254, 269, 273, 284, 348,
376, 413, 419
Косів (Чорт.) 199
Косівський повіт 41, 43-45, 47,
48, 51, 53, 57, 61, 72, 84, 96, 97,
101-103, 112, 119, 126, 131, 165,
168, 176-178, 223, 236, 260, 262,
263, 267, 269, 273, 275-278, 326
Косівський район 490
Косівський уїзд 21, 169-172
Косівщина 8, 12, 17, 22, 33, 34,
38, 40, 42, 43, 49, 54, 58, 62, 72,
83, 85, 92, 102, 103, 106, 112,
120, 125, 129, 137, 149, 152, 164,
197, 254, 257, 266, 276, 288, 309,
403, 417, 419, 477, 488, 490
Космач 9, 12, 15, 16, 22, 28, 30-
32, 34, 36, 37, 41, 43, 44, 47, 48,
52, 53, 68, 70-72, 87, 89, 90, 97,
102, 104-106, 112-114, 116, 123,
128, 131, 133, 149, 152, 162, 163,
166, 169, 172, 174, 175, 191, 203,
269, 288, 329, 376, 421, 490
Краків – 4, 29, 92, 119, 486
Красне 347
Красник 89, 95, 100, 414
Красноїлля 31, 32, 35, 36, 43, 44,
46, 48, 51, 54, 58, 63, 89, 103,
105, 112, 113, 125-127, 131, 136,
226, 227, 262, 304, 415
Краснотавці 37
Красношора 391
Красушеверин 487
Краубат 68

Кривопілля 22, 32, 62, 72, 197,
262, 263, 284, 306, 490, 415
Криворівня 22, 26, 31, 48, 55, 70,
81, 87, 88, 94, 104, 105, 107, 112,
113, 121, 127, 128, 163, 167, 169,
171, 174, 190, 254, 263, 307, 416
Кричка 92
Кропивницький 204
Крути 319
Кубань 123
Кудирявці 443
Кукільники
Кулачин 113
Кульчиці 441
Купчинці 202
Куропатники 9, 137, 139, 143,
198, 202, 224, 311, 357, 397, 418,
424, 430, 470, 471
Кути 8, 15, 18, 26, 28, 51, 54, 82,
83, 87, 90, 102-104, 107, 112,
121, 131, 161, 164, 166, 172, 174,
177, 178, 189, 269, 270, 335, 360,
422
Кучернік 441
Кучинів 185

Л

Лавочне 126, 128, 147, 152, 302,
305, 315, 366, 436
Ланцут 310, 481
Ласківці 199
Лемківщина 7
Леськів 450
Липиця Долішня 453
Лисичники 195, 457
Литвинів 453
Лихобора 370
Лісна Тарнавиця 90, 92
Лісний Хлібичин 195, 467
Лісничівка 359
Лісовичі 130, 287, 288, 291, 302,
303, 309, 334, 338, 350, 361, 364,
369, 381, 397, 408, 410, 418, 420,
422, 429, 431, 465, 471, 474, 478
Ліщин 445
Лоева 31, 48, 82, 281, 387
Лондон 29
Лопушне 147, 477

Луб'янка 486
Луг 31, 35, 114, 120, 281, 402
Лука 445
Любачів 335, 486
Любківці 9
Люблянщина 238
Людвиківка 328, 424
Люча 15, 20, 28, 31, 32, 34, 48,
71, 83, 105, 106, 125, 128, 162,
170, 171, 174, 175, 197, 270, 278,
336, 345, 423
Лючки 20, 32, 48, 162, 174
Львів 3, 17, 19, 22, 25-30, 46, 48,
51, 52, 60, 61, 62, 64, 66, 72, 106,
117, 119, 126, 168, 178, 183, 184,
189, 197, 224, 240, 261-273, 279,
280, 304, 320, 323, 337, 346, 347,
354, 359, 360, 373, 374, 377, 385,
396, 401, 403, 405, 410, 429, 438,
490, 451, 453, 475, 476, 482
Львівщина 102, 182, 294, 319,
322, 331, 342, 367, 400, 420, 477
Ляндек 475
Ляшки Гостинні 48

М

Мадярщина 126
Майдан (Чорт.) 199
Максимець 16, 91
Малий Бичків 215
Малий Рожин 31, 83, 87, 88,
169, 271, 337
Малі Чорнокінці 460
Маловоди 329, 335, 420, 451
Малоросія 130
Мамаївці 240
Манітоба 475
Манява 92
Мараморош 395
Мараморош-Сигітський комітат
391
Мараморошський повіт 196
Мараморошський Сигот 185,
196, 243, 308
Мараморошщина 185, 319, 320,
486
Маріямпіль 195, 448
Марківка 467

Маркопіль 443
 Мароморошщина 439
 Мархтрейк 119, 120
 Масляниківка 140, 204, 205, 239, 414
 Махнівка 359
 Медвежа 439, 454
 Медуха 448
 Межигірці 195, 448
 Мезетеребеш 145
 Микитинці (Кос.) 31, 32, 38, 40, 43, 45, 48, 51, 57, 58, 83, 112, 119, 162, 165, 169, 269, 271, 276, 337, 423
 Миколаїв (Львів), 126, 182, 202
 Миколаївка 204
 Миколаївщина 452
 Микулинці 37
 Микуличин 15, 18, 28, 31, 32, 37, 42, 52, 55, 56, 71, 90, 91, 97, 99, 100, 102, 105, 114, 136, 162, 170, 174, 281, 339, 387, 389, 402, 436
 Михайлівка 198, 202
 Мишків 152, 458
 Мігали 332
 Міжгір'я 147
 Мізунь 436
 Молдава 407
 Молодятин 467
 Молотків 92
 Монастирсько 31, 32, 62, 113, 121, 165, 197, 271, 338
 Монастирищина 195
 Монте-Кук 117
 Монте-Санто 117
 Морава Остравська 409, 410, 431-433
 Моравія 320, 325
 Москалівка 31, 40, 43, 44, 48, 62, 71, 103, 105, 106, 112-115, 120, 121, 152, 166, 169, 201, 269, 271, 284, 338, 424
 Москва 29, 168, 192, 224, 258, 322
 Мостиський повіт 48
 Мудова 446
 Мукачів 104, 122, 126, 127, 313, 314, 337, 375, 391, 395, 399, 451
 Мюнхен 27, 29, 359

Н

Нагірад 311
 Нагуєвичі 454
 Надвірна 11, 12, 15-17, 26, 28, 35, 36, 58, 63, 67, 68, 70, 71, 73, 81-83, 90, 91, 94, 102, 103, 105, 106, 112, 114, 116, 120, 131, 135, 145, 152, 164, 165, 167, 175, 189, 282, 390, 391, 437, 488
 Надвірнянський повіт 35, 42, 44, 45, 48, 52, 72, 96, 99, 101, 123, 167, 237, 279-282
 Надвірнянщина 35, 37, 41, 42, 55, 58, 62, 63, 71, 72, 83, 85, 87, 91-93, 95, 97, 98, 102, 112, 114, 115, 120, 129, 137, 162, 165, 167, 175, 178, 257, 278, 402, 436
 Наддніпрянська Україна 140
 Наддніпрянщина 9, 25, 32, 42, 139, 142, 143, 207, 208, 256, 414, 463
 Надибочко 476
 Надітичі 182, 452
 Назавізів 90
 Називаємський район 423
 Небилів 92, 195, 441
 Негівці 195, 440
 Немет 452
 Нижні Кінчаки 449
 Нижнів 303, 407
 Нижній Березів 11, 12, 16, 18, 20, 26, 30, 31, 40, 48, 52, 57-59, 71, 83, 85, 94, 106, 107, 114, 119, 120, 125, 127, 134, 162, 175, 197, 199, 236, 237, 341, 342, 345, 426
 Нижній Вербіж 438, 468
 Нижній Іспас 31-34, 45
 Николаїв (Миколаїв над Бугом) 250
 Нікополь 140
 Німеччина 139, 206, 239, 343, 361, 362, 440
 Німецьке Яблонне 340, 354, 361, 420, 482
 Новгород 168
 Новий Калуш 297
 Новиця 440
 Новоселиця 477

Новоушицький повіт 433
Нью-Йорк 26, 27, 359
Ню Гейвен 340

О

Одеса 140, 203, 239, 258
Озінна 139
Окорушно 303
Олександрівськ 9, 140, 203, 204,
207, 239, 402, 414, 421, 436, 443,
472, 479
Олешків 9
Омська область 321, 423
Онтаріо 40, 405, 475
Опака 124
Опілля 126, 258, 444
Опір 124
Орелець 106
Оршівці 442
Осмолода 92
Остапківці 468
Остриня 485
Отинія 468

П

Павлодар 116
Панасівка 48
Пановичі 476
Пантелиха 198, 202, 287, 295,
298, 309, 311, 327, 338, 339, 422,
428
Париж 26, 29, 33
Пасічна 17, 31, 48, 56, 68, 71, 90-
93, 102, 114, 167, 282
Пеньківка 32
Переґінськ 347
Передмістя 445
Перемишль 120, 190, 404, 445,
466
Перемишський повіт 486
Перенівка 454
Переґресне 6, 31, 33, 38, 48, 51,
71, 114, 128, 174, 264, 416
Переяслав Хмельницький 359
Персенківка 119
Петербург 17
Петрово 196, 223, 253, 432
Петроград 29, 252

Петропавловськ-Камчатський
328
Печеніжин 46, 62, 175, 176, 320,
469
Печеніжинський повіт 16, 36, 37,
41, 44, 45, 48, 52, 58, 59, 68, 72,
81, 85, 94, 96-98, 104, 105,
112, 119, 123, 125, 131, 166, 168,
169, 176,
Печеніжинський уїзд 21, 166,
170, 172, 173
Печеніжинщина 21, 62, 82, 83,
96, 170
Пилипи 469
Північна Америка 324
Південна Буковина 189
Північна Буковина 112, 139, 184,
207, 258, 332, 401, 404, 406, 407,
409, 413, 417, 421, 422, 423, 425,
429, 432, 436-438, 443, 445, 452,
454, 456, 457, 459, 463, 469, 470,
473, 476, 477, 480, 481, 483, 484,
486
Підвербці 485
Підволочиськ 359
Підвисока 31
Підгаєцький повіт 332, 453
Підгаєщина 191, 196, 197, 404
Підгайці 303, 311, 331, 443
Підгайчики 133, 470
Підгородок 359
Підгороддя (Рогатин) 454
Підкарпатське воєводство 486
Пізано 119, 120
Пісочна 326, 354, 367, 428
Пістинь 31, 36, 43, 48, 51, 62, 83,
87, 102, 112, 121, 122, 131, 136,
162, 174, 177, 269, 284, 347, 415,
417, 426
Пішієро 119, 120
Плотича 184, 190, 459
Пнів 31, 48, 68, 92, 94, 114, 282,
438
Подільська губернія 433
Поділля 329, 341, 396, 411, 413,
425, 433, 456, 488
Познань 29

Покуття 9, 30, 31, 37, 43, 68, 72,
 106, 126, 376, 401, 460
 Полонична 48
 Полтава 28
 Польська Острава 404
 Польська Республіка 475
 Польща – 3, 16, 24, 183, 376, 486
 Поляниця 318
 Полянки 31, 32, 36, 45, 48, 51,
 57, 105, 113, 119, 127, 264
 Помор'я 324, 362
 Помор'яни 224
 Попільники 113
 Пороги 92
 Посухів 137
 Потічок 106
 Поточиська 462
 Потуртори 68, 135, 253, 296, 297,
 303, 311, 312, 326, 330, 335, 347,
 356, 358, 367, 372, 386, 389, 406,
 423, 429, 433, 434, 444, 458, 462,
 468, 474
 Правобережжя 238
 Прага 119, 320
 Прикарпаття 10, 27, 62, 72, 119,
 320, 338, 400
 Пристань 443
 Пробійна 308
 Прокурава 31, 68, 70, 71, 113,
 121, 127, 136, 171, 200, 236, 273,
 348, 408, 427
 Проскурів 408
 Прутівка 62, 480
 Пукасівці 454
 Пуків 62
 Пустомитівщина 453
 Путятинці 48
 П'яве 119, 120
 П'ядики 201, 470

Р

Радванець 404
 Радиничі 48
 Радянська Україна 359
 Райхенберг 426
 Раків 439
 Раківчик 148, 152, 471
 Раранча 113

Рафайлів 16, 31, 90-93, 167, 283,
 391, 395
 Рахів 34
 Рашків 462
 Ремезівці 123
 Репужинці (Буковина) 442
 Рибне 31, 48, 103, 107, 112, 127,
 152, 190, 273, 351, 427
 Річка 31, 32, 44, 45, 48, 51, 70, 71,
 83, 90, 104, 112, 114, 121, 122,
 125-128, 131, 133, 134, 147,
 172, 189, 273, 352, 427, 488
 Річ Посполита II 403
 Роверето 119, 120
 Роверідо 120
 Рогатин 195, 320, 455
 Рогатинський повіт 48
 Рогатинщина 62, 72, 448, 454,
 455
 Рожанка 230, 286, 295, 303, 309,
 311, 313, 353, 378, 379, 420, 471
 Рожнів 15, 28, 31, 32, 42, 43, 46,
 63, 70-72, 82, 83, 96, 98, 102, 105,
 112, 114, 119, 162, 170, 195, 274,
 358, 430
 Рожнятівщина 62, 195, 441
 Розвадів 182, 183, 238
 Розділ 367
 Розтоки 31, 88, 90, 103, 112, 120,
 161, 166, 170, 171, 274, 361, 429
 Росія 9, 10, 17, 40, 59, 61, 62, 66,
 67, 81, 84, 98, 99, 113, 166-168,
 192, 200, 220, 223, 238, 322, 352,
 398
 Російська Федерація 321
 Росільна 460
 Рудки 319, 441
 Рудники 195, 480
 Румунія 188, 196, 216, 247, 258,
 486, 401, 485
 Русів 31, 106, 481
 Русь 67, 94

С

Садгора 443
 Саджавка 197, 201, 237
 Самбірщина 196, 441, 455
 Санто-Монто 120

Свалява 123, 302
 Себастьяно 120
 Северинівка 450
 Селятин 161
 Семаківці поблизу Галича 361, 364, 449
 Семаківці (Коломийщина) 471
 Семигород 187
 Семигороддя 187
 Семиківці 6, 25, 133, 134, 136, 289, 297, 298, 309, 311, 318, 332, 334, 339, 347, 355, 370, 372, 378, 389, 397, 398, 400, 420, 424, 428, 429, 431, 434, 443, 445, 447, 450, 451, 456, 461, 470, 471, 474, 479, 483
 Сербія 113, 251, 300
 Середній Березів 12, 18, 20, 31-33, 37, 45, 58, 59, 68, 82, 83, 85, 97, 136, 175, 274, 278, 342, 361, 425
 Сетті-Комуна 117
 Сибір 97, 312, 423
 Сигет 183, 439
 Сигот 234, 243, 395, 486
 Синьовідсько 123-125, 323, 331, 347, 405, 422, 471
 Сиракузи 324
 Сит Кетерінс 426
 Сівка Войнилівська 451
 Сівка Калуська 195
 Сідлище (Коломийщина) 343
 Сідней 26
 Славутич 422
 Сков'ятин 139, 202, 238
 Сколе 292, 294, 331, 335, 370
 Сколівщина 14, 123-125, 127, 129, 187, 286, 290, 291, 293, 297, 302, 304-306, 308-311, 313, 315, 317, 323, 331, 343, 345, 347, 352-354, 357, 361, 363, 364, 366, 374, 375, 377-379, 385, 396, 397, 399, 405, 409, 413, 416, 417, 420, 422, 428, 431, 436, 457, 462, 471, 477
 Скородинці 199
 Славонія 487
 Славонія 487
 Славсько 126, 129, 230, 295, 309, 347, 353
 Слобідка 32, 48, 83, 121, 127, 363, 430
 Слобода Золота 197
 Словаччина 324
 Словенія 487
 Слов'ятин 453
 Слупейка 31, 32, 44, 120-122, 130, 264
 Смодна 31, 106, 107, 114, 121, 122, 162, 165, 168, 169, 172, 274, 364, 430
 Снятин 62, 113, 195, 201, 203, 277, 324, 474, 481, 482
 Снятинка 439
 Снятинський повіт 112, 119, 168, 177
 Снятинщина 4, 9, 22, 30, 31, 38, 62, 105, 113, 133, 134, 184, 185, 189, 195, 474-477, 479, 482, 490
 Сокальський район 443
 Сокальщина 443
 Сокільники 476
 Соколів 132, 287, 293, 297, 309, 311, 331, 332, 334, 338, 339, 381, 386, 419, 422, 428, 471, 474
 Соколівка 31, 32, 48, 63, 85, 87, 88, 92, 102, 107, 113, 114, 120, 121, 128, 177, 184, 189, 201, 274, 365, 431
 Соколівка (Кіровоградщина) 205
 Солова 436
 Соловки 461
 Солотвин 17, 92
 Сопів 46, 189, 471
 Сороки 433
 Соснів 132, 292, 303, 335, 407, 420, 451, 482
 Спас (стара назва – Іспас) 71, 113, 127, 128, 152, 366, 431
 Ст. Кетерінс 40
 Станіславів 26, 69, 73, 92, 93, 112, 195, 254, 279, 291, 359, 377, 387, 395, 396, 403, 443, 483, 483
 Станіславівський повіт 72
 Станіславівщина – 26
 Станіславське воєводство 23

Старий Гвіздець 472

Старий Косів 31, 37, 38, 42, 43, 48, 102, 105-107, 112, 120-122, 165, 172, 197, 269, 275, 361, 368, 431

Старі Заліщики 458

Старі Купновичі 455

Старі Кути 31, 32, 37, 43, 48, 62, 71, 105, 112, 120-122, 161, 162, 165, 169, 184, 190, 196, 223, 275, 285, 432

Стебні 31, 48, 112, 121, 130, 169, 174, 264, 308

Стецева 38, 106, 482

Стирія 68

Стопчатів 20, 31-33, 45, 58, 81, 105, 106, 112, 113, 114, 116, 171, 175, 275, 278, 345, 371

Стрибачів 144

Стрибачево 144, 145

Стригагна 407

Стриганці 62

Стрий 68-70, 73, 126, 130, 144, 197, 257, 292, 298, 326, 331, 334, 335, 337, 347, 348, 349, 369, 381, 397, 408, 410, 418, 419, 422, 428, 436, 451, 456, 465, 471, 475

Стрийщина 197, 287, 288, 29, 302, 309, 334, 336, 338, 350, 361, 364, 429, 431, 441, 478

Суботів 195, 449

Судети 361

Судова Вишня 189, 452

Сукіль 318

Сулукавт 475

Сучавщина 188, 481

Східна Галичина 9, 47, 48, 62, 66, 72, 92

Східна Україна 7, 8, 192, 196, 201, 203, 207, 258, 354, 375, 391, 401, 421, 436, 439, 457, 470, 475

США 11, 13, 40, 324, 426

Сянки 123

Т

Талергоф 82, 83, 86

Татарів 31, 71, 91, 99, 102, 163, 165, 167, 170, 190, 283, 396, 438, 463

Ташкент 113

Текуча 31, 32, 34, 48, 58, 106, 112, 113, 162, 171, 175, 275, 278, 372

Теляж 443

Темешвар 306

Теребовля 224

Теребовлянщина 132, 198, 199, 298, 459

Тернопіли 132

Тернопіль 27, 28, 139, 459, 460

Тернопільська область 453, 460

Тернопільщина 6, 9, 12, 38, 68, 131, 133, 135, 139, 143, 184, 197, 200, 202, 257, 286, 287, 289, 290, 292-301, 306, 307, 309, 311, 312, 318, 323, 327, 329-335, 338, 339, 347, 349, 356, 357, 359, 362, 363, 365, 368, 370, 372, 377, 378, 381, 382, 386, 389, 397-400, 406-408, 418-424, 428-431, 433, 434, 436, 438, 443, 445, 447, 450, 451, 456, 461, 462, 468, 470, 471, 474, 476, 479, 481, 482, 488

Тернопілля 14, 27

Тисменичина 112, 195, 483

Тиврівський район 327

Тишківці 462

Тзетзіно 120

Тіроль 118

Тірольщина 117

Тлумач 62, 303, 485

Тлумачський повіт 48

Тлумаччина 62, 112, 115, 195, 303, 484

Томщина 116

Топорівці 113

Торговиця (Город.) 189, 197, 463

Торговиця (Отинія) 472

Топорівці (Буковина)

Торки 486

Торонто 26, 27, 324, 335, 459

Трач 31, 58, 72, 276, 372

Трієст 120

Трійця 276
Тростянець 43, 113
Трофанівка 31, 113, 482
Труханів 124, 125, 290, 304, 305,
345, 346, 349, 352, 354, 363, 413,
422, 436
Тулухів 106, 189, 482
Тульчин 203, 238, 338
Турка 400, 404
Турківський повіт 400
Турківщина 289, 355
Турсичин 436
Тустань 195, 449, 450
Тухолька 126, 370, 428, 431, 471
Тухля 290
Тухоля 324, 346, 359, 400, 430
Тучапи 113
Тюдів 31, 83, 85, 87, 88, 121,
122, 127, 166, 169, 174, 373, 374

У

Угорники (поблизу Отинії) 468
Угорщина 98, 102, 115, 116, 186,
213, 223, 234, 254, 272, 306, 487
Угринів 104
Ужок 370
Узин 195, 484
Україна 24, 28, 33, 34, 38, 64, 66,
69, 70, 81, 129, 142, 201, 203,
225, 238, 239, 258, 304, 459
Уманьщина 373
УНР 481
Устеріки 31-33, 38, 51, 82, 88, 113,
128, 163, 166, 169, 172, 174, 176, 309
Устечко 62
Устя Біскупське 149, 152
Уторопи 15, 20, 28, 31, 48, 81-84,
96, 97, 122, 162, 165, 170, 171,
175, 276, 374, 433
Ушиця 203

Ф

Фельштин 408
Ферескуля 31, 48, 51, 58, 105,
120, 122, 309
Фитьків 90, 92, 474
Філядельфія 27
Франція 342

Х

Харків 461
Хатки 132
Херсон 203, 239
Херсонська губернія 12, 204,
205, 436, 439
Херсонщина 12, 140, 141, 225,
239, 258
Хирів 425
Хімчин 31, 83, 112, 120-122, 165,
277, 374
Хмельницька область 444, 451,
473
Хмельницький 408
Хмельниччина 406, 446, 456,
460, 462, 474, 476
Холм 94
Холмщина 238
Хом'яківка 48
Хороцова 31, 44, 88, 171, 174,
417
Хотінь 195, 440
Христинівка 373
Хуст (стара назва – Густ) 144-
146, 151, 195, 243, 302, 315, 349

Ц

Цвіков 389
Цвітова 195, 441
Ценява 31
Цішанів 486
Цішанівський повіт 335
Цісанівщина 183

Ч

Чагор 207
Чагрів 455
Чемеровецький район 444
Ченстохова 475
Черганівка 31, 48, 112, 277
Черемошна 309
Черкаської області 373
Черниця 475
Чернівці 96, 113, 142, 172, 207,
239, 258, 357, 442, 443, 475
Чернівецька губернія 21, 84, 96
Чернівецька область 25, 258
Черче 455

Чехів 195, 446
Чехія 334, 389
Чехословаччина 340, 402, 420
Чижевичі 48
Чікаго 11, 27
Чорна Річка 32, 62
Чорний Потік 32, 48, 120
Чорні Ослави 32, 48, 71, 116,
121, 162, 283, 397, 398
Чорнокінці 224
Чортків 359
Чортківський район 460
Чортківщина 139, 199
Чортовець 463

Ш

Шепарівці 473
Шербютц 190
Шешори, 31, 32, 41, 43, 44, 48,
51, 55, 62, 83, 112, 120-122, 133,
269, 272, 277, 285, 374
Шибалин 135
Шибене 163
Шикмани 308
Шипіт 4, 267, 375, 477, 490
Шишківці 139
Шлєск 223, 404
Шляднінг 119
Шубранець 443

Щ

Щитівці 458

Ю

Юзьковичі 451

Я

Яблуниця (Верх.) 31, 48, 51, 58,
91, 105, 120, 122, 163, 164, 174
Яблуниця (Надв.) 32, 87, 90, 99,
102, 120, 1 163, 283, 398, 438
Яблунів* (Косівщина) 15, 20, 28,
31, 43, 44, 52, 57, 62, 85, 96, 102,
107, 119, 162, 171, 175, 270, 278,
285, 426
Яблунів (Турківщина) 289
Яблунівщина 11, 42, 48, 270
Явірник 163

Яворів (Косів.) 26, 31-33, 48, 49,
58, 71, 82, 87-89, 92, 106, 112,
127, 128, 131, 136, 169-172, 174,
184, 190, 191, 197, 278, 376, 433
Яворів (Львів.) 102
Яйківці 451
Якобени 185, 187, 188, 215, 216
Ямна 32, 123, 163, 283, 399, 439
Яремчанщина 42
Яремче 17, 26, 31, 81, 99, 102,
103, 163, 283, 490
Ясениця Сільна 440
Ясень 92
Ясіня 34, 89

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

А

Абрагамович В. 427
Абрагамович І. 184
Абрагамович М. 273
Абрагамович П. 273
Абрамович М. 273
Абрамнюк Г. 280
Абрам'юк В. 280
Абрисовський Й. 38
Адам'юк 99
Алексевич 43, 49
Алексевич Л. 102
Амброзійчук П. 149, 152
Амброзяк Д. 147, 152
Амброзяк П. 276
Андриєвич О. 67
Андрийович І. 282
Андрийович М. 282
Андрійків І. 56
Андріюк В. 365
Андрусак О. 368
Андрухович С. 372
Андруцулек С. 271
Антер 51
Аннушик М. 279
Антоняк Ю. 288
Арсенич 102
Арсенич А. 267, 272
Арсенич В. 71
Арсенич-Березовський В. 316, 341
Арсенич Г. 341
Арсенич І. 134, 272
Арсенич П. 10, 13, 114
Арсенич С. 341
Арсенійчук М. 261
Артимович А. 125
Артим'юк І. 321
Атам'юк І. 268
Атаманюк В. 116, 272
Атаманюк Г. 272
Атаманюк Й. 121
Атаманюк М. 83, 189, 448
Атаманюк П. 399, 423
Атаманюк Ю. 278, 286
Атанащук Ю. 278
Аттес 90

Б

Бабак Ю. 454
Бабій О. 123
Бабчук Д. 121
Бабчук О. 121
Баб'юк А. 135
Баб'юк В. 326, 422
Баб'юк М. 58, 82, 278
Багняк І. 83
Багрій М. 56
Багрійчук П. 47
Базар 99
Балагурак І. 284
Балагурак М. 271
Балагурак П. 272
Балдинич В. 277
Балицький Д. 58
Балюк І. 228, 289
Баліцький 276
Балюк М. 182, 201, 474
Бамлій В. 451
Баран Б. 82
Баран М. 471
Баранюк Д. 321
Баранюк І. 71, 149, 152, 424
Баранюк М. 138, 338
Баранюк П. 71, 338
Бараньські К. 17
Барган М. 483
Басараб Д. 128
Бауерштатс 97
Баумель Й. 112
Бахматюк П. 93
Бедзюк П. 464
Бежук І. 366
Бей О. 190, 404, 443, 445, 466, 467
Бейсюк П. 131, 347, 371
Белендюк М. 461
Бельмега Ф. 127, 265
Бемко 117
Бендейчук Є. 83
Бендейчук І. 410
Бендейчук Ю. 71, 184, 190, 201, 234, 240, 295
Бендесюк Д. 34
Бенігні 163

Бербеничук В. 71, 330
Бербеничук М. 330
Бербеничук П. 104, 169
Бербеничук Ф. 53
Бережницький І. 274
Березовський А. 316
Берглер 99
Бережницький 63
Березовський А. 316
Березовський В. 71, 115
Беренчук Т. 165
Бернацек Т.
Бернацька М. 17
Бехметюк І. 343
Библюк А. 128, 326
Библюк М. 197, 271, 368, 419
Библюк О. 490
Биліців С. 85
Біденчук С. 452
Бідолаха І. 82
Бідолаха М. 82.
Білак В. 260
Білак І. 126, 260, 352
Білак О. 352
Білак П. 70, 353, 428
Білак Т. 428
Білак Ф. 273
Біланюк В. 166
Білачук В. 260
Білачук Д. 264
Білачук М. 127, 128, 295
Білгородський А. 67
Біленкевич А. 114
Білецький В. 347
Білінчук Д. 262
Біловусяк П. 330
Білоголовий В. 112
Білоголовий Л. 83
Білоголовий П. 260
Білоусяк М. 169, 279
Бінерт 54
Блащук О. 267
Блехер Х. 106
Близнюк Г. 368
Близнюк Д. 369
Близнюк О. 275
Блищук Ю. 266
Блюм 201
Боберський І. 147, 149

Бобрук М. 112
Боб'як В. 30, 47, 269, 329
Боб'як І. 55
Боб'як П. 30, 269
Боб'як С. 329
Бович М. 121
Богатчук М. 269
Богатчук П. 275
Богач І. 455
Богачук Ф. 169
Богданюк І. 419
Богданюк Т. 131, 424
Богонос М. 269, 271
Богородчанер С. 114
Бодак В. 9
Бодорик І. 264
Боднар М. 282
Боднарук 296
Боднарук В. 195, 416
Боднарук Д. 479
Боднарук І. 114
Боднарук М. 190
Боднарчук 234
Боднарюк В. 289
Бодруг І. 128
Бодруг М. 170
Боєчко 102
Боєчко Д. 166
Боєчко І. 71, 149, 152, 339
Боєчко М. 326, 338, 339
Бойко І. 55
Бойко Л. 272
Бойко М. 268, 272
Бойко П. 55
Бойчук В. 275
Бойчук Д. 57
Бойчук І. 57, 270, 275, 276
Бойчук К. 275
Бойчук Л. 113
Бойчук М. 47, 83, 120, 135, 136, 189, 282, 296, 303, 363
Бойчук О. 271, 296
Бойчук П. 55
Бойчук С. 264, 267
Бойчук Ю. 275, 366
Болбачан П. 140
Болецький Ф. 195, 440
Борис А. 364
Борис Г. 121

Борис І. 364, 431
Борис М. 169
Борисек І. 113
Борисюк А. 280
Борчук М. 71, 330
Борчук П. 36, 47, 114, 270
Боцвінко М. 112
Боцвінок І. 4, 291
Боцвінюк Д. 291
Бочан В. 196, 197, 234, 238, 459
Бочан Д. 199, 205
Бояринич В. 155
Брадін 166
Брайляк М. 383
Братівник В. 271
Братівник Ю. 57, 271
Бреслюк О. 117, 120
Брилінська 99
Бритовник П. 120
Брік В. 10
Бровчук Д. 261
Бровчук І. 265
Бровчук М. 263, 304
Брошко А. 317
Брусілов О. 17, 134, 186, 196, 216, 246
Брустурняк Г. 105
Брустурняк І. 342
Будз І. 369
Будз П. 275
Будзиновський О. 298, 312, 329, 330, 332, 334, 360, 389, 452, 472
Будзуляк І. 277
Будзяк А. 121
Будурович Г. 342
Будурович М. 11, 71, 134, 342
Бужор І. 13, 190, 194, 200, 202, 219, 220, 222, 234-237, 239, 240, 253, 401
Букатка І. 131, 316
Букатчук В. 148, 152, 321
Букатчук Г. 321
Букатчук М. 268
Букатчук П. 71, 321
Букатчук С. 114
Букшований В. 118, 119
Букшований О. 123, 131, 297, 342, 361, 408, 428
Булелик І. 280

Бумбук М. 128, 296
Буній 82
Буній О. 390
Буній Ю. 67, 390
Буньтяк Ю. 365
Бурдяк М. 276
Буркун Г. 189
Бурчак К. 272
Буряк В. 281
Буяк Ю. 83

В

Вагелюк В. 331
Вадюк В. 283
Вайзель С. 114
Вакалюк О. 480
Вакалюк М. 182, 190, 479
Валігунда Ф. 448
Валіхновський С. 48, 57, 269, 271
Валліх 51
Вальків Г. 446
Вальнер А. 316
Вальнер К. 106
Вандич І. 326, 337
Ванджура І. 382
Ванджура П. 120
Ванджурак П. 5
Ванджурак С. 267, 284, 310
Варцаб'юк В. 105
Варцаб'юк П. 105
Василяшук В. 277
Василяшук І. 277
Василевський В. 10
Василишин Г. 120
Васкул М. 35, 267
Васкул П. 284
Ватаманюк М. 169
Ватаманюк П. 274
Ватрич В. 273
Ватрич І. 273
Вахнюк М. 38,
Вахнюк С. 61
Вацик В. 71, 397
Вацик І. 114, 398
Вацик М. 398
Вацловик Й. 166
Вебер 99
Вельоха А. 17
Венц М. 467

Вепрук М. 146, 147, 152
Вервеба Д. 281
Вервеба М. 281
Вергун 276
Вередюк І. 56, 281
Вередюк Ю. 387
Верета І. 195, 448
Верб'юк І. 182, 240, 425
Вергун Д. 67
Верчук П. 113
Ветошніков Л. 18
Винницький З. 104
Винницький Л. 278, 285
Винничук 171
Випринюк Д. 68, 390
Витвицький І. 441
Вишиваний В. 7, 8, 12, 140, 142, 176, 203-208, 225
Вишиванюк Ф. 147, 152, 244
Вишинський М. 442
Війтович І. 455
Вільчинський І. 268
Віндик 276
Віндик І. 38
Віндик С. 335
Вінер 51
Вінтоняк А. 47
Вінтоняк В. 47, 331
Вінтоняк І. 169
Вінтоняк М. 177, 326
Вінтоняк П. 30, 47, 53, 269
Вінтоняк С. 467
Вінтоняк Т. 332
Вінтоняк Ф. 166
Вінтоняк Ю. 47
Вінярський 53
Вірстюк З. 114, 116, 390
Вірстюк І. 262
Вірстюк Р. 390
Вітинюк Ф. 296
Вітовський Д. 123, 124, 126, 129, 133, 228, 242, 299, 304, 342, 398, 459, 470
Вітошинський 130
Вічковський 275
Віщук І. 201, 234, 469
Влад М. 112
Влашинець В. 182, 429
Вовкунець П. 275

Возик О. 273
Войтина В. 451
Войтович І. 201, 455
Войчук А. 182, 475
Войчук І. 182, 475
Воленюк Ф. 411
Волинюк Ф. 411
Волиняк 240
Воловченко П. 165
Володославський О. 191, 485
Волощук В. 114
Волощук Г. 165
Волощук І. 113
Волощук Й. 165
Волощук С. 277
Вольвин І. 56
Вольвин С. 56, 279
Вольний А. 114
Волянський Г. 440
Волянський О. 107
Воротняк А. 271, 337
Воротняк Ф. 271
Ворощук І. 195
Воюцюк М. 281
Врайляк В. 281
Вулитчук О. 265

Г

Габарчук Л. 283
Габорах В. 267
Габорах І. 284
Габорах Л. 267, 269
Габорах М. 267
Габорах П. 276
Габорах Т. 48
Габорах Я. 4, 276
Габсбург В. 139, 142, 176, 203, 206, 207, 239
Габсбург К. 146
Гавадзин В. 4
Гавалко 234
Гавриленко Ф. 182, 474
Гаврилек Ю. 267
Гаврилюк В. 268
Гаврилюк Д. 114
Гаврилюк М. 34, 261, 279, 283
Гаврилюк О. 369
Гаврилюк С. 127, 128, 272, 366
Гаврилюк Т. 112

Гаврилук Ф. 203
 Гаврилук Ю. 281
 Гаврильчук Т. 265, 266
 Гавриляк М. 281
 Гаврисюк І. 119
 Гаврицький М. 390
 Гавриш І. 121
 Гавриш М. 327, 363
 Гавриш Ф. 121
 Гаврищук В. 47
 Гаврищук Ф. 71, 128, 421
 Гавучек І. 264
 Гавучик М. 264
 Гавучик С. 264
 Гаждук Л. 262
 Гайдечук М. 487
 Гайдучок С. 60
 Гайферук М. 266, 322
 Галан Я. 137
 Галатинюк В. 278
 Галатинюк І. 278
 Галлер 90, 91
 Галицький І. 326
 Галицький С. 326
 Гальчук Д. 275
 Гамлій В. 487
 Гандзюк Р. 15
 Ганнак 9, 147, 151, 153, 244
 Ганус 99
 Ганущак І. 453
 Ганущак Ю. 276
 Гапчук І. 262, 263
 Гапчук М. 262, 264
 Гапчук О. 262, 296
 Гарасимів В. 114
 Гарасимович 231
 Гарасимович Ю. 102, 106
 Гарасим'юк І. 348
 Гарасим'юк Ю. 56
 Гаращук М. 265
 Гарбієвич М. 265
 Гарвасюк С. 465, 471
 Гардейчук І. 296
 Гарматій Л. 38
 Гарматюк Є. 195, 479
 Гарт П. 17
 Гасик М. 487
 Гасій М. 487
 Гасюк А. 119
 Гасюк В. 131, 377
 Гасюк Д. 57
 Гасюк Ю. 369
 Гафич К. 265
 Гафич Я. 265
 Гаюк В. 22
 Гейф'єрек Д. 266
 Гейф'єрек І. 266
 Гейф'єрек М. 266
 Гелета І. 263
 Гелетович І. 82
 Гелетович О. 82
 Гелетович Я. 82
 Гемпель 206
 Гендей Г. 172
 Герасимович М. 82
 Герман 121
 Германсдорфер Ф. 279
 Гехт Г. 106
 Герцюк В. 369
 Герчук В. 279
 Гечук М. 70, 307
 Гитчук І. 383
 Гінденбург 234
 Гірняк Н. 12
 Гладкий Т. 445
 Гливчук Ю. 277
 Глібовицький В. 296
 Глібовицький С. 6, 115
 Глібчук В. 335
 Глушко С. 9, 144, 145, 151-153, 243
 Глущишин А. 184
 Гнатевич Б. 8, 191
 Гнаткевич Б. 10
 Гнатюк Д. 83
 Гнатюк М. 445
 Гнатюк Я. 377
 Гнип'юк І. 56
 Гнип'юк М. 56
 Гнип'юк Я. 280
 Гоголь М. 45
 Годованець В. 189, 240
 Гожбик Д. 265
 Гоїв 243
 Голинський В. 11, 105
 Голинський Г. 11-13, 140, 142, 184, 190, 193, 199, 234, 237, 238, 240, 247, 252, 256, 402, 412, 426, 451,

454, 456, 457, 471, 472, 474, 478,
 479, 481, 484
 Головацький Т. 67
 Головін Н. 18, 66
 Голубець М. 10, 62, 81
 Гольдштайн 51, 183, 486
 Гомсіоровський Г. 16
 Гондурак Т. 83
 Гондурак Ф. 339
 Гораш І. 261
 Горбовий А. 327
 Горбовий В. 327
 Горбовий І. 327
 Горбовий М. 8, 9, 11, 14, 20, 69,
 144, 145, 178, 182, 184, 188, 190,
 196-200, 205, 212, 222, 419
 Горгунович П. 171
 Гордій М. 83
 Гордан С. 82, 445
 Гордійчук І. 189
 Горейтовник К. 272
 Горішний К. 33
 Горішний О. 283
 Горук С. 123, 126, 133, 328, 334,
 399, 421, 433, 474, 482
 Гостюк М. 120
 Гофман П. 20 91, 137-139, 202, 206,
 347
 Гоянюк В. 268
 Гоянюк І. 113
 Гоянюк Я. 272
 Грабовецький В. 13-15, 97, 276
 Грабчук А. 277
 Грабчук О. 282
 Градюк Д. 56
 Григорак Т. 121
 Грегорах П. 82
 Грегорах С. 70
 Грегорах Ф. 268
 Грегорович І. 56
 Грекул В. 275
 Грекуляк М. 277
 Гrepиняк І. 310
 Гrepиняк М. 183, 403
 Гrepиняк П. 353, 428
 Гrepіняк П. 428, 487
 Гретчак І. 67
 Грещук І. 466, 478
 Грещук М. 279, 436
 Григорак Д. 327
 Григорах С. 391
 Григорик Н. 83
 Григоришин А. 57
 Григоришин В. 272
 Григоришин С. 271
 Григорук О. 56
 Григорчук 82
 Григорчук Г. 128, 353, 365
 Григорчук І. 83
 Григорчук М. 83
 Григорчук О. 127, 282, 353
 Гридзак Н. 121
 Гридзук І. 276
 Гримайлюк М. 488
 Грималюк П. 354
 Гриничева К. 140
 Гринівський М. 282
 Гринішак Л. 68, 391
 Гринішак М. 114
 Гринішак О. 68, 395
 Гринюк В. 121
 Гринюк І. 272
 Гриценко І. 279
 Гриців І. 456
 Грицюк В. 56
 Грицюк М. 374
 Грицюк П. 56, 112
 Грицюк Р. 56
 Грицюк С. 114
 Гrichківський М. 391
 Гріздак В. 415
 Гріздак Г. 264
 Гріздак Н. 121
 Гродзек І. 56
 Гродзіцький І. 279, 280, 384
 Гродзіцький О. 384
 Гродник М. 121
 Грушевський М. 45
 Грушецький 200, 237, 238
 Губарчук О. 56
 Губчук В. 286
 Гудим'як В. 105
 Гудим'як Ф. 270
 Гуйванюк М. 31, 40
 Гуклер 185, 213
 Гулейчук Й. 35
 Гулейчук М. 269, 270
 Гулейчук О. 36

Гулеюк І. 304
 Гулеюк О. 304
 Гулла О. 82
 Гуменний С. 444, 449
 Гуменюк С. 280
 Гундер А. 195
 Гундер Д. 201, 444
 Гуралюк І. 121
 Гурбійчук А. 264
 Гурей В. 373
 Гурей Г. 276
 Гурей Ф. 83
 Гурей Ю. 373
 Гурій М. 162
 Гутинюк М. 263
 Гуценюк О. 189, 201, 411
 Гуцинюк Л. 83, 260
 Гушул В. 474
 Гушул М. 112
 Гушул Р. 117
 Гюбсман 99

Г

Гардук Л.
 Гегна Д. 56
 Гегна М. 114
 Гегна О. 56
 Гелетчук І. 282, 304
 Гелетюк І. 63, 126, 131, 226, 227
 Генік А. 114, 119, 342
 Генік В. 71, 127, 272, 317, 343
 Генік Г. 343
 Генік (Іванюк) Г. 197, 236
 Генік Д. 343
 Генік І. 83, 343
 Генік Й. 343
 Генік М. 11, 68, 134, 240, 267, 317
 Генік (Дужий) М. 71, 361
 Генік-Березовський М. 122
 Генік П. 83, 112, 344
 Генік С. 240, 425
 Генік Ю. 272
 Гертнер 36
 Гец В. 142
 Гожбик Д. 265
 Горганюк В. 105
 Горда А. 131, 366
 Гордон С. 488
 Грегораш С. 391

Грінцель 199, 237
 Гродзіцький М. 114
 Гулій І. 275
 Гутковський К. 9, 11, 13, 144, 146-154, 186, 243-245, 257, 321, 393
 Гушул М. 15

Д

Данецький І. 270
 Данилишин М. 362
 Данилович Є. 85
 Данилович І. 136, 362
 Данильчук М. 195, 457
 Данилюк В. 56, 133
 Данилюк Г. 348
 Данилюк Д. 56
 Данилюк І. 68, 136, 348, 349
 Данилюк М. 112, 263
 Данилюк О. 349
 Даниш О. 182
 Данищук М. 310
 Данищук П. 71, 127, 230, 311
 Данко М. 168, 172
 Дарійчук О. 361
 Дармограй П. 327
 Дацишин 205
 Дашкевич Р. 60
 Двірничук Д. 277
 Дебренюк Ю. 267
 Девдюк В. 105
 Девосир М. 454
 Деделюк Д. 132, 482
 Дедерчук Ю. 279
 Дейчук Л. 119
 Джемаджук Ю. 279
 Демчук С. 103
 Демчук Ю. 135
 Демедюк І. 114
 Демченко І. 165
 Демчук П. 461
 Дем'янчук 167
 Дем'янчук В. 120
 Дем'янчук Д. 282
 Дем'янчук Є. 135
 Дем'янчук М. 67, 68, 81
 Дем'янчук Ю. 136, 347
 Дем'янчук П. 11
 Дердюк І. 279
 Децик М. 82

Дибуляк М. 320
Дивоняк Г. 322
Дигалюк І. 291
Дидилюк Д. 482
Дирда В. 280
Дисько В. 282
Джелеп В. 482
Джигалюк І. 297
Джигринюк В. 197, 201, 473
Джумоля Д. 117, 120
Дзюбак М. 262
Дзвінчук Д. 22, 55, 119, 490
Дзвінчук М. 22, 47, 128, 270, 321, 490
Дзвінчук П. 55
Дзвінчук Ф. 55
Дзіковський В. 6, 147, 149, 152
Дзядик О. 197, 460
Дідик О. 195, 450
Дідичів Л. 332
Дідушко В. 123, 126, 358
Дідушко Д. 264
Дідушко М. 264
Дідушко О. 289
Дійчук І. 83
Дійчук Ю. 83
Дмитерко Д. 72, 276, 372
Дмитерко Ф. 72, 372
Дмитерчук Ф. 276
Дмитренко М. 189, 471
Дмитрук В. 476, 481
Дмитрук Ю. 131
Дмитрюк О. 120
Довбенчук В. 130, 184, 369, 420
Довбенчук Ю. 113
Довганик І. 182
Довганюк В. 47, 276
Довганюк І. 104, 189, 463, 472
Довганюк П. 55
Довгій Д. 268
Довіряк О. 68, 71
Додик В. 297
Додек В. 93
Додек П. 38
Додюк В. 71, 297
Додюк І. 136, 297
Додюк М. 297
Додюк Ф. 133
Домарацький А. 6, 14, 124

Домашевський М. 12
Дорошенко Д. 10, 166
Дорошенко М. 288, 297, 333, 342, 361, 377, 378
Дощак К. 189
Драган Ю. 195, 201, 440
Драгіняк Н. 428
Драпак І. 4, 398
Дреботюк С. 265
Дреснер Я. 103
Дрещук Ф. 120
Дрислюк Д. 83
Дрислюк І. 131, 261
Дричак Д. 391
Дрогомирецький М. 58, 279
Дрогомирецький С. 105, 344
Дрогомирецький Ю. 131, 418
Дронек В. 266
Дронек Д. 120
Дронек М. 261
Дронек Ф. 266
Дропак М. 410
Дручків А. 135, 136, 311
Дручків М. 72, 128, 312
Дручків С. 267
Дручок Ю. 267
Дручук В. 267
Дручук І. 267
Дручок Ю. 267
Дубей Г. 316
Дубенчук 240
Дубик Ф. 195, 201
Дувіряк О. 321
Дуденчук Ю. 240, 332
Дудек П. 284
Дудик Ф. 447
Дудикевич В. 102
Дудинець І. 195, 201, 440
Дудинець О. 197
Дудинський Р. 123, 126, 286, 287, 291, 295, 299, 309, 316, 337-339, 349, 352, 356, 361, 365, 368, 371, 378, 381, 382, 422, 431, 432
Дудзік 99
Дудчак Д. 120
Дудюк І. 131, 149, 152
Дуленчук І. 71, 72, 130, 265
Думін О. 9, 149, 152, 182, 184, 185, 195, 290, 317, 408

Думник І. 265
Дунька О. 449
Дупей В. 322
Дупей Д. 71, 323
Дупей П. 275
Дупрейчук Т. 127, 308
Дурський 88, 89, 103
Дутковський С. 270, 285
Дутчак Д. 282
Дутчак І. 84
Дутчак М. 169
Дутчак Ю. 71, 119, 277, 354
Дутчук Д. 373
Дутчук Ю. 373.
Дякон П. 195
Дякун П. 480
Дячук В. 292
Дячук Д. 261
Дячук І. 292, 399
Дячук М. 292, 307, 397
Дячук О. 261

Е

Ерле А. 185, 188-190, 213-215, 218,
219, 234, 246, 400

Є

Євчук А. 271

Ж

Жарівський О. 4
Жидон В. 281
Жигалюк Д. 383
Жикалек В. 265
Жикалюк Д. 55
Жикалюк І. 55, 304
Жикалюк Т. 113
Жиколяк І. 35
Жолобчук М. 137, 397, 471
Жукотинський А.
Жукотинський М. 483
Жинек В. 113
Жураківський 99

З

Забайли Я. 487
Завадський В. 337
Заграднік 52, 55, 260, 262, 266
Загурський 206

Загут К. 369
Зайончковський А. 18
Заклинський Р. 21
Залеський 91
Залізняк О. 72
Замора С. 459
Запаринюк О. 112
Запищук П. 312
Запісяк В. 267
Запісяк І. 267
Запутович 117
Заячук М. 327
Зварич Д. 445
Зварич М. 282, 459
Зварич Ю. 70, 72, 123, 282, 421
Звір М. 123
Зеленикий Д. 261
Зеленикий М. 261
Зеленський М. 171
Зеленчук В. 260
Зеленчук І. 129, 262, 280, 386
Зеленчук М. 297, 302
Зеленчук О. 260
Зеленчук С. 280
Зеленчук Я. 174
Зелінський 88
Зінич В. 384
Зінич С. 384
Зінь О. 12, 13, 20, 191, 193, 246,
252, 253, 404
Зітинюк В. 127, 128, 302
Зітинюк І. 6, 128, 129, 302
Зітинюк Ю. 128, 129, 131, 302
Зорій І. 460
Зуб'юк В. 264
Зуб'юк М. 262, 264, 297
Зуб'юк П. 262

І

Іванець 310
Іванець І. 178, 314, 376
Іванишин Д. 120
Іваницький А. 328
Іванійчук В. 201
Іванійчук Г. 195, 480
Іванійчук Д. 35
Іванійчук О. 261

Іванович О. 190, 194, 200, 219, 222, 404, 406, 410, 411, 413, 414, 418, 425, 431, 453, 455, 485, 487
 Іванків І. 56
 Іванюк В. 280
 Івасишин Д. 383
 Івасюк Д. 373
 Івасюк І. 280
 Івасюк К. 373
 Івасюк Т. 57
 Івашко П. 406
 Іващенко І. 165
 Ігнатюк Я. 136, 433
 Іваницький В. 372
 Іваницький К. 372
 Іваницький С. 201, 372
 Іванійчук Д. 35
 Іванійчук О. 35, 263
 Іванович О. 478
 Іванчук В. 83, 169
 Івасюк Д. 276, 373
 Івасюк І. 276
 Івасюк К. 373
 Івасюк П. 169, 276
 Івашко І. 361
 Івашко П. 71
 Івашко Ю. 170
 Ілак З. 169
 Іличук В. 127, 305
 Іличук І. 265, 279, 305
 Ілійчук І. 10, 189
 Ілюк В. 286
 Ілюк І. 267, 286
 Ілюк М. 275
 Ілюк П. 316, 406
 Ілюк Ф. 287
 Ілюк Ю. 275
 Ільницький В. 120
 Ільницький І. 272
 Ільницький М. 11, 59, 119, 344
 Ільницький О. 182
 Ільницький С. 114
 Ільчук К. 197, 454
 Ісайчик 98
 Ісайчук П. 36, 55, 106, 169, 270
 Істерович Ф. 335
 Істомін 169

Й

Йон 88
 Йосипенко М. 282
 Йосипенко О. 82

К

Кабин А. 121
 Кабин В. 338
 Кабин І. 338
 Каб'юк О. 228, 289
 Кавецький І. 445
 Кавуш І. 265
 Кавуш Ю. 266
 Каганович Л. 322
 Каджук І. 264
 Кайндль Ф. 103
 Каледін О. 123
 Калина 140
 Калинин Д. 295
 Калинин Д. 128, 267
 Калинин Ф. 316
 Калинчук М. 387
 Калиняк 234
 Калиняк І. 469
 Каліман В. 71
 Кантурак М. 56
 Капітан І. 445
 Каплон Є. 4, 92
 Капуляк О. 267
 Капуляк Ю. 112
 Каптурак М. 282
 Капчук М. 279
 Каралаш І. 275
 Каратницький І. 132, 234, 333
 Каратницький Р. 13, 190, 205, 207, 240, 247, 251, 401, 415, 425, 429, 434, 436, 442, 449, 452, 461, 462, 470, 480, 481, 485
 Караченцев 166
 Карибутяк 53
 Карл І. 139, 142, 163, 176, 207
 Каровець М. 10
 Карп'як М. 113
 Касійчук Д. 265
 Катамай Д. 63
 Катиринчук Г. 83
 Катириняк М. 121
 Катранчук І. 182, 442
 Катрич П. 298

Кацуляк І. 281
 Качковський М. 167, 226
 Кашевка М. 136, 375
 Кашевко Д. 275
 Кашевко І. 84
 Кашевко П. 275
 Квітка-Основ'яненко 44
 Кахнікевич М. 270
 Кевеш Г. 185, 215
 Керенський О. 197, 223
 Кермошук І. 68, 71, 133, 135, 303
 Кермошук М. 68
 Кесс 51
 Кецмен Д. 387
 Килеман В. 391
 Килиман В. 68, 391
 Кирчів Р. 68, 392
 Кисилиця А. 149, 152
 Кисілевська О. 8, 9, 254
 Кистук І. 354
 Китюк М. 71, 289
 Кібіж М. 113
 Кізів В. 282
 Кікаль Ф. 9, 137, 139
 Кікінчук А. 298
 Кікінчук В. 133, 298
 Кікінчук І. 131, 298
 Кікінчук Ю. 298
 Кімейчук Д. 264
 Кінаш 106
 Кіндрацький М. 468
 Кіндяк В. 47
 Кірак І. 263
 Кірашук Д. 22, 490
 Кірашук І. 9
 Кірашук К. 119
 Кірашук М. 36
 Кірик М. 35, 263
 Кіселюк І. 281
 Кітюк Ю. 125, 354
 Кіф'як І. 71, 240, 436
 Кіф'як П. 332
 Кіцелюк В. 270
 Кіцелюк Д. 270, 278
 Кіцелюк І. 113, 270, 309
 Кіцелюк М. 83
 Кіцелюк Н. 83
 Кіцелюк С. 83
 Кіцелюк Ю. 119
 Кіціняк Ф. 306
 Кіцнак Д. 261
 Кіцнак І. 261, 263
 Кіцнак С. 54
 Кіцнак Ф. 261
 Кіцнок Д. 35
 Кіцняк Д. 35
 Кіцул В. 182, 481
 Кішляк М. 117
 Кіщук Б. 71, 182, 189, 354, 428
 Кіщук Д. 121
 Кіщук І. 131, 134, 136, 355
 Кіщук К. 273
 Кіщук Л. 355
 Кіщук М. 114, 121, 267, 273
 Кіщук О. 264, 298
 Кіяшук М. 201, 424
 Клапцуняк О. 55
 Клапцуняк П. 105
 Клапчук В. 15
 Кливець М. 83
 Клим А. 268
 Клим І. 121
 Климпуш 34
 Климович М. 43
 Климович П. 47
 Клим'юк В. 274
 Клим'юк Г. 56
 Клим'юк І. 120, 282, 362
 Клим'юк М. 362
 Клим'юк С. 274
 Клим'юк Ф. 274
 Ключевський В. 278
 Ключенко І. 182, 468
 Ключівський М. 279
 Ключовський Я. 30, 269
 Ключук Г. 114, 120
 Книшук Л. 36
 Книшук М. 104
 Княгиницький В. 83
 Кобацька Ф. 177
 Кобилецький І. 234, 466
 Кобилюк Ф. 274
 Кобинюччин 332
 Кобищук Ю. 273
 Кобієв 165
 Кобринський І. 96, 277
 Кобчук П. 277
 Коб'юк І. 55

Коб'юк М. 55
 Коб'юк О. 322
 Ковбаснюк О. 276
 Ковалишин В. 275
 Ковалишин М. 270, 275
 Ковальчук А. 119
 Ковалюк З. 135
 Ковалюк І. 121
 Ковалюк К. 121, 189
 Ковалюк О. 369
 Ковалюк Х. 422
 Ковалюк Ю. 162
 Ковальчук В. 278, 420, 486
 Ковальчук М. 278
 Ковінчук Ю. 277
 Ковцуняк Ю. 278
 Козак 102
 Козак Д. 121, 328
 Козак І. 328, 432
 Козлан І. 265
 Козланюк В. 271
 Козланюк М. 271, 362
 Козловський І. 398
 Козловський П. 83
 Колодій Ю. 433
 Коллер 99
 Кокурудза О. 417
 Коломийчук В. 125, 336
 Кондревич Д. 268
 Кондрук І. 121
 Коник М. 197, 200, 205, 431, 468
 Коник Ф. 417
 Конищук П. 172
 Конішчук К. 298
 Конопка М. 195, 448
 Констанський В. 488
 Конюсек М. 121
 Конюшик П. 271
 Копельчук В. 131, 377
 Копельчук Д. 131, 136, 184, 197, 228, 229, 240, 433
 Копельчук М. 434
 Копчак С. 10
 Копчук Д. 377
 Копчук І. 72, 121, 129, 131, 197, 377
 Копчук М. 112, 128, 133, 355, 378, 434
 Копчук О. 83
 Копчук П. 128
 Копчук С. 112
 Копчук Ю. 71, 128, 133
 Корбутяк О. 4, 475
 Коренюк І. 283, 397
 Коренюк Ю. 397
 Коржук В. 22, 490
 Коржук М. 288
 Коржук П. 288
 Коржук С. 264
 Коріньовський Л. 196, 444
 Корней 166
 Корнелюк М. 262
 Корнелюк О. 264
 Корнеляк 91
 Коробчук Д. 443
 Король В. 100
 Королько А. 15
 Коротчук І. 275
 Коротчук Ф. 262
 Корпанюк М. 190, 358, 434
 Корчук Д. 130, 298
 Косак В. 422, 432
 Косак І. 399
 Косак Г. 127, 132, 152, 226, 368
 Коссар К. 451
 Косміровський П. 281
 Косинський Р. 462
 Косович В. 318
 Косович О. 83
 Костенюк В. 182
 Костенюк М. 275
 Костенчук Д. 275
 Костик В. 392, 488
 Костик С. 68, 392
 Костик Я. 114
 Костинюк В. 201, 415, 481
 Костинюк М. 133
 Костинюк С. 272, 276
 Костинюк Ф. 272
 Костирка М. 392
 Костів В. 467
 Коструб'як В. 465
 Костюк 234
 Костюк В. 93
 Костюк Д. 54, 266
 Костюк М. 266
 Костюк П. 279
 Костючок П. 15
 Косюк І. 56, 282

Котляревський І. 44, 45, 268
 Котлярчук В. 278
 Котлярчук М. 278
 Коцик В. 398
 Коцко А. 48
 Коцько П. 280
 Кочерган І. 410
 Кочерган Ю. 112
 Кочержук В. 282
 Кочержук І. 392
 Кочержук М. 82, 282, 392
 Кочирчак Я. 265
 Кочурак С. 71, 328
 Кошак Д. 339
 Кошак І. 71, 131, 339
 Кошак М. 121, 340
 Кошак Ю. 71, 340
 Кошелюк Я. 277
 Кошик 53
 Кошиць О. 392
 Кравс А. 334, 340, 361, 388, 401, 420, 466, 482
 Кравс С. 182, 183, 486
 Кравчук А. 114
 Кравчук І. 55
 Кравчук М. 112
 Кравчук П. 72
 Крамарук В. 54
 Крамарук О. 261, 263
 Крамарук Ф. 54, 261, 263
 Крамарюк В. 54
 Крамарюк О. 54
 Крамарюк Ф. 54
 Красій В. 457
 Красівський А. 16, 89, 116
 Красовський Й. 114
 Кревнюк М. 121, 329
 Кременюк І. 121, 328
 Кременюк М. 329
 Кречуняк П. 4, 48, 261, 262
 Кривенко 38
 Кривенюк П. 152
 Кривульчак О. 169
 Крилюк В. 277
 Крицкалюк М. 168
 Крицкалюк П. 277
 Кріпчук О. 283
 Крохмалюк Є. 82
 Крумбайн Х. 107
 Крутофіст Г. 83.
 Ктмович Й. 280
 Кугутяк М. 4, 5
 Кузич А. 272
 Кузич І. 40, 199, 237, 240, 426
 Кузич М. 71, 272, 278, 344
 Кузич С. 272, 344
 Кузнєцов Ф. 18
 Кузьмин Ю. 488
 Кузьмин Я. 190, 201, 473
 Кузьмич В. 439
 Кузьмич Я. 237
 Кузьмович С. 460
 Кукурудза О. 417
 Кулай 234
 Кулачковський А. 152, 458
 Кулешір М. 121
 Кулик Д. 82
 Куліш П. 45
 Куль 99
 Кульчицький П. 488
 Кульчицький Ф. 488
 Кумлик І. 378
 Купчинський Р. 132
 Курендаш А. 264
 Курендаш І. 120
 Курендаш О. 127
 Курендаш П. 113, 264
 Курильців 9
 Курильчак А. 261
 Курильчук М. 266
 Курилюк М. 113
 Куриляк Т. 133, 470
 Курищук А. 277
 Курищук В. 15
 Курищук Г. 82, 277
 Курищук І. 112
 Курищук Ю. 277
 Кустюк М. 261
 Кутащук В. 112
 Кутієв 164
 Кутурлаш Д. 465
 Кухарук Д. 279
 Кухарук І. 279
 Кучабський В. 311
 Кучма М. 446
 Кучмак І. 205
 Кушик І. 189, 452
 Кушнірчук В. 53, 55, 169

Кушнірчук Г. 51
Кушнірчук Д. 133, 332, 370
Кушнірчук І. 105, 169
Кушнірчук М. 114
Кушнірчук П. 47
Кушнірчук Т. 71, 333
Кушнірчук Ю. 105, 112

Л

Лабачук М. 127, 312
Лабачук Я. 284
Лаб'юк А. 263
Лаб'юк Ф. 265
Лаврук І. 272
Лаврук М. 268
Лаврук П. 104, 121
Лаврук Я. 272
Лагодинський М. 35, 39, 40, 55, 58, 67, 73, 101, 106, 178
Ладовський І. 276
Лазарович В. 318
Лазарович І. 136
Лазарович М. 5, 13, 14, 137, 421, 429, 455
Лазарук М. 133
Лазорек І. 121
Лазорек Ю. 121
Лазорик В. 370
Лазорик І. 370
Лазорик М. 71
Лазорик П. 370
Лазоряк К. 275
Лам 99
Ласійчук Д. 374
Ласійчук І. 112
Ластовецький І. 34
Лаунґардт 87, 90
Лахманюк В. 36
Лаюк В. 121,
Лаюк І. 275
Лаюк О. 274
Лебединський 166
Лебердюк Ф. 262
Левицька М. 83
Левинський В. 82
Левицький К. 8, 83
Левицький М. 114, 375
Левицький О. 8, 12, 13, 190, 191, 219, 234, 235, 247, 248, 253, 256,

289, 306, 323, 365, 368, 377, 386, 400, 401, 452, 463, 468, 485
Левко В. 22
Левкун І. 116, 283
Левченко 166
Лежман Й. 335
Лежогубський Т. 85
Лейб'юк П. 279
Лелет В. 272
Лелет М. 271, 272
Лемеха Я. 443
Лендзюк І. 333
Лендюк Д. 30, 53, 269
Лендюк Л. 55
Лендюк М. 269
Ленюк Д. 488
Лепкалюк М. 120
Лесюк Д. 349
Лесюк І. 195, 449
Лесюк М. 275
Лесюк П. 349
Летошевський М. 392
Ливак Д. 169
Линдюк В. 47
Линдюк Д. 30, 269
Линдюк І. 333
Линдюк М. 105
Линдюк Ю. 105
Лисишин А. 15
Литвинюк Д. 9
Литовченко Г. 165
Лібиштин Д. 266
Лівак Ю. 373
Лігін 168
Лінднер С. 345
Ліпський 51
Лісевич Л. 144
Літецький С. 112
Лозінський М. 281
Лойовський М. 267, 274, 278
Ломацький М. 32, 34, 39, 49
Лопатчук О. 386
Лопатчук Я. 135
Лоппер 51
Лосюк Г. 172
Лоюк В. 275
Луканюк В. 103, 120, 277
Луканюк Д. 277
Луканюк Ф. 276

Лукасевич А. 17
 Лукач В. 348
 Лукащук І. 272
 Лукащук П. 478
 Лукіянович Д. 45
 Лупшак І. 83
 Лучечко Р. 182, 189, 451
 Лучицький С. 113
 Лучка Є. 84
 Лучка М. 170
 Лучко І. 277
 Луцик М. 462
 Луців Є. 13, 31, 33
 Луців І. 392
 Луців Л. 393
 Луців М. 152, 393, 448
 Луців П. 393
 Луцюк В. 299
 Луцький 51, 99
 Луцький В. 393
 Луцький М. 393
 Луцяк Г. 105
 Лучук В. 358
 Лучук М. 71, 358
 Любінецький Л. 105
 Любачевський І. 281
 Лютий М. 203, 240, 417
 Лютий П. 310
 Лямазам 70, 123
 Ляховецький 20, 81, 84
 Ляхович О. 446, 478

М

Магалюк Т. 265
 Магорук Ю. 307
 Маєвич Ю. 279
 Маєр Ф. 120
 Мазепа І. 359
 Мазурак Ф. 277
 Макаренко К. 165
 Макійчук В. 121
 Макійчук М. 72
 Макійчук Ф. 71, 427
 Маковей О. 44, 96
 Маковійчук Д. 271
 Маковійчук Н. 83
 Маковійчук О. 120
 Максимчук Д. 370
 Максимчук І. 371
 Максимчук М. 182, 371
 Максимчук Ф. 371
 Максим'юк А. 292, 355
 Максим'юк Д. 266, 356, 406
 Максим'юк І. 261, 262, 292
 Максим'юк М. 127, 349
 Максим'юк О. 271, 292
 Максим'юк П. 261
 Максим'юк С. 114
 Максим'юк Т. 93
 Максим'юк Ф. 167, 261
 Максим'юк Ю. 263, 292
 Малаженська М. 83
 Малецький Г. 468
 Малецький П. 438, 463
 Малиновський М. 112, 114
 Малицька К. 60
 Малишук Ю. 266
 Малкович В. 12, 362
 Малкович М. 48, 318, 363
 Малкович П. 318
 Малкович С. 274
 Мамчур Т. 125
 Манівчук Ф. 438
 Манчук В. 97, 414
 Манчук Н. 414
 Манчук О. 6, 8, 89, 97, 201, 303 413, 414
 Маренці 142
 Марисяк І. 290
 Марич Д. 68, 396
 Марич М. 114, 264
 Марковецький 68
 Марковський Г. 182, 479
 Марковецький І. 396
 Маркс О. 105
 Мародчак І. 70, 136, 290
 Мародчак М. 63
 Маротчак І. 136
 Маротчак М. 127, 226, 227, 304, 305
 Мартиєвич І. 166
 Мартинюк І. 121, 281
 Мартинюк Ю. 43, 271
 Мартищук Д. 299
 Мартович Л. 45
 Марусяк В. 292
 Марусяк І. 292
 Марусяк М. 93, 184, 407

Марущак О. 308
 Марфей Д. 323
 Марфей М. 323
 Марфет М. 418
 Марчук В. 5
 Марчук Г. 277
 Марчук Д. 277
 Марчук І. 165
 Марчук О. 197, 436
 Марчук П. 71, 112, 351
 Маслій Д. 488
 Матажук 55
 Матаржук В. 263
 Мацко Ф. 15, 85
 Матвіїв М. 182, 184, 482
 Матіїв-Мельник М. 84, 97
 Матієк І. 83
 Матійчук А. 121
 Матійчук Д. 275
 Матійчук М. 275
 Матійчук О. 120
 Матійчук С. 121
 Мацевко Г. 403
 Мацко Т. 70, 358
 Мацко Ф. 96
 Мацук В. 270
 Мацужак Ю. 273
 Мегидинюк П. 7, 23
 Медведчук В. 147, 356, 429
 Медвідчук І. 133, 356, 368
 Медвійчук А. 131
 Мелех І. 5
 Мельник А. 270, 334, 336, 355, 437
 Мельник І. 270, 450
 Мельник Й. 115
 Мельник М. 280
 Мельник О. 5, 278, 280
 Мельник П. 56
 Мельник Р. 401
 Мельничук А. 276, 488
 Мельничук В. 276
 Мельничук Г. 276
 Мельничук Л. 277
 Мельничук М. 176, 260
 Мельничук П. 120
 Мельничук С. 276, 470
 Мельничук Ю. 276, 285
 Меншиков 168
 Мервін Б. 16, 91
 Мидинський Ю. 458
 Микитин Д. 349
 Микитин І. 71, 349, 427
 Микитин М. 104, 350
 Микитка 239
 Микитка О. 142, 207
 Микитчук 54
 Микитчук Д. 470
 Микитюк В. 348, 393
 Микитюк Д. 393
 Микитюк І. 184, 393, 437
 Микитюк М. 68, 197, 348, 393
 Микитюк С. 394
 Миклащук М. 375
 Миклащук П. 83
 Миковійчук Ю. 265
 Мирний П. 45
 Мирон В. 447
 Миронек М. 262
 Миронюк В. 290
 Миронюк Г. 305
 Миронюк І. 276
 Миронюк М. 113
 Миронюк Т. 290
 Мисюк І. 280
 Мисюк О. 280
 Митдинюк М. 284
 Михальчук В. 71, 182, 191, 252, 434
 Михальчук С. 121
 Михайлюк 200, 236
 Михайлюк В. 38, 277, 378
 Михайлюк І. 277, 280
 Михайлюк М. 269, 285
 Михлюк В. 168
 Мицкан М. 277, 329
 Мицканюк В. 71, 356
 Мицканюк Д. 127, 378
 Мицканюк М. 127, 356, 378, 379
 Мігалаї Я. 183, 487
 Мізернюк М. 113
 Мікусевич 57, 58
 Мілевський І. 345
 Мільзіхов 165
 Мінкевіч Г. 72, 91
 Мінчак М. 178
 Міняйлюк О. 114
 Мітчук Ю. 263
 Міхайлюк Ю. 277
 Міхалік 99

Міхасюк Ю. 56
 Млечак Я. 72
 Могорюк І. 263
 Могорюк В. 113, 263
 Могорук Ю. 128
 Мойса Д. 42, 274
 Мойсейович Т. 68, 141, 395
 Мойсейчук М. 272, 348
 Моканюк О. 266
 Моклович В. 335
 Моклович Я. 466
 Молотов В. 322
 Монастирський 67
 Мордовець Д. 45
 Моренці 239
 Моровик Є. 455
 Москалик І. 478
 Моспан І. 93
 Моспан М. 195
 Мосорук В. 55
 Мосорук І. 70, 350
 Моспан М. 441
 Мосюк В. 278
 Моторжук В. 260
 Моторжук П. 260
 Мотрук Д. 387
 Мотрук І. 388
 Мотрук К. 56
 Мотрук М. 281
 Мотрук П. 277
 Мохначук І. 104
 Мочернюк Д. 112
 Мочернюк І. 279
 Мочерняк Г. 279
 Мочерняк М. 313
 Мочерняк Ф. 313
 Мула Д. 10
 Мухній Г. 68, 394

Н

Навчук Т. 274
 Нагірняк М. 473
 Нагірняк Р. 134
 Нагірняк Ю. 465
 Надладюк Г. 56
 Надусин П. 280
 Назарук О. 6, 35, 116, 129, 233, 314, 315
 Наконечний А. 58

Наливайчук М. 182
 Націй І. 22, 490
 Небелюк В. 278
 Небелюк І. 178, 280, 283
 Невестюк І. 116
 Неґрич А. 125, 345, 363
 Неґрич-Бейла В. 197, 236, 274
 Неґрич Г. 345
 Неґрич Д. 345, 403
 Неґрич М. 272, 274, 345, 363
 Неґрич П. 318, 345
 Неґрук В. 323
 Недоходюк В. 266
 Недоходюк М. 261, 263, 265
 Недоходюк П. 265
 Недоходюк С. 265
 Недоходюк Ю. 265
 Нерестюк Ю. 350
 Нестерук Г. 267
 Нечай 38
 Нечуй-Левицький І. 45
 Нижанківський О. 13, 414
 Никофорак П. 273
 Никифорек П. 273
 Никифорук М. 130
 Никифорук С. 203
 Никифорчин В. 46, 335
 Никифорчин Д. 268
 Никифорчин М. 71, 323
 Никифоряк С. 359
 Николайчук 67
 Николайчук І. 282
 Николин С. 336
 Николюк С. 337
 Никорак В. 36, 269
 Никорак Г. 442
 Никорак М. 183, 184, 202, 213, 234, 238
 Никорак Ф. 47, 105, 106, 270
 Никорович Д. 270
 Никорович І. 120
 Нисіперук Г. 267
 Ницюк П. 83
 Ніколишин І. 276
 Німець О. 15
 Німчук П. 399
 Ніцковський З. 112
 Нопта М. 282

Носковський З. 226, 289, 305, 323,
327, 330, 333, 337, 350, 351, 357,
370, 387, 397, 398, 427, 471, 480

О

Обідняк О. 114
Обідняк П. 280
Обрубик Р. 282
Ожиняк А. 47
Олексик Д. 273
Олексій В. 451
Олексюк А. 266
Олексюк В. 93, 120, 271
Олексюк Д. 260, 277
Олексюк Л. 133
Олексюк М. 83, 260, 277
Олексюк О. 365
Олексюк С. 41, 266, 277
Олексюк Ф. 277
Олексюк Ю. 261, 476
Оленчук А. 279
Оленюк М. 277
Оленюк Ф. 411
Олесницький Є. 53
Олійник Є. 201, 440
Ониськів В. 131, 133, 182, 201, 222,
224, 299, 420
Ониськів Д. 277
Ониськів К. 40, 272
Ониськів Л. 277
Ониськів П. 83, 182, 426
Онутчак І. 56, 281
Онуфрак В. 56
Онуфріїв М. 195, 467
Онучак М. 388
Опарек Б. 121
Опирук Ю. 260, 365
Оронець Д. 476
Орчук Ю. 260
Освіцімський Ф. 203, 409
Освінцінський С. 262
Ославський М. 473
Ославський Ф. 261
Осомисл Я. 67
Остапів І. 195, 467
Остафійчук В. 71, 121, 203, 411
Остафійчук Д. 284, 313, 325
Остафійчук І. 4, 22, 490
Осташук І. 280

Осташук Й. 280
Осташук С. 280
Осташук М. 276
Остаюк М. 121
Островерха М. 133

П

Павлик М. 274
Павлик Ю. 83
Павличко Д. 114
Павліковська Я. 105
Павлов 113
Павловський А. 466
Павловський К. 103
Павлюк 240
Павлюк В. 112, 182, 439, 484, 488
Павлюк Д. 132
Павлюк І. 133, 350
Павлюк М. 43, 132, 350, 457
Павлюк П. 162, 351
Павлюк С. 103
Павлюк Т. 430
Павлюк Ф. 137, 274, 418, 430
Павлюк Ю. 307
Павлюх 207
Павук Ю. 182, 438
Палагнин Л. 112
Палагнюк І. 189, 443
Палагнюк М. 201, 464
Паланюк Д. 278
Паліїв 152
Палійчук В. 127, 313
Палійчук Д. 36
Палійчук І. 260
Палійчук М. 260
Палійчук П. 30, 53, 55, 260, 269, 270
Палійчук Ф. 4, 293
Палійчук Ю. 47
Паляниця М. 120
Памичук Д. 36
Панівник М. 279
Панкевич М. 113
Панькевич І. 262
Паньків М. 148
Пантелюк О. 121
Папп 223
Паращук К. 184
Паращук М. 462
Пасинович 102

Пасічний В. 56, 348
 Пасічний П. 56
 Пасічняк І. 121
 Пасічняк М. 114
 Пасловський А. 488
 Пахолок І. 281
 Пачовський В. 41
 Пачовський М. 142
 Пекар М. 105
 Пельц 206
 Пельц Д. 5
 Пендорак В. 279
 Перебийніс 38
 Перейс М. 105
 Перкатюк В. 299
 Перчак М. 394
 Перчук В. 397, 412
 Перчук І. 412
 Перчук П. 412
 Перцович В. 35
 Перцович І. 35, 268, 318
 Перцович М. 267, 268, 319
 Петращук В. 4, 22, 490
 Петращук М. 128, 314
 Петращук П. 56, 230, 314, 376
 Петремок Ф. 83
 Петриджук І. 269
 Петрик П. 128
 Петрицюк М. 113
 Петрів Г. 351
 Петрів Д. 314
 Петрів І. 314, 443
 Петрів Л. 128, 230, 314, 376
 Петрів М. 375
 Петрів О. 112
 Петрів С. 128
 Петричук Г. 379
 Петрійчук Г. 184, 189, 365
 Петріянчук І. 262
 Петрованчук Д. 36
 Петрованчук М. 71, 128, 333
 Петровський Г. 425
 Петровський М. 82
 Петрук В. 285
 Петрук Д. 261
 Петрук М. 165, 272
 Петрук П. 309
 Печеніщук І. 121
 Перацький 403
 Пиж М. 486
 Пик Ф. 343
 Пилатюк П. 4, 265
 Пилип'юк В. 359, 367
 Пиплюх П. 282
 Пиптюк Й. 113, 120
 Пігуляк В. 268, 367
 Пігуляк Г. 268
 Пігуляк М. 268
 Підгірянка М. 57
 Підлетьчук Д. 112
 Підлетьчук Я. 374
 Підлісецька Є. 83
 Пілсудський Й. 16
 Пінкасюків В. 332
 Пітелюк М. 54
 Пітеляк І. 273
 Пітеляк М. 121, 273
 Пітеляк Ф. 263
 Пітросанюк Г. 265
 Плав'юк В. 270
 Плеторак Ю. 72, 133
 Плита І. 483
 Плиторак В. 36
 Плиторак П. 55, 105, 169, 333
 Плиторак Ю. 334
 Плитчук П. 260
 Плитчук Ю. 121
 Плїхтяк А. 272
 Плїхтяк В. 272
 Пнівчук В. 121
 Побігущий П. 102
 Поварчук І. 283
 Поварчук М. 282, 383
 Поварчук С. 383
 Повшенюк І. 275
 Погірмак С. 273
 Погребенник І. 127, 360
 Подвійний І. 195, 446
 Подюк В. 112
 Подюк І. 128, 135, 324
 Подюк П. 418
 Пожоджук М. 47, 55, 270
 Пожоджук П. 172
 Покур П. 113
 Полатайко І. 55, 82, 282
 Полачук М. 260
 Полек В. 490
 Полик В. 269

Ползель І. 112
Поліниця В. 266
Поліниця Д. 266
Поліниця М. 266
Поліниця С. 266
Поліниця Т. 266
Поліниця Ю. 266
Полінчук М. 266
Поліщук В. 38
Полук І. 83
Полук О. 83
Полюк М. 275, 278
Полюк П. 275
Поляк В. 55
Полящук І. 105
Понепалек І. 121
Попадчук Я. 394
Попадюк М. 147, 152
Попель І. 38, 57, 85, 107
Попенюк Д. 352
Попенюк І. 273
Попенюк К. 127, 352
Попенюк С. 273
Попенюк Ю. 127, 182, 190, 352, 427
Попик В. 30, 453
Попіль О. 197, 201, 441
Попович І. 56
Поп'юк І. 287
Поп'юк В. 265
Поп'юк М. 265
Поп'юк Ф. 287
Поп'юк Ю. 606
Порайко І. 113
Портяк М. 72, 197, 415
Посайлюк П. 171
Потатюр Д. 262
Потканьський В. 17
Потоцький А. 40, 51, 54, 56, 57
Потяк Д. 36
Потяк І. 195, 203, 407
Походюк М. 279
Пошиван М. 277
Прибисловський 51
Пригородський І. 345
Пригородський Ю. 346
Примак-Гамота О. 113
Присецькі Ф. 168
Прібер 213, 215, 219
Проданюк І. 130

Проданюк О. 203, 240, 412
Прокіпчук Д. 275
Прокопишин І. 379
Прокопишин Ю. 190
Прокопчук І. 71, 435
Прокоп'юк А. 121
Прокоп'юк В. 112, 127, 407
Прокоп'юк Г. 47
Процик І. 281
Процик О. 281
Проців О. 174
Процько О. 182, 441
Прус Б. 45
Прухницький В. 285
Пуршега В. 122
Пушку 56, 57
Пфлянцер-Балтін К. 91, 93, 101, 147, 161, 243
Пшепюрський А. 356

Р

Равлюк В. 373
Радиш Ф. 430
Рахівський П. 112
Рачинський М.
Ребенчук І. 127
Ребенчук Ф. 128
Ребчанський І. 270
Ревтюк П. 398
Реснер М. 112
Рибак В. 152, 197
Рибак М. 271
Рибарук І. 412
Рабинюк Ю. 277
Равлюк В. 127, 373
Радиш К. 360
Радиш Ф. 430
Раковський Ю. 71
Рат А. 106
Рачинський М.
Ребенчук І. 379
Ребенчук Л. 83
Ребенчук Ф. 379
Рехтман М. 10
Рибак В. 423
Рибак Т. 82, 455
Рибак Ф. 423
Рибарук Д. 122
Рибарук І. 189, 263

Рибчанський М. 15
Рибчук В. 113
Рибчук І. 120
Рильчук Г. 264
Рильчук П. 264
Римарук М. 279
Римарук Ю. 279
Ример М. 106
Риндер О. 384
Риптик А. 275
Риптик Т. 277
Риптик Ф. 112
Рисак П. 169
Рідль 124
Ріпецький С. 12, 13, 60, 63, 69, 130, 131, 145, 229
Робкалюк І. 105
Робкалюк Ю. 47
Рогожинський І. 38
Рогульський І. 289, 427
Рожко І. 44, 54, 58
Розвадовський 104
Розвадовський М. 166
Рожанкевич 279
Розумович В. 71, 394
Роллер 87, 89, 90
Романів М. 271
Романіцяк В. 280
Романовський З. 82
Романюк В. 72
Романюк Д. 197, 201, 476
Романюк І. 281
Романюк К. 432
Романюк М. 182, 195, 405, 465, 471
Романюк Р. 13
Романюк Х. 8
Романяк Ф. 281
Романчик І. 319, 363
Романчик М. 35
Романчик С. 105
Романчик Ф. 319
Рондяк П. 102, 104
Ропар С. 83
Росінський Д. 279
Росінський Й. 280
Роханчин М. 268
Рубанек В. 261
Рубанек Д. 261
Рубанек О. 261

Рубанек Т. 266
Рубанюк Є. 172
Рубанюк І. 290
Рудак А. 201, 443, 458
Руданський М. 58
Рурик І. 112
Русинюк О. 273
Русс 185, 213, 215, 236, 246, 250, 606
Рутковський 91

С

Сабадаш І. 260
Савенко А. 66
Савижекевич М. 112
Савіцький І. 195, 453
Савкевич В. 112, 284
Савчикевич І. 270
Савуляк І. 282
Савчук І. 113, 120, 480
Савчук М. 165, 384
Савчук О. 261
Савчук П. 281
Савчук Ф. 262
Савчук Ю. 265, 384
Сав'юк В. 128, 324, 416
Сав'юк Д. 128, 129, 268, 286, 324
Сав'юк І. 71, 324
Сав'юк М. 182, 405
Садовий М. 489
Саєвич 117
Саєвич І. 6
Саєвич М. 104, 127, 230, 303, 308, 311, 314, 315, 376
Сайнюк А. 10
Сайнюк І. 103
Саляцький 57
Сальваровський П. 113
Самак Г. 310
Самокіщук І. 83
Самокіщук Ю. 120
Самаковський С. 272, 284
Самелюк К. 195, 430
Сандор Ф. 104
Сандрук І. 56
Саноцький 35, 67
Саноцький А. 384
Саноцький І. 279, 385
Сапович В. 40, 284

Саприянчук Л. 266
 Саприянчук Ю. 261, 266
 Саприянчук 54
 Саприянчук П. 265
 Сарак І. 195, 349
 Саракун Д. 247, 485
 Сахро П. 360
 Светак С. 458
 Свирида М. 449
 Свідрук В. 394
 Селянський О. 360
 Семаковський С. 269
 Семанчук В. 268
 Семанюк Д. 374
 Сематюк В. 450
 Семенген М. 453
 Семен І. 270
 Семенюк В. 182, 240, 276
 Семенюк М. 48, 284
 Семенюк П. 413
 Семенчук В. 93
 Семенчук Й. 300
 Семенчук М. 276
 Семенчук О. 276, 300
 Семенчук П. 464
 Семенюк В. 262, 278, 464
 Семенюк В. (Крайчук) 262
 Семенюк Д. 266
 Семенюк І. 303
 Семенюк М. 114
 Семенюк О. 56, 123, 302, 308, 324, 337, 379, 416
 Семенюк П. 114, 201
 Семенюк Ю. 266
 Семеняк М. 463
 Семетчук Д. 284
 Семечук Ю. 71
 Семираз В. 334
 Семків М. 397
 Семків С. 189, 439
 Семовін Д. 83
 Семотюк О. 310
 Семчишин М. 271
 Семчук А. 334
 Семчук Д. 334
 Семчук І. 472
 Семчук Л. 105
 Семчук Ю. 195, 201, 440
 Семутчак 113
 Сеник В. 319
 Сенишин І. 456
 Сенюк К. 162
 Сенюк П. 280
 Сенюк С. 432, 441
 Сенюк Ф. 280
 Семчишин С. 271
 Сендерський К. 371
 Сенчишин Д. 272
 Сенчук І. 284
 Сенюк С. 195, 441
 Сеньчук М. 135, 356
 Сеньчук Ф. 137, 357
 Седлецький 102
 Сивозринець М. 72
 Симчич А. 68, 70, 319
 Симчич В. 319, 346
 Симчич І. 35, 97, 267, 268, 346
 Симчич М. 35, 267, 268, 270, 274, 320, 346, 363, 401
 Симчич Я. 113
 Синиця О. 10
 Синишин І. 195, 446
 Сисак П. 182, 446
 Сисак Я. 483
 Сідлярчук І. 56
 Сікевич 253
 Сінітович В. 119
 Сінітович Д. 127
 Сінятович І. 54, 262
 Сіранчук Ю. 83
 Сіреджук М. 119
 Сіреджук П. 14
 Сіреджук Ю. (Шинкарюк) 55
 Сірек П. 103
 Січинський М. 57
 Сіщук В. 460
 Сіщук М. 351
 Сіщук О. 351
 Сіак 212
 Сіак І. 147, 244, 333
 Сіак С. 394
 Скварчук Т. 57, 182
 Скільський А. 35, 268
 Скільський І. 35, 267, 268
 Скільський М. 105,
 Скільський Я. 106
 Скорупський М. 68, 437
 Скрегунець М. 275

Скрегунець П. 275
 Скулеб'юк О. 121
 Скульський В. 363
 Сливка І. 352
 Сливка М. 459
 Сливка Ю. 149, 152
 Сливчук В. 130, 300
 Сливчук Л. 262
 Сливчук М. 262
 Сливчук Н. 172
 Слижук Д. 261
 Слижук І. 103, 361
 Слижук П. 103
 Слижук Ф. 277
 Слижур П. 315.
 Слизінський І. 279
 Слободян О. 4, 22, 490
 Слободян С. 478
 Словак 381
 Словок Г. 267
 Слюзар О. 270
 Слюсарчук А. 271
 Слюсарчук І. 82
 Слюсарчук М. 272, 282, 286
 Смалько Н. 106
 Смеречанський С. 234, 458
 Смеречук О. 67, 386
 Сметанюк Ю. 469
 Сміжак А. 15
 Сміжук О. 374
 Смольницька Р. 83
 Снайдер Т. 203
 Снітович Д. 305
 Снітович О. 261
 Снітович П. 306
 Собчук І. 340
 Сова Т. 281
 Сов'як І. 489
 Соколенчук П. 114
 Соколик Ф. 454
 Соколовська О. 83
 Соколовський В. 262
 Соколовський Д. 262
 Соколюк І. 121
 Соколюк М. 315
 Соколюк Ф. 315
 Соколюк Ю. 121
 Соловчук В. 290, 421
 Соломійчук Д. 112
 Соломійчук С. 72, 360
 Соломійчук Ю. 34, 38, 39, 51, 53,
 56, 260, 262, 263, 269
 Соломович Д. 489
 Солонинка П. 278
 Солощук Г. 113
 Солтикевич Я. 12
 Солтицький М. 114
 Сомик А. 196, 445
 Сомнанюк Д. 263
 Соник М. 432
 Сопинюк Л. 260
 Сопнюк І. 106
 Сорич Д. 272
 Сорич І. 260, 261
 Сорич М. 268
 Сорич С. 261
 Сорич Ф. 135, 367
 Сорохан І. 168, 264, 315
 Сорохан М. 83, 113
 Сорохан Ю. 114
 Сорохман М. 308
 Сорохтей О. 144
 Сорук І. 128, 264, 300
 Соряк І. 262
 Сохацький А. 457
 Спасюк М. 56
 Спаський В. 57
 Спульницький С. 121
 Спаський А. 262
 Срібнак М. 71, 341
 Сроковський В. 124
 Сроковський О. 151, 152
 Ставничий М. 438, 460
 Сталін Й. 332
 Старжинський 49
 Старогритник С. 83
 Старосольський В. 61, 63, 142
 Старунчак І. 55, 279, 281
 Старунчак Д. 386
 Старченко І. 165
 Стасюк М. 169
 Статкевич М. 325
 Стафінняк В. 223, 247, 404, 452
 Шашків І. 455
 Стелкевич О. 190
 Стенць 99
 Степанівна О. 127, 230, 325
 Стеткевич О. 184, 459

Стетн К. 105
Стефаник В. 45, 324
Стефаник Л. 5
Стефаник О. 481
Стефанко О. 71, 182, 197, 423
Стефанів О. 299
Стефанович В. 102, 104, 178
Стефанюк Д. 189, 463
Стефанюк Є. 466
Стефанюк І. 388
Стефанюк М. 388
Стефанюк П. 374
Стефлюк Д. 4, 22, 490
Стефлюк Ю. 260
Стефурак Д. 279
Стефурак І. 262
Стефурак П. 283
Стеф'юк В. 161
Стеф'юк С. 46
Стецула Ф. 439
Стецура С. 182
Стець О. 444
Стівчук П. 165
Стовп'юк І. 152, 244
Стовп'юк С. 367
Столащук А. 380
Столащук І. 71, 135, 136
Столащук М. 380
Столяр М. 452
Сторожук І. 84
Стражник П. 472
Стренделюк Ю. 112
Стринадюк М. 115
Стрипко Ю. 113
Строжук І. 277, 348
Струк В. 267, 383
Струк М. 267, 279
Струк П. 267
Струк Т. 83
Стусек Д. 261
Стусек І. 262
Сугай І. 56
Сулятицька А. 83
Сулятицький 82, 97
Сулятицький М. 274
Сумарук В. 366
Сумарук Л. 147, 149, 152
Сумарук М. 294, 366
Сумарук О. 113

Сумарук Ф. 294
Супинюк О. 260
Сурка 177
Сухар І. 197, 456
Сухарра-Лапа 99
Суховерський О. 313
Суходоляк М. 105, 112
Сушко Р. 133, 295, 297, 328, 329, 333, 338, 339, 355, 394, 395, 421, 429, 434, 445, 453

Т

Талер Х 99
Танасійчук В. 264, 265
Танасійчук Д. 113, 265
Танасійчук І. 290, 291
Танасійчук П. 265
Танасійчук Т. 291
Тарабас Ф. 83
Тарасюк В. 71, 351
Тарасюк І. 351
Таращук К. 444
Тарнавський І. 4, 71, 388
Тарнавський М. 183
Тарнавський С. 136, 389
Тарнавський Т. 389
Тарновецький В. 131, 336
Тарновецький П. 197, 336
Тарновський В. 415
Татарин М. 113
Твен М. 46
Теліщак О. 68, 212, 395
Темницький В. 6, 60, 146
Теодорович Я. 102
Терлецький Д. 112
Теслюк М. 116
Тикарь П. 279
Тимінський П. 346
Тимкалюк М. 357
Тимків А. 195, 201, 451
Тимків Г. 166
Тимків І. 271, 285
Тимків М. 284
Тимофіїв О. 367
Тимофій Г. 272
Тимофійчук В. 120
Тимофійчук М. 113
Тимофійчук О. 264
Тимофійчук П. 4, 185, 197, 477

Тимофійчук С. 264
Тимочко І. 120
Тимошук Ю. 83
Тимкульський К. 176
Тимчишин Д. 182, 473
Тимчук В. 261
Тимчук Д. 267
Тимчук І. 266
Тимчук О. 56, 367
Тимчук П. 112
Тимчук Т. 71, 131, 132
Тим'як Ю. 329
Тинкалюк І. 279
Тинкалюк П. 380
Тирчиняк М. 281
Тихань О. 195, 484
Ткаченко 165
Ткачик С. 441
Ткачук А. 46
Ткачук Б. 127, 357
Ткачук В. 71, 105, 112, 357, 471
Ткачук І. 20, 71, 337, 357, 429
Ткачук М. 306, 315, 325
Ткачук О. 35
Ткачук Т. 368, 431
Ткачук Ф. 127, 306
Тодорук П.
Токарчук П. 270
Томашевський В. 281
Томашевський Ю. 281
Томашівський С. 60
Томашук В. 364, 380
Томашук І. 184, 293, 381
Томашук М. 184, 293, 364, 381
Томашук О. 121
Томашук Т. 127, 364
Томашук Ф. 364, 381
Томейчук М. 265
Томин А. 274
Томин В. 271, 332
Томин Д. 112
Томин М. 271
Томин Ю. 271
Томич А. 83, 274
Томич М. 320
Томич С. 346
Томчук Д. 112
Томчук М. 113
Том'як І. 281

Тонюк О. 260
Топузяк М. 334
Трач Т. 58, 275
Трепов Т. 168
Третьак І. 182, 201, 237, 426
Трильовський К. 32, 35, 38-41, 44, 53, 54, 58, 60, 61, 63, 176, 269, 282, 285
Тритак А. 272
Трубенко А. 165
Трух 212
Тунюк М. 260
Турлук М. 276
Турчиняк І. 280
Турянський М.

У

Угляр А. 365
Угляр І. 274
Угрин І. 5
Угринюк В. 122
Угринюк М. 336, 371
Угринюк Ф. 277
Урбанович Г. 105
Урбанович Д. 320
Урбанович І. 113
Урбанович М. 12, 71, 114, 125, 320, 346
Урбанович Ю. 321
Урбанська 70
Устиянович І. 69, 104, 123
Устяник М. 484
Усцінський М. 195, 484
Уторопчук І. 30, 52, 53, 55, 269
Уторопчук М. 47

Ф

Фалович В. 115
Фафійчук О. 122
Фединацко І. 35
Федінчук І. 263
Федірчик Ф. 261
Федорак М. 128, 337
Федоращук М. 478
Федоришин Д. 56
Федоришин С. 56
Федорійчук І. 121
Федорович П. 260
Федорук М. 351

Федорчак В. 266
Федорчак П. 10, 266
Федуник М. 467, 489
Федунків Т. 447, 450
Федунчак І. 408
Федунчак М. 408
Федчук Й. 121
Федюк І. 267
Федькович Ю. 37, 45
Фейчук І. 271
Фенків М. 119
Феньдьо П. 196, 453
Фердінад Ф. 251
Феркалюк Д. 121, 130
Філійович В. 113
Філійович М. 321
Філіпчук В. 120
Філяк Д. 135, 136, 389
Філь А. 281
Фірманюк С. 197, 457
Фіцич М. 347
Фіцич П. 12, 14, 20, 182, 234, 426
Фіцич С. 107
Фішер 87
Флис Г. 385
Флис І. 56, 279
Флис Р. 385
Флис С. 4, 22, 399, 490
Флис Ю. 279
Фляйшінґер 125
Фляйшман Г. 124, 126, 129
Фокощук І. 275
Фокшей В. 271, 284
Фокшей М. 72
Форгіль П. 136, 300
Форстер 9
Фостюк Т. 265
Фостяк С. 284
Франко І. 43-45, 81, 107
Франц Й. 7
Франюк М. 280
Фризюк П. 461
Фріліх Й. 107
Фріліх Ф. 107
Фрунчак В. 442

Х

Харинюк М. 189, 483
Харінчук С. 263

Харінчук Ф. 263
Харук Д. 112
Харюк І. 263
Харюк П. 263
Харюк Ю. 260
Хвостін М. 10
Хилінський А. 190, 442
Хімеєк В. 357
Хім'як В. 357
Хмельницький Б. 37, 38
Ходзинський 57
Холошнюк С. 280
Хомишин Г. 58, 207
Хомовий Г. 485
Хомчук С. 460
Хом'як В. 383
Хом'як М. 383
Хом'як Ю. 121
Хоткевич Г. 226, 304
Хоха Т. 10
Храпко М. 479
Храпчук Д. 300
Храпчук П. 301
Хринчук І. 83
Хромейчук П. 270
Хрущ О. 273, 284

Ц

Цвіковський В. 16
Цвілинюк Д. 127
Цвілинюк М. 408
Цегельський Л. 60
Церковнюк І. 129, 131, 325
Церковнюк Ю. 268
Цимборський М. 443
Цюпа Г. 484
Цюпа І. 195
Цюпак В. 191, 247, 252, 461, 470, 484
Цюрак А. 387
Цюрак М. 281
Цяпка І. 338

Ч

Чубатий Т. 184, 457
Чайка І. 489
Чайковський А. 60
Чапаєв В. 164
Чарторийський 168

Чемерис І. 240, 468
Чепига М. 121
Чепіга В. 325
Чепіга І. 325
Червінський Д. 276
Черемшина М. 324
Черкавський О. 415
Черкалюк М. 301
Черкалюк П. 301
Черленюк Ю. 182, 189
Чиж Я. 127
Чупрей І. 56
Черленюк М. 56
Черленюк Ю. 203, 410
Черлиняк 199, 237
Чернега М. 447
Чернеляк 240
Черниш Є. 106
Черниш С. 105
Чернівчанин Д. 442
Чернявський В. 275
Чижевич О. 120
Чмола І. 60-63, 68, 286, 302, 308,
319, 327, 329, 335, 363
Чоборек Я. 276
Чоканчук І. 284
Чоканчук Н. 129, 306
Чоланюк П. 166
Чомгалюк М. 172
Чомпрійчук М. 260
Чопенко І. 489
Чорний П. 260
Чорномудяк А. 381
Чорняк П. 55
Чортоломний П. 247, 453
Чудак Я. 240
Чудаковський П. 450
Чумбрійчук А. 294
Чумпрійчук В. 4
Чумпрійчук П. 193, 294
Чумпрійчук Ф. 409
Чупірчук М. 270
Чупрей І. 56, 58
Чупрійчук Ф. 236

Ш

Шабан М. 197, 456
Шапперт Й. 112
Шарабурак Д. 182, 201, 406

Шарабуряк М. 136
Шаттнер М. 112
Шатрук Л. 121
Шатрук М. 358
Шварловський А. 265
Шведюк М. 280
Шведюк С. 272
Швехтер С. 114
Швець М. 329
Шевченко Т. 38, 45, 46, 50, 55, 140,
177, 270, 283
Шевчук О. 195
Шевчук С. 471
Шекерик О. 262
Шекерик-Доників П. 21, 39, 40, 68,
69, 73, 262, 263, 414
Шекерик С. 261, 263
Шерабурак І. 130
Шерауц Е. 4, 104, 116
Шеребурак Ю. 71, 130, 131, 288
Шерабуряк М. 287
Шеребуряк П. 287
Шерль С. 106
Шестаковський 136
Шиговський 51
Шикман В. 261, 308
Шинкар 142
Шинкарук І. 112
Шинкарук М. 121
Шинкарюк І. 263
Шинкарюк Л. 263
Шищук М. 121
Шікерт А. 338
Шітрук М. 358
Шкварчук М. 485
Шкіндяк І. 5
Шкіряк Д. 264
Шкіряк С. 264
Шкондеюк П. 201, 301, 431
Шкраб'юк І. 267
Шкрєйнько М. 271
Шкрібляк А. 278
Шкрібляк В. 71, 382
Шкрібляк Д. 409
Шкрібляк І. 190, 267, 382
Шкрібляк М. 382, 435
Шкрібляк О. 71, 128, 241, 416
Шкрібляк Ф. 172
Шкрібляк Ш. 267

Шкрібляк Ю. 382
Шкрідяк П. 267
Шкромляк М. 277, 285
Шкромнюк І. 277
Шмерлер С. 47
Шмідт П. 336
Шмідт Ф. 165
Шміть І. 278
Шовгенюк І. 283
Шовгенюк О. 283
Шпачинський І. 55
Шпитко Д. 71, 189, 421
Шпитко О. 280
Шпільман 51
Шпірер Ф. 106
Шпорко 99
Шрайттер 91
Шрек М. 487
Штефурак І.
Штеф'юк І. 83
Штірк 104
Шульц Г. 18
Шумейчук О.
Шуфлетчук І. 234
Шуфлетюк І. 201, 413
Шуфлетюк Ю. 93, 240, 303
Шуфлин Ф. 282

Щ

Щербаківський Д. 132
Щербан Р. 83
Щуровський В. 8

Ю

Юкім'юк В. 282
Юне 63
Юрек М. 267
Юрійчук І. 263
Юрик І. 267
Юрик М. 267
Юркевич Г. 71, 189, 437
Юркевич І. 71, 82, 395
Юркевич М. 282
Юрків 117
Юрків І. 196, 441
Юрченко В. 82
Юсип Д. 13, 14
Юсипчук Д. 71, 125, 329, 341

Я

Яблонський І. 105
Яворівський С. 10
Яворівський Є. 117, 118
Яворський В. 56
Яворський І. 279
Яворський Л. 361
Явдошняк 205
Ягідюк П. 263
Ядинюк В. 56
Яйко І. 280
Якибчук І. 374
Якимович Б. 11, 184
Якимович І. 368
Яким'юк В. 71
Яким'юк М. 83, 275
Яким'юк П. 172
Якібчук В. 277
Якібчук І. 57, 271
Якібчук М. 112, 271
Якіб'юк Л. 273, 358
Якіб'юк М. 307
Яківчук В. 56
Яківчук Й. 280
Якобенчук В. 121
Якубенко І. 165
Якубів І. 483
Якуб'як В. 382
Якуб'як Д. 4, 385
Якуб'як Л. 276
Ялевич С. 469
Яневич С. 182
Янкощук П. 270
Янушайтіс 88
Янушак Д. 112
Янчар 92
Янюк А. 262
Янюк М. 113
Ярема Ю. 316
Яремін І. 121, 274
Яремій М. 274
Яремійчук П. 197, 452
Яремко С. 450
Яремчук М. 468, 484
Яремчук Ф. 121
Ярій Р. 9, 128
Яримович О. 136, 295, 324, 391, 420, 455, 473, 477
Ярицький І. 195, 449

Ясельський В. 182, 189, 197, 240,
309, 413
Ясеновський В. 309
Ясінський А. 10
Ясінський В. 301
Ясінський Й. 301
Ясінський М.
Ясюк Д. 389
Ястребов Н. 17
Яумин С. 195, 440
Яценович М. 386
Яценюк Г. 171
Яцишин Д. 281
Яцків М. 274
Яцко М. 282
Яцко Ф. 282
Яцковський Д. 265
Яцковський П. 265
Яцура Т. 186
Яцура Ф. 184, 458

ЗМІСТ

ВСТУП...	3

Розділ I. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1. 1. Аналіз вітчизняної історіографії.....	6
1. 2. Зарубіжна історіографія проблеми	16
1. 3. Джерельна база дослідження... ..	19

Розділ II. СІЧОВИЙ РУХ – ПРЕДТЕЧА СІЧОВОГО СТРЕЛЦТВА

2. 1. Становлення та динаміка січового руху в краю	30
2. 2. Культурно-просвітницька і політична діяльність «Січей».....	41
2. 3. Репресії влади та її помічників проти січового руху	51
2. 4. Парамілітарні січові товариства.....	60
2. 5. Від січової ідеї до стрілецького чину	66

Розділ III. ПЕРША РОСІЙСЬКА ОКУПАЦІЯ

3. 1. Початки війни на гуцульських теренах.....	81
3. 2. У пеклі боїв.....	87
3. 3. Встановлення росіянами окупаційного режиму.....	96
3. 4. Відновлення австрійцями своєї влади в краю	101

Розділ IV. НА ЗАХИСТІ РІДНОГО ДОМУ І ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ

4. 1. Гуцули на фронтах Великої війни	112
4. 2. У боях з ворогом за рідну землю.....	123
4. 3. Перша Гуцульська сотня.....	144

Розділ V. ПОВТОРНА РОСІЙСЬКА ОКУПАЦІЯ

5. 1. Брусилівський прорив.....	161
5. 2. Відновлення росіянами окупаційного режиму.....	168
5. 3. Налагодження мирного життя і радикалізація настроїв... ..	174

Розділ VI. ДРУГА ГУЦУЛЬСЬКА СОТНЯ: СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

6. 1. Формування нової Гуцульської сотні і її становлення	182
6. 2. На теренах Північної Буковини	187
6. 3. У боях за Галицьке Поділля.....	197
6. 4. На землях Східної України.....	203

Розділ VII. МЕМУАРИСТИКА ГУЦУЛІВ ПРО ВЕЛИКУ ВІЙНУ

7. 1. <i>Горбовий Михайло</i> . Гуцульська сотня У.С.С.....	212
7. 2. <i>Гелетюк Іван</i> . Перша жертва.....	226
7. 3. <i>Копельчук Дмитро</i> . Бій під Заваловим	228
7. 4. <i>Петрів Лукин</i> . На Маківці.....	230
7. 5. <i>Фіцич Петро</i> . Щоби слава не пропала!.....	234
7. 6. <i>Шкрібляк Олекса</i> . Битва за гору Кобилу.....	241

Розділ VIII. СПОГАДИ ПРО СІЧОВУ СТРІЛЕЦЬКУ ЗВИТЯЖНІСТЬ ГУЦУЛІВ

8. 1. <i>Глушко Степан</i> . Сотник Клим Гутковський. Спомин.....	243
8. 2. <i>Зінь Олекса</i> . Гуцульська сотня УСС. Воєнний спомин.....	246
8. 3. <i>Кисілевська Олена</i> . На горі Присліп. З оповідань «Старої войни».....	254

ВИСНОВКИ... ..	257

Список скорочень... ..	259

ДОДАТКИ

Географічний показчик	491

Іменний показчик	505

Інститут історії, археології і етнографії Карпат
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Верховинська районна рада
Косівська районна рада
Снятинська районна рада

Петро СІРЕДЖУК

**ГАЛИЦЬКА ГУЦУЛЬЩИНА
У ВЕЛИКІЙ ВІЙНІ 1914 – 1918 рр.**

“Писаний Камінь”

Косів

2016

Дизайн обкладинки
Миколи Козурака
Комп'ютерний дизайн
Віталія Стефурака

Видруковано в ПП “Писаний Камінь”

Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 5083

Івано-Франківська обл., м. Косів,

вул. Незалежності, 28.

Тел-факс: 2-24-91

E-mail: Evrika-pk@ukr.net

Підписано до друку 29.12.16. Формат 70х100\16. Папір офсетний.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. 42,9. Обл.-вид. арк. 9,42.

Тираж 500 прим. Замовне 457.11